

**Francisci Monacelli Eugubini J. U. D. Protonotarii
Apostolici, olim Ecclesiæ Venusinæ, ac deinde Æsinatis
Vicarii Generalis, &c. Formularium Legale Practicum Fori
Ecclesiastici**

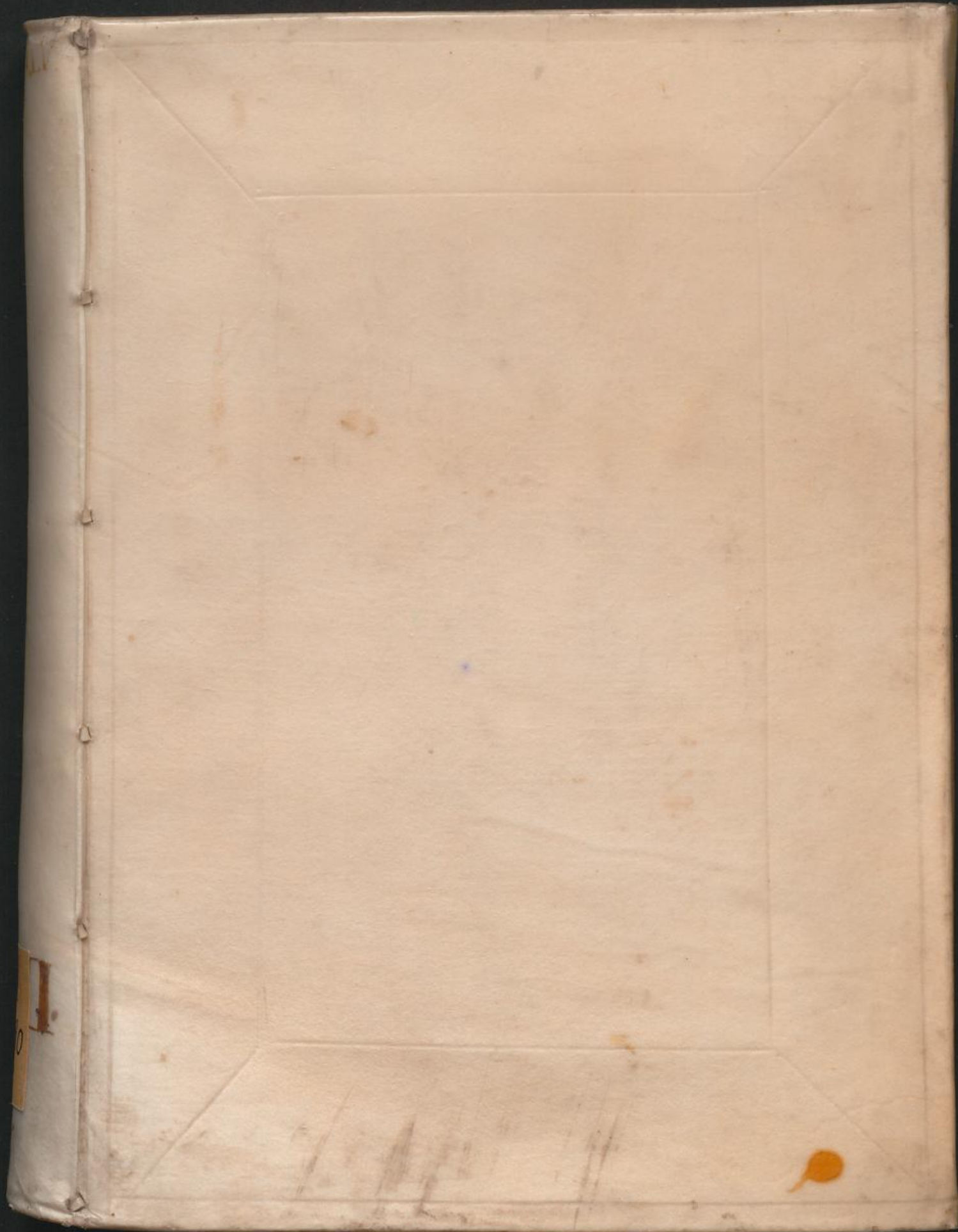
In Quo Formulæ Expeditionum usufrequentium de his, quæ pertinent ad
Officium Judicis nobile, continentur ; Opus Episcopis, Vicariis Generalibus,
Aliisque Iurisdictionem quasi Episcopalem exercentibus: necnon
Confessariis, Parochis, Cancellariis, cæterisque in dicto Foro versantibus,
apprimè utile ...

In qua præter formulas Declaratoriarum Censurarum, ponuntur aliæ
formulæ, tum Citationum, ac Monitionum pro validitate processuum
requisitarum, tum Decretorum, aliorumve actuum ad opportunitatem, &
ornatum materiæ incidentium; acceditque in calce Appendix miscellanea,
plura, ad Gubernium ...

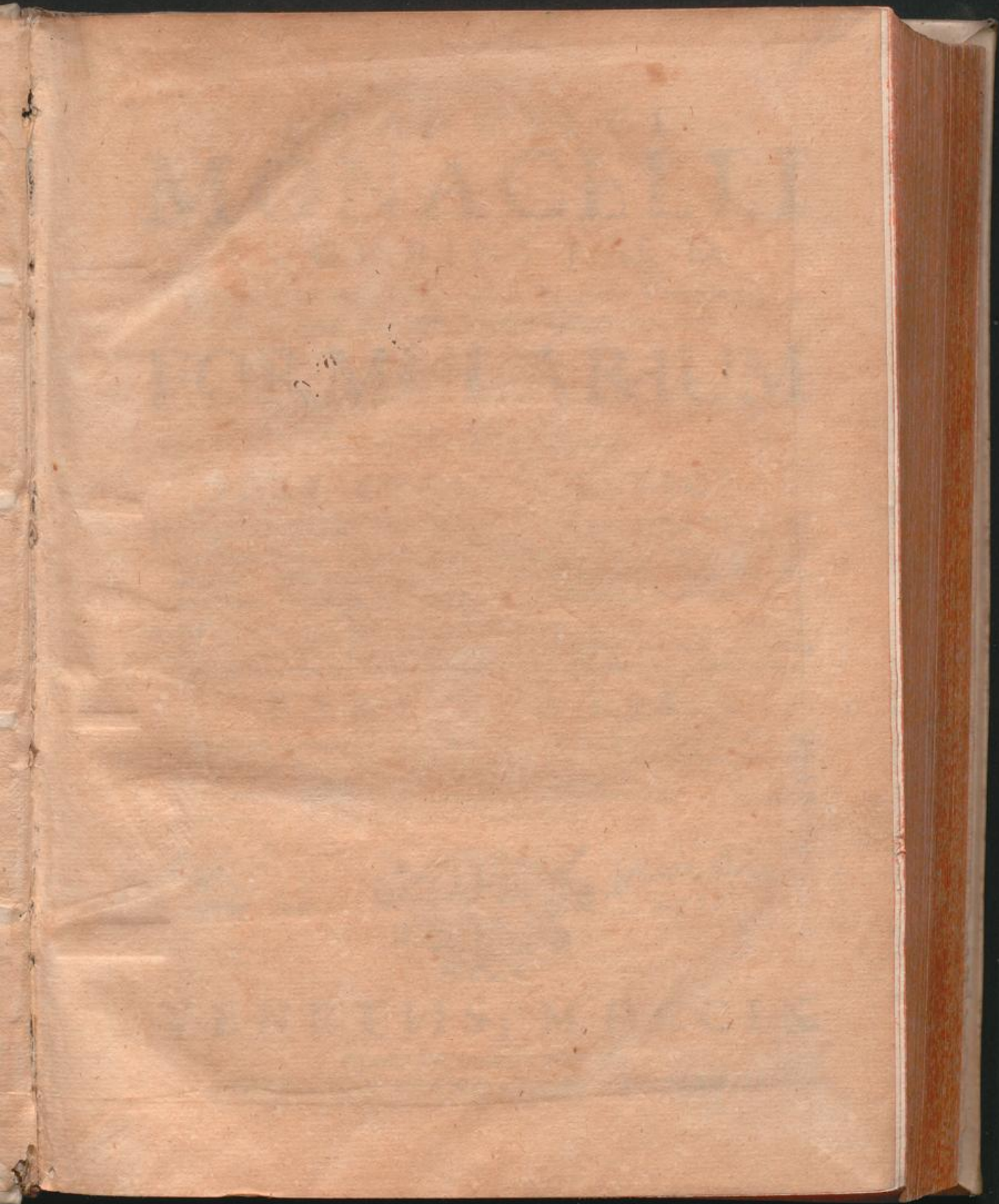
Monacellus, Franciscus

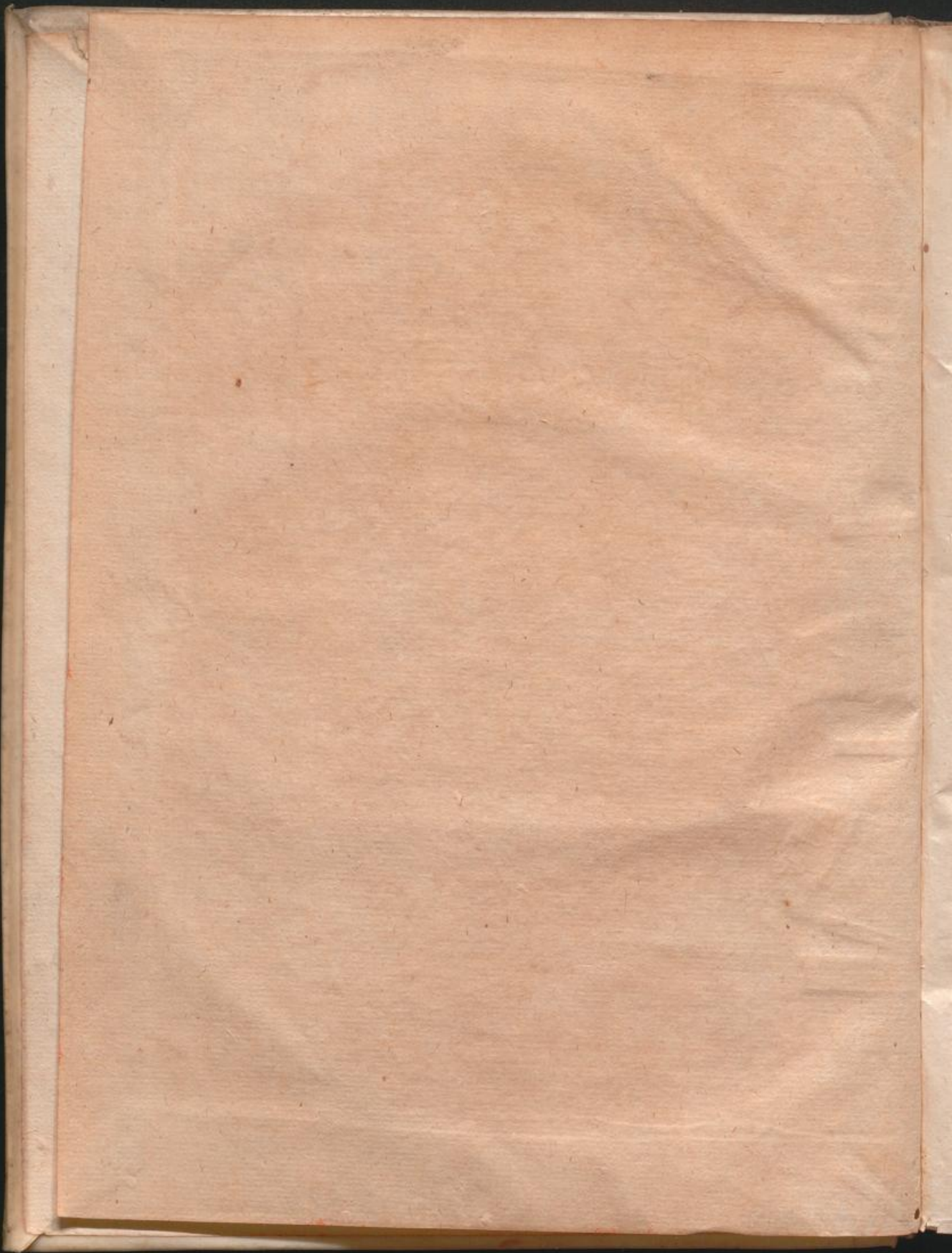
Venetiis, 1709

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62433](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62433)

М III Th. 4790.
Лб

FRANCISCI
MONACELLI

EUGUBINI J. U. D.

Protonotarii Apostolici, olim Ecclesiæ Venusinæ,
ac deinde Æsinatis Vicarii Generalis, &c.

FORMULARIUM

Legale Practicum

FORI ECCLESIASTICI,

IN QUO FORMULÆ DECLARATORIARUM
Censurarum, quibus frequenter in dicto Foro Judices
utuntur, cum adnotationibus Legalibus practicis, Sacr. Congre-
gationum responsis sæpè roboratis ac illustratis, continentur.

*OPUS EPISCOPIS, VICARIIS GENERALIBUS, ALIIS QUE
Iurisdictionem quasi Episcopalem exercentibus; necnon Confessariis, Parochis,
Regularibus, ceterisque in eodem Foro versantibus, apprimè utile, ac necessarium.*

PARS TERTIA,

In qua præter formulas Declaratoriarum Censurarum, ponuntur aliæ formulae,
rum Citationum, ac Monitionum pro validitate processuum requisitarum, tum
Decretorum, aliorumve actuum ad opportunitatem, & ornatum materiæ in-
cidentium; acceditque in calce Appendix miscellanea, plura, ad Gubernium
Ecclesiasticum maximè pertinentia, complectens.

*Collegii
Societatis Jesu*

*Paderborne
1736.*

VENETIIS, M. DCCIX.

Apud Antonium Bortoli.

SUPERIORUM PERMISSU, AC PRIVILEGIIS.

BENEVOLO
LECTORI.

UID Episcopi, aliive Prælati, eorumque Vicarii: quid Parochi, quid Confessarii in regimine Ecclesiæ valeant, & debeant jure facere, & servare, in prima, & secunda hujus Operis mei Formularii parte, juxta modulum meum, jam habes benevole Lector: qua autem ab eis forma, qua de causa, & quo jure mucro censurarum (qui est nervus disciplinæ Ecclesiasticæ) in foro tractandus, & qua potestate, pharmacove vulnus sanandum, & nexus earumdem solvendus sit, hîc in tertia perspicias. An autem hoc, in hac re difficili, probè, & scitè præstiterim, affirmare nolo, nec audeo: tu autem, quod præstandum putas, tuo ingenio (quod donum Dei est) imple, & perface, induereque animum, quem ipse gero, cæteros adjuvandi.

Ex Formulis, quas hîc propono, fortassis apud alios non invenies, quia (quod sciam, & viderim) ex DD. forensibus, nullus de his tractavit: tuæ idcirco prudentiæ, & judicio, prout casus, & occasio postulat, corrigenda relinquo.

Stylum simplicem, & planum, qualem materia prærequirit, adhibui: quia

*Res, non verba damus: fructus, non pagina frondes
Profert. Si cupis has, deteriora cupis.*

nil temerè in medium afferens, nisi primùm Sacrorum Canonum, & deinde DD. fontibus recognitis: nihilque nisi rationi, virtutique consonum, & utile in notis propugnans. Mendis parcito: quia in impressione librorum Argi oculos cœcutire compertum est, & æqui bonique consulto. Hæc tibi prænotasse sat erit. Scias sapere, ut vivere sapias, & valere. Vale.

I N D E X

Titulorum, & Formularum Operis.

TITULI PRÆLUDII.

§. I. De Excommunicatione in genere. pag. 3. & 4.	§. IX. De effectibus suspensionis. pag. 28.
§. II. De excommunic. reservatis. pag. 5.	§. X. De absolutione suspensionis. pag. 28.
§. III. De excommunicationibus non refer- vatis. pag. 8.	§. XI. De Interdicto. pag. 29.
§. IV. De effectibus excommunicationis. p. 11.	§. XII. De effectibus interdicti. pag. 31.
§. V. De potestate excommunicandi. pag. 16.	§. XIII. De absolutione interdicti. pag. 34.
§. VI. De absolutione excommunicationis. pag. 20.	§. XIV. De cessatione à Divinis. pag. 35.
§. VII. De Suspensione. pag. 23.	§. XV. De Irregularitate. pag. 37.
§. VIII. De potestate, & causa ferendi suspen- siones. pag. 27.	§. XVI. Quomodo tollatur irregularitas. p. 40.
	§. XVII. De effectibus irregularitatis. pag. 41.

TITULI OPERIS.

TITULUS I.

<i>De Censura excommunicationis in particulari.</i>	Sententiæ declaratoriæ excommunic. contentæ in <i>c. Conquesti de sent. ex- com.</i> Form. III. pag. 55.
Sententiæ declaratoriæ excommunic. contentæ in <i>c. Si quis suadente</i> 17. q. 4. Form. I. pag. 43.	Denunciationis Form. IV. pag. 55.
Denunciationis Form. II. pag. 44.	Sententiæ declaratoriæ excommunic. contentæ in <i>c. Noverit, & c. Gravem de sent. excom.</i> Form. V. pag. 58.
	Denunciationis Form. VI. pag. 60.
	Sententiæ declaratoriæ excommunic. con-

Index.

contenta in <i>c. Nullus Iudicum, de for. comp.</i> Form. VII.	p. 64.	ta in <i>c. 1. de offic. Vicar. in 6.</i> Form. XXXI.	p. 120.
Denunciationis Form. VIII.	p. 64.	Denunciationis Form. XXXII.	p. 121.
Sententiæ declaratoriæ excommunic. contenta in <i>c. Administratores 23. q. 5.</i> Form. IX.	p. 67.	Sententiæ declaratoriæ excom. contenta in <i>c. Monasteria, de vit. & honest. cler.</i> Form. XXXIII.	p. 126.
Denunciationis Form. X.	p. 68.	Denunciationis Form. XXXIV.	p. 127.
Sententiæ declaratoriæ excommunic. contenta in <i>c. Diffinitio, 17. q. 4.</i> Form. XI.	p. 70.	Sententiæ declaratoriæ excom. contenta in <i>c. 18. sess. 25. de regular. Conc. Trid.</i> Form. XXXV.	p. 131.
Denunciationis Form. XII.	p. 71.	Denunciationis Form. XXXVI.	pag. 132.
Sententiæ declaratoriæ excommunic. contenta in <i>c. Quoniam, de immunit. Eccles. in 6.</i> Form. XIII.	p. 76.	Sententiæ declaratoriæ excom. contenta in <i>Clem. 1. de sepultur.</i> Form. XXXVII.	pag. 141.
Denunciationis Form. XIV.	p. 77.	Denunciationis Formula XXXVIII.	pag. 142.
Sententiæ declaratoriæ excommunic. contenta in <i>c. Quod in dubiis, de sent. excom.</i> Form. XV.	p. 81.	Sententiæ declaratoriæ excom. contenta in <i>c. Dilecto, de sent. excom. in 6.</i> Form. XXXIX.	p. 147.
Denunciationis Form. XVI.	p. 82.	Sententiæ declaratoriæ excomm. contenta in <i>Constit. Greg. XII. Dubiis,</i> Form. XL.	p. 150.
Sententiæ declaratoriæ excom. contenta in <i>c. Omnes Decima 16. q. 7.</i> Form. XVII.	p. 84.	Denunciationis Form. XLI.	p. 151.
Denunciationis Form. XVIII.	p. 85.	Sententiæ declaratoriæ excommunic. contenta in <i>Clem. 1. de privileg.</i> Form. XLII.	p. 157.
Sententiæ declaratoriæ excom. contenta in <i>c. Praterea 7. de usur.</i> Form. XIX.	pag. 88.	Denunciationis Form. XLIII.	pag. 157.
Denunciationis Form. XX.	p. 89.	Sententiæ declaratoriæ excommunic. contenta in <i>Clem. 1. de sent. excom.</i> Form. XLIV.	pag. 160.
Sententiæ declaratoriæ excom. contenta in <i>extravag. Cum detestabile, de simon.</i> Form. XXI.	p. 96.	Denunciationis Form. XLV.	p. 161.
Denunciationis Form. XXII.	p. 97.	Sententiæ declaratoriæ excommunic. contenta in <i>Const. Alexandri VII. Felicis,</i> Form. XLVI.	p. 166.
Sententiæ declaratoriæ excom. contenta in <i>c. Quicumque 12. q. 2. & c. Omnes Ecclesie 17. q. 4.</i> Form. XXIII.	p. 101.	Denunciationis Form. XLVII.	pagina 167.
Denunciationis Form. XXIV.	p. 103.	Sententiæ declaratoriæ excommunic. contenta in <i>Const. Greg. XV. Sanctissimus,</i> Form. XLVIII.	p. 171.
Decreti erectionis Montis Pietatis. Form. XXV.	p. 104.	Denunciationis Form. XLIX.	pagina 172.
Deputationis Exactoris Form. XXVI.	pag. 108.	Electiois Conservatoris Regularium Form. L.	
Sententiæ declaratoriæ excom. contenta in <i>c. 8. sess. 24. Concil. Trid.</i> Form. XXVII.	p. 110.	Electiois Arbitrorum Form. LI.	pag. 175.
Denunciationis Form. XXVIII.	p. 111.	Intimationis Electionis Arbitri Form. LII.	pag. 175.
Sententiæ declaratoriæ excom. contenta in <i>c. Ex litteris 10. de sponsal. & matrim.</i> Form. XXIX.	p. 115.		T I
Denunciationis Form. XXX.	p. 116.		
Sententiæ declaratoriæ excom. conten-			

Index.

TITULUS II.

De Censura Suspensionis in particulari.

- Sententiæ declaratoriæ suspensionis contentæ in *c. Omnis utriusque sexus, de pœnitent. & remiss.* Form. I. p. 179.
- Sententiæ declaratoriæ suspensionis contentæ in *c. Neminem, & c. Sanctorum dist. 7.* Form. II. pag. 183.
- Sententiæ declaratoriæ suspensionis contentæ in *cap. 10. sess. 23. de reform. Concil. Trident.* Form. III. pag. 186.
- Sententiæ declaratoriæ suspensionis contentæ in *c. Exigit, de cens. in 6.* Form. IV. pag. 189.
- Sententiæ declaratoriæ suspensionis contentæ in *c. Cum inhibito §. fin. de clandestin. desponsat.* Form. V. p. 192.
- Sententiæ declaratoriæ suspensionis contentæ in *c. Episcopus 35. dist.* Form. VI. pag. 198.
- Sententiæ declaratoriæ suspensionis contentæ in *c. Dolentes, de celebr. Missar.* Form. VII. pag. 202.
- Sententiæ declaratoriæ suspensionis contentæ in *c. Consequens est 88. dist.* Form. VIII. pag. 207.
- Decreti suspensionis ab audiendis Confessionibus contentæ in *Constit. Clem. X. Superna*, Form. IX. pag. 213.
- Decreti declaratorii suspensionis incurræ, & contentæ in novissimis Decretis *de celebrat. Missar.* Form. X. pag. 219.

TITULUS III.

De Censura interdicti in particulari.

- Decreti Interdicti contenti in *c. Episcoporum, de privileg. in 6.* Form. I. p. 225.
- Publicationis Form. II. p. 226.
- Interdicti localis generalis Form. III. pag. 228.
- Decreti Interdicti localis specialis contenti in *c. sana, de off. jud. deleg.* Form. IV. p. 230.

- Denunciationis Form. V. p. 230.
- Edicti convocationis Processionis Form. VI. p. 231.
- Decreti Interdicti generalis localis contenti in *c. quamquam de cens. in 6.* Form. VII. p. 235.
- Denunciationis Form. VIII. p. 236.
- Decreti Interdicti Capituli contenti in *Constit. Pii V. 104.* Form. IX. p. 239.
- Denunciationis Form. X. p. 240.

De Irregularitate in particulari

§. VNICO.

- Decreti denunciationis irregularitatis contentæ in *c. cetero 11. de homic.* Form. Unica. p. 245.

TITULUS IV.

De Censuris in jure latis contra Moniales.

§. I.

- De excommunicatione contenta in *extravag. 1. de simon.* p. 249.
- De excommunic. contenta in *Clem. Attendentes, de statu monac.* p. 250.
- De excommunic. contenta in *c. 18. sess. 25. de regular. Concil. Trid.* p. 252.
- De excommunic. contenta in *c. Vi periculosa, ne cleric. vel monac. in 6.* p. 253.
- De excommunic. contenta in *Clem. 1. de sent. excom.* p. 254.
- De excommunic. contenta in *extravag. Pauli II. Ambitiosa, de reb. Eccles. non alien.* p. 254.
- De excommunic. contenta in *c. Secundum instituta, ne cleric. vel monach.* pag. 255.
- De sententia excommun. contenta in *c. Si quis suadente 17. quest. 4.* p. 256.
- De excommunic. contenta in *Bulla Pii V. §. Decor.* pag. 257.
- De excommunic. contenta in *c. Indemnitatibus §. Postremo de elect. in 6.* pag. 258.
- §. II.

Index

§. II.	De suspensione contenta in <i>extravag.</i> 1. <i>de simon.</i> p. 258.	De suspensione contenta in <i>Constit.</i> <i>Greg. XV. Inscrutabili.</i> pag. 262.
	De suspensione contenta in <i>c. 17. sess.</i> 25. <i>de Regular. Concil. Trid.</i> p. 259.	§. III.
	De suspensione contenta in <i>Clem. 1. de</i> <i>reb. Eccl. non alien.</i> pag. 260.	De Interdicto contento in <i>c. Episcoporum,</i> <i>in 6.</i> pag. 265.
	De suspensione contenta in <i>c. Non so-</i> <i>lum, & c. Constitutionem, de regu-</i> <i>lar. in 6.</i> pag. 260.	§. IV.
	De suspensione contenta in <i>Bulla Greg.</i> <i>XIII. Exposit.</i> pag. 261.	De irregularitate contenta in <i>c. fin. de</i> <i>fil. presb.</i> pag. 267.
		De irregularitate contenta in <i>c. Inven-</i> <i>culas, 20. qu. 1.</i> pag. 267.
		De irregularitate contenta in <i>cap. Qui-</i> <i>cumque, de heretic. in 6.</i> pag. 274.

I N D E X

Formularum accessoriarum, tam Preludii,
quàm Operis.

Formula absolutionis excommunica-	Formula citationis ad restituendum ex-
tionis, n. 75. pag. 21.	tractum à loco immuni, n. 18. p. 74.
Formula licentiæ Pœnitentiariæ pro ab-	Formula aggravatoriæ censurarum, n.
solutione excommunicati defuncti.	23. p. 75.
num. 79. p. 22.	Formula monitionis non participandi
Formula absolutionis excommunica-	cum excommunicato vitando, n. 5.
tionis ad cautelam, n. 80. pag. 22.	pag. 83.
Formula absolutionis suspensionis, n.	Formula monitionis ad solvendum de-
106. pag. 28.	cimas. p. 85.
Formula absolutionis interdicti, n. 136.	Formula monitionis ad cessandum ab
pag. 34.	exactione usurarum, n. 29. p. 95.
Formula præcepti cessationis à Divinis,	Formula citationis contra Simoniacum
num. 151. p. 36.	num. 18. p. 101.
Formula dispensationis irregularitatis,	Formula Statutorum Montis Pietatis,
num. 182. p. 41.	num. 1. p. 103.
TITULUS I.	Formula Statutorum Montis frumen-
Formula citationis ad dicendum cau-	tarii erigendi. p. 106.
sam quare quis non debeat declarari	Formula monitionum contra concu-
incurfus, &c. n. 4. p. 46.	binarium. p. 111.
Formula citationum ad præstandum	Formula monitionis ad contrahendum
auxilium brachii sæcularis, n. 2. p. 56.	matrimonium, contra eum, qui spon-
Formula citationis ad faciendam decla-	salia exequi renuit, n. 3. p. 117.
rationem, statutum, sive edictum	Formula Decreti commissionis citatio-
non comprehendere Ecclesiasticos	nis contra Vicarium Suffraganei
in præfat. p. 58.	exequendæ, n. 4. p. 122.
	Formula citationis ad dicendum cau-
	sam

Index.

- sam quare, &c. contra cogentem Virginem, vel Virum ad suscipiendum Habitum Religionis, num. 33. pag. 140.
Formula monitionis ad dicendum causam quare, &c. contra sepelientes excommunicatum, n. 1. p. 143.
Formula monitionis ad dicendum causam quare, &c. contra Vicarium Capitularem post syndicatam, num. 17. pag. 154.
Formula monitionis ad dicendum causam quare, &c. contra Regularem, qui ministravit Viaticum sine licentia Parochi, n. 7. p. 159.
Formula citationis ad exhibendum privilegium Apostolicum, contra Regulares, qui interdicta non servant, n. 2. p. 162.
Formula monitionis ad desistendum contra Conservatorem Regularium, n. 28. p. 178.

TITULUS II.

- Formula monitionis ad dicendum causam quare, &c. contra ordinatum sine titulo, n. 8. p. 185.
Formula monitionis ad dicendum causam quare, &c. contra Vicarium Capituli, qui concessit dimissorias non arctatis intra annum, num. 6. p. 188.
Formula citationis ad comparendum, & dicendum causam quare, &c. contra eundem Vicarium, qui procuracionem exegit excessivam, n. 13. p. 191.
Formula citationis Parochi ad dicendum causam quare non debeat ab officio suspendi ob præstitam assistentiam matrimonio absque denunciationibus, n. 15. p. 196.
Formula monitionis ad abstinendum à ludo alearum, n. 2. p. 196.
Formula decreti suspensionis ex informata conscientia. p. 199.
Formula monitionis ad se abstinendum, & cessandum à negociationi-

- bus, & exercitiis illicitis, num. 22. pag. 212.
Formula citationis ad comparendum, & dicendum causam quare non debeat Clericus negociator suspendi, &c. n. 23. p. 212.

TITULUS III.

- Formula monitionis ad respiscendum, & exeundum à peccato, contra aspernantem censuras, n. 7. p. 227.
Formula citationis ad respondendum de fide, contra infordecentem in censuris, n. 13. p. 229.
Formula relationis Nuncii de affixione interdicti Ecclesiæ, n. 22. p. 235.
Formula citationis ad comparendum, & dicendum causam quare declarari non debeat interdictum incurrisse contra Capitulum, n. 4. p. 241.
Formula citationis, & requisitionis ad congregandum Capitulum, seu Concilium universitatis, num. 7. pag. 241.
Formula protestationis faciendæ à Clericis in iudicio criminali ad evitandam irregularitatem, n. 6. p. 246.
Formula citationis ad dicendum causam quare non debeat irregularis declarari, n. 12. p. 247.

TITULUS IV.

- Formula excommunicationis delinquentium incertorum, n. 6. p. 254.
Formula monitionis ad desistendum ab impedimento, &c. p. 254.
Formula excommunicationis totius Collegii, n. 7. p. 254.
Formula monitionis ad se abstinendum à negociatione illicita, contra Moniales exequendæ, n. 2. p. 255.
Formula declarationis animi Episcopi super præsentia electionum Abbatissarum Monasteriorum Regularibus subjectorum, n. 3. p. 263.

INDEX

I N D E X

Rerum, & Materiarum, quæ in
hac Tertia Operis parte
continentur.

A

Abbatissa.

ABBATISSA, an sit capax suspensionis, Prædul. n. 96. pag. 27
Abbatissa tenetur per mensem antè certioram facere Episcopum de professione emittenda à Novitiis sub pœna suspensionis, tit. 4. §. 2. susp. 2. n. 1. 259
Et tenetur certiorare Episcopum, non autem Vicarium, ibi. n. 2.
Abbatissæ electio in Monasteriis Regularibus subiectis notificanda est Episcopo, vel ejus Vicario, eo absente, ibi. n. 4. 260.
Et tempore Sedis vacantis notificanda est Vicario Capituli, ibid. n. 24.
Abbatissa, sive Prælata Monasterii Monialium, alienans jura, & bona Monasterii ad tempus sine debita sollemnitate, suspensionem ab officio ipso facto incurrit, tit. 4. §. 2. susp. 3. n. 1. 261
Abbatissa expirato triennio à die electionis, ab officio remanet suspensa, & caret auctoritate, tit. 4. §. 2. susp. 5. num. 1. ibid.
Abbatissa expleto triennio, non potest ab Episcopo præfici gubernio sub alio nomine donec eligatur nova Abbatissa, sed præfidentia datur moniali seniori, ibid. numer. 2.
Abbatissa potest eligi ad annum, & ad biennium, & postea reeligi donec compleatur triennium, ibid. n. 3.
Abbatissa quando eligitur per præsentationem, vel nominationem aliorum, quàm monialium potest esse perpetua vel ad tempus longius, ibid. n. 4.
Abbatissa extrâ Italiam, vel superiorissa, quæ eligitur in conservatoriis, & aliis
Monacel, Formul. Pars III.

Collegiis piis oblatarum, in quibus Claustrum non servatur, non subiacet dispositioni Bullæ Greg. XIII. ibid. n. 5.
De jure electio hujusmodi debet fieri in Conservatoriis eo modo, quo fit à monialibus, ibi. n. 6.
Abbatissa nulliter electa, an possit permittere Superiore remanere in officio ostenditur tit. 4. §. 2. susp. 6. num. 6. 262
Abbatissa si non habeat qualitates à Concilio requisitas vel sit illegitimè nata, corrupta, excommunicata, vel interdicta, nulliter eligitur, n. 7. 264
Abbatissa publicè excommunicata non potest validè novitiam ad professionem recipere, secus si esset tolerata, & redditur ratio, tit. 4. §. 4. irregul. 2. num. 6. & 8. 269.
Abbatissa legitimè electa præcipit in virtute obedientiæ suis monialibus ibi. num. 9. etiam contra pactum initum in professione.
Ex commissione Prælati Superioris, majorem exercere potestatem, ibid. n. 10.
Ex privilegio potest jurisdictionem habere imò ex consuetudine præscripta, ibid. num. 11.
Non potest prædicare, ibid. n. 12.
An possit facere contractus, ib. n. 13.
An possit concedere licentiam monialibus retinendi, & expendendi peculium, ib. n. 14. & 15.
Abbatissa, quæ consentit deposito dotis Novitiæ ficto, potest suspendi ab officio tit. 4. §. 3. susp. 2. n. 1. 259

Abbatissatus.

Abbatissatus est Dignitas. t. 4. §. 4. irreg. 1. num. 1. 267
Abbatissatus monialium, non est Prælatu-
a ra,

- ra, quæ habeat jurisdictionem, t. 4. §. 4. 271
 irregular. 3. n. 7.
 Vid e in verbo *Electio*.
- Abbas*.
- Abba tes habentes usum Pontificalium non
 possunt benedicere suppellectilem Sa-
 cram pro Ecclesiis non suis, tit. 3. form.
 6. nu. 23. 235
- Absolvens, Absolutio, Absolutus.*
- Absolutio data ab habente potestatem ab-
 solvendi à censuris in foro conscientiæ.
 nihil prodest in foro judiciali, prælud.
 nu. 20. 11
- Absolvere ab excommunicatione, qui pos-
 sunt, enarratur, prælud. n. 68. 20
- In articulo mortis quilibet Sacerdos absol-
 vit à censuris, etiam si sit ipse excommu-
 nicatus, n. 69. 21
- At de Sacerdote excommunicato contra-
 rium verius, ibi.
- Confessarii simplices ab excommunicatio-
 ne generaliter ab homine lata non pos-
 sunt absolvere, ibi. num. 70. & redditur
 ratio.
- Absolutio ab excommunicatione in foro
 conscientiæ, non requirit Sacramentum
 pœnitentiæ, prælud. n. 72.
- Ab excommunicatione minori absolvit qui-
 libet Confessarius, ibi. n. 73.
- Absolvens ab excommunicatione majori du-
 plicem cautionem ab absoluto exigere
 debet, prælud. n. 76. 22
- Absolutus promissa non adimplens, non
 reincidit, sed potest iterum excommu-
 nicari, ibi.
- Absolvens excommunicatum, sine præsta-
 tione juramenti, & cautionis, illicitè,
 sed validè absolvit, ibi. n. 77.
- Absens absolvi potest per procuratorem, ibi.
 n. 78.
- Absolutio aliquando datur ad cautelam, vel
 cum reincidentia, ibi. n. 80.
- Absolutio excommunicationis præmitti de-
 bet antè absolutionem Sacramentalem,
 & alium actum, qui impediri potest per
 censuram, prælud. n. 81. 23
- Absolutio cum reincidentia, quando de-
 tur, ibi. n. 83.
- Absolutus cum reincidentia, si non implet
 promissa, quando reincidat, ibi.
- Absolutus ad tempus elapso termino rein-
 cidit ipso jure, ibi. n. 84.
- Ordinarii locorum, & A. C. absolvere non
 possunt excommunicatos, & cum reinci-
 dentia in causis immunitatis, & liberta-
 tes Ecclesiasticæ, ibi. n. 85.
- Absolutio non præsumitur, & qui fuit pu-
 blicè excommunicatus præsumitur cen-
 sura ligatus, nisi probet absolutum fuisse,
 prælud. n. 88. 23
- Absolutio excommunicationis in foro ex-
 terno, non probatur schedula confessarii
 ibi.
- Absolvere à suspensionibus jure communi
 latis, vel ab homine etiam non reserva-
 tis, non possunt Parochi, nec Confessa-
 rii, prælud. n. 108. 28
- Absolvere à suspensione à jure lata in po-
 nam delicti, an, & quando Episcopus
 possit, ibi. n. 109. 29
- Absolvens à censura suspensionis, debet
 exigere juramentum, & alia injungere,
 & quæ, prælud. n. 110.
- Interdictum quomodo absolvatur, seu rela-
 xetur, ostenditur, prælud. 3. n. 16. 137.
 138. & seqq. 34
- Confessarius an absolvat à censuris, ibi. n.
 141. 35
- Absolvens ab interdicto debet exigere ju-
 ramentum de parendo mandatis Ecclesiæ
 & cautionem parti satisfaciendi, præ-
 lud. ibi. n. 144.
- Absolvere potest Episcopus percussores Cle-
 ricorum non solum à levi, sed etiam ab
 enormi in pluribus casibus, t. 1. for. 1. n. 21
 & seqq. 51. 52. 53. 54.
- Absolutio à censuris incuris ob violatam
 immunitatem, & libertatem Ecclesiasti-
 cam non datur ab Episcopo, neque ab A.
 C. neque ab alio, neque cum reinciden-
 tia, neque à Pœnitentiaria, quia est re-
 servata Summo Pontifici, t. 1. form. 5. n.
 12. 13. 14. & 15. 63
- Extrahens cum fugam à loco immuni aucto-
 ritate privata, quando absolvatur ab E-
 piscopo, t. 1. for. 11. n. 3. 72
- Absolutio à censuris est necessaria, ut quis
 post obitum possit sepelli in loco Sacro,
 etiam si signa contritionis excommunica-
 tus dedisset, t. 1. form. 37. n. 13. 145
- Sepellientes scienter excommunicatos non
 absolvuntur, nisi satisfecerint, arbitrio
 Episcopi, ibi. n. 18. 14
- Vicarius Capituli ingrediens clausuram Mo-
 nialium non servata forma Bullæ Greg.
 XIII. absolvitur ab Episcopo, tit. 1. form.
 40. n. 31. 156
- Qui instetit, & procuravit ut Conserva-
 TOE

I N D E X

tor Regularium suos fines excederet absolvi non potest ab excommunicatione incurfa; nisi parti, quam fatigavit indebitè, plenè satisfaciatur, tit. 1. form. 48 n. 15. 176

Ordinatus ad Sacros Ordines cum ficto titulo, absolvitur ab Episcopo a suspensione, & irregularitate incurfa, si delictum est occultum, tit. 2. form. 2. nu. 10. 186.

Exigens procuracionem excessivam non absolvitur ab Ordinario, nisi sequatur restitutio, tit. 2. form. 4. n. 15. 192

Absolutus a Curia laica, non debet in delictis mixti fori, molestari a Curia Ecclesiastica, nec è converso, tit. 1. form. 3. n. 11. 58

Quando Judex est ejusdem Monarchiæ ibid.

Absolutus in foro conscientiæ a censuris, potest in foro externo excommunicatus vel suspensus denunciari, tit. 2. form. 2. num. 11. 186

Absolutionem petens ad cautelam, non dicitur fateri delictum, de irregularit. form. unic. n. 18. 248

Absolutus ab excommunicatione, non probatur ex hoc solo fuisse excommunicatum, ibid.

Absolutus a Censuris in articulo mortis a Simplici Clerico, vel laico, non potest sepeliri in loco Sacro, nisi priùs absolvatur ab habente potestatem, tit. 1. form. 37. n. 13. 145

Abusus.

Vide Consuetudo. Superstitio.

Accessus.

Accessus ad collocatoria Monasteriorum Monialium pertinet ad custodiam clausuræ, tit. 1. form. 33. n. 2. 128

Est materia gravis, & obligat ad mortale, ibid.

Edictum prohibens accessum, non debet continere pœnam excommunicationis latæ sententiæ, ibi. n. 4.

Accedens ad collocatoria contra prohibitionem, non potest excommunicari, nisi specialiter moneatur, ibid.

Accedentes ad collocatoria Monialium ad malum finem, vel scribentes obscœna, vel amatoria, sunt Decreto Synodi, excommunicatione reservata, innodandi, ibid. n. 5.

Actus.

Acta facta in judicio ab excommunicato etiam vitando, an sit valida, prælud. n. 35. 13

Acta Judicistam Ecclesiastici, quam Sæcularis excommunicati non tollerati nulla sunt, prælud. n. 37. ibi.

Acta publica Tabellionis Excommunicati vitandi, nulla sunt, ibi.

Administrator.

Administrator loci Pii, pecunias in usum proprium convertens, dicitur in dolo vero, & non præsumpto, tit. 1. for. 23. n. 13. 107

Si verò aliquid aliud negligit, dicitur in præsumpto, ibi. n. 14.

Administrator de neglectis constituitur in culpa lata, & tenetur ad damna, ibi. numer. 15.

Administratores locorum Piorum usurpantes bona administrata incidunt in excommunicationem, ibi. n. 16.

Administratores dolosi, an, & quando sint excommunicati denunciandi, ibi. n. 23.

Administratores locorum Piorum debent esse moribus, & fide probati, ibi. n. 24.

Administratores locorum piorum habent mandatum à lege ad exigendum, tit. 1. for. 26. n. 6. 110

Admissio.

Admittere, & recipere aliquem ad Religionem ratione publici officii, est actus jurisdictionis, qui exerceri non potest ab excommunicato denunciato, benè tamen à tolerato, tit. 4. §. 4. irregular. 2. n. 8. 269.

Affectus.

Affectus non punitur, nisi sequatur effectus, in impedimento executionis litterarum Apostolicarum, tit. 1. for. 13. n. 3. 78.

Neque in bannientibus Præsules ab eorum Diocesium, quoad pœnas Clementinæ 1. de pœn. ibid. n. 12. 80

Neque in crimine Simoniæ: nam pacta illicita, nisi secuto effectu non puniuntur, tit. 1. form. 21. n. 12. 199

Neque in recurfu ad Judices laicos, nisi

a 2 sequa-

I N D E X.

sequatur impedimentum jurisdictionis
Ecclesiasticæ, de irregularit. form. unic.
n. 16. 288
Affectus, seu conatus ad delinquendum e-
tiam in atrocissimis, non punitur pœna
ordinaria, tit. 1. form. 13. n. 3. 78

Aggravatoria.

Aggravatoria Censurarum quomodo, &
in quibus casibus sit relaxanda, tit. 1.
form. 5. num. 19. 63. & form. 11. numer.
23.
Aggravatoria est remedium Ordinarium
contrà excommunicatos contumaces, d.
form. 11. n. 24. 76

Alienatio.

Repudiatio legati, seu hæreditatis Eccle-
siæ relicti, est vera alienatio, & r. ddi-
tur ratio, tit. 1. form. 23. n. 18. 20. & 21.
108.
Alienantes bona Ecclesiæ non absolvuntur
à censuris incurris, nisi a Papa, tit. 4. §. 1.
excom. 5. n. 2. 285

Altare.

Altare sub cuius crepidine, vel suppeda-
neo adest sepulcrum defunctorum, de-
bet muro obstrui, alias ibidem missa cele-
brari non debet, tit. 3. ad form. 5. num.
10. 233
Imò debet interdici, ibid.

Animalia.

Animalia irrationabilia non debent, nec
possunt excommunicari, Prælud. num. 55.
18.
Animalia irrationabilia excommunicantes,
peccant mortaliter & redditur ratio, ibi.
n. 55.
Animalia irrationabilia adiurantes, rem
vanam, & superstitionem agunt, tit. 2.
form. 8. n. 17. 221
Animalia irrationabilia nocentia, quomo-
dò sint exorcizanda, & expellenda o-
stenditur, ibi n. 18.
Animalia damnum dantia, au, & quando
possint propria auctoritate retineri, tit.
1. form. 48. n. 19. & 20. 177

Appellans, Appellatio.

Appellatio quandò detur à declaratoria,
ostenditur, tit. 1. form. 1. n. 15. 48
Appellatio à declaratoria excommunic. in-
curræ obviolatam immunitatem, admit-
titur in casu dubio tantum ad utrunque
effectum, tit. 1. form. 5. n. 5. non autem
in claris ibi n. 3. 61
Appellans ab excommunicatione ob non so-
lutionem Decimarum, non auditur in
suspensivo tit. 1. form. 17. n. 13. 83
Appellatio interposita à comminatione
Censuræ ab usurario, quandò sit admit-
tenda, vel non, tit. 1. form. 19. n. 30.
31 95.
Appellatio an admittatur a declaratoria
censuræ in crimine Simonix, tit. 1. for.
21. n. 8. 9. 99
Appellatio a pœna, & sententia legis non
datur ibi n. 20.
Datur a sententia declaratoria censura-
rum, qua declaratur aliquem incurrisse,
ibi: Nisi delictum sit certum.
Appellatio non datur a comminatione, seu
declaratoria, quæ quis monetur ad di-
mittendam Concubinam, tit. 1. form. 27.
n. 17. 115
Appellatio a Sententia declaratoria, qua
quis censura compellitur matrimonium
contrahere, datur ad utrunque effectum,
tit. 1. form. 29. n. 10. 119
Appellatio admittitur à Decreto, in quo
adhibita fuit causæ cognitio, etiamsi aga-
tur de Decretis Visitationis, tit. 1. for.
31. n. 1. 122
Secùs si agatur de correctione morum, ibi.
n. 2. & 3.
Appellatio non admittitur a censuris com-
minatis, seu latis contra frequentantes
Monialium Monasteria, tit. 1. form. 33.
num. 21. 231
Appellatio quando detur a declaratoria lata
contra agentes Virgines, vel Viros ad
suscipiendum Habitum Religionis, tit.
1. for. 35. n. 32. 140
Appellatio non datur a mero Executore,
ibi,
Appellatio non datur a comminatione cen-
suræ facta contra sepelientes excommu-
nicatum; secùs si appelletur a Declarato-
ria, tit. 1. form. 37. n. 1. & 2. 143
Appellatio a declaratoria emanata contra
sepelientes excommunicatum non ad-
mit-

mittitur, quando delictum est notorium, tit. 1. form. 37. nu. 3. 143
 Appellatio non datur à comminatione, sed solum à declaratoria censuræ incurfæ in casu Bullæ Gregorii XIII. Dubiis, tit. 1. form. 40. n. 17. 154
 Appellatio contra Declaratoriam ob ingressum in clausuram Monialium Superiorum Regularium an, & quando admittatur, tit. 1. form. 46. nu. 8. 171
 Appellatio non suspendit executionem Decreti suspensionis à Divinis, tit. 2. for. 1. num. 18. 183
 Appellatio non datur à denunciatione suspensionis latæ contra ordinatum cum fideo titulo, tit. 2. form. 2. n. 9. 185
 Appellare an possit Vicarius Capituli à comminatione suspensionis, ob concessas Dimissorias intrâ annum, tit. 2. form. 3. num. 6. 188
 Appellatio an, & quando detur à comminatione, & declaratione censuræ incurfæ ob exactiorem indebitam procurationis, tit. 2. form. 4. num. 14. 182
 Appellatio non admittitur à declaratoria censuræ contra Parochum omittentem denunciations matrimonia, tit. 2. for. 5. num. 16. 196
 Appellatio à comminatione Censuræ facta contra Clericum Negociatorem, datur etiam in suspensivo, tit. 2. form. 8. nu. 24. 212
 Appellans si in termino sibi à Judice, à quo præfixo, ut doceat de prosecutione appellationis, ejus iudicio stare compellitur, ibi.
 Appellatio non admittitur in notoriis, ibi. num. 25. Quia hoc remedium non est ad defensionem iniquitatis inventum, ibid.

Arbiter.

Arbitrorum electio in controversia jurisdictionis inter Ordinarium, & conservatorem Regularium, reculari non debet, tit. 1. form. 48. nu. 8. 175
 Arbitri in controversia jurisdictionis inter Ordinarium, & Conservatorem, assumuntur de necessitate, ibid.
 Qui Arbitrorum electionem oblatam recipit, nulliter ad ulteriora procedit, ibi. num. 9.
 Arbitri sunt eligendi in dispari numero de consilio, non de necessitate, ibi. num. 12.
 Arbitri electi, si non concordent, tertius

Monacel, Formul. Pars III.

erit eligendus ab ipsis Arbitris discordantibus, ibid.
 Arbitri electi ad formam juris possunt cogi ad acceptandum munus, & redditur ratio, ibi. nu. 10.
 Arbiter debet esse Clericus, ibid. n. 14.

Archiepiscopus.

Archiepiscopus Interdictum latum à Suffraganeo tollere non potest, nisi per viam recursus, Prælud. nu. 143. 35
 Archiepiscopus potest in casibus à jure permisis absolvere subditum Suffraganei, etiam si Episcopus censuræ absolutionem Papæ reservasset, tit. 1. form. 13. num. 9. 80.
 Archiepiscopus non debetmittere appellationem in suspensivo interpositam ab excommunicatione Suffraganei ob non solutionem Decimarum, tit. 1. form. 17. num. 13. 87
 Archiepiscopus, in quibus casibus possit ad querelam subditorum Suffraganeorum contra Vicarios procedere eosque punire, tit. 1. form. 31. nu. 7. 113
 Archiepiscopus an possit punire Vicarium Suffraganei, ordinis Regularium, ibid. nu. 13. & 14. 124
 Archiepiscopus exigens in visitatione excessivam procurationem, quas pœnas incurrat, tit. 2. form. 4. n. 16. 192
 Archiepiscopus debet construere processum contra Vicarios Suffraganeorum, non autem ejus Vicarius, tit. 1. form. 31. nu. 25. 126

Arctatus.

Qui sint, & dicantur arctati, ostenditur, tit. 2. form. 3. nu. 1. & 2. 187

Arma.

Arma tradens infidelibus pro redemptione captivorum, an incurrat censuram Bullæ Cœnæ, tit. 1. form. 13. nu. 11. 80

Assassinium.

Clericus committens assassinium, non privatur ipso jure Privilegio Clericali, sed requiritur sententia Judicis, tit. 1. form. 7. nu. 5. 68

B

Beneficium.

Beneficium simoniacè renunciatum vacat ipso jure absque alia Judicis sententia, tit. 1. form. 21. n. 14. 100
 Vide in verbo Dispensatio Irregularitatis, Electio. Excommunicatio. Excommunicatus.

Benedictio.

Abbates, & alii Prælati inferiores non benedicunt Supellectilem Sacram pro Ecclesiis non suis, tit. 3. form. 6. num. 23. 235.

Bigamia, Bigamus.

Mulier Bigama, sit fiat monialis, non potest eligi in Abbatissam, quando sit corrupta, secus si corrupta non esset, tit. 4. §. 4. irregular. 2. n. 4. & 5. 267
 Bigamia est triplex, & explicatur, prælud. n. 167. 38
 Bigamia similitudinaria quando dispensetur ab Episcopo, prælud. n. 180. 41

Bona.

Bona Parentum dicuntur esse filiorum, tit. 2. form. 2. n. 5. 185
 Bona donata filio à Parentibus, & fratribus, an deservire possint pro Patrimonio ordinandi, ibi. n. 4. & d. n. 5.
 Jus, quod habent Regulares ad vocem non est bonum proprium, sed Sedis Apostolicæ, tit. 2. form. 10. n. 15. 222
 Bona in loco immuni asportata, sequestrari non possunt, tit. 1. form. 11. n. 11. 73

Brachium Sæculare.

Brachii sæcularis imploratio, quomodo sit facienda, tit. 1. form. 9. n. 2. & 3. 69
 An, & quando Judex laicus possit illud denegare, ibi. n. 6.
 Brachium suum Judex sæcularis denegans, censuris compelli potest, ibi. n. 7.
 Est concedendum in omnibus causis, ibi. num. 8. 50
 Judex, sive Magistratus laicus denegans brachium ad tuendam clausuram Monia-

lium est ipso jure excommunicatus, ibi. num. 9. 70

Brachium sæculare invocari potest contra morosos debitores Decimarum, tit. 1. form. 17. n. 14. 87
 Brachium sæculare implorantes Clerici sæculares, vel Regulares, quando censuras incurrant, de irregularit. form. unic. n. 15. & 16. 248

C

Cambium.

Cambia sicca, & illicita, quæ dicantur, & quomodo contrahantur, ostenditur, tit. 1. form. 19. n. 7. 8. & 9. 90
 Qui assumit in se onus cambiandi, an teneatur ad damna, si promissa non adimplet, remissivè, ibi. n. 10.
 Cambi creditor, qui vult exigere cambia loca damnorum, & interesse, an teneatur probare requisita Castr. remissivè, ibi.

Canones.

Canones, & jura simoniam vetantia, per non usum tolli non possunt, tit. 3. form. 9. num. 20. 143

Canonici.

Canonici Collegiatæ, etiam si sint in Dignitate constituti, non possunt eligi in Conservatores Regularium, tit. 1. form. 48. nu. 4. 174
 Canonici debent interesse Concioni tempore quadragesimæ, & lectioni Canonici Theologi, tit. 2. form. 7. n. 3. 203
 Canonicus Theologus non potest se eximere ab explanatione Scripturæ prætextu, quod non habeat auditores, ibi.
 Canonicus non potest se eximere ab interfectione Chori prætextu dignioris loci sibi non dati, quando Episcopus provisionaliter locum assignavit, ibi. n. 4.
 Canonici Diaconi, & Subdiaconi debent cedere locum digniorem Canonicis Presbyteris, non obstante contraria consuetudine, ibi. n. 6. 204
 An autem Canonicus Diaconus primo receptus, qui locum cessit, illam recuperet postquam affectus fuit Sacerdos, vide ibi. à n. 7. ad n. 13. 205
 Canonici in Choro, quando dicantur trans-

I N D E X .

- gressores Concilii Lateranensis relati in
c. dolentes de celebr. missar. ibi. n. 20.
 Canonici, & alii Clerici Divina officia in-
devotè celebrantes, sunt suspendendi,
ibi. n. 23. 106.
 Canonici, qui refugiunt interesse ad actum
capiendæ possessionis alicujus Canonici-
catus, dicuntur impedire executionem
litterarum Apostolicarum, tit. 3. form.
9. n. 2. & 3. 241

Capellanus .

Vide Missa .

Capitulum .

- Capitulum non potest excommunicari,
sed interdici debet, tit. 3. form. 9. n.
21. 244
 Capitulum contraveniens Bullæ B. Pii V.
la 104. interdictum incurrit, à quo non
potest absolvi, nisi à Papa, ibi.
 Capitulum Monialium contraveniens ex-
travag. 1. de simon. incurrit suspensionem
ab omni actu, & officio capitulari, tit.
4. §. 2. susp. 1. n. 1. 258
 Requisitio faciendâ, ut convocetur Ca-
pitulum, qua forma concipiatur, tit. 3.
form. 9. n. 7. 241

Cardinalis .

- Cardinalis Petruccius laudatur, tit. 1. for.
33. n. 18. 19. & 20. 130
 Cardinales censuras Suspensionis, & In-
terdicti jure, Constitutione, vel senten-
tia latas non incurrunt, nisi nominatim
exprimantur, tit. 2. form. 10. n. 3. 220

Cautio .

- Cautio de parendo mandatis Ecclesiæ, &
de satisfaciendo parti læsæ in absolutio-
ne excommunicationis exigenda est, Præ-
lud. n. 76. 22

Cedulones .

- Cedulones reaffigi debent, quando quis vi-
gore litterarum Sac. Cong. fuit absolutus
cum reincidentia, Prælud. n. 84. 23
 Cedulones an sint suspendendi, aut remo-
vendi, quando reus comparet; & instat
humiliter removeri, tit. 1. form. 1. nu.
42. & seqq. 53

- Cedulones affigi, & publicari non debent
in aliena Dicecesi, sine licentia proprii
Ordinarii, tit. 1. form. 13. n. 16. 81
 Cedulones deturpantes, vel lacerantes pec-
cant mortaliter, & incidunt in excom-
municationem contra eos comminatum,
tit. 1. form. 31. n. 19. 125
 Et possunt puniri a Tribunale S. Officii,
ibid.

- Etiamsi sint Regulares, ibi. n. 20.
 Cedulones Interdicti debent publicari, &
affigi originaliter, & authenticè, alias
non obligant, tit. 3. form. 4. nu. 22. 235

Censura .

- Quid sit censura ostenditur prælud. n. 1. 3.
 Censuræ sunt tres, scilicet Excom. Suspen-
sio, & Interdictum, prælud. n. 2. ibid.
 Irregularitas, & cessatio à Divinis, non
sunt Censuræ, & ibi. 4
 Censura excommunicationis est pœna, qua
ablata etiam culpa permanet, donec per
legitimam auctoritatem Judicis remitta-
tur, prælud. n. 26. 12
 Censuræ reservatæ Sedi Apostolicæ, etiam
in casibus occultis, quæ sint, Prælud. n.
68. 20
 Censuræ nullæ sunt, quando prima cita-
tio fuit circumducta, & ad illas procedi-
tur sine nova monitione, tit. 1. form. 5.
num. 6. 61
 Censuræ sunt aggravandæ, & reaggravan-
dæ, quando excessus est exemplaris, &
quomodo hoc faciendum sit ostenditur,
tit. 1. form. 5. n. 18. 63
 Et form. 11. num. 21. 75
 Censuræ Bullæ Cœnæ, quæ sint, referuntur
versus, qui illas continent, tit. 1. form.
13. n. 10. 80
 Censuræ comminatæ cum addito — *co ipso —*
ipso facto — ipso jure, statim ligant, & affici-
unt animam absque alio ministerio Judi-
cis, tit. 1. form. 31. n. 21. 125
 Censuræ comminatio infert gravamen irre-
parabile, tit. 1. form. 48. n. 6. 174
 Censuram Papæ reservatam incurrit, qui
procuravit, ut Conservator Regularium
fines suæ facultatis excederet, tit. 1. form.
48. n. 15. 176
 Censuræ jure Pontificio latæ, & Papæ non
reservatæ, censentur reservatæ Episco-
pis, & Prælati, tit. 1. form. 48. nu. 16.
ibid.
 Censura suspensionis incurta ob excessivam
exactionem procurationis factam in Vi-

litatione, est reservata, & ab Ordinario absolvi non potest, nisi sequatur restitutio; tit. 2. form. 4. n. 15. 192
 Censura lata contra Parochum, qui præstat præsentiam matrimonio clandestino in *c. eum inhibito de clandest. despons.* non est lata, sed ferenda sententiæ, tit. 2. form. 5. nu. 18. 196
 Postquam tamen erit promulgata, Episcopus non potest Parochum absolvere, & redditur ratio, ibi. nu. 19. 197

Cessatio à Divinis.

Cessatio à Divinis non est censura, prælud. num. 3. 4
 Cessatio à Divinis imponitur ab homine, & quid importet, Prælud. n. 145. 35
 Cessatio à Divinis, in quo differat ab interdicto, ibi. n. 146.
 Cessationis à Divinis tempore, quæ fieri possint, & quæ prohibeantur, ibi. num. 147. 36
 Violantes cessationem generalem à Divinis impositam ab habente facultatem, quam pœnam incurrant, ibi. nu. 148.
 Causa, ob quam cessatio à Divinis imponitur, debet esse gravis, & notoria, ibi.
 Quis possit indicare cessationem à Divinis extenditur, ibi. num. 150.
 Qua forma indicatur, ibi. num. 151.
 Quomodo tollatur, ibi.
 Quænam sit causa sufficiens ad indicendam cessationem, ibi. n. 152.
 Cessatio à Divinis non est indicenda, nisi præmissa monitione contra illum, cujus causa ferenda est, ibi. n. 153.
 Qui habet privilegium audiendi Divina tempore Interdicti, non suffragatur, nec illo uti potest tempore cessationis à Divinis, ibi. n. 154. 37

Citatio, Citatur.

Citatio in materia censurarum debet exequi personaliter, si reus dolo non latitet, tit. 1. form. 1. num. 8. 46
 Citatio si reus latitat, fit per Edictum, vel ad Domum habitationis, ibi.
 Citatio in declaratoria censuræ latæ à jure, sufficit quod fiat Domi, ibi. num. 10. 47
 Citatio nulliter executata sanatur per scientiam citati aliundè habitam, vel per illius comparitionem. ibi. n. 11.
 Citatio, quando non datur tutus accessus

ad locum citandi, quomodo sit faciendâ ostenditur, ibi. n. 12.
 Citatio dicitur nulliter executata, quando Nuncius refert contra formam commissionis Judicis, ibi. n. 13.
 Citationis nullæ sanatio non inducitur per noticiam præsumptam in reo, sed per certam, & pœnam superventam, ibi.
 Citatio verbalis in causa criminali quando inducat præventionem, tit. 1. form. 4. num. 9. 58
 Citatio circumducta per productionem jurium, vel Decretum, si de novo non fiat, causat nullitatem, tit. 1. form. 5. n. 6. 61
 Citatio contra latitantem, fit Domi, vel per Edictum, tit. 1. form. 7. num. 1. 65
 Citatio debet continere tempus competens, quod non sit nimis arctans, alias nulla esset, tit. 1. form. 9. num. 5. 69
 Citatio verbalis executata in Ecclesia in causis fori Ecclesiastici valida est, tit. 1. form. 31. num. 6. 122
 In processus nullitatis professionis: seu restitutionis in integrum, citari debent interesse habentes; tit. 1. form. 35. n. 5. 134
 Regulares quando ab Ordinario citari possint absque læsione eorum exemptionis, tit. 1. form. 42. num. 7. & 8. 159
 Citatio in praxi requiritur etiam in facto notorio antè denunciationem excommunicationis, tit. 1. form. 42. n. 2. 162
 Citatio est actus contentiosæ jurisdictionis, & de judiciali processu. tit. 1. form. 41. n. 5. 174
 Citatio contra subditum ratione Domicilii, exequi potest, etiam si sit extra territorium, tit. 1. form. 1. num. 12. 47
 Citatio, seu intimatio Judicis tripliciter exequi contra reum potest, tit. 2. form. 6. num. 20. 201

Chorus.

In Choro Clericorum quid sculptum adesse debet, tit. 2. form. 7. num. 24. 206.
 Citatio ad dicendum causam quarè, & c. ad effectum excommunicandi, & infligendi alias censuras, quando non sit necessaria, ostenditur, tit. 3. form. 4. nu. 3. 232
 Citatio contra Capitulum, sive Universitatem, quomodo sit exequenda, ostenditur, tit. 3. form. 9. num. 5. 6. 241
 Citatio contra populum, qui non habet certum locum, quomodo exequatur, ibi. num. 6.

Cita-

I N D E X.

Citatio, seu præceptum contra reum exequutum de se præsentando in carceribus, non obligat, & sperni potest, tit. 2. ad form. 6. num. 21. & 22. 201
 Citatio ad exhibendum privilegium, quomodo concipi debeat, tit. 1. ad form. 44. num. 3. 162

Civitas.

Civitas banniens, vel injuriosè detinens proprium Episcopum ipso jure Interdicto subicitur, complices verò excommunicationem Papæ reservatam incurunt, tit. 3. form. 7. n. 8. 138

Clausula.

Clausula comminatoria indignationis omnipotentis Dei, & Apostolorum Petri, & Pauli, includit pœnam arbitrariam, Prælud. n. 10.

Clausura Monialium.

Episcopus, alique Prelati, & Superiores Monasteriorum Monialium, Clausuram ingredi non possunt, nisi in casu necessitatis, & non nisi associati à paucis Viris Ecclesiasticis, tit. 1. form. 40. n. 12. 153
 Non debent secum ducere plusquam octo personas, ibi. num. 15. & 16. 154
 Ingressientes Clausuram soli, vel secum ducentes personas sæculares, incidunt in pœnas Bullæ Greg. XIII. ibi. num. 23. & seqq. 155
 Clausuram, in quibus casibus Confessarius Monialium ingredi non possit, tit. 1. for. 46. num. 2. 168
 Clausuram violantes Moniales per egressum, an, & quando absolvi possint ab Ordinario, tit. 4. §. 1. excom. 9. nu. 3. 257
 Moniales Clausuram indebitè egressas comitantes, & recipientes, quando censuras incurrant, ibi. num. 4.
 Clausuram ingredientes Superiores Regularium contra formam Bullæ Alexand. VII. Felicis, puniuntur ab Ordinario, tit. 1. ad form. 46. num. 1. & 8. 168. & 171

Clericus.

Clerici tempore interdicti possunt Januis Ecclesiæ clausis submissa voce celebrare divina, nisi interdicti sint culpabiles, Prælud. num. 124. & 126.

Et sepeliri in loco Sacro, si specialiter interdicti non sint, etiam tempore Interdicti, Prælud. num. 130.
 Clerici Sæculares, & Regulares violantes Interdictum, quas pœnas incurrant, Prælud. num. 133.
 Clerici non tenentur observare Edicta laicorum, quamvis respiciant utilitatem publicam, tit. 1. form. 5. nu. 9. 62
 Clericus numquam subiicitur Judici, quamvis delictum committat enorme, tit. 1. form. 7. num. 3. & 4. 68
 Et non obstante quacunque consuetudine, ibid. num. 4.
 Etiam si committeret assassinium, ibi. n. 5.
 Clericus committens assassinium, non amittit ipso jure privilegium clericale, sed debet præcedere sententia Judicis Ecclesiastici, ibi.
 Clerici non debent fungi officio satellitum nec pignora, aut reos capere, tit. 1. for. 9. num. 10. 70
 In civilibus tamen, potest Clericus ex commissione Episcopi intimare mandata, ibi. num. 11.
 Clerici extrahi non possunt à loco immuni, neque de mandato Episcopi, nisi in casibus exceptis, tit. 1. form. 11. num. 11. 12. & 13. 74. & 75
 Clericus usurarius quomodo puniatur, tit. 1. form. 20. num. 34. 96
 Clericus Usurarius est infamis, ibi.
 Clericus quando dicatur Concubinarius, tit. 1. form. 27. num. 3. & 4. 113
 Clerici frequentantes Monasteria Monialium, qua pœna sint puniendi, ostenditur, tit. 1. form. 33. num. 9. 129
 Clerici in Carceribus quando sint detinendi, ibi. num. 10.
 Clericus tenetur alere Parentes etiam de bonis Ecclesiæ, tit. 2. form. 2. num. 5. 185
 Clerici ludentes aleis raro, & modestè ob recreationem non peccant, tit. 2. form. 6. num. 6. 199
 Clerici nisi sint publici aleatores, antequam puniantur pro ludo aleæ debent prius moneri ut desistant ibi. num. 7.
 Clericis prohibetur jure cum laicis ludere ibi. num. 8.
 Clericus, quando dicatur ludo aleæ deservire, & peccare ibi. num. 9.
 Clerici an excusentur à pœna ludentium aleis attenda consuetudine; ibi. nu. 11. & seqq. 200
 Clericus aleator, & Tabernas frequentans qua pœna puniatur, ibi. nu. 18. & 19. 201.
 Cle-

I N D E X.

- Clerici divinas laudes in choro recitantes, quid sculptum in pariete legere debeant, tit. 2. for. 7. n. 24. 206
- Clerici de licentia Episcopi pro eorum sustentatione, & familiarum, possunt prædia laicorum conducere, tit. 2. form. 8. nu. 2. 208.
- Possunt exercere opera rusticalia in propriis bonis ibi. n. 3.
- Imò, & in bonis amicorum, dummodò opera sint honesta, ibi. n. 4.
- Non possunt operas suas locare ad arandum, vel fodiendum, ibi. n. 5.
- Neque per totum diem operas locare, si sit beneficiatus, ibi. n. 6.
- Clerici, quæ possint facere, & exercere in articulo negotiationis, absque periculo negotiationis illicitæ n. 13. & 14. 210. & 211.
- Clerici negotiationibus illicitis se immiscentes, quibus poenis afficiantur, ibid. num. 26. 214
- Clerici admittentes ad participationem Sacramentorum, vel celebrantes coram publicè excommunicato, interdictum ab ingressu Ecclesiæ incurrunt, tit. 3. form. 1. n. 12. & 3. 226. & 227
- Non tamen incurrunt si faciant ignoranter, vel metu coacti, ibi. n. 4.
- Non excusantur, quando excommunicatus incutit metum in contemptum clavium, ibi. n. 5.
- Clerici communicando in Divinis cum excommunicato à Papa, excommunicationem Papæ reservatam incurrunt, ibid. num. 6.
- Clerici admittendo ad Divina excommunicatum potentem, quando excusari possint ab incurfu ibi. num. 11.
- Qui dicantur excommunicatum admittere, & recipere in Divinis, ibid. nu. 16. 229.
- Clerici non possunt eorum exemptioni renunciare, tit. 3. form. 7. n. 237
- Clerici porrigentes querelam in foro laico contra malefactores in delictis levibus sine protestatione, non incurrunt irregularitatem, de irregular. for. unic. num. 2. 245.
- Clerici criminaliter agendo ad vindictam, vel accusando (morte, aut mutilatione accusati secuta) sine protestatione, sunt irregulares ibi. n. 3. 246
- Clerici ut licitè absque incurfu irregularitatis possint querelare, quæ concurrere debeant, ibi. n. 4.
- Clerici non tantum pro injuriis propriis, sed etiam suorum, porrigere possunt querelas,
- Clericus porrigens querelam debet iudicium intentare civiliter, ibi. n. 5.
- Clericus porrigens querelam debet emitte-
re protestationem, ibi. n. 6. & 7. & datur formula.
- Et tam in levibus, quam in gravibus causis criminalibus, ibi. n. 8. & 9. 247
- Clericus, qui utitur brachio Sæculari ad capiendam Beneficii possessionem, excommunicationem incurrit, de irregularit. form. unic. n. 15. 248
- Clericis negociari est prohibitum, etiam per alios, tit. 4. §. 1. excom. 7. n. 3. 255
- Clericus animo irato percutiens se ipsum incidit in excommunicationem c. si quis suadente, tit. 4. §. 1. excom. 8. n. 4. ibid.
- Clerici recurrentes in causis Ecclesiasticis ad Judices, & Principes laicos, an, & quando irregulares evadunt, & irregularit. form. unic. n. 15. & 16. 248
- Clerici damnati ad Tiresmes, an, & quando efficiantur infames, ibi. nu. 13. & 14. 247. & 248.
- Clerici citati ad se constituendum in Carceribus, non tenentur obedire, tit. 2. ad form. 6. n. 21. & 22. 201. & 202
- Clericus Conjugatus.*
- Clericus Conjugatus, durante Conjugio, non potest excommunicari, & ideo Vicarius Episcopi eligi non debet, Prælud. num. 52.
- Clerici Conjugati tempore interdicti non possunt interesse divinis, Prælud. n. 126. 33.
- Coactio.*
- Cogentes Virgines ad suscipiendum habitum Religionis excommunicationem, incurrunt, tit. 1. form. 35. n. 6. 134
- Et sunt denunciandi, ibi. n. 7. & 8.
- Cogentes. Viros, eadem poena mulctandi sunt, ibi, & n. 9.
- Cogentes Virgines, vel Viros ad suscipiendum Habitum Religionis, an iuste excommunicentur, ibi. n. 35. 140
- Cogentes Virgines, vel consilium, aut auxilium dantes, ut habitum Religionis coactè recipiant, censuras incurrunt, tit. 4. §. 1. excom. 3. n. 1. 272

I N D E X.

Colonus.

Colonus Regularium pro damno dato puni-
tur à Iudice Ecclesiastico, neque Conser-
vator illum vindicare potest, tit. 1. form.
48. n. 19. & 20. 177
Et potest illum Ordinarius in carceribus
detinere, ibi. n. 21. & 22.

Collatio.

Collatio Beneficii facta irregulari, est nulla
ipso jure, Prælud. n. 183. 41

Collegium.

Collegium totum Clericorum suspendi po-
test; Prælud. n. 98. 27
Collegium, seu Universitas, non potest ex-
communicari, tit. 4. §. 1. excommun. 2.
num. 6. 252
Fallit, quando totum Collegium delin-
quit, ibi. n. 7.

Communitas.

Vide Universitas. Moniales.

Concubina, Concubinarius, Concubinatus.

Concubinarius Clericus, qua forma sit ex-
communicandus, tit. 1. form. 27. nu. 1.
112.
Concubinatus quando dicatur probatus, ibi.
nu. 2.
Concubinatus Clericorum, quando dicatur
probatus, ibi. n. 3. 113
Concubina Clerici, an possit puniri à Judi-
ce laico, ibi. n. 6.
Concubinatus est delictum mixti fori, ibid.
num. 5.
Concubinarius non potest excommunica-
ri, nisi prius distinctè ter moneatur, ibi.
num. 7.
Concubinarius non debet moneri, nisi
prius Iudici constet de Concubinatu, ibi.
num. 9. 114
Concubinarius potest præter pœnam ex-
communicationis puniri aliis pœnis, ibi.
num. 12.
Concubina Clerici potest excommunicari,
ibi. n. 13.
Concubina conjugata quomodo sit monenda,
ibi. n. 14. 115
Concubinarius si est persona gravis, & Illu-
stris, quomodo sit monendus, ibi. n. 15.

Concubinarius Regularis, quomodo sit mo-
nendus, ibi. n. 16.
Concubinarius appellando à Sententia de-
claratoria excommunicationis, non po-
test executionem suspendere, ibid. n. 17.
115.

Confessarius.

Confessarius simplex, nisi ei ab Episcopo
committatur, non potest absolvere ab
excommunicatione majori lata à jure non
reservata, Prælud. n. 18. 11
Neque ab excommunicatione generali lata
ab homine, ibid. num. 70. & redditur ra-
tio. n. 71. 21
Confessarii Scheda, non probat, quem ab-
solutum fuisse ab excommunicatione, in
foro externo, Prælud. n. 88. 23
Non potest absolvere Interdictum persona-
le Prælud. n. 140. 25
Confessarius absolvens à Censuris formula
absolutionis ordinaria, quid agat, ostendi-
tur, ibi. n. 141.
Confessarius Monialium, in quibus casibus
ingredi non possit Clausuram, tit. 1. for-
46. n. 2. 168
Confessarius non absolvit à Censuris jure
Pontificio latis, Papæ non reservatis,
sed Episcopus, vel alius Prælatus, tit. 1.
form. 48. n. 16. 176
Confessarius frangens sigillum Confessio-
nis, potest ab Episcopo puniri absque que-
rela, & consensu pœnitentis, tit. 2. form.
1. n. 4. 180
Confessarius de licentia pœnitentis, potest
peccatum in Confessione auditum, mani-
festare, ibi.
Frangens Sigillum Confessionis punitur pœ-
na arbitraria, juxta facti, & revelationis
circumstantias ibi. n. 7. 181
Confessarius revelans confessionem ex cau-
sa levi, etiam habita licentia pœnitentis,
Sacrilgium committit, ibi. n. 9.
Confessarius non debet uti scientia peccati
pœnitentis, quam habet aliunde, nisi in re
gravi, & magnæ necessitatis, ibi. n. 10.
Confessarius Regularis frangens Sigillum
Confessionis, punitur ab Episcopo, ibi.
num. 13. 182
Confessarius frangens Sigillum Confessio-
nis, quo ordine sit processandus, ibi. n. 16.
& 17.
Confessarii approbandi sunt scripto, tit. 2.
form. 9. n. 1. 214
Confessarius non sufficit, quod sit doctus,
sed

fed debet habere alia requisita, ibi, n. 3.
sunt enim plures scolastici, qui non sunt idonei, ibid.

Confessarius Regularis, quibus de causis valeat ab Episcopo ab audiendis Confessionibus suspendi, ostenditur, ibi, nu. 4. 5. & 7.

Confessari Regulares non possunt absolvere procurantes abortum sine speciali facultate Ordinari, ibid. n. 7. 417

Confessari an teneantur repellere Mulieres accedentes ad recipiendum Sacramentum pectore, & brachiis denudatis, ibi, num. 5. & 6.

Confessio.

Confessio Parentum de viillata filiis ad suscipiendum habitum Religionis, non sufficit ad annullandam professionem, tit. 1. form. 35. n. 10. & 11. 276

Confuga.

Confugæ vigore litterarum S. Congr. quando sint à loco immuni extrahendi, tit. 1. form. 11. nu. 7. 74

Confugæ, quando dicantur abuti confugio, ibi, nu. 8.

Confugæ extrahi non possunt à Monasteriis, etiamsi juxta Statuta Ordinis, facinorosi, ibidem recipi non possint, ibi, num. 9.

Congrua.

Regulares non solventes Congruam Curato Ecclesiæ eorum Monasteriis unitæ, possunt ab Ordinario censuris coerceri, tit. 3. form. 4. num. 11. 233

Conjectura.

Conjecturæ, quibus probatur usura, quæ sint, ostenditur, tit. 1. form. 19. num. 28. 95

Conjecturæ, & præsumptiones in Crimine Simonæ, ut probent, debent esse concludentes, tit. 1. form. 21. num. 13. 100.

Conscientia.

Sola conscientie puritas hominem redditurum, non autem opinio Doctoris, tit. 2. for. 10. num. 16. & allegatur Dantes. 223

Consecratio Ecclesiæ.

Ecclesia per effractionem, quando, indigeat nova consecratione, tit. 1. form. 4. num. 3. 56

Conservator.

Conservator Regularium qua forma sit eligendus, tit. 1. form. 48. n. 1. & 2. 173

Conservator eligi non potest ille, qui non est in Dignitate constitutus, & simul Judex Synodalis, ibi, nu. 3. 174

Canonici Collegiatæ, etiamsi sint in Dignitate constituti, & Doctores, non possunt eligi in Conservatores, ibid. nu. 4. limitatur ibid.

Conservatores Regularium, ut plurimum sunt rerum forensium imperiti, tit. 1. form. 48. num. 7.

Conservator excedit fines suæ jurisdictionis, quando se ingerit in causis, quæ non respiciunt manifestas injurias, ibi, nu. 17. 77.

Non cognoscit de injuriis illatis familiaribus Regularium, ibi, num. 18.

Neque de retentione eorum Coloni n. 20. Excedens fines suæ facultatis, suspensionem ab officio per annum eo ipso incurrit, num. 23. 178

Conservator non potest se ingerere in causis dubiis, quæ indaginem requirunt, ibi, num. 24.

Non potest cognoscere de injuria simplici, sed qualificata tantum, hoc est notoria, ibid. num. 25.

Conservator de quibus injuriis cognoscat, ibi, num. 26.

Quibus pœnis, & censuris possit ab Ordinario puniri, excedendo fines suæ facultatis, ibi, nu. 27.

Conservator in casu jurisdictionis dubio, non potest citare cum inhibitione Curiam Ordinarii, ibid. nu. 11. 176

Constitutio.

Constitutiones Apostolicæ non abrogantur contrario usu, sive consuetudine, tit. 1. form. 21. num. 15. 100

Constitutio Capituli, qua disponitur, quod admissi solvant aliquid in usum pium, vel in fabricam Ecclesiæ, est valida, tit. 3. for. 9. n. 9. 10. & 11. 99

Constitutio loquens de Viris, an, & quare

I N D E X.

ad compræhendat fæminas tit. 4. §. 4. ir-
regular. 3. n. 6. & seqq. 170

Consuetudo.

Consuetudo constringendi Clericos in foro
laico, est irrationabilis, & invalida, &
præscribi non potest, tit. 1. form. 7. nu. 4.
68

Consuetudo non solvendi Decimas, an ad-
mittatur, tit. 1. form. 17. n. 5. & 9. 86

Lex Decimarum non abrogatur per con-
suetudinem, quando ministri Ecclesiæ
non habent aliunde, ibid. n. 7.

Consuetudo faciendi contractus usurarios,
est corruptela, quæ non excusat a resti-
tutione, tit. 1. form. 19. n. 18. 93

Consuetudo peccandi non minuit, sed auget
peccatum, ibid.

Consuetudo, quæ est nutritiva peccati,
dicitur corruptela, tit. 2. form. 6. num.
10. 200

Consuetudo non potest introduci contra
Decreta Concilii Trid. ibid. n. 13. ibi.

Consuetudo irrationabilis non excusat a
peccato sed accusat, ibi. n. 14. ibi.

Consuetudini immemorabili nunquam cen-
setur derogatum, in Concil. Trid. in
Const. Apost. tit. 2. form. 7. nu. 16. 17.
18. 205

Consuetudo vigens, quod Clerici, & Præ-
bendati admissi in Collegium, solvant ce-
teris prandia abolenda est, tit. 3. for. 9.
n. 12. 242

Consuetudo in rebus non criminalibus per
quot actus inducta dicatur, tit. 1. form.
33. n. 1. 128

Contemptus.

Divina contemnit, qui Sanctorum Pa-
trum statuta spernit, Præclud. n. 49 17

Contractus.

Contractus Cambii quando sit illicitus, &
usurarius, tit. 1. form. 19. n. 7. & 9. 90

Contractus Societatis animalium cum pacto
capitalis salvis est omni jure improbatum
ibi. à n. 11. cum seqq. ibi.

Contractus facti contra dispositionem Con-
stitutionis Pontificum non sustinentur:
quamvis adsit opinio DD. ibi. n. 19. 93

Contractus Societatis, Assurationis, &
Venditionis lucri sperati, an sit validus
ibi. remissivè n. 22. 94

Contractus mutui frumenti, usurarius est
si fiet cum pacto expresso, vel tacito re-
stituendi cum augmento, ibi. n. 23.

Contractus anticresis, vulgò godere à gode-
re illicitus est ibid. n. 24.

Quomodo evadat licitus, ib. n. 25.

Contritio.

Contritionis signa, ut quis possit post mor-
tem absolvi ab excommunicatione, quæ
sint, tit. 1. for. 37. n. 14. 145

Contritionis signa ad hunc effectum pro-
bantur unico teste, ibi. n. 15.

Contumacia.

Reus non constituitur verus contumax
inobediens nisi censura in monitione, ei
commineetur, tit. 1. form. 5. n. 1. 60

Correctio.

Correctio, & contrarietas Constitutionis,
est vitanda, tit. 1. for. 40. n. 23. 155

Correctio juris non præsumitur, tit. 2.
form. 9. n. 11. 218

Correctio aspera, facit correctum deterio-
rem, moderata autem signit amorem,
tit. 3. form. 4. n. 19. 234

Culpa.

Culpa Præpositi, refunditur in Præponen-
tem, tit. 2. for. 10. n. 6. 221

Superior Regularium tenetur de lata, &
levi culpa, ibi. n. 7.

D

Damnum datum.

Damnum datum à Colono Regularium co-
gnoscitur ab Ordinario, non autem à
Conservatore, tit. 1. for. 48. num. 19.
& 20. 177

Quid si animalia damnum dantia sint pro-
pria Regularium, ibi.

Causa damni dati est criminalis, ibi. nu. 21
& pertinet ad Judicem Ecclesiasticum
privativè, ibi.

Pro damno dato potest Custos Animalium
Judicis auctoritate in carceribus detine-
ri, ibi. n. 22.

De-

I N D E X.

Debitor.

Debitor Ecclesiarum, locorumvè Piorum, qui non solvunt debita statuto tempore, vel retinent bona illarum, aliquo titulo, non dicuntur dd. bonorum usurpatores, nec incidunt in censuras, tit. 1. form. 23. n. 17. 107

Decima.

Debitorum Decimarum compelluntur ad solutionem, etiam ex officio, tit. 1. form. 17. n. 1. 68
 Decimæ nē solvantur, solus Papa eximere potest, ibi. n. 4.
 Decimæ solutio, an per consuetudinem præscribatur, ibi. n. 5. & 6.
 Decimæ an, & quando præscribantur, ibi. num. 7.
 Decimarum transactio, seu compositio quando sustineatur, ibi. n. 8. 87
 Decimæ Parocho, & non aliis de jure solvendæ sunt, ibi. n. 9.
 Fallit regula triplici casu, ibi. n. 10.
 Non solventes Decimas excommunicandi sunt, ibi. n. 11.
 Decimas, qui solvere non potest ob impotentiam non est excommunicandus, ibi. num. 2.
 Contrà morosos in solutione Decimarum potest invocari brachium sæculare, ibid. n. 14.
 Non solventes Decimas possunt interdici ab ingressu Ecclesiæ, ibi.

Declaratoria, Declaratio.

Declaratoria est triplex, & à qua detur appellatio ostenditur, tit. 1. for. 1. n. 15. 48.
 Declaratio Episcopi, non adesse impedimentum, & contrahentes non indigere dispensatione, debet fieri quando Sponsi sunt in 4. & 5. gradu consanguinitatis, tit. 1. form. 29. n. 5. 118

Decreta.

Decreta Sac. Congr. Concilii habent vim legis, & obligant in utroque fore, tit. 2. form. 8. n. 9. & 11. 209
 Decretis Sac. Cong. Immunitatis standum est, ubi agitur de læsione immunitatis, & libertatis Ecclesiasticæ tit. 1. form. 5. num. 15.

Delegatus.

Delegatus, qui habet facultatem infligendi censuras, non potest deponere, prælud. num. 4. 4
 Delegatus tenetur ostendere citato, se esse talem per intertionem litterarum delegationis, aliàs illum non arctat ad comparandum, tit. 1. form. 13. n. 7. 79
 Delegati successor, quando absolvat excommunicatum à Delegato, ibi. n. 8.
 Delegatus Papæ potest Cedulae relaxare, & publicare absque ulla licentia Ordinarii loci, ibi. n. 14. 81
 Delegatus non exequens, quæ sibi commissa sunt, vel negligens, delinquat omitendo, de illius facto tenetur Superior delegans, tit. 2. form. 10. n. 6. 220
 Vel dic Delegans tenetur de culpa, & facto Delegati, ibi.
 Delegatus Papæ rebelles, & contumaces compellit censuris, tit. 3. form. 4. in præfatione. 230

Dæmon.

Dæmon habet magnam potestatem in excommunicatum, Prælud. n. 24. 12
 Dæmon Deo permittente causat diversas infirmitates, & corpora debilitat, tit. 1. form. 46. n. 6. 170
 Causæ cur Deus permittat Dæmonem corpus hominum introire referuntur, ibid. num. 7.
 Dæmon in primordio Ecclesiæ vexabat excommunicatos, prælud. n. 25. 12

Delictum, Delinquens.

Delictum Sacrilegii est mixti fori, tit. 1. form. 4. n. 8. 57
 Delinquens in causa mixti fori absolutus ab una Curia sive laica, sive Ecclesiastica, non debet ab alia molestari, ibi. num. 11. 58.
 Delictum usuræ est difficilis probationis, & ideo probatur conjecturis, & præsumptionibus, tit. 1. form. 19. num. 26. & 27. 94.
 Delictum Simonix, & hæresis æquiparantur, tit. 1. form. 1. n. 4. 98
 Delictum Simonix est merè Ecclesiasticum, & privativè ad hunc forum pertinet, ibi. num. 7.
 Delictum Concubinitus tam in laico, quàm in Clerico quando dicatur probatum,

I N D E X.

tum, tit. 1. form. 27. n. 2. & 3. 112
 Delictum Concubinitus est mixti fori, ibi.
 n. 5.
 Delinquens mitius punitur in omittendo
 quam committendo, & mitius contra
 eum agitur per inquisitionem, quam per
 viam accusationis, tit. 1. form. 46. n. 1.
 186.
 Delinquens occultè ne famam perdat, po-
 test palam absolvi, & secretò condemna-
 ri, & quomodo hoc fiat ostenditur, t. 2.
 form. 6. n. 20. 20
 Utilius ex delicta secreta condonare, quam
 puniendo Clericorum famam dissipare,
 t. 1. form. 27. n. 16. 115
 Nemo præsumitur sine causa velle delin-
 quere tit. 1. form. 44. n. 3. 162

Denunciatio.

Regulares si incidant in excommunicationem
e. si quis suadente, possunt ab Episcopo ex-
 communicati denunciari, tit. 1. form. 1
 nu. 45. 54
 Excommunicati, denunciandi sunt nomi-
 natim, tit. 1. form. 4. n. 4. 57
 Effractores Ecclesiæ sunt denunciandi etiã
 extra diocesim, ibi. n. 10. 58
 Denunciatio excommunicationis incurfã à
 Regularibus propter administrationem
 Sacramentorum infirmis sæcularibus, po-
 test fieri absque monitione t. 1. form. 42.
 n. 7. 159
 Denunciatio irregularitatis quando fit fa-
 cienda, de irregularit. form. unic. num.
 12. 247
 Denunciatio excommunicati facta in pro-
 pria Diœcesi si debet fieri in alia Diœcesi
 Episcopus loci requiratur, tit. 1. ad for.
 13. n. 16. 81

Denunciations Matrimonii.

Denunciations Matrimonii omitti non
 possunt à Parocho absque culpa gravi, t. 2
 form. 5. n. 2. 193
 Quibus de causis illas omittendo excusari
 possit n. 14. 196
 Denunciationsum omiffio non annullat Ma-
 trimonium, ibi. n. 1. sed illas omittentes
 possunt puniri, n. 2. 93
 Denunciations Matrimonii in dubio non
 præsumuntur factæ sed ab allegante pro-
 bandæ sunt, ibi. n. 17.
 In denunciacionibus Matrimonii, si con-
 trahentes sint diversarum Diœcesum Or-

dinarius unius potest cum utroque dispen-
 sare, ibi. n. 23.

Depositarius, Depositum.

Depositarius, qui habet mercedem, tene-
 tur de levissima culpa, tit. 1. form. 23.
 num. 5. 105
 Albatiffa consentiens deposito fictitio in
 receptione Novitiæ, potest ab officio sus-
 pendi, tit. 4. susp. 2. n. 1. 258

Dictio.

Dictio, *alio*, est repetitiva similium, & re-
 petiri personam ejusdem qualitatis, præ-
 lud. n. 18. 11
 Dictio, *scilicet*, ponit conditionem, tit. 1. form.
 40. n. 28. 156
 Dictio, seu copula, &, conjungit copulata
 & utrunque requirit, ibi. n. 29.
 Dictiones, *nequaquam: nullatenus*, donec,
 quid importent, tit. 1. for. 48. n. 9. 175
Dictio dicta perit, littera scripta manet, t. 2.
 form. 9. n. 2. 214
 Dictio, *quavis*, æquipollet dictioni, *et-
 iam* de irregular. form. unic. n. 9. 247
 Dictio, *in*, indicat occasionem, t. 4. §. 1.
 num. 2. 250
 Dictio, *si quis*, masculinum, & fæmininum
 sexum comprehendit in dispositione le-
 gis, etiam si materia sit odiosa, & poena-
 lis, tit. 4. §. 1. excom. 6. n. 3. 255

Dispensatio.

Superiores Regularium, non possunt dis-
 pensare in lege Papæ prætextu privile-
 giorum, tit. 2. form. 10. n. 17. 223
 Regulares, qui vigore Constitutionis Apo-
 stolicæ sunt privati voce, non possunt
 dispensari, & reintegrari ab eorum Su-
 perioribus, ibi, & n. 18.
 Dispensatio ubi requiritur, semper cense-
 tur reservata, nisi inferiori expressè con-
 cedatur, ibi. d. n. 18.
 Ordinarius unius ex contrahentibus matri-
 monium potest dispensare denunciatio-
 nes, tit. 2. form. 5. n. 23. 197
 Dispensatio non conceditur à Papa, proxi-
 miori requisita non habenti, in præjudi-
 cium remotioris, quæ illa habet, ad Be-
 neficium jam præsentati, tit. 2. form. 7.
 num. 11. 204
 Dispensatio est res major, & difficilior,
 quam absolutio, t. 2. ad form. 10. n. 18. 223

Distri-

I N D E X.

Distributiones.

Distributiones recuperat qui metu carcerationis spontè se constituit in carceribus & postea fuit absolutus. tit. 3. for. 3. n. 11 228.

Divina Officia.

Nomine Divinorum Officiorum, quæ veniant, prælud. n. 28. 13
 Divina Officia, quæ tempore interdicti prohibentur, prælud. n. 123. 32
 Divina Officia perturbans. qua pœna puniatur, tit. 1. for. 3. n. 39. 50
 Divina Officia in Choro, & Ecclesia celebrantes inde votè, sunt suspendendi, tit. 2. for. 7. n. 23. 206
 Divina Officia in Choro celebrantes, quid in mente revolvere debeant, ostenditur ibi. n. 24.
 Nomine Divinorum Officiorum, quæ excommunicatis sunt prohibita, quæ veniant, ostenditur, t. 3. form. 1. nu. 17 229

Dolus.

Qui non facit, quod debet, & non inquit, quod inquirere, ex officio tenetur, dicitur in dolo, t. 1. for. 23. n. 14 107
 Dolus præsumptus, eliditur contrariis præsumptionibus, ibi.

Dominium.

Dominium rei relicte Ecclesie transit ipso jure in Ecclesiam ministerio legis, absque alia traditione, & acceptatione, tit. 1. for. 23. n. 19. ibi.

Dos.

Dos pro receptione monialium licitè solvitur tit. 3. for. 9. n. 16. 243

E

Ecclesia, Ecclesia pollutio.

Ecclesia per effractionem, quando dicitur amittere consecrationem t. 1. for. 4. n. 3. 56
 Ecclesie pollutio, quæ incurritur per se-

pelitionem in ea excommunicati, non, evitatur per bonam fidem sepelientium, tom. 1. form. 27. n. 4. & 20. 143. & 146.

Ecclesia dum manet polluta, & pollutio non sit occulta, Divina officia cantari, & fideles in ea sepeliri non possunt, ibid. num. 20.

Ecclesie pollutæ reconciliatio quomodo sit facienda, ibi. n. 21.

Ecclesie pollutæ reconciliatio, cujus expensis sit facienda, ibi. n. 22.

Ecclesia polluta, Episcopus antequam illam reconciliet, non dat licentiam ut in ea celebrentur Divina, ibi. n. 23.

Et urgente necessitate, quid facere debeat, ibi.

Ecclesie pollutio non inducitur per sepelitionem defuncti interdicti, ibi. n. 24. 147.

Ecclesie pollutio, sive violatio non est censura, & idè si extraneus delicti non particeps, in ea celebret, non sit irregularis ibi. n. 25.

Ecclesia interdicatur pro delicto Ministrorum, t. 3. form. 1. n. 1. 226

Ecclesia de jure interdicta, non est necesse quod denunciatur, tit. 3. form. 7. n. 10. 238.

Ecclesie profanator est interdicendus ab ingressu, tit. 1. form. 1. n. 40. 53.

Edictum.

Edictum laicorum quando dicatur læsivum immunitatis, & libertatis Ecclesiasticæ, tit. 1. form. 5. n. 7. & 8. 61, 62.

Edictum non facit verum contumacem, neque ad effectum excommunicationis inducit dolum, nec præsumptionem, t. 1. for. 33. n. 4. 128.

Edictum Episcopi factum contra dispositionem juris non sustinetur, ibi.

Edictum Episcopi prohibens colloquia cum Monialibus non comprehendit scribentes litteras, nisi expressè de illis fiat mentio, ibi. n. 6.

Et quatenus comprehendat, scribentes in pœnas non incidunt, quando eorum litteræ ad moniales non pervenerunt, ibi. num. 7.

Edictum prohibens colloquium cum Monialibus non comprehendit Novitias, ibi. num. 8.

Edictum indictionis processionis publicæ quomodo sit concipiendum ostenditur, tit. 3. form. 4. n. 1. 2. & 3. 231. & 232.

Effra

Effectus excommunicationis.

Qui sint effectus excommunicationis majoris ostenditur, prælud. n. 21. & plurib. seqq. 11
 Qui sint effectus excommunicationis minoris prælud. n. 43. 61
 Verba ad incurrendam excommunicat. & alias censuras intelligenda sunt cum effectu, tit. 3. form. 9. n. 8. 242

Effectus Suspensionis.

Qui sint effectus suspensionis, ostenditur prælud. n. 100. & seqq.

Effectus Interdicti.

Qui sint effectus interdicti, ostenditur, prælud. n. 118. 31
 Effectus Interdicti limitantur arbitrio Judicis, prælud. n. 129. 33
 Effectus ad incurrendam hanc censuram attenditur, & non modus, tit. 3. form. 9. num. 3. 241

Effectus cessationis à Divinis.

Qui sint effectus cessationis à Divinis, ostenditur, prælud. n. 147. 36

Effectus Irregularitatis.

Qui sint effectus irregularitatis, ostenditur, prælud. n. 183. 41

Effractor Ecclesiæ.

Effractor Ecclesiæ est ipso jure excommunicatus, non solum quando violenter Ecclesiam frangit, sed etiam quando bona ab Ecclesia subtrahit, & furatur, tit. 1. for. 4. n. 1. 56
 Non absolvitur, nisi à Papa ibi
 Qui dicantur Ecclesiæ effractores ibi. n. 2.
 Effractor Ecclesiæ est delictum capitale, & excedit alia crimina, ibi. n. 10. 58

Electio, Electus.

Electio ad Beneficium excommunicati excommunicatione minori, irritanda est, prælud. n. 44. 16
 Monialis, quæ coegit Virginem, vel auxilium dedit, ut habitum religionis suæ Monach. Formul. Pars III.

sciperet, nolentem, eligi non potest ad officium Abbatissatus, tit. 4. §. 1. excom. 3. num. 2. 252

Præsidentes electioni, si nutriant discordiam, excommunicationem incurrunt, tit. 4. §. 1. excomm. 10. nu. 1. 258

Electio Abbatissæ in Monasteriis subjectis Regularibus notificanda est Episcopo, vel eo absente ejus Vicario; tit. 4. §. 2. susp. 2. nu. 2. 255

Et tempore Sedis vacantis notificanda est Vicario Capituli, ibi. n. 4. 260

Electio Abbatissæ in Monasteriis subjectis Regularibus, si fiat absque interventu Episcopi, vel ejus Delegati, an sit nulla ostenditur, tit. 4. §. 2. susp. 6. nu. 1. & 3. 262.

Electio Abbatissæ facta per vota non secreta nulla est, nec ab Episcopo, seu alio monialium Superiore sanari potest, ibi. num. 6.

Electio nulla, an in foro conscientie teneat, & electa Superiore permittente possit in officio remanere, ostenditur, ibid. d. n. 6.

Eligi non potest in Abbatissam, monialis, quæ non habet requisita Concilii Trid. vel est illegitimè nata, suspensa, interdicta, excommunicata, aut corrupta, ibi. n. 7.

Electio dicitur secreta, quando fit, per scrutinium auriculare, ibi. n. 8.

Electiois Scrutatores quomodo sint adhibendi, ibi. n. 9.

Electio, prorogatio, & confirmatio Abbatissæ, quæ fit in Monasteriis Regularibus subjectis, cum præsentia Episcopi nulla est; si fiat sine ipsius Episcopi consensu, ibi. n. 10.

Electio Vicarii Capitularis, quando, & à quibus fiat, tit. 1. for. 40. n. 31. remissive. 156

Electa in Abbatissam, si renuat officium acceptare, potest à superiore compelli etiam censuris nisi rationabilem causam refutationis assignet, tit. 4. §. 2. susp. 6. nu. 10. 264

Energumena.

Ad cognoscendum an aliqua monialis sit Energumena signa referuntur. tit. 1. for. 46. n. 4. & 5. 168. & 169

Causæ cur Deus permittat Energumenos referuntur, ibi. n. 6. 169

h. Epi-

Episcopatus.

Episcopatus non est ordo, sed extensio ordinis Presbyteratus, tit. 2. form. 2. num. 7. 81

Episcopus.

Episcopus in causis immunitatis, & libertatis Ecclesiasticæ potest procedere non obstante inhibitione A. C. Prælud. num. 86. 23

Episcopus pro Decreto absolutionis excommunicationis incurset ob læsam immunitatem Ecclesiasticam, nihil recipit, ibid. num. 87. 27

Episcopi, nisi expressè nominentur, non incurrunt sententiam suspensionis, & interdicti in jure latam, Prælud. nu. 97. 29

Episcopus à suspensione à jure lata in pœnam delicti an, & quando possit absolvere, prælud. n. 109. 29

Episcopus electus debet consecrationis munus suscipere infrà tres menses sub pœna amissionis fructum, ibi. post n. 115. vers. contrà promotos. 30

Episcopus interdictus ab ingressu Ecclesiæ, à quibus debeat abstinere, prælud. num. 135. 34

Episcopus quandò possit relaxare interdictum, prælud. num. 139. & plurib. seqq. 35

Episcopus in dubio irregularitatis ex defectu corporis ipse judicat, prælud. num. 162. 38

Episcopus non solum à levi sed in pluribus casibus ab enormi percussione clericorum absolvit, tit. 1. form. 1. num. 21. & seqq. 50.

Episcopus potest denunciare excommunicatos Regulares, qui inciderunt in c. si quis suadente, tit. 1. form. 1. n. 45. 54

Episcopus in causis violatæ immunitatis, & libertatis Ecclesiasticæ procedit jure suo ordinario, nullo attento impedimento si vè inhibitione Metropolitanæ, aut A. C. & non obstante appellatione. etiam ad Papam, quæ non admittitur, nisi in devoluto, tit. 1. for. 5. nu. 3. & 15. 60. & 62.

Intellige quoties excessus contrà immunitatem est notorius, & nullo casu licitus, ibi. num. 4.

Episcopus potest, & debet declarare edi-

ctum, vel Statutum laicorum, quod lædit libertatem Ecclesiasticam, esse nullum, ibi. n. 10. 62

Antequam tamen ad talem declarationem procedat, debet consulere Sac. Congreg. ibi. nu. 11.

Episcopus in causis immunitatis Ecclesiasticæ non potest allegari suspectus tit. 1. for. 5. nu. 16. 63

Episcopus si ob prudentiales respectus trepidet ad censuras devenire, contrà Judicem laicum detinentem Clericum, debet curare, ut Judex declaret illum detinere nomine suo, tit. 1. form. 7. num. 6. 66.

Episcopus non debet uti Clericis in officio Satellitum, quod est infame, tit. 1. form. 9. nu. 10. 70

Potest per modum defensionis uti gladio temporali, ibi. n. 11.

Episcopus non potest mandare, ut pro delictis ad suum forum spectantibus, Clerici extrahantur à loco immuni, alias censuram canonum incurrit, tit. 1. form. 11. n. 12. & 13. 73. & 74.

Sed debet petere à Sac. Congreg. facultatem, ibi. n. 15. 74

Episcopus non potest excommunicando subditos reservare absolutionem Pontifici, in præjudicium Archiepiscopi, tit. 1. for. 13. n. 9. 80

Episcopus potest etiam ex officio compellere debitores ad solvendas decimas, tit. 1. form. 17. n. 1. 86

Episcopus negligens procedere contrà Simoniacos, incurrit suspensionem ab officio per duos menses, tit. 1. form. 21. nu. 9. 98.

Episcopus potest visitare Montes frumentarios à laicis erectos, pro recognoscenda labe usurarum, tit. 1. for. 23. n. 8. 106

Et ex frumento accreto ab usuris novum Montem erigere pro pauperibus, ibi. n. 9. & 10.

Episcopus debet deputare Procuratorem pro defensione causarum locorum Plo- rum, ibi. n. 11.

Episcopi utentes censuris ad quæstum faciendum, sunt severe repræhendit, tit. 1. form. 29. n. 13. 119

Imò à regimine removendi, & redditus ratio.

Episcopus tenetur appellationi deferre, quandò procedit, ut Judex, non tamen si tanquam Pater, & Pastor, tit. 1. form. 31. num. 3. 122

Epi-

I N D E X.

- Episcopi, & Vicarii unum est concistorium, tit. 1. form. 31. nu. 11.
- Episcopus dicitur facere, quod ejus Vicarius facit, ibi.
- Episcopus est Judex suspectus in causa sui Vicarii, ibi.
- Episcopus Suffraganeus non potest edicere, quod nulla proviso Archiepiscopi exequatur sine sua licentia, ibi. n. 12. 124
- Episcopus carcerando Clericos, servare debet monitum canonis, tit. 1. form. 33. nu. 10. 129
- Episcopus pro locis Diocesis, quæ distant à Civitate debet concedere facultatem Vicariis foraneis, ut possint post obitum reconciliare Ecclesiæ, excommunicatos & Ecclesias pollutas, tit. 1. form. 37. n. 17. 146
- Non debet concedere licentiam, ut in Ecclesia polluta antequam reconcilietur, celebrentur Divina, ibi. n. 23.
- Episcopus excommunicans tanquam pars, & vim vi repellendo, valide agit absque monitione, tit. 1. form. 39. n. 1. 147
- Episcopus excommunicationem à se latam, per Notarium, vel scribam promulgare potest, ibi. n. 7. 149
- Episcopus omittens facere Syndicatum Vicario Capituli peccat mortaliter, tit. 1. form. 40. n. 2. 151
- Episcopus visitans Clausuram Monialium, quas personas secum ducere debeat, & possit, ibi. n. 13. 14. 15. & 16. 154
- Episcopus in facto notorio, & certo ex quo resultat incurfus censurarum, non debet contra exemptos processum instruere in forma judicii, sed solum testes ad instructionem sui recipere debet, tit. 1. for. 44. num. 1. 162
- Episcopus non tenetur credere assertioni Regularium ipsos habere in aliqua re eis prohibita Privilegium, nisi illud exhibeant, tit. 1. form. 44. n. 6. 163
- Episcopus quando possit Regulares Censuris punire, non obstante, quod habeant privilegium, quod excommunicari non possint, tit. 1. form. 44. n. 8. & seqq. ubi plenè de quæstione. 164
- Potest Regulares in censuras incurfos ob notorium delictum, excommunicatos denunciare, ibi. n. 20. & 21.
- Episcopus, quibus penis, & censuris possit punire Conservatorem Regularium excedentem fines suæ facultatis, tit. 1. form. 48. n. 27. 178
- Episcopus in quibuscumque delictis ad suum forum spectantibus, potest procedere per inquisitionem, tit. 2. form. 1. n. 2. 180.
- Episcopus potest contra Confessarium frangentem sigillum, inquirere, & procedere absque consensu poenitentis, ibi. n. 47. & 72. 181. & 182
- Etiamsi Confessarius sit Regularis, ibi. numero 13.
- Episcopus procedens contra Confessarium Sigilli violatorem, quomodo se gerere debeat, ibi. n. 16. & 17. 183
- Episcopus ordinans Clericos ad Sacros Ordines ad titulum Patrimonii, quæ injungere debeat, tit. 2. form. 2. n. 3. 184
- Episcopus, qui non est Sacerdos ad Episcopatum ante Presbyteratum promotus invalide promotus est: quia Episcopatus non est ordo, ibi n. 7. 185
- Episcopus exigens in visitatione, excessivam procuracionem, quas poenas incurrat, tit. 2. for. 4. n. 10. & 16. 191. & 192
- Episcopus tenetur de facto Vicarii, exigendo procuracionem plus debito, ibi. num. 10. 191
- Episcopus ex informata conscientia potest suspendere extra judicialiter clericos, & Presbyteros, etiam Parochos, tit. 2. for. 6. n. 5. 199
- Episcopus non debet Clericis permittere ludum alearum ibi. n. 12. & 13. 200
- Episcopus non debet ludere aleis, n. 16. 201
- Episcopus si vult delinquentem apparenter absolvere, & secreto condemnare, quomodo se gerere debeat, ibi. n. 20. 203
- Episcopus controversias de præcedentia inter Ecclesiasticos componit, appellatione remota tit. 2. form. 7. n. 4.
- Episcopus non potest addere nova onera Beneficiatis, in fundatione non imposita ibi. nu. 21. 206
- Episcopus statuendo, & edicendo, non debet absolute respicere in legem, sed in homines ordinandos per legem, & velle quando possibile est, ibi. n. 22.
- Episcopus debet saltem diebus Dominicis interesse Choro, & assertur ratio, ibi. num. 24.
- Episcopi, & alii Prælati curam animarum habentes, & Summus Pontifex, tenetur frequenter Sacrificium pro ovibus suis offerre, tit. 2. form. 8. n. 12. 210
- Episcopus in rebus pertinentibus ad Tribunal S. Officii punit Regulares, tit. 2. form. 8. n. 20. 212
- Episcopus potest approbare Confessarios

- abſque examine, ſed approbatio fieri debet in ſcriptis, non autem verbaliter, imo & in Actis regiſtrari, tit. 2. tor. 9. n. 2. 214
- Episcopus poteſt Confeſſarios Regulares ex juſta cauſa ſuſpendere ab audiendis confeſſionibus abſque ulla monitione, ibi nu. 8. 217
- Non tamen hoc procedit in Parocho, qui non poteſt ab officio, & ab audiendis confeſſionibus ſuſpendi, niſi in ſcriptis, & cum expreſſione cauſæ, ibi. n. 9.
- Episcopus ſuſpendens Parochum ſine ſcriptis, & ſine expreſſione cauſæ peccat mortaliter, & pœnas in *c. cum medicinalis de ſent. excom. in 6.* contentas incurrit, ibid. n. 9. & 12. 271. & 218
- Episcopi, & Archiepiſcopi cenſura ſuſpenſionis, & interdicti jure, vel Conſtitutione, vel ſententia latas, non incurrant niſi nominatim exprimentur, tit. 2. form. 10. n. 2. 220
- Compræhenduntur tamen quo ad excommunicationem, & alias penas ſub canone generaliter eas inſigente ibi. n. 4.
- Episcopi negligentés exequi ea, quæ ſibi ſpecialiter à canonibus commiſſa ſunt, peccant graviter peccato omiſſionis, ibi. num. 5.
- Episcopus non poteſt viſitare Regulares, ut recognoscat adimplementum onerum miſſarum, ibi. n. 8. 221
- Eos tamen plenariè, etiam in hoc viſitat, in Conventibus ſubjectis vigore Decreti, *Ut in parvis*, ibi. n. 10.
- Non poteſt tamen eos viſitando, procuratorem prætereſſe, ibi.
- Episcopus vigore Concilii Trid. ſeſſ. 24. c. 6. non poteſt officio privatos reintegrare tit. 2. form. 10. n. 19. 224
- Episcopus procedens ad cenſuras contra Regulares, vel eos viſitans auctoritate ſibi tradita à Concilio Trid. debet exprimere ſe Delegatum, tit. 3. form. 4. n. 5. 233
- Si tamen hoc non exprimat, adhuc cenſuræ validæ ſunt ibi. n. 6.
- Episcopi dicuntur Sanctiſſimi, Chriſti Legati, Papæ Fratres, Columnæ Eccleſiæ, tit. 3. form. 4. n. 21. 235
- Episcopi contraveniens Bullæ Pii V. la 104. eſt à Pontificalibus ſuſpenſus: qua ſuſpenſione durante, miſſam privatam celebrare poteſt, tit. 3. form. 9. n. 23. 244
- Episcopus interdictus ab ingreſſu Eccleſiæ, quæ facere prohibeatur, ibi. n. 23.
- Episcopus ſuſpenſus, ſi populum benediceret ſolemniter per hæc verba, *ſi nomen domi-*
ni benedictum, fieret irregularis, ibi. nu. 24.
- Episcopus debet taxare expenſas quæ neceſſariæ ſunt in receptione Monialium tit. 4. §. 1. excom. 1. n. 6. 250
- Episcopus quomodo ſe gerat contra Moniales cogentes Virgines ad ſuſcipiendum habitum Religionis, vel auxilium præſtantes, tit. 4. §. 1. excom. 3. num. 2. 3. & 4. 251
- Episcopus non debet licentiam concedere explicitam Monialibus ut induant habitum ſæcularem prætextu recreationis, ibi. excom. 4. n. 7. 254
- Episcopus an poſſit abſolvere Moniales egreſſas clauſuram, & illis concedere licentiam egreſſus in aliis caſibus non contentis in Bulla Pii V. tit. 4. §. 1. excom. 9. n. 3. & 4. 257
- Episcopus poteſt cenſuris coercere Abbatiffas, & illarum Superiores exemptos ſi illum non reddant certioſorem de profeſſione emittenda à Novitiis, tit. 4. §. 2. ſuſp. 2. n. 1. 229
- Episcopus non poteſt prorogare gubernium triennale Abbatiffarum ſub diverſo nomine, tit. 4. §. 2. ſuſp. 5. n. 2. 281
- Episcopus in Conſervatoriis Oblatarum poteſt diſpenſare, ut Superioriſſa reli-gatur ad aliud triennium tit. 4. §. 2. ſuſp. 5. nu. 7. 262
- Episcopus volens intereſſe electionibus Abbatiffarum Monialium Regularibus ſubjectarum, debet animi ſui declarationem facere, & eam notificare, tit. 4. §. 2. ſuſp. 6. n. 4. & 5. 263
- Episcopus dictæ electioni præſens, præſidet tamquam auctoritatem habens, & electionem dirigens per modum Superioris, ibi. num. 10. 264
- Episcopus diſpenſat in Bigamia Similitudinaria, Prælu. n. 180. 41
- Episcopus tenetur denunciare eos qui ob violatam immunitatem, vel libertatem Eccleſiaſticam inciderunt in Cenſuras, tit. 1. form. 5. n. 3. 61
- Episcopus poteſt ſtatuerè quod Abbatiffa, quæ ſcienter conſenſit Deposito Dotis Novitiæ ficto, ſuſpendatur ab officio, tit. 4. §. 2. ſuſp. 2. n. 1. 259
- Episcopus poteſt canonem adjuvando pœnam adjuſtere tit. 4. §. 2. ſuſp. 2. d. n. 1.
- Episcopus quando contrahentes Matrimonium ſunt conjuncti in 4. & 5. gradu conſanguinitatis, debet declarare ipſos non indigere diſpenſatione, tit. 1. form. 29. num. 5. 118.

Episcopus ad indagandum de aliquo impedimento dirimente, vel ad sedandas inimicitias, potest prohibere ad tempus, ne matrimonium contrahatur, tit. 2. form. 5. n. 21. 197
 Episcopus concurrente justa causa pro bono regimine locorum piorum potest gubernium reformare, & statuta augere, tit. 1. form. 26. n. 2. 110
 Episcopus alterius Diocesis, certioratus, & requisitus ab Episcopo excommunicante debet excommunicationem publicare, tit. 1. ad form. 13. n. 16. in fin. 81
 Et non potest cognoscere de validitate, ibi.

Error.

Error, cui non resistitur, approbari videtur, tit. 4. §. 3. interd. 11 n. 5. 262

Examen.

Examen testium, sive inquisiti, receptum per Judicem, sive Notarium in loco immuni nullum est, tit. 1. form. 11. num. 10. 73

Examinator Synodalis.

Examinatores Synodales, possunt ab Episcopo subicii examini, si cupiant approbari ad Confessiones, audiendas, tit. 2. form. 9. n. 3. 215.

Exactio, Exactor.

Exigentes usuras tenentur ad restitutionem, tit. 1. form. 19. n. 32. 95
 Exactio indebita procurationis est delictum mali exempli scandalum gignens, & ideo puniendum, tit. 2. for. 4. n. 1. 189
 Exigentes pedagia ab Ecclesiasticis sponte solventibus, an incurrant censuras, tit. 3. form. 7. n. 4. 235
 Exigentes ab Ecclesiasticis collectas pro oneribus fixis, an incurrant, ibi. n. 5. 237
 Exactor tenetur de neglectis, & de levi culpa, tit. 1. form. 26. n. 2. 110
 Exactores quot modis deputentur, ibi. n. 3. & 4.
 Exactor quando dicatur Procurator in rem suam, ibi. n. 3.

Excommunicatio.

Quid sit excommunicatio ex D. Th. ostendit Monacel, Formul. Pars III.

ditur, prælud. n. 5.
 Excommunicatio dividitur in majorem, & minorem, ibi. n. 6.
 Quid operentur, ostenditur, ibi.
 Excommunicatio simpliciter lata intelligitur de majori, prælud. n. 7.
 Excommunicatio est poena gravissima, qua nulla major est in Ecclesia, ibi, Non est ferenda nisi in subsidium, ibi.
 Excommunicatio alia fertur ab homine, alia à jure, & in quo differant, ostenditur prælud. n. 8.
 Excommunicatio latæ sententiæ, quænam dicatur, ostenditur, prælud. n. 9.
 Excommunicatio ferendæ sententiæ quænam dicatur prælud. n. 10. 5
 Excommunicatio debet ferri in scriptis, alias lator incurrit poenas, prælud. n. 11.
 Excommunicationes Papæ reservatæ, quæ sint, ostenditur, prælud. n. 12.
 Excommunicationes à jure latæ non reservatæ quis absolvat, ostenditur, prælud. n. 13. 14. 15. & 16. 8. & 10.
 Excommunicationes provenientes à jure, & Bullis nemini reservatæ, quæ sint, prælud. n. 13.
 Excommunicationis exceptio potest opponi etiam in foro sæculari, prælud. n. 33. 13.
 Excommunicandi potestas Divinitus data est prælud. n. 45. 16
 Excommunicandi formam, & excommunicatos vitandi Ecclesia præscripsit, ibi. nu. 46.
 Excommunicandi potestas, quibus data sit ibi. n. 74.
 Excommunicandi potestas non potest competere laicis, ibi. n. 48.
 Excommunicari, qui possint, ostenditur, prælud. n. 53. 18
 Excommunicari non possunt infideles: hæretici tamen sic, ibi n. 54.
 Excommunicari non possunt ratione carentes, nec animalia irrationabilia, ibi. n. 55.
 Neque Civitas, Universitas, sive Collegium collectivè ibi. n. 56.
 Nemo potest excommunicare se ipsum, vel æqualem, vel Superiorem, ibi. num. 57. 19
 Excommunicatio generalis Episcopi, vel alterius prælati Papæ inferioris, ligat tantum subditos, non autem extraneos, ibi. n. 58
 Excommunicatio est ferenda cum cautela, & maturitate, & ex causa, quæ includat peccatum mortale, prælud. n. 59.

Excommunicatio.

- Et quando infirmus medicinas minus periculosas non suscipit, ibi.
- Excommunicationis causa immediata, regulariter est contumacia, causa vero remota sunt crimina, prælud. n. 60. 11
- Excommunicatio non fertur pro peccato interno, & occulto, ibi. num. 61.
- Neque pro peccato merè præterito, ibi. num. 62.
- Excommunicatio non incurritur, nisi actus lege vel præcepto prohibitus, sit consummatus prælud. n. 63. 20
- Excommunicatio hominis non fertur sine monitione prælud. n. 64. 11
- Excommunicatio ut justè feratur tria requirit, n. 67.
- Excommunicatio Synodi Episcopi dicitur excommunicatio juris, & æquipollet canoni, prælud. n. 71. 21
- Excommunicatio contenta in *c. si quis suadente* 17. q. 4. à quibus incurratur, ostenditur, tit. 1. form. 1. n. 1. & 2. 45
- Excommunicatio an validè, & licitè feratur in die festo ostenditur tit. 1. form. 1. n. 7. 46
- Excommunicationem non incurrun, qui percutiunt Clericos ex causa, & qui sint enumerantur, tit. 1. form. 1. n. 14. 47
- Excommunicationis causa est criminalis, pœna gravissima, & corporis afflictiva, ibi. n. 16. 49
- Excommunicatio non debet ferri in destructionem, quia gladius Ecclesiæ vivificat, & non occidit, tit. 1. form. 1. n. 43. 11
- Excommunicatio, ut reus dicatur contumax, debet in monitione comminari, tit. 1. form. 5. n. 1. 55
- Excommunicatio ex defectu citationis quando fit nulla, ibi. n. 6. 61
- Excommunicatio quando contemnitur, non est amplius medicinalis pœna, sed evadit mortis æternæ damnatio, tit. 1. form. 15. n. 8. 83
- Excommunicatio lata in causa Decimarum, trahit secum executionem, tit. 1. form. 17. n. 13. 87
- Excommunicationis causa finalis est, ut quis exeat à peccato, tit. 1. form. 29. n. 11. 119
- Excommunicatio inflicta per Episcopum vi repellendo sustinetur absque ulla monitione tit. 1. form. 39. n. 1. 148
- Excommunicatio lata pro exigenda pro-

- curatione excessiva, an sit valida, tit. 2. form. 4. n. 11. 191
- Excommunicatio *Ambitiosa de reb. Eccl. non alien. est reservata*, tit. 4. §. 1. excom. 5. n. 2. 254
- Excommunicationis comminatæ timor inducit justum merum, tit. 3. form. 1. n. 11. 228.

Excommunicatus.

- Excommunicatus toleratus, vel non toleratus quænam Sacramenta licitè, & validè conferat prælud. n. 21. & 22. 11
- Excommunicatus absque peccato gravi nullum Sacramentorum percipere potest, prælud. n. 23. 12
- Fallit in aliquo casu, ibi.
- Excommunicatus de suffragiis communibus, & orationibus Ecclesiæ non participat, prælud. n. 24. ibi.
- Excommunicati in primitiva Ecclesia statim vexabantur à Dæmone, prælud. nu. 25. ibi.
- Excommunicatus officiis Divinis interesse non potest prælud. n. 27. ibi.
- Excommunicatus privatur jurisdictione spirituali, & idè excommunicare non potest, prælud. n. 29. 13
- Neque Beneficia conferre, neque recipere, nec ad illa præsentare, seu præsentari, dummodò sit denunciatus, ibi. n. 30. ibi.
- Excommunicatus toleratus potest excommunicare, Beneficia conferre, eligere, & præsentare, ibi. n. 31. ib.
- Excommunicatus non potest esse Judex, Tabelio, Advocatus, Procurator, Testis, Prælud. n. 32. ibi.
- Etiamsi non sit publicè denunciatus, ibi. n. 34. 14
- Acta excommunicati, etiam vitandæ facta in judicio, à quo à Judice non fuit repulsus, nec à parte oppositum, sunt valida ibi. n. 35.
- Excommunicatus vitandus non potest validè condere Testamentum, Prælud. n. 38. 14
- Excommunicatus vitandus æquiparatur bannito ibi. n. 40.
- Excommunicatus privatus civili, ac politica communione fidelium, & explicatur versus.
- Os, orare, vale, communico, mensa negatur.* prælud. n. 40. ibi.
- Excommunicato, quibus de causis communicare possumus, ibi. n. 41.

Ex-

Excommunicatus privatur Ecclesiastica Sepultura, prælud. nu. 42. 15
 Excommunicatus minori excommunicatione, si recipiat Sacramenta, vel celebret, peccat mortaliter, sed non incurrit irregularitatem, ibi. nu. 43. 16
 Si verò ad beneficium promotus sit, ejus provisio est irritanda, ibid. nu. 44.
 Sacerdos excommunicatus vitandus, non potest in articulo mortis pœnitentem absolvere, prælud. nu. 69. & 70. 21
 Excommunicatus non potest absolvi à peccato propter quod censura ligatur, nec recipere Sacramentum, nisi prius absolvatur à censura, Prælud. n. 72. ibi.
 Excommunicatus excommunicatione minori, an absolvatur à quolibet Confessario, ibi. nu. 73.
 Excommunicatus excommunicatione minori, potest alium excommunicatum, etiam majori absolvere: ibi. nu. 74.
 Excommunicatus non debet denunciari, nisi præmissa monitione, tit. 1. form. 1. nu. 4. 46
 Alias declaratoria nulla est, ibi. nu. 5.
 Excommunicatus an sit audiendus per Procuratorem, ostenditur, ibi. num. 16. & seqq. 49
 Excommunicatus citatus ad comparandum personaliter, non auditur per Procuratorem, ibi. num. 19. ibid.
 Excommunicatus si instat removeri, vel suspendi Cedulones, an & quando sit audiendus, tit. 1. for. 1. n. 42. & seqq. 53
 Excommunicati nominatim denunciandi sunt tit. 1. form. 4. n. 4. 57
 Excommunicatus à Delegato, si iste moritur, non absolvitur, nisi à Papa, tit. 1. for. 13. num. 8. 79
 Excommunicatus ad contrahendum matrimonium, si pertinaciter renuat contrahere, est absolvendus, etiam invitus, tit. 1. for. 27. n. 7. 118
 Excommunicatus denunciatus, vel publicus Clerici percussor moriens ante obtentam absolutionem, non potest sepeliri in loco Sacro, etiam si signa contritionis dederit, tit. 1. form. 37. num. 12. & 13. nisi absolvatur. 146
 Si autem reperiatur sepultus, quid sit faciendum, ibi. n. 16.
 Excommunicatus à jure, potest denuo excommunicari à JUDGE, tit. 1. form. 46. præf. num. 1. 166
 Excommunicatus publicè, si admittatur ad participationem Sacramentorum, ad-

mittentes incurrunt interdictum ab ingressu Ecclesiæ, tit. 3. form. 1. num. 2. & 3. 126. & 127.
 Non incurrunt si hoc faciant ignoranter, vel metu coacti, ibi. n. 4. 127
 Non excusantur, si metum excommunicatus incutiat in contemptum clavium, ibi. n. 5.
 Admittentes, & communicantes cum excommunicato à Papa, excommunicationem Papæ reservatam incurrunt, ibi. n. 6. ibi.
 Excommunicatus si sit persona publica, & excommunicationem contemnat, quomodo sit monendus, ibi. n. 7.
 Excommunicatus, quando dicatur in excommunicatione inforDESCERE, ibi. num. 12. & 13. 228
 Et quomodo sit citandus, ibid.
 Excommunicatus inforDESCENS, convenitur tanquam de hæresi suspectus. ibi. n. 14. 229
 Excommunicatus denunciatus si contrahat tanquam privatus, validè contrahit, tit. 4. §. irregular. num. 17. 270
 Excommunicatus à suo, Ordinario, si transeat ad aliam Diocesium Ordinarius illius debet prohibere, nec cum aliis conversetur, prælud. n. 58. 13. & tit. 1. ad for. 13. nu. 16. in fin. 81
 Excommunicatus etiam injustè timeat sui Superioris Sententiam, prælud. nu. 60. 11.
 Excommunicatus, si vè alia censura ligatus, quando est dubium, an sit validè ligatus, tenetur in foro externo censuram servare, prælud. nu. 190. 19

Excusatio.

Causæ legitimæ, quæ excusant ab incurfu excommunicationis propter participationem cum excommunicato vitando, continentur sub hoc versu.
Utile, lex, humile, res ignorata, necesse.
 Qui plenè explicatur, prælud. nu. 41. 14.
 Qui sint, qui excusentur ab incurfu excommunicationis ob percussorem Clerici, enumerantur, tit. 1. for. 1. n. 14. 47

Executor.

Executor gratiæ, si vè Sententiæ Apostolicæ, partes Judicis non assumit, & excommunicare non potest, tit. 1. for. 13. num. 15. 81

Exorcizzatio.

Exorcizzatio Energumænæ Monialis, in quo loco, & quibus modis debeat fieri, ostenditur, tit. 1. form. 46. n. 3. 168

Exorcizzatio animalium irrationabilium nocentium, ut expellantur quomodo sit faciendâ, ostenditur, tit. 2. for. 8. nu. 18. 211.

Expensæ.

Expensæ faciendæ in receptione Monialium taxari debent ab Episcopo, tit. 3. form. 9. n. 15. 243

Extrahens, Extractio, Extractus.

Extrahens à loco immuni confugam non per vim, sed malis artibus, incidit in pœnas, & extractus debet Ecclesiæ restitui, tit. 1. form. 11. n. 1. 72

Extrahens à loco immuni auctoritate privata, an incidat in pœnam Bullæ Greg. XIV. ibi. n. 2. & 3.

Extrahens à loco immuni auctoritate privata, ex odio, aut intentione reducendi Confugam ad proprios lares, non subiacet Censuræ Bullæ, sed censuræ à jure inflictæ, à qua potest absolvi ab Episcopo, ibi. n. 3.

Attendant extrahere, licet non sequatur extractio, subjacent Censuræ Bullæ, ibi. num. 4.

Extractus de ordine Episcopi ad formam Bullæ, si à carceribus fugam arripiat, & denuo capiatur in loco non immuni est benè captus, ibi. nu. 5.

Si est dubium an extractio sit facta in loco immuni, vel de crimine excepto extractus est consignandus Judici Ecclesiastico, vel Curia laica debet declarare, quod illum retineat nomine illius, ibi. n. 6.

Confugæ ad loca immunia, an, & quando vigore facultatis Sac. Congreg. sint extrahendi, ibi. n. 7.

Clerici pro delictis ad forum Episcopi pertinentibus non possunt de illius mandato extrahi à loco immuni, tit. 1. for. 11. n. 12. & 13. 74

Extrahentes à loco immuni ad effugiendas censuras, an sufficiat, quod restituant Episcopo, vel ejus Vicario, tit. 1. form. 11. nu. 22. 75

Extravagantes.

Extravagantes insertæ in corpore juris habent vim legis, & obligant, tit. 4. §. 1. num. 5. 250

F

Filius.

Filii hæreticorum usque ad secundam generationem, non admittuntur ad Beneficia, nec officia publica, tit. 4. §. 4. irregular. 3. nu. 1. 270

Sivè filii sint nati antè crimen, sivè post crimen, sivè sint masculi, sivè fœminæ, ibi. n. 2. & 3.

Sub nomine filiorum, filiæ continentur, quamvis materia odiosa sit, ibi. n. 4.

Filii hæreticorum conversorum ad fidem & reconciliatorum Ecclesiæ, sunt capaces Beneficiorum, & Dignitatum, ibi. num. 5.

Filii bannientium Episcopos, inhabilitantur ad Beneficia, tit. 1. form. 13. nu. 12. 80.

Frequentia.

Frequentia, seu consuetudo inducitur per duos actus tit. 1. form. 27. n. 4. 113

Et an hoc sit verum simpliciter, vel potiùs secundum qualitatem rei gerendæ ostenditur, tit. 1. form. 33. n. 1. 128

Fundator.

Fundator Beneficii, potest in fundatione sibi reservare fructus tempore vacationis, prælud. n. 13. 8

Vide ver. occupantes.

G

Graduatus.

Graduati possunt examinari ab Episcopo, si velint audire confessiones Sacramentales, tit. 2. form. 9. n. 3. 214

Gubernator.

Gubernator si sit excommunicatus, & censuras

I N D E X.

furas contemnat, quomodo sit monendus, tit. 3. form. 1. n. 7. 228

H

Habitus.

Habitum propriæ Religionis assidue deferre debent Regulares utriusque sexus tit. 4. §. 1. excom. 4. n. 1. & 2. 253

Habitum propriæ Religionis Regulares deponentes, quando censuras incurrant, vel peccent, ibi. nu. 3. & 4.

Habitum Religionis, quando à Religiosis licite possit dimitti, & deponi, ibi. d. nu. 4.

Habitum virilem Moniales induere non debent prætextu recreationis, ibi. nu. 7. 254.

Heres.

Hæres excommunicati, tenentur satisfacere, pro defuncto, si sit post mortem absolvendus, etiam si ad eum nihil pervenerit de bonis defuncti tit. 1. for. 37. n. 19. 146

Hæretici.

Hæreticorum filii an, & quando sint capaces Beneficiorum, Dignitatum, & officiorum, tit. 4. §. 4. irreg. 3. per tot. 270

Hæretici gaudent immunitate Ecclesiæ excepto hæresis crimine, tit. 1. form. 12. nu. 12. 73

Hæreticorum receptores, & fautores sunt excommunicati, tit. 4. excom. 9. num. 2. 257.

Hermaphroditus.

Hermaphroditus, an possit ejici à Religione, in qua professionem emisit absque Papæ licentia, tit. 1. form. 35. nu. 23. 24. 137

Hermaphroditus, an validè professionem emittat, ibi. 137

Hermaphroditus qui validè professionem emittat, debet de licentia Papæ ejici à Religione, ibi. n. 25. 29. 138. & 139.

Hermaphroditum ad cognoscendum, in quo sexu prævaleat, standum est iudicio Medicorum, ibi. n. 26. 139

Hermaphroditus debet recognosci per inspectionem partium pudendarum, ibi. num. 27.

Hermaphroditus si est aptus ad explendam malitiam incontinentiæ, non est tolerandus, ibi.

Hermaphroditus est irregularis, ibi. nu. 30.

Hermaphroditi undè dicantur, & in qua regione abundet eorum species, ibi. nu. 31.

Historici.

Historicus Historiæ Æfinæ confutatur, tit. 1. for. 33. n. 19. & 20. 130

Honor.

Honor est defendendus sicut vita, tit. 4. §. 1. excom. 8. n. 5. 255

I

Illegitimus.

Illegitima Monialis, eligi non potest ad Abbatissatum, tit. 4. §. 4. irregul. 1. nu. 2. 208

Illegitimus non debet esse, qui promovetur ad honores, & Dignitates, ibi. n. 3.

Immunitas.

Immunitas quando per Edictum, vel statutum laicorum dicatur læsa, tit. 1. form. 5. n. 2. 7. & 8. 61. & 62.

Immunitatem non tollunt litteræ S. Congreg. neque statuta Religionum, quibus injungitur ut non recipiantur in locis immunibus homines facinorosi, tit. 1. form. 11. nu. 9. 73

Immunitas qua cautela sit defendenda d. form. 5. n. 11. 62

In causis immunitatis standum est decretis Sac. Congreg. ibi. n. 15. 63

Bona asportata in loco immuni gaudent immunitate, & sequestrari non possunt, tit. 1. ad form. 11. n. 12. 73

Imperitia, Imperitus.

Imperitus non potest esse Judex Ecclesiasticus tit. 1. for. 29. n. 12. 119

Imperitia æquiparatur culpæ, ibi.

Impediens, impedimentum.

Impediens executionem litterarum Apostolicarum incurrit excommunicationem, tit.

- tit. 1. form. 13. num. 1. 78
 Quis dicatur ad hunc effectum impediens,
 ibi. nu. 2. & tit. 3. for. 9. n. 2. & 3. 245
 Attentans impedire, nisi sequatur effe-
 ctus non punitur, ibi. nu. 3.
 Impedimentum consanguinitatis pro con-
 trahendo matrimonio, non adest in 4. &
 5. gradu, tit. 1. form. 29. nu. 5. 118
- Indulgentiæ.*
- Indulgentiæ sunt strictè interpretandæ,
 tit. 4. §. 4. irregular. 2. n. 9. 271
 Indulgentiæ concessæ Regularibus, ex-
 tenduntur ad Moniales ejusdem ordinis,
 ibid.
- Infamia, infamis.*
- Infamia alia est facti, alia juris, & quando
 incurratur, ostenditur, Prælud. nu. 161.
 & seqq. 37
 Infamia præponitur cuicumque præcepto
 positivo, tit. 4. §. 1. excom. 8. nu. 5. & æqui-
 paratur morti, ibi. 255
 Infamia an oriatur ex pœna Trirremium, de
 irregularit. form. unic. nu. 13. & 14. 247.
 & 248.
 Infamia facti, non inducit irregularitatem,
 ibid.
 Infamia facti, tollitur ab Episcopo, ibid.
 Clericus usurarius est infamis, tit. 1. for.
 10. num. 34. 98
- Inferior.*
- Inferior non dispensat in lege Superioris,
 tit. 2. form. 10. nu. 17. 223
- Injuria.*
- Injuriam facit Deo, qui statuta Sanctorum
 Patrum contemnit, Prælud. n. 49. 17
 Injuriam facientes Clericis Divina cele-
 brantibus, qua pœna puniantur, tit. 1.
 form. 1. nu. 39. 52
- Infordeſcentia.*
- Infordeſcentia in excommunicatione non
 incurritur, nisi lapſo anno integro, &
 continuo, tit. 3. form. 1. n. 12. 229
 Qui intrâ annum inſtet pro obtinenda ab-
 ſolutione, & non obtinuit, vel ob impedi-
 mentum comparere non potuit, non dici-
 tur infordeſcere, ibi.
- Limita, ut ibi. num. 14.
 Infordeſcens, quomodo ſit citandus, ibi. n. 13.
- Interdictum, Interdictus, Interdicere.*
- Quid ſit interdictum, & quomodo divi-
 datur, ostenditur prælud. 111. 112. &
 113. 28
 Interdictum jure ferre poſſunt, qui excom-
 municare, & ſuſpendere valent, ibi. n. 114.
 30.
 Interdicta, quæ à jure communi promanant,
 vel à Constitutionibus Apoſtolicis enu-
 merantur, ibid. nu. 115.
 Interdictum generale locale non fertur niſi
 ob gravem cauſam, & redditur, ratio,
 ibi. nu. 116. 31
 Interdictum perſonale, ſpeciale, non fertur
 niſi ob propriam culpam gravem, ibid.
 nu. 117.
 Interdicti tempore prohibitum eſt Eucha-
 riſtiam ſumere, etiam in paſchate, ibid.
 nu. 120. 32
 Et Sacramentum extremæ Unctionis, ac
 Ordinis conferre, ibi. n. 121.
 Interdicti tempore laici non admittuntur
 ad divina officia, ibi. nu. 124.
 Interdictum niſi ſit denunciatum non obli-
 gat, neque ſervandum eſt, prælud. num.
 131. 33
 Violans interdictum, quas pœnas incur-
 rat, ibi. n. 132. 34
 Clerici ſæculares, & Regulares violantes
 Interdictum, quas pœnas incurrant, ibi.
 num. 133.
 Interdictum ab ingreſſu Eccleſiæ, in articu-
 lo mortis poteſt tolli à quocumque Sacer-
 dote, prælud. nu. 134.
 Interdictum quomodo, & à quo tollatur, &
 relaxetur, prælud. à num. 136. uſque ad
 num. 44.
 Interdictum locale generale poteſt apponi,
 quando aliqua perſona publica loci con-
 temnit cenſuras, tit. 1. for. 15. nu. 9. 84
 Cauſa immediata Interdicti localis, eſt
 contemptus excommunicationis, ibi.
 Interdictum obſervandum eſt etiam à Regu-
 laribus, tit. 2. form. 44. nu. 7. 162
 Interdictum locale generale, non eſt ſingu-
 lis intimandum, ſed ſufficit, ut publice-
 tur, ibi. n. 8. 163
 Interdictum particulare locale ponitur pro
 Delicto Miniſtrorum Eccleſiæ, tit. 3. for.
 1. n. 1. & for. 4. nu. 12. 233. & 234.
 Interdictum generale locale ponitur pro
 contumacia perſonæ publicæ, ibi. num. 7.
 & 8.

I N D E X.

& 8. & quæ sint personæ publicæ, ibi. & num. 10. 228
 Interdictum personale, est specialiter interdictis intinandum, ibi. & nu. 15. 229
 Interdictum generale est publicandum in locis publicis, ibi.
 Qui dederunt causam interdicto aliquo modo, non admittuntur ad recipienda Sacramenta, prælud. nu. 119. 31
 Ministri Ecclesiæ specialiter interdicti, non admittuntur ad ministrandum Sacramenta, ibi.
 Interdicto populo, non est interdictus Clerus, nec è converso, nisi ambo sint causa interdicti, prælud. num. 127. 33
 Interdicto Clero an Religiosi Regulares comprehendantur, ibi.
 Interdicto populo, interdicti censentur marces, & sceminae majores, ibi. nu. 128
 Interdicta Civitate, interdicta sunt sub urbia, ibi.
 Interdicta Ecclesia, non sunt interdicti Clerici, nec è converso, ibi.
 Interdictus ab ingressu Ecclesiæ non potest Ecclesiam ingredi ubique reperiatur, nec Divinis Officiis interesse in festis concessis in *c. alma mater*, nec Sacramenta sumere, prælud. n. 134. 34
 Episcopus interdictus ab ingressu Ecclesiæ, a quibus debet abstinere ibi. nu. 135.
 Interdictus nominatim, si sepeliatur in Ecclesia illam non polluit, tit. 1. form. 37. num. 24. 147
 Interdicti nominatim, ubique sunt interdicti, tit. 3. form. 1. nu. 2. 227
 Interdicto Collegio, sive communitate, comprehenduntur etiam innocentes, donec maneant illius membra, ibi.
 Ecclesiæ regularium, in quibus casibus ab Episcopo interdicti possint, tit. 3. form. 4. n. 7. & seqq. 233
 Interdictum generale non afficit, etiam si ipso jure incurrat, nisi publicetur, tit. 3. form. 7. num. 9. 238
 Fallit si Ecclesia a Canone, vel Constitutione interdicta sit, num. 10. ibi.
 Altaria sub quorum pradellis reperiuntur sepulcra mortuorum, debent interdicti donec repleantur, tit. 3. ad form. 5. num. 10. 235
 Interdictum communitatum contra transgressores Bullæ Pii V. la 104. quando, & quomodo sit publicandum, tit. 3. post for. 8. form. 9. in præfat. 251

Irregularis.

Irregulares non sunt Judices, neque Assessories, & Officiales ferentes, & exequentes sententiam sanguinis, nisi effectu secuto n. 164. prælud. 38
 Neque qui scribunt sententiam sanguinis non tanquam Officiales, sed tanquam famuli, prælud. nu. 64. & 66. ibi.
 Neque qui membrum debilitant, & non mutilant, ibi nu. 176. 40
 Irregularis, quæ exercere, & agere non possit, refertur prælud. num. 184. 42
 Irregularis antequam denunciatur, debet citari, ad dicendum causam quare, & c. de irregularit. for. unic. nu. 12. 247
 Irregularis, an, & quando efficiatur damnatus ad Triremes, de irregularit. form. unic. num. 13. ibi.
 Irregularis an efficiatur Clericus post recursum ad Judicem sæcularem missam celebrans. ibi. num. 15. & 16. 248
 Irregularis an efficiatur, qui comitatur homicidam. ibi. n. 17.
 Qui delicti non est particeps, si celebret, vel alia Divina officia peragat in Ecclesia violata, non fit irregularis, tit. 1. form. 37. num. 25. 147

Irregularitas.

Quid sit irregularitas ostenditur, prælud. num. 155. 37
 Irregularitas nulla incurritur, nisi in jure si expressum, ibi num. 156.
 Irregularis in dubio an quis censendus sit, vel non, ibi.
 Irregularitas ex defectu est nonplex, ibid. n. 157. & seqq. ubi enumerantur.
 Irregularitas ex delicto ad decem capita reducuntur, & referuntur, ibi a num. 168. cum seqq. 39
 Irregularitas quomodo tollatur ostenditur, prælud. 178. 40
 Irregularitates, quæ tolluntur per Baptismum, & per ingressum Religionis, quæ sunt referuntur, ibi. nu. 179. 11
 Irregularitates omnes dispensatione Papæ, vel Ordinariorum tolluntur, & quomodo, ac qua via ostenditur, ibi. n. 180. 41.
 Irregularitas non tollitur ab eo, qui habet Indultum absolvendi ab omnibus censuris, & pœnis, & sententiis, ibi. nu. 181.

Irre-

Irregularitatem an, & quando incurrant Clerici, querelando in foro laico absque protestatione de irregularit. form. unic. pertot. 245
 Irregularitas, quae provenit ex bigamia similitudinaria, tollitur ab Episcopo, praelud. n. 180. 41

Judex Ecclesiasticus.

Judex Ecclesiasticus potest excommunicatum denunciare eum, qui in foro conscientiae tantum fuit absolutus, praelud. num. 20. 11
 Judex Ecclesiasticus excommunicans aliquem sine monitione incurrit interdictum ab ingressu Ecclesiae praelud. nu. 66. 20
 Judex Eccles. potest suo arbitrio limitare effectum Interdicti, praelud. n. 129. 33
 Judex ex causa rationabili potest citare, & reum cogere ad comparendum personaliter tit. 1. form. 1. num. 19. 49
 Non potest in causis relegatione infra, & in quibus non infligitur poena corporalis, Procuratorem repellere, ibi. nu. 50
 Judex Ecclesiasticus excommunicans aliquem per sordes, aut odio privato graviter peccat, & poenas incurrit, tit. 1. for. 29. nu. 11. 119
 Judex Ecclesiasticus excommunicans per imperitiam est ab Officio removendus, ibi. num. 12. ibi.
 Judex Ecclesiasticus imperitus, extra ordinem arbitrio Superioris est puniendus, ibi.
 Judex Ecclesiasticus ex notitia habita per revelationem Confessionis Sacramentalis, non potest agere nec processum instruere super delicto revelato, tit. 2. for. 1. num. 2. 181
 Judex Ecclesiasticus, potest absolutionem in foro conscientiae a censuris datam in foro externo ratam habere, tit. 2. form. 2. num. 11. 186

Judex Saecularis.

Judex saecularis tenetur ex officio nemine opponente repellere notorie excommunicatum a limine Judicii, praelud. num. 34. 13
 Judex saecularis potest procedere contra Sacrilegos, tit. 1. form. 4. num. 8. 57
 Judex laicus distringens Clericum incurrit ipso jure excommunicationem, tit. 1. for. 7. num. 2. 67.

Etiamsi hoc faceret pro delicto enormi, ibi. num. 3.
 Et non obstante quacunque consuetudine, ibi. num. 4. 68
 Judex laicus est incapax jurisdictionis spiritualis ibi.
 Non Potest retinere Clericum neque pro delicto assassinii, ibi. nu. 5.
 Judex saecularis detinens Clericum ob graves respectus, si illum non vult remittere ad Judicem suum, debet saltem declarare, retinere illum nomine, & ad dispositionem Episcopi, tit. 1. form. 7. nu. 6. ibid.
 Judex saecularis an possit dimittere Clericum detentum absque eo, quod teneatur illum remittere Judici suo, ibi. n. 8.
 Judices saeculares perturbantes jurisdictionem Ecclesiae, & personas, Ecclesiasticas capientes, pluribus censuris feriuntur, ibi. num. 9.
 Judex laicus est requirendus cum urbanitate ad praestandum brachium, tit. 1. form. 9. num. 1. 68
 Judex laicus, quando possit denegare brachium Judici Ecclesiastico, ibi. num. 7. 69
 Judex denegans suum brachium potest censuris compelli, ibi. num. 7. ibid.
 Judex recipiens examen testium sive confugae in loco immuni nulliter agit, & censuras incurrit, tit. 1. form. 11. num. 10. 73
 Judex saecularis, an cognoscat de usuris, tit. 1. form. 19. n. 2. & seqq. 89
 Judex compellens ad solvendum usuras tenetur restituere, si Usurarius, nolit, vel non possit restituere, ibi. nu. 33. 95
 Judex laicus sequestrans bona Ecclesiae, si monitus sequestrum non revocat est declarandus excommunicatus, tit. 1. ad for. 13. n. 13. 80.

Juramentum.

Juramentum de parendo mandatis Ecclesiae exigendum est in absolutione excommunicationis, praelud. n. 81. 22
 Et in absolutione, censura suspensionis, praelud. num. 110. 29

Jurisdictio.

Qualitas tribuens jurisdictionem non praesumitur, sed est ab allegante probanda, tit. 2. form. 3. num. 6. 188

I N D E X .

Jus questum .

Vide Præcedentia .

L

Laicus .

Laici nec incidenter possunt seingere in cognitione Censurarum, prælud. n. 48. 18

Neque prætextu violentiæ prohibendæ, aut ratione status politici, ibi nu. 49.

Laici tempore interdicti non admittuntur ad divina officia, licet sint domestici Clericorum prælud. n. 124. 32

Nisi in casu, quo Sacerdos celebraturus non posset habere ministrum, Clericum, ibi.

Possunt tamen preces privatas fundere, quando Divina Officia non sunt, & in festivitatis à jure concessis, dummodò non sint specialiter interdicti, interesse Divinis, non tamen Eucharistiam sumere, ibi. n. 125.

Laici, quando teneantur declarare, Statutum, vel Edictum non compræhendere Ecclesiasticos, tit. 1. form. 5. num. 2. 61.

Et si renuant, censuris sint cogendi, ibi. Barones, Magnates, & Magistratus laici, qui indirectè carcerant, molestant, & vexant Parentes, vel consanguineos Ecclesiasticorum, incurrunt excommunicationem Papæ reservatam, tit. 1. form. 5. n. 17. 63

Bannientes Episcopos ab eorum Diocesis, pœnas Clementinæ 1. de pœn. non incurrunt, nisi sequatur effectus tit. 1. form. 12. n. 12. 80

Laici non possunt esse Socii Visitatoris in ingressu clausuræ Monialium, tit. 1. form. 40. n. 13. 153

Nisi introducatur pro aliqua re necessaria tanquam Periti, ibi. n. 14.

Laicus non debet esse Arbitrator in re Ecclesiastica, tit. 1. form. 48. n. 14. 176

Laici exigentes ab Ecclesiasticis Collectas pro oneribus bonis infixis, an & quando censuras incurrant, tit. 3. form. 7. num. 5. 237.

Laici bannientes, vel percutientes proprium Episcopum, excommunicationem Papæ reservatam incurrunt, ibi. n. 8. 238

Laici sequestrantes fructus Beneficiorum, incurrunt excommunicationem Bullæ Cœnæ, sicut & exequentes, tit. 1. fo. 13. n. 13. 80

Lex .

Lex debet esse applicabilis, & conveniens eis, qui per legem ordinandi sunt, tit. 2. form. 7. n. 22. 206

Inferior non dispensat in lege Superioris, à quo inferior recipit Potestatem, tit. 2. form. 10. n. 17. 227

Libri .

Usurarii ad instantiam Judicis tenentur, & coguntur exhibere libros negotii, etiam si tanquam privati illos retineant, tit. 1. form. 19. n. 26. 94

Litteræ subsidiales .

Ordinarius non potest publicare, & affigere Cedulones excommunicationis in alterius Diocesi, nisi adhibitis litteris subsidialibus ad ordinarium loci, tit. 1. form. 12. n. 16. 81

Litteræ Subsidiales sunt exequendæ ab Episcopo, requisito absque cognitione judicati, ibi.

Litteræ Apostolicae .

Litteras Apostolicas impediens exequi, quas censuras incurrat, tit. 1. form. 13. n. 1. 2. 78

Sub nomine litterarum Apostolicarum, quæ veniant, ostenditur, ibi. n. 4. 5. & 6. 79

Quandò præsumantur falsæ, ibi. d. n. 6.

Litteræ Dimissoriae .

Litteræ Dimissoriae pro prima Tonsura non dantur intra annum à Vicario Capituli, nisi arctatis, tit. 2. form. 3. num. 3. & 4. 187

Litteræ Dimissoriae Vicarii Capitularis concessæ post annum, non expirant per ingressum in possessionem novi Episcopi, ibi. nu. 5.

Et quid agere debeat novus Episcopus, ut expirent, ostenditur, ibid.

Ludus

Ludus aleæ .

- Ludus aleæ prohibetur jure canonico, & civili, tit. 2. form. 6. n. 1. 198
 Ludus aleæ punitur ex sola informata conscientia Ordinarii, ibi. n. 2. 3. 4. & 5. 198. & 199.
 Ludentes aleis frequenter sunt puniendi, non autem qui raro, & per modum recreationis ludunt, ibi. n. 6.
 Ludu aleæ infervire quis dicatur, ibi. n. 9.
 Ludus aleæ multa mala producit, ibi. n. 11. 200.
 Ludus aleæ est fugiendus, ibi.
 Ludus aleæ non fit licitus Clericis per confuetudinem, ibi. n. 10. & 11. & 13.
 Ludo aleæ non debent ludere Episcopi, ibi. n. 16. 201
 Ludo aleæ non debent ludere Regulares, ibi. n. 17.
 Clerici aleatores, qua pœna sint puniendi, ibi. n. 18.

M

Masculinum .

- Masculinum, quando concipiat foemininum, tit. 4. §. 4. irregularit. 3. n. 3. & 6. 171

Matrimonium .

- Matrimonium, an licitè, & validè contrahatur tempore interdicti, præclud. nu. 122. 31
 Matrimonium censuris contrahere cogitur qui sponsalia promisit, etiamsi promissio non sit jurata, tit. 1. form. 29. num. 1. 117.
 Nisi habeant legitimam causam recedendi, & quænam sit ostenditur, ibi. nu. 4. & 5. 117. & 118.
 Matrimonium contrahere renuens contra datam fidem sine justa causa, an teneatur dotare Sponsam, ibi n. 8.
 Matrimonium contractum absque denunciationibus est validum, & dicitur clandestinum, tit. 2. form. 5. n. 1. 193
 Matrimonium contrahentes absque denunciationibus puniuntur ab ordinario, ibi. n. 3.
 Matrimonia contracta à Militibus exercitus in stationibus, aut expeditione abs-

que licentia Parochorum locorum, in quibus reperiuntur, an sit valida, ostenditur, ibi. n. 5. 194
 Decretum Concilii Trid. quod dat formam contrahendi matrimonia, non potest adimpleri per æquipollens, ibi. num. 11. 195

Mens .

- Mens Legislatoris est attendenda, & non verba, interpretanda lege, tit. 1. for. 40. num. 21. 155

Metus .

- Metus an probeatur confessione metum inferentis, tit. 1. form. 35. n. 11. 135
 Metus non præsumitur, sed ab allegante et probandus, ibi. n. 12.
 Metus ut dicatur cadens in constantem Virum, quæ requisita debeant concurrere num. 13.
 Metus objectum quale dicatur, ibi. nu. 15. 136.
 Metus consideratur gravis (licet levis sit) ex parti subjecti, ibi. n. 16.
 Metus reverentialis Parentum non est sufficiens ad annullandum professionem, ibi. nu. 17.
 Metus reverentialis Parentum adjunctus minis, & verberibus inducit nullitatem Professionis, ibi. n. 18.
 Metus reverentialis, in quibus personis cadat, ibi. n. 20.
 Metus semel incussus semper durat, durante ejus causa, ibi. n. 21.
 Metus cadens in constantem virum qualis sit, Judicis arbitrio judicandus relinquitur, ibi. n. 22.
 Metus incussus contemptum clavium ab excommunicato non excusat à pœna participantis, tit. 3. form. 1. n. 5. 227
 Sulpicio, seu timor violentiæ, quando operatur idem effectus, ibi. n. 11. 228
 Justus, & probabilis timor mali, operatur idem, quod incussio metus, ibi.
 Comminatio excommunicationis inducit justum metum, tit. 3. form. 1. num. 11. 161.

Miles .

- Milites, qui sunt in expeditione, vel statione, an validè contrahant matrimonium coram Cappellano exercitus sine licen-

licentia Parochi, vel Ordinarii loci, ostenditur, tit. 2. form. 5. n. 5. 194

Missæ.

Missæ tres, quæ celebrantur in die Nativitatis Domini plura mysteria continent quæ declarantur, tit. 4. §. 3. interd. n. 6. 266.

Omnis Sacerdos de jure potest celebrare unam missam de nocte in Nativitate Domini, ibi. n. 7.

Missæ celebrari non debet super Altare, sub cujus pradella adest Sepulcrum mortuorum, tit. 3. ad form. 5. n. 10.

Monachus, Monialis.

Quæ dicuntur de Monachis, intelligenda sunt etiam de Monialibus, ubi materia æquæ convenit Mulieribus Religiosis, tit. 4. §. 1. excom. 6. num. 4. 255

Moniales subsunt pœnis indefinite latis jure communi contra Regulares, aut personas Ecclesiasticas, nisi expressè excipiantur, ibi. nu. 5.

Moniales subjiuntur pœnis illicitè Negotiantium, ibi. excom. 7. nu. 1.

Moniales illicitè negociantes, quomodo sint monendæ, ibi. n. 2.

Moniales negociari non possunt, neque per alios, ibi. num. 3.

Moniales negociatrices, quomodo sint extrajudicialiter monendæ, ibi. nu. 4. 256

Sub nomine Monachi, compræhenduntur omnes Religiosi utriusque sexus, etiam si sint Novitii, ad incurrendam excommunicationem contentam in cap. si quis suadente 17. quæst. 4. §. 1. excomunic. 8. num. 1. 256

Moniales ab hac excommunicatione absolvuntur ab Episcopo, etiam si percussio esset enormis, ibi. n. 2.

Monialis, quæ se violari passa est, procurans abortum, an incidat in hanc censuram, ostenditur, ibi. n. 3. & 5.

Moniales egredientes indebitè clausuram, quas pœnas incurrant ibi excom. 9. nu. 1. 257.

Moniales Clausuram egressas comitantes, & recipientes, an, & quando censuras incurrant, ibi. n. 2.

Moniales occultè Clausuram egressæ an absolvantur ab Episcopo, ibi. n. 3.

Moniales de licentia ordinarii, quando licitè egredi possint clausuram, ostenditur,

ibid. num. 4.

Moniales Ordinum mendicantium, recipientes Novitias ad professionem antè completum annum probationis, à receptione aliarum Virginum ad professionem sunt ipso jure suspensæ tit. 4. §. 2. susp. 4. n. 2. 260

Et aliis possent puniri, ibi, Possunt tamen ab hac suspensione absolvi ab Episcopo, ibi. n. 3.

Moniales quo ordine inter se præcedant, ibi. n. 4. 261

Moniales admittentes, & recipientes in eorum Ecclesiis publicè excommunicatos, vel violantes interdictum, interdictæ sunt, tit. 4. §. 3. interd. 1. nu. 1. & 2. 265.

Moniales etiam exemptæ, quibus de causis possint ab Ordinario subijci interdicto, tum personali, tum locali, ibid. num. 4.

Monialis illegitima non potest eligi in Abbatissam absque Papæ dispensatione, tit. 4. §. 4. irregular. 1. n. 2. & 4. 268

Neque Monialis, quæ habet in sæculo Matrem inhonestam, ibi. n. 5. vel est filia scenici, aut Histrionis, d. n. 4.

Neque Vidua, aut alia Mulier corrupta, irregular. 2. n. 1. & seqq. ibi.

Nisi corruptio Monialis esset occulta, quia tunc ei non obstat, ibi. n. 3.

Neque Mulier Monialis Bigama dummodò sit corrupta: si enim non esset corrupta posset eligi, ibi. n. 4. & 5.

Moniales excommunicatæ, ritè, & validè suffragium dant in receptione Novitiæ, ibi. regular. 2. n. 7. 269

Moniales, quæ disponunt de rebus ad usum proprium assignatis in usum non necessarium, vel in aliorum favorem, dicuntur proprietariæ, tit. 4. §. 4. irregular. 2. nu. 16. ibid.

Monialis filia Hæretici, non eligitur in Abbatissam sine dispensatione, tit. 4. §. 4. irregul. 3. n. 1. 270

Monialis ex maculato genere Judæorum, aut Maurorum orta an possit eligi in Abbatissam, ostenditur, ibi. n. 6. 7. & 8. 271

Moniales gaudent Indulgentiis concessis Religiosis Viris suis Ordinis, quamvis subsit Ordinario, ibi. n. 9.

Monachus, Monialis.

Moniales ut abstinere à colloquiis exterorum, adhibenda sunt remedia, quæ proponun-

ponuntur, tit. 1, form. 33. à num. 13. ad nu. 18. 230
 Cætera vide in verbo *Edictum*, & in verbo *Pæna*, & in verbo *Accessus*.
 Monialium Monasteriorum unio, referuntur exempla, ibid. form. 33. nu. 17.
 Moniales proponens nullitatem suæ professiones, vel petens restitutionem in integrum adversus lapsum quinquenni, tenetur citare interesse habentes tit. 1. for. 35. n. 5. 134
 Moniales exemptæ sese opponentes Visitatori, quandò excommunicationem incurrant, tit. 1. form. 39. n. 4. 149
 Moniales exemptæ sese justè opponentes Visitatori, non debent censuris compelli ad illum recipiendum, ibi. n. 5.
 Et quando dicatur justa oppositio, ibi.
 Monialis Energumena si sit exorcizzanda, in quo loco sit deducenda, tit. 1. for. 46. nu. 2. 168
 Moniales sine pretio, sine munere, & sine jocaliis recipiendæ sunt in Monasterium, tit. 4. §. 1. n. 1. 249
 Moniales recipientes ab admisis, prandia dona, & jocalia, an, & quando incurrant censuram *extravag. 1. de Simon.* tit. 4. §. 1. n. 2. 3. & 4. 250
 Moniales, tenentur restituere omnia, quæ Novitia secum detulit, si decedat ante Professionem, vel profiteri nolit, ibi. n. 7.
 Moniales munus Visitatoris impediendes excommunicationem incurrant, tit. 4. §. 1. excom. 2. n. 1. & 2. 351
 Moniales si sint excommunicandæ à Visitatore propter impedimentum ei præstitum qua forma sint publicandæ, ibid. num. 6.
 Moniales dantes consilium, auxilium, vel suffragium, ut Puella suscipiat habitum Religionis coacta, excommunicationem incurrant, ibi. excom. 3. n. 1. 252
 Moniales possunt communicare cum Moniali excommunicata notoria in his, quæ pertinent ad communitatem. n. 3. 253
 Monialis, quæ coegit, vel auxilium dedit, ut aliqua Virgo habitum religionis susciperet nolens, est ineligibilis ad officium Abbatissatus, ibi. n. 2.
 Moniales alienantes bona Monasterii incurrant censuram *extr. Ambrosiæ*, tit. 4. §. 1. excom. 6. num. 3.

Mons Pietatis.

Mons Pietatis erigitur cum approbatione

Sedis Apostolicæ, tit. 1. form. 23. num. 1. 103.
 Montis Statuta legitima, quæ sint, ostenduntur, ibi.
 Quid ulterius sit in erectione advertendum, ibi. n. 4. 105
 Mons Pietatis, si erigatur cum hac lege, quod mutuatarii nihil præter id, quod acceptum est solvere teneantur, non indiget approbatione Apostolica, ibi. n. 6.
 Pecuniæ Montis Pietatis in alium, quam pauperum usum converti non possunt, aliàs Officialis excommunicationem incurunt, ibi. n. 12.

Mons frumentarius.

Mons frumentarius quas leges debet habere, & qua auctoritate erigatur, ostenduntur, tit. 1. form. 23. n. 7. 105
 Mons frumentarius erectus à laicis, potest visitari ab Episcopo, pro recognoscenda labe usuraria, ibi. n. 8. 106
 In receptione usuræ frumentiservanda est Bulla Leon. X. ibi.
 Frumentum accretum ex usuris, manet sub dispositione Episcopi, ibi. n. 9.

Monitio.

Monitio debet præcedere excommunicationem, Prælud. n. 64. 20
 Monitio est introducta in favorem publicum, & ideo quis non potest illi renunciare ut possit excommunicari. sine monitione, ibi.
 Monitio debet exequi personaliter, nisi reus latitet, prælud. n. 65.
 Monitio exigitur in suspensione ferenda propter contumaciam, secus si feratur in pœnam prælud. n. 95. 27
 Monitio præcedere debet cessationem à Divinis, prælud. nu. 153. 37
 Monitio requiritur antequam excommunicatus denunciatur, tit. 1. form. 1. num. 4. 46.
 Non requiritur in facto notorio, ibi. nu. 61
 Monitiones ad præstandum brachium sæculare quomodo sint faciendæ, tit. 1. for. 9. n. 2. & 3. 69
 Monitiones intervallum, seu tempus est Judici arbitrarium, ibi. n. 4.
 Monitionis tempus debet esse competens, & non nimis arctans, ibi. n. 5. 69
 Monitio ubi excessus est notorius potest omitti, & procedi ad censuras jam latas à jure

I N D E X.

jure, tit. 1. form. 11. num. 20. 73
 Sed melius, est quod etiam in facto notorio præcedat, & redditur ratio, ibi n. 21. 75
 Monitio unica sufficit contra Debitores Decimarum, tit. 1. form. 17. n. 2. 86
 Monitio facta in Synodo, vel per Edictum contra Concubinarios, non est sufficiens ad procedendum contra eos ad excommunicationem, tit. 1. form. 27. num. 7. & 8 114.
 Monitio Concubinario non est facienda, nisi prius Judici constet de Concubinato ibi. n. 9.
 Monitio trina contra Concubinarium non exigitur, sed una sufficit, quando Judex procedit ad alias pœnas, quam excommunicationis, ibi. n. 12.
 Monitio in ferenda censura non exigitur, quando Episcopus procedit tanquam pars vim vi repellendo, tit. 1. form. 39. nu. 1. 148.
 Monitio an requiratur in denunciatione excommunicationis incurse, & contentæ in clem. 1. de privileg. tit. 1. form. 42. num. 7. 159
 Monitio Judicis tripliciter exequi contra reum potest, tit. 2. form. 6. n. 20. 201
 Monitio contra excommunicatum infordecensentem, quomodo, & quando sit facienda; tit. 3. form. 1. n. 13. 229

Mortuus.

Mortuus, neque excommunicari directè, neque absolvi potest, prælud. n. 53. 18
 Absolvi potest indirectè ut sit capax Ecclesiasticæ sepulturæ, & Suffragiorum Ecclesiæ, prælud. n. 78. 22

Mulier.

Mulier major, etiam excommunicata præcisa Constitutione Marchiæ, vel particulari loci Statuto, potest validè contrahere absque solemnitate, tit. 4. §. 4. irregular. 2. n. 18. 270
 Si tamen causa expressa reperitur falsa, corrumpit contractus per remotionem consensus, ibi. n. 19.
 Mulier est incapax potestatis excommunicandi, prælud. n. 50. 18
 Mulier, quia appetit similitudinem Dei, ærumnæ multæ, & pœnalitates eidatæ sunt, ibi. n. 51.
 Mulieres Concubinæ non excommunicantur sed aliis pœnis puniuntur, tit. 1. form. 26. n. 13. 114

Mulieres accedentes ad recipienda Sacramenta, pectore & brachiis denudatis, an peccent, & sint repellendæ, tit. 2. form. 9. n. 5. & 6. 215. & 217
 Mulier non potest excommunicare, neque docere, licet docta sit, tit. 4. §. 4. irregular. 2. n. 11. & 12. 269

Munera, Manus

Munus judicandi est necessitatis, ita & manus arbitrari, si Arbitri eligantur in forma juris, tit. 1. form. 48. n. 13. 276
 Munera an recipi possint in Visitatione, tit. 2. form. 4. n. 9. 10. 191
 Munera excœcant oculos Judicum, ibi.

Mutuum.

Mutuum frumenti cum pacto, quod reddatur cum augmento usurarium est, tit. 1. form. 19. n. 23. 94
 Etiam si intersiat augmentum pro opere pio, ibi.

N

Negotiatio, Negotiator.

Negotiatio est triplex, & quænam ex his, Clericis sit interdicta, ostenditur tit. 2. form. 8. n. 1. & per tot. 208
 Negotiator Clericus quando est certus, & notorius, à censuris sibi comminatis non appellat. ibi. n. 25. 212
 Negotiatores Clerici Sæculares, & Regulares, quibus pœnis afficiantur, ibi. n. 26. & 27. 213
 Negotiatores Clerici, vel Moniales Episcopo subjecti, si sint moniti in Synodo, ut abstineant, possunt puniri absque alia monitione, si non obtemperent, tit. 4. n. 1. excom. 7. n. 5. 255

Notarius.

Notarius, sive Actuarius Visitationis attestans de actis Visitationis plenè probat, tit. 1. form. 39. n. 6. 149

Notorium.

In facto notorio Judex potest ad declarationem

toriam censurarum procedere absque monitione, tit. 1. form. 1. n. 6. & n. 45.
Præsertim si agatur de notorio facti permanentis, quod non admittit exculpationem, tit. 1. form. 11. n. 20. & 21. 75

Novitius.

Vide in Verbo *Edictum*, & Verbo *Moniales*.

Nuncius.

Nuncio publico referenti, exequi non potuisse citationem personalem, standum est, tit. 1. form. 1. n. 9. & form. 31. n. 5. 46. & 122.

Nuncius ad effugiendam nullitatem, debet referre, fecitasse, prout habuit in mandatis, ibi. n. 13. 47

Nuncio referenti aliquid, quod non pertinet ad suum officium, non creditur, tit. 1. form. 31. n. 5. 222

Nuncius publicans, & affigens Cedulones Interdicti, qua forma debeat facere relationem tit. 3. form. 4. n. 22. 235

O

Opinio DD.

Opinio DD. non excusat à nullitate Contractus, & restitutione usurarum tit. 1. form. 19. n. 18. & 19. 93

Opinio DD. nihil suffragatur, ubi adest Constitutio Papæ incontrarium, quia cedit auctoritati Romani Pontificis, ibi. 24

DD. non habent auctoritatem interpretandi jus Divinum, sed Papa, ibi. 87

DD. tenentes contra Constitutiones Papæ peccant, ibi. n. 20.

Opinio Glof. præfertur opinioni alterius Doctoris, tit. 2. form. 8. n. 6.

Opinio DD. non excusat Parochos ab applicatione Sacrificii pro populo, ibi. n. 11.

DD. non possunt interpretari Decreta Concilii Trid. sed solus Papa, ibi. 194.

Opinio DD. non excusat à censura, vel pœna a lege lata, tit. 2. form. 10. n. 16. 223

Opinio DD. Regularium, dum defendunt eorum privilegia, non est allegabilis, tit. 3. form. 4. n. 14. 334

Opinio DD. est intelligenda juxta terminos auctoritatum, quas allegant, tit. 1. form. 48. n. 22. 177

Ordo, Ordinans, Ordinatus.

Ordinatus sine titulo, vel ficto est, ipso jure suspensus, tit. 2. form. 2. nu. 1. & 8. 184. & 185.

Ordinans ad titulum Patrimonii, quæ advertere, & præcipere debeat, ibi. nu. 3. 184.

Ordo. Sacer an conferri possit ei, qui pro titulo habet donationem omnium Parentum una cum fratribus. ibi. n. 4. & 7. 185

Ordinatus per saltum illicitè, sed validè ordinatur, at suspensionem incurrit, ibi. num. 6.

Ordinatus sine titulo, vel ficto, non appellat à denunciatione suspensionis incurse ibi. n. 9.

Ordinatus sine titulo, non potest ad exercitium ordinum habilitari, nisi de congrua sustentatione provideatur, n. 12. 186

Prima Tonsura est Ordo, tit. 2. form. 3. n. 4. 187.

Qui fuit damnatus ad Triremes, an possit ordinari, de irregularit. form. unic. n. 14. 248

P

Parochus, Parochiani.

Parochus excommunicatus, validè afflicto matrimonio, Prælud. n. 36. 13

Parochus assistens matrimonio clandestino arbitrariè punitur. prælud. post num. 93. ver. Parochus non prohibens. 24

Parocho de jure, & non aliis, decimæ solvendæ sunt, tit. 1. form. 17. n. 9. 87

Fallit regula triplici modo, & casu, ibid. num. 10.

Parochus omittens culpabiliter denunciations matrimonii graviter peccat, & arbitrio Ordinarii punitur, tit. 2. form. 5. num. 2. 193

Parochus ad evitandum matrimonium clandestinum, potest oculos claudere, aures obturare, & fugam arripere, ibi. num. 6. 194.

Parochi præsentia in matrimonio qualis esse debeat, ibi. num. 7. 195

Parochus in matrimonio adhibetur tanquam testis magnæ auctoritatis, ibid. num. 8.

Parochus si non percipit mutuum consensum contrahentium, matrimonium est nul-

nullum, non obstante ejus presentia, ibi. num. 9.
 Etiam si ipse Parochus data opera non audiret, ibi. n. 10.
 Parochi fides de contractu matrimonii plenè probat, ibi. n. 11.
 Parochi presentia, quamvis coacta sufficit pro validitate matrimonii, dummodò audiatur consensus contrahentium, ibi. num. 12.
 Parochi presentia purè physica in contractu matrimonii non sufficit pro illius validitate, ibi. n. 13. 196
 Parochus, quibus de causis possit excusari ad evitandas pœnas ob non factas Denunciations matrimonii, tit. 2. for. 5. nu. 14. ibi.
 Parochus à comminatione censuræ suspensionis: imò nec à declaratoria (cognita culpa) ob non factas denunciations matrimonii, non appellat, ibi. n. 16.
 Parochus si sit ab Episcopo ab officio suspensus vigore *cap. cum inhibito de clandest. despons.* non potest ab eo absolvi, ibi. n. 19. 197.
 Parochus omittens unam tantum denunciationem ob aliquam rationabilem causam, mitius punitur, ibi. n. 20. & 21.
 Parochus suspensus, nisi nominatim publicè denunciatur, potest petentibus Parochianis eis Sacramenta conferre absque incurfu irregularitatis, ibi. n. 22.
 Parochorum objectiones referuntur, quibus se excusant applicare diebus festis Sacrificium pro populo, tit. 2. for. 8. n. 8. 209
 Parochi de jure Divino tenentur Sacrificium offerre pro populo, ibi. n. 9. & confutantur objecta.
 Parochiani tenentur ministrare Parocho necessaria pro victu si non habeat Congruum, aliàs si renuat, Sacramenta eis denegare potest, ibi. n. 10.
 Parochus ex tenuitate suæ congruæ non excusatur Sacrificium offerre pro populo diebus festis, ibi à n. 8. ad 12.
 Parochus ab officio suspendi non debet, nisi in scriptis causa expressa, tit. 2. form. 9. num. 9. 217
 Parochus assistens Matrimonio contra expressam prohibitionem Episcopi, punitur pœna arbitraria, tit. 2. for. 5. nu. 21. 197

Papa.

Papæ interpretatio prævalet dictis DD. & Sanctorum Patrum, tit. 9. form. 19. n. 20. 93.
 Papa concedens privilegium, jus suum non minuit, tit. 2. ad form. 10. nu. 17. in fine 223.

Participatio.

Participans cum excommunicato, non potest puniri, nisi prius moneatur, tit. 1. form. 15. n. 3. 83
 Participans in crimine damnato, est ipso jure excommunicatus, & Judex potest illum denudò excommunicare absque monitione, ibi. n. 4.
 Participans cum excommunicato vitando post monitionem, peccat mortaliter, & est eadem pœna puniendus, i. i. nu. 7. & 8. Imò si est persona publica, potest Ordinarius devenire ad Interdictum locale generale, ibi. n. 9. 84
 Clerici, quando possint participare cum Episcopo excommunicato, præl. n. 41. 15

Patentati.

Patentati S. Officii, possunt visitari, & quoad mores corrigi, & puniri ab Episcopo, tit. 1. form. 39. n. 3. 149

Patientia.

Patientia Authoris, quam pro Opere hoc evulgato sustinet, indicatur, tit. 1. form. 42. n. 10. 159

Patrimonium.

Patrimonium Ecclesiasticum constituentes, ad evitandas fraudes, quid agere debeant, ostenditur, tit. 2. ad form. 2. nu. 3. 184.
 Donatio omnium bonorum Parentum favore ordinandorum facta cum consensu aliorum filiorum, an sit titulus validus pro Patrimonio, ibi. n. 4. 185

Peccatum.

Peccatum Prælatorum maximum est, & si fiat publicum, pestilentiaæ æquiparatur, tit. 1. form. 29. n. 13.

Peccatum in Sacramento pœnitentiæ confessum, potest de licentia pœnitentis ex causa, manifestari à Confessario, tit. 2. form. 1. n. 4. 180

Pecunia.

Pecunia Montium Pietatis, in alios, quàm pauperum usum converti non potest, alias Officiales excommunicationem incurrunt, tit. 1. form. 23. n. 12. 106

Pedagium.

Pedagium ab Ecclesiasticis exigentes, ipso facto censuras incurrunt, tit. 3. form. 7. num. 1. 237

Pedagii nomine sumitur pro quacunque indebita exactioe, ibi. n. 2.

Prælati Ecclesiastici exigentes à Clericis pedagia eadem pœnas incurrunt, ibi. n. 3.

Percussio.

Qui sint hi, qui percutientes Clericum excusentur ab incurso excommunicationis, ostenditur, tit. 1. for. 1. n. 14. 47

Percutientes Clericos, quando possint ab Episcopo absolvi, enumerantur casus, & personæ, tit. 1. form. 1. à n. 22. ad n. 38. 51.

Percussio quando fit judicanda levis, quando gravis, ibi. n. 38.

Percussio facta Clerico Sacris vestibus induto, vel divina officia celebranti, quamvis levis, semper gravis, & atrox reputatur ibi. n. 39. 52

Ad judicandum, an percussio fit levis, vel gravis, septem consideranda sunt, ibi. num. 40.

Qui percutere tentat, & non percutit, aut verba injuriosa profert, non incurrit excommunicationem tit. 1. form. 1. num. 2. 45

Pœna.

Pœna excommunicationis est corporis afflictiva, tit. 1. for. 1. n. 16. 49

Hoc tamen intelligitur similitudinariè, ibi. n. 18.

Pœna injuriantium Clericos Divina celebrantes, & illorum, qui officia Divina perturbant, tit. 1. for. 1. n. 39. 50

Pœna Sacrilegii est Judici arbitraria, tit. 1. form. 4. n. 6. 257

Pœna gravis est communionem non habere, & inter homines esse, tit. 1. form. 15. num. 6. 83

Pœnæ positivæ, seu mixtæ an incurrantur ipso jure, vel potiùs exigatur Judicis declaratoria, tit. 1. for. 31. num. 22. 125.

Pœnæ quando apponuntur per modum conditionis, & formæ, si modus, & conditio non adimpletur, statim ligant in foro conscientiæ, ibi. n. 23. 126

Pœna accedentium ad collocutoria Monialium contrà prohibitionem, est arbitraria Episcopo, tit. 1. form. 33. num. 9. 129.

Pœna tamen censurarum adhibenda est in subsidium, & ad removenda scandala, ibi. num. 12.

Pœna quando fit augenda, ibi. In infligenda pœna censurarum mitiùs pœniantur existentes in Dignitate, quàm alii inferiores, tit. 1. form. 40. num. 25. 156.

Pœna censurarum est magis propria pro punitione Regularium, quàm cæteræ pœnæ, & redditur ratio, tit. 1. form. 44. num. 12. 164

Pœna carceris affert injuriam, & famam onerat, ibi. n. 14.

Pœna pecuniaria non est imponenda Religiosis, ibi. n. 15.

Pœna pœnitentiæ publicæ hodiè non imponitur, ibi. n. 16.

Pœna privationis vocis, inter Regulares est gravissima, ibi. n. 17.

Pœna ubi à lege, vel statuto non est determinata, arbitrio Judicis imponitur, d. tit. 1. d. form. 44. n. 12. ibi.

Pœna, quæ imponitur arbitrio Judicis, dicitur pœna canonica, ibi.

Pœnam sibi eligere non potest reus: quia hoc est contrà rationem pœnæ, ibid. nu. 12. ibi.

Pœna Confessarii frangentis Sigillum Confessionis, quænam sit, tit. 2. form. 1. nu. 7. & 15. 181. & 182.

Pœnæ exigentium plùs debito in Visitatione quænam sit, tit. 2. form. 4. n. 10. & 16. 191. & 192.

Pœna Clerici aleatoris quæ sit, tit. 2. for. 6. nu. 18. 201

Corpore dat pœnas, qui caret ære malus, ibi.

Pœna Clerici frequentantis Tabernas, ibi. num. 19.

Pœnas occultè delinquentis, quo modo sit infli-

I N D E X.

infligenda, ibi n. 20. ibi
 Pœna excoꝛcentium superstitioſa, tit. 2. for. 211
 8. n. 19.
 Pœnæ privationis ſunt in duplici differen-
 tia: aliæ ut exequantur, requirunt fa-
 ctum hominis: aliæ non requirunt hoc,
 ſed ligant eo ipſo ad inſtar cenſurarum,
 tit. 2. form. 10. n. 14. 222
 Pœnas incurſas ob non adimplementum De-
 cretorum noviffimorum de celebratione
 Miſſarum, non tollunt Superiores Regu-
 lares, ibi n. 17. & 18. 223.
 Pœna Triremium an reddat in famem, & ir-
 regularem ad illas damnatum, de irregu-
 larit. form. unic. n. 12. & 14. 247. & 248
 Pœna comminatoria in Conſtitutionibus A-
 poſtolicis contenta indignationis Omni-
 potentis Dei, & Apoſtolorum Petri, &
 Pauli, eſt arbitraria præluſ. n. 10. 5
 Pœna non tollitur multitudine peccantium,
 tit. 2. for. 6. n. 10. 200

Pollutio Eccleſiæ.

De pollutione Eccleſiæ, ejuſque reconci-
 liatione, tit. 1. for. 37. num. 16. & ſeqq.
 145

Poſſeſſio.

Poſſeſſio Canonica eſt capienda capitula-
 riter, tit. 3. form. 9. n. 2. 241

Poteſtas.

Poteſtas communicandi divinitus data eſt,
 præluſ. n. 45. 17

Præceptum.

Præceptum Judicis factum reo ad ſe conſti-
 tuendum in carceribus eſt nullum, & non
 obligat, tit. 2. form. 6. num. 21. & 22. 201.
 & 202

Præcedentia.

Inter Eccleſiaſticos ad regulandum præ-
 cedentiam, ſervanda eſt, & attenden-
 da ordinis prærogativa, tit. 2. form. 7. n. 5.
 204

Præcedentia inter Canonicos, an competat
 juxta ordinem receptionis, vel ordinis,
 ibi n. 7. & ſeqq.

Jus præcedentiæ ſemel quaeritum amplius
 non amittitur, ibi.

Monach. Formul. Pars III.

Inter Eccleſiaſticos in materia præcedentiæ
 attendenda ſunt Decreta Sac. Cong. Ri-
 tuum, ibi n. 13. 205
 Vicarius foraneus non præcedit alios Pres-
 byteros, ex hoc ſolum, quod ſit Vicarius,
 ibi n. 14.
 Non obſtante conſuetudine, niſi ſit imme-
 morabilis ibi, & n. ſeqq.
 Et etiamſi ſit Vicarius S. Officii, ibi n. 19.
 In jure honorifico præcedentiæ totum fa-
 cit Conſuetudo, ibi n. 18.
 Præcedentia inter Moniales, quomodo re-
 guletur, oſtenditur tit. 4. ſ. 2. ſuſp. 4. n. 4.
 261

Prædicatio.

Abbatiffa non poteſt prædicare, tit. 4. ſ. 4.
 irregular. 2. n. 11. & 12. 269

Prælatio.

Vide. Præcedentia.

Prælatus.

Prælati Regulares quomodo debeant, &
 poſſint ſuas Eccleſias pollutas reconcilia-
 re, tit. 1. form. 37. n. 21. 246

Prælati Sæculares, & regulares ingredien-
 tes ſoli clauſuram Monialium, vel ſecum
 ducentes perſonas ſæculares, incidunt in
 Bullam Greg. XIII. tit. 1. form. 40. nu. 27.
 156.

Prælati nomine, veniunt primo loco Epi-
 ſcopi, tit. 2. form. 9. n. 10. 218

Prælati Regularium ſi omittant, quæ ad
 eorum officium pertinent, tenentur non
 ſolum de lata, ſed levi culpa tam pro
 omiſſis, quam pro commiſſis, tit. 2. for.
 10. n. 7. 220

Prælati Regulares, non poſſunt concedere
 licentiam Religioſis, ut dimittant habi-
 tum Religionis extra Clauſtra, tit. 4. ſ. 1.
 excom. 4. n. 6. 254

Prælatus inferior Pape, injuriæ comuni
 non diſpenſat, ibi.

Prælati Regulares non poſſunt paramenta,
 & ſuppellectilia ſacra benedicere pro Ec-
 cleſiis non ſuis, & ſi hoc facerent, poſſent
 ab Epiſcopo cenſuris puniri, tit. 3. form.
 6. n. 23. 235

Prælati Regularium non poſſunt audire
 confeſſiones ſæcularium, niſi approben-
 tur ab Epiſcopo, tit. 2. form. 9. num. 3.
 215

I N D E X

Prælati, vel absolvere indiseretè timeant, vel ligare, prælud. n. 60. 19
 Prælati Regulares transgressores Bullæ Alexandri VII. Pælicis, ab Ordinario Genfuris puniuntur, tit. 1. ad form. 46. nu. 1. & 8. 168 & 171

Præsentatio, Præsentatus.

Præsentatio dat jus præsentato habenti requisita, quod non tollitur, per capacitatem proximioris præsentandi, postea superventam, tit. 2. form. 7. n. 11. 204

Præsumptio.

Præsumptiones juris stant loco testium, & sunt liquidæ probationes, tit. 1. form. 4. nu. 5. 57
 Qualitas tribuens jurisdictionem, non præsumitur, sed est ab allegante probanda, tit. 2. form. 3. n. 6. 188
 Nemo præsumitur delinquere sine causa, tit. 1. ad form. 44. n. 3. 162

Præventio.

Præventio in causa criminali inter Judices, quando dicatur inducta, tit. 1. for. 4. n. 9. 57
 Captura personæ rei prævalet aliis actibus ad firmandam præventionem. ibi, & declaratur conclusio.
 Reus se spontè constituens coram Judice, qui eum non citavit, non destruit præventionem, ibi.

Princeps.

Vide excommunicatus.

Ratio Status Principum Christianorum est illa, quæ præceptis Dei, & Ecclesiæ consona est, prælud. n. 49. 17

Privilegium.

Privilegium canonis, si quis suadent, quibus personis competat, refertur, tit. 1. for. 1. num. 3. 45
 Privilegium non solvendi Decimas solus Papa concedit, tit. 1. form. 17. nu. 4. 86
 Privilegium Regularibus concessum, ut possint ministrare Sacramenta sæcularibus omni tempore, non extenditur ad ministracionem viatici, tit. 1. for. 42. n. 5. 158

Privilegia Regularibus ante Concil. Trid. concessa, ut non teneantur observare interdictiona, sunt revocata, tit. 1. for. 44. num. 5. 162
 Privilegiorum prætextu, non debet crescere flagitiorum auctoritas, tit. 2. for. 10. num. 17. 223

Privatio.

Vide suspensio, suspensus.

Probatio.

Probatio delicti usurarum, ex quibus deducatur, ostenditur, tit. 1. form. 19. nu. 26. 94

Processio.

Quæ dicantur processionibus indirectæ pro bono, & causa publica, tit. 3. form. 4. n. 2. 222
 Invitati ad Processionem Regulares, & exempti, quomodo in edicto sint monendi, ibi. n. 3.

Processus.

Processus facti, requiritur in facto notorio. tit. 1. ad form. 44. n. 1. 162

Procuratio.

Procuratio est exigenda a solis locis Diæcesis, non autem in visitatione, tit. 2. for. 4. n. 2. 190
 Procuracionem indebitam exigentes, quas pœnas incurrant, ibi. num. 10. & 16. 191 & 192.
 Procuratio, in quibus casibus dicatur indebite exacta, ibi. à n. 5. ad 9. 190
 Laici non possunt cogi, si renuant ad solvendam procuracionem, ibi. n. 4. 191
 Procuratio an præscribatur, ibi n. 12.
 Procuratio non exigitur ab Episcopo in visitatione parvorum Conventuum Regularium, tit. 2. form. 10. n. 11. 121

Procurator.

Procurator non admittitur in causis, in quibus pœna infligitur corporalis, tit. 1. for. 1. n. 16. 49
 Admittitur in causa excommunicationis, ibi. n. 17.

Debet

I N D E X.

Debet deputari ab Episcopo pro defensione causarum locorum piorum, tit. 1. form. 23. nu. 11. 80

Proemium.

Proemium legis, seu Constitutionis, Legislatoris mentem, & animum ostendit, tit. 1. form. 40. n. 21. 155

Professio, Professus.

Professus, sive Vir, sive Mulier volens proponere nullitatem suae professionis, non auditur, nisi maneat intra claustra retento habitu, tit. 1. form. 25. 133

Fugiens à Claustro ex legitima causa, retento habitu auditur, ibi. n. 2.

Professus reclamans contra suam professionem post quinquennium, non potest audiri, nisi obrenta à Papa restitutione in integrum, ibi. n. 3.

Vir professus in Domo, seu Conventu non designato pro Novitiis, nullitatem suae professionis, tenetur deducere coram S. C. Congr. Concilii, ibi. n. 4. 134

Professus construens processum super nullitate professionis, vel petens restitutionem in integrum, tenetur citare Renunciarios, & interesse habentes, ibi. n. 5.

Professio non annullatur per solam confessionem metum inferentis, ibi. n. 10. 135

Protestatio.

Protestatio in causis criminalibus à Clericis, quando, & qua forma fit facienda, ostenditur, de irregul. form. unic. nu. 2. 3. 4. 5. & seqq. 246

Protestatio hæc debet fieri in scriptis, ibid. num. 7.

Et facienda est tam in causis criminalibus levibus, quam gravibus, ibi. n. 8. 247

Non tamen exigitur quando querela porrigitur in Tribunali Ecclesiastico, ibid. n. 10.

Protestatio prædicta ad evitandam irregularitatem est facienda etiam à Laicis, ibid. num. 11.

Provisus.

Vide, Statutum, Constitutio.

Q

Qualitas.

Vide. Jurisdiction. Præsumptio.

Querela.

Querela contra malefactores à Clericis porrigenda, qua modificatione concipiatur, de irregular. form. unic. num. 3. 4. & seqq. 46

Querelam Clerici non solum propria causa sed etiam suorum porrigere possunt, ibi. num. 4.

R

Ratio Status; Vide in verbo Princeps.

Receptio ad Religionem.

Recipientes ad Religionem, nihil pro admissione recipere debent, tit. 4. §. 1. nu. 2. 3. & 4. 250

Et tit. 3. form. 9. n. 14. 243

Recursus.

Vide. Regulares.

Redditionationis.

Vide. Regularis. Religiosus.

Regula Juris.

Ejus est nolle, qui potest, & velle, tit. 2. form. 9. n. 14. 218

Nemo præsumitur sine causa delinquere, tit. 1. form. 44. n. 3. 162

Frustrà precibus Impetratur, quod jam jure communi conceditur, prælud. num. 141. 35

Incapax possidendi, est incapax præscribendi, tit. 1. form. 7. n. 4. 68

Diuturnitas temporis non minuit, sed auget peccatum, tit. 1. form. 19. n. 18. 92

Non sermoni, sed rei est sermo subjectus, tit. 1. form. 40. nu. 26. 156

Ignorantia facti, & non juris excusat, tit. 1. form. 42. n. 4. 152

Concello consequente, censetur concessum

I N D E X

- fum antecedens, sine quo consequens ob-
tineri non potest, *ibi*. n. 8. 159
- Nemo præsumitur velle facere, quod de
jure facere non potest, *tit. 1. form. 44. n. 3.*
162.
- Monasterium non tenetur pro delicto Mo-
nachi, *tit. 1. form. 44. n. 15.* 164
- Cui licet quod est plus, licet quod est mi-
nus, *ibi*. n. 21.
- Qui prior est tempore, prior est jure, *tit. 2.*
form. 7. n. 8. 204
- Qui nescit Sacris parere Canonibus, nec
Sacris administrare est dignus Altaribus,
tit. 2. form. 7. n. 23. 206
- Regulares, Religiosi.*
- Regularis incidens in excommunicationem,
c. si quis suadente, potest ab Episcopo de-
nunciari excommunicatus, *tit. 1. form. 1.*
nu. 45. 54
- Religiosus Concubinarius, quomodo punia-
tur, *tit. 1. form. 27. n. 16.* 115
- Regularibus servanda est bona fama, *ibi.*
- Regulares non possunt prorogare jurisdic-
tionem in alium, quam proprium Superi-
orem sine licentia Papæ, *tit. 1. for. 31.*
num. 15. 124
- Regulares, & præsertim Ordinum Mendi-
cantium non debent exercere officium
Vicarii Generalis Episcopi, & referun-
tur rationes, *ibi*. n. 16. 17.
- Canonici Regulares possunt tale munus
exercere in locis, ubi eorum Superiores,
jurisdictionem exercent in populum, *ibi.*
num. 18. 125
- Regulares amoventes, vel lacerantes Ce-
dulones, excommunicationem contra hu-
jusmodi delinquentes comminatum incur-
runt, *ibi*. n. 20.
- Regulares frequentantes Monasteria Mo-
nialium, quomodo ab Episcopo puniri, &
coerceri possint, *tit. 1. for. 33. n. 11.* 129
- Sepelientes in eorum Ecclesiis excommu-
nicatos, possunt ab Ordinario excommu-
nicati denunciari, *tit. 1. for. 37. n. 8.* 144
- Inducentes aliquem ad eligendam Sepul-
taram in eorum Ecclesiis, excommunicatio-
nem Papæ reservatam incurrunt, *ibi.*
num. 9. 159
- Regulares, ministrantes Sacramenta laicis
infirmis, excommunicationem incurrunt,
tit. 1. form. 42. nu. 1. non obstante eorum
bona fide, *ibi*. n. 9.
- Secus si illa ministrarent de licentia Paro-
chi saltem præsumpta, *ibi*. n. 2.
- Regulares delinquentes in administratione
Sacramentorum possunt ab Episcopo puni-
ri, tamquam in hoc Delegato Sedis Apo-
stolicæ, *ibi*. n. 10.
- Regularium assertioni circa specialia privi-
legia standum non est, nisi illa exhibeant,
tit. 1. form. 44. n. 6. 162
- Regulares tenentur observare Interdicta,
non obstante contraria Consuetudine, *ibi.*
n. 6. & 7.
- Quando possint ab Ordinario censuris pu-
niri, *ibi*. n. 8. 9. 10. & seqq. & *tit. 3. form. 6.*
nu. 13. 164
- Regulares non debent aleis ludere, & addu-
citur ratio, *tit. 2. form. 6. n. 17.* 201
- Regularium Superiores non possunt se in-
gerere in causis spectantibus ad S. Offi-
cium, sed Religiosos punit Episcopus,
tit. 2. for. 8. n. 20. 212
- Regulares si sint negotiatores, quibus pœ-
nis afficiantur, *ibi*. *nu. 27.* 213
- Regulares non debent ab Episcopo appro-
bari ad confessiones, nisi habeant requi-
sita *Clementis Dudum de sepult.* *tit. 2. for.*
9. nu. 3. 214
- Religiosus, si sit Executor Testamentarius
vel alterius operis pii, potest ab Ordina-
rio compelli ad reddendam rationem,
tit. 2. form. 10. nu. 9. 221
- Regulares, qui habitant in Conventibus
subjectis Ordinariis locorum vigore De-
creti *Ut in parvis*, plenariè subsunt illorum
jurisdictioni, *ibi*. n. 10.
- Regulares non exequentes Decreta novissi-
ma de celebratione missarum, an pœnam
privationis vocis activæ, & passivæ *ibi*
comminatam, incurrant ipso jure, vel
potius requiratur declaratoria, ostendi-
tur *tit. 2. form. 10. à num. 13. ad 17. 222.*
& 223.
- Regularium Superiores non possunt dispen-
sare in lege Superioris, idest Papæ, ne
ponant subditos in discrimine, *ibid.* *n. 17.*
& 18. 223
- Regularium Prælati non adimplentes dicta
Decreta, quibus pœnis afficiantur, *ibi.*
num. 19.
- Regulares admittentes in eorum Ecclesiis
publicè excommunicatos ad participatio-
nem Sacramentorum, possunt ab Episco-
po interdici, & denunciari, *tit. 3. for. 1.*
num. 3. 227
- Non tamen censuras incurrerent, si hoc
facerent ignoranter, vel aliquo modo coa-
cti, *ibi*. n. 4.
- Regulares, & exempti invitati ad proces-
sio.

I N D E X .

siones publicas, quomodo sint in Edicto monendi, tit. 3. form. 4. n. 3. & 4. 232

Regulares admittentes in eorum Ecclesiis indecentia, possunt ab Ordinario Ecclesiæ prædictæ interdici, ibi. n. 7. 233

Item si Interdictum generale non observent, ibi. n. 8.

Item si solita obsequia Episcopo denegent ibi. nu. 9.

Item si contrairent Decretis generalibus S. Congr. Rit. ibi. n. 10.

Item si moniti sepulturas sub Altaribus constructas obstrui non facerent, ibi.

Item si Congruam Curato Ecclesiæ Monasterio unitæ non solverent, ibi. n. 11.

Regulares non interessentes publicis professionibus, possunt censuris compelli, & puniri, ibi. n. 13. 234

Regulares dum peccant, gravius peccant, quam cæteri, & ideo gravius puniendi sunt, ibi. n. 15.

Regulares suspensi, vel interdicti simpliciter, voce activa, & passiva privati sunt, ibi. num. 16.

Regulares suspensi ab ordine tantum, non possunt eligi, sed eligere, ibi. n. 17.

Regulares suspensi voce activa, & passiva, non possunt votum dare in Capitulo, ibi. nu. 18.

Regulares sunt benemeriti de Ecclesia, ibi. num. 19.

Regulares sunt Coadiutores Episcoporum, ibi.

Regulares si sunt Instituti observantes, protegendi sunt, ibi.

Regularium delicta mitius punienda sunt regulariter ibi.

Regulares debent esse obsequiosi erga Episcopos, quia non fuerunt exempti à jure reverentiali, ibi. n. 20. 245

Regulares in pluribus, Episcopis sunt subiecti, ibi.

Regulares utriusque sexus, an licetè possint recipere aliquid in admissione, & receptione Novitiorum ostenditur, tit. 3. for. 9. à n. 14. cum seqq. 243

Regulares recurrentes ad Judices, & Principes sæculares in eorum causis, an efficiantur irregulares, si post recursum celebrent, de irregular. form. unic. n. 13. 15. & 16. 247. & 248

Regulares utriusque sexus, an, & quando incurrant censuram, *extravag. 1. de simon. jocalia*, tit. 4. §. 1. n. 2. 3. & 4. 250

Regulares utriusque sexus, & deponentes

habitum propriæ Religionis, an & quando peccent, & censuras incurrant, tit. 4. §. 1. excom. 4. n. 2. 3. & 4. 253

Religiosus, qui obtinuit Indultum transeundi ad aliam Religionem, non potest transire ad laxiorem, ibi. n. 5.

Regulares mendicantes recipientes Novitios ad professionem ante completum annum probationis, à receptione professionis aliorum sunt ipso jure suspensi, tit. 4. §. 2. susp. 4. n. 1. 160

Superiores Regulares procedentes ad electionem Abbatissæ in Monasteriis ipsis subiectis absque præsentia Episcopi, vel ejus delegati, possunt puniri, tit. 4. §. 2. susp. 6. n. 3. 254

Regulares coguntur censuris ad observandum Interdictum, tit. 4. §. 3. interd. 1. n. 3. 265.

Regulares damnati ad Triremes, an efficiantur infames de irregul. form. unic. nu. 13. & 14. 247. & 248

Regulares excommunicati, eligi non possunt ad Prælaturas, sive excommunicatio sit à Jure, sive ab homine, sive publica, sive occulta, Prælud. n. 185. 42

Regulares censuris ligati, an, & quando eligere, vel eligi possint, vide, ibi in Præludio nu. 186. & seqq.

Renunciatio.

Renunciatio Beneficii Simoniacè facta, inducit illius vacationem ipso jure absque ministerio Judicis, tit. 1. form. 21. nu. 14. 100.

Renunciare quis non potest, ut valeat excommunicari sine monitione, prælud. num. 64. 20

Represalia.

Relaxantes, vel extendentes Represalias contra personas Ecclesiasticas Interdictum incurrunt, tit. 3. for. 7. n. 6. 238

Repudiatio.

Repudiatio legatio, sive Donationis, sive Hæreditatis Ecclesiis relictorum, fieri non potest absque Beneplacito Apostolico, quia est vera alienatio, tit. 1. form. 23. nu. 18. 20. 167

Secus si repudientur legata cum onere missarum, ibi. nu. 22. 198

Resi-

I N D E X.

Restitutio.

Restitutio usurarum, quando incertum est, cui sit faciendæ, pauperibus erunt distribuendæ, tit. 1. form. 23. n. 20. 106
 Restitutio in integrum adversus lapsum quinquennii, quomodo decur tit. 1. form. 35. n. 3. 134

Reservatio Absolutionis.

Quæ sint Censuræ Sedi Apostolicæ reservatæ post Concilium Trid. ostenditur, prælud. n. 68.
 Episcopus excommunicando subditos non potest reservare absolutionem Summo Pontifici in præjudicium Archiepiscopi, tit. 1. form. 13. n. 9.

Reservatio Censuræ.

Quæ censuræ sint reservatæ Sedi Apostolicæ, etiam in casibus occultis, prælud. num. 68. 20

Rigor.

Rigor juris temperatur ratione loci, ratione causæ, ratione personæ tit. 1. form. 7. num. 7. 68
 Ubi charitas non prodest, rigor, & potestas est adhibenda, tit. 4. §. 1. excom. 7. num. 4. 257

S

Sacramentum.

Sacramenta Baptismi, Confirmationis, & pœnitentiæ licitè conferri, & recipi possunt tempore interdicti, prælud. num. 119. 31
 Non tamen Sacramentum Eucharistiæ, etiam in Paschate, ibi. n. 120. & 125. 32
 Matrimonium autem an licitè, & validè contrahatur, ibid. n. 122.

Sacrilegium.

Sacrilegii pœna hodiè est Judicis arbitrio imponenda tit. 1. form. 4. n. 6. 57
 Quot sint species Sacrilegii, ostenditur, ibid. nu. 7.
 Neque Sacramentum extremæ unctionis,

neque Ordinis, ibid. num. 121.
 Sacrilegii delictum est mixti fori, ibid. n. 8.
 Præventio quando detur inter Judices, ibid. nu. 9.

Scrutinium.

Scrutinium auriculare dicitur secretum, si testes adhibeantur tamquam Scrutatores, secus si tanquam simplices testes, tit. 4. §. 2. susp. 6. n. 9. 264

Scrutator.

Scrutatores, qui adhibentur in scrutinio electionis Abbatissarum, tenentur ad secretum, tit. 4. §. 2. susp. 6. nu. 9. 164
 Scrutatores in Electione Abbatissæ faciendæ à Prælato Regulari cum præsentia Episcopi, sunt necessarii, ibid. n. 9.

Sepeliens, Sepultura, Sepultus.

Sepultura Ecclesiastica fidelibus dari non potest tempore interdicti, prælud. nu. 130.
 Clerici tamen specialiter non interdicti, cum silentio in loco Sacro sepeliri possunt, ibi.
 Sepelientes in loco Sacro excommunicatum, innodantur excommunicatione, qui autem ad hunc effectum dicantur sepelientes, tit. 1. form. 37. num. 5. & 6. 143.
 Sepelientes in loco Sacro excommunicatum ignoranter, non incurrunt, ibi. num. 7. 144.
 Regulares sepelientes in eorum Ecclesiis, vel in Cœmeteriis publicè excommunicatos, seu interdictos, excommunicationem incurrunt, ibi. nu. 8.
 Clerici Sæculares, & Regulares inducentes aliquem ad eligendam Sepulturam in eorum Ecclesiis, excommunicationem Papæ reservatam incurrunt, ibi. num. 9.
 Non tamen incurrunt, si ad eligendum, consilium tantum dederint, ibi. n. 10.
 Laici inducentes aliquem ad Sepulturam eligendam pacto, vel voto, non incurrunt censuram, ibi. n. 11.
 Excommunicatus denunciatus, si reperitur sepultus in Ecclesia, quid sit faciendum, ibi. n. 16.
 Sepelientes scienter excommunicatos in loco Sacro, non absolvuntur, nisi satisfecerint

cerint arbitrio Episcopi, ibi. n. 18. 146
 Extraneus, qui delicti non est particeps, si celebret, vel alia Divina Officia peragat in Ecclesia violata, non sit irregularis, ibid. nu. 25. 147
 Publicè excommunicatus, sepeliri non potest in loco Sacro, nisi prius absolvatur, etiam signa penitentiae dederit, tit. 1. form. 37. n. 13. 145

Sequestrum.

Vide Bona. Iudex Laicus. Laici.

Sigillum Confessionis.

Fractio Sigilli Confessionis, est delictum, quod pertinet ad Tribunal Episcopi private, tit. 2. form. 1. n. 1. 180
 De fractione Sigilli Confessionis, Episcopus potest inquirere ex officio, ibid. n. 2.
 Iudex non potest uti notitia habita ex revelatione confessionis contra sacramentaliter confessum, sine sacrilegio, ibi. n. 3.
 Sigillum Confessionis provenit ex institutione Christi, & respicit non solum favorem penitentis, sed etiam Sacramenti, ibi. n. 4. & 13. 181. & 182
 Sigillum Confessionis quando dicatur fractum, quando dicatur crimen probatum, & talis probatio, cui incumbat, ostenditur, ibi. n. 5. 6. & 14. ibi.
 Licentia relevandi confessionem debet esse libera, & expressa, & non ex causa levi, ibi. n. 8.
 In fractione Sigilli Confessionis non datur parvitas materice, ibi. n. 11.
 Sigillum Confessionis durat etiam post mortem penitentis, ibi. n. 12.

Simoniam, Simoniacus.

In crimine simoniæ quælibet persona admittitur ad testificandum, ac nemo repellitur, nisi sit inimicus capitalis, tit. 1. form. 21. 1. 98
 Simonia probatur testibus singularibus, ibi. num. 2.
 Simoniaci, & Hæretici æquiparantur, ibi. num. 4.
 Simonia committitur non solum in renunciatione Beneficii, sed in aliis actibus, qui referuntur, ibi. n. 6.
 Simonia definitio traditur, & declaratur, ibi. n. 10.
 Simonia dicitur completa, ubi intercedit

munus à manu, munus à lingua, munus ab obsequio, ibi. n. 11. & explicatur. 99
 Simonia triplex est, mentalis, conventionalis, realis, & qui sint eorum effectus, explicatur ibid. num. 12.
 Simonia probatur per conjecturas; & præsumptiones ibi. & n. 13. 100
 Simonia an cadat in Cappellanis manualibus, ibi. num. 16.
 Fallit si habeant aliquam spiritualitatem adnexam, ibi. n. 17.
 Presbyter diffamatus in simonia, est suspendendus ab Altari, ibi. nu. 21. 102.
 Simonia an committatur recipiendo aliquod in admissione Novitiorum Religionum, tit. 3. form. 9. num. 17. 18. 19. & 20. 101. & 102.

Societas, Socius.

Societas animalium cum pacto capitalis salvi dicitur Leonina, & illicita, tit. 1. form. 19. n. 17. 93
 Socius Societatis animalium, qui ponit indultriam, nil certi habet, ibid. num. 14. 92.
 Socius, qui habet capitale securum, dicitur mutuam contraxisse, ibi. numer. 16. 93.
 Societas officiorum vacabilium cum pacto capitalis salvi, an sit valida, ibi remissive nu. 21.
 Clerici emere non possunt animalia, ut ea tradant Socio, & inde lucrum capiant, tit. 2. form. 8. n. 13. in fin. 210

Socius criminis.

Socius criminis an probet delictum usuræ, tit. 1. form. 19. num. 26. 94
 Et an probet delictum Simonia, tit. 1. form. 21. n. 3. & 4. 98

Sponsalia, Sponsus.

Promittens sponsalia, cogitur matrimonium contrahere per censuras, etiam si promiserit sine juramento, tit. 1. form. 29. n. 1. & 6. 116. & 117.
 Nisi habeat justam causam recedendi; & quænam sit, ostenditur, ibi. nu. 4. & 5. 117. & 118.
 Sponsus compulsus clausura ad contrahendum matrimonium, si pertinaciter persistit, & recusat contrahere, est absolvendus, etiam in visis, ibi. n. 7. 118

Spon-

I N D E X.

Suspensus, qui sponsalia promissa effectuare renuit, an teneatur Sponsam dotare ibi. num. 9.
 Sponsus quando est extrâ Provinciam, vel moratur intrâ Provinciam, quanto tempore sit expectandus, ibi. n. 4. 117

Statutum.

Statutum laicorum quando dicatur læsivum immunitatis, & libertatis Ecclesiasticæ, tit. 1. form. 5. n. 7. & 8. 61. & 62
 Statuta Religionum, quibus disponitur, quod in Monasteriis non recipiantur fures, & facinorosi, non tollunt immunitatem, tit. 1. form. 11. n. 9. 73
 Statuta Montis Pietatis legitima, quæ sint, demonstratur, tit. 1. for. 23. n. 1. 103
 Statutum, quo disponitur, ut Canonici, & alii Præbendati, postquam fuerint admissi, solvant aliquid in usum pium convertendum, est validum, tit. 3. form. 9. nu. 9. 98
 Idem si statuat pro fabrica Ecclesiæ, vel suppellectilibus Sacris, ibi. n. 10. & 11. 98. & 99.
 Idem si statuat, quod admissi non participant de massa, nisi prius per aliquod temporis spatium Ecclesiæ gratis inserviant ibi. n. 13. 100
 Idem si non statutum, sed consuetudo præscripta id obtinuit, d. n. 9. 98

Suffraganeus.

Episcopus Suffraganeus non potest absolutionem censurarum, de jure non reservatarum, reservare Sedi Apostolicæ, in præjudicium Archiepiscopi, tit. 1. form. 13. n. 9. 80

Suppellex.

Prælati inferiores habentes usum Pontificalium, pro Ecclesiis suis, dumtaxat Sacram Suppellectilem benedicunt, tit. 3. form. 6. n. 23. 235

Superstitio.

Superstitio dicitur exerceri, quoties quis nititur efficere aliquid per causas, quæ nec virtute sua naturali nec ex Divina, aut Ecclesiastica institutione effici potest tit. 2. form. 8. n. 15. 211
 Orationes, & preces, quibus Ecclesia

non utitur, suspectæ habendæ sunt, ibi. num. 16

Adjurationes, quæ referuntur ad animalia irrationabilia, superstitiosæ sunt, ibi. num. 17

Presbyter sæcularis, & Regularis superstitionem exercens est suspendendus, n. 19.

si verò scienter, & cum dolo, & advertentia superstitiosa exerceret, esset deponendus, ibi. n. 19.

Suspendere, Suspendio, Suspendus.

Quid sit suspensio, ostenditur, & declaratur, prælud. n. 89. 23

Suspendio alia est totalis, alia partialis, ibi. num. 90

Suspendus ab officio, non est suspendus à Beneficio, ibi. n. 91. 24

Suspendio partialis quando fiat, & quomodo, ibi. n. 92.

Suspensiones provenientes à jure, & Constitutionibus Apostolicis, quænam sint enumerantur, prælud. n. 93. ibi.

Suspendere solum potest, qui excommunicare potest, ibi. n. 94. 27

Suspendio ab homine ferenda, scripto, & prævia monitione ferenda est, n. 95

Suspendi possunt solum Clerici, ibi. nu. 96.

Episcopi non incurrunt suspensionis, nec interdicti censuram in jure latam, nisi expressè fiat de illis mentio, ibi. n. 97.

Collegium Clericorum totum suspendi potest, n. 98.

Suspendio non incurritur, nisi ob culpam gravem, licet si sit ad modicum tempus, vel ab uno tantum actu, ferri possit, etiam pro culpa veniali, prælud. n. 99.

Suspendus exercens actum, a quo est suspendus, peccat mortaliter, si materia gravis sit; & exercens actum ordinis, irregularitatem incurrit, ibi. n. 100. 28

Suspendus, nominatim denunciatus, est vitandus in eo, à quo est suspendus, & eum non vitando peccatur, ibi. n. 101.

Suspendus scienter violans suspensionem celebrando, est deponendus, etiam excommunicandus, ibi. n. 102.

Suspendus in uno loco, est ubique suspendus, qui à suspensionis censura afficit immediate personam, ibi. n. 103.

Suspendus à minori ordine, non potest ascendere ad majores, nisi absolvatur, ibi. num. 104.

Suspendus ab officio, & beneficio non potest

I N D E X.

test eligere, neque Beneficium obtinere, ibi. nu. 105.

Suspensio ad certum tempus, cessat absque alia absolutione elapso tempore, prælud. 7. num. 107.

Suspensiones à jure, vel ab homine latis in contumaciam, non absolunt Parochi, & Censuarii, ibi. n. 108.

A suspensione à jure lata in penam delicti, quando Episcopus absolvat, prælud. num. 109.

Episcopus negligens procedere contra Simoniacos, suspensionem incurrit ab officio per duos menses, tit. 1. form. 21. num. 9.

Presbyter diffamatus de Simonia, est ab Altari suspendendus, ibi. n. 21. 101

Suspensio à jure inflicta, non nisi ob peccatum mortale incurritur, tit. 2. form. 5. num. 20. 197

Suspendendi sunt Clerici, & Canonici indevorè Officia Divina celebrantes, tit. 2. form. 7. n. 23. 206

Suspensio, quando fertur in penam criminis probati, potest infligi absque monitione, tit. 2. form. 8. n. 21. 212

Suspensio, quando fertur in penam, appellatione suspenditur, ibi. n. 24.

Suspensionem contentam in novissimis Decretis de celebratione Missarum, an incurrant omnes Superiores Ecclesiarum, executionem illorum negligentes, tit. 2. form. 10. à n. 1. ad n. 16. 220

Suspensio contenta in supradictis Decretis est latae sententiæ, ibi. num. 12. & in præfat. 221

Et non potest suspensos Superior Regularium reintegrare, ibi. n. 17. & 18. 223

Suspensio lata in puram penam non potest tolli ab inferiore, nisi ei expressè concedatur, quia censetur reservata, ibi. nu. 18.

Suspensus ab officio, intelligitur tam ab officio ordinis, quam jurisdictionis, tit. 4. §. 2. susp. 3. n. 2. 261

Suspensionem incurrit Sacerdos, qui celebrat coram excommunicato denunciato, prælud. n. 28. 13

Syndicatus.

Vicarius Capituli tenetur stare syndicatus, tit. 1. form. 40. n. 1. 151

Quæ sint crimina cadentia sub syndicatu ibi nu. 4. 152

Synodus.

Constitutio synodalis contra Clericos Negociatores, habet vim trinæ monitionis, tit. 4. §. 1. excom. 7. n. 5. 254

Synodi ignorantia in loco, & Diocesi ubi est publicata, allegari non potest, ibi. num. 6. 255

Synodus obligat etiam Regulares in his; quæ sunt Ordinario specialiter commissa; tit. 4. §. 2. susp. 6. n. 5. 264

T

Testamentum.

Testamenti factio est publici juris, & ideò condi non potest validè ab excommunicato vitando, prælud. n. 38. 14

Fallit favore piæ causæ, ibi. n. 40.

Testis.

Testes singulares, an probant delictum usuræ, tit. 1. form. 19. n. 26. 94

Quid si sint socii criminis, ibi.

Ut sint idonei debent renunciare in actis suo commodo, ibi.

Testes singulares probant delictum simoniæ, tit. 1. form. 21. n. 2. 98

Testis socius criminis simoniæ, & muneris non probat, ibi. n. 5.

Testes de metu deponentes, quando præferantur testibus de libera voluntate attestantibus, tit. 1. form. 36. n. 14. 155

Testes singulares probant minas, & verbera, ibi. n. 19.

Testes singulares probant revelationem Confessionis Sacramentalis, tit. 2. form. 1. nu. 14. 182

Testes, qui scienter interfuerunt matrimonio contracto absque denunciationibus, puniuntur arbitrio Ordinarii, tit. 2. for. 5. num. 4. 194

Testis quinquagenarius dicitur senex, & potest examinari ad perpetuum, quia periculum est in mora tom. 1. in Appendic. num. 1.

Testis senex regulariter est ille qui habet ætatem 60. annorum, ibidem d. 280. d. num. 1.

Timor.

I N D E X

Timor.

Timor probabilis mali, & violentiæ, operatur idem, quod actualis incusio metus tit. 3. for. 1. n. 11. 228
 Timor excommunicationis Superiore comminatæ, inducit iustum metum cadentem inconstantem virum, ibi.

Titulus.

Titulus, ad quem aliquis ordinatur, quando dicatur fictus, tit. 2. form. 2. n. 2. 184

V

Verba.

Verbum præsumat, designat dolum, & temeritatem, tit. 1. form. 37. n. 7. & tit. 3. form. 1. n. 4. 227
 Verbum pauci, quot personas includat, tit. 1. form. 40. n. 16. 154
 Verbum *incurrant*, est latæ sententiæ, tit. 2. form. 10. num. 12. 221
 Verba in materia pœnali, & ad incurrendas censuras intelligenda sunt cum effectu, tit. 3. form. 9. n. 8. 242

Vicarius Capituli.

Vicarius Capituli tenetur stare syndicatui, tit. 1. for. 40. n. 1. 151
 Vicarii Capitulares, si syndicatui non subiciantur, prævaricatores aliquando fiunt, ibi. nu. 3. 152
 Vicarius Capituli non lucratur Distributiones, nisi in Choro intersit, ibi. n. 5.
 Non potest visitare, nisi post lapsum anni à die ultimæ Visitationi, ibi. n. 6.
 De quibus actibus possit syndicari, & de quibus non ibi. n. 4. 7. & 8.
 Quæ possit facere jure suo ordinario, ibi. d. n. 8. 9. & 10. 152. & 153
 Potest concedere licentiam pro fundatione novi Monasterii, d. n. 8.
 Dispensat ab interstitiis, d. n. 9.
 Visitas Monasteria Monialium, ibi. n. 11.
 Vicarius Capituli ingrediens Clausuram Monialium associatus à laicis, Bullæ Greg. XIII. fit transgressor, ibi. n. 13.
 Visitans Clausuram Monialium non debet

secum ducere plusquam octo personas, alias pœnas Bullæ incurrit, ibi. num. 15. & 16. 154
 Vicarius Capituli in ingressu in Clausuram Monialium, non servans Bullam Greg. XIII. quas pœnas incurrat, ibi. num. 18. & trib. seqq. 155
 Et in quibus casibus possit de hoc syndicari, ibi. n. 30. 156
 Potest absolvi ab Episcopo, si propter hoc censuram incurrit, ibi. nu. 31.
 Vicarius Capituli non concedit intra annum Dimissorias pro prima Tonsura, nisi arctatis, tit. 2. form. 3. & 4. 187
 Vicarius Capituli concedens intra annum Dimissorias non arctatis, est ipso jure a beneficio, & officio per annum suspensus ibi. nu. 7. 188
 Etiam si ille, cui concessæ fuerunt, eis non utatur, ibi. n. 8.
 Vicarius Capitularis exigens indebitam procuracionem, est ab Episcopo successore puniendus, etiam ex officio, tit. 2. for. 4. num. 1. 189
 Non potest exigere pro procuracione, nisi medietatem ejus, quod solvitur Episcopo, ibi. n. 3. 190
 Neque potest procuracionem exigere à laicis, si renuant illam solvere, ibi. n. 4.
 Vicarius Capituli, in quibus casibus dicatur procuracionem exegisse excessivè, ibi. n. 5. & plurib. seqq.
 Vicarius Capituli indebitam exigens procuracionem, quas pœnas incurrat, ibi. n. 10. & 16. 191. & 192
 Vicarius Capituli longè excellit Vicarium Episcopi, tit. 4. §. 2. susp. 2. n. 5. 260

Vicarius Generalis.

Vicarius Generalis Episcopi, an possit esse Regularis, ostenditur, tit. 1. form. 31. n. 16. & 17. 124
 Vicarius Generalis Archiepiscopi, an possit processum instruere, & ad censuras procedere contra Vicarios Suffraganeorum, ibi. n. 25. 126
 Vicarius Generalis Episcopi potest jure suo ordinario confessiones Sacramentales audire, si sit Sacerdos, à casibus Episcopo reservatis absolvere, & aliis committere, & delegare, tit. 2. form. 9. n. 13. 228
 Et Confessarios ab audiendis confessionibus suspendere, ibi. n. 14.
 Et Notarios imperitos ab officio suspendere, ibi.

Vica-

I N D E X.

Vicarius Generalis non potest exploratio-
nem voluntatis Puellarum habitum.
Religionis, vel professionem emittere
volentium, facere, nisi Episcopo impedi-
to, vel absente, tit. 4. §. 2. susp. 1. nu. 2.
259
Non potest explorare ea, quæ sunt commif-
sa Ordinario per nomen appellativum
Episcopi, ibi. n. 3.

Vicarius Foraneus.

Vicarius Foraneus non præcedit alios Pres-
byteros antianos ordines, tit. 2. form. 7.
num. 14. 205
Non obstantæ consuetudine, nisi sit im-
memorabilis, ibi. n. 15.
Et etiam si esset Vicarius Sancti Officii, ibi.
num. 19.

Vicarius Suffraganei.

Vicarius suffraganei si citetur à Curia Ar-
chiepiscopi, quomodo sit citandus, tit. 1.
form. 31. num. 4. 122
Vicarius Suffraganei, si abutatur jurisdic-
tione, & delinquat in Officio potest ab
Archiepiscopo Metropolitano puniri, ibi.
n. 7. & seqq. & rejiciuntur DD. Contra-
rii n. 8. & 9. 123
Vicarius Generalis Suffraganei, si sit Regu-
laris, an possit puniri ab Archiepiscopo,
ibi. n. 13. & 14. 124
Vicarius Suffraganei monitus ab Archiepif-
cupo, si compareat, vel appellet, quo-
modo cum eo sit agendum, ibi. num. 24.
125.

Vidua.

Vidua si fiat Monialis, eligi non potest in
Abbatissam absque dispensatione, tit. 4.
§. 4. irregular. 2. n. 1. 128

Visitatio, Visitator.

Visitator contra impediētes, potest vim
repellendo procedere ad censuras absque
monitione, tit. 1. form. 39. n. 1. 148
Visitator, si visitati renuant illum recipere,
an debeat Officia Ecclesiæ frangere, tit. 1.
form. 39. n. 2.
Visitator visitans Moniales exemptas, si op-
positionem inveniat, debet illas monere
antequam procedat ad censuras, ibi. n. 4. 149

Visitator excedens proprias facultates, te-
netur ad interesse, si procedat ad censu-
ras, ibi. n. 5.

Et quando dicatur excedere, ibi. n. 5.

Visitator debet ante Visitationem monere
visitandos ut se parent ad recipiendam vi-
sitationem, & eligere debet Notarium Vi-
sitationis, ibi. n. 8.

Visitator Clausuræ Monialium, non debet
secum ducere plus quam octo personas, tit.
1. form. 40. n. 15. & 16. 154

Visitator, vel ejus familiares recipientes
munera an peccent, tit. 2. form. 4. n. 9. 191

Visitator tenetur de facto suorum familia-
rium, ibi. n. 10.

Episcopus Visitans parvos Conventus Re-
gularium, sibi subjectos vigore Decreti
Ut in parvis, non potest procuracionem e-
xigere, tit. 2. form. 10. n. 11. 221

Visitans autem jure delegato Concilii, debet
in Decreto exprimere, & se subscribere
Sedis Apostolicæ Delegatum, tit. 3. for. 4.
num. 5.

Visitator si sit in exercitio sui muneris im-
peditus, antequam procedat ad censuras,
debet prius monere impediētes, ut desi-
stant, tit. 4. §. 1. excom. 2. n. 3. 4. & 5. 251.

Unio.

Unio Monasteriorum Monialium, Vide Mo-
niales.

Universitas.

Universitas relaxans, aut extendens repre-
salias contra personas Ecclesiasticas subji-
citur Interdicto, tit. 3. form. 7. n. 6. 238

Universitas extorquens à personis Ecclesia-
sticis juramenta illicita, & libertati Ec-
clesiasticæ damnosa, subijcitur Interdi-
cto, ibi. n. 7.

Universitas banniens, vel injuriosè deti-
nens aut percutiens proprium Episcopum,
eo ipso Interdictum incurrit, ibi. n. 8.

Requisitio faciēda, ut Concilium Univer-
sitarum convocetur, quomodo sit conci-
piēda, ostenditur, tit. 3. form. 9. nu. 7.
242

Usura, Usurarius.

Contra Usurarios proceditur etiam ex offi-
cio, tit. 1. form. 19. n. 1. 89

Causa usurarum an sit mixti fori, vel po-
tius.

I N D E X

- tius ad Judicem Ecclesiasticum pertineat, ostenditur, ibi. n. 2. 3. 4. 5. & 6. 89. & 90
- Usura quando exigatur in contractu Cambii, ibi. n. 7. 8. & 9.
- Usura an committatur in contractu Societatis cum pacto Capitalis salvi, ibi. à n. 11. cum seqq.
- Usurarius, requirente Judice etiam ex officio, tenetur exhibere libros, ibi. n. 26. 94
- Usuræ delictum, ex quibus dicatur probatum, ibi. d. n. 26.
- Usuræ delictum probatur præsumptionibus, & conjecturis, ibi. n. 27. & 28. 94. & 95
- Usurarius antequam excommunicetur monendus est ad desistendum, ibi. n. 29. 95
- Usurarius appellans à comminatione censuræ, quando sit audiendus, ibi. n. 30. & 31.
- Usuræ exactæ quibus sint restituendæ, ibi. num. 32.
- Usurarii non sunt ab excommunicatione hominis contra eos lata absolvendi, nisi restituant usuras exactas, ibi.
- Usuras exactas restituere tenentur hi, qui causam dederunt, ut exigentur, si Usurarius nolit, vel non valeat restituere, ibi. n. 33.
- Clericus usurarius quomodo puniatur, ibi. n. 34. est infamis. 96
- Usuræ exactæ per Ministros Montis frumentarii, pauperibus dispositione Episcopi distribui debent, tit. 1. form. 23. num. 10. 106

FOR-

FORMULARIUM LEGALE PRACTICUM

Fori Ecclesiastici.

PARS TERTIA.

P R Æ L U D I U M.

S U M M A R I U M.

1 Censura Ecclesiastica quid sit ostenditur. 2 Quot sint censurae propriè dictæ demonstratur. 3 Cessatio a Divinis non est censura. 4 Judex Delegatus, qui habet facultatem infligendi censuras, non potest deponere. 5 Quid sit excommunicatio ostenditur. 6 Excommunicatio dividitur in majorem, & minorem. 7 Excommunicatio simpliciter lata, semper intelligitur de majori. 8 Excommunicatio non debet inferri nisi in subsidium. ibi. 9 Excommunicatio alia fertur à jure, alia fertur ab homine. Excommunicatio hominis quando extinguatur morte ferentis. ibi. 10 Excommunicatio quando dicatur latæ Sententiæ, vel ferendæ, ostenditur, & n. 10. 11 Excommunicatio debet ferri in scriptis, aliàs ferens incurrit penas à jure latas, & puniri potest. 12 Excommunicationes aliæ sunt reservatæ, aliæ non, & quæ sint Pontifici reservatæ ostenditur.	13 Excommunicationes non reservatæ, quæ sint enumerantur. 14 Fundator Beneficii potest sibi fructus reservare tempore vacationis. ibi. 15 Excommunicatio major non reservata, non absolvitur a simplici Confessario, & num. 15. 16. 17. 18. & 19. 20 Absolutio excommunicationis obtenta ab habente privilegium absolvendi in foro conscientiae, non prodest in foro externo. 21 Qui sint effectus excommunicationis majoris ostenditur, & enumerantur, & 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 42. 43. 44. 41 Quibus sit licitum communicare cum excommunicato vitando, ostenditur. 42 Potestas excommunicandi est à Deo. 43 Forma excommunicandi, & excommunicatos vitandi, est ab Ecclesia. 44 Potestas excommunicandi quibus data à jure sit ostenditur. 45 Qui excommunicare non possint ostenditur,

A

ditur,

- ditur, & n. 49. 50. 51. & 52.
- 53 Qui excommunicari non possint ostenditur, & n. 54. 55. 56. 57.
- 58 Excommunicatio generalis non ligat nisi subditos excommunicantis. Subditus excommunicantis excommunicatus, debet evitari etiam in aliena Diœcesi. ibi.
- 59 Excommunicatio ferri non debet ex levitate, sed ex justa, & gravi causa.
- 60 Causa excommunicationis principalis & immediata est contumacia, causa verò remota sunt crimina.
- 61 Excommunicatio non fertur pro peccato interno, seu merè præterito, & num. 62.
- 62 Excommunicatio non incurritur, nisi sequatur effectus actus prohibiti.
- 63 Excommunicatio non infertur, nisi præmissa monitione, cui quis renunciare non potest, fallit n. 67.
- 64 Monitio pro ferenda excommunicatione debet esse personalis.
- 65 Judex excommunicans sine monitione incurrit interdictum.
- 66 Excommunicatio ut sit valida tria requiruntur.
- 67 Quis possit absolvere ab excommunicatione majori, & minori ostenditur, & n. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. Absolutio ab excommunicatione in foro conscientie non requirit Sacramentum Pœnitentiæ n. 72.
- 76 Absolutio ab excommunicatione majore non datur, nisi præstita cautione de parendo mandatis Ecclesiæ, & satisfaciendo parti læsæ; at si sine cautione absolutio detur valida est, & num. 77.
- 78 Absens potest absolvi ab excommunicatione per Procuratorem.
- 79 Mortuus, quomodo sit absolvendus ostenditur.
- 80 Absolutio ad cautelam, quomodo, & quando detur ostenditur, & n. 81. 82.
- 83 Absolutio cum reincidentia quando, in quibus causis, & à quibus Judicibus detur, & n. 84. 85. 86.
- 87 Episcopus pro absolutione excommunicationis ob violatam immunitatem incurse, nihil recipit.
- 88 Absolutio ab excommunicatione non præsumitur, & ideo est probanda.
- 89 Quid sit censura suspensionis, & à quo infligi possit ostenditur.
- 90 Suspendio dividitur in totalem, & partialem, & declaratur divisio, & num. 91. 92.
- 93 Suspensiones provenientes à jure, & Constitutionibus Apostolicis enumerantur.
- 94 Quis possit censura suspensionis ligari, qua forma, & quis possit ea affigi, & ostenditur, & n. 95. 96. 97. & 98.
- 99 Suspensionis censura non debet infligi nisi ob gravem causam.
- 100 Qui sint effectus suspensionis ostenditur, & num. 101. 102. 103. 104. & 105.
- 106 Absolutio suspensionis, qua forma, quibus, & à quo dari possit ostenditur, & num. 107. 108. & 109.
- 110 Absolvens à censura suspensionis, debet exigere juramentum de stando mandatis Ecclesiæ, & alia injungere.
- 111 Quid sit interdictum, quomodo dividatur, ostenditur, & declaratur, divisio, & num. 112. & 113.
- 114 Interdictum, quod fertur ab homine, qui ferant, ostenditur.
- 115 Interdicta quæ promanant à jure communi, & à Constitutionibus Apostolicis referuntur.
- 116 Interdictum generale locale, non fertur, nisi ex peccato publico Regentium commisso.
- 117 Interdictum personale non potest in aliquem ferri nisi ob propriam gravem culpam.
- 118 Quot sint effectus interdicti, quibus Sacramentis, & divinis Officiis privet hæc censura, ostenditur, & declaratur, & num. 119. 120. 121. 122. 123. 124. 125. 126. 130. 131. 132. 133. 134. 135.
- 127 Interdicto populo non est interdictus Clerus, nec è converso interdicto Clero, an sint interdicti Regulares ostenditur.
- 128 Interdicto populo, interdicuntur mares, & feminae, majores, & minores.

Inter-

- Interdicta Civitate, interdicuntur suburbia ibi.*
Interdicta Ecclesia, interdicuntur Cæmeterium, non è converso ibi.
 129 *Judex suo arbitrio limitare potest effectus Interdicti.*
 136 *Interdictum quomodo tollatur, & absolvatur, ostenditur, & num. 137. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 144.*
 145 *Quid sit cessatio à divinis ostenditur.*
 146 *Cessatio a divinis est duplex, & differt ab Interdicto locali.*
 147 *Qui sint effectus cessationis à divinis ostenditur, & n. 148.*
 149 *Ob quam causam cessatio à divinis imponatur, indicatur.*
 150 *Qui non habet jurisdictionem ferendi censuras, cessationem à Divinis indicare non potest.*
 151 *Forma ferendi cessationem à Divinis traditur.*
 152 *Quæ sit causa sufficiens ad imponendam cessationem à divinis ostenditur.*
 153 *Cessatio à divinis non imponitur sine admonitione.*
 154 *Qui habet privilegium audiendi Divina tempore Interdicti, eo non utitur tempore cessationis à divinis.*
 155 *Quid sit irregularitas ostenditur.*
 156 *Irregularitas non incurritur, nisi in jure sit expressum.*
 157 *Quotuplex sit irregularitas ostenditur & declaratur unaquæque singillatim & n. 159. 160. 161. 162. 163. 164. 165. 166. 167. 168. 169. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 176. 177.*
 178 *Quot modis tollatur Irregularitas ostenditur, & num. 179. 180. 181. & 182.*
 183 *Qui sint effectus irregularitatis, ostenditur, & n. 184.*

Cum in prima, & secunda mei *Formularii* partibus formulas expeditionum ac Decretorum Sac. Congregationum tradere studuerim: & usus censurarum item in eodem foro frequentissimus sit, congruum, & cohærens mihi visum fuit, in hac tertia parte pro complemento totius operis, formulas censurarum publicandarum reponere: Et si rem difficilem explicandam me aggredi non ignorem; adhuc invocato prius Divino Trinitatis præsidio, optatum finem assequi posse non diffiteor. Antequam verò de his formulis agam, aliqua notabilia de ipsis censuris præmittam, quæ ad plenioram intelligentiam earundem formularum conducunt, & ad faciliorem directionem fori externi inservire, & pertinere noscuntur.

De Censura in genere.

Censura igitur Ecclesiastica in genere, est correctio, & pœna quædam spiritualis, ac medicinalis, privans usum aliquorum bonorum spiritualium per Ecclesiasticam potestatem inflictâ delinquenti, donec à contumacia recedat. Dicitur pœna medicinalis; quia per censuram non cessat ipsa spiritualis potestas, seu habilitas ad spiritualia bona, sicut per irregularitatem, depositionem, vel degradationem, quæ privant habitu, seu potestate utendi iis bonis, ex quo suapte natura sunt perpetuæ, nec statim auferuntur etiam si delinquens sit emendatus: Censura verò impedit tantum usum bono-

rum, & ab ea facilius conceditur absolutio post emendationem. Dicitur *privans usu aliquorum bonorum spiritualium* quia hæc quædam sunt propria, & permanentia, quibus nemo invitus spoliari potest, ut gratia habitualis, virtutes infusæ, earumque bonæ operationes; quædam verò sunt communia, quibus homo in pœnam privari potest quò ad usum activum, & passivum, ut est ministratio, & receptio Sacramentorum, & participatio publicorum suffragiorum Ecclesiæ.

Tres tantum sunt Censuræ propriè dictæ scilicet, excommunicatio, suspensio, & interdictum *c. quærenti 20. de verb. signific. c. 1. c. statutum, & c. is cui de sent. excommunic. in 6.* Irregularitas autem,

A 2. non

non est propriè censura, seu pœna; sed inhabilitas quædam ad ministerium Altaris, seu impedimentum quoddam accipiendi, vel exercendi ordinem: sicuti depositio, & degradatio non sunt Censuræ, sed pœnæ quædam contra incorrigibiles à jure canonico latæ. Item cessatio à divinis, non est censura Ecclesiastica, & quia non est prohibitio Divinorum officiorum, sed desistentia, & omisio, Navar. in manual. Prælat. cap. 27. numer. 1. & seqq. & n. 188. Pirhing. in jus can. lib. 5. tit. 39. num. 3. & 4. & alii communiter. Et hinc fit, quod contumaces, & inobedientes, per censuras Ecclesiasticas compescantur; Judex delegatus, non potest vigore talis clausulæ contumaces depone-
 4 re, vel degradare, sed solum illos suspendere, excommunicare, & interdicerè, ut advertit Graff. decis. aur. part. 1. lib. 4. c. 1. n. 5.

De excommunicatione §. I.

5 Excommunicatio à Divo Thoma sic diffinitur -- *Est separatio hominis Christiani à communione Ecclesiæ quoad fructum, & suffragia generalia*: in hac enim diffinitione continetur, & communio-
 6 nis fidelium, & Sacramentorum interdictio: vel. *Excommunicatio est à qualibet licita communione fidelium separatio, in Summ. supplem. par. 3. q. 21. art. 1.* & hanc secundam diffinitionem dat etiam *glos. in cap. si quem 59. verb. non tamen minori, de sent. excom.*

6 Hæc censura dividitur in majorem, & minorem d. cap. si quem de sent. excomm. major à communione fidelium absolute, & simpliciter separat, sive privat omnibus bonis communibus, nimirum Sacramentis Ecclesiæ, tam quoad administrationem, quàm susceptionem, publicis suffragiis, & convictu, seu societate civili. Minor verò excommunicatio est, quæ tantum privat passiva perceptione Sacramentorum, citato c. si quem. Dicitur autem minor non propter parvitatem objecti, est enim ex se res gravis privati perceptione Sacramentorum; sed per comparisonem ad majorem, cujus est pars, & quia incurritur etiam potest pro-

pter peccatum veniale, D. Thom. in sum. supplem. par. 3. q. 23. art. 3.

7 Excommunicatio simpliciter lata, semper intelligitur de majori, cap. penult. de sent. excomm. & est pœna gravissima, qua nulla major est in Ecclesia teste Divo Augustino relato in cap. corripitur 24. q. 3. ideoque ad eam deveniri non debet, nisi postquam alia media, ac leviores pœnæ, & censuræ frustra sint adhibita juxta monitum Concil. Trid. sess. 25. de refor. cap. 3. & modò etiam aliqua spes fit rei emendandi, vel saltem promovendi bonum publicum, qui finis esse debet hujus pœnæ medicinalis, alioquin ab ea abstinendum erit.

8 Item secundò dividitur excommunicatio (idem est de aliis censuris) in eam quæ fertur à jure, & in eam, quæ fertur ab homine. Excommunicatio lata à jure dicitur quando aliquid per legem, canonem, constitutionem, seu Statutum sub pœna excommunicationis prohibetur, vel præcipitur. Excommunicatio lata ab homine est, quæ per Judicis sententiam infligitur: Inter has autem hoc est discrimen, quod sententia excommunicationis à jure lata perpetuò duret, etiam post mortem ferentis, sicut, & ipsa lex, quando contraria lege, vel consuetudine non revocatur. Excommunicatio verò ab homine lata extinguitur morte, aut depositione ferentis, ita ut eo mortuo, non possit deinceps incurri, quamvis qui eam vivente latore incurrit ea ligatus maneat, donec absolvatur: Unde si quis à Judice excommunicatus sit sub conditione -- *si intra mensem non restituerit, & Judex ante mensem elapsu moriatur, non incurrit excommunicationem, Pirhing. in jus can. lib. 5. tit. 39. n. 9.*

9 Item tertio dividitur excommunicatio in eam quæ ipso facto incurritur, sive criminis admissione, sive sententia Judicis: & vocatur excommunicatio latæ sententiæ, ut si dicatur -- *qui hoc fecerit sit excommunicatus, sit anathema*: aut -- *subjacet excommunicationi*: aut *excommunicationis mucrone percutimus*: vel -- *excommunicationis sententia decernimus subjacere, vel vinculo excommunicationis innodamus*: aut -- *extra Ecclesiam ejicimus*: aut
 præ-

præcipimus sub pœna excommunicationis latae sententiæ, ipso facto, mox, statim incurrendæ: aut -- excommunicetur, communione privetur ipso jure, ipso facto: aut excommunicationem incurrat: aut -- noveris te subjacere excommunicationi: vel -- decernimus te subjacere excommunicationi: aut -- noveris te anathemate percussum &c. de quibus, & aliis clausulis sententiam excommunicationis late sententiæ importantibus habes apud Sebast. Medic. tom. 3. in som. peccat. cap. qu. 42. Graff. dec. aur. part. 1. lib. 4. cap. 2. n. 5. & 6. Sayr. de censur. lib. 1. cap. 11. à n. 6. ad 11. & eam quæ non ipso facto incurritur, ante sententiam Judicis, sed per hunc infligi debet, & dicitur ferendæ sententiæ, ut si dicatur absolutè -- qui hoc fecerit excommunicetur: aut -- excommunicationis mucrone feriatur: vel -- prohibemus sub pœna excommunicationis: aut -- excommunicationem incurret: aut -- prohibemus sub anathematis interminatione: vel -- sub obtestatione Divini judicii: aut -- indignationem Dei, & Apostolorum Petri, & Pauli, & nostram incurrat: DD. mox citati: hæc enim ultima clausula includit pœnam arbitrariam, Cherubin. in sum. Bullar. ad constitut. 30. Leon. X. Schol. 2.

II Quamquam ad ferendam excommunicationem non requiratur certa verborum forma, sed satis sit talis, per quam de præsentis mens excommunicare volentis congruè exprimat, & nil referat sive dicatur -- excommunico te à communione fidelium, sive privo, segrege, separo te, dummodo excommunicatio externis signis voce, vel scripto sufficienter sit expressa: nihilominus sententia excommunicationis majoris lata per Judicem, debet ferri in scriptis, & exprimi causa propter quam feratur, ex præscripto Canonis in C. cum medicinalis, de senten. excommunicat. in 6. aliàs lator procedens ad excommunicationem contra formam ibidem traditam, præter suspensionem à divinis, & ab ingressu Ecclesiæ (quam incurreret per mensem) debet condemnari ad expensas, & ad omne interesse partis, & etiam aliis pœnis arbitrariis Superiori suo puniri, ut habetur expressè in d. C. 1. de sent. excom. in 6. Pirhing. loco supra

Monacelli Form. Pars III.

citato nu. 12. vers. notandum tertio glos. in c. Sacro tit. eod.

Item quartò dividitur excommunicatio in eam quæ reservatur ferenti, & eam quæ nulli reservata reperitur. Excommunicationes, quæ hodie reservantur Summo Pontifici, præter casus contentos in Bulla Cænæ, sunt sequentes.

Contra omnes §. II.

Percutientes Clericum, vel Monachum c. si quis suadente 17. quæst. 4.

Perseverantes per annum in excommunicatione lata à Delegato Papæ c. quærenti de offic. deleg.

Falsarios literarum Apostolicarum c. ad falsariorum de crim. fals.

Habentes literas Apostolicas falsas, & illas non destruentes c. dura eod. tit.

Incendarios à Judice excommunicatos, & denunciatos c. tua nos de sent. excommun.

Sacrilegios effractores Ecclesiarum c. conquesti eod. tit.

Communicantes in crimine cum excommunicatis à Papa c. nuper eod. tit.

Eligentes potentiam insignem in Senatorem Romanum can. fundamenta de elect. in 6.

Vexantes eos, qui censuram in aliquos tulerunt c. quicumque de sent. excom. in 6.

Absolutos ab excommunicatione sub conditione, & non implentes c. eos qui ibidem.

Offendentes Cardinales can. felicitis de pœn.

Exigentes tributa à personis Ecclesiasticis c. Clericis de immunit. in 6.

Violantes Interdictum modis prohibitis in Clementina Gravis de senten. excommun.

Falsificantes monetam Regis Galliæ Extravag. Joann. XXII. Prodiens de crimin. fals.

Exenterantes corpora defunctorum extravag. 2. de sepult.

Violantes Interdictum Sedis Apostolicæ extravag. Et si de pœn.

Conspirantes in personam Romani Pontificis ibid.

Dantes, & recipientes ob ingressum

A 3 Reli-

Religionis *extravagan. comman. 1. de Simon. Simoniacos in ordine, & Beneficio. extravag. 2. eod. tit.*

Taxantes opinionem de Immaculata Conceptione Beatæ Mariæ Virginis *extravag. Grave de Reliq.*

Dantes, & recipientes pro gratia, aut iustitia apud Sedem Apostolicam *extravag. 1. de sent. excom. Bulla Bonifacii VIII. 1. & Greg. XIII. 24.*

Offendentes Rectores, seu Præsides Provinciæ Marchiæ Anconitanæ *extravag. Joan. XII. Dierum de pœn.*

Occupantes bona Cardinalium tempore Conclavis, *Bulla 16. Leonis X.*

Mittentes personas in literis Apostolicis, ut earum expeditionem gratis assquantur *Bulla Leonis X. 27.*

Impedientes executionem literarum Sac. Pœnitentiariæ, *Bulla Julii III. Rationi congruit. 1.*

Simulantes, & supponentes se alios esse pro obtinendis Beneficiis à Dataria, *Bulla 12. Pauli IV. inter cæteras.*

Committentes duellum, & illud consentientes *Concil. Trident. c. 19. sess. 25. de refor. Bulla Clem. VIII. 11. Ullius vices.*

Mittentes literas, aut Nuncium in Conclavi, vel inde recipientes *Bulla Pii IV. 63. in eligendis.*

Occupantes Bona Ecclesiarum, Montium Pietatis, seu alterius loci Pii: vel impedientes ne ab iis ad quos jure pertinent percipiantur *Concil. Trid. cap. 11. sess. 22. de refor.*

Fœminas ingredientiæ Clausuram Monasteriorum Regularium *Bulla Pii V. 20. Regularium.*

Fœminas, sive masculos ingredientiæ septa Monasteriorum Monialium prætextu licentiarum in casibus non necessariis *Greg. XIII. Bulla 28. Ubi gratiæ.*

Suadentes Papæ ut alienet vel infeudet loca Status Ecclesiæ *Bulla Pii V. 35. Admonet Nos.*

Capietes, & retinentes Christianos habitantes inter Turcas, & illorum bona diripientes, aut remigare cogentes *Bulla Pii V. 149. licet.*

Non relevantes conspiratores, & insidiatores contra Cardinales *Bulla ejusd. Pontif. 93. Infelices.*

Publicantes Indulgentias, & facultatem dantes eligendi Confessores iis, qui aliquid solvunt *Bulla ejusd. Pontif. 99. Quamplenum.*

Accipientes, & retinentes fructus Beneficii vacantis, vel impediens Beneficii possessionem non solventibus dulciaria, sive aliam solutionem *Bulla ejusd. Pontif. 104. Durum nimis.*

Facientes jurare illicita, & contraria libertati Ecclesiasticæ, *Bulla Greg. XIII. 93. inter Apostolicas.*

Diripientes Animalia, & bona, vel illa furata ementes ex Statu Ecclesiastico, *Bulla ejusd. Pontif. 98. Non sine.*

Violantes immunitatem Ecclesiarum, *Bulla Greg. XIV. 7. Cum alias.*

Docentes posse fieri confessionem Sacramentalem in absentia per literas, *Bulla Clem. VIII. 87. Sanctissimus.*

Extrahentes frumentum, blada, legumina, & oleum extra Statum Ecclesiasticum sine licentia *Paulus V. Bulla 12. inter gravissimas.*

Docentes, aut defendentes etiam disputativè opiniones damnatas *Decreta S. Congreg. S. Officii annis 1665. 1666. 1679. & 1690. emanata.*

Contra Clericos.

Participantes in Divinis cum excommunicato à Papa *c. significavit. de sent. excom.*

Inducentes ad jurandum de eligenda, vel de electa non immutanda sepultura in eorum Ecclesiis *Clement. Cupientes S. Sanè de pœn.*

Commissarios, seu Delegatos interponentes Decretum per gratiam, aut timorem, vel fortes, in alienatione bonorum Ecclesiæ, aut per alios fieri alienationem dolosè procurantes *Bulla 2. Pauli II. cum in omnibus.*

Prædicatores non servantes Decreta pro eis lata in Concilio Lateranensi *Bulla Leonis X. 21. Supernæ.*

Retinentes Beneficia in confidentiam *Bulla Pii IV. 85. Romanum Pontificem, Bulla Pii V. 85. Intolerabilis.*

Absolventes sub prætextu privilegiorum à casibus Bullæ Cænz, vel Ordinariis

riis reservatis *Decretum S. Congr. Episc. & Regular. à Clem. VIII. approbatum anno 1601. Apud Piafec. prax. part. 2. c. 1. art. 3. de cas. Episc. reserv. num. 1.*

Trahentes personas Ecclesiasticas ad forum laicale, *Bulla Martini V. 10. Ad reprimendas.*

Consentientes usurpationibus bonorum Ecclesiarum, *Concil. Trid. Cap. XI. sess. 22. de refor.*

Contra Regulares.

Administrantes Sacramenta extremæ Uctionis, & Eucharistiæ infirmis, vel matrimonia solemnizantes sine licentiâ Parochi, *Clem. 1. de privileg.*

Absolventes sub prætextu privilegiorum à casibus Bullæ Cænæ, vel Ordinariis reservatis *Decretum Clem. VIII. ut supra.*

Euntes ultra mare sine licentiâ Superiorum, *extravag. Ad nostram de Regular.*

Mendicantes transeuntes ad non mendicantes *extrag. viam ibid.*

Moniales exeuntes de Clausura absque licentiâ, *Bulla Pii V. 8. Decori.*

Superiores non denunciante Religiosos, qui sunt suspecti de hæresi, Inquisitoribus, vel Ordinariis locorum, *Bulla Pauli V. 26. Romanus Pontifex.*

Minores de Observantia subornantes vota in electionibus, *Bulla Pii V. 1281. Pastoralis.*

Claustales recipientes Minimos sine licentiâ Papæ, *Bulla Julii II. Virtute conspicuus, extra Bullarium.*

Tertiarios portantes habitum Minorum, *Bulla Leonis X. Licet alias, extra Bullarium.*

Minores admittentes in eorum Ecclesiis tempore Interdicti ad Divina, fratres & Sorores Tertii Ordinis, *Clem. cum ex eo de sent. excom.*

Clericos Regulares Societatis Jesu discedentes sine licentiâ à Societate, etiamsi prætextu melioris frugis, transeant ad alium Ordinem (exceptis Cartusianis) *Bulla Gregorii XIII. 89. Ascendente.*

Clericos regulares Congregationis de

Somascha, transeuntes ad arctiorem sine licentiâ Superioris (exceptis Capuccinis, & Cartusianis) illorumque receptores, *Sixtus V. Bulla 4. Aequum.*

Inducentes ad jurandum de eligenda, vel de electa non mutanda Sepultura in eorum Ecclesiis, *Clem. Cupientes 6. Sane de pœn.*

Contra personas publicas.

Prælatos vexantes censuris commorantes in servitio Papæ *extravag. 3. de privileg.*

Cardinales controventes in electione Pontificis, *Bulla Julii II. 3. cum tam Divino.*

Cardinales revelantes ea, de quibus Papa eis silentium indixit, *Bulla Leonis X. 7. §. 31. & quotiescunque.*

Episcopos, qui conferunt Beneficia contra præscriptum Bullæ Pii V. in eorum manibus resignata, *Bulla 58. Quanta.*

Cardinales ambientes Papatum, & Simoniacos ejus causa *Pauli IV. Bulla 16. Cum secundum.*

Cardinales Simoniacos in Beneficiis, *Bulla Pii V. 85. Hodie in Consistorio.*

Judices, Officiales laicos, ac Prælatos Ecclesiasticos, trahentes personas Ecclesiasticas ad forum laicale, *Bulla Martini V. 10. Ad reprimendas.*

Dominos temporales, qui in terris eorum suppositis Interdicto, cogunt celebrare, & audire Divina Officia, *Clem. Gravis de sent. excom.*

Officiales, ac Dominos temporales, bannientes, seu facientes, & mandantes banniri, personas Ecclesiasticas, *Bulla Urbani VI. 3. Quia sicut.*

Officiales, Judices, & Dominos temporales percutientes, vel bannientes Episcopos, vel hæc mandantes, aut facta ab aliis ratificantes, *Clem. I. de pœn.*

Principes, & Dominos temporales, concedentes locum, vel permittentes duellum in Terris suis, *Concil. Trid. sess. 25. de reform. c. 19. Bulla Clem. VIII. 11. Illius vices.*

Episcopus, & Inquisitores, eorumque substitutos, qui faciendo, vel omittendo contra diffamatos de hæresi, delinquant

quant in Officio Clemente multorum §. *Verum de hæret.*

Officiales, & Ministros Cameræ Apostolicæ non reddentes integra computa, *Bulla Pauli III. 40. Cum sicut.*

Officiales Penitentiarie recipientes pro expeditionibus aliquid, etiam sponte oblata à partibus *Bulla Pii V. 83. in omnibus §. Omnes.*

Gubernatores Civitatum, & locorum Status Ecclesiastici, recipientes munera præter comestibilia *Bulla Pauli II. 3. munera.*

13 Excommunicationes autem provenientes à jure, vel Bullis, & Decretis Apostolicis, quæ nemini reservatæ reperiuntur, sunt infra scriptæ.

Contra omnes §. III.

Magistros, & Scholares Bononiæ conducentes Domos alterius Scolastici, vel Doctoris ante tempus conductionis elapsam *c. 1. de locato.*

Habentes ratas Ordinum, & Beneficiorum collationes factas à Schismaticis *c. 1. de schismat.*

Vexantes, & gravantes Ecclesiasticos, vel eorum Consanguineos, ex quo eum pro quo rogabantur, non elegerint *cap. sciunt. de elect. in 6.*

Occupantes, & usurpantes prætextu defensionis; bona Ecclesiæ vacantis, vel titulo regalitatis *c. generali tit. eod. nisi in fundatione consensu Diæcesani Statutum esset, ut fructus ipsius Ecclesiæ cum vacabit, Patronus seu fundator faciat suos, nam hoc sibi reservare potest c. generali de elect. ubi glos. verb. fundatione in 6.*

Præsidentes, & Directores Monialium ponentes, vel nutriendos discordias in electione *can. indemnitatibus §. Postremo tit. eod.*

Procurantes ut Conservatores Regularium, se intromittant in aliis causis, quàm in manifestis injuriis, & violentiis *c. fin. de offic. deleg. in 6.*

Extorquentes revocationem, vel abolitionem à censuris per vim, & metum *c. 1. de his quæ vi met. caus. in 6.*

Judices accedentes ex causa ficta ad mulieres pro excipiendo testimonio *c. 2. de judic. in 6.*

Laicos compellentes Ecclesiasticos, ut sibi submittant jura Ecclesiæ *c. 2. de reb. Eccles. non alien. in 6.*

Exigentes pedagia, &c. ab Ecclesiasticis personis *c. quamquam de cens. in 6.*

Doctores, five magistros docentes legem, vel medicinam Religiosos *c. 2. ne cleric. vel monac. in 6.*

Sepellientes in loco Sacro scienter hæreticos *c. 2. de hæret. in 6.*

Mandantes interfici Christianum per Assassinos *c. 1. de homic. in 6.*

Concedentes represalias, vel concessas extendentes contra Ecclesiasticos *c. unico de injur. in 6.*

Impedientes sequestrum factum ab Ordinario super Beneficio, vel fructus occupantes *Clem. unic. de sequestr. possess.*

Sepellientes scienter in loco religioso tempore Interdicti, nominatim interdictos, publice excommunicatos, aut usurarios manifestos *Clem. 1. de sepulcr.*

Impedientes Visitatores Monialium *Clem. Attendentes, de Stat. Monach.*

Contrahentes scienter matrimonium in gradu consanguinitatis, vel affinitatis prohibito, vel cum Moniali, *Cle. un. de consang.*

Impugnantes literas Papæ non coronati, *extravag. ult. de sent. excom.*

Imprimentes libros absque licentia superiorum, *Bulla 12. Leonis X.*

Edentes glossas, & scholia in Tridentinum Concilium, *Bulla Pii IV. 73.*

Afferentes non esse necessariam confessionem Sacramentalem ante susceptionem Eucharistiæ illis, quos conscientia peccati mortalis gravat habita copia confessoris, *Concil. Trid. can. 11. sess. 13. de Sac. Eccles.*

Raptores Mulierum, & fautores, *idem Concil. ibid. cap. 9.*

Cogentes, vel impediendes sceminas ingredi Monasteria *idem Concil. cap. 19. sess. 25. de regul.*

Offendentes, & vexantes personas, res, & Officia Sancti Officii, *Bulla Pii V. 82.*

Pingentes, & decorantes Agnos Dei, *Bulla 2. Greg. XIII.*

Non denunciantes S. Officio, vel Ordinario hæreticos, magos, sortilegos, & alios utentes rebus, verbis, & characteribus

ribus continentibus pactum expressum, vel tacitum cum Dæmone, *editum S. Officii.*

Non denunciantes eos, quos audiverunt blasphemare hæreticaliter Deum, Beatam Virginem, & Sanctos, *idem editum.*

Contra Clericos.

Se ingerentes in alterius Episcopatu, prius quam à proprio Episcopo adfiscantur, *c. quoniam de offic. ordin.*

Audientes physicam, aut leges, si sint Sacerdotes, vel personatus habentes, *c. fin. ne Cleric. vel Monac.*

Sacerdotes suscipientes officium Vicecomitis aut Præpositi Sæcularis, & non desistentes ab illo post monitionem *c. Clerici eod. tit.*

Procurantes, ut alii occupent jura, & bona Ecclesiarum vacantium, *c. generali de elect. in 6.* sed hæc censura videtur contenta in Decreto Concilii Trid. *sess. 22. cap. 11.* & ideo censetur reservata.

Contrahentes matrimonium, si sint in Sacris *Clem. unic. de consang.*

Alienantes bona Ecclesiarum, vel locantes ultra triennium, *extravag. Ambitiosa, de reb. Eccles. non alien.* verum hæc quoque censura videtur compræhensa in d. Decreto Concilii, ideo est hodie Papæ reservata.

Fidei resignantes, vel permutantes Beneficia, *Bulla Pii V. 58.*

Impugnantes in concionibus; vel disputationibus Montes Pietatis, *Bulla Leonis X. 11.*

Contra Religiosos.

Non adimplentes disposita in Bulla Alexandri VII. *Feltri*, in visitatione Monasteriorum Monialium eorum regimini subjectorum, *Bulla 153.*

Audientes, vel legentes extra claustra leges, & physicam *c. non magnopere*, & *cap. super specula ne clerici, vel mon. c. ut periculosa eod. tit. in 6.*

Instituentes novum Ordinem, seu Religionem aut Domum, vel locum acquirentes sine licentia Sedis Apostolicæ. *c. unic. de relig. domib. in 6.*

Professos temere habitum dimittentes, *c. 2. ne Cleric. vel Monac. in 6.*

Appropriantes sibi, vel usurpantes decimas Ecclesiis debitas, seu non permitteutes, vel prohibentes illa solvi, *Clem. 1. de Decim.*

Adeuntes Curias Principum, ut suis Prælatiis aut Monasteriis damnum inferant, *Clem. ne in agro de stat. Monac. §. quia vero.*

Tenentes arma intra claustra sine licentia Abbatum suorum, *ibidem.*

Professos matrimonium contrahentes, *Clem. unic. de consang.*

Mendicantes recipientes novas domos, & receptas alienantes, vel auditores in sermonibus suis à solutione decimarum retrahentes, *Clem. cupientes de pœnit.*

Non servantes Interdictum, sive à Papa, sive ab ordinario positum, quando observatur à Cathedrali, seu Parochiali loci Ecclesia, *Clem. 1. de senten. excommun.*

Minores transeuntes ad Capuccinos, & hos illos recipientes absque licentiâ Sedis Apostolicæ, aut Generalis ordinis, *Bulla Sixti V. 20.*

Contra Episcopos, & Nuncios.

Discedentes à residentia, & venientes ad Urbem clanculo, & recedentes sine licentia Papæ *extravag. 2. & 3. de major. & obedient.*

Ad principes Nuncios Apostolicos destinatos, favores ab illis procurantes ad obtinendas Dignitates, *Bulla Pii IV. 96.*

Contra Dominos temporales.

Prohibentes subditis, ne quidquam vendant Ecclesiasticis, aut emant aliquid ab eisdem, neque eis bladum molant, coquant panem, aut alia obsequia præstent, *can. eos qui de immunit. Eccles. in 6.*

Impedientes Episcopos, vel Inquisitores in officio Inquisitionis, aut ipsis sese opposcentes *c. ut inquisitionis, de hæret. in 6.*

Con-

Concedentes represalias contra Ecclesiasticos c. 1. de injur. in 6.

Retinentes in Italia nomen Vicarii Imperatoris vacante Imperio extrav. Joannis XXII. si fratrum ne sed. vac.

Non servantes Statuta in c. felicitis de poenit. in 6. contra persecutores Cardinalium ibid.

Permittentes agitationes Taurorum in Terris suis, Bulla Pii V. 48.

Contra Magistraturam, & Judices.

Negligentes reddere justitiam Ecclesiasticis post tertiam admonitionem 12. quest. 5. can. administrationes.

Facientes fervari Statuta, & consuetudines contra libertatem Ecclesiasticam, c. noverit de sent. excom.

Extorquentes pecunias pretextu officii Inquisitionis, Clem. 2. de haeret.

Potestates, Consules, & Officiales Communitatum usuras foventes, & approbantes, Clem. unic. de usur.

Auxilium non praestantes Episcopo pro conservanda clausura monialium, Concil. Triad. sess. 25. de regular.

Rectores Universitatum promoventes ad Doctoratum, vel Professores ad Cathedras non facta prius fidei professione, Bulla Pii IV. 88.

Cardinalibus Inquisitoribus non obediens in concernentibus ad officium inquisitionis, Bulla I. Pii V.

Dantes licentiam deferendi pugiones, & aliud genus armorum brevioris mensurae trium palmorum in statu Ecclesiastico, Bulla 145. Pii V.

Et has excommunicationes enumerasse sufficiat, caeteris praetermissis, quae vel singularium locorum, vel Religionum causa serviunt, vel non sunt amplius in usu, eas autem omnes, quae reservatae non sunt, quis absolvere possit, dubium oritur.

14 Una enim sententia tenet, quod a censuris latis jure nemini reservatis, absolvere possint non tantum Episcopi, & alii Praelati jurisdictionem habentes in foro externo; sed etiam Parochi, & alii Sacerdotes potestatem habentes absolvendi a mortalibus; & hanc per text. in c. nuper de sent. excom. sequuntur Navar. in ma-

nual. Praelat. cap. 27. n. 39. Sebast. Medic. in summ. peccat. capit. de censur. tit. 9. quest. 55. Bonacin. tom. 1. de censur. in communi disp. 1. quest. 3. punct. 1. num. 9. & 10. Barbof. super d. c. nuper nu. 12. & 13. ibique Fagnan. n. 16. & 29. Pishing. in jus can. lib. tit. 39. num. 141. & alii cum eis.

Alia sententia (quae securior, & tutior est) sustinet, quod solus Episcopus, vel ejus Vicarius absolvat; & hanc amplectuntur Sayr. de censur. lib. 2. cap. 19. n. 12. & duob. segg. Grassi. decis. aur. par. 1. lib. 4. cap. 14. num. 2. & cap. 15. num. 66. & 68. (qui testantur de communi praxi) Piafeci. in prax. par. 1. cap. 1. art. 3. de cassib. Episc. reserv. n. 8. & n. 9. vers. & has excommunicationes, Lazzar. quest. can. sect. 4. quest. 14. n. 4. 5. 6. & segg. & alii plures ab eis allegari, quorum rationes sunt. Primò, quia ligare, & solvere ejusdem est potestatis, Passerin. in cap. unic. de his quae vi met. num. 11. in 6. Secundò, quia absolvere excommunicatos majori excommunicatione non competit simplici Sacerdoti confessario; sed Episcopo reservatur, ut docet gloss. communiter recepta in c. si Episcopus verb. reservatur de poenit. & remiss. & habetur etiam expressè in extrav. 1. §. observent ergo, vers. modo eodem excommunicatos de privileg. Tertio, quia potestas absolvendi hujusmodi excommunicatos, non convertit ex ordine, sed ex jurisdictione, & ad potestatem fori externi pertinet, quam nec alii Sacerdotes habent, sic illam exercere non valent, Grassi. decis. aur. par. 1. lib. 4. cap. 2. num. 54.

Huicque sententiae notabiliter favet 16 gloss. in c. quicumque de sent. excom. in c. in demeritibus §. postremo de elect. in cap. unico de schismat. in cap. 1. de his, quae vi met. caus. in 6. in Clem. unic. de Stat. Monach. in Clem. unic. de consanguin. & in Clem. unic. de sequest. possess. in quibus locis gloss. firmat, quod excommunicationes majores in citatis juribus contentas, solus Episcopus absolvit.

17 Neque obstare videtur text. in d. c. nuper de sent. ex. pro contraria sententia allegatus, ubi dicitur, quod quando conditor canonis absolutionem sibi specialiter non reservat, eo ipso concessisse videatur

cur facultatem aliis relaxant: quia hæc verba textus, vel referenda sunt ad excommunicationem minorem, de qua ibi loquitur, & quam Parochus, qui est proprius Sacerdos potest absolvere, vel, ne destruantur regulæ juris, & eveniant absurda, intelligenda sunt de facultate concessa Episcopo, & ceteris Prelatis habentibus jurisdictionem in foro externo, non autem simplicibus Confessariis: dicitur enim illa *aliis*, secundum subjectam materiam est relativa similitudini, & reperit personam ejusdem qualitatis, & potestati, Barb. *dic. 26. n. 1. & duob. seqq.* Gonzal. *ad reg. 8. glos. 3. n. 22. & seqq.* vel demum, quod simplices Sacerdotes Confessarii possint, absolvere, si eis ab Episcopo committatur. & facultas detur, ut ex Ugo lin. *de censur. cap. 1. cap. 10. §. 5.* tradit Sayr. *loco cit. n. 13.* & comprobatur Jo: Herolt. vulgo Discipulus *Serm. de tempor. serm. 69. litera I.* ubi sic ait: *à majori excommunicatione nemo potest absolvere, nisi Papa, vel Episcopus, vel aliquis de auctoritate ipsorum,* & ratio est, quia ut jam dictum fuit, in absolvendo ab excommunicatione majore, requiritur jurisdictio in exteriori foro, non autem in absolutione à peccato. Hæc inquam secunda sententia, licet mihi securior videatur, & sequenda: attamen Episcopus cautius aget, si in approbatione confessoriorum, auferat eis, & Parochis facultatem absolvendi à dictis censuris, excepta minore excommunicatione, ut habetur in actis Eccles. Mediolan. *rom. 1. par. 4. instruct. ultim. pag. 706.*

20 Absolutio autem data, & obtenta ab habente privilegium absolvendi à censuris in foro conscientie, nihil prodest in foro judiciali, neque impedimentum præstat, quin Judex possit contra eum agere, & eum excommunicatum denunciare, vel prout juris erit punire, Sayr. *de censur. lib. 2. cap. 20. num. 31.* Donat. *prax. rer. regular. part. 1. tract. 4. de violat. clausur. monast. quæst. 34. num. 1. §. & 6.* Passerin. *de electi. cap. 26. quæst. 9. nu. 95. & seqq.* Nicol. *lucubr. can. lib. 5. tit. 39. n. 43.* quamquam Judex Ecclesiasticus absolutionem in foro conscientie datam, etiam pro foro exteriori ratam habere possit, satisfacta parte, ut ajunt Passerin.

& Nicol. *in loco mox cit. vel penam minuire* Graff. *decis. aur. par. 1. lib. 4. cap. 15. nu. 19.* Donat. *prax. tom. 1. par. 2. tract. 4. n. 6.*

De effectibus excommunicationis §. IV.

Primus effectus excommunicationis majoris est privatio usus activi Sacramentorum, ita ut nullus excommunicatus licet possit administrare, vel conferre per se loquendo, ullum Sacramentum, ut colligitur ex *c. ult. de cleric. excom.* Ratio est, quia Ecclesia jure potest prohibere indignis, & excommunicatis administrationem Sacramentorum, quæ ei à Christo Domino commissa est, cum sit ministerium publicum. Excipitur tamen, quod minister excommunicatus toleratus licet conferre possit Sacramenta, quoties vel gravis necessitas, vel notabilis proximi utilitas id exigat. Quare minister excommunicatus, etiam non toleratus non tantum in articulo mortis, Sacramenta Baptismi, & Pœnitentiæ si alius non adsit, licet potest administrare, sed etiam in eadem extrema necessitate aliquando sanctam Eucharistiam, vel extremam unctionem licet conferre, ut si moribundus aliud Sacramentum suscipere nequeat, ut Suar. *disp. 11. de cens. sect. 1. numer. 17.* Laym. *lib. 1. tract. 5. par. 2. n. 5.* tenet Pirhing. *in jus can. lib. 5. tit. 39. n. 13.*

Hinc notandum, quod Sacramenta administrata ab excommunicato, sive tolerato, sive non tolerato, etiam extracausam necessitatis, vel mortis periculum, sunt valida, quia ad illorum substantiam, & valorem plus non requiritur, quam propria materia, forma, & intentio ministri secundum Christi institutionem, quæ Ecclesia mutare non potest, & si adsint, ut hic supponitur, semper sunt valida. Excipitur Sacramentum Pœnitentiæ, quod administratum extra mortis articulum, ab excommunicato non tolerato, invalidum est, quia ad hoc Sacramentum validè administrandum, non sufficit potestas ordinis, sed requiritur etiam jurisdictio, quæ ab Ecclesia adimitur per censuram excommunicato non tolerato: nisi publicus error facti

facti cum titulo præsumpto interveniat, dum excommunicatus habetur pro legitimo Sacerdote. Unde à DD. regula traditur, quod quotiescumque excommunicatus non toleratus, seu vitandus exercet actum pendente à potestate jurisdictionis, invalidè agat: puta si Episcopus excommunicatus, approbet confessarios, det literas dimissorias, vel si Episcopus, aut Parochus alicui deleget facultatem confessionem audiendi, vel quodvis Sacramentum administrandi; quia hæc possunt fieri ab Episcopo confirmato nondum consecrato: imò etiam ab Episcopo, vel Parocho nondum Sacerdote: ideoque non sunt actus ordinis, sed jurisdictionis. Quod si verò actus exercitus non requirat potestatem jurisdictionis, sed solam potestatem ordinis, quæ non aufertur per censuram Ecclesiasticam, validus sit, ut talis excommunicatus administret Sacramenta, vel exercent Sacramentalia, ut sunt varieg benedictiones, & consecrationes ab Ecclesia introductæ, quamquam illicitè.

23 Secundus effectus excommunicationis est privatio usus passivi, sive susceptionis Sacramentorum, quæ in eo consistit, ut nullus excommunicatus possit licitè, & absque gravi peccato, ullum Sacramentum percipere, *c. cum illorum 32. de sent. excom.* quia facit contra prohibitionem Ecclesiæ in re gravi. Excusatur tamen à peccato excommunicatus suscipiens Sacramenta ex inadvertentia, seu ignorantia invincibili juris, aut facti, nesciens se esse excommunicatum, vel ob gravem necessitatem, putà ad vitandum periculum mortis, infamiæ, & scandali, quia lex humana, & censura Ecclesiastica non obligat cum tanto rigore. Quod si excommunicatus mala fide, & illicitè Sacramenta suscipiat, validè tamen ea suscipit, quia Sacramentorum vis, & valor per Ecclesiasticam legem impediri non potest, cum pendeat ex Christi institutione. Excipitur tamen Sacramentum pœnitentiæ; nam si quis mala fide sciens se esse excommunicatum, & sine ulla necessitate, priùs Sacramentaliter se absolvi petat, quàm ab excommunicatione, invalida erit absolutio, ob defectum dispositionis in pœnitente,

secus est si excommunicatus, bona fide, in casu necessitatis, vel probabilis ignorantia, quia inculpabiliter ignorat se esse excommunicatum, vel saltem esse peccatum mortale suscipere Sacramentum in excommunicatione, peccatorum confessionem instituat, tunc enim verè & validè absolvetur à peccatis; licet adhuc maneat in excommunicatione, vel quia confessarius habens potestatem absolvendi à tali excommunicatione, per ignorantiam, vel oblivionem priùs à peccatis absolvit, quàm à censura Sayr. *de censur. lib. 2. c. 2. num. 2. & 3. Pirhing. loc. cit. num. 15.*

24 Tertius effectus excommunicationis est privatio communium Ecclesiæ suffragiorum, ita ut excommunicatus, omni sacrificiorum, precum, Indulgentiarum fructu, qui ex communi Ecclesiæ Thesauro fidelibus applicatur, privetur *c. nobis 28. c. sacro 48. de sent. excom.* ut proinde quantum est ex parte Ecclesiæ excommunicatus potestati Dæmonis tradatur, ut patet ex *1. Cor. 5. & 1. Tim. 1.* ubi Apostolus ait, *Hymeneum, & Alexandrum Satanæ tradidisse*, quantum ad hoc, quod Diabolo major potestas sæviendi in ipsum datur, & spiritualiter, & corporaliter. Unde in primitiva Ecclesia excommunicat, statim à Dæmone vexati solebant, ut testantur D. Thom. *in sum. supplem. quest. 21. art. 2. ad 3. Stenegel. Mund. theorit. par. 2. cap. 59. §. 14. circa fin.* ubi exemplum de excommunicato à Divo Ambrosio refert. Imò excommunicatur licet emendatus sit, priùsqum tamen absolva- 26 tur, verè censura ligatus manet, neque licitum est pro eo suffragia offerre. Ratio est, quia censura excommunicationis non est culpa, sed pœna, qua ablata etiam culpa permanet, donec per legitimam auctoritatem Judicis remittatur *d. c. a nobis, & d. c. sacro de sent. excom.*

27 Quartus effectus, est quod excommunicato denunciato prohibitum sit divinis officiis interesse *c. significavit 18. c. nuper 29. c. responsio 43. de sent. excom. & c. ultimo eod. tit. in 6.* Nomine autem Divinorum officiorum intelliguntur sacræ functiones, quæ ab Ecclesia, publicè, 28 & solemniter fiunt, prout sunt Sacrificium

cium Missæ, cui excommunicatus interesse prohibetur, & coram illo celebrari non potest: adeo ut celebrans incurrat suspensionem, ut ait *gloss. in c. is quis* 18. *not. 5. de sent. excomm. in 6.* & si censura ligatus, & denunciatus, monitus de Ecclesia exire non obediat, excommunicationem Papæ reservatam incurrit *Clem. gravis in fin. de sent. excomm. publicæ preces horarum Canonicarum, & omnis publica oratio, quæ ex Cristi, vel Ecclesiæ institutione solemniter fit à ministris ad id ordinatis. Quamvis privatim orare, vel concionem audire in Ecclesia, dum in ea nullum officium celebratur, excommunicatis non sit prohibitum, ut colligitur ex d. c. responso: vel horas canonicas recitare, ab his enim privatim recitandis, per censuram non liberantur, sed dicere non debent Dominus vobiscum.*

- 29 Quintus effectus excommunicationis est, quod excommunicatus privetur omni usu, & exercitio jurisdictionis spiritualis, seu Ecclesiasticæ, ut patet ex *c. audivimus* 24. *quest. 1.* ubi dicitur, quod excommunicatus excommunicare non potest: *cap. si is cui* 10. *de offic. deleg. in 6.* ubi habetur, quod si delegatus Papæ, qui alicui causam subdelegavit, postea excommunicatus fuit, non ad ipsum jurisdictione privatum appellandum esse, sed ad primum delegantem, & in *cap. 1. de offic. Vicar. in 6.* dicitur, quod substitutus ab officiali Episcopi, eo excommunicato manente, ea quæ gerit jurisdictionis non possunt obtinere vigorem; quare non potest conferre, non recipere beneficia, nec ad illa præsentare, seu præsentari vel eligi, per *text. in c. postulasti de cleric. excomm. Gonzal. ad regul. 8. cancellar. glos. 58. num. 25.* Vivian. *de jurepatr. lib. 5. cap. 3. num. 4.* & *lib. 6. cap. 4. num. 51.* Excommunicatus majori excommunicatione, neque potest juramenta recipere, si sit denunciatus, cum sit actus jurisdictionis, Rot. coram Cerro *decis. 191. num. 3.* & 9. Id verò intelligi debet de excommunicatis non toleratis, seu vitandis: nam licet excommunicatus occultus Beneficium obtinere non valeat, & irrita sit collatio Tambur. *de jur. Abb. tom. 3. quest. 7. num. 4.* quamquam denun-

ciatus jam obtento non privatur Leoncil. *de privileg. paup. part. 2. privil. 138. num. 1.* Card. de Luc. *de benef. disc. 74. num. 2.* acta tamen excommunicati tolerati sunt valida, quandiu per oppositam exceptionem excommunicationis non repellantur: ideoque talis excommunicatus potest excommunicare, jurisdictionem delegare, beneficium conferre, eligere, & præsentare, Paris. *de resign. lib. 1. quest. 7. num. 17.* Pirhing. *loco cit. num. 18.*

Sextus: effectus excommunicationis majoris est privatio omnis communicationis forensis, itaut excommunicatus non possit esse Judex, Tabellio, Advocatus, Procurator, Actor, aut Testis etiam in causis civilibus, prout de Judice statuitur in *c. ad probandum* 24. *de sent. & re judic. de aliis in c. decernimus* 8. *de sent. excomm. in 6.* ubi notandum. Primò, quod exceptio excommunicationis potest opponi non tantum in foro Ecclesiastico, sed etiam in foro sæculari, per quam repellatur laicus ab actibus judicialibus ipsi prohibitis, & ad hoc cogi potest Judex secularis per censuram Ecclesiasticam: imò ipse Judex tenetur ex officio repellere ab agendo, notoriè excommunicatum; etiam nemine opponente, *c. exceptionem* 12. *de except.* Notandum secundò, quod nullus excommunicatus potest esse Judex, Tabellio, Advocatus, seu Procurator, Actor, aut Testis, etiam si sit toleratus, aut occultus: semper enim quantum in se est, debet vitare communionem aliorum, cum per Concilium Constantiense, relatum à Navar. in *manual. Prælat. cap. 27. num. 34.* excommunicato tolerato nullus fiat favor. Si vero excommunicatus in judicio compareat, ut Actor (idemque est de Advocato, & Teste) neque reus contra illum excipiat, neque Judex illum ex officio repellat, quod facere intolerato potest, si excommunicatio publicè nota sit: & in non tolerato, seu vitando debet, *cap. 1. de except. in 6.* valida erunt omnia acta talis excommunicati quantumvis vitandi, ut colligitur ex *d. cap. 1. de except. in 6.* prout est in Parrocho excommunicato, qui validè assistit matrimonio Sanch. *de matrim. lib. 3. disp.*

disp. 21. num. 4. Barb. in sum. dec. Apost. collect. 465. num. 8. Acta verò Judicis excommunicati non tolerati, non solum Ecclesiastici, sed etiam sæcularis, sunt invalida, cum jurisdictione privatus sit, quamvis ab officio non sit remotus: ut de Ecclesiastico aperte traditur in *d. c. ad probandum 24. de sent. & re jud. & in cap. ult. de excess. prelat.* Sayr. *de censur. lib. 2. c. 6. nu. 1.* & de sæculari probant jura à Sayr. *ibidem num. 15.* allegata, & est sententia communis, Pirhing. *loco supra citato n. 20.* ubi quod acta publica Tabellionis excommunicati vitandi, in foro externo ipso jure irrita sint. Et ex his infertur, quod excommunicatus vitandus non possit conde-
 38 re testamentum (quidquid sit de occulto, & tolerato) *Mart. de succes. legal. par. 3. quest. 14. art. 5. num. 5.* cum testamenti factio sit publici juris *l. 3. ff. de test.* & licet Sayr. *de censur. lib. 2. cap. 9. num. 2. & seqq.* teneant, quod excommunicatus denunciatus valide testari possit, ex eo quia in
 39 jure testari non sit prohibitus, & eum sequatur Bonacin. *de excom. disp. 1. quest. 3. punct. 5. num. 9.* adhuc prima opinio apud me firmior remanet, vel saltem secunda
 40 non est tuta, ut fatetur quoque Corrad. *in prax. disp. lib. 10. cap. 4. num. 12.* quia excommunicatus æquiparatur bannito, *Medic. tom. 2. in tract. mors omnia solv. par. 1. n. 35.* qui facultatem testandi non habet, ut tradit Cherubin. *in summ. Bullar. ad const. 8. Pii II. schol. 2.* ubi alios allegat. Sustineretur tamen conditum favore piæ causæ, *Amostaz. de caus. piis tom. 1. lib. 1. c. 5. n. 51. & 52.*

Septimus effectus est privatio omnis communionis civilis, ac politicæ cum aliis fidelibus, *cap. 2. de except. cap. nuper. 20. c. si aliquando 41. & cap. penult. de sent. excom.* Nomine civilis communicationis, comprehenditur quævis humana societas, eaque tam activa, quam passiva, sive reciproca, quæ prohibita est cum excommunicato vitando, contentæ hoc versu.

Os, orare, vale, communico, mensa negatur.

Per *Os*, prohibetur omne genus salutationis, sive coram per oscula, nutus, colloquia, amplexus: sive per litteras,

aut nuntium, quod fundatur in illis verbis *2. Jo. 1. neque Ave ei dixeritis*: ita ut nec licitum sit honoris causa excommunicato assurgere, vel caput detegere. Per *Orare*, intelligitur omnis communicatio in orationibus, & publicis officiis Ecclesiæ, in quibus non licet participare cum excommunicato, orando cum illo, aut audiendo lucrum, *Vale*, ne saluentur, imò nec refalutatio ei reddatur, quia est prohibita. *Communicatio*, prohibet omnem societatem, videlicet contrahere, vel aliud negocium gerere, itaut neque cum illo ambulare, laborare, aut quodvis opus facere liceat. Per *Mensam*, prohibetur convictus, & cohabitatio in eadem mensa, lecto, cubiculo, quæ quidem non de communicatione merè materiali accipienda sunt, sed in æstimatione morali: nam si casu, & præter intentionem in eandem Domum, cubiculum, vel mensam inciderent, non esset communicatio prohibita.

Causæ autem, quæ excusant, ut licita sit communicatio cum excommunicato 41 vitando, comprehenduntur hoc versu, quem refert *glos. in c. cum desideres 15. vers. excommunicationis de sent. excomm.*

Utile, Lex, Humile, Res ignorata, Necessè.

Per *Utile* accipitur utilitas propria conversantis, vel etiam ipsius excommunicati, sive spirituali, sive temporalis, dummodo sit notabilis: Et hinc est, quod quis potest prædicare coram excommunicato, & audire concionem cum illo, quia concio ordinatur ad salutem animæ, & ut excommunicatus respiciat, petere consilium vel subsidium, sive spirituale, sive etiam corporale, si quis eo indigeat, & vicissim etiam excommunicatus potest simile subsidium petere: item exigere, & recipere debitum ex contractu antea inito etiam societatis *c. responsio 43. cap. cum in voluntate 54. c. si vero 34. ibique Canonistæ de sent. excom.* *Lex*, scilicet matrimonialis, ut omnes DD. intelligunt, nam Uxor potest licitè communicare cum Marito excommunicato etiam non tolerato, reddendo ei debitum, & petendo, quin etiam in omnibus aliis, quæ

quæ ad matrimonium spectant, ut in gubernatione domus, in mensa, & familiari colloquio, ut habetur ex *can. quoniam multos* 103. 11. *quæst.* 3. & vice versa vir potest participare cum Uxore excommunicata Sanch. *de matrim. lib. 9. disp.* 14. n. 16. *Humile*, idest humilitas subjectionis, nam qui alicui subiecti sunt, possunt eidem excommunicato denunciato, & vitando communicare, quia debent illi obedientiam, quæ per censuram auferri non debet *d. c. quoniam multos, c. si vere* 34. *de sent. excom.* dummodo communicatio non fiat in crimine, eo quod parens, Dominus, Prælatus, vel Episcopus excommunicatus fuit *c. inter alia* 31. *de sent. excom.* Et hinc est, quod filii communicare possunt Parentibus excommunicatis non toleratis, siue sint in potestate Patris, siue emancipati, si à Patre necessaria recipiunt: siue sint naturales habitantes cum Patre: siue filii adoptivi, modo sub cura parentum sint: item famuli, & Ancillæ, ac Villici, qui ante excommunicationem cum Domino contraxerunt, communicare possunt cum Dominis excommunicatis *d. c. quoniam*: item Clerici sæculares cum Episcopis suis excommunicatis non toleratis communicare possunt, si sint de familia Episcopi, & deputati ad ejus servitium: tunc enim possunt communicare cum illis in rebus familiaribus, & domesticis, non autem in Episcopalibus, alii verò Clerici, qui non sunt de familia Episcopi etiam illi alioquin subiecti, non possunt communicare cum illo, nisi in necessariis, & quæ sunt permixta jure communi: item Regulares cum Prælato excommunicato vitando cohabitare possunt, non verò cum eo communicare in divinis, nec ut Prælatus est, cum enim is per excommunicationem sit privatus omni jurisdictione spiritali, officium suum erga subditos exercere non potest, & sic solum possunt communicare in iis, quæ moraliter juxta communem usum inter cohabitantes vitari non possunt. Sayr. *de censur. lib. 2. cap. 14. nu. 17.* Pyrhing. *in jus can. lib. 5. tit. 39. num. 122.* *Res ignorata*, idest si quis ignorat, aliquem esse excommunicatum, & dicitur ignorantia facti,

vel ignorat excommunicatum esse vitandum; & dicitur ignorantia juris: dummodo ignorantia non sit crassa, & affectata. Excusat autem hæc ignorantia non solum quomodo communicatur in humanis seu politicis, sed etiam divinis. *Necessesse*, necessitas seu vera indigentia, siue ad animam, siue ad corpus, siue ad famam, siue ad bona temporalia pertineat, siue ipsius excommunicati, siue ipsius communicantis excusat, licitum tunc enim est ob illam communicare cum excommunicato etiam non tolerato *d. c. quoniam multos. 103. 11. quæst. 3.* Unde viatores licite possunt ab excommunicatis petere, & emere necessaria ad victum, & vestitum; pauperes petere eleemosynam: dubius consilium spirituale, aut temporale; ægri medicinam, si alii desint à quibus peti possent: idem licite possunt præstare fideles ipsis excommunicatis vitandi, si pari necessitate premantur Pyrhing. *loco citato num. 126.* Si Episcopus esset excommunicatus, vel suspensus declaratus, aut notorius Clerici percussor, possent ejus subditi se ordinari facere a viciniore Episcopo: incumberet tamen ipsis onus probandi, proprium Ordinarium esse excommunicatum, vel suspensum, *Piasec. in prax. par. 1. cap. 1. art. 2. de subdit. ordin. n. 19.* Sayr. *de censur. lib. 7. c. 10. n. 17.*

Octavus effectus excommunicationis est, quod per eam privetur excommunicatus Ecclesiastica sepultura, itaut neque in loco sacro, aut benedicto, & destinato ad sepulturam fidelium, licite possit sepeliri, neque à Clerico ad sepulturam deduci, quia quibus non communicamus vivis, neque mortuis communicare possumus, *cap. Sacris 12. de sepult.* id verò debet de solis excommunicatis vitandis intelligi juxta *Extravag. Ad evitanda Martini V. confirmata à Leone X. in Bulla concordatorum Galliarum §. 24. impressa in Bulla tom. 1. post Bullam 20. ejusd. Pontificis.* Et de hoc infra in sua Sede dicitur. De his, & aliis effectibus majoris excommunicationis agunt Canonistæ in *d. c. postulastis de cleric. excom.* & in *c. responsio de sent. excom.* Graff. *decis. aur. par. 1. lib. 4. c. 14.* Navar. *in manual. Confessar. c. 27. à n. 17. ad 23. inclusive* Sayr.

43 Sayr. *de censur. lib. 2. c. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. & 8.*
 Nonus effectus majoris excommunicationis est, quod Clericus, si justè, & validè sit excommunicatus, privatur fructibus sui Beneficii, etiamsi de hoc in canone, vel sententia Judicis, nihil dictum fuerit, & etiamsi excommunicatio sit occulta, & non publicata, nec de illis ei subvenitur, nisi in extrema necessitate, & quando non habet aliunde, ne fame pereat, quia qui est extra Ecclesiam, nihil nomine Ecclesiæ potest possidere, ut per *tex. in c. pastoralis 53. ubi glos. de appellat. communiter docent Garz. de benef. par. 7. cap. 13. n. 90. & seqq. Monet. de distrib. par. 2. quest. 15. n. 22. Sayr. de censur. lib. 2. cap. 5. n. 24. & seqq. Ricc. decis. 85. n. 2. part. 1. Leoncil. de privileg. paup. par. 2. privileg. 138. n. 1. 2. & 3. Barbof. in d. c. pastoralis n. 7. & seqq. Donat. prax. rer. regular. tom. 2. tract. 5. de eligend. quest. 11. n. 1. Nicol. lucubr. can. lib. 3. tit. 4. de cler. non resid. n. 23. ampliat. 31.*

Et hoc ampliatur procedere in distributionibus, quas Clericus excommunicatus, nam acquirit, quamvis inserviat per Coadjutorem, ut ajunt Nicol. loco citato, & Leo thes. for. Eccles. part. 2. c. 6. nu. 66. & 67. ubi advertit, quod excommunicatio Coadjuti, Coadjutori nocere non valet Privatio enim fructuum, & Distributionum, est sequela excommunicationis, etiam quando incurrit ipso jure, nec requiritur declaratoria ad tradita per Rot. coram Coccin. dec. 2206. n. 8. aded ut sit Clericus excommunicatus fructus, & emolumenta Beneficii exigeret, peccaret mortaliter, & teneretur illos, seu illa restituere, ut firmant Donat. loco supra citato d. qu. 11. n. 5. & Sayr. d. c. 5. n. 24.

Secundò ampliatur ut regula, sive conclusio firmata procedat, etiamsi excommunicatus, non sit in mora petendæ absolutionis, quia privatio hujusmodi, non fundatur in mora, & duratione contumaciæ, sed est effectus ipsius excommunicationis, ob culpam latæ, ut bene notat Garc. d. c. 13. num. 93. licet Sayr. d. c. 5. numer. 29. velit, quod si justè excommunicatus respiscit, & per eum non stat quo minùs absolvatur, ex quadam Ec-

clesiæ presumptra voluntate, possit in conscientia fructus Beneficii retinere.

Si autem excommunicatio esset nulla, vel injusta, detecta nullitate, aut injustitia, tunc fructus, & alia emolumenta Beneficii non amitteret, ut limitando prædicta, tenent omnes supra allegati, & si illos, vel illa dimississet, recuperaret postquam per Decretum Judicis excommunicatio esset declarata nulla, vel injusta, & quo ad distributiones, si præ absolute inisset tempore debito, & Choro interesse solitus fuisset, Lotter. *de re Benef. lib. 3. quest. 27. nu. 140. & 141. Rot. coram Duno. jun. dec. 380. numer. 5. 6. & 7.* Hæc autem inspectio nullitatis, & injustitiæ, cadit solum in excommunicatione lata ab homine, nam excommunicatio canonis, sive à jure lata, semper est justa, Pirhing. *in can. lib. 5. tit. 39. n. 12. vers. notandum secundò.*

Effectus autem minoris excommunicationis est, privatio susceptionis Sacramentorum passiva, sive participatione, ut patet ex *cap. 2. de except. & cap. ult. de cleric. excommunic.* ac proinde si ita excommunicatus Sacramenta suscipiat, sine justa necessitate, peccat mortaliter, quia materia hujus prohibitionis est gravis: imò Sacramentum pœnitentiæ nec validè suscipit, ob defectum contritionis, licet ob id vel celebrando, nullam irregularitatem incurrat, *d. c. ult. de cleric. excom. Pirhing. ubi supra num. 23.* Si verò ad beneficium Ecclesiasticum eligatur, ejus electio, non quidem ipso facto irrita, sed irritanda est, saltem si scienter electus, sive se eligi passus est *d. c. ult. de cleric. excom. Amostaz. de caus. piis tom. 1. lib. 3. cap. 3. num. 16. Ricc. in prax. var. resol. par. 4. resol. 43. num. 1. Graff. decis. par. 1. lib. 4. cap. 10. n. 3.*

De potestate Excommunicandi §. V.

Porrò excommunicandi potestas Divinitus data est, ut habetur ex Evangelio Matth. 18. -- *Si peccaverit in te frater tuus vade, & corripe eum si te audierit, lucratus eris fratrem tuum: si autem te non audierit, dic Ecclesiæ: si autem Ecclesiam non audierit, & sit tibi sicut Ethnicus, & Pu-*

& *Publicanus*. Quod idem est si diceret, nullam prorsus cum eo habeto communionem, quoniam communio cum infidelibus est Christianis interdicta, ut ait Apostolus -- *quæ pars fidelis cum infidelis*, Cor. 6. Item 2. Jo. 1. -- *si quis venit ad vos, & hanc doctrinam non habet, nolite recipere eum in Domum, nec Ave ei dixeritis; qui enim dicit illi Ave, communicat ejus operibus*. Item 1. Cor. 5. -- *judicavi tradere hujusmodi hominem Satanae in interitum carnis, ut spiritus salvus sit in die Domini*. Item 1. Tim. 1. -- *quos tradidi Satanae, ut discant non blasphemare*. Item 2. Thessal. 3. -- *Quod si quis non obedit verbo nostro pro Epistola, hunc notate, & ne commisceamini cum illo, ut confundatur*. Et, est doctrina communiter recepta in Conciliis Constantiensi, Carthaginiensi 4. Bracharen. 1. & Tridentino, & approbata, prout probat Sebast. Medic. tom. 3. in summ. omnium hæresum verbo excommunicatio, & auctoritate Sanctorum PP. & exemplorum comprobata Bzov. annal. Eccl. ad annum 57. §. 4. & 5. Stengel. sup. cit. mund. Thorit. par. 2. c. 59. §. 14. Forma autem, & modus excommunicandi, & excommunicatos vitandi, & perceptione Sacramentorum privandi; ab Ecclesia data est, ut docent Navar. comment. com. 1. comment. in c. inter verba 11. qu. 3. prælud. 3. num. 4. Sebast. Medic. d. tom. 3. in summ. peccat. capital. tit. 9. de censur. qu. 68. & habetur expressa caus. 11. qu. 3. ferè per tot.

46 Hæc verò potestas solùm illis conceditur, qui jurisdictionem Ecclesiasticam ordinariam in foro externo habent, ut defumitur ex c. cum ab Ecclesiis 3. de offic. Jud. ordin. videlicet, Papæ, & Concilio Generali in universam Ecclesiam, Episcopis electis, & confirmatis, etiam si non sint consecrati, Conciliis Provincialibus in suas Dioceses, & Capitulo Cathedralis Sede vacante; Archiepiscopi autem non possunt excommunicare subditos Suffraganeorum, nisi in causa appellationis, & tempore Visitationis. Item hanc potestatem habent Generales, Provinciales, Abates, Prælati, ac Rectores in Religiosos sibi subiectos. Item ex consuetu-

Monacelli Form. Pars III.

dine nonnullarum Ecclesiarum Archidiaconi, Archipresbyteri, & Decani subditos suos excommunicant: sicut Nuncii, & Legati Apostolici ex commissione Papæ, Pirhing. jus can. lib. 5. tit. 39. num. 24.

Quare excommunicare non possunt, 48

Primò, laici sive potestate ordinaria, sive delegata cap. 2. judic. nisi ex plenitudine potestatis Papalis id eis committatur: imò tanquam talis jurisdictionis incapaces, nec incidenter in cognitione Invaliditatis, aut prætenstæ injustitiæ Censurarum se ingerere possunt, neque inhibere Judicibus, Ecclesiasticis, ne aliquem excommunicent juxta expressam Concilio Tridentino dispositionem sess. 25. cap. 3. de refor. ne potestas Ecclesiastica à Christo Domino immediate instituta ad gubernandum fideles secundùm legem Evangelicam, cum potestate laica confundatur, latè Navar. lib. 2. consilior. de for. comp. consil. 1. per tot. & in commentar. tom. 3. in repetit. v. novit. de judic. not. 3. nu. 81. & seqq. Leo. Thes. for. Eccles. par. 3. cap. 7. num. 13. 68. & 72. Lazar. quæst. can. sect. 4. quæst. 8. num. 21. Fagnan. in c. tuam num. 28. & 46. de ordin. cognit. & plenius in c. Sacro à num. 27. ad 34. de sent. excom. ubi num. 33. firmat, quod quatenus in hoc se ingerant, manifesta sit usurpatio jurisdictionis Ecclesiasticæ, propter quam usurpantes, excommunicationem in Bulla Cænæ contentam incurrant, Diana part. 4. tract. 1. resol. 98. Guaz. 49 zin. jun. ad defens. animar. lib. 2. def. 1. cap. 8. num. 72. Neque hujusmodi causas sub prætextu violentiæ prohibendæ, aut rationis status politici, ad eorum forum trahere possunt: quia priori supplicatione ad Superiorem Ecclesiasticum providetur, ut advertit Sayr. de censur. lib. 3. cap. 18. numer. 6. & 9. & secundum nullum infertur præjudicium: Nam in ditione Principum Christianorum nulla alia est ratio status, nisi quæ cum lege Dei, Ecclesiæ, & illius præceptis consona est, quæ vera ratio status dicitur, ut bene monet Caren. ref. 1. numer. 8. quoniam ad Divinitatis tendit injuriam, qui Sanctorum Patrum constituta contemnere, & violare non metuit,

- cuit, ut ait Justinianus Imper. *in pragm. Sanct.* apud Pithæum in *Cod. pag. 681.*
- 50 Secundò, Mulieres etiam si sint Abbatissæ Monialium *c. dilecta 12. de major. & obed.* quia officium clavium non cadit in sexum fæmineum *glos. in c. nova de pœnit. & remiss.* & hoc fortè ob prævaricationem primæ mulieris Evæ, quæ appetiit similitudinem Dei: Unde ne de cætero Mulieres contra Deum superbiant, pœnalitates, & ærumnæ multæ eis datæ sunt, nempè, quod judicia sæcularia non exerceant. Sacros Ordines non recipiant, Vasa Sacra non contingant, non prædizent, non audiant confessiones, *c. nova de pœnit. & remiss.* Viris subditæ sint, & fœtus cum dolore in lucem edant, & cum pondere portent, ut notat Jo. Herlot. *vulgo Discipulus in Serm. de tempor. Serm. 61. lit. 5.*
- 52 Tertiò, Clerici Conjugati durante conjugio, & ideo Vicarii Episcopi esse non possunt Sayr. *de censur. lib. 1. cap. 5. num. 12.*
- 53 Ab habente autem potestatem, excommunicari possunt soli homines viventes baptizati, rationis, & doli capaces, qui in Ecclesia Superiorem habent: non autem mortui, quia hi cùm non amplius subsint jurisdictioni Ecclesiæ, ab ea ligari, & absolvi non possunt: nam si iis Deus indulgentiam dedit, nihil nocet nostra severitas, & si supplicium præparavit, nihil prodest nostra benignitas, ut respondit Ferrandus Chartaginen. Ecclesiæ Diaconus Pelagio & Anatolio Romanis Diaconis, cujus verba refert Pithæus in *Codic. ad professionem fidei Justinian. Imper. lit. C. pag. mihi 672.* Quarè dum dicimus, quòd mortui possunt excommunicari, & ab excommunicatione absolvi, intelligi debet in propriè, & indirectè, utpotè quia vel Ecclesia tunc publicè declarat, illos dum adhuc viverent censuram excommunicationis incurrisse, & in illa mortuos fuisse, & prohibet in loco Sacro sepeliri, ac pro eis Suffragia, & Sacrificia offerri; vel si signa manifesta pœnitentiæ, & contritionis dederunt ante obitum declarat, & pronunciat eos absolutos, ad hoc ut admittantur ad Ecclesiasticam sepulturam, & orationes,

& suffragia pro eis impertiri possint: pro ut melius dicam infra in sua sede, de excommunicationibus in particulari, & docet Graff. *consil. 7. per tot. de sent. excom. part. 1.*

Secundò excommunicari non possunt non baptizati, ut Turcæ, alique infideles, quia non sunt subjecti jurisdictioni spirituali Ecclesiæ: secus est de Hæreticis, & Apostatis, qui semper manent subjecti Ecclesiæ, Pirhing. *loco sæpè citato n. 26.* Tertiò non possunt excommunicari ratione carentes, ut infans, furiosus, quia hujusmodi personæ nequeunt præceptis, ac legibus obligari nec possunt esse contumaces contra Ecclesiam. Quartò non possunt nec debent excommunicari Animalia irrationabilia, quia solus Homo Christianus est capax excommunicationis passivæ *c. omnis Christianus 32. 11. quæst. 3.* Unde, qui locustas bruchos, vel aliud genus vermium, vel animalium irrationabilium anathematizant (ut non semel contigisse commemorat Navar. *de sent. excom. cons. 57. num. 7.*) ut expellantur, nè damna inferant segetibus, & fructibus terræ, enituntur efficere illud, ad quod nec virtute sua naturali, nec ex divina, aut Ecclesiastica institutione excommunicatio ordinata est, & per consequens adiurantes, & anathematizantes Creaturas irrationales ad actum tanquam procedentem ab ipsis, quia non sunt ejus Dominæ, sed est ejus, qui movet eas, scilicet Dei, cujus dispositione reguntur, & moventur, vel Dæmonis quatenus permissu ejus utitur eis ad nocendum nobis, superstitiosè agunt, & censentur uti medio, & remedio illicito, imò tacita Dæmonis invocatione, & mortaliter peccant si scienter hoc faciant, ut fuisse probat auctoritate Divi Thomæ *2. 2. quæst. 90. art. 1. 2. & 3.* ac aliorum jurium Navar. *d. cons. 57. per tot.* Modus enim exorcizandi irrationalem Creaturam est ille, de quo loquutus sum *tom. 1. tit. 12. form. 4.* & infra denuo dicam. Quinto Communitas tota simul collectivè, Civitas, Collegium, aut Universitas excommunicari non potest, licet singuli possint excommuni-

muni-

- municari c. Romana §. ult. de sen. excom. in 6. D. Thom. in *supplem. part. 3. quæst. 22.*
- 57 art. 5. Sexto, nullus potest seipsum, vel æqualem, vel Superiorem excommunicare, ut ait Sanctus Thom. loco mox citato art. 4. & sic Papa nunquam poterit excommunicari.
- 58 Sed hic jam quæritur, an excommunicatio, vel alia Censura lata per sententiam generalem ab Episcopo, vel alio Prælato Papa inferiore, liget non tantum subditos, sed etiam extraneos, seu peregrinos? & respondetur, quod non liget seipsum, neque æqualem, & neque Superiorem Graff. *consil. 16. num. 22. de sent. excomm. par. 1.* & sic quod ligat solum subditos excommunicantis, non autem peregrinos, seu extraneos, nisi major auctoritas, seu potestas delegata fuerit, prout desumitur ex cap. à Nobis 21. de sent. excomm. ubi cum quæsitum fuisset Clementi III. utrum si quis ita pronunciaverit—*quisquis furtum fecerit excommunicatus sit*, hæc generalis clausula ad ipsius excommunicantis subditos referatur tantum, an verò ad omnes etiam non subditos jurisdictioni illius? respondet Pontifex, quod hac sententia non nisi subditi obligantur, nisi forte delegans (videlicet Papa) majorem, & largiorem auctoritatem contulerit: ipsi neque extenditur ad subditos extra Diæcesim suam, furtum committentes, ut notat ibi *gloss. marginalis*. Verum si subditus nominatim excommunicatus transfret ad aliam Diæcesim, Ordinarius, in cuius Diæcesi permanet, debet prohibere ne cum aliis conversetur, ut respondit S. Congr. Epif. in Tropien. 23. Nov. 1582. juxta Concil. Nicen.
- 59 Præterea notandum, quod habentes à jure hanc potestatem excommunicandi, non ex impetu, & levitate ea uti debent, sed sobriè ex justa, & gravicausa, eaque diligenter, & magna cum maturitate examinata exercenda est, & quando leviores medicinas, & minus periculosas, infirmus non suscipit, ut ex D. Ambr. *lib. 2. de offic. capit. 27.* monet Graff. *dec. aur. part. 1. lib. 4. cap. 1. num. 29.* cum experientia doceat, si temerè, aut levibus ex causis incutiatur, magis contemni, quàm formidari, & perniciem po-

tius parere, quàm salutem: contra mentem *text. in cap. 1. de sent. excom. in 6.* ideoque nullus excommunicandus nisi pro peccato mortali, & eo casu quo cum contumacia sive inobedientia sit conjunctum, & aliud remedium non adfit *cap. quisquis 19. 2. quæst. 6. c. nemo, & c. nullus 11. quæst. 3.*

Causa tamen principalis, & immedia- 60
diata excommunicationis est contumacia, sive insurgat ex culpa mortali, sive pro eo, quod ex sui natura nullum sit peccatum, neque adfit contemptus formalis, putà si lata esset excommunicatio contra non euntes ad processionem: nam si Clericus absque rationabili causa, & monitus illam contemneret, utique excommunicationis vinculo innodaretur, cum possit mihi Prælati id, quod in se peccatum mortale non est præcipere, vel prohibere sub pœna excommunicationis, ut patet in excommunicatione contra alloquentes Moniales, vel ingredienti clausuram, dicit enim D. Gregor. *homil. in Evang. 26.* -- *Pastor vel absolvere indiscretè timeat, vel ligare: is autem, qui sub manu Pastoris est, ligari timeat vel injuste, nec Pastoris sui judicium temere reprehendat, ne etsi injustè ligatus est, ex ipsa tumida reprehensionis superbia, culpa quæ non erat, fiat*, Causa verò mediata, & remota sunt diversa crimina, quæ debent esse mortalia, gravia, scandalosa, & enormia, ex quorum singulis contumacia descendit, vel quia reus citatus non venit, aut stare noluit juri, sive cessare à peccato: vel quia iustus, noluit satisfacere pro peccato commisso *cap. ex par. 23. §. ad intelligendum de verb. signif. & tradunt Graff. decis. aur. par. 1. lib. 4. cap. 7. per tot. Pirhing. loco supra citato num. 30.*

Secundò notandum, quod excom- 61
municatio, vel alia censura Ecclesiastica ferri non potest per sententiam hominis, ob peccatum mere internum, aut omnino occultum, quod nullo modo in actum externum prodiit: quia Ecclesia non judicat de occultis *cap. sicut. 33. in fin. de simon.* Neque ob peccatum merè præteritum, ut ob sacrum neglectum die festo, aut non servatum jejunium: sed necesse præterea est ut reus post mo-

nitionem, aut præceptum, etiam unum peccet, aut peccare præsumat pertinaciter in eo persistendo, quia alias contumax dici non posset: cum enim excommunicatio non sit pura poena, sive vindicta, sed simul medicina, non fertur pro peccato præterito, quod potest esse emendatum; sed ad emendandum, & avertendum hominem à peccato in futurum, ut colligitur ex *d. c. 1. de sent. excomm. in 6.*

63 Tertiò notandum, quod ad incurrendam excommunicationem, vel aliam censuram, non sufficit quivis actus externus, sed requiritur actus consummatus sive peccatum in suo genere completum ita ut effectus lege, & præcepto prohibitus re ipsa sequatur, v. g. si excommunicetur homicida, non incurrit censuram, qui solum percussit, vel vulneravit: si vulnerans, non incurrit, qui percussit sine vulnere: si percutiens Clericum, non incurrit, qui conatus fuit percutere, sed erravit, vel impeditus fuit: Undè excommunicationem latam propter factum aliquod, non incurrit regulariter consentientes, vel mandantes, sicut nec faventes, prius quam crimen re ipsa sit perpetratum; præterquam si in iure, vel ex verbis legis aliud colligatur, Pirhing. *ibid. n. 33.*

64 Quartò notandum, quod nulla excommunicatio ab homine seu Iudice infligi debet, nisi præcesserit admonitio, *cap. reprehensibilis de appellat. c. sacro 48. de sentent. excomm. cap. Roman. tit. eod. in 6.* quæ cum sit introducta in favorem publicum, non potest quis se obligare ut possit excommunicari absque monitione, *Graff. dec. aur. par. 1. lib. 4. cap. 2. num. 38.* Ratio est, quia excommunicatio, vel alia censura, non fertur nisi in contumaces contra Ecclesiam, tales autem non sunt, nisi qui præmissa admonitione excommunicationi censuræ recusant obedire. Hæc autem canonica admonitio debet fieri personaliter ipsi reo, nisi is malitiosè latitet, aut impediat se citari, vel maneat in loco, ad

65 quem non detur tutus accessus: tunc enim satis erit, si citatio cum comminatione fiat ad ejus domum, vel ad Ecclesiæ valvas, vel ad alium locum publi-

cum; undè facile possit ad illius notitiam devenire. Si autem Iudex præsumeret sententiam excommunicationis in aliquem promulgare absque præcedente monitione, incurreret interdictum ab ingressu Ecclesiæ per mensem *d. c. sacro* nisi Iudex sit Episcopus juxta *c. quia periculosum de sent. excomm. in 6.* de qua re dicam infra.

67 Tria igitur requiruntur, ut excommunicatio ab homine justè feratur. Primò, ut præcedat monitio, quæ juxta stylum Tribunalis fieri potest etiam sine scriptura. Secundò, ut feratur ex causa rationabili. Tertiò, ut hæc sit manifesta, prout desumitur ex præmissis. Sunt tamen plures casus, in quibus excommunicari quis potest absque præmissa monitione, quos recenset *Barbos. in d. c. sacro n. 6.* & de aliquibus dicam infra suo loco.

De absolutione excommunicationis. §. VI.

Ab excommunicatione lata a jure nemini reservata, absolvere possunt Episcopi, alique Prælati habentes jurisdictionem Episcopalem: non autem Parochi, vel Sacerdotes habentes facultatem absolvendi à peccatis, ut jam vidimus supra §. 1. *vers. una enim sententia.* Si absolutio excommunicationis, à canone, aliave re sit reservata Papæ, ipse solus vel ille cui commissi potest absolvere, nisi factum, sive actum, cui annexa est excommunicatio, sit occultum tunc enim juxta celebre *cap. 6. sess. 24. Concil. Trident. de reform.* posset Episcopus absolvere, præterquam in casibus, quos Apostolica Sedes post ipsum Concilium sibi reservavit, videlicet, Hæresis, Duelli, Simonia scienter contractæ, confidentiæ Beneficialis, violationis clausuræ monialium ad malum finem, violationis Ecclesiasticæ immunitatis juxta terminos *Constit. Gregor. XVI. Blasphemie hæreticales* cum mala credulitate, prout observat, & tenet *Pac. Jord. elucubr. tom. 1. lib. 3. tit. 4. numer. 92.* Si excommunicatio sit reservata Episcopo, ipse, vel ejus superior, vel Vicarius ejusdem poterit absolvere, vel etiam Capitulum Sede vacante. In articulo mortis

69 tis, quilibet Sacerdos absolvere potest ab omnibus censuris sive à jure, sive ab homine latis, & reservatis, si non detur aditus ad superiorem, & alius, qui de jure absolvere queat, non adfit: injuncto pœnitenti, si convaluerit, pro peccato cui annexa sit excommunicatio reservata, onere se præsentandi Superiori pro suscipiendis ejus mandatis, juxta textum expressum in *c. eos qui de sent. excom. in 6* Et hæc facultas in periculo mortis juxta communiorem sententiam tribuitur etiam Sacerdoti excommunicato vitando, ut videre est apud Nicol. *lucubr. can. lib. 5. tit. 39. n. 43. notab. 2.* refert tamen, Sac. Congreg. Concilii tempore Gregorii XIII. declarasse illa verba Concilii -- omnes Sacerdotes, quoslibet Pœnitentes à quibusvis peccatis, & censuris absolvere possunt, non includere neque intelligi debere de Sacerdote, qui sit excommunicatus vitandus, & ibi rationem talis declarationis affert. Ab excommunicatione ab homine generaliter lata non reservata v. g. *qui tale crimen commiserit, sit excommunicatus*, secundum unam opinionem, quam sequitur Bonacin. *de censur. disp. 1. quæst. 3. pun. 1. numer. 6.* Pirhing. *loco citato numer. 143.* Nicol. *ibid numer. 42.* potest absolvere non solum, qui eam tulit, sed etiam quicumque potestatem habet absolvendi à mortalibus: At ego teneo, quod à sententia excommunicationis ab homine lata, sive generalis, sive specialis sit, non possint absolvere Confessarii, nisi ex delegatione, per eandem rationes, & auctoritates supra in *d. 6. 1. vers. una enim sententia* allegatas: nam excommunicationes generales Prælatorum, ut plurimum sunt Synodales, quæ dicuntur excommunicationes juris, Graff. *consilior. lib. 71. de sent. excommun. conf. 2. numer. 6.* & æquipollent canoni, ut inquit Corrad. *in prax. disp. lib. 8. capit. 3. num. 32.* alias excommunicationes hujusmodi impunè despicerent, & Confessarii, sive Parochi exercerent jurisdictionem fori externi, quam non habent, Graff. *dec. aur. part. 1. lib. 4. capit. 15. numer. 68.* & 71. ubi de sententia excommunicationis hominis, quæ sit generalis, D.

Monacelli Form. Pars III.

Thom. *supplem. part. 3. quæst. 20. art. 2.* Neque in hoc suffragatur responsio, 72 quod absolutio Confessariorum valeat quoad forum conscientie tantum, non verò quoad forum exterius, ut ajunt nonnulli, quos refert Piassec. *in prax. tit. 1. art. 3. de casib. Epif. refer. numer. 8.* tum quia excommunicatus non potest absolvi à peccato, propter quod censura ligatur, nec recipere Sacramentum, nisi prius absolvatur à censura, ut docet D. Thom. *loco mox. cit. ad 2.* tum quia, absolutio ab excommunicatione in foro conscientie, non requirit Sacramentum pœnitentie, Saravia *de adjunct. post Franc. de Eccles. Cathedr. quæst. 15. numer. 8. & 9.* & alii ab eo allegati. Ab excommunicatione autem lata ab homine in specie, & nominatim, v. g. contra Petrum, absolvere tantum potest, qui eam tulit, vel ejus Superior, vel successor, vel delegatus, & in hoc omnes DD. conveniunt.

Ab excommunicatione autem minore à jure lata absolvere potest proprius Parochus, & non alius Sacerdos juxta literalem sensum *c. nuper 26. de sent. excom. Graff. decis. aur. par. 1. lib. 4. d. cap. 15. n. 80. & 81.* Pirhing. *loco cit. nu. 144.* licet alii teneant quod quivis Sacerdos potestatem habens absolvendi à peccatis, possit quoque absolvere ab ista excommunicatione, Jo. Herolt. *vulgo Discipulus serm. de temp. 69. lit. H.* Nicol. *in flosc. verb. excommunicatio nu. 9.* Sayr. *de censur. lib. 2. capit. 23. numer. 11.* ubi ait, quod ex vi delegationis qua eis permittitur, ut pœnitentie Sacramentum administrent, eo ipso tacite potestas hæc data intelligatur ex praxi, & consuetudine Ecclesie. Qui verò excommunicatione minori ligatus existit, potest alium excommunicatum etiam majore absolvere; quia per illam non privatur exercitio jurisdictionis *c. fin. de cler. excom. cap. duobus 56. de sent. excom.* Forma autem absolutionis hæc est.

Absolve te à vinculo excommunicationis, quod incurristi propter (hanc vel illam causam seu crimen) & restituo te Sacramentis Ecclesie, & fidelium communioni in nomine Patris, &c.

B 3

Hæc

Hæc quidem forma servabitur, quando quis propria auctoritate absolvit: si vero absolvat auctoritate delegata, hæc uti poterit.

Auctoritate Omnipotentis Dei, & Sanctorum Apostolorum Petri, & Pauli, & SS. D.N. Papæ (Illustrissimi Episcopi nostri N.) in hac parte tibi concessa, & mihi commissæ, absolvo te &c. Lazar. quæst. can. sect. 4. quæst. 12. n. 12.

76 Ante absolutionem ab excommunicatione majori duplex cautio exigenda, & præstanda est à reo. Prima præstat per juramentum de parendo mandatis Ecclesiæ, vel absolvendis, idest de non committendo in posterum hujusmodi delicta *cap. ex tenore, c. ad hæc de sent. excom. quod tamen non exigitur pro levibus delictis, sed tantum quando absolutio est solemnis pro gravi crimine Lazar. quæst. can. d. sect. 4. quæst. 12. n. 11.* Altera cautio datur de satisfaciendo parti læsæ; nullus enim neque in foro interno, neque externo absolvendus est ab excommunicatione, nisi prius parti læsæ sit realiter satisfactum, vel cum ea transactum. Quod si reus statim facere non possit, tunc cautionem sufficientem præstare debet, & scilicet pignoratitiam, vel fidejussoriam: quod si neque hanc dare possit, sufficit juratoria, quia nemo ad impossibile obligari potest, Pirhing. *in jus can. lib. 5. tit. 39. n. 163.* Si autem ita absolutus postea satisfacere negligat, non incidit in priorem excommunicationem, sed poterit iterum à Judice excommunicari, *c. ad reprimendam de offic. ord.* Absolvens autem ante præstitum juramentum de parendo mandatis Ecclesiæ, vel ante præstitam satisfactionem parti læsæ, illicitè quidem absolvit, sed validè: quia hæc non pertinent ad substantiam absolutionis *c. venerabilibus 7. §. sane in fin. de sent. excom. in 6. Bellett. disq. cleric. de favor. cler. can. §. 5. n. 47.*

77 Absens sicut potest excommunicari, ita & potest absolvi per Procuratorem, Pac. Jord. *elucubr. lib. 14. tit. 2. num. 180.* Pirhing. *loco cit. numer. 164.* Item mortuus absolvi potest, ab eo scilicet, a quo poterat vivus absolvi, si ante obitum signa pœnitentiæ dedit, non directè; quia

non est amplius homo super terram; sed ad hoc ut sit capax Ecclesiasticæ sepulturæ, & suffragiorum Ecclesiæ juxta dispositionem *tex. in cap. à nobis il 2. de sent. excom. ubi Fagn. n. 14.* dat formulam facultatis, quæ solet expediri à S. Pœnitentiaria Urbis; quæ est sequens.

Quare si sic vobis visum fuerit, vobisque de prædicti N. viventi pœnitentiæ per evidentia signa constiterit, ut eundem sic defunctum, dummodo illius, hæredes injuriam passis, quibus ille si viveret, occasione præmissorum satisfacere teneretur, prius competenter satisfaciant, vel per eos non stet, quominus arbitrio vestro satisfaciant competenter in eo, in quo tenentur, ab excommunicationis sententiâ, quam propter præmissa incurrit, absolvere in forma Ecclesiæ consueta, & in foro conscientie tantum licite valeatis, ad effectum dum taxat ut pro illius anima publicæ, & private orationes, ac preces fieri, ejusque corpus Ecclesiasticæ tradi sepulturæ possint, facultatem, & auctoritatem vobis concedimus.

Item datur aliquando, absolutio ad cautelam, vel cum reincidentia primo modo non datur, nisi citata parte, & visis actis, & dubitetur de nullitate excommunicationis ab homine prolatae, vel à jure, & si occurrat dubium facti, vel probabile dubium juris, absolutio datur hac forma.

Dominus noster Jesus Christus dignetur te absolvere, & ego auctoritate ejusdem absolvo te à vinculo excommunicationis si quod incurristi ob tale crimen; ut docet Lazar. quæst. can. sect. 4. quæst. 16. n. 4. & 13.

Quæ quidem absolutio præmitti solet ante absolutionem Sacramentalem, nec non ante aliquem alium actum, cuius valor impediri posset per censuram si adesset, v. g. ante electionem, vel collationem Beneficii Ecclesiastici, vel Ordinis, juxta exemplum propositum in *c. venerabili 52. de sent. excom.* ex quo loco colligitur etiam, quod in absolutione semper sit exigendum juramentum de parendo mandatis Ecclesiæ, quando non constat excommunicationem esse injustam, ut advertit ibi *Glos.* licet omisso, actum absolutionis non annullat, ut

ut jam diximus, & docet *Glof. in c. super*
51. verb. cum promissione tit. eod.

83 Secundus; absolutionis modus cum re-
 incidentia solet praticari, quando quis
 propter mortis periculum, vel aliquod
 aliud impedimentum legitimum excom-
 municatus, fuit absolutus ab eo, à quo
 aliàs non potuisset absolvi, eo cum one-
 re, seu conditione, ut cessante impedi-
 mento, vel periculo se præsenteret Supe-
 riori, qui extra eum casum illum poterat
 absolvere, non ut ab eo iterum absolva-
 tur, cum jam plene absolutus sit, sed ut
 satisfactionem imponat, & mandatum
 suscipiat *cap. de cetero, &c. quomvis de*
sent. excomm. is enim si cessante periculo,
vel impedimento, se non præsenteret,
cum commodè potest, reincident in sen-
tentiam excommunicationis ipso jure,
ut disponit text. in c. eos qui 22. de sent. ex-
com. in 6. si autem in dicto mortis periculo
excommunicatus absolutus esset simplici-
ter absque dicto onere, non reincidentet
ipso jure, sed esset necessaria Judicis de-
claratio, Graff. consil. 13. num. 7. de sent.
excom. lib. 5. tom. 1.

84 At si absolutio, cum reincidentia con-
 cedatur, ut sæpe contingit, vigore lite-
 rarum Sac. Congregat. Immunit. tunc
 elapso termino absolutionis, Ordinarius
 debet reaffigere Cedulones contra jam
 cum reincidentia absolutos, ut ead. Congre-
 gat. respondit in Baren. 19. Decembr. 1634.
 & in Alessanen. 17. Januar. ejusdem anni
lib. 2. dec. pag. 181. si verò absolutio conce-
datur ad tempus, tempore elapso, abso-
lutus ipso jure reincident, quia absolutio
ista est potius suspensio excommunicatio-
nis, quæ finito tempore cessa Graff. loco
cit. n. 8. & hoc evenit, quoties Sac. Cong-
reg. Concilii, vel Episcopor. rescribit:
Episcopus informet suspensis censuris ad tres
meses, vel alio simili modo.

85 Hanc autem absolutionem cum rein-
 cidentia, dare non possunt A. C. neque
 Ordinarii locorum, quoties agitur de
 censuris promulgatis ex causa jurisdic-
 tionis immunitatis, vel libertatis Ec-
 clesiasticæ uti reservatis summo Ponti-
 fici, ut sæpe declaravit ead. Sac. Congr.
 & præsertim in una Regni Neapolitani
 27. Maii 1643. lib. 3. Dec. Paul. pag. 176.

numer. 6. & recenter in Melphien. 22.
 Aprilis 1673. lib. 1. Decr. Alt. pag. 792.
 & in Ravellen. 30. Augusti 1698. lib. 2.
 Decr. Vallem. pag. 172. à tergo, in quibus
 dictum fuit, quod quatenus A. C. in præ- 86
 dictis causis, inhibitiones, vel absolutio-
 nes concederet, illis non obstantibus,
 Episcopus contra reos procedere possit.
 Si autem Episcopus vigore facultatis si-
 bi delegatæ in iisdem causis absolvat,
 pro Decreto absolutionis nihil recipere
 debet, salvo tamen quod debetur pro 87
 reintegratione immunitatis læsæ, ac pro
 actis Curia Episcopi, ead. Congr. in
 Majoricen. 14. Aprilis 1674. lib. 1. Decr.
 Alt. pag. 924.

88 Absolutio autem non præsumitur, &
 ideo, qui semel fuit publicè excommu-
 nicatus, præsumitur adhuc censura li-
 gatus, nisi probet se absolutum fuisse
cap. sicut 39. de sent. excomm. neque suffi-
cit hoc probare in foro contentioso per
schedulam Confessarii, ut advertit Pi-
ring. in jus can. lib. 5. tit. 39. numer. 180.
vers. notandum secundo. Et hæc de pri-
ma censura in præludio attingisse suffi-
ciat.

De Suspensione §. VII.

89 Secunda censura est Suspendio, per
 quam persona Ecclesiastica privatur usu
 seu exercitio Ordinis, Officii, aut Bene-
 ficii Ecclesiastici, quod illi competit
 ratione alicujus potestatis Ecclesiasticæ,
 in totum, vel in partem, ad tempus,
 vel in perpetuum ob suam culpam. Hæc
 censura ferri non potest, nisi ab habente
 jurisdictionem Ecclesiasticam exte-
 riorem *cap. dudum il 1. de elect. Dicitur ibi*
-- persona Ecclesiastica, ad differentiam
excommunicationis, & interdicti, quæ
etiam in laicos feruntur. Dicitur ibi
-- ob suam culpam, quia quatenus est
 censura ferri non potest absque propria
 culpa saltem veniali, & ad differentiam
 interdicti, quo ferri potest etiam pro cul-
 pa aliena.

90 Suspendio dividitur in totalem, &
 partialem. Totalis est simul ab Officio,
 & Beneficio, cujus exemplum habetur
 in *cap. tuarum 11. de privileg. & in clem. 1.*

de decim. item vel est suspensio totalis ab Officio dicitur, per quam aliquis ab omni Officio Spirituali, tum Ordinis tum jurisdictionis, & Ecclesiasticæ administrationis prohibetur. Totalis verò suspensio à Beneficio est, per quam aliquis ab omni

91 Beneficio Ecclesiastico, quoad ejus administrationem, & fructuum perceptionem suspenditur. Et hinc est, quod quando quis suspenditur determinatè ab Officio, five à jure, five ab homine, non censetur suspendi à Beneficio, nisi id exprimat: quia suspensio ab Officio, & à Beneficio sunt diversæ species suspensionum, ita ut una non contineatur sub altera, nisi utraque exprimat, ut patet ex *c. tam litteris 33. de test. d. cap. tuarum de privil. cap. 1. de secund. nupt. cap. quia in omnibus de usur. c. ult. de clandest. despons. c. cum in cunctis §. fin. de elect.* in quibus juribus una ab altera distinguitur.

92 Partialis suspensio fit, vel à certo tantum Officio, aut parte ejus, v. g. ab Ordine tantum, per quam prohibetur ordinatus exercere aliquem actum suo ordini deputatum, & æquipollet suspensioni à divinis (potest autem facere, quæ facit laicus) vel à certo ordine, per quam prohibentur omnes functiones illius ordinis v. gr. Sacerdotalis, vel à certa functione, five actu ordinis, v. g. ab audiendis confessionibus, vel celebratione missæ: vel à jurisdictione tantum, ita ut nullus actus jurisdictionis suspensus possit exercere: aut à certo tantum actu jurisdictionis, v. gr. à collatione Beneficii, vel voce suffragii in electione, vel demùm à certa parte tantum fructuum Beneficii, aut distributionum, ut tradunt communiter Navarr. *manual. confess. cap. 27. nu. 51. cum seqq. Graff. dec. aur. part. 1. lib. 4. cap. 25. & consil. 10. diff. 3. & consil. 12. numer. 2. de sentent. excomm. lib. 5. Bonaccin. tom. 1. de suspens. disp. 3. punct. 1. Guazzin. ad defens. animar. lib. 2. defens. 6. cap. 43. Pirhing. in jus can. lib. 5. tit. 39. n. 198. & duob. seq.*

93 Præterea quælibet ex prædictis suspensionibus, vel fertur à jure, vel ab homine: item vel est temporalis, vel est perpetua, temporalis cessat elapso termino; perpetua verò non tollitur nisi

per absolutionem. Suspensiones autem provenientes à jure communi, vel Constitutionibus Apostolicis, sunt sequentes.

Contra Clericos.

Recipienter scienter Ordines Sacros ab eo, qui renunciavit Episcopatu *c. 1. de ordin. ab Episc. qui &c.*

Recipientes Ordines ab alieno Episcopo sine licentia proprii *cap. 1. & 3. dist. 71. Concil. Trid. sess. 23. cap. 8. de reform. & contra recipientes Ordines Sacros Bulla Pii II.*

Recipientes Ordines à proprio Episcopo Pontificalia exercente in aliena Diœcesi sine licentia Episcopi loci *Conc. Trid. sess. 6. de reform. c. 5.*

Recipientes Ordines ab Episcopo titulari absquè proprii Prælati licentia, etiam prætextu familiaritatis *Conc. Trid. sess. 14. de refor. cap. 2.*

Recipientes Ordines à schismaticis *c. 1. & 2. de schismat.*

Recipientes scienter Ordines ab excommunicato *DD. in d. cap. 1. & 2. de schism. Sayr. de censur. lib. 2. c. 1. n. 1.*

Recipientes Ordines dum sunt excommunicati, suspensi, vel interdicti *c. cum illorum de sent. excomm.*

Recipientes Ordines Sacros antè legitimam ætatem *cap. vel non est compos de tempor. Ord. vel extra tempora absquè dispensatione Bulla Pii II. 7. vel non servatis interstitiis c. cum quidam: & c. litteras de tempor. Ordin.*

Obiicientes in personam electi, & postea deficientes in probatione, à Beneficiis per triennium suspenduntur *c. 1. de elect. §. Adicientes in 6.*

Ordinatos sine, vel ficto titulo *can. neminem cap. Sanctorum dist. 70. & contra Ultramontanos Bulla Urban. VIII. 33. §. 3.*

Promotos per saltum *Conc. Trid. sess. 23. c. 14. de refor.*

Suscipientes Sacrum Ordinem post matrimonium ratum etiam non consummatum *extravag. Antiquæ de vot.*

Ordinatos in Sacris cum litteris dimissoriis Capituli, five ejus Vicarii Sede

de vacante infra annum *Concil. Trid. sess. 7. de refor. cap. 10.*

Tradentes sepulturæ publicos usurarios *c. quia in omnibus de usu. vel ab illis accipientes obligationes.*

Parochos iungentes Sponfos alterius Parochiæ sine licentia proprii Parochi *Concil. Trid. c. 1. sess. 24. de refor. matr.*

Parochos non prohibentes matrimonia clandestina, vel contra interdictum Ecclesiæ *cap. cum inhibito §. Fin. de cland. disp. At hæc suspensio trienniali non est iplo jure lata, sed ferenda à Judice: quia text. dicit -- ab officio suspendatur, quod est verbum futuri modi, respiciens actum, sive Judicis ministerium: imo hodie attento Trid. Concilio loco mox citato, pro tali delicto, pœna videtur arbitraria, ut ait Sanch. de matrim. lib. 3. disp. 48. n. 4.*

Utentes publicè virgata, vel partita veste sine causa rationabili, per sex menses suspenduntur à perceptione fructuum Beneficiorum *clen. 2. de vit. & honest. cleric.*

Gravantes alienis debitis Ecclesias sibi commissas *c. 2. de solut.*

Occupantes bona Ecclesiarum vacantium, vel à Prælati ipsarum defunctis relicta *c. quia sæpe de elect. in 6.*

Electores Episcoporum non præsentantes electo electionem infra octo dies sunt suspensi à perceptione fructuum suorum Beneficiorum per triennium *cap. cupientes de elect. in 6.*

Eligentes indignum ad Episcopatum, vel curam animarum ab Ecclesiasticis Beneficiis triennio sunt suspensi, *c. cum in cunctis de elect. in 6.*

Compromissarios scienter eligentes indignum, hi ab Ecclesiasticis Beneficiis triennio sunt suspensi. *c. compromissarius tit. eod.*

Postulantes ad Cathedrales Ecclesias minores 27. annis, & ad Ecclesias inferiores Religiosos Ordinum Mendicantium, Beneficiis, quæ in ipsa Ecclesia obtinent suspenduntur *extravag. unic. de postulat. Prælat.*

Eligentes per abusum sæcularis potestatis *c. quis quis 13. de elect.* non est suspensio latæ sententiæ, sed ferendæ.

Inferiores Episcopis, recipientes pro-

curationem visitando in pecunia, vel in victualibus, visitationis officio non impenso *c. exigit de cens. in 6.*

Facientes contra conscientiam, & contra justitiam in gravamen partis in judicio, quicquam per gratiam, vel per Sortes, sunt suspensi ab officio per annum, *c. 1. de sent. & re judic. in 6.*

Conservatores Regularium, qui se intromiserint in aliis, quam manifestis injuriis, ab officio per annum suspensi sunt *c. fin. de offic. & potest. jud. deleg.*

Concubinarios notorios, *cap. fin. de cohab. cleric. & Mulier.*

Celebrantes missam, & in ea non communicantes *cap. relatum de consecr. dist. 2.*

Omittentes sine gravi causa missam jam inchoatam, incurrunt suspensionem à Corpore, & Sanguine Christi *cap. nullus Episcopus 57. de consecr. dist. 1.* possunt tamen Eucharistiam sumere more laicorum.

Crimen nefandum exercentes *Bulla Pii V. 72.*

Consequentes Ordines Simoniacè *Bulla Pii V. 5. §. 8. c. penult. de Simon.*

Spontè jurantes de tenendo schismate *c. 1. de schismat.*

Raptores Mulierum *Concil. Trid. capit. 6. sess. 24. ref. matr.*

Disputantes in popularibus Concionibus, de Immaculata Conceptione B. M. V. aut de ea vulgari Sermone scribentes, aut dictantes *Bulla Pii V. 114. §. 2. aut impugnantes illam Greg. XV. Constit. 29.*

Celebrantes coram excommunicato scienter *c. is qui 18. ibique glos. de sent. excom. in 6.*

Recipientes, & admittentes Prælatos promotos à Sede Apostolica, eisque obediens sine litteris *extravag. 1. de elect.*

Superiores Ecclesiarum non exigentes singulis annis rationem de adimplemento onerum missarum *Bulla Innoc. XII. anno 1697. emanata.*

Contra Episcopos.

Conferentes ordines simoniacè, *cap. penult. de simon. extrav. 2. de simon.*

Ordi-

Ordinantes non subditum absque licentia proprii Ordinarii, *Concil. Trid. capit. 8. sess. 23. de refor.*

Ordinantes ad Sacros Ordines Religiosos non professos, *Bulla Pii V. 75.*

Ordinantes Monachum sine licentia Abbatis, *c. fin. dist. 58. ubi Barb.*

Conferentes Clericalem Tonfuram infanti, aut illitterato, vel conjugato, per annum à collatione Clericalis tonfuræ suspenduntur, *c. nullus. de temp. ord. in 6.*

Privantes Beneficiis eos, qui in Romana Curia commorantur, *Eug. IV. in extravag. Divina de privil.*

Submittentes laicis bona, & jura Ecclesiæ absque consensu Capituli, & Sedis Apostolicæ licentia, *c. hoc consultiſſimo de reb. Eccles. non alien. in 6.*

Occupantes, & in proprium usum convertentes bona Beneficiorum vacantium ad eorum provisionem pertinentium, ab ingressu Ecclesiæ sunt suspensi, donec restitutionem fecerint, *cap. fin. de offic. ord. in 6.*

Abutentes potestate delegata in causa alienationis bonorum, & per gratiam aut timorem, vel sordes, alienationi consentientes, & Decretum interponentes, *Constit. Pauli II. 2. Bulla tom. 1. pag. 327.*

Admittentes resignatione Beneficiorum contra formam præscriptam in *Constit. 58. Pii V.* suspenduntur à collatione, electione, præsentatione, confirmatione, & institutione Beneficiorum, & officiorum.

Negligentes procedere contra simoniacos, *c. quid quid 101. 1. quest. 1.*

Episcopos Inquisitores, qui faciundo, vel omittendo delinquant in officio, *clm. 1. §. verum de heret.*

Procurantes capi Ecclesiasticos, ut renuncient Beneficiis, vel ut citati, ad Sedem Apostolicam accedere non valeant suspenduntur triennio à perceptione fructuum Ecclesiarum suarum *clm. 2. de penit.*

Non servantes *extravag. 2. de elect. Joann. XXII.* quoad perceptionem fructuum Beneficiorum vacantium primi, vel secundi anni.

Confirmantes, & consecrantes ele-

ctum in Episcopum, non præmissa inquisitione, an in recessu ab appellatione ad S. Sedem interposita pravitas intercesserit, *c. provida de elect. in 6.*

Accedentes ad Ecclesias, ad quas fuerunt promoti non expeditis litteris, ac non præstito fidelitatis juramento, *extravag. 1. de elect.*

Concubinarios à Synodo Provinciali monitos, non se emendantes, *Concil. Trid. c. 14. sess. 25. de refor.*

Relaxantes incendiariis poenas à jure inflictas, *c. pessiman 23. quest. 8.*

Publicantes indulgentias, & facultatem eligendi Confessarios, solventibus aliquid *Bulla Pii V. 99.*

Non visitantes limina Apostolorum tempore præscripto *Bulla Sixti 15.*

Ingredientes Monasteria Monialium in casibus non necessariis, *Bulla Greg. XIII. 28. dubiis.*

Contra Capitula.

Occupantes bona à Prelato dimissa, vel vacationis tempore obvenientia, *c. quia saepe de elect. in 6.*

Recipientes Prælatos, eisque obediētes absque litteris Papæ, *extravag. 1. de elect.*

Recipientes ex pacto in ingressu ad Religionem ab admisso, prandia, pecunias, aut jocalia, *extravag. sanè de simon.*

Non observantes in resignatione Beneficiorum contenta in *Bulla Pii V. 58.*

Contra Religiosos.

Apostatas in Apostasia ordines recipientes, *c. fin. de apost.*

Recipientes Alumnos ad professionem antè annum probationis, *c. non solum de regul. in 6.*

Superiores concedentes redditus, aut possessiones Monasteriorum alicui ad vitam, seu aliud certum tempus, nisi necessitas exposcat, *clm. 1. de reb. Eccles. 1.*

Appropriantes sibi, & usurpantes decimas ipsis non convenientes, *clm. 1. de decim.*

Non deferentes habitum à regula præ-

præscriptum *Clem. 1. §. si quis de stat. monac.*

Prælatos, ad quos occasione excessuum suorum Religiosorum bona aliqua pervenerint, non satisficientes personis damnificatis, *Clem. 1. §. quibus de privil.*

Postponentes conscientibus conscientiam facere de solvendis decimis, ab officio prædicationis, ipso facto, suspensi sunt, *Clem. cupientes de pæn.* quam si violaverint excommunicationem incurrun *t ibi.*

Non profectos recipientes Ordines Sacros, *Bulla Pii V. 75.*

Introducentes Mulieres intrâ Claustram Monasteriorum, *Bulla Pii V. 20.*

Ejectos à Religione, *Urban. VIII. Constit. 16. §. 10.*

Superiores, non exigentes à Sacristis, & Ecclesiarum Regularium ministris singulis annis rationem, de adimplemento onerum missarum, *Bulla Innoc. XII. anno 1697. emanata, data, in appendic. tom. 1. pag. 346.*

Et has suspensiones enumerasse sufficiat, cæteris prætermittis, quæ vel singularum Religionum causæ serviunt, vel sunt comminatoriæ, vel cum interdicto confunduntur. Eas autem, quæ ab homine promanant, quis, & ob quam causam ferre possit, quia sint effectus suspensionis, nunc breviter erit videndum.

De potestate, & causa ferendi Censuram suspensionis. §. VIII.

94 Omnis, & solus ille, qui potest excommunicare, potest etiam suspendere, *Navarr. manual. cons. cap. 27. n. 155.* ratio est, quia, & eadem est potestas jurisdictionis ad ferendas censuras, cum omnes ad eundem finem ordinentur, scilicet ad coercendam contumaciam, & inobedientiam subditorum rebellium.

95 Hæc censura scripto ferenda est regulariter, sicut excommunicatio, *c. 1. de sent. excom. in 6.* debet præcedere suspensionem monitio, quando ab homine ferenda est ob contumaciam: quamvis non requiratur, quando infligitur in pœnam ut distinguit *Navar. loco nuper cit.* cum aliis, quos

refert, & sequitur *Pirhing. in jus canon. lib. 5. tit. 39. n. 205.*

Soli autem Clerici, præter Papam: 96 possunt Censura suspensionis ligari, quia est quædam privatio Ecclesiasticæ potestatis, cujus soli Clerici sunt capaces. Probabile tamen est etiam Abbatissas, posse suspensionem incurere. quia sunt personæ Ecclesiasticæ capaces spiritualis officii, & jurisdictionis spiritualis, saltem ex commissione, *Pirhing. loco citat. num. 206.* Episcopi verò ex privilegio, *c. quia periculosum 4. de sent. excom. in 6.* non incurrun *t suspensionis, 97 nec interdicti generalem sententiam à jure latam, nisi eorum fiat expressa mentio.*

Porrò non tantum singulares personæ, sed tota communitas, seu Collegium Clericorum, suspensione ligari potest; idque vel collectivè, ut v. gr. totum corpus Capituli suspendatur, vel distributivè singuli è corpore, dummodo noxii sint suspendantur, *c. 1. ne sed. vac. &c. quia sæpè 40. de elect. in 6. Pirh. ubi supra num. 207. Guazzin. jun. ad defen. anim. lib. 2. def. 6. cap. 43. numer. 14. 98* Verum est tamen, quod hæc censura ut supra notavi, non incurritur, nisi ob propriam culpam, eamque mortalem, prout communiter imponi solet, etiam ab homine (nisi suspendatur totum corpus collegii: nam tunc potest incurri etiam sine culpa, sed non sine causa, & hoc tunc fit ob bonum publicum, & commune, ut est bellum, quod fit contra Urbem rebellem, in qua nocentes cum innocentibus occiduntur) cum pœna debeat esse commensurata delicto, seu culpæ: Et suspensiones ab officio, beneficio, ordine &c. sint graves pœnæ; ideò requirunt culpam gravem, seu mortalem. Quod si levis sit suspensio, v. g. ab uno actu electionis, à Missa celebranda una die, vel ad breve tempus, potest etiam alicui imponi, etiam propter levem, sed venialem culpam, *Pirhing. & Guazzin. locis citatis, Sayr. de censur. lib. 4. cap. 1. n. 20. 99*

De effectibus suspensionis. §. IX.

- 01 Effectus principalis suspensionis est, quod si suspensus aliquem actum, à quo est suspensus exerceat, graviter peccat, si materia gravi sit, ac propterea si durante suspensione actus ordinis exerceat, ipso facto contrahit irregularitatem, ut habetur in c. 1. de sent. & re jud. & c. 1. de sent. excom. in 6. actus tamen ordinis exerciti validi sunt (excepta absolutione sacramentali, quæ jurisdictionem requirit) quia horum actuum valorem Ecclesia impedire non potest, si debito modo agantur: at verò actus, qui jurisdictionem requirunt, si suspensus sit occultus, & communiter toleretur in publico officio, validi sunt, licet peccet si ex se, & sponte faciat, Pirhing. loc. citat. num. 210.
- Suspensus, nominatim denunciatus est vitandus in eo, à quo est suspensus, & in actibus deputatis suis ordinibus, peccatur mortaliter, ut dicit Navar. d. cap. 27. n. 163. vers. non infertur, Sayr. de censur. lib. 4. cap. 11. n. 5.
- 102 Secundus effectus est, quod suspensus ab ordine, vel beneficio, scienter, violans suspensionem, præsertim celebrando, in perpetuum ab officio, & beneficio deponendus est, argumento, text. in c. Clerici, & c. latores de cler. excom. imò quod sit excommunicandus tanquam omnium suspensionum gravissima, propter actus celebrandi dignitatem, ex pluribus probat Sayr. de censur. d. lib. 4. d. cap. 11. 12. 13. & 14.
- 103 Tertius effectus est, quod suspensus ab officio, ordine, vel jurisdictione in uno loco, ubique est suspensus, ita ut nullibi possit exercere actus illius potestatis, à qua est suspensus, donec absolvatur, quia censura afficit immediate personam, ideoque eam comitatur, etiam extra territorium ferentis, nisi aliunde de contrario constet, Barb. in c. cum & plantare n. 16. de privil. Pirhing. ubi supra n. 214.
- 104 Quartus effectus est, quod suspensus à minori ordine non potest ad majores ascendere, nisi absolvatur, quia videretur promotus per saltum, Nicol.

in fosc. verb. suspensio, nu. 4. nam cui non licet quod minus, nec licere debet, quod majus.

Quintus effectus est, quod suspensus ab officio, & beneficio non potest eligere, & est incapax beneficii Ecclesiastici, & provisio ei facta nulla est, c. cum dilectus 8. ibique glos. de consuetud. cum aliis apud Barbof. de offic. & potest. Episc. alleg. 8. nu. 14. & sup. d. cap. cum dilectus num. 12.

Alii plures sunt effectus minus principales hujus Censuræ, quos videre poteris apud Navar. d. capit. 27. à num. 159. cum plurib. seqq. Graff. decis. aur. part. 1. lib. 4. cap. 25. per tot. Bonacin. de susp. disput. 3. punct. 2. pariter per tot. Sayr. de cens. lib. 4. cap. 5. & cap. 6. per tot.

De absolutione suspensionis. §. X.

Nulla reperitur forma præscripta in absolutione hujus censuræ, sed ferri, & tolli potest quibuslibet verbis id significantibus: imò solo verbo, v. gr. removeo, vel revoco suspensionem: quando tamen agitur de suspensione certa: viri periti utuntur hac forma.

Absolve te à vinculo suspensionis, quod incurristi ob talem causam, & restituo te pristinae executioni tuorum ordinum, vel officiorum: & si est dubia dicunt. si teneris aliquo vinculo suspensionis, a quo te possum absolvere, absolvo te &c. juxta tradita à Navar. d. cap. 27. n. 161. vers. sexto dico, & Sayr. de censur. lib. 4. c. 17. n. 33.

Suspensio ad certum tempus, v. gr. ad triennium, vel sub conditione, v. gr. donec satisfecerit, elapso eo tempore, vel impleta conditione, cessat sine alia absolutione, sive sit imposita à jure, sive ab homine, Navar. loco citato, Pirhing. ubi sup. num. 208. vers. à suspensione.

A suspensione lata ob contumaciam, & non in pœnam delicti, absolute sine termino, & sine reservatione, sive jure communi, sive particulari, confirmata, vel non confirmata per Papam, potest absolvere Episcopus, & ejus Vicarius, aliivè jurisdictionem, quasi Episcopalem habentes: non autem Parochi,

chi, & alii confessarii, qui à talibus suspensionibus, etiam jure communi non reservatis, vel ab homine latis, absolvere non valent, nisi talis potestas eis competat ex speciali privilegio, vel ex delegatione ejus, ad quem talis absolutio, jure ordinario spectat, Navar. cap. 27. n. 162. Pirhing. dict. num. 208. vers. secundo suspensio, Guazzin. jun. ad defens. animar. lib. 2. defens. 6. cap. 43. num. 20. Sayr. de censur. lib. 4. cap. 17. numero 24.

109 A suspensione verò lata à jure in pœnam alicujus delicti, non potest Episcopus absolvere, sive sit ad tempus, sive perpetua, nisi sit ei specialiter concessum, quia Episcopus sicut non potest dispensare in lege superioris, ita nec pœnam ei annexam relaxare, Navarr. & Pirhing. locis citatis. Hæc tamen sententia refellitur à Sayro de censur. lib. 4. cap. 17. numer. 14. vers. secunda sententia, & numer. 15. cum seqq. ubi rejectis fundamentis prioris sententiæ firmat, quod suspensio in jure simpliciter ob delictum lata, & nulli reservata, per Episcopum tolli, & relaxari possit: exceptis illis suspensionibus in jure latis in perpetuum, vel sine spe veniæ, à quibus Episcopus non valeat absolvere, nisi crimen sit occultum, vigore Concilii Trident. sess. 24. cap. 6. de reform. quia in tali perpetua, & irremissibili suspensione, auctor canonis censetur sibi dispensationem reservasse: & hæc secunda Sayri sententia verior, in praxi sequenda est.

110 Hoc autem superest hic addendum, quod in absolutione suspensionis sæpè exigendum est juramentum de stando mandatis Ecclesiæ, ut habetur in cap. super eo il 2. & cap. venerabili de sent. excomm. mandatum autem, quod injungitur absolvendo est multiplex. Primò enim in virtute juramenti præstiti, injungendum est illi, nè de cætero audeat committere illud ipsum crimen. Secundò, quando crimen, propter quod incurfa est suspensio, vel alia censura, tangit tertiam personam, est ei injungendum, ut parti offensæ satisfaciatur, ut præcipitur in c. porro, & c. Parochianus de sentent. excomm. Tertio potest, & debet injungi aliqua moderata pœna, præsertim

quando crimen, propter quod incurfa est censura, publicum, & notorium est, ut docet Sayr. de censur. lib. 4. c. 17. n. 31.

De Interdicto. §. XI.

Tertia censura Ecclesiastica, est interdictum, per quam prohibetur participatio certorum Sacramentorum, omnium Divinorum officiorum, & Ecclesiasticæ sepulturæ, ut colligitur ex cap. non est vobis 11. de sponsal. & matrim. & c. quod in te 11. de pœnit. & remissi. quod dividitur in locale, & personale.

Locale est, quo immediatè locus ipse interdicatur, nè ibi divina celebrentur, vel audiantur, sive ab indigenis, sive ab alienigenis. Personale interdictum est, quo immediatè interdicuntur ipsæ personæ, non locus, & tunc illæ personæ nec hic, nec alibi possunt percipere Sacramenta, nec exercere functiones Sacras per interdictum prohibitas. Item datur interdictum mixtum, quo immediatè, & locus, & personæ interdicuntur, v. g. Civitas, & ejus Incolæ. Item interdictum tam locale, quam personale subdividitur in generale, & particulare: generale est, quò interdicatur locus generaliter, idest plura loca complectens, ut Regnum, Provincia, Civitas, Castrum, Villa, juxta cap. cum in partibus 17. de verb. signif. Interdictum verò locale particulare est, quo interdicatur locus unus particularis, vel plures, v. g. Ecclesia, Parochialis, vel plures Ecclesiæ particulares, tunc enim virtute sunt plura interdicta particularia cum non interdicatur unus locus communis.

Similiter Interdictum personale dividitur, in generale, & particulare, generale, est quo interdicatur aliqua communitas, prout est unum corpus politicum, v. gr. populus unius Provinciæ, Civitatis, vel Pagi: item Universitas, Collegium, Capitulum, sub quo comprehenduntur singula membra, & innocentes, nisi specialiter eximantur, vel à loco interdicto discedant. Interdictum verò personale particulare est cum persona particularis interdicatur, vel etiam plu-

res personæ, v. g. omnes, & singuli, qui
 114 Consulem occiderunt, vel aliud facinus
 patrarunt, quamquam ignoti sint.

Hæc quoque censura Interdicti, vel
 fertur à jure, vel ab homine; hoc ulti-
 mum illi ferre possunt in personas, vel
 locum jurisdictioni suæ subjectum, qui
 ordinario jure possunt excommunicare,
 vel suspendere, *c. cum Ecclesiarum 3. de
 offic. jud. ord. Superiores tamen Regu-
 lares, quia jurisdictionem non habent,
 nisi in personas subditas, interdictum lo-
 cale non ferunt, nisi in aliquo Oppido
 habeant jurisdictionem fori contentiosi,
 & quasi Episcopalem, ut dixi tom. 1. tit. 6.
 annot. ad form. 20. numer. 34. Interdicta
 autem, quæ à jure communi promanant,
 & Constitutionibus Apostolicis, tam per-
 115 sonalia, quam localia sunt sequentia.*

Personalia Specialia.

Contra non servantes formam à jure
 præscriptam in ferendis censuris *c. Sacro
 de sent. excom. & c. 1. eod. tit. in 6.*

Contra Episcopos usurpantes bona,
 vel fructus Ecclesiarum, aut Beneficio-
 rum vacantium *can. præsentis de offic. ord.
 in 6.*

Contra violantes interdictum locale,
 atque contra eos, qui excommunicatos
 publicè, vel interdictos ad divina officia,
 ad Sacramenta, & ad Ecclesiasticam se-
 pulchram admittunt, *cap. Episcoporum,
 de privilegio in 6.*

Contra eos, qui dant causam interdi-
 cto locali, *c. si sententia, de sent. excomm.
 in 6.*

Contra Episcopos, & inferiores Præla-
 tos, qui in visitatione, procurationem ex-
 cessivam, & præter præscriptam à jure
 exigunt *c. exigit de cens. in 6. Concil. Tri-
 dent. cap. 3. sess. 24. de refor.*

Contra Ordinarios, qui privant Bene-
 ficiis commorantes in Urbe, & eos,
 qui illa recipiunt *extravag. 3. de privi-
 leg.*

Contra eos, qui Episcopatum, Abba-
 tiam, vel aliam Ecclesiasticam Dignita-
 tem, de manu laici recipiunt, *c. si quis de-
 inceptis 16. quæst. 7.*

Contra Episcopos, vel Abbates, qui

bona Ecclesiæ non servata forma *extra-
 vag. ambitiosæ alienant ibid.*

Contra Prælatos usurpantes bona Bene-
 ficio- rum vacantium, *extravag. unic. ne se-
 de vac. aliq. innov.*

Contra Clericos in Sacris constitutos
 in crimine fornicationis jacentes, *cap. si
 qui sunt 81. dist.*

Contra Prælatos edentes commenta-
 rios in Concilium Trid. *Bulla Pii IV. con-
 firmatoria ejusd. Concil.*

Contra Metropolitanos de non resi-
 dentia suffraganeorum, & contra anti-
 quiores Episcopos, de non residentia Me-
 tropolitanorum post annum à die abfen-
 tiæ eorundem, non certiorantes Pontifi-
 cem intra tres menses Concil. Trid. *sess. 6.
 cap. 1. de refor.*

Contra omnes Ecclesiarum Sæcularium
 Rectores, & Ministros recipientes onera
 perpetua Missarum sine licentia Ordinarii
 loci: ac etiam contra recipientes pecunias
 talium legatorum, & eas non deponentes
 penes personam idoneam *Bulla Urbani
 VIII. 43. §. 5. §. 7.*

Contra promotos ad Ecclesias Cathe-
 drales, etiam si sint Cardinales, in Ro-
 mana Curia existentes, intra unum
 mensem à die eorum promotionis, iti-
 neri se non committentes ad faciendam
 residentiam *Urban. VIII. Const. 190. §. 7.*
 Tempus ad incurrendas pœnas hujus
 Bullæ non currit à die promotionis (de
 quo vidi dubitari) sed à die consecratio-
 nis juxta dispositionem *Concil. Trident.
 sess. 23. cap. 2. de reform.* à quo recipit Bul-
 la interpretationem: quod consecrationis
 munus Episcopi tenentur suscipere infra
 tres menses sub pœna amissionis fructuum
Ricc. prax. p. 5. prax. consecr. Episc. ref. 3.

Interdicta personalia generalia.

Contra Universitates, habitationem
 usurariis locantes, aut scœnus publicè exer-
 cere permittentes, *c. 1. de usur. in 6.*

Contra Universitates concedentes, vel
 extendentes repræfalias contra Ecclesiasti-
 cos, *c. unico de injur. in 6.*

Contra Universitates, Capitula, vel
 Collegium, non servantia, quæ statuta
 sunt

sunt circa fructus Beneficiorum vacantium in *extravag. unica, ne quid sed. vac. innov.*

Contra Universitates, Capitula, & Collegia, à Papa ad futurum Concilium appellantia, *cap. 2. Bullæ Cane.*

Contra Capitula Cathedralium, dimissorias infra annum à die vacationis Sedis, concedentia *Concil. Trid. sess. 7. c. 10.*

Contra Universitates exigentes tributa ab Ecclesiasticis *c. quamquam de cons. in 6.*

Interdicta localia.

Contra Dominos temporales impediētes, ne Legatus, vel Nuncius Summi Pontificis suo fungatur officio, in quo casu loca ipsius impediēti, subjacent interdicto, *extravag. super gentes, de consuet.*

Contra Dominum alicujus territorii, qui percutit injuriosè Episcopum, aut capit, vel bannit, vel mandat hæc fieri, vel dat consilium, tunc enim illius loca subjacent interdicto usque ad condignam satisfactionem *clm. 1. de pœn.*

Contra Civitatem, quæ insequitur hostiliter Cardinales, vel insecutoribus consilium, vel auxilium præbet, *c. felix de pœn. in 6.*

Contra Ecclesias Clericorum sæcularium, vel etiam Regularium inducentium aliquem ad jurandum, vel promittendum eligere in illis sepulturam, si postea de facto, in eis, jurantes, vel promittentes sepeliantur *c. 1. de sepult. in 6.*

Contra Universitates, & Collegia exigentes juramenta illicita, vel contra libertatem Ecclesiasticam *Bulla Gregor. XIII. 93.*

116 Porro Interdictum generale locale, non potest justè ferri, nisi ob gravem causam generalem, quæ ex peccato publico à capite, vel pluribus, & præcipuis ejus membris contumaciter admissis procedat; ideoque requirit graviores causas, quam excommunicatio, quia est pœna, quæ redundat in totam Communitatem, quam privat cultu quodammodo Divino publico, & extendit

se, etiam ad innocentes, qui nullam causam dederunt interdicto:

Interdictum verò personale speciale, non potest in aliquem ferri, nisi ob propriam ejus culpam, eamque gravem, si simpliciter, & absolutè feratur: quia privat hominem magnis bonis spiritualibus, ut observant Sayr. *de censur. lib. 5. c. 11. n. 1. & 2. Pirhing. in jus can. lib. 5. tit. 49. n. 251.*

De effectibus Interdicti §. XII.

Tres sunt effectus interdicti, sive localis, sive personalis. Primus est, privatio aliquorum Sacramentorum. Secundus est, privatio divinatorum officiorum. Tertius est, privatio sepulturæ Ecclesiasticæ, ut expressum habetur in *c. alma mater, c. si Civitas de sent. excom. in 6.* non tamen effectus hujusmodi inter se, ita connexi sunt, quod non possint ab eo, qui tulit interdictum separari (ut infra dicam) Si enim ponatur interdictum absolutè, & sine limitatione, intelligitur quo ad omnes tres effectus, quando verò non ponitur absolutè, sed cum restrictione, & limitatione, tunc prohibet tantum eam actionem, quæ interdicitur, & omnem aliam, quæ in ea includitur, & sine qua, illa non potest fieri; non verò prohibet eam, sine qua actio interdicta fieri potest Bonac. *de interdict. disp. 5. punct. 3. n. 1.*

Hinc Sacramenta Baptismi, Confirmationis, & pœnitentiæ licitè conferri & recipi possunt tempore interdicti, ut colligitur ex *c. quoniam 19. de sent. excom. in 6. & ex d. c. alma mater tit. eod.* ad illa tamen recipienda non admittuntur hi, qui dolo, fraude, vel culpa sua, causam dederunt Interdicto, vel consilium dederunt, vel præbuerunt favorem ad patrandum delictum propter quod Interdictum est impositum: neque illi qui personaliter, & specialiter sunt interdicti: iis inquam non conferuntur, nisi prius pro delicto satisfaciant, vel de satisfaciendo pignoratitiam, vel fidejussoriam dent cautionem; ut percipitur ex *d. c. alma mater.* Neque etiam ministri Ecclesiæ specialiter interdicti, possunt ullum Sacramentum administrare extra casum

- casum necessitatis, nisi prius ab Interdicto absolvantur: quia sicut celebratio divinatorum officiorum, ita etiam administratio Sacramentorum est prohibita interdictis, cum sit quaedam Sacri Officii participatio, Pirhing. loco supra citato nu. 233.
- 120 Extra periculum Mortis, prohibitum est tempore interdicti Sacramentum Eucharistiæ recipere, aut ministrare, exceptis iis, qui speciale privilegium habent: nam in omni interdicto prohibitus est usus activus, & passivus Sacramentorum, nisi in casibus iure exceptis: usus autem Eucharistiæ non est exceptus extra sacrificium missæ, nisi quando datur per modum viatici, & sic non potest dari sanis, quamvis sint Clerici, Navarr. manual. d. cap. 27. n. 178. Pirhing. ubi supra nu. 232. ver. notandum secundo. Unde sententia communior tenet, quod non licet sumere Eucharistiæ in Pasce, quamvis in illa die, concessum sit divinis interesse Bonacin. de interd. disput. 5. punct. 3. §. 2. num. 12.
- 121 Sacramentum extremæ unctionis tempore interdicti, nec administrari, nec recipi posse, colligitur ex c. quod in te 11. de pœn. & rem. nisi haberet quis speciale privilegium, Pirhing. ubi supra num. 234. sicuti certum est Sacramentum ordinis conferri non posse, c. non est vobis de sponsal. & matr. Bonacin. loco supra cit. §. 3. numer. 3. Pirhing. numer. 235. Sacramentum verò matrimonii contrahere, quod sit prohibitum, tenent plures cum Bonac. ibid. numer. 8. at quod non solum validè, sed etiam licitè, tam tempore interdicti localis, quam specialis personarum matrimonium contrahatur, de communi sententia astruit Pirhing. loco cit. numer. 236. quia (ut ipse ait) cum Ecclesia per interdictum prohibeat participationem eorum Sacramentorum, quæ Christus per Ministros ordinatos dispensanda reliquit, & matrimonium (quod est etiam quidem contractus naturalis), non per tales ministros ordinatos, sed per ipsos contrahentes dispensetur, & qui sunt Ministri huius Sacramenti, & non Parochus, seu Sacerdos assistens tanquam testis, non comprehenditur in prohibitione. Sayr. autem de censur. lib. 5. c. 7. nu. 43. 44. & 45. mediam sententiam sequens dicit, quod matrimonium validè: sed non licitè contrahatur.
- Divina autem officia, quæ tempore interdicti prohibentur sunt, celebratio publica missæ, orationes publicæ ab Ecclesia institutæ, ut sunt horæ canonicæ in Choro, quæ nomine Ecclesiæ à Clericis cantantur, vel recitantur exequiæ funerales, processiones publicæ cum Cruce, & superpelliceis, cum solitis precibus à Presbyteris recitandis: omnes Sacræ benedictiones ab Ecclesia institutæ, & quæ eius nomine, & ritu præscripto fiunt à suis ministris, ut sunt Sacramentalia, videlicet, benedictio solemnis Episcopi, solemnis aspersio aquæ lustralis, benedictio Nuptiarum, Templi, Vasorum Sacrorum, Corporalium, Fontis Baptismalis, collatio primæ Tonsuræ, professio solemnis in Religione, &c. Navar. d. cap. 27. num. 177. Bonacin. loco citato punct. 4. num. 2. & 3. Pirhing. n. 238. ver. notandum tertio, & latius omnium Sayr. de censur. lib. 5. cap. 5. num. 4. 14. & 19.
- Estque notandum, quod licet tempore interdicti generalis, possint à Clericis celebrari Missæ, aliaque Officia divina, submissa voce, Januis clausis, & pulsatis campanis, juxta permissum c. permissimus, & c. alma mater §. adiicimus de sent. excom. in 6. non tamen possunt, nec debent admitti ad audiendas missas, & ad alia divina officia laici, quamvis essent domestici Clericorum: quia illis nihil est concessum, etiamsi tales laici, non sint personaliter interdicti, & est sententia communis, de qua testatur Bonacin. d. punct. 4. num. 6. Pirhing. numer. 239. nisi Sacerdos celebraturus, non possit habere ministrum Clericum, tunc enim possit adhibere Ministrum laicum specialiter non interdictum, Sayr. d. cap. 5. numer. 33. Pirhing. numer. 240. ver. ult.
- Possunt tamen laici in Ecclesia preces privatas fundere, ubi divina officia non sunt, Sayr. d. cap. 5. numer. 37. & in festivitatibus Nativitatis Domini, Paschæ, Pentecostes, & Assumptionis B. Mariæ Vir-

Virginis (exclusis specialiter interdictis, & his, qui causam dederunt interdicto) licite interesse divinis, non tamen Eucharistiam fumere; ut ex sententia Bonacc. probatum est supra: cui licet non adhæreat Pirhing. *loc. cit. num. 240. §. Porro*, qui tenet cum Suar. quod etiam valeant in dd. festivitibus Eucharistiam fumere: adhæret tamen Sayr. *de censur. lib. 5. c. 7. n. 24. & 25.* qui sententiam Bonacc. communem dicit, & in praxi sequendam.

126 Notandum secundò, quod non omnes Clerici tempore interdicti, admittendi sunt ad Divina: nam admitti non debent, qui aliquo modo fuerunt culpabiles, & causa interdicti, quia isti specialiter interdicti sunt. Item non debent admitti Clerici conjugati: etenim hi, quatenus habeant requisita *c. unic. de cleric. conjug. in 6.* gaudent solum privilegio canonis, & fori, non autem, hoc, ut tempore interdicti, Divinis interesse possint, nisi adsit consuetudo præscripta illos admittendi, prout observat Sayr. *d. lib. 5. c. 5. num. 34.*

127 Notandum tertio, quod interdicto Populo, non est interdictus Clerus, nec interdicto Clero Populus est interdictus, nisi ambo fuerint causa interdicti, ut notatur *in c. si sententia de sent. excom. in 6.* interdicto autem Clero, interdictæ censentur omnes religiosæ personæ, Monaci, Moniales, & tam professi, quam Novitii, secundum sententiam Sebast. Medic. *tom. 3. sum. peccat. capital. de censur. tit. 9. quæst. 5.* at Sayr. *de censur. lib. 5. cap. 4. numer. 29.* tenet, quod sub interdicto Cleri non includantur Religiosi, nisi interdictum feratur sub nomine personarum Ecclesiasticarum, & Sayr. sequitur Bonaccin. *de interdict. disp. 5. punct. 1. num. 14.* Interdicto autem Populo, interdicuntur mares, & fœminæ, majores, & minores non tamen ratione carentes: similiter interdicta Civitate, interdicuntur suburbia, *cap. si Civitas de sentent. excom. in 6.* sicuti interdicta Ecclesia interdicuntur sacellum, & cœmeterium, non tamen interdicto cœmeterio, & sacello, dicitur interdicta Ecclesia: interdicta autem Ecclesia, non dicuntur interdicti Clerici

Monacelli Form. Pars III.

sicut interdictis Clericis non est interdicta Ecclesia Medic. *loc. cit. dict. quæst. 5. Sayr. d. cap. 4.*

Notandum quartò, quod Judex potest sua libera voluntate limitare effectum interdicti, v. gr. ab ingressu Ecclesiæ tantum, vel sepultura, vel ab horis, vel à missa cum cantu, Item potest pro voluntate sua ab interdicto excipere, & subijcere aliquos, quos nominaverit, & etiam pro tempore sibi bene viso: nisi sit interdictum juris, quod regulariter declarat effectus, quos habet, Sayr. *de censur. d. lib. 5. cap. 11. n. 28.* Guazzin. *ad defens. anim. lib. 2. c. 43. def. 6. n. 48.*

Quoad effectum privationis sepulturæ certum est, tempore interdicti generalis, aut specialis personalis, aut localis, si simpliciter latum sit absque restrictione; Ecclesiasticam sepulturam in loco sacro fidelibus prohiberi, *cap. quod in te §. licet autem de pœnit. & remiss. cap. si Civitas de sentent. excomm. clem. 1. de sepult.* Sayr. *de censur. lib. 5. cap. 8. numer. 3.* Clerici tamen specialiter non interdicti, qui interdictum servaverunt, nec illi causam dederunt, nec illicita Divini Officii celebratione, illud non violarunt, possunt in cœmeterio, ac etiam in Ecclesia sepeliri; cum silentio tamen sine pulsatione Campanarum, & absque ulla solemnitate, *d. c. quod in te, de pœnit. & remiss. Sayr. ibid. num. 6.* Pirhing. *loco supra cit. n. 241.*

Nullum præterea interdictum loci obligat, nec servari debet, nisi sit nominatim denunciatum: sicut nec interdictum personæ; ita ut non prohibeamur communicare cum interdicto, eumque non teneamur excludere à Divinis, in sacro non sepelire, nisi nominatim sit denunciatus. Et propterea personaliter interdicti, sive Clerici sint, sive laici, si denunciati non sint, nec moriantur impœnitentes, possunt in loco sacro non interdicto sepeliri: quia quibus vivis communicavimus, etiam mortuis communicare possumus, ut inquit canon *sanè 3. 24. qu. 2. Navar. d. c. 27. numer. 187.* Pirhing. *loco citato num. 242.* Nicol. *lucubr. can. lib. 5. tit. 39. n. 28.*

Violans autem interdictum, si est laicus

C

cus

cus semper peccat mortaliter, quoties sit generaliter interdictus, idest de populo interdicto, sive specialiter interdictus: Si verò interdictum sit locale, illud violans excluso contempnu, & scandalo, peccabit saltem venialiter: at si aliquo modo sit causa, aut fomentum præstet violationi Interdicti localis, etiam tunc peccabit mortaliter, Sayr. *de censur. lib. 5. cap. 14. num. 1. 2. & 3.* ubi addit, quod si contemnat, possit excommunicari, & à suo Judice ad requisitionem Ecclesiæ exilio condemnari, & concordat Guazzin. *ad defens. anim. lib. 2. def. 6. cap. 43. num. 49.* Si autem alios cogeret, aut impelleret ad illud violandum, vel divina celebrandum, vel monitus exire ab Ecclesia non paret, excommunicationem Papæ reservatam incurreret, *Clem. græve de sent. excom. in fin.*

¹³³ Clerici quippè, tam Seculares, quàm Regulares Sacris Ordinibus initiati, violantes Interdictum, peccant mortaliter, sive sit Interdictum personale, sive locale; hoc est sive ipsi interdicti sint, sive in loco interdicto, sive in Ecclesia, à cujus ingressu suspensi sint, aliquem actum ordinis exerceant, ut missam, aut aliud officium divinum quodcumque de more celebrent; & ulterius irregularitatem incurrunt, *cap. is cui 20. de sent. excom. in 6. Sayr. d. cap. 14. num. 5. & 18. Guazzin. d. num. 49. Graff. decis. aur. part. 1. lib. 4. cap. 26. numer. 8. & 9.* Imò sunt etiam ineligibiles, ita ut nec eligi, nec eligere possint, *cap. is qui 18. §. Si verò de sentent. excomm. in 6.* Et solus Papa potest dispensare ab irregularitate contracta ex celebratione divinorum tempore Interdicti, Pirhing. *loco superius citato num. 248. vers. notandum tertio.*

¹³⁴ Ille autem, cui interdictus est ingressus Ecclesiæ, non potest, ubique repariatur Ecclesiam ingredi tempore divinorum officiorum, neque divina facere nec officii divinis assistere in festis concessis in *dist. cap. alma mater*: neque dum divina celebrantur Sacramenta sumere, nec aliis ministrare; imò nec alteri divina celebranti, neque ut Clericus, neque ut laicus infervire, nec orationes

privatas fundere: & si durante Interdicto moriatur, nisi pœnituerit, neque in Ecclesia, neque in Cæmeterio poterit sepeliri. Hoc tamen Interdictum in articulo mortis per quemcumque Sacerdotem potest tolli, & relaxari, ut tradunt Sayr. *de censur. lib. 5. cap. 9. à num. 15. ad 26. Bonacin. de interdict. disp. 5. punct. 5. num. 11.*

Episcopus autem ab ingressu Ecclesiæ ¹³⁵ interdictus, durante interdicto, non potest in Ecclesia celebrare, nec Sacramenta ministrare, nec aliquem Sacri Ordinis actum exercere, nec audire divina officia, nec psallere, nec orare, nec si interim moriatur in Ecclesia, vel Cæmeterio sepelitur: & sic hoc interdictum non fervet sit irregularis, ut aliis allegatis tradit Passerin. *in c. quia pontificali n. 13. de offic. jud. deleg. in 6.* poterit tamen extra Ecclesiam celebrare, Passerin. *ibi.*

De absoluteione, seu relaxatione Interdicti. §. XIII.

Licet nulla tradita sit specialis forma ¹³⁶ absoluteionis Interdicti, uti tamen oportet aliqua forma verbali (quoties Interdictum à jure, vel ab homine latum simpliciter, & non ad tempus) removendum est: v. g. -- *absolvo te a vinculo Interdicti, quod incurristi ob talem causam &c.* vel alia verba adhibere, quibus Interdictum tolli significatur, ut docet Sayr. *de censur. d. lib. 5. c. 15. n. 1.*

Interdictum hominis, ab eo, à quo ¹³⁷ fertur, potest auferri, vel suspendi in totum, aut ad aliquos effectus immedios: quia censura ligat ad nutum, & voluntatem ferentis eam, Bonacin. *de interd. disp. 5. punct. ult. num. 4. Sayr. d. c. 15. n. 19.*

Interdictum latum à jure ad certum ¹³⁸ tempus, vel sub conditione, elapso tempore, vel adimpleta conditione per se cessat, ita tamen, ut ante ejus impletionem Episcopus dispensare non possit, nisi Interdictum proveniat ex delicto occulto, non deducto ad forum contentiosum: quia censetur tacite reservatum, Pirhing. *in jus can. lib. 5. tit. 39. num. 252.*

Inter-

139 Interdictum generale, locale, vel personale jure communi latum non reservatum, potest tolli ab Episcopo, ac suspendi ad tempus; vel ab alio habente jurisdictionem, quasi Episcopalem in Communitatem interdictam, Bonac. *loc. cit. num. 5.* Pirhing. *d. n. 252.* non tamen illud tollere posset, si esset latum à Papa tanquam ab homine, Bonacin. *d. num. 5. vers. dixi* Guazzin. *jun. ad defens. animar. lib. 2. def. 6. cap. 43. num. 33.* Nicol. *lucubr. can. lib. 5. tit. 39. n. 236. §. 3.*

140 Interdictum locale, aut personale Communitatis non reservatum, non tollit absolutio Parochi, aut alterius Confessarii: quia locus, & Communitas foro penitentiae non subjiciuntur: imò mihi omninò verum videtur, quod Parochus, ceterique Confessarii, non possint neque ab Interdicto personali particulari absolvere prout ita tenet Sayr. *dict. lib. 5. dict. cap. 15. numer. 22.* Nam (quidquid dicant Bonac. *loco citato num. 6. vers. respondeo tertio.* Pirhing. *d. n. 252.*) ut dixi in titulo de absolutione excommunicationis, censuræ auferri non possunt per absolutionem, seu relaxationem ejus, qui jurisdictionem in foro externo non habet, ut ex Suar. inquit Guazzin. *d. c. 43. num. 32.*

141 Neque dici potest, quod si Parochus, seu alius Confessarius ab Interdicto personali, aliave censura non reservata non posset absolvere, frustra in ordinaria formula absolutionis Sacramentalis, Ecclesia apponeret illa verba -- *absolvo te ab omni vinculo excommunicationis, suspensionis, & interdicti*: tum quia additur -- *in quantum possum*: tum quia intelligitur de excommunicationibus, & interdictis ignorerant incursum; tum quia intelligitur de absolutione quo ad culpam, & coram Deo, non autem quo ad forum Ecclesiae: tum demum quia si Confessariis facultatem absolvendi à Censuris non reservatis jure competere, frustra Papa Regularibus, & aliis nonnullis suo privilegio concederet, ut possint absolvere à censuris sibi, & Ordinariis non reservatis in foro conscientiae tantum: cum verè frustra precibus impetretur, quod jam jure communi

conceditur, *lib. 1. §. Celsus ff. ad municip. glos. in c. 1. vers. ut libere de rescript.*

Interdictum generale locale, non potest relaxari ad cautelam, ut habetur in *c. presentis 10. de sent. excom. in 6.* Interdictum verò personale speciale sic: quia homini specialiter interdicto negantur Sacramenta, sicut excommunicato, & ideò potest etiam absolvi à tali Interdicto ad cautelam, Bonaccin. *loco supra citato n. 9.* Pirhing. *n. 253. vers. ult.*

Interdictum ab Episcopis Suffraganeis latum, Archiepiscopus regulariter tollere nequit, nisi ei id ex praescripta consuetudine competat: vel nisi Suffraganei non servata forma juris aliquem indebitè interdixerint, & Archiepiscopus, per viam recursus interdictum relaxet, Sayr. *dict. c. 15. num. 21. & 22.*

Interdictum relaxans partes vocare, & juramento de stando mandatis Ecclesiae exigere debet: quia ante absolutionem praecedere debet satisfactio partis, vel saltem cautio de satisfaciendo, prout supra dictum fuit de absolutione suspensionis, Sayr. *d. lib. 5. d. c. 15. num. 26.* Et ex hoc infertur, quod si Parochus, vel alius Confessarius ab interdicto personali absolvere possent (ut plures DD. dicunt) evenirent inconvenientia, si haec exigenda, & praestanda essent in foro penitentiali.

De cessatione à Divinis. §. XIV.

De cessatione à Divinis, quae affinis est Interdicto, pauca hic sunt addenda. Hæc enim est Ecclesiastica prohibitio, ob quam Clerici cessare debent in certo loco, à Divinorum officiorum celebratione, & Sacramentorum administratione, & est quid facti, & omnes nocentes, quàm innocentes respicit, & solum ab homine imponitur.

Cessatio igitur à Divinis duplex est; alia est generalis, qua prohibentur divina in loco universali: ut in Regno, Civitate, Castro, Villa, alia est particularis, ut in una, vel pluribus Ecclesiis, differt ab Interdicto locali, primò, quia cessatio à Divinis, non est Censura, sed simplex prohibitio, quæ, & suspensio Organorum) scilicet laudis Di-

C 2 vinæ

vinæ) nuncupatur, facta in signum gravissimi doloris, quem Ecclesia concipit, ob enormem aliquam injuriam sibi, aut honori Divino illatam. Secundo, quia cessatio à Divinis non afficit personam secundum se, sicut afficit Interdictum. Tertio, quia Clericus violans cessationem à Divinis, licet graviter peccet, non tamen incurrit irregularitatem, quam incurrit si violet Interdictum per exercitium sui ordinis.

147 Tempore cessationis à Divinis, non persolvuntur publicè horæ Canonicae: non celebrantur missæ, nisi semel in hebdomada ad renovandam Eucharistiam: possunt tamen conferri Sacramenta Baptismi, Confirmationis, & Pœnitentiæ, tam sanis, quàm infirmis: Eucharistia verò infirmis tantum, Extremæ Unctionis Sacramentum nulli, Ordinis, nisi urgente necessitate conferri non potest. Matrimonium contrahi potest, benedici tamen nequit. Clerici omnes sepeliri possunt in Cœmeterio: laici verò Ecclesiastica sepulturæ non sunt dandi.

148 Violantes autem cessationem generalem à Divinis, impositam ab Ordinario loci, vel à Sede Apostolica, vel à Concilio Provinciali, vel ab alio auctoritatem habente, si eam fervet Cathedralis, vel Matrix, seu Parochialis loci, Religiosi exempti excommunicationem ipso facto incurrunt, ut habetur in *Clem. 1. de sent. excomm.* cæteri verò graviter peccant, etiam violando particularem.

149 Utitur autem Ecclesia cessatione à Divinis, ob injuriæ susceptæ propulsationem: quæ injuria debet esse gravis, notoria, & manifesta, & cum contumacia conjuncta, ut quos aliis censuris, & mediis vincere, corrigere, & ad pœnitentiam inducere non potuit, saltem hoc tam ingenti doloris sensu, rebelles exterreantur.

150 Porro, qui interdictum, is etiam cessationem à Divinis potest indicere, ac etiam alius, cui id ex privilegio, vel consuetudine præscripta habet, in quo tamen casu, requiritur Episcopi consensus, & concursus requisitorum, quæ habentur in *cap. irrefragabili §. Cæterum de offic. ord. & in cap. si Canonici, & cap.*

quavis eod. tit. in 6. Nam qui non habet jurisdictionem ordinariam ad ferendas censuras, nec cessationem à Divinis potest inducere, nisi servatis conditionibus, in citatis juribus contentis, quas enumerat Sayr. *d. lib. 5. cap. 18. à num. 13. cum seqq.* in cessatione autem ab Episcopo jure ordinario imposita, solum sufficit, quod causa sit gravis ut præmissum est, Nicol. *lucubr. can. lib. 5. tit. 39. num. 206. vers. quæ conditiones.*

151 Forma autem verborum, qua imponenda sit cessatio à Divinis, est similis formæ Interdicti loci, nimirum --- *Nos &c. ob talem causam, Civitatem, Villam, aut Ecclesiam talem, à Divinis officiis cessare præcipimus, Sayr. d. c. 18. n. 11.* Forma verò tollendi cessationem non reperitur à jure præscripta, sed sufficit, quod Judex Ecclesiasticus, qui eam indixit, vel ejus Superior; aut successor, verbis suam voluntatem explicet: nam cum hæc prohibitio non sit à jure, sed ab homine feratur simpliciter debet etiam simpliciter tolli.

152 Causa materialis proxima, & sufficiens ad imponendam cessationem potest esse, editio statuti contra libertatem Ecclesiasticam: impositio talæ, seu collectæ Clericis. detentio Presbyteri per Judicem Sæcularem: & alia delicta laicorum similia, quæ arbitrio Judicis Ecclesiastici gravia, & sufficientia censeantur, Sayr. *d. cap. 18. n. 12.* Bonac. *decis. censur. disp. 6. punct. 2. n. 5.*

153 Antequam tamen ob prædictas causas Judex Ecclesiasticus, cessationem à Divinis imponat, debet admonere illum, ob cujus culpam ferenda est cessatio, ut pareat, & satisfaciat Ecclesiæ: sicut enim admonitio requiritur in ferendis censuris, ita etiam necessaria videtur in ferenda cessatione, quæ fertur, ut reus recedat à contumacia. Hæc de cessatione à Divinis tradunt, Sayr. *lib. 5. cap. 17. & cap. 18. per tot.* Bonaccin. *de censur. disput. 6. punct. 1. 2. & 3. per tot.* Guazzin. *ad defens. anim. lib. 2. def. 6. cap. 43. num. 57. seqq.* Nicol. *lucubr. can. lib. 5. tit. 39. num. 244. cum seqq.* Pirhing. *in jus can. lib. 5. tit. 39. num. 262. & 263.*

154 Quibus adde, quod qui privilegium habet audiendi Divina officia tempore

In-

Interdicti, non ei suffragabitur, ut tempore cessationis à Divinis illa audire possit: quia magis cessandum est à Divinis tempore cessationis, quam Interdicti, Bonacin. *ubi supra punct. 3. num. 1. Sayr. cap. 19. num. 15.* Neque qui privilegium habet illa audiendi tempore cessationis generalis, continuò audire poterit tempore cessationis particularis, ut inquit in utraque propositione Graff. *decis. aur. part. 1. lib. 4. cap. 28. num. 3.* quod prius dixerat Navar. *in Sepè supra citato cap. 27. num. 189.*

De Irregularitate §. XV.

155 Licet irregularitas non sit propriè censura, tamen quia ex violatione Censurarum sæpè promanat: ideò de ea aliquid dicendum venit.

Est irregularitas inhabilitas, sive impedimentum canonicum suscipiendi ordines, vel susceptos administrandi, & ea Beneficia obtinendi, quæ propter officium conceduntur: dicitur impedimentum canonicum, quia inhabilitas à natura, aut à jure Divino proveniens dispensari non potest, nec propriè est irregularitas, qualis est amentia, quæ est inhabilitas à natura, & sexus femineus, & infidelitas, quæ est inhabilitas à jure Divino, ut docent DD. communiter.

156 Præterea irregularitas inducitur non ab homine, sed solum à jure: & regula est, nullam irregularitatem incurri nisi in casibus in jure expressis: quod si dubitatio aliqua incidat, sive de jure, sive de facto, in foro contentioso negandum est semper: at in foro conscientie, tam in dubio facti, quam juris potius affirmandum est, aliquem esse irregularem, Fagn. *in c. si constiterit n. 50. & 51. de accusat.*

157 Omnis irregularitas dividitur in eam, quæ est pura inhabilitas sine ulla culpa subjecti irregularis, ex qua immediatè provenit, & dicitur irregularitas ex defectu, & nonplex est. Prima ex defectu natalium, quo tenentur omnes extra matrimonium scienter suscepti, quos subsequens non legitimavit, *c. tanta qui fil. sunt legit.* Nam matrimonio non valido, cum bona fide tamen Parentum contracto

Monacelli Form. Pars III.

concepti defectu hoc non laborant, ut dixi *tom. 2. tit. 13. ad form. 3. num. 37.* Item nati in vero matrimonio, sed ex sacrilego congressu Conjugum, qui castitatem publicè voverint, aut statum religiosum susceperint, *cap. litteras 14. de fil. presb.* Item expositi, quorum Parentes ignorantur, juxta tamen distinctionem, quam dedi *tom. 2. tit. 12. ad form. 7. n. 6. 7. & 8.* Barbol. *de jur. Eccles. lib. 1. cap. 11. n. 156.* Item Neophyti in ætate adulta baptizati, Bonac. *de irregular. disp. 7. quæst. 2. punct. 1. num. 4.*

Secunda ex defectu libertatis, quem 158 habent servi, *tot. tit. de serv. non ordin.*

Tertia ex defectu liberationis, qualis 159 est illorum, qui tenentur pro aliquo officio ad ratiocinia, ut Curatores, Tutores, aliivè, qui publicæ vel privatæ administrationis rationem reddere debent, *cap. præterea dist. 51. cap. unico de oblig. ad ratioc. vel operam suam Reipublicæ præstant ex officio, quod gerunt ut sunt Judices, Fiscales, Notarii, Nuncii, cancuriales 53. dist. donec officia retinent.* Sperell. *decis. 77. n. 11.*

Quarta ex defectu ætatis, quales sunt 160. infantes respectu omnium ordinum, etiam minorum, & qui nondum vigesimum primum annum compleverunt respectu Ordinum Sacrorum, & respectu singulorum, qui ætatem non attingunt ordini, quem recipiunt, requisitam *glos. in Clem. generalem de atat. & qualit. ordin. Concil. Trident. cap. 12. sess. 23. de refor.*

Quinta ex defectu bonæ famæ, sive 161 ex infamia, quæ duplex est, scilicet facti, & juris. Infamia facti oritur ex delicto gravi, & notorio, propter quod delinquentes malè audiunt apud bonos, vel oritur ex facto hominis, nempe cum Judex aliquem infamem pronunciat, aut condemnat de crimine, cui est annexa infamia de jure; sive cum reus in publico judicio fatetur tale crimen. Infamia verò juris, oritur, cum leges ipsæ decernunt, quem esse infamem, quales sunt.

Usurarii. Lenones. Simoniaci. Sodomitæ. Apostatæ à fide.

Sacrilegi. Prostituentes filias.

C 3 Duas

Duas Uxores habentes .
Ad bestias pugnantes .
Histrionica exercentes .
Duellantes .

Medici non servantes Bullam 3. Pii V.
Presbyteri condemnati ad Triremes
postquam actu remigarunt , *Sac. Congreg.
S. Offic. 4. Jan. 1635.* secus si non remi-
gassent , *Raynald. observ. crim. tom. 2. ad-
dit. ad p. lib. ad cap. 8. §. 1. vers. quintus
tandem casus .* Alii de quibus , *cap. infam-
es 3. quæst. 7. Bonac. de irreg. disp. 7. q.
3. par. 1.*

162. Sexta ex defectu corporis : in quanti-
tate , ut Pumiliores : in membris , ut
Mutilati : in sanitate , ut
Leprosi , & perpetuo morbidi : in de-
formitate , ut

Gibbosi , Claudi , & notabiliter impe-
diti aliquo usu membrorum , *cap. evange-
lica disp. 55.* Item omnes , qui defectum
aliquem corporis patiuntur , ob quem red-
dantur inhabiles ad ordines exercendos :
vel non possint eos exercere sine averfio-
ne , & notabili adstantium offensione ,
*tot. tit. de corp. vitiat. quorum iudicium
cum de illis dubium est , an sint irregula-
res , ad Episcopum spectat , Bonacin. de
irregular. disp. 7. quæst. 2. punct. 2. n. 36.
Leo thes. for. Eccles. par. 3. cap. 9. n. 10.*

Septima ex defectu animæ , ut sunt :

163. Amentes) Etiam cum dilucido inter-
Furiosi) vallo ,
Dæmoniaci .

Epileptici , *c. 3. 4. & 5. disp. 33.*

Illiterati , qui carent litteratura ad or-
dinem , quem recipiuntur requisita , *cap.
precipimus disp. 34. cap. illiteratos disp. 36.
& cap. ult. de temp. ord. in 6.*

164. Octava ex defectu lenitatis , quam in-
currunt tantum , qui directè volunt mor-
tem , aut mutilationem , etiam ex affe-
ctu iustitiæ , & eam iustè exequuntur , vi-
delicet , qui ad mortem , vel mutilatio-
nem noxiorum hominum concurrunt ,
nempe Iudices Sententia mortis , vel mu-
tilationis lata .

Accusatores ad vindictam tantum , &
sine protestatione .

Testes ultronei , & voluntarii .

Notarii , seu alii Processum formantes ,
tanquam Officiales .

Ministri immediati deducentes , & exe-
quentes sententiam mortis , vel mutila-
tionis .

Non tamen incurrunt omnes isti , nisi
effectu mortis , aut mutilationis secuto ,
prout dixi , *tom. 2. tit. 13. ad form. 3. num.
34. Nicol. lucubr. can. lib. 5. tit. 12. n. 6.
§. 9.*

Item , qui post susceptum Baptismum 165
in bello aggressivo , propriis manibus oc-
cidunt , aut mutilant etiam Saracenos ,
Hæreticos , Proscriptos , & Paganos .
Non tamen incurrunt , qui interfunt bel-
lo iusto , & assistunt , etiam Clerici ad
strenuè pugnandum hortantes , ad fidem 166
tuendam , ad Patriam defendendam .

Item non incurrunt , qui occidunt , vel
mutilant defendendo se ipsos in bello ,
sed ab injusto invasore , vel qui rationis
expertes , alium occidunt , ut sunt furio-
si , dormientes , pueri : nec qui ex officio
suo aliquid inculpabiliter faciunt , ex quo
mors sequatur , ut sunt Iudices iustè tor-
quentes reos , Medici pharmaca secun-
dum regulam artis præbentes , Chirur-
gi , quæ sunt suæ artis exequentes , Infirma-
rii Ægrotos versantes , ut communiter
tradunt Navar. *d. cap. 27. à num. 206. cum
seqq. Sayr. de censur. lib. 6. cap. 17. per tot.
Bonac. de irregular. disp. 7. quæst. 4. punct.
1. 3. & 4. Nicol. ubi sup. tit. 12.* Item ne-
que hanc irregularitatem incurrit , qui
scribit , aut transcribit sententiam mor-
tis , vel mutilationis , non tanquam Of-
ficialis iustitiæ : sed tanquam famulus ,
aut privatus , scribit dictata à Iudice ,
Assessore , vel Notario : nam is non in-
fluit , nisi materialiter , & per accidens
in mortem , aut mutilationem , *Sayr. de
censur. lib. 6. c. 16. n. 6. Guazzin. ad defens.
anim. lib. 2. defens. 6. cap. 45. n. 60.*

Nona ex defectu Sacramenti , sive ex
Bigania , quæ triplex est : interpretati-
va : similitudinaria : vera . Prima ve-
rificatur , cum quis corruptam duxit ,
vel cum duo matrimonia contraxit , sed
alterum dumtaxat invalidè . Secunda ,
cum Virginem quis ducit , Ordine Sa- 167
cro , aut voto solemnè prius adstri-
ctus . Tertia cum quis duas Uxores
successivè accepit matrimonio valido ,
& consumato , *cap. à nobis , c. fin. de bi-
gam.*

gam. cap. si quis viduam 34. dist. Tondut. quæst. benef. tom. 1. par. 2. cap. 5. §. 4. num. 6. 7. & seq. Garc. de benef. part. 7. cap. 6. num. 14.

168 Et in eam, quæ appellatur ex delicto, & ad decem capita reduci potest, nempe. Prima, ex crimine Hæresis externo actu consumata, usque ad secundam generationem per lineam masculinam, & usque ad primam per femininam, nisi Parentes ante obitum abjuraverint hæresim, c. Statutum 15. de hæret. in 6. Nicol. lucubr. can. lib. 5. tit. 12. n. 5. §. 11. ubi ad offensores Cardinalium hoc extendit per text. in c. felix de pœnit. in 6.

169 Secunda ex crimine Apostasiæ, dist. 50. §. fin.

170 Tertia ex reiteratione culpabili Baptismi, cap. ex litterarum de apost. cap. confirmandis dist. 50. Non tamen ex reiteratione Confirmationis, vel Ordinis, Sayr. de censur. lib. 7. cap. 8. num. 27. & 28. Bonac. de irregul. disp. 7. quæst. 3. punct. 3. num. 1. & 8.

171 Quarta ex irreverentia erga Ordines, scilicet, suscipiendo furtivè, puta non examinatus, vel non approbatus, vel si se ingessit in locum examinati, aut alium pro se supposuit examini, cap. 2. & 3. de eo qui ord. furt. suscep. Item ministrando scienter, & ferio in aliquo Ordine Sacro, quem non habet, tanquam si esset ordinatus: vel censura excommunicationis, aut suspensionis irritus, Ordines Sacros suscipiendo, Sayr. dist. lib. 7. cap. 10. num. 1. 21. & seqq. Bonacin. loca mox citato punct. 4. num. 1. & 2. & punct. 6. num. 1. Sperell. decis. 115. num. 50. & 51. Item ligatus majori excommunicatione, vel suspensione, vel interdico, etiamsi occultus, & toleratus, exercendo solemniter, vel ex officio actus majoris ordinis, nisi excusetur ratione necessitatis, vel scandali vitandi, vel ignorantie, Bonacin. loco citato punct. 5. num. 1. & seqq. Sayr. dist. lib. 7. cap. 9. num. 1. & seqq.

172 Quinta ex crimine enormi notorio, & depositione digno, prout sunt, adulterium, & cætera peccata carnis eo majora: blasphemia, perjurium, sacrilegium, maleficium, simonia, falsum testimo-

nium: Si enim hæc crimina notoria, & manifesta sint, inducunt irregularitatem, per ea, quæ latè deducit, Sayr. de censur. d. lib. 7. cap. 11. num. 1. & seqq. per tot. ubi docet quomodo, & quando dicantur notoria, & manifesta.

Sexta ex homicidio voluntario, quod ex industria fit, & quod solum intelligitur, quando conceditur facultas absolvendi cum clausula -- *excepto homicidio voluntario*: & tripliciter contingere potest. Primò per assassinium, quod est maxime qualificatum, & ferè nunquam dispensatur. Secundò per improbitatem, ut est abortus foetus animati. Tertiò ad vindictam, cum propter honorem, & facultates vindicandas &c. aliis mors paratur, & infertur: item irregularitatem incurrunt (effectu secuto) non solum occidens; sed consulens, exhortans, adjuvans, assistens, comitans, mandans, exequens, Sayr. d. lib. 7. cap. 1. 2. 3. & 4. per tot. & hoc verum est, etiamsi homicidium sit occultum, dummodo sit voluntarium, Sayr. d. cap. 1. num. 6. & cap. 7. num. 16.

Septima ex homicidio culpabili, excedendo notabiliter moderamen inculpatæ tutelæ: nam homicidium necessarium inevitabiliter, & inculpabiliter, non inducit irregularitatem, si fiat ad defensionem propriam, Clem. si furiosus de homicid. vel eorum, quorum vita eadem cum nostra existimatur, ut Parentum, filiorum, fratrum, uxorem &c. Bonac. de irregul. disp. 7. quæst. 4. punct. 6. num. 11. & 12. Nicol. lucubr. civil. lib. 1. tit. 2. n. 21. & lucubr. can. lib. 5. tit. 12. numer. 5. §. 4. lim. 2. licet Piafec. in prax. part. 1. cap. 1. art. 5. numer. 10. hoc tantum admittat in defensione propria, & hanc sententiam sequitur Fagn. in c. suscepimus numer. 16. & 17. de homic.

Octava ex homicidio casuali, quod præter expressam intentionem agentis evenit ex ipsius opere illicito, jure positivo prohibito (dummodo ex natura sua, ut plurimum inde sequi solet mors) vel etiam licito, non adhibita diligentia, ne mors sequeretur, ut colligitur ex cap. presbyterum, & c. ad audientiam de homicid. Quare irregularitatem istam incurrunt.

Mandantes verberari cum prohibitione occidendi, si ex verberibus, aut percussione mors sequatur, *cap. ultim. de homic. in 6.*

Clerici, vel Monachi Chirurghiam exercentes, licet omnia secundum artem, & omni diligentia adhibita exequentes, morte enim infirmi, aut mutilatione sequuta, fiunt irregulares, *cap. tua nos de homic. Sayr. de censur. lib. 7. cap. 5. num. 13. Leo thesaur. for. Eccles. par. 3. c. 9. n. 44.*

Qui officium suum exercentes, negligenter agunt, vel id committunt, unde quos curant, moriantur, ut Medici excedentes, aut notabiliter negligentes in pharmacis.

Chirurgi: & Judices excedentes in tortura reorum.

Infirmarii corpora Ægrotorum tractando, & immutando cum negligentia, aut impatientia notabiliter culpabili, Suarez *disput. 47. sect. 7. Sayr. de cap. 5. num. 9. vers. secunda est*, Bonaccin. *de irregular. disput. 7. quest. 4. punct. 5. num. 1. & 2.*

176 Non incurrunt, qui dant operam rei licitæ, si sequatur mors adhibita omni diligentia, nè sequeretur vel saltem remota morali negligentia: atque etiam qui dant operam rei illicitæ, ex qua raro mors contingit, ut docent Sayr. *d. cap. 5. num. 13. & seqq. Bonaccin. loco cit. punct. 7. num. 9.*

Nona ex mutilatione, abscindendo aliquod membrum, vel detruncando illius insignem partem necessariam ad functionem aliquam, ut eruens oculum, abscindens manum, brachium, &c. detruncans partem notabilem manus alteri, vel sibi, vel mutilans aliud corporis membrum, quod habet actum peculiarem distinctum à cæteris membris, Sayr. *lib. 6. cap. 15. num. 14. Bonaccin. loco citato punct. 8. num. 3.*

Non incurrunt, qui vulnere, vel percussione debilitant membrum, etiamsi in curatione membrum abscindatur: hi enim verè non mutilant, qui membrum non amputant, nam membrum debilitatum non desinit esse membrum: Ex quo infertur, quod si quis reddat aliquem cæcum, non eruendo oculum,

vel oculos, non est irregulari, ut tradunt, Sayr. *loco cit. d. num. 14. Bonac. 7. Guazzin. jun. ad defens. anim. lib. 2. defens. 6. cap. 45. num. 10. Vide illa plura apud Gavant. in manual. verb. irregular. per tot. & præsertim n. 95. & tribus seqq. & apud me tom. 2. tit. 13. ad form. 3. à n. 31. ad 38.*

Decima ex ommissione voluntaria, non 177 impediendo homicidium, quod quis ex justitia tenetur impedire, ut accidit quando quis tenetur ex officio, vel ex stipendio, vel ex promissione alterum defendere. Dicitur *ex commissione voluntaria*, nam qui involuntariè non impedit, non fit irregularis. Dicitur, *qui ex justitia tenetur impedire*: nam si quis tenetur impedire ex sola charitate, non incurrit irregularitatem. Et hinc sequitur Principem non impediendo neces, Judicem non impediendo injustam Sententiam contra vitam innocentis, Medicum non curando eos, à quibus pretio conductus est, Dominum non adhibendo debitam diligentiam, nè animalia, quæ consueverunt nocere, puta Ursum, Aprum, vel Leonem, & sub suo dominio, vel custodia existant, vulnera inferant, tenendo illa debito modo ligata, evadere irregulares, sequuta morte, Bonac. *loco citat. punct. 8. n. 37. & trib. seqq. Fagnan. in cap. ad audientiam n. 43. de homic.*

Quomodo tollatur Irregularitas.

§. XVI.

Quatuor modis tollitur irregularitas. 178
Primò per cessationem, vel ablationem causæ, qui modus intervenit in irregularitate ex defectu: cessante enim morbo, immatura ætate, infamia, quæ cum est facti per lapsum longi temporis, vel loci mutatione deletur, cessat etiam irregularitas. Secundò per Baptismum. Tertiò per Religionis ingressum. Quartò per dispensationem.

Baptismus tollit omnes irregularitates, quæ proveniunt ex delicto, excepta Bigamia: non tamen tollit eas, quæ ex defectu natalium, aut vitio corporis procedunt. Religionis professio, tollit irregularitatem, quæ ex defectu

na-

natalium provenit, & habitat intrans-
nem ad omnes Ordines, etiam Sacros;
non verò alias, quæ ex propria culpa,
aut defectu aliquo corporis procedunt,
Sayr. *de censur. lib. 7. cap. 13. num. 2. 3.*
& *seqq.* nisi Religio habeat amplius pri-
vilegium, Bonaccin. *de irregular. disp. 7.*

180 q. 5. punct. 2. n. 4.
Per dispensationem aufertur omnis tam
publica, quam occulta irregularitas à
Summo Pontifice; cujus auctoritate om-
nes occultæ solent à Sac. Pœnitentiaria
dispensari: publicæ verò à Dataria, præ-
via consulatione, & Voto Sac. Congreg.
Concilii. Item omnis occulta, inclusa
etiam in homicidio voluntario pro jam
ordinato à Summo Urbis Pœnitentia-
rio, & quo ad Religiosos etiam pro or-
dinando. Item omnis occulta dempta in-
clusa in homicidio voluntario, aufertur
dispensatione Episcopi vigore Conc. Tri-
dent. c. 6. sess. 24. *de reform.* & etiam à
Superioribus Religionum, quo ad pro-
prios Alumnos, si gaudeant privilegio
Concilii ex indulto Apostolico: item,
& à Capitulo Sede vacante, ut volunt
Barbos. *de offic. & potest. Episc. alleg. 39.*
n. 16. Guazzin. jun. *ad defens. anim. lib.*
2. defens. 6. cap. 45. n. 101. Sperell. *decis.*
111. num. 41. Sicuti etiam Episcopus dis-
pensat in irregularitate contracta ex Bi-
gamia Similitudinaria scilicet, quando
Clericus in Sacris Ordinatus matrimo-
nium contraxisset cum unica, & Virgine,
tam quoad ordines susceperat, quam
quoad suscipiendos, *cap. 1. ibique gloss.*
qui cler. vel vovent. Innoc. *in cap. 2. cod.*
tit. cap. sanè de cleric. Conjug. Sanch. *de*
matrim. lib. 7. disp. 86. num. 20. Piassec. *in*
prax. part. 1. c. 1. art. 10. num. 13. Barbos.
in cap. 2. n. 4. qui cler. vel vovent. Pirhing.
in jus can. lib. 4. tit. 6. n. 2. ver. notandum
secundo; secus si cum Vidua contraxisset,
Sanch. ibi Corrad. *prax. disp. lib. 2. cap.*
1. numer. 16. Horum tamen facultas non
extenditur ad retentionem Beneficiorum
& fructuum fortè amissorum, Nicol. *lu-*
cubr. can. lib. 5. tit. 12. numer. 8. vers. sub
facultate tamen, ubi ad hoc Decret. Sac.
Congr. Concilii allegat.

181 Qui autem tempore Jubilæi, vel alia
occasione, facultatem habet absolvendi

ab omnibus casibus, Censuris, pœnis,
& sententiis, irregularitates tollere, &
auferre non potest: tum quia verbum *ab-*
solvere, relaxationi censurarum tantum
accommodari solet: tum quia praxis Pœ-
nitentiariæ est in contrarium: tum quia
licet irregularitas, quæ provenit ex deli-
cto, sit quoque pœna, est tamen intrinse-
cè semper inhabilitas, quæ sine dispensa-
tione, non tollitur, Bonac. *loco cit. n. 8.*
ubi de communi testatur, Sayr. *d. cap. 13.*
n. 2. 3. & 4.

182 Forma verborum, sub qua irregulari-
tas tolli debet, nulla certa præscripta est:
docent tamen DD. utendum esse sequen-
ti --- *Dispensatio tecum super irregularitate,*
vel irregularitatibus, quam, vel quas con-
traxisti, ob hanc, vel ob has causas, & te
habilem declaro, ad suscipiendum, vel exe-
quendum Ordinem, & restituo te ad legiti-
mos actus, in nomine Patris & Filii, &c.
Sayr. *d. lib. 7. c. 14. num. 18.* Guazzin. jun.
ad defens. anim. lib. 2. defens. 6. c. 45. num.
110. Si autem dubium sit, an quis irre-
gularitatem incurrerit, tunc sub condi-
tione dicendum erit --- *dispensatio tecum in ir-*
regularitate, si fortè incurristi ob hanc vel
illam causam &c. Leo *thes. for. Eccles. p. 3.*
cap. 4. num. 48.

De effectibus Irregularitatis.
§. XVII.

183 Irregularitas privat licita susceptione
ordinum; quare si recipiantur, peccatur
mortaliter, validè tamen recipiuntur, &
recipiens solum privatur usu, Sayr. *de*
censur. lib. 6. cap. 1. n. 25. Item privat eo-
rundem administratione: ideoque si ad-
ministrantur, pariter graviter peccatur,
sed validè administrantur. Item privat
licita retentione Beneficii, quod exigit
usum ordinis personalem. Item reddit
quem inhabilem ad obtinendum Benefi-
cium: adeout collatio facta irregulari,
ipso jure nulla sit, juxta veriore senten-
tiam, de qua testantur, Sayr. *de censur.*
lib. 6. cap. 2. n. 21. Bonac. *de irregular. disp.*
7. quest. 1. punct. 4. n. 6. & alii plures ab
eis allegati, Tondut. *de pensio. c. 68. n. 5.*
& 18. ubi hoc ampliat procedere etiam in
pensione obtinenda.

Non

- 184 Non privat tamen irregularitas Beneficii jam obtentis, neque fructibus antè sententiam Judicis; neque retentione Beneficii, quod non exigit usum ordinis, vel quod si exigat, potest per alium suppleri, Suar. *disp.* 40. *sect.* 2. *num.* 19. neque privat jurisdictione exteriori, quæ non includit exercitium ordinis, facultate delegandi, & per alios sacramenta administrandi, Bonac. *loco supra citato num.* 15. 16. & 17. Guazzin. *num.* 85. Item non privat ab usu Officiorum, quo laici uti possunt, & sic irregularis poterit licite canere, & psallere in choro, & pronunciare per se, & cum aliis, officia Divina; dummodò abstinere ab actibus propriis ordinum, & ab officio Hebdomadarii, prout vult Navar. *conf.* 14. *num.* 4. *de rescript.* & in *manual. confessor.* *cap.* 27. *n.* 171. Si autem Ordines exerceret antè obtentam dispensationem, mortaliter quidem peccaret, novam tamen irregularitatem non incurreret, Sayr. *de censur.* *lib.* 6. *cap.* 2. *num.* 26. & est communis opinio, Bonacin. *irregularit. disp.* 7. *quest.* 1. *punct.* 4. *n.* 4.
- Advertendum præterea est circa effectus Censurarum, quod in persona Religiosorum Virorum, excommunicatio major impedit, quod hac censura ligatus, non possit eligi ad Prælaturas Ordinis, si vè excommunicatio sit à jure, si vè ab homine, si vè publica, si vè occulta, si vè electo, & electoribus scita, si vè ignota, *cap. postulastis de cleric. excomm. cap. 1. de rescript. in 6. Donat. de regular. tom. 2. part. 1. tract. 5. de eligend. quest. 9. n. 1. Passerin. de elect. cap. 25. numer. 445. & 450. licet si sit toleratus, validè eligat nullo reclamante, Passerin. loco citato c. 10. num. 76.*
- 186 Ligatus autem excommunicatione minori, quamquam eligere valeat, tamen si scienter eligeretur, electio esset irritanda, *per text. in c. si celebr. de cleric. excomm.*
- 187 Religiosus autem simpliciter Suspendus, si vè à jure, vel ab homine, eligi non potest ad Prælaturas, neque alios eligere, *cap. cum dilectus de consuetud. hoc ta-*
- men intelligitur de suspendo nominatim denunciato: nam Suspendus toleratus, & non denunciatus validè eligit, Passerin. *de elect. d. cap. 10. num. 96. licet eligi non possit, etiamsi non sit denunciatus, Passerin. d. cap. 25. n. 478. Suspendus autem ab ordine, non est prohibitus eligere, quia electio non est actus ordini, Donat. ubi supra quest. 16. num. 1. Passerin. *dict. c. 10. num. 95.**
- Item Religiosus interdictus, privat¹⁸⁸ jure, & facultate eligendi *cap. ad hoc de postul. prelat. cap. tanta est 18. de excess. prelat. eligit tamen validè, si non sit notoriè, vel nominatim denunciatus, quamquam peccet eligendo, Passerin. d. cap. 10. num. 100.*
- Ubi vero Religiosus esset irregularis,¹⁸⁹ amitteret potestatem eligendi activam, & passivam, juxta opinionem Donati *d. tract. 5. quest. 19. num. 1. per text. in cap. is qui de sent. excom. in 6. & hoc procedere in irregulari occulto, & tolerato, ac à censuris absoluto, affirmare non dubitat. At Passerin. de elect. d. cap. 10. n. 102. & seqq. tenet cum aliis pluribus, quod irregularis, præsertim toleratus, & non denunciatus, non privetur jure eligendi, nisi adsit speciale Statutum Ordinis in contrarium: & in *d. cap. 25. numer. 511. & seqq.* firmat, quod electio Religiosi irregularis sit quidem cassanda, at non ipso jure nulla; & hæc secunda sententia magis placet.*
- Et tandem te monitum volo, quod si¹⁹⁰ quæretur, an excommunicatio, vel alia censura liget, quando pro excommunicato, vel alia censura irretito, adest opinio probabilis, quod non potuerit à Judice, vel Superiore excommunicari, seu interdicti; respondendum est affirmativè: nam quando tam pro reo; quam pro Judice adest opinio probabilis, cum tunc sit casus dubius, & in dubio obediendum sit Judici, reus tenetur in foro externo censuram servare, Guazzin. *jun. ad def. animar. cap. ult. addit. 3. num. 12. ibique concordantes.*
- Et hæc de censuris, & irregularitate in præludio sint satis.

FORMULARIUM LEGALE PRACTICUM

Fori Ecclesiastici.

PARS TERTIA.

TITULUS I.

De Censura Excommunicationis in particulari.

De Excommunicatione contenta in Can.

Si quis suadente 17. quæst. 4.

Frequenter in foro Ecclesiastico externo de hac Censura disceptari contingit: quare si quem per juridicas probationes illam incurrisse constiterit, Judex citato prius reo ad dicendum causam quare non debeat declarari incidisse in d. excommunicationem, poterit parte, vel Procuratore Fisci instante, ad declaratoriam devenire, in hunc, qui sequitur, modum.

Sententiæ Declaratoriæ.

FORMULA I.

VIsis depositionibus testium, aliisque juribus validè, riteque ab hac nostra Curia receptis, totoque processu constructo contra *N. reum inquisitum, de, & super violenta manuum injectione in Clericum N. visaque canonica monitione contra eundem reum, ad dicendum causam quare non debeat declarari incidisse in excommunicationem legitime exequuta, & reproducta, nihilque, quod relever, & eum excusare possit deducto; per hanc nostram sententiam declaratoriam dicimus, & pronunciamus, d. N. reum inquisitum incurrisse in excommunicationem majorem SS. D. N. Papæ reservatam contentam in Canone Si quis suadente 17. q. 4. & proinde contra ipsum, (ut ab omnibus evitetur) esse relaxandos cedulones, prout relaxamus, & excommunicatum denunciari mandamus, ad loca publica omni &c.*

N. Vic. Gen.

Excom-

Excommunicationis Cedulaonum.

FORMULA II.

SUMMARIUM.

- 1 *Quæ sint personæ, quæ subjiuntur canoni si quis suadente ostenditur.*
- 2 *Ad incurendam excommunicationem can. si quis suadente, requiritur manuum injectio, animus injuriandi, & violentia.*
Qui mandat, vel ratam habet percussorem Clerici, secuto effectu, excommunicationem incurrit. ibi.
Qui conatur percutere, vel verbis injuriosis Clericum afficit, non incurrit.
- 3 *Personæ, quæ gaudent privilegio canonis referuntur.*
- 4 *Percussor Clerici antequam denuntietur, debet citari cum præfixione termini ad dicendum causam quare &c.*
- 5 *Denunciatio excommunicati sine monitione est nulla, nisi factum sit notorium, & n. 6.*
- 7 *Excommunicationis declaratoria, an ferri possit die feriato in honorem Dei, ostenditur.*
- 8 *Citatio, seu monitio excommunicandi debet fieri personaliter, & quando fieri possit Doms, vel per Edictum, ostenditur, n. 9. & 10.*
- 11 *Citatio si per errorem Nuncii exequatur in alterius Domo, vel alio modo nulla sit, si excommunicandus de ea aliunde haberet scientiam, cum artharet, & fortius si compareret.*
- 12 *Citandus si maneat in loco, ad quem non datur tutus accessus, quomodo sit facienda citatio ostenditur.*
Subditus potest citari verbaliter à Judice Domicilii, etiam extra territorium. ibi.
- 13 *Nuncius debet referre, se citasse, prout habuit in mandatis, alias citatio non esset certa, & committeret nullitatem.*
- 14 *Qui sint, qui ab incurso Censuræ can. si quis suadente excusantur, enumerantur.*
- 15 *Declaratoria censurarum triplex est & de eis datur distinctio.*
- 16 *Excommunicandus, an possit audiri per Procuratorem, enucleatur, & num. 17. 18. 19. 20.*
- 21 *Qui sint, qui absolvi possunt ab Episcopo, & in quibus casibus, exponitur, & declaratur, & num. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. & 41.*
- 39 *Offensio facta Clericis, dum divina celebrant, semper est gravis, & enormis, & graviter punitur.*
- 40 *Ad judicandum, an percussio Clerici sit enormis, necnè, septem sunt consideranda.*
- 42 *Excommunicandus, si compareat, & petat veniam, an & quando sit audiendus, & affixio Cedulaonum suspendenda ostenditur, & explanatur, & num. 43. 44.*
- 45 *Regulares si percutiant Clericos seculares, & incidant in excomm. can. si quis suadente, possunt ab Episcopo publicè denunciari.*

Hic auctoritate ordinaria denunciatur excommunicatus excommunicatione majori SS. D. N. Papæ reservata, & à confortio, & communione fidelium segregatus, & participatione Sacramentorum, ac suffragiorum Ecclesiæ, & sepultura Ecclesiastica (in eventum mortis) privatus N. N. ex eo, quia suadente Diabolo manus violentas injectit in Clericum N. graviter illum percutiendo vel vulnerando; Ut igitur ab omnibus evitetur, prout omninò evitari mandamus, præsentibus jussimus affigi, & publicari, & taliter maneat, donec à Sede Apostolica absolutionem obtinere meruerit. Datum &c.

N. Vic. Gen.

Loco ✠ Sigilli.

N. Actuarius.

Con

V E L

Con autorità ordinaria si denuncia scomunicato di scomunica maggiore riservata al Sommo Pontefice, e segregato dal consortio civile, e comunione de' fedeli, e privato della partecipazione de' Santi Sacramenti, e de' suffragi della Santa Chiesa, e della sepoltura Ecclesiastica in evento di morte, NN. per avere con diabolico impulso, & insulto percosso, (ò ferito) gravemente con . . . il Chierico N. Ed accioche da tutti sia fuggito, e schivato, sì come comandiamo, che lo fuggano, e schivino, si è affisso, e pubblicato, il presente cedolone, e così starà scomunicato, fin tanto che non sarà assoluto dalla Sede Apostolica. Dato &c.

N. Vic. Gen.

Luogo del ✠ Sigillo.

N. Attuario.

ADNOTATIONES.

R EUM INQUISITUM. Personæ contra quas potest inquiri, & quæ subijciuntur *Canonis si quis suadente*; sunt Viri, & Mulieres, etiam impuberes, & inferiores, Clerici, & laici, & Religiosi, habentes Dignitatem, & non habentes, Episcopi, & Cardinales, dummodo sint baptizati, & habeant usum rationis, & peccare mortaliter possint, Barbol. *in d.c. si quis suadente n. 2. cum trib. seqq. Donat. prax. rer. regul. to. 4. tract. 3. q. 12. n. 12.*

2 Super violenta manuum injectione. Ut dispositio *Canonis, si quis suadente*, habeat locum, tria copulativè requiruntur primò *injectione*, secundò *animus injuriandi*, tertio *violencia*, Grass. *de effect. Cleric. effect. 9. num. 311.* Undè excommunicationem ibi contentam incurrit, qui percutit violentè personam Clerici vel persequitur furiosè, itaut cogat aliquod malum pati, vel illum detinet in custodia, aut per vestes violentè, vel lacerat, vel cohibet equum, super quo insidet fræno, vel lacerat cingulum, vel percutit Clericum spontè se subijcientem verberibus, vel se ipsum. Item qui mandat, vel ratam habet nomine suo factam percussione: qui consentit, consulit, auxilium, & favorem præstat, sequuto effectu percussione, Leo *Thes. for. Eccles. part. 3. cap. 4. n. 45.* qui potuit prohibere percussione Clerici, & non prohibuit, quod procedit non

solum in eo, qui habet potestatem, & jurisdictionem in verberantem, ut sunt Judices, Governatores, ac Præfecti, sed etiam in eo, qui dolosè non prohibet, ut communiter tradunt Grass. *cit. effect. 9. numer. 61.* Bellett. *disq. cler. de fav. can. §. 1. num. 8. & 9.* Barbol. *in d. can. si quis suadente à num. 30. ad 46.* Qui autem afficit Clericum verbis contumeliosis, vel conatus est eum percutere; sed non percussit, excommunicationem non incurrit: quia à Canone punitur violenta manuum injectio, non autem conatus, & verba, Bonaccin. *de excomm. disp. 2. q. 4. punct. 1. num. 3.* Sayr. *de censur. lib. 3. c. 26. num. 21.*

In Clericum N. Personæ, quæ gaudent privilegio *Canonis si quis suadente* sunt, Clerici omnes, etiam habentes solum primam Clericalem Tonsuram: Clerici Conjugati, dummodò deferant habitum, & serviant alicui Ecclesiæ, nec sint bigami, quamvis dimiserint habitum modò illum reassumant, & matrimonium contraxerint cum Virgine: Religiosi omnes tam mares, quam feminae, etiam Novitii, Tertiarii Collegialiter sub aliquo voto, & Regula viventes, & habitum gestantes. Oblati, qui se suaque bona Monasterio irrevocabiliter obtulerunt, & obedientiam Monachalem promiserunt: Eremitæ gestantes habitum subjecti alicui Regulæ approbatæ, & superiori. Equites Hierosolymitani, & mi-

& milites ordinis Christi, Bellet. d. §. 1. à num. 29. ad 45. Graff. d. effect. 9. numer. 131. & 134. Barbof. in d. can. si quis suadente à num. 9. ad 27. Donat. prax. rer. regular. tom. 4. tract. 14. de eremit. quest. 21. à numer. 18. cum seqq. ego ipse part. 1. in Appendic. annot. ad Decret. de effect. num. 9. part. 143.

Visaque canonica monitione. Licet enim inferens violentas manus in Clericum sit statim, & ipso jure excommunicatus, requiritur nihilominus denunciatio, ad hoc ut tanquam talis aliis vitetur: quæ denunciatio fieri à Judice non debet, nisi prius citato reo, ut possit, si aliqua ei competit defensio, illam deducere, Graff. dict. effect. 9. numer. 319. & 320. In hac autem citatione, seu monitione, debet præfigi inquisito competens terminus ad dicendum, & allegandum causam quare non debeat declarari incidisse in excommunicationem Canonis si quis suadente, cum comminatione, quod termino elapso, si nihil relevans duxerit, prima die juridica immediatè sequenti declarabitur excommunicatus, & publicè denunciabitur, ulterius eo monito, neque citato. Cum enim agatur de excommunicatione à jure lata, unica monitio est competens, & canonica pro declaratione, nec requiritur trina, Sayr. de cens. lib. 1. c. 12. n. 24. Bellet. de favor. can. §. 4. n. 24. & 25.

Hanc verò unicam monitionem si Judex omitteret, declaratoria esset nulla, per text. in cap. cum secundum de heret. in 6. Gloss. in Clem. presenti in verbo constitueris. de cens. Navar. cons. 9. num. 5. & 8. & cons. 31. num. 2. de sent. excomm. Graff. eod. tit. consil. 8. num. 1. & seqq. lib. 5. p. 1. Bonacin. de censur. in commun. disput. 1. quest. 1. punct. 9. num. 4. dub. 4. Guazzin. jun. ad defens. anim. lib. 2. defens. 6. cap. 41. num. 23. nisi fortè excessus esset notorius, tunc enim non oportet, quod hæc monitio præcedat, sed potest Judex absque ulla monitione sententiam declaratoriam proferre, & reum publicè excommunicatum denunciare, Ricc. collect. 869. Bellett. loco citato n. 26. Graff. decis. aur. par. 2. in appendic. lib. 3. de excom. cap. 1. num. 42. Fagnan. in c. non potest à n. 13. cum seq. de sent. & re judic. ubi

num. ult. ait, quod de notorio satis est, quod Judici constat etiam extrajudicialiter, vel rationabiliter timeatur de fuga citandi, Ricc. dict. collect. 869. Gen. cap. 28. num. 16.

Dicitur in monitione, quod si citatus fuerit contumax, elapso termino præfixo, die prima juridica immediatè sequenti declarabitur excommunicatus, ad removendum dubium, an possit quis excommunicari etiam per viam sententiæ declaratorię, quando præcessit causæ cognitio, die feriato in honorem Dei: aliqui enim DD. & præsertim Sayr. de censur. lib. 1. cap. 14. num. 7. Bonacin. de censur. in commun. disp. 1. quest. 1. punct. 12. num. 4. & alii ab eis allegati, asserunt id validè fieri posse, sed non licitè: alii verò, quos refert, & sequitur Pasqualig. ad Lauret. de Franc. contr. par. 2. quest. 9. n. 4. 5. & 6. tenent, quod per modum sententiæ Declaratorię non possit quis excommunicari, quando requiritur causæ cognitio in die festo, etiam si causæ cognitio præcesserit, aliàs sententia irrita sit, & quod idem sit tenendum de denunciatione, per text. in cap. fin. de feriis cui opinioni in praxi adhærendum putò, quoties reus non sit suspectus de fuga, vel alia rationabilis causa ad id non impellat, ut ipse textus innuit: secus si causæ cognitio non exigitur, Guazzin. jun. ad defens. anim. lib. 2. defens. 3. cap. 25. n. 12.

Legitimè exequuta. Citatio, sive monitio, præsertim in hac subjecta materia, ut legitimè dicatur facta, exequi debet personaliter, Sayr. de censur. lib. 1. cap. 12. num. 11. Bonacin. d. punct. 9. num. 8. Guazzin. jun. d. cap. 41. num. 30. & alii communiter. Si tamen citandus dolo se absconderet, vel impediret quò minus personaliter citari posset, tunc docto per relationem Nuncii (cui creditur, Genuen. in prax. cap. mihi 67. n. 3. Ricc. collect. 4216. vers. notandam secundo) ipsum latitare, & personaliter exequi non potuisse, satis est, ut ad Domum solitæ habitationis excommunicandi fiat, & si domicilium non habet, sufficit, quod moneatur per Edictum ad valvas Ecclesię Cathedralis, vel alterius loci publici, juxta styllum, & consuetu-

fuetudinem Tribunalis. Imò, quòd in declaratoria censuræ, de qua hic agimus, sufficiat citatio exequuta domi solitæ habitationis, tenet Bellet. *disq. cleric. de favor. can. §. 4. n. 54. in fin. ibi. In declaratione item excommunicationis, non requiritur citatio personalis, sed satis est, quod fiat domi solitæ habitationis*, & citat Roman. *conf. 48. numer. 5. & 6. Antonin. var. resol. lib. 1. resol. 71. num. 7.*

11 Et est notandum, quod si citatio in alterius domo per errorem Nuncii, vel alio modo nulliter exequuta esset, & excommunicandus de ea aliunde haberet scientiam certam, & de qua constaret Judici, defectus diceretur sanatus, & citatio illum arctaret, & afficeret, ac si legitime fuisset citatus, ad tradita per Rot. coram Cerro *decis. 204. num. 3.* quod, & certius procederet, si citatus compareret: cum per comparitionem citatio nulliter exequuta convalidetur, etiam ad effectum, ut possit deveniri ad excommunicationem, prout ex doctrina Felin. *in c. cum contingat de rescript. firmat Gratian. discept. 946. n. 12. & 13.*

12 Notandum secundo, quod si ad locum, in quo manet citandus, non detur tutus accessus, tam in casu hujus censuræ, quàm in aliis à jure latis, vel ab homine ferendis, probato prius per testes, quod sit moraliter impossibile, vel quod non sit tutum eum citare in persona, vel in domo, sufficit citatio per Edictum, Seraphin. *decis. 1245. n. 3.* ut autem possit Judex in hoc casu ad denunciationem excommunicationis procedere, probari debet, & per testes, & per relationem Nuncii, duo, nempe, quod edictum fuit appositum in vicinis partibus, & quod ad notitiam rei verisimiliter potuerit pervenire, ut in praxi servandum esse docet Leo *Thes. for. Eccles. part. 2. cap. 2. n. 29. & 30.* Si autem citandus esset absens extra territorium, tunc Ordinarius domicilii, possit illum ibi citari facere, cum actus citationis verbalis validè possit fieri contra subditum extra territorium, etiam ad effectum excommunicandi, ut docent Fagnan. *in c. licet numer. 13. & 14. de for. comp. Card. de Luc. de jurisdict. disc. 20. num. 16. & 17.* tutius est tamen Judicem

territorii requirere, Pac. Jord. *elucubr. tom. 3. lib. 14. tit. 1. n. 92.*

13 Notandum tertio, quod si Judex committat citari reum ad instantiam Promotoris Fisci, vel domi solitæ habitationis, & Nuncius referat citasse ad instantiam Adhærentis, vel citasse domi simpliciter, committeret nullitatem, ex quo relatio non esset certa, neque vera, quia referret super eo, de quo non habuit commissionem, ut probat Zuff. *de legitim. proces. quest. 208. per tot. ubi num. 9.* docet, quòd sanatio nullitatis citationis, non inducitur per notitiam præsumptam in reo, sed per certam, & plenam superventam, & n. 11. monet, quod judex non debet, nec possit sententiam ferre, nisi prius Nuntius referat se citasse prout habuit in mandatis quod erit benè advertendum ab Actuariis, dum recipiunt Nunciorum relationes.

14 *Et eum excusare possit.* Porro à Censura Canonis si quis suadente, plures excusantur. Primò, percuciens Clericum, ignorans probabiliter, & rationabiliter esse Clericum, vel percuciens Clericum, volens percutere laicum.

Secundò, percuciens loco, non ex odio, vel indignatione, sed levitate.

Tertio, percuciens casualiter, vel in deliberatè non pertingens ad culpam mortalem, puta ob subitam passionem iræ, animo non plenè advertente ad id, quod agitur, vel ob circumstantias personarum minuens culpam.

Quartò, percuciens vim vi repellendo, vel detinens Clericum ob defensionem sui, & suorum, vel etiam proximi, dummodo modum defensionis notabiliter non excedat.

Quintò, Mulier percuciens Clericum pudicitiam suam facto tentantem.

Sextò, percuciens Clericum inventum, & deprehensum turpiter colluctantem, aut actus impudicos agentem cum Uxore, Matre, filia, vel sorore.

Septimò, Prælatus, Præceptor, Pater, bono zelo ducti disciplinæ, & correctionis causa Clericum percucientes: de Prælato loquitur *text. in c. universitatis 24. de sent. excom.* ubi quod Abbas per se ipsum, vel conversum Religionis, Mo-

Monachum verberare possit. Episcopus verò potest mandare ex justa causa, quod Clericus capiatur, carceretur, & torqueatur absque metu excommunicationis, Sayr. *de Censur. lib. 3. cap. 27. num. 26.* Bellet. *disq. cler. de favor. can. §. 2. num. 32.* De præceptore, sive ludi Magistro est text. in c. 1. de sent. excom. dummodo discipulum verberet, moneat, & doceat, ut discipulum sine levitia, c. cum voluntate §. fin. eod. tit. ubi Glof. verb. magisterii dicit, quod modica, & levis castigatio permitta est, & quod nimia sævitia annumeratur culpæ, & quod hoc Magistri privilegium extendatur ad Clericum constitutum in Sacris, dicit Grass. *consil. 6. num. 10. de sent. excom. par. 2. lib. 5.* De Patre, solet dubitari, an Filium in Sacris constitutum possit verberare absque incurfu excommunicationis, & verior sententia est negativa, quam amplectitur Grass. *d. consil. 6. diff. 1. num. 6.* Barbof. in d. c. si quis suadente n. 68.

Octavo, Judex laicus, seu etiam privata persona capiens, vel detinens Clericum præparatum ad inferendam injuriam alteri, ut consignet Episcopo.

Nonò, Judex laicus, vel ejus familia capiens Clericum sæcularem, vel Regularem repertum in flagranti delicto, ut illum remittat, & deducat ad suum Judicem infra terminum viginti horarum.

Decimo, Judex laicus, sive Creditor capiens, & detinens Clericum debitorem in causa civili de fuga suspectum, præsertim ubi non adest copia Judicis Ecclesiastici, dummodò tamen quanto citius remittat ad suum Judicem.

Undecimo, faciens violentiam Clerico pro recuperatione rei ablata, seu propter defensionem rerum suarum.

Duodecimo, officialis laicus percutiens Clericum involuntariè, & casualiter arcendo turbam. Quas excusationes referunt Grass. *de effect. cleric. effect. 9.* Beller. *disq. Cler. de favor. can. §. 2.* Barbof. in d. cap. si quis suadente à n. 50. ad 74. Bonac. *de censur. in commun. disp. 1. qu. 2. punct. 2.* quibus adde.

Tertiodecimo, Officialis percutiens Clericum mortuum, nam licet Barbof. in d. c. si quis suadente num. 47. Grass. *dict.*

effect. 9. n. 141. & Bellet. *loco cit. §. 1. n. 12. & 13.* innixi auctoritati Felin. in c. à nobis de sent. excom. teneant, quod percutientes Clericum mortuum injuriosè, evadant excommunicati: nihilominus verior sententia est negativa, quia mortuo directè injuria non inferitur cum non sit amplius homo, & hanc amplectuntur, Grass. *lib. 5. consil. part. 1. consil. 7. n. 9. de sent. excom.* Fagn. in c. à nobis il 2. n. 29. de sent. excom. Nicol. *lucubr. can. lib. 5. tit. 39. n. 155. vers. verius tamen.*

Decimoquarto, Judex laicus detrudens in carcerem Clericum, qui non habet requisita Conc. Trid. *sess. 23. c. 6.* ut declaravit S. Cong. Conc. . . Augusti 1625. teste Nicol. *loco mox cit. n. 150. vers. sed dubium.*

Decimoquinto, percutiens Clericum privilegiis Clericalibus à suo Episcopo privatum, juxta à me tradita *part. 2. tit. 15. annot. ad form. 4. & 6.* vel publicè exercentem Macellum, vel munus Tabernarii, vel artem mimicam postquam ter fuit monitus, cap. unico de vit. & honest. cler. *clen. 1. eodem tit.*

Decimosexto, qui ratione Officii, quod in Ecclesia obtinet, repellit turbantes Divina Officia, c. veniens 16. & cap. cum voluntate 54. de sent. excom.

Sententiam declaratoriam. Triplex sententia declaratoria in materia censurarum dari potest, scilicet declaratoria criminis, cui debetur excommunicatio: Declaratoria incurfus in excommunicationem latam à jure. Declaratoria excommunicationis priùs latæ ab homine: à duabus primis, quia respiciunt factum, quod, & potest esse non verum, vel non deductum legitime in processu, datur appellatio, quæ potest suspendere jurisdictionem Judicis, & impedire, nè possit declarare appellantem excommunicatum, tertia verò declaratoria, quæ supponit hominem jam per sententiam excommunicatum, fert secum executionem, & appellationem non admittit, ut inter unam, & alteram distinguendo tradit Passerin. *ad tit. de appel. quæst. unic. art. 17. num. 479. & 477. in 2. part. 6. lib. decret.* Hinc inferitur, quòd si excommunicandus monitus comparuerit, & exceptiones, excusationesque deduxerit, & postea à declaratoria forte

fortè à Judice lata non attentis exceptionibus, ipsum in excommunicationem incidisse, appellaverit, ejus appellatio erit admittenda, præfixo eidem congruo termino ad prosequendam appellationem, cum comminatione, quod si defecerit, appellatio habebitur pro deferta, juxta commonitionem *text. in c. cum sit Romana de appellat. & praxim traditam à Genuen. cap. mihi 69. num. 3.* Quod si monitus non compareat, tunc tanquam verus contumax, habebitur pro confesso, & non poterit appellare; Judex ad executionem suæ declaratoriae, & excommunicationis denunciationem per affixionem Cedulonis devenient, Genuen. *prax. c. mihi 28. n. 19. Ciarlin. contr. tom. 2. cap. 147. n. 40. & 41.*

16 At dubium oriri potest, quando compareret per Procuratorem, an scilicet tunc excommunicandus dici possit contumax, vel potius sit per eum audiendus ad impediendam denunciationem. Et videbatur, quod non debeat per Procuratorem audiri: cum enim sententia excommunicationis ob delictum sit criminalis, Pac. Jord. *elucurb. tom. 3. lib. 13. tit. 5. num. 96.* & pœna gravissima plus quam ordinaria, & in foro Ecclesiastico magis sit aliquem excommunicare quam capite plectere, ut dicit Card. de Luc. *de benef. disc. 60. num. 70. & in Miscellan. disc. 20. num. 7.* ubi excommunicationem assimilat pœnæ capitali, & de Jure Canonico dicatur pœna corporis afflictiva, ut habetur expressè per *Glos. in c. Romana §. contrahentes notabile 3. ibi quia excommunicatio est pœna afflictiva personæ de for. com. in 6. Seb. Medic. de legit. & Stat. par. 4. quæst. 20. n. 3. Bellet. disq. cler. de favor. can. §. 5. n. 12. Sabell. §. pœna n. 24. vers. item,* sequitur, quod Procurator non debeat admitti, cum regula juris sit, quod non admittatur in causis, in quibus pœna infligitur corporalis, Menoch. *de arbitr. lib. 1. quæst. 80. n. 1. & seq. quem omnes sequuntur.*

17 Verum contra hæc stat alia pariter juris regula, quod Procurator pro reo criminoso possit admitti in casibus, in quibus absens condemnari potest, quam admittit Menoch. *d. quæst. 80. num. 96.*

Monacelli Form. Pars III.

Quare cum contumax legitime excommunicari possit, ex quo pœna consistat in privatione extrinsecorum bonorum, qualia sunt locus, honor, Officium, Beneficium &c. nec sit necesse quod excommunicandus personaliter adfit, poterit per Procuratorem specialiter constitutum comparere, & exceptiones ac defensiones proponere, ut colligitur ex *Glos. in c. intelleximus de judic. Menoch. d. quæst. 80. num. 127. Bellet. disq. cler. de favor. can. §. 4. n. 51. Passerin. in c. 1. n. 47. de judic. in 6. Pignatell. consult. 55. n. 2. tom. 6. Vulpin. Succ. Farinac. part. 11. quæst. 99. num. 4.*

Neque obstare videtur, quod excommunicatio sit pœna corporalis ex auctoritatibus supra allegatis, & proinde pro illa evitanda Procurator non debeat admitti: quia dicitur pœna corporalis similitudinariè, & impropriè, non autem verè: nam pœnæ corporis afflictivæ, pro quibus evitandis Procurator non auditur. dicuntur illæ tantum, quæ in corpus verè, realitèr, ac principalitèr irrogantur, ut sunt mortes, amputationes, fustigationes, pedum in compedibus detentiones, & aliæ hujusmodi: cæterùm quæ corpus non attingunt, ad fortunas, aut extimationem pertinent, licet per quandam consequentiam dicantur corpus affligere, non tamen inter corporales numerantur, alioquin sequeretur omnes omnino pœnas esse corporis afflictivas: quia omnis pœna etiam pecuniaria propter delictum publicum imposita irrogat infamiam, quæ plerumque magis homines excruciat, quam fames, & miseria, ut bene observat in proposito admissionis Procuratoris absentis in pœnam relegationis damnandi Ricc. *dec. Cur. Archiep. Neap. 344. numer. 7. & plurib. seqq. par. 4. & in terminis excommunicationis impediendæ dec. 321. numer. 5. & 6. ead. par. 4.*

Pro resolutione igitur dubii dico, quod si excommunicandus pro delicto citetur more solito, ad dicendum, & allegandum causam quare &c. vel citetur simpliciter ad comparandum, & allegandum &c. possit tunc comparere, & se defendere per Procuratorem specialiter constitutum (qui debet admitti) ad

D respon-

respondendum sic, & sic juxta cauthe-
lam traditam à Menoch. *de arbitr. lib. 2. cap. 263. num. 3.* Si verò citetur ad com-
parendum *personaliter*, & dicendum, &
allegandum &c. quod tunc non sufficiat
comparitio Procuratoris, nisi reus sit
persona illustris, sed debeat per se ipsum
comparere, si non vult fieri contumax:
potest enim Judex ex motivo, & cau-
sa rationabili in causis criminalibus,
reum cogere, ut coram se omnino com-
pareat, ut ex theoria originali Barto-
li, docet Menoch. *d. quest. 80. n. 97. &
d. cas. 263. nu. 5.* & est communis opinio
apud DD. quos refert & sequitur Passerin.
in d. cap. 1. n. 67. de judic. in 6.

20 Quod tamen absolute intelligendum
non est, sed inferendis censuris hoc erit
practicandum in casibus exemplaribus
publicis, & mali exempli: si enim Judex
arbitrio, quod habet à jure citandi reum
ad comparendum personaliter, abutere-
tur, & præsentiam rei in omnibus ex-
communicationis casibus exigeret, impruden-
ter ageret, cum non debeat, nec possit in
causis à relegatione infra, & in quibus
non infligitur pœna corporalis, nec ex-
communicationis regulariter, vel si cau-
sa est civilis, Procuratorem repellere, ut
probant auctoritate supra allegatæ in §.
Verum, & num. 20. & monuit Menoch.
d. cas. 263. num. 7. & in termini Ricc. *in
prax. crim. exec. litt. Apost. ref. 4.*

21 *Papæ reservatam.* Absolutio Censu-
ræ incurstæ ob violentam manuum inje-
ctionem in Clericum, reservatur Papæ,
ut habetur expressum in *d. cap. si quis sua-
dente 17. quest. 4.* Enumerantur tamen
varii casus, quos refert Sayr. *de censur.
lib. 3. cap. 28. num. 9.* in quibus quædam
personæ dicuntur privilegiatæ, itaut non
solum à mediocri, imò etiam in aliqui-
bus ab enormi percussione ab Episcopo
absolvi possint: qui casus, & perso-
næ in his sequentibus versibus continen-
tur.

*Regula, Mors, Sexus, Hostis,
Puer, Officialis,
Deliciosus, Inops, Ager, Senex-
que, Sodalis,
Janitor, Astriatus, Dubius, Causa,
Levis idus,*

*Debilis, absolvi sine summa Sede
merentur.*

Regula, idest Monaci, alique Regu-
lares, si se invicem percutiant, ab eo-
rum Prælati, dummodo percussio non
sit enormis, absolvi possunt, *c. quoniam
de vita, & honest. cleric. c. pervenit, cap.
cum illorum, & cap. canonica de sent. ex-
com.* in enormi enim Prælati Regulares
non absolvunt, nisi habeant speciale
privilegium, Sayr. *d. c. 28. n. 12.* & ha-
betur expressè in *cap. cum illorum*. Si au-
tem Regularis percusserit Clericum sæ-
cularem, poterit ab Episcopo absolvi,
quando percussio est levis, *cap. Religioso
de sent. excom. in 6.* si enim esset enormis,
ad Episcopum non pertinet absolutio, sed
ad Papam *d. c. cum illorum §. si vero*. Mo-
niales verò, quæ incidunt in censuram
hujus Canonis, per Episcopum, in cu-
jus Diœcesi Monasterium existit, quam-
vis exemptæ sint, ab Episcopo etiam ab
enormi absolvi poterunt, *c. de Monialibus
juncta Glos. de sent. excommun.*

Mors. Idest quando quis est in mortis
periculo, in quo non solum Episcopus,
sed quilibet Sacerdos absolvere potest, ser-
vato tamen modo in præludio hujus operis
tradito de absolutione excommunicationis
§. 4. *vers. item datur.* Mortis autem
articulus dicitur non solum, quod prove-
nit ex infirmitate, sed etiam quodlibet
periculum probabiliter morti vicinum,
v. g. si quis timeat hostem, prædonem,
vel crudelitatem alicujus Potentis, vel
sit navigaturus, vel transiturus per loca
periculosa, vel sit obsessus in loco, ubi
tela jaciuntur.

Sexus. Idest Mulieres cujuscumque
conditionis sint, & absque ulla differen-
tia, fortes scilicet, an debiles sint, Viduæ,
an maritatæ, aut qualiter percusserint,
leviter, mediocriter, vel enormiter; om-
nes enim quocumque modo Canonis Cen-
suram incurrant, absolvi possunt ab Epi-
scopo, *c. mulieres, c. ea noscitur, &c. quam-
vis de sent. excom.*

Hostis. Idest habens capitales inimici-
tias, vel aliam excusationem, ob quas si-
nè periculo vitæ, non possit se Sedi Apo-
stolicæ præsentare, etiam si proveniant
ex culpa sua, *cap. de cætero de sent. excom.*

Puer

- 26 *Puer*. Idest Impuberes, qui sunt doli capaces absolvi possunt ab Episcopo, *cap. 1. quamvis, & c. fin. de sent. excomm. & hoc fivè ante, sive post pubertatem absolvi postulent.*
- 27 *Officiales*. Idest, qui prætextu officii arcendo turbam, non animo, & proposito lædendi, aliqua tamen culpa interveniente, Clericum percussit leviter, aut mediocriter, absolvitur ab Episcopo non tamen ab enormi, *cap. si vero 3. de sent. excomm.*
- 28 *Deliciosus*. Idest nobiles, potentes, delicati, qui laborem accedendi ad Sedem Apostolicam nequeunt sustinere, *d. c. Mulieres de sent. excomm.* cuius rei iudicium remittitur ad arbitrium Episcopi, qui antequam absolvat, statum personæ Sedi Apostolicæ significare tenetur, & secundum consilium ejus, de commisso scelere erit corrigenda.
- 29 *Inops*. Idest, qui arte victum quærit, & iter agendo illam exercere nequit: non enim tenetur quis mendicare, ut ad Curiam pro obtinenda absolutione accedat, *c. quod de his, & d. c. quamvis de sent. excomm.*
- 30 *Aeger*. Idest Infirmi, seu valetudinarii, à quacunque corporis infirmitate detenti, juxta iudicium Medicorum, & arbitrium Episcopi, *d. c. quod de his, & d. c. quamvis.* etiam si non immineat periculum mortis, prout est in febre tertiana, quartana, & podagra.
- 31 *Senex*. Senes, licet videantur fortes ad ambulandum, adhuc absolvi possunt ab Episcopo, *d. cap. ea noscitur & d. cap. quamvis.* Qui autem dicantur Senes, iudicis arbitrio relinquuntur, nisi sint in Septuagesimo anno, nam tunc Judex arbitrari non poterit, eos non esse Senes, Menoch. *de arbitr. cas. 59. n. 2.* quem sequitur Barbof. *in c. quoniam frequenter nu 7. de lit. non contest.* At in nostro jure, ad senectam pervenisse dicitur qui quinquagesimum annum complevit, quæ quinta dicitur hominis ætas, juxta computationem *Glos. in proem. Sexti Decretal. verb. perfectus,* ideoque testis quinquagenarius debet quam primum examinari, nè probationes pereant; quoniam periculum est in mora, ut dicit Alciat. *de præsumpt.*
- Sodalis*. Idest Clerici collegialiter, vel in communi sub eodem tecto viventes, & dormientes, dummodo percussio non sit enormis, absolvuntur ab Episcopo, *c. quoniam de vit. & honest. cler.*
- Janitor*. Idest Ostiarius, qui prætextu sui officii percussit Clericum non enormiter, potest ab Episcopo absolvi, *cap. si vero 3. de sent. excomm.* qui casus distinguitur à casu sexto de Officiali, quia ibi percussio est casualis; hic verò intentata, & animo injuriandi, ut observat *Glos. in d. cap. si vero verb. absolvi:* nam si non fecisset animo doloso; non esset excommunicatus.
- Astrictus*. Idest, qui non sunt sui juris, ut servi; hi etenim, ne Dominus sine sua culpa grave damnum patiatur propter Servi absentiam, dummodo excessus non sit enormis, absolvuntur ab Episcopo; & idem dicendum de Viro, qui percutit Clericum, ut se absentet ab Uxore, quæ si absentaretur, gravi damnum sentiret: filii verò familias, licet sub patria potestate maneant, absolvuntur in solo casu, quo sint impuberes, puberes enim ad Curiam pro absolutione mitti debent, *Glos. in d. c. mulieres verb. sui juris de sent. excomm.*
- Dubius*. Idest is, de quo est publica fama, quod Clericum percusserit, & se purgaverit arbitrio Episcopi, ab eo absolvi poterit, *arg. cap. cum desideres §. Secundæ quæstioni de sent. excomm.*
- Causa*. Idest quicumque excommunicatus, ob Clerici percussorem, aut etiam ob quamlibet aliam causam, cujus absolutio Sedi Apostolicæ reservatur, qui habet legitimum impedimentum non eundi ad Sedem Apostolicam, vel ejus Legatum, a Latere, absolvi potest ab Episcopo, servata duplici moderatione prima est, ut satis fiat Clerico injuriam passo: Secunda est, ut juret, quod cessante temporali impedimento, presentabit se Apostolicæ Sedi, illius mandatis pariturus. Quod autem dicatur legitimum impedimentum, arbitrio boni, & prudentis viri determinandum relinquuntur: falso autem existente, nulla erit absolutio, *Sayr. de cens. d. lib. 3. c. 28. n. 39.*
- Levis ictus*. Idest omnis, qui leviter Clericum percutit, absolvitur à suo Episcopo.

piscopo jure proprio, & ordinario, ut docent Summistæ. Quæ autem dicatur levis, mediocris, & enormis percussio, colligitur ex *extravag. Joannis XXII. quam integram refert Pialec. par. 2. c. 2. art. 3. de cas. Episc. refer. n. 7. cujus est tenor.*

38 *Perlectis literis vestris circa absolutionem excommunicatorum, vos in eis dubitare perspeximus, quæ esset modica, aut levis injuria, circa quam, sicut talis loquitur, absolvendi vobis contulimus potestatem. Ad quod cum sit facti potius, quam juris quæstio, vobis prout possumus respondemus: illam videlicet modicam percussio- nem, aut impulsio- nem pugni, palmæ manus, pedis, digiti, aut baculi, vel lapidis, quæ ad livorem, mutilationem membri, fractionem dentis, depillationem capillorum non modicam, vel effusionem sanguinis, non excedit, nec si cum levissimi ictus aut pugni percussione sanguis exiret, transire in atrocem injuriam profite- mur, ut propter hoc sit ab absolutione talium absti- nendum. Ut tamen non solum ipsum factum, imò etiam facti qualitas, percutien- di modus, aut injuriandi circa hoc diligen- tius attendatur, & ipsius facti circumstan- tia, loci videlicet, & etiam persona, quæ sit levis, & modica, gravis aut enormis injuria manifestus cognoscatur; loci qui- dem ut in Theatro, vel in foro, coram Re- ge. Prælato, vel Judice, in Ecclesia, co- ram multis in aliquo loco publico alicui in- juria inferatur; Persona, veluti si Magis- ter, vel Judex, aut etiam Magistratus, aut Prælatus, Pater, aut Patrius, vel aliquis in dignitate, vel personatu constitu- tus ab inferiori, vel humili contra naturam juris patitur. Per hæc quidem graves videantur injuriæ, & quæ sint leves, aut modicæ tamquam ex opposito cognoscantur. Sane quia negotii natura non patitur, ut ad plenum omnia differantur, judicium talis enormis injuriæ vestro duximus arbitrio committendum, ut potestatem vestram, cum ad hæc processeritis, temperetis, ut citra metas hujusmodi potius, quam ultra eas circa absolutionem talium procedatur, ne injuriantes de vicina absolutione confisi, de facili in atroces prorumpant percussiones, vel injurias, & sententiam Canonis jam periculo sui contemnentes, in Excommuni-*

cationis Sententias proclivius prolabantur. Tolerabilis est enim aliquos qui per vos etiam possunt absolvi, nobis vel Superioribus absolvendos, relinquere, quam contra Sta- tuta Canonum imagine quadam absolutionis (quod non fit sine grandi periculo) quem- quam relinquere innodatum &c.

Hanc eandem extravagantem refe- 39
runt (sed multilatè, & diversis verbis conceptam) Navarr. in *manual. confes. c. 27. num. 91. Sayr. de censur. d. cap. 28. n. 8. Nicol. lucubr. can. lib. 5. tit. 39. post nu. 151. & de ea mentionem faciunt Graff. consil. lib. 5. part. 2. concil. 3. diff. 2. de sent. excomm. Genuen. in *prax. capit. mibi 28. num. 7. ubi plures casus gravis percus- sionis refert. Et hoc unum in hac re ve- rum est quod quævis legis injuria, sive of- fensio facta Clerico Sacris vestibus, indu- to, Divina officia celebranti, semper est judicanda atrox, ut advertunt Bellet. *dis- cleric. de favor. can. §. 3. num. 36. Vulpin. Suc. Farinacc. part. 12. quæst. 105. insp. 4. numer. 26. D. Raynald. observ. crimin. supplem. ad cap. 1. supplem. 6. num. 11. Ab etiam Imperiali lege sancitum est, ut qui hoc attentare præsumperit tormentis sub- jiciatur, & in exilium mittatur: & qui Divina officia celebrari prohibuerit, pœ- na capitali puniatur, ut habetur inter Novell. Justinian. *constit. 115. tit. 488. n. 52. quam refert Pithæus in Codic. pag. 618. in qua sic habetur. Si quis divinis Mysteriis, vel aliis Sanctis Ministeriis celebrandis in Sancta intraverit Ecclesia & Episcopo vel Clericis, vel aliis mini- stris Ecclesiæ injuriam fecerit jubemus eum tormentis subiectum in exilium mitti. Sed & si ipsa Sancta Oratoria vel Divi- na Mysteria conturbaverit, vel celebrare prohibuerit, capitali supplicio puniatur. Hoc eodem observando, & in Litanis, in quibus Episcopi, vel Clerici inveniuntur, ut si quidem contumeliam tantum fecerit: tormentis, & exilio tradatur, sin autem Litaniam conturbaverit, capitale pericu- lum subsistat &c.****

Cœterum extra hunc casum generali- 40
ter, & regulariter loquendo, ad judican- dum an percussio sit enormis nec nò, se- ptem consideranda sunt. 1. causa percus- sionis 2. persona offensa, & offendentis.

3. tem-

3. temporis consideratio 4. locus delicti, & offensæ, & locus corporis offensi 5. consideratio qualitatis offensæ, puta si notoriæ 6. quantitas percussiois 7. si sit scandalosa: ut tradit Graff. *dec. aur. par. 2. lib. 2. cap. 17. n. 4. & par. 1. lib. 2. cap. 49. n. 51. & seqq.* in quibus locis plures casus gravis, & levis percussiois enumerat.

Qui autem Ecclesiæ, actionibus, inhonestis, indecentibus, ac propudiosis esset profanator, erit illi interdicendus ingressus Ecclesiæ, & in subsidium excommunicandus.

41 *Debilis.* Id est membris destitutus ut Cæcus, Claudus, & alii multifariam membris impediti: hi enim ab Episcopo absolvuntur, *d. capit. ea noscitur de sent. excom.* Et hæc omnia fufius explicat Sayr. *de censur. in sæpè citato capit. 28. lib. 3. à num. 10. ad 32. Bellet. disp. cler. de favor. can. §. 3. per tot. Bonaccin. de excom. disp. 2. quæst. 4. punct. 5. n. 9. & plur. seq.* ac ex eorum dictis, & juribus allegatis desumitur. Primò, quod habentes perpetuum impedimentum, ut sunt Senes, Moniales, Mulieres, valetudinarii, membris destituti, impuberes doli capaces; absolvuntur ab Episcopo à quacunque percussione etiam enormi, absque ulla præcepti injunctioe se præsentandi Sedi Apostolicæ. Secundò, quod absoluti propter impedimentum temporale, ut sunt infirmi, habentes inimicitias, inopes, tenentur sublato impedimento se præsentare Summo Pontifici, & hac de causa quando impenditur absolutio, injungendum est præceptum cum juramento hoc adimplendi, *cap. quamvis de sent. excom.* si enim sublato impedimento, & oblata commoditate, non se præsentarent, reinciderent in eandem excommunicationem, data mora culpabili, *cap. eos qui tit. eod.* Tertio quod Clericis viventibus in communi, Officialibus, & Janitoribus arcentibus turbas, quia absolvi possunt à mediocri, non tamen ab enormi, non est injungendum præceptum, ut se Apostolicæ Sedi præsentent. Quarto, quod qui non potest ob legitimum impedimentum Papam adire, ab Episcopo absolvi non potest, quando Legatum à Latere, vel alium habentem facultatem

Monacelli Form. Pars III.

absolvendi, adire potuit, Sayr. *d. cap. 28. num. 34. & seq. Bonaccin. loco citato n. 16. 17. & 18.*

Et excommunicatum denunciari mandamus. Hic jam quæritur, an sit denunciandus excommunicatus, qui comparet antequam Cedulones affigantur, & petit, ac instat humiliter pro illorum suspensione? Respondeo, quod ubi aliquis incidit in hanc Censuram, vel aliam cujus absolutio sit Papæ reservata, & comparando instat pro Cedulorum suspensione, vel defixione, solet ei dari terminus unius, vel duorum mensium ad procurandam absolutionem, & interim suspenduntur, vel removentur Cedulones; dummodo tamen excommunicatus Domi se contineat data cautione in ea manendi: quo termino elapso, si non præsentet absolutionem, affiguntur Cedulones, juxta praxim traditam à Genuen. *c. mihi 28. num. 10. & à Ricc. prax. ver. for. Eccl. par. 4. ref. 17.* Si verò agatur de excommunicatione per Sententiam hominis lata, comparens non auditur ad retardandam denunciationem, præsertim quando reus est persona temeraria, sed affiguntur Cedulones, ut magis confundatur, & alii terreatur, ut pluries ita in Curia Archiepiscopali Neapolitana practicum fuisse testatur idem Genuen. *d. cap. 28. num. 1.*

Verumtamen quia Censura instituta est ad frangendam contumaciam, sive inobedientiam erga Ecclesiam, *cap. ex parte de verb. sig. puto* quod tam in excommunicatione à jure lata, quam ab homine, si reus monitus compareat, & humiliter petat veniam, & offerat satisfactionem, sit audiendus, & non denunciandus, ac satisfacta parte absolvendus, si ab Episcopo absolvi possit, propter mala, quæ affert excommunicatio, *Glof. in c. qua fronte de appellat.* dummodo tamen non sit recidivus in eodem genere mali) debet enim Prælatus (in casibus maxime ordinariis) esse pius Pater, & excommunicare eo fine, ut spiritus salvus fiat, & non illam fulminare in laqueum, & destructionem animarum; nam gladius Ecclesiæ vivificat, & non occidit, *cap. inter hæc 33. quæst. 2.*

D 3 Grat.

Grat. *consil. lib. 5. part. 2. consil. 3. diff. 3. num. 3.* & qui periculosè iusti sumus, sub securitate semper ignoscimus.

44 Tunc autem censeo, quod denunciatio excommunicationis non sit suspendenda, etiamsi denunciandus compareat, & petat absolvi quando casus Censuræ latæ sit exemplaris, & magni momenti, ad bonum publicum promovendum, & pervicaciam hominum retundendam, & expediat Reipublicæ delictum notum fieri, juxta terminos *Clem. 1. de pœn.* & advertit quoque *Ricc. loco allegat. resol. 16. post. n. 4. par. 4.*

45 Quid autem dicendum, si aliquis Regularis ob percussione Clerici Sæcularis incideret in Censuram nostri Canonis: an, inquam, poterit ab Episcopo publicè denunciari excommunicatus, ut à suis subditis vitetur? hæc quæstio est non parum agitata à DD. siquidem Auctores Morales Ordinum Regularium propriam causam tuendo, quos congerunt, & sequuntur Pasqual. *ad Lauret. de Franc. contr. part. 1. num. 138.* Donat. *prax. rer. regular. tom. 1. par. 2. tract. 13. q. 26. & 27.* & quibus favere videtur D. Raynald. *obser. crim. suppl. ad cap. 32. suppl. 4. nu. 31. & seqq.* sustinent, Episcopum non posse Regulares exemptos publicè excommunicatos denunciare, etiamsi crimen propter quod in Censuram latam à jure inciderunt, sit notorium. Alii autem, & melius (inter quos non desunt Regulares) absolutè firmant, quod si delictum, quod habet annexam excommunicationem inflictam à jure, sit certum, & notorium, in quo nulla requiritur citatio,

Leo *thes. for. Eccles. part. 3. cap. 7. n. 110.* & alii supra allegati in §. *Hanc verò*, rectè possit Episcopus publicè denunciare excommunicatos Regulares exemptos, ad hoc ut à subditis evitentur: quia denunciatio, circumscripta citatione, non est actus jurisdictionis, cum pœna denunciata, à jure jam sit inducta, & denunciatio nihil addat, ita ex Regularibus tenent Tambur. *de jur. Abbat. tom. 1. disput. 15. quæst. 7. numer. 38.* Nicol. *lucubr. can. lib. 5. tit. 39. de sent. excom. num. 29.* ubi Decretum S. Congr. refert Pirhing. *in jus can. lib. 1. tit. 31. numer. 115.* & ex nostris *Ricc. prax. rer. for. Ecol. par. 2. resol. 210. num. 4.* Barb. *de offic. & pot. Episc. alleg. 105. num. 73.* Genuen. *in prax. cap. mihi 57. num. Piafec. prax. par. 2. cap. 3. art. 6. de visit. regular. num. 78. vers. ad extremum Fagnan. in cap. grave num. 75. de offic. ord. & in cap. non potest à num. 15. ad 25. de sent. & re jud. Ventrigl. prax. part. 1. annot. 48. num. 134.* ibique Carol. Anton. de Luc. *post nu. 5.* Card. de Luc. *in miscellan. disc. 14. num. 6. & 7. & de jurisd. disc. 29. n. 2. & 3.* Panimoll. *dec. 84. adnot. 1. num. 65.* Pignat. *consult. 10. à nu. 1. ad 6. tom. 7. & consult. 52. nu. 6. & seqq. tom. 9.* & horum sententia verior est, & in praxi sequenda præsertim quando non solum factum percussione, sed etiam de excessu moderaminis inculpatæ tutelæ notorium est; quia jam à S. Congr. Concilii sic declaratum fuit in decretis per extensum relatis à Barb. *post. vot. decis. 125. lib. 3. Decr. 45.* Quod autem dicatur notorium jam ostendi *part. 2. tit. 15. annot. ad form. 11. n. 5.*

De Censura Excommunicationis contenta in c. conquesti de sent. excom.

Effractionis Ecclesiarum delictum, est valdè grave, & ideo à Sacr. Canonibus diversis pœnis, & præsertim excommunicatione punitur: Unde Episcopus sive ejus Vicarius illis inhærendo, nequitiam perditorum hominum, qui illud committere non verentur, mucrone excommunicationis, percellere non negligat, ut divini muneris participatione careant, quod sacrilegis ausibus habuere despectui, ut inquit *Gelas. Papa in c. qui, & divinis 24. 12. qu. 2.*

Habita propterea patrati facinoris relatione, si ex processu desuper construendo, de eo sufficienter constabit, citatis prius reis, saltem per edictum, si domicilium non habeant, vel reperiri non possint, ad declaratoriam procedat sequenti modo, vel simili.

Senten-

Sententiæ Declaratoriæ

FORMULA III.

Visa relatione N. in actis nostræ Curie exhibita super violenta effractione valvarum (sive fenestræ, sive parietis) Ecclesiæ S. N. loci N. hujus nostræ Diœcesis; sequuta die... & super ablatione, furto, & spoliatione suppellectilium sacrarum, aliorumvè mobilium ejusdem Ecclesiæ: visa recognitione corporis delicti per visum, & repertum formiter facta, nec non examinibus testium, per visum de personis patrati facinoris reis *deponentium nominatim*, visa citatione per Edictum, totoque processu desuper constructo dicimus, & declaramus, constare de effractione, & spolio, & ideo N. & N. loci N. iniquitatis filios violentæ effractionis, & spoli Auctores, incidisse in excommunicationem majorem contentam in *c. conquisti 22. de sent. excom. & in alias pœnas à S. Canonibus contra Sacrilegos Ecclesiarum effractores inflictas*, & esse publice denunciandos, prout per affixionem Cedulorum in locis publicis denunciari mandamus, omni &c.

N. Vic. Gen.

Loco ✠ Sigilli.

N. Actuarius.

Denunciationis, si Cedulorum.

FORMULA IV.

SUMMARIUM.

- 1 Effractores Ecclesiarum sunt ipso jure excommunicati quando cum effractione adest furtum.
- Hodie sunt ipso jure excommunicati fures rerum Ecclesie vigore Concilii Trident.
- 2 Qui dicantur effractores Ecclesiarum, ostenditur.
- 3 Ecclesia enormiter effracta, seu combusta, quando indigeat, vel non, nova consecratione, indicatur.

- 4 Excommunicatio est publicanda contra personas certas, & nominatim.
- 5 Præsumptiones juris, sunt liquide probationes.
- 6 Pœna sacrilegi est multiplex, & Judicij arbitraria.
- 7 Sacrilegium quomodo, & quando commissum dicatur, ostenditur.
- 8 Delictum sacrilegii est mixti fori.
- 9 In delicto sacrilegii, quando detur præventio, ostenditur.
- 10 Effractores Ecclesiarum cum spolio sunt ubique persequendi.
- 11 In delictis mixti fori, reus absolutus ab uno Judice, non potest ab alio molestari, quando Judices sunt ejusdem Monarchie.

Hic auctoritate ordinaria denunciantur excommunicati majori excommunicatione S. N. Papæ reservata N. & N. de loco N. iniquitatis filii; ex eo quia violenter confregerunt valvas (sive fenestram, sive parietem) Ecclesiæ S. N. loci N. hujus Diœcesis, & inde suppellectilia sacra, & alia mobilia ejusdem Ecclesiæ furto abstulerunt. Ut igitur memorati sacrilegi effractores ab omnibus Christi fidelibus vitentur, & abhorreantur, præsentibus publicari jussimus, & tandiù à communione fidelium eliminati, & anathematizzati

D 4 exi-

existant, donec juxta Sac. Canonum dispositionem d. Ecclesie damna resarciant, & satisfaciant, & à Sede Apostolica absolutionem meruerint obtinere.

Datum &c.

N. Vic. Gen. (sive Episc. N.)

Loco ✠ Sigilli.

V E L

N. Actuarius.

COn autorità ordinaria si denunciano scomunicati di scomunica maggiore riservata al Sommo Pontefice, N. & N. del luogo N. figliuolo d' iniquità, per havere con violenza rotte le Porte della Chiesa di S. N. di questa Diocesi, e portato via da quella con furto sacrilego le suppellettili sacre, & altri mobili preziosi della medesima Chiesa: ed accioche siano fuggiti, & abominati da tutti, si sono publicati i presenti Cedoloni: e siano così scomunicati, e privi del consorzio de fedeli, fin tanto, che non havranno risarcito il danno, e soddisfatto alla detta Chiesa, secondo la disposizione de' Sagri Canon, & ottenuta dalla Sede Apostolica l'assoluzione. Dato &c.

N. Vic. Gen.

Loco ✠ Sigilli.

N. Actuario.

ADNOTATIONES.

- 1 **SUPERVIOLENTA EFFRACTIO**. Ex hac clausula datur intelligi, quod juxta dispositionem hujus Textus, tunc fures rerum Ecclesiarum sunt ipso facto excommunicati, quando cum furto adest violenta confractio, vel incendium, c. canonica 107. 11. q. 3. si enim sequeretur furtum absque effractione, vel incendio non essent excommunicati ipso jure, sed excommunicandi per sententiam juxta text. in c. conquestus 16. de for. comp. gloss. in d. c. conquesti de sent. excom. Graff. consl. lib. 5. par. 2. conf. 2. n. 2. At hodie sunt ipso facto excommunicati, vigore Concilii Trid. sess. 22. c. 11. de refor. & à Papa sunt absolvendi, Sperell. dec. 137. nu. 17.
- 2 Effractores autem dicuntur non solum illi, qui ferro, vel incendio muros, vel Januas Ecclesie violenter confringunt, & spoliant illam, sed etiam alii, qui Arcam, vel Armarium ejusdem Ecclesie effrangerent, ut probat text. in l. tertia §. effractura ff. de offic. praefect. vigil. ibi -- effracturae sunt plerumque in insulis (idest domibus, ut ait ibi Glos.) in horreis, ubi ho-

mines pretiosissimam partem fortunarum suarum reponunt, cum, vel Cella effringitur, vel armarium, vel arca, &c. aut vitream fenestram frangerent, vel vectes, aut tectum, Sayr. de cons. lib. 3. cap. 29. n. 16.

Quid dubitaretur, an per enormem effractionem, vel ignis combustionem, Ecclesia evaserit execrata, adeo ut nova indigeat consecratione? Et responderetur, quod si parietes interiores sint combusti, vel devastati, & abradi ex toto, vel ex majore parte, indiget nova consecratione: quia consecratio consistit in externa parte, seu superficie parietum, qui Chrismate liniuntur, & in quibus crucis Signum apponitur; ideoque ex combustionem, vel notabili abrasione parietum, violatur consecratio, etiamsi parietes, non corruerint, ut ex c. Ecclesis 20. dist. 1. de consec. & ex Glos. ibi ver. Alraria, firmat Pirhing. in jus. can. lib. 3. tit. 40. n. 8. secus autem si ex vetustate, vel alia causa totum Ecclesie tectum corrueret, parietibus illaesis remanentibus: tunc enim non indiget non consecratione: quia consecratio fit in parietibus, ut dictum est, & non in tecto c. ligneis 6. de consec. Eccles.

Depo-

- 4 *Deponentium nominatim.* Hoc dicitur in sententia declaratoria, ad ostendendum, quod jam constat de certa, seu certis personis denunciandis: nam si testes, effractores, & fures nominatim in examine non indicarent, sed tantum per indicia, & conjecturas de illis deponerent, & Judici aliud non constaret de certitudine Auctorem effractionis, & furti, non posset validè ad denunciationem excommunicationis devenire, quia tunc sententia incerta esset, & rei judicatæ auctoritatem non contineret, *Glos. notabilis in c. si Sacerdos verb. remove de offic. judic. ordin. cum aliis apud Sayr. de censur. lib. 1. cap. 8. num. 27. Ricc. prax. par. 4. res. 203. post num. 9. in fine nisi fortè ex aliquibus circumstantiis, & jurispræsumptionibus, cognosci certò possit quinam sint: cum præsumptiones juridicæ stent loco testium, & dicantur liquidissimæ probationes, Medic. de difinit. par. 2. difin. 18. num. 12. & ex eis imponi possit pœna ordinaria delicti, Amostaz. de caus. piis tom. 2. cap. 12. num. 48.*
- 5 *Et alias pœnas.* Præter pœnam excommunicationis, pro casuum diversitate, diversas alias pœnas imposuit Sacrilegus Jus. Canonicum, videlicet infamiam, carcerem, multas pecuniarias, & exilium, ut habetur in *c. attendendum, c. quisquis inventus 17. quæst. 4.* ibique *Glos.* ideoque hodiè pœna Sacrilegii est Judici arbitraria, ut probat *Sperel. dec. 4. nu. 5.*
- 6 *Contra sacrilegos.* Sacrilegium propriè dictum, est sacræ rei violatio, sive in se, sive in alio, idest sive sit res ipsa sacra, sive ipsa persona Ecclesiastica, *Glos. c. Sacrilegium 17. quæst. 4.* Quatuor autem sunt species sacrilegii. Prima est, quando percussit, vulneratur, & occiditur Clericus, vel Monachus, seù alia religiosa persona, *cap. si quis suadente 17. quæst. 4.* Secunda committitur per copulam carnalem cum Moniali, & est peccatum gravissimum morte dignum, cum in eo concurrant sacrilegium, adulterium, & incestus. Tertia committitur circa locum sacrum, ut quando Ecclesia violatur violenta manuum injectione, & hominis percussione, effusione violenta sanguinis, effractione, devastatione, vel

incendio, vel per fornicationem etiam occultam commissam in Ecclesia, *Bellett. de favor. Cleric. real. §. 4. n. 16.* Quarta committitur circa res: & hoc casu tribus modis, videlicet auferendo sacrum de sacro, vel sacrum de non sacro, vel non sacrum de sacro, *cap. quisvis inventus 17. quæst. 4.* & his casibus, si variè contingere possunt, ita diversa erit delinquentium punitio, *Leo Thes. for. Eccles. par. 3. cap. 4. à num. 44. ad 55. Barb. in d. c. quisquis inventus num. 4. & 5.*

Delictum sacrilegii, quoties delinquens sit laicus, est mixti fori, & ideo inter Judicem Ecclesiasticum, & laicum datur præventio, adeo ut altero eorum præveniente, & procedente, alterius forus sileat: cum Judex Ecclesiasticus non solum ad pœnas spirituales, sed etiam temporales citrà sanguinem contra laicos Sacrilegos procedere possit, ut bene probat *Sperell. decis. 4. per totam.* Vult tamen *Tondut. de prævent. par. 2. cap. 29. numer. 32.* id procedere quando reus non est in contumacia; si enim esset contumax, utpotè quia non compareat, sed aufugit, tunc possit (ut ipse ait) uterque judex procedere: cum contumax non possit opponere de præventionem, & sic judex Sæcularis imponet contumaci pœnas temporales, & Ecclesiasticus Spirituales, & huic opinioni adhærent *Grass. de eff. cleric. effect. 1. num. 620. in fin. Bellett. de favor. cleric. real. §. 4. num. 7.*

Hocque ex eo provenire videtur, quia in Criminalibus per solam accusationem, informationem, & examen testium causa non dicitur præventa: non requiritur, vel executio citationis verbalis contra reum legitimè executioni demandatæ, vel personæ captura, quæ sola sufficeret ad præveniendum, & uti fortior, citationi verbali, & cæteris actibus prævaleret, ut tradit idem *Tond. cit. p. 2. c. 54. à n. 5. ad 9. p. 3. c. 20. n. 2.* quæ conclusio vera est, quando captus non opponit de præventionem verbali coram alio iudice (ad quem, si opponat, est remittendus) & quando reus est verè captus; secus si spontè coram iudice, qui eum non citavit, se constitueret; quia præsumitur

tur dolosè, & in fraudem se constituif-
se, prout conclusionem prædictam enu-
cleando tradit Guazzin. *ad defens. reor.*
def. 1. cap. 9. à numer. 14. cum seqq. quem
non pigeat videre.

- 10 Præterea ut Effactores Ecclesiarum
cum spolio, gladio Spirituali Ecclesie
ubique persequuti confundantur, quo-
ties casus eveniat eos denunciari publicè
posse, & debere, Episcopus litteris suis
subdialibus requirat alios Episcopos Pro-
vinciæ, ut illos denunciare quoque fa-
ciant in suis Diæcesibus, quia delictum
est atrox, & exemplare, tam de jure
civilis in *l. si quis in hoc genus 10. ibiq. DD.*
Cod. de Episc. & Cleric. quàm Canonico
in *c. si quis 29. §. Qui autem 17. quest. 4.*
inter capitalia delicta numeratur, Bellett.
disq. cler. de pæn. Cleric. §. 45. num. 2. imò
quod excedat omnia alia crimina præter
crimen læsæ majestatis, ex Bartol. cen-
suit *Grass. consil. lib. 5. par. 2. tit. de priv.*
consil. 2. diff. 2. n. 3. & 4.

Cæterum regulare est in delictis mix-
ti fori, quod absolutus à Curia laica,
quæ prævenit, non debet amplius à
Curia Ecclesiastica molestari, Sperell.
decis. 4. num. 4. & hanc opinionem sequu-
ta est *Sac. Congreg. Immunit. in una Nuc-
rina 8. Julii 1687. lib. Dec. Martell. pag.*
130. Et vice versa absolutus à Curia Epi-
scopali, non potest amplius à Curia laica,
molestari, etiamsi non intercesserit cap-
tura Rei, ut declaravit eadem *S. Congr.*
in Perusina 30. Septembris 1714. lib. 3. Ve-
eret. Vallem pag. 619. Quod tamen intel-
ligendum venit, ubi Judex Laicus, &

Ecclesiasticus sunt ejusdem Monarchiæ,
nam si essent sub diversis Principibus,
constituti, quilibet eorum procederet nul-
la habita ratione præventionis factæ per
alium, ut observat Tondut. *de prævent.*
par. 2. c. 32. n. 27.

*De excommunicatione contenta in
c. noverit, &c. gravem de
sent. excommun.*

Tradit antiquitas, quod laici oppidè
Clericis infesti sunt: ideoque sæpè oneri-
bus, & gravaminibus directè, vel indire-
ctè eos subicere moluntur. Quare cum
Episcopus in sua Diæcesi hoc attentari
perspexerit, sive Edictis, sive Statutis,
quibus ut plurimum libertas Ecclesiastica
lædi solet; contra violatores procedere
non negligat, & immunitatem Clerico-
rum juxta Canonum instituta tueatur.
Et si Statuto, vel Edicto laicorum v. g.
prohibeatur, quod nemo ex habitatori-
bus, & incolis Civitatis, aut alterius lo-
ci, possit molere frumentum, vel olivas
macinare, nisi in certis molendinis ipso-
rum laicorum: debet judicialiter monere,
quos oportet Consiliarios, seu Officiales
de regimine sub pœna denunciationis ex-
communicationis incurse, *ad faciendam
declarationem; Statutum, sive Edictum
non comprehendere Ecclesiasticos, neque eo-
rum Molendina, & quatenus in termino
ab eo præfinito illam facere recusent,
in excommunicationem eos incidisse de-
claret modo sequenti.*

Sententiæ Declaratoriæ.

F O R M U L A V.

V Iſa particula Statuti laicalis hujus Civitatis N. in Actis per Promotorem
Fiscalem nostræ Curie exhibitæ (sive viſo Edicto gubernii laicorum
evulgato), quo prohibetur Incolis omnibus, & universis, ne audeant sub pœ-
na frumentum, molere, aut olivas macinare facere, nisi in certis molen-
dinis ipsorum laicorum, visaque monitione sub pœna denunciationis excommuni-
cationis incurse per nos facta, & contra N. N. & N. N. hujus Civitatis Consilia-
rios) sive Syndicos, sive Consules, sive Priores, sive Confaloneros) legitime exe-
cuta, ad faciendum declarationem, Statutum præfatum (seu Edictum) hac in
Parte non comprehendere personas Ecclesiasticas, neque eorum molendina,
quam

quam in terminos eis à nobis præscripto facere noluerunt, & allegata per eundem nostrum Promotorem eorum contumacia, dicimus, & declaramus, memoratum Statutum (sive Edictum) tanquam lesivum, & subversivum immunitatis, & libertatis Ecclesiasticæ esse nullum, & invalidum, nec observandum, & prædictos N. & N. qui dictam declarationem facere renuerunt, imò d. Statutum (sive Edictum) servare volunt, & fecerunt, incurrisse excommunicationem majorem contentam in c. noverit, & c. gravem de sent. excom. & esse publicè denunciandos per affixionum Cedulaum, prout denunciari mandamus omni, &c.

N. Vic. Gen.

Loco ✠ Sigilli.

N. Actuarius.

SUMMARIUM.

- 1 Pœna excommunicationis est comminanda in monitione, alias reus non fit contumax.
- 2 Laici statuentes contra libertatem Ecclesiasticam, tenentur sub pœna excommunicationis declarare, statutum non comprehendere Ecclesiasticos.
- 3 Episcopus in causis libertatis, & immunitatis Ecclesiasticæ procedit jure suo ordinario non obstante impedimento, sive inhibitione Metropolitanæ, aut A. C. & non obstante appellatione ad Papam.
- 4 Intellige quando excessus est notorius, & nullo casu licitus.
- 5 In casibus dubiis à declaratoria censurarum incursum ob violatam immunitatem datur appellatio ad utrumque effectum.
- 6 Declaratoria item est nulla, quando prima citatio fuit circumducta, & absque alia citatione proceditur ad censuras.
- 7 Statuta, sive edicta laicorum, quando dicantur lædere libertatem, & immunitatem Ecclesiasticam, ostenditur, & n. 8.
- 9 Statuta, sive Edicta laicorum, servanda non sunt à Clericis, etiamsi respiciant publicam utilitatem.
- 10 Statuta, sive Edicta ubi notoriè sunt contra immunitatem Ecclesiasticam ab Episcopo nulla sunt declaranda.
- 11 Episcopus in causis gravibus immunitatis Ecclesiasticæ, ubi casus patitur dilationem, debet petere consilium à S. Congregatione, & offertur monitum Bellarmini.
- 12 Absolutio à censuris ob violatam immunitatem Ecclesiasticam a solo Papa conceditur, & dari potest, & n. 13. & 14.
- 13 Episcopus non obstante inhibitione, seu absolute A. C. procedit contraladentes immunitatem, & redditur ratio.
- 14 Episcopus in causis immunitatis Ecclesiasticæ non potest allegari suspectus.
- 15 Episcopus in eisdem causis pro Decreto absolutionis nihil percipere debet, exceptis actis Curie.
- 16 Magnates, & Magistratus laici, molestantes, & carcerantes indirectè Parentes, vel consanguineos Ecclesiasticorum, excommunicationem Papæ reservatam incurrunt.
- 17 Censuræ sunt aggravandæ, & reaggravandæ, quando rei, & lædentes immunitatem non respiciunt. Aggravatio Censurarum quomodo fiat, ostenditur Ibidem.

De-

Denunciationis Excommunicationis.

F O R M U L A VI.

Hic auctoritate Ordinaria denunciantur excommunicati excommunicatione majori N. & N. ex eo quia per nos legitimè moniti sub pœna declaratorie excommunicationis, ad faciendam declarationem, quod Statutum laicale (sivè Edictum) quo prohibetur Incolis, & habitatoribus hujus Civitatis, nè molere faciant frumentum, nec olivas macinare, nisi in certis molendinis ipsorum laicorum, non comprehendat personas Ecclesiasticas, neque eorum molendina, illam in termino à nobis eis præfixo cum maxima immunitatis, & libertatis Ecclesiasticæ læsione, & injuria, facere noluerunt. Ut igitur ab omnibus videntur, præsentibus affigi, & publicari jussimus, & tanquam violatores Immunitatis, & libertatis Ecclesiasticæ tamdiù excommunicati existant, donec, facta valida declaratione, à Sede Apostolica absolutionem meruerint obtinere. Datum, &c.

N. Vic. Gen.

Loco ✽ Sigilli.

N. Attuario.

V E L

Con autorità ordinaria si denunciano scomunicati di scomunica maggiore N.N. & N.N. perche essendo da noi legitimamente statì citati sotto pena d'essere denunciati scomunicati, à dichiarare in forma valida, che lo Statuto laicale, nel quale si proibisce à gli abitanti di questa Città universalmente di poter macinare grano, ò Olive in altri molini, che in quelli della stessa Città sotto pena di... non comprenda gli Ecclesiastici, ne li loro molini, hanno con gran danno, lesione, & ingiuria dell' Immunità, e libertà Ecclesiastica ricusato, e negato di farla nel termine da noi paternamente prescrittoli: accioche dunque siano da tutti evitatti, e fuggiti, si sono publicati i presenti Cedoloni, e come violatori della libertà Ecclesiastica, staranno così scomunicati, fin tanto, che fatta ch'haveranno la detta dichiarazione, siano assoluti dalla Sede Apostolica. Data, &c.

N. Vic. Gen.

N. Attuario.

ADNOTATIONES.

SUB POENA DENUNCIATIONIS EXCOMMUNICATIONIS. Hoc dicitur in declaratoria ad demonstrandum, quod in executione monitionis servata fuit forma legitima, que servanda est in pœnis spiritualibus feren-

dis: debet enim excommunicatio comminari, aliàs reus non constituitur verus contumax, & inobediens, ut tradunt Graff. decis. aur. par. 1. lib. 4. c. 9. nu. 14. Bellett. disquis. cleric. de favor. can. §. 4. n. 47. Guazzin. jun. ad defens. anim. lib. 2. def. 6. cap. 41. n. 34.

Ad faciendum declarationem. Supposito

sito enim, quod Statutum, sive Edictum sit generale, & indefinitum, ex eo quia Ecclesiastici iuste timent facto vexari posse; laici conveniri debent, ut declarent, illud non ligare, neque comprehendere Clericos, & ad id cogi possunt, Barbol. *dec. Apost. collect.* 442. n. 7. Nicol. *in flosc. verb. laicus nu.* 4. & alii ab eis allegati. Quæ conclusio de plano procedit in casu expresso nostræ declaratoriae, in qua cum Statutum, sive Edictum prohibens macinare frumentum, sive olivas nisi in certis molendinis, sit contra libertatem Ecclesiasticam, prout decisum jam fuit à *Sacr. Congreg. Immunit. in Baren. Terræ Modugni* 17. Septembris 1634. *lib. decr. fol.* 200. certum est, quod laici, qui talia prohibent, tenentur declarationem facere, ut eadem *Sacr. Congreg.* respondit in *Firmana Terræ Montis Georgii* 19. Novembris 1630. *lib. 2. Dec. fol.* 65. & in *Laqueodonon.* 23. Decembre 1636. *lib. 3. Dec. fol.* 19. à tergo: alias quatenus renuant, proceditur contra eos ad censuras, *ead. Sac. Congr. in Cefaluden.* 11. Augusti 1631. *d. lib. 2. Dec. fol.* 85. à tergo.

3 Et allegata eorum contumacia. In faciendo scilicet d. declarationem; nam etiam si moniti comparerent, & excipiendo se excusatos prætenderent, non per hoc contumaciam purgarent: quia cum à jure jam sint excommunicati in *d. c. noverit*, non possunt de iniustitia petitionis excipere, cum sententia juris semper præsumatur justa: sed parere tenentur Episcopo, qui in causis violatæ immunitatis, & libertatis Ecclesiasticæ procedit ordinaria sua auctoritate, non attento quocunque impedimento, sive inhibitione Metropolitanæ, aut A. C. ut pluries declaravit *Sac. Congr. Imm.* videlicet in *Celfonen.* 28. Nov. 1673. *lib. 1. Dec. p.* 870. in *Baren.* 28. Jan. 1679. *lib. Dec. p.* 1700. & in *Balneoregien.* 18. Augusti 1700. *lib. 2. Dec. Vallem.* & non obstante appellatione, *ead. Congr. in Pisauran.* 25. Septembr. 1627. *lib. 1. Dec. pag.* 67. & in *Bisaccien.* 6. Febr. 1694. *lib. 1. Dec. par.* 102. & etiam si appellatio esset interposita ad Papam, nam non admittitur, nisi in devolutivo, ut *ead. Congr.* respondit in *Matheranen.* 9. Septembr. 1631. *lib. 2.*

Dec. pag. 89. à tergo, & in *Beneventana* 22. Nov. 1639. *lib. 5. Dec. pag.* 104. Unde si Episcopus non obstante appellatione procederet ad Censuras prout tenetur, *Sperell. dec.* 181. n. 83. valide procederet; sic respondit d. *Sacr. Congr. in Montis Falisci* 8. Julii 1687. *lib. Decr. Martell. pag.* 129. *Sperell. dec.* 48. n. 42.

Hæc tamen probè intelligenda sunt, 4 quoties excessus contra immunitatem, & libertatem Ecclesiasticam, est notorius, & nullo casu licitus prout est in nostra hypothesis *Sperell. decis.* 48. n. 43. 44. & 45. in cæteris enim casibus dubiis regulariter à declaratoria excommunicationis incus- 5 sæ ob violatam immunitatem, & libertatem Ecclesiasticam, datur appellatio ad utrunque effectum, ut ex Decreto ejusdem *Congreg.* 27. Augusti 1650. emanato, probat *Pignatell. consult.* 60. num. 32. 10. 2. & *consult.* 19. num. 60. tom. 6. Item censu- 6 ræ essent nullæ, quando prima citatio, seu monitio, per productionem, & admissionem jurium, vel Judicis Decretum, esset circumducta, & post interpositam appellationem Episcopus sive ejus Vicarius procederet ad denunciationem Censurarum absque nova Citatione, ut de aliis sententiis dixit *Rot. coram Greg. dec.* 140. n. 7. *ibique Add. n.* 16. *decis.* 339. n. 2. & *dec.* 457. num. 7. *Pac. Jord. elucubr. tom.* 3. *lib.* 14. *tit.* 1. num. 122. & in terminis censurarum pro tuitione immunitatis Ecclesiasticæ latorum, *Sacr. Congreg. Immunit. in Cifignamen.* 18. Nov. 1687. *lib. Decr. pag.* 181. in *Conversanen.* 10. Febr. 1699. *lib. 2. Dec. pag.* 22. *Narnien.* 2. Dec. 1698. *lib. 2. Dec. p.* 189. à tergo.

Tanquam læsivum, Statutum, sive 7 edictum, sive Bannimentum laicorum, tunc dicitur læsivum immunitatis: & libertatis Ecclesiasticæ, quoties aufert, Clericis, quæ eis competunt, vel prohibetur, aut impeditur uti rebus, facultatibus, & privilegiis sibi de jure naturæ, Civili, & Canonico concessis, *Innoc. in hoc cap. noverit*, *Sperell. decis.* 12. num. 39. & 45. *Bellet. disq. cler. de exemp. Cleric. à Stat. Sæcul.* §. 1. n. 22. *Leo thes. for. Eccl. par.* 1. c. 14. numer. 37. 38. & 39. *Panimoll. decis.* 32. numer. 21. 22. & 23. vel dominium, & jus, vel tollitur, vel mi-
nui-

unitur, aut restringitur, Passerin. in cap. Statutum n. 59. de hæret. in 6. & alii multi ab eis allegat. Et non solum quando directè, & nominatim disponit de Clericis, sed etiam quando sub generali dispositione, & sic indirectè, & in consequentiam illos comprehenderet: quia libertas Ecclesiæ neque directè, neque indirectè, & neque in totum, neque in partem à laicis lædi potest, ut probant auctoritates mox allegatæ.

- 8 Hocque exemplificatur in illis statutis & Edictis, quibus præcipitur, ne subditi laici contrahant cum aliis, quam cum subditis, ne vendant, nec emant nisi à subditis: non admittantur ad successionem bonorum, & honores, nisi subditi: vel prohibetur quod nemo extrahat frumentum à Civitate, seu Territorio, nemo vendat fructus nisi soluta certa gabella, nemo admittatur ad Clericatum, vel ædificet Ecclesiam sine licentia Domini temporalis, vel alia similia præcipiunt, vel prohibent, de quibus videri possunt Ricc. prax. rer. for. Eccles. par. 3. ref. 214. per tot. Barbof. de jur. Eccles. lib. 2. c. 3. à n. 192.
- 9 cum pluribus seqq. Hæc inquam laicorum statuta, Edicta, vel Bandimenta à Clericis servanda non sunt, etiamsi aliquando essent utilia, & respiciant publicam utilitatem; nam quando talia sunt, Episcopus mediante suo Edicto publicæ utilitati providere debet, ut dixi part. 1. tit. 5. adnot. ad form. 17. n. 11. & part. 2. tit. 15. adnot. ad for. 3. n. 14. ubi Decreta allegantur, & hoc idem probant aliæ auctoritates: quas cumulat Panim. dec. 32. n. 27. & 28.

10 *Esse nullum.* Sicuti quando statutum, si-
ve Edictum laicorum prohibens emptionem, venditionem, extractionem, & alia similia fieri, est generale, & ambiguum sine expressione. Ecclesiasticarum personarum, potest Episcopus illos, ad quos pertinet cogere, ut declarent non comprehendere Ecclesiasticos, eo quia de facto lædere potest Ecclesiasticam libertatem, ut probatum est supra: ita ubi notoriè est contra libertatem Ecclesiæ, ut hic, idem Episcopus, potest declarare illud esse nullum, ut bene distinguit Passer. in c. fin. n. 4. & 5. de immun. Eccles. in 6. & fortius si de Ecclesiis vel Clericis: faciat expressam men-

tionem, nam tunc non solum potest, sed tenetur ad instantiam Promotoris fiscalis hanc nullitatis declarationem facere, ut mandavit fieri Sac. Cong. Immun. in Mediol. 11. Januar. 1633. lib. 2. Dec. pag. 147.

Verùm Episcopus non debet ad supra-dicta improvidè, & festinanter procedere, sed matura deliberatione facti, loci, & personarum qualitate semper inspecta, dum periculum, damnum, vel scandalum non imminet, & casus patitur dilationem, consilium (facti narratione exposita,) à Sac. Congregatione expostulare, nam ita faciens, consilium custodiet illum, juxta Sapientis effatum, prov. 3. Et in hoc meminisse juvabit monitum traditum à pio, ac doctissimo Cardinali Bellarmino, qui in Opusculo, cui titulus est --- *Admonitio ad Episcopum Theanensem Nepotem suum*, illum instruens de modo tuendi Ecclesiasticam libertatem, in septima admonitione, seu controversia, sic inquit: *Hæc enim videtur hoc tempore esse lapis offensionis, & petra scandalæ, & valdè difficilè est sic eam defendere, ut indignationem eorum (idest Principum laicorum) non incurramus, vel sic eam negligere, ut non incurramus in offensionem Dei, & ejus Vicarii. Duo in re tam ardua mihi occurrunt. Primum, ut nihil temere, & sine maturo consilio agamus, & si nobis non adsint in præsentia viri periti, quorum consilio fidere possimus, scribamus, si tempus adest ad absentes. Alterum, ut sic vivamus, ut intelligant Principes, vel Principum administri, nos non querere occasiones cum illis rixandi, sed solo Dei timore, & honore ducti, ut libertatem Ecclesiæ defendamus, & alioquin eorum amicitiam optare, & magnificare, & revera conemur officiis, & beneficiis amicitiam illorum diligenter conservare, & nutrire: multa enim Principes sæculi amicis Episcopis concedunt, quæ non concederent iis, quos adversarios sibi esse sciunt, aut credunt.* Hæc Bellarminus.

A Sede Apostolica absolutionem veruerint obtinere. Quamquam Censura, de qua loquimur hic, & habetur in c. fin. de immun. Eccles. in 6. non legatur reservata: adhuc tamen hodie non solum absolvi non potest ab Episcopo; sed neque ab
A. C.

A. C. qui est iudex ordinarius appellatio-
num quæ interponuntur ad Sed. Aposto-
licam, tanquam reservatæ Summo Pon-
tifici, ut pluries S. Congr. immunitatis de-
claravit, & præsertim in *Licien.* 13. *April.*
1638. in qua dubio proposito per Vica-
rium illius loci, sic respondit -- *Sacra &c.*
c. censuit. absolutionem à censuris in causa
violatæ jurisdictionis, seu immunitatis, vel
libertatis Ecclesiasticæ, esse reservatam Sum-
mo Pontifici, nec ab alio posse concedi sub
quocunque prætextu etiam restitutionis factæ
Ecclesiæ, & opinionem contrariam esse im-
probatam, ideoque illa non obstante eundem
Vicarium procedere debere ad fulminationem
censurarum contra Violatores lib. 3. Dec. fol.
66. à tergo.

13 Et proposito in eadem Congr. dubio :
An A. C. possit dare absolutionem à censuris
illatis in causa immunitatis, libertatis, &
jurisdictionis Ecclesiasticæ? An etiam cæte-
ra Tribunalia Urbis? Die 4. Augusti 1626.
censuit, non posse, & resolutum fuit in his
consultare debere Sac. Congreg. lib. 1. dec.
fol. 10. Imò quod neque absolutio obtenta
à Sac. Pœnitentiaria suffragetur in foro
externo, testatur D. Raynald. supplem.
ad c. 1. suplem. 6. num. 25.

14 Et iterum habito recursum super eodem
dubio ad instantiam Episcoporum Regni
Neapolitani, eadem Congregatio die 7.
Maii 1643. respondit -- *servandum esse De-*
cretum editum die 4. Augusti 1626. à San-
ctissimo approbatum, ut A. C. à Censuris pro-
mulgatis ex causa jurisdictionis, immunita-
tis, vel libertatis Ecclesiasticæ non possit ab-
solutionem concedere, etiam cum reinciden-
tia, uti reservatam Summo Pontifici protem-
pore existenti, ideoque D. Secret. notificet A.
C. lib. 3. Decr. fol. 176. à n. 6. & sæpè alibi.

15 Et hinc est, quod si A. C. Inhibitiones
vel absolutiones à Censuris ob causam
violatæ immunitatis, aut libertatis Ec-
clesiasticæ concederet, illis non obsta-
ntibus Episcopus procedere validè possit,
ead. Sac. Cong. in Melphim. 22. Apr. 1673.
lib. 1. Decr. pag. 792. & in Ravel. 30. Au-
gusti 1698. lib. 2. Decr. pag. 172. à tergo :
quia in hac Materia standum est Decretis
Sac. Cong. immun. ut ait D. Rayn. *obser-*
crim. supplem. ad cap. 24. supplem. 2. n. 116.
& si iudex habet dubium circa illorum in-

terpretationem debet eandem Congr. con-
sulere, prout ipsa Congr. respondit in *Me-*
diol. 22. Junii 1660. lib. dec. Rocci p. 264.

Et nota Primò, quod Episcopus in cau-
sis immunitatis Ecclesiasticæ non potest
allegari suspectus, prout eadem Congr.
olim declaravit in *Ostunen. 20. Martii*
1630. lib. 2. Decr. pag. 33. Secundo quod
pro Decreto absolutionis censurarum in-
cursum ob læsam immunitatem, seu li-
bertatem Ecclesiasticam interponendo vi-
gore facultatis, sibi à S. Congr. delegatæ
nihil recipere debet, salvo tamen quod de-
betur pro reintegratione immunitatis ac
pro actis Curia ejusd. Episcopi, *e ad Cong.*
in Majoricen. 14. Apr. 1674. lib. 1. Dec. pag.
924. Tertiò, quod Barones, Magnates,
& Magistratus laici, qui indirectè carce-
rant, molestant, & vexant Parentes,
vel consanguineos Ecclesiasticorum, in-
currunt Excommunicationem, a qua ab-
solvì non possunt, nisi à Sede Apostolica
ut declaravit *Sac. Congr. immunit. in Or-*
tana 18. Octobr. 1633. lib. 2. Dec. Paul. for.
174. Leo thes. for. Ecclesi. par. 3. c. 7. n. 29.
Quartò, quod quando excessus ex exem-
plaribus, & rei non respiciunt, censuræ sunt
aggravandæ, & reagravandæ, scilicet
per Edictum, per publicationem à Paro-
chis faciendam singulis diebus Dominicis
inter missarum solemnia pulsatis campanis,
& per concionatores ex Suggestu, &
per litteras missas vicinis Episcopis, *Graff.*
de sent. excom. cons. 2. n. 3. p. 1. lib. 5. Ga-
vant. verb. excommunicatio n. 45. S. Congr.
immunit. Torpien. 22. Julii 1630. lib. 2. Dec.
fol. 53. & in Beneventana 20. Jan. 1637.
lib. 3. fol. 22.

De excommunicatione contenta in c. nullus
judicium de foro compet.

Quia non semel iudices, & Magistratus
laici usurpantes sibi potestatem exercendi
jurisdictionem in personas Sacras, & Ec-
clesiasticas, eas ad Tribunal suum trahen-
do, iudicando, carcerando, vel condemnan-
do, irrogant injuriam Ecclesiæ, & contra
jura Divina pariter, & humana Sacrile-
gium committunt ideoque excommunica-
tione, quam incurrunt, publicè sunt ferien-
di, præmissa declaratoria modo sequenti.

Sen-

Sententiæ Declaratoriæ.

F O R M U L A VII.

Visa judiciali monitione, requisitoria legitime exequuta contra Judicem N. & N. Notarium illius Actuarium, & N. Carcerum laicalium Custodem, ad remittendum ad nos, & tribunal nostrum infra..... Clericum N. nulliter, & sacrilegè per eos in dd. suis Carceribus detentum *sub pœna publicæ denunciationis excommunicationis majoris incurse*, visaque, & attenta eorum *damnabili contumacia* in Parendo, dicimus, & declaramus, memoratos Judicem N. Actuarium ejus N. & N. Custodem Carcerum, incurrisse excommunicationem majorem contentam in *cap. si quis suadente* 17. *quest. 4. & in cap. nullus Judicum de for. comp. in Bulla Cene canon. 19. & in aliis Constit. Apostolicis*, & sic Summo Pontifici reservatam: & propterea esse publicè declarandos, & denunciandos, prout per affixionem Cedulorum denunciari volumus, & mandamus.

N. Vic. Gen.

N. Actuarius.

S U M M A R I U M.

- 1 Qui latitat, & subterfugit citari, habetur pro citato.
- 2 Judex laicus, qui Clericum distinguit censuras plures à Sac. Canonibus inflicti as ipso jure incurrit, & num. 9.
- 3 Judex laicus non remittens suo Judici Clericum carceratum graviter peccat, non obstantis gravitate delicti.
- 4 Judex laicus est incapax jurisdictionis

nis spiritualis, & ideo illam præscribere non valet.

5 Etiam in Crimine Assassinii.

6 Judex, qui ob graves respectus Clericum carceratum Judici suo tradere recusat, debet saltem declarare illum retinere ad dispositionem Episcopi.

7 Rigor juris in quibus casibus temperatur ostenditur.

8 Judex laicus potest dimittere Clericum detentum innocentem absque eo quod teneatur illum remittere suo Judici.

Denunciationis Excommunicationis.

F O R M U L A VIII.

Hic auctoritate Ordinaria denunciantur, & declarantur excommunicati excommunicatione majori S. S. D. N. Papæ reservata N. Judex N. Laicus, N. ejus Actuarius, & N. Carcerum Custos; ex eo quia per nos judicialiter moniti, & requisiti ad excarcerandum, & remittendum, ad nos, & nostrum Tribunal, Clericum N. in carceribus laicis injustè, & sacrilegè detentum, illum remittere, prout juris est, & obedire noluerunt. Ut igitur ab omnibus vitentur, & præsentibus publicari jussimus: & tandiù tanquam Sacrorum Canonum, immunitatis, & jurisdictionis Ecclesiæ violatores, & perturbatores excommunicati existant, donec d. Clerici libera, & honesta dimissione, & ad

Cu-

Curiam nostram remissione sequuta, meruerint à Sede Apostolica absolutionem obtinere: Datum &c.

V E L

CON autorità ordinaria si dichiarano, e denunciano scomunicati di scomunica maggiore riservata al Sommo Pontefice, N. Giudice laico, N. Notario Attuario, & N. Custode delle Carceri: perchè richiesti da noi con interpellatione giudiciale, à rimettere al nostro Tribunale il Chierico N. carcerato, e ritenuto da essi Sacriligamente nelle loro Carceri (come è di ragione) non hanno come dovevano, e voluto rimetterlo, nè ubbidire. Acciochè dunque siano da tutti fuggiti, & evitati, si sono publicati i presenti Cedoloni: & i sopra detti come violatori de Sagri Canoni, & usurpatori della giurisdizione della Chiesa, staranno così scomunicati; cioè privi del consorzio de fedeli, de Santi Sagramenti, de i Suffragi, & orazioni della Chiesa, e privi della sepultura Ecclesiastica in caso di morte, fin tanto che non haveranno ubbidito, e soddisfatto alla Chiesa, & ottenuto dalla Sede Apostolica l'assoluzione. Data &c.

N. Vic. Gen.

Luogo ☩ del Sigillo.

N. Attuario.

ADNOTATIONES.

1 VISA JUDICIALI MONITIONE.

Formulam hujus monitionis jam dedi in *par. 2. tit. 1. §. form. 8.* quæ si personaliter exequi non posset, utpotè quia Judex Nuncium non admitteret, vel alio modo subterfugeret citationem personalem; puta auxilio potestatis laicalis, sufficit, quod fiat ad domum solitæ residentie dimissa copia, vel etiam per edictum affigendum ad valvas d. Domus, ut tradunt relati à Sperell. *dec. 48. n. 34. & plurib. seqq.* hic enim habetur pro citato, *per text. in c. quoniam frequenter §. Porrò verb. impedit ut lit. non contest.*

2 *Sub pena denunciationis excommun. in cursæ.* Judex enim qui personaliter Clericum distringit incurrit ipso facto excommunicationem nostri textus: nam etsi nonnulli DD. quos refert, & sequitur Barb. in eod. *c. nullus* teneant, quod hæc censura non sit latæ, sed ferendæ sententiæ: verior tamen sententia est, quod ipso jure incurratur, quia ita per alium *text. in c. nuper 29. de sent. excom.* expresse declaratur, ut bene advertit Pirhing. in *jus c. in lib. 2. tit. 2. num. 82. notab. 3. cum quo Monacelli Form. Pars III.*

convenit Fagnan. in *d. c. nullus num. 13.* Et præter hanc censuram incurrit alteram *can. si quis suadente Fagn. ibi n. 12.* Graff. *de effect. Cleric. effect. 1. n. 221.* Guazz. *jun. ad defens. anim. lib. 2. defens. 1. c. 13. n. 90.* & alii à me allegati *d. par. 2. annot. ad d. form. 8. n. 6.* Item incurrere etiam censuram Bullæ Cœnæ, non ambigitur, ut clarè demonstrat Fagnan. in *d. cap. nullus n. 14. de for. comp.*

Damnabili contumacia. Debet enim Judex laicus constituto quod carceratus est Clericus, statim illum remittere ad suum Judicem, aliàs graviter peccat, Graff. *de effect. cler. effect. 1. numer. 334.* Bellett. *disq. cleric. de favor. person. §. 12. num. 7.* & hoc patet ex eo, quod si non peccaret, tot censuras non incurreret, cum excommunicatio non feratur ab Ecclesia sine culpa mortali. Neque excusatur Judex propter gravitatem delicti à Clerico carcerato commissi: quia pro quocunque crimine, etiam enormi, & gravissimo non est sibi subjectus: & sicuti non potest illum judicare, ita nec retinere, nisi in casibus jure expressis *in cap. cum non ab homine de judic. & in cap. pendimus de sent. excomm.* non obstante

E qua-

4 quacunque prætenfa consuetudine, si ea sola fit, & nullo titulo, seu privilegio faltem præfumpto Sedis Apoftoliæ adjuvetur, tum quia hoc feclufio, la cus Judex eft incapax jurisdictionis Spiritualis, & confequenter nunquam eam præfcribere poteft, cum incapax poffidendi, fit incapax præfcribendi, *c. caufam de præfcript.* tum quia talis confuetudo eft contra libertatem Ecclefiasticam, & eft irrationabilis, ac invalida, cui facri canones femper refiftunt, ita ut nunquam præfcribi poffit, ut latè oftendit Pirhing. *in jus can. lib. 2. tit. 2. à n. 81. ad n. 86.*

5 Quod procedit, & ampliatur etiam in crimine Affaffinii, pro quo fi clericus reperiatur carceratus per Judicem laicum, remitti oportet ad fuum Judicem, qui debet ferre fententiam declaratoriam fuper facto, id eft, quod Clericus commiferit affaffinium, ut in puncto tenet Fagnan. *in cap. contingit il 2. de fent. excom. num. 21. 22. & 23.* Nec obftat plurius DD. opinio, quod Clerici committentes crimen affaffinii ipfo facto penam deponitionis, etiam ab ordine ftatim incurrant, & amittant omne privilegium clericale, itaut poffint capi, & puniri per Judicem laicum vigore *text. in cap. 1. de homicid. in 6.* quia fententiam communis Canoniftarum tenet, per hunc textum, Clericum de crimine affaffinii culpatum, non amittere ipfo jure privilegium clericale, fed præcedere debere fententiam declaratoriam Judicis Ecclefiastici, ad hoc ut Judex laicus illum capere, & punire poffit, Bellet. *diff. cler. de favor. person. §. 7. num. 6.* Barb. *in d. c. 1. de homic. in 6. num. 14.* Pirhing. *in jus can. locò fupra citato n. 26.* Pafferin. *in dict. c. 1. de homic. in 6. num. 9.* ubi fic ait -- *Nec ifte Clericus fic deponitus ex vi affaffinii poteft a Judice fæculari capi, & puniri ex vi talis deponitionis, fed neceffaria eft prius fententia declaratoria Judicis Ecclefiastici, &c.* Vulpin. *Succ. Farinac. part. de inq. quæft. 8. numer. 28.* ex hac Criminaliftarum lucerna hæc habet -- *Clericus affaffinus poteft a Judice fæculari puniri, etiam abfque ulla degradatione, dummodo de affaffinio conflet, & ubi affaffinus fuerit ab Ecclefiastico Ju-*

dice bannitus, diffidatus, & condemnatus.

Verum enim verò, fi Judex laicus Clericum delinquentem in carceribus fuis detentum, Judici Ecclefiastico requirenti remittere recuset ob aliquos graves refpectus, & Epifcopus prudentialibus motivis adactus ad publicationem Cenfurarum (ne eveniant majora fcandala) trepidet devenire: tunc faltem omnino curare debet, ut Judex præfatus fcripto declaret, *illum retinere nomine, & ad difpofitionem ipfius Epifcopi,* certiorata fuper hoc Sacr. Congr. & monitis paternaliter Judicibus, & Officialibus de cenfuris incurfis, prout dixi *in par. 2. tit. 15. for. 8.* nam rigor juris aliquando temperatur ratione locorum, aliquando ratione Caufæ, aliquando ratione perfonæ, ut docet, & monet *glofs. in c. puerit 60. verb. rigor. de fent. excom.* ac etiam quando Prælati vident excommunicationis medicinam non eße infirmo profuturam, *c. duo dift. 13.* Si verò ipfi Judici laico conflet, quòd Clericus, quem detinet carceratum, eft innocens delicti, pro quo reperitur in carceribus, tunc poteft illum liberum demittere abfque eo quod teneatur eum tradere Judici fuo, *Grass. de effect. cleric. eff. 1. num. 1285.*

Et in aliis Conftitut. Apoftolicis. Id eft *Honori III. Conft. 1. Bullar. tom. 1. p. 43. 9* in qua confirmat legem Fiderici II. Imperatoris pro immunitate, & libertate Ecclefiastica emanatam, Bonifacii IX. *Conft. 4. eod. tom. 1. pag. 232.* Martini V. *Conft. 10. eod. tom. 1. part. 261.* Leonis X. *Conft. 7. §. 40. p. 478. & Conftit. 10. §. 11. pag. 483.* Pauli V. *Conft. 63. tom. 3. §. 19. pag. 252.* in quibus Judices laici perturbantes jurisdictionem Ecclefiæ, & perfonas Ecclefiasticas capientes excommunicatione majori Papæ refervata feriuntur.

De excommunicatione contenta in cap. Administratores 23. quæft. 5.

Judices, & Magistratus laici per hunc text. & per alia jura a me allegata *par. 2. tit. 15. form. 9. numer. 7.* requisiti à Judice Ec-

Ecclesiastico, tenentur præstare brachium sæculare pro exequutione sententiarum, & mandatorum ejus, quod si illud judicialiter deinde moniti concedere neglexerint, potest Episcopus, sive alius Judex Ecclesiasticus, qui habet jurisdictionem excommunicandi, illos à communione Ecclesiæ repellere, & excommunicare. Unde si detur casus denegationis, & Episcopus judice expedire hoc remedio uti, & eos ita compellere, factis monitionibus, devenit ad declaratoriam modo sequenti.

Sententiæ Declaratoriæ.

F O R M U L A I X.

Visa requisitione implorationis auxilii brachii sæculares Judici N. nomine nostro honorificè facta de, & super exequutione sententiæ (seu mandati) per nos judicialiter latæ contra N. de crimine . . . processato, convicto, & fer. condemnato: *visis monitionibus* deinde contra eundem Judicem renitentem, ad præstandum d. auxilium cum præfixione termini, & comminatione excommunicationis, legitimè exequutis, & nihil relevans: *quod eum excusare possit* deducto, & attempta ejus culpabili negligentia, & contumacia in re gravi propter quam ea, quæ Deo sunt placita prosequi non possumus, ideò duximus esse *excommunicandum*, & a communione Ecclesiæ repellendum, prout excommunicamus, & a consortio, & a communione fidelium reppellimus, separamus, donec paruerit: & auxilium præstaverit, Cedulones decernimus, & excommunicatum declarari, & denunciari, volumus, & mandamus omni &c.

Ita pronunciaui ego N. Vic. Gen.

N. Attuarius.

S U M M A R I U M.

1 Judex laicus requisitus, si denegat suum auxilium est cogendus censuris, & n. 7. 2 Monitiones contra Judicem laicum, qui auxilium dare recusat, quomodo sint concipiendæ, ostenditur. 3 Unica monitio pro tribus quando sufficiat, & qua forma sit concipienda, ostenditur. 4 Judicis arbitrio remittitur intervallum dierum inter unam, & alteram monitionem requisitum. 5 Monitio facta cum termino, qui nimis arctat, est nulla.	6 Judex laicus in quibus casibus possit suum auxilium, sive brachium denegare, ostenditur. 8 Judex laicus denegans suum auxilium Judici Ecclesiastico, compellitur censuris, etiam in causis mixti fori. 9 Judex laicus denegans suum auxilium pro tuenda clausura Monialium, excommunicationem incurrit ipso jure. 10 Clerici non debent inservire Episcopo in officio Satellitum. 11 Clerici in civilibus de commissione Episcopi, possunt intimare mandata: Et Episcopus per modum defensionis gladio temporali uti.

Denunciationis Excommunicationis.

F O R M U L A X.

HIC auctoritate Ordinaria declaratur, & denunciatur excommunicatus excommunicatione majori nobis reservata N. Judex laicus, ex eo, quia per nos honorificè requisitus, & postea judicialiter monitus ad præstandum auxilium sui brachii sæcularis pro executione nostræ sententiæ juridice latæ contra N. pro illud contra juris statuta, cum maximo justitiæ, & publici boni detrimento, præstare renuit, & recusavit. Ut igitur tanquam contumax, & inobediens Ecclesiæ in re gravi, ab omnibus vitetur, præsentibus publicari justimus; & ita excommunicatus permaneat, donec parendo condignam dederit satisfactionem, & a nobis meruerit absolvi. Datum &c.

N. Vic. Gen.

Loco ✠ Sigilli.

N. Actuarius.

V E L

CON autorità ordinaria si dichiara, e denuncia scomunicato di scomunica maggiore a noi riservata N. Giudice laico, perche essendo stato a nostro nome con il dovuto rispetto richiesto, e di poi anche giudizialmente interpellato, a concedere l'aiuto del suo braccio secolare per l'executione della sentenza giuridicamente promulgata da noi contro N. per ha contro la disposizione, e dritto legale, con gran danno e disprezzo della giustizia, e del pubblico bene, negato di concederlo: ed accioche come contumace e disubbidiente alla Chiesa in cosa grave sia da tutti fuggito, e vitato, si sono publicati i presenti Cedoloni; e stia scomunicato, fin tanto che averà ubbidito, e dato alla Chiesa la condegna sodisfazione, & ottenuta da noi l'assoluzione. Dato &c.

N. Vic. Gen.

Loco ✠ Sigilli.

N. Attuario.

ADNOTATIONES.

VISAREQUISITIONE. Qua forma fit facienda brachii sæcularis imploratio, jam ostendi p. 2. tit. 15. for. 9. ubi n. 8. monui, quod Judex laicus est prius requirendus benigne, & postea per Censuras cogendus, si denegerit auxilium, ut præter auctoritatem Romaguer. ad Synod.

Gerund. lib. 5. tit. 10. cap. 9. n. 23. quam ibi allegavi, docet etiam Graff. de effect. cleric. effect. 1. n. 1018.

Visis monitionibus. Dicitur hoc in plurali, quia secundum litteram nostri textus admonitio debet esse trina, hæc enim vocatur legitima, gloss. in cap. contingit il. 2. vers. tertio de sent. excomm. idest. Prima, ad præstandum infra .. dies auxi-

auxilium brachii secularis pro executione sententiae contra N. sub pena excommunicationis. Secunda ad dicendum, & allegandum infra... dies, causam quare non debeat excommunicari. Tertia ad comparandum infra... dies, & videndum, & audiendum se excommunicari, & successive excommunicatum declarari, & pro excommunicato publice denunciari, Cedulae decerni, & affigi per loca solita, &c. ut docent Canonistae quos refert, & sequitur Bellet. *disq. cleric. de favor. can. §. 4. n. 22.*

3 Verum si monitiones non fierent distincte, sed unica, quae tres complectatur, sufficit pro validitate, juxta aliam litteram *cap. constitutionem §. Statuimus de sent. excom. in 6.* nam una monitio cum intervallo aliquorum, saltem duorum dierum, habet vim trinae monitionis, hoc est si dicitur -- Manetur N. in termino peremptorio sex dierum, quorum primi duo sibi assignantur ad dandam, & praestandum brachium seculare pro executione sententiae per nos latae contra N. sub pena excommunicationis, alii duo ad dicendum, & allegandam causam quare non debeat excommunicari, alii vero duo ad comparandum, & videndum, & audiendum se excommunicari, & successive pro excommunicato publice denunciari, Cedulae decerni, & affigi per loca solita, &c. haec enim monitio taliter concepta aequivalet tribus, ut docent DD. *in d. c. constitutionem de sent. excom. in 6. Graff. consil. lib. 5. p. 1. conf. 4. num. 7. 8. & seqq. de sent. excom.*

4 Temporis vero intervallum istius Canonicae monitionis est iudici arbitrium, ita ut augeri, & minui possit, pro rerum, & facti qualitate, Ricc. *prax. rec. for. Eccles. par. 3. res. 132. num. 3.* Bellet. *disq. cler. loco supra cit. n. 23. & 43. in fin. Spere. decif. 48. n. 58. & 59.* At cautus, & circumspectus in hoc debet esse iudex: nam si juxta facti, & delicti speciem, tempus praefixum, & praesertim in excommunicatione ab homine ferenda, esset nimis breve, & incongruum pro defensione citati, monitio esset nulla, tanquam nimis eum arctans, ut in causa civili minoris relevantiae dixit Rot. cor. Merlin. *dec. 430. n. 12. & 13.*

Quod cum excusare possit. Per hujus
Monacelli Form. Pars III.

clausulae expressionem datur intelligi, 6 quod iudex laicus potest aliquando iuste denegare suum auxilium, v. gr. si iudex Ecclesiasticus requirens, fidem non faceret de processu: vel si in crimine saeculari, vel mixti fori de quo ipse iudex laicus potuisset cognoscere (nam in caeteris merè Ecclesiasticis est merus executor) sententiam protulisset, sive mandatum relaxasset juris ordine non servato, sed extrajudicialiter, & de facto processisset: vel illud quod iudex Ecclesiasticus vult exequi, esset evidenter iniquum, & injustum, vel evidenter nullum dixi *evidenter*, nam si iniustitia, aut nullitas esset latens, & occulta, & de ea non constaret, iudex laicus in dubio debet exequi, & obedire, ut haec declarando bene advertit Graff. *de effect. Cleric. effect. 1. à n. 1025. cum pluribus seqq.* Pirhing. *in jus can. tom. 1. tit. 31. n. 48.* cum aliis auctoritatibus allegatis *d. par. 2. tit. 15. ad form. 9. num. 4.*

Esse excommunicandum. Licet Gloss. hic in fine dicat, quod iudex laicus ter monitus denegans auxilium, incurrat excommunicationem ipso iure: nihilominus ut advertit Gratian. *in cap. antecedente §. praeterea* (& est communis opinio) censura hujus canonis non est latae, sed ferendae sententiae. Quod autem possit, & debeat iudex laicus censuris compelli ad praestandum auxilium, sive brachium iudici Ecclesiastico illud iure requirenti, si praestare renuat, est certum, in iure, & probant DD. *a me citati d. par. 2. tit. 15. ad form. 9. num. 7.* Barbol. *in c. statuimus numer. 8. de maledic.* & alii in magno numero cumulati à Romaguer. *in Gloss. ad Synod. Gerund. lib. 5. tit. 10. c. 9. num. 23.*

Et tam pro causis merè Ecclesiasticis, 8 quam mixti fori, cum enim Episcopus in omnibus delictis, in quibus secundum juris dispositionem potest inquirere, & punire, debeat, si opus fuerit, implorare (ut delinquentium contumacia reprimatur) hujusmodi saeculare auxilium, ut habetur expressum in *cap. 1. de offic. ordin.* & tradit Gloss. *in c. plerisque verb. brach. secul. tit. eod. & in cap. quoniam*, sequitur, quod indistinctè possit ad illud

præstandum compellere, *Glof. in d. c. 1. verb. præjudicandum, & in cap. statumus verb. contra eum de maledic. Dian. part. 1. tract. 2. resol. 108. scilicet censura excommunicationis, vel etiam interdicti, cum ejus arbitrio puniendus sit iudex laicus, Menoch. de arbitrar. lib. 2. cas. 452. num. 3. licet praxis admittat, ut iudex laicus inobediens excommunicatione plectatur donec paruerit, Ricc. prax. rer. for. Eccles. p. 1. post resol. 298. notabilia in mater. implorat. brachii n. 2. nisi ageretur de imploratione brachii secularis ad tuendam clausuram monialium: quia in ea si iudex five magistratus laicus, auxilium non impenderet, esset ipso facto excommunicatus vigore Concilii Trid. sess. 2. c. 5. de regul.*

10 Quid si iudex laicus non habeat familiam armatam, nec alio modo valeat auxilium imploratum præstare? an tali casu vel aliàs si brachium sæculare implorare nollet, possit Episcopus pro executione suorum mandatorum, uti opera Clericorum? & dicas, quod non; quia honestas ipsa Clericalis non patitur, quod Clerici exercent officium Satellitum, quod est infame, *Sperell. decis. 77. num. 2.* Si enim Episcopus mitteret Clericos armatos ad capiendum reos, vel pignora, esset res pessimi exempli, pluries à Sacr. Congr.

damnata, ut testantur *Nicol. lucuby. can. lib. 5. tit. 39. post n. 109. ver. At Episcopus Pignatell. consult. 66. n. 21. tom. 3. Pellegr. prax. Vicar. crim. par. 4. sect. 8. n. 63.* Unde Præsules ab hujusmodi commissione omnino abstinere debent: quamquam in civilibus intimatio alicujus mandati, possit à suo Superiore etiam Clericis committi, *Rot. cor. Burret. decis. 176. n. 2.* imò per modum defensionis liceat Episcopo uti etiam gladio temporali, *Glofs. fin. & DD. in c. dilecto de sent. excom. in 6.*

De excommunicatione contenta in cap. diffiniuit. 17. quest. 4.

Frequenter de hac excommunicatione in foro Ecclesiastico contingit dubitari, & disceptari: quia frequenter confugientes ad loca Sacra, & immunia, temerè à iudicibus laicis, eorumque exequutoribus absque Episcopi licentia, vi extrahuntur, Propterea constito de violenta à loco immuni extractione, Episcopus nulla interposita mora, præmissa monitione contra iudicem mandantem vel approbantem, & extrahentes, ad restituendum extractum loco immuni, si parere detrectent, procedat ad declaratoriam modo sequenti.

Sententiæ Declaratoriæ.

F O R M U L A IX.

Visa relatione Promotoris nostri fiscali de, & super violenta extractione N. Confugæ laici ab Ecclesia N. loci N. per satellites Curie N. facta die
 Vifa informatione capta, & monitione executâ contra N. Iudicem mandantem (vel approbantem) & Promotorem ejus fiscalem, & exequutores, ad restituendum d. Ecclesia extractum, & attentâ eorum contumacia in parendo, dicimus & declaramus d. N. Iudicem, promotorem ejus fiscalem, & extrahentes, de quibus in Processu, damnabiliter incidisse in excommunicationem majorem contentam tam in c. diffiniuit. 17. qu. 3. quàm in Constitut. 7. Greg. XIV. cum aliàs, & esse nominatim publicè denunciandos; ideoque Cedulones decernimus affigi, ac publicari volumus, & mandamus omni, &c

N. Episcopus N.

N. Actuarius.

S U M-

SUMMARIUM.

- 1 Extrahens confugam ab Ecclesia malis artibus sine violentia incurrit excommunicationem.
- 2 Extrahens confugam ab Ecclesia auctoritate privata, an incurrat excommunicationem, ostenditur, & n. 3.
- 4 Qui conatur extrahere, licet non sequatur extractio, censuram Bullæ Greg. XIV. incurrit.
- 5 Extractus de ordine Episcopi ad formam Bullæ, si fugam arripiat à carceribus, & iterum capiatur in loco non immuni est bene captus.
- 6 Quando est dubium, an captus gaudeat immunitate, vel est consignandus Curia Ecclesiasticæ, vel declarandum, quod retinetur illius nomine.
- 7 Confugæ a loco immuni extrahi non debent nisi abutantur confugio, etiamsi adsit facultas S. Congr.
- 8 Confugæ quando dicantur abuti confugio, ostenditur exemplis.
- 9 Litteræ S. Congreg. & Statuta Religio-

- num de non recipiendis in Monasteriis hominibus facinorosis, non tollunt immunitatem.
- 10 Examen confugæ receptum in loco immuni est nullum.
 - 11 Bona asportata in loco immuni sequestrari non possunt, neque auctoritate Episcopi, neque Nuncii Apostolici.
 - 12 Hæretici, excepto hæresis crimine gaudent immunitate.
 - 13 Clerici seculares, & Regulares etiam pro delictis Ecclesiasticis gaudent immunitate Ecclesiæ, & num. 14. 15. 16. & 17.
 - 18 Monitio ad restituendum extractum qua forma sit concipiendâ ostenditur, & num. 19.
 - 20 Monitio, ubi factum est notorium, non est necessaria, præsertim in notorio facti permanentis, & num. 21. Sed cautius fit illam adhibendo.
 - 22 Restitutio extracti, cui sit faciendâ ostenditur.
- Traditur formula aggravatoriæ.
- 24 Aggravatoria est remedium ordinarium adversus excommunicatos contumaces.

Denunciationis.

FORMULA XII.

HIC auctoritate ordinaria declaratur, & denunciatur excommunicati, excommunicatione majori SS. D. N. Papæ reservata N. Judex laicus, & N. ejus Promotor Fiscalis: necnon N. & N. Exequutores, ex eo, quia nulla nobis facta requisitione, ne habita licentia, temerè ausi fuerunt N. laicum præsumptum delinquentem, & in Ecclesia S. N. loci N. morantem, ad quam confugerat, & se receperat, capere, & inde eum extrahere, & ad Carceres adducere laicales non formidarunt. Quare ut memorati Ecclesiæ Sacrilegi, violatores ab omnibus vitentur, præsentibus publicari iussimus: & tandiù excommunicati existant donec reintegrata d. Ecclesia, reportatione d. N. extracti, a Sede Apostolica absolutionem meruerint obtinere. Datum, &c.

N. Episcopus N.

Loco & Sigilli.

N. Aquarius.

V E L

Con autorità ordinaria si dichiarano, e denunciano scomunicati di scomunica maggiore riservata al Sommo Pontefice N. Giudice Laico, N. Promotor

E. 4.

motor Fiscale, & N. & N. Effequatori, per havere senza nostra licenza estratto violentemente dalla Chiesa di S. N. del luogo N. in cui s'era rifugiato N. laico, preteso delinquente, e così estratto l'hanno condotto temperatamente legato alle Carceri laicali. Per tanto, accioche come Sacrileghi violatori dell'immunità della Chiesa, siano da tutti fuggiti, si sono publicati i presenti Cedoloni: e così siano Scommunicati, sin tanto che reintegrata la detta Chiesa colla restituzione, e reportatione del d. estratto, meriteranno d'essere assoluti dalla Sede Apostolica. Dato &c.

N. Vescovo N.

Loco ✱ Sigilli,

N. Attuario.

ADNOTATIONES.

Super violenta extractione. Exprimat hec clausula casum minus dubitabilem, & inhæret literæ text. in cap. inter alia de imm. ibi -- non est violenter ab Ecclesia extrahendus, non tamen excludit extractionem sequutam absque violentia. Nam si quis non vi, sed dolo seductione, mendaciis, vel timore incusso, ab Ecclesia quem educeret, ut caperetur, diceretur violenter extraxisse, & deberet extractus Ecclesie restitui, quia tunc non sponte ab Ecclesia reputatur exiisse Ricc. prax. rer. for. Eccles. par. 2. ref. 328. & 430. per totas Ventrigl. p. 2. annot. 23. §. 1. n. 41. Panimoll. decis. 56. n. 25. & trib. seq.

Dubium solum oriri potest, an ad incurrandam excommunicationem Bullæ Greg. XIV. requiratur, quod extractio rei ab Ecclesia, fiat auctoritate publica, vel sufficiat, quod sequatur auctoritate privata? Ventrigl. loc. cit. n. 78. tenet cum Bonacc. tom. 3. de excom. in partic. extr. Bull. Cæn. disp. 2. q. 3. punct. 16. §. 14. n. 9. quod illam incurrat etiam privata persona attentans præter, vel contra d. Constit. sed hec doctrina nimis generalis indiget declaratione

Aut enim privata persona extrahit vi, vel dolo confugam, ad hoc ut cadat in fortis Curie secularis, & tunc doctrina vera est, & in his terminis loquitur Gentien. in prax. c. 22. n. 6. ab eod. Ventrigl. allegat. & decretum S. Congr. Imm. in Theatina 21. Junii 1651. lib. 4. Decr. pag. 151. quod ad-

di potest. Aut confugam extrahit ex alia causa, & intentione, v. g. ex odio, & inimicitia, animo illum percutiendi, vel ad lares proprios reducendi, & tunc d. Censuram non incurret, quia bulla loquitur; de extractione in ordine ad capturam, & incarcerationem, ut advertit Guaz. jun. ad defens. anim. lib. 2. defens. 1. c. 14. n. 11. subjacet tamen censuræ, d. text. c. diffinit 17. q. 4. prout declaravit Sac. Congr. Imm. in Capuana 2. Maii 1673. lib. 1. Decr. pag. 796. & in Lucer. 13. Maii 1698. lib. 1. Decr. pag. 188. a qua poterit ab Episcopo absolvi auctoritate ordinaria, ut cad. Congr. respondit in Aquinat. & Cariaten. apud Pignatel. consult. 59. n. 43. 10. 2. 1. Octobr. 1669.

Item si quæras, an attentantes extrahere reum à loco immuni ad effectum carcerandi, non tamen sequuta vera extractione, incurrant d. Bullæ censuram, & affirmativa est responsio: licet enim in aliis delictis non puniatur conatus, nisi sequatur effectus: tamen hic regula fallit, propter verba Bullæ §. 8. ibi -- Si quis attentare præsumpserit, & sic conatus est sub censura prohibitus Grass. consil. lib. 3. part. 2. cons. 2. n. 15. de imm. Eccles. Bonacc. to. 3. de excom. in partic. disp. 2. qu. 3. punct. 16. §. 14. n. 4. Guazzin. d. cap. 14. num. 10. Ventrigl. d. annot. 33. §. 2. n. 77.

Notandum præterea est, quod si extractio fieret de ordine Episcopi ad formam Bullæ, & reus extractus fugam arripere à Carceribus Episcopi, vel laicibus, in quibus post extractionem detinebatur

hatur nomine Ecclesiæ: si deinde iterum capiatur in loco non immuni, erit bene captus, nec potest amplius de attentata captura excipere, quia jam expiravit articulus immunitatis, ut respondit *Sacr. Cong. Immun. in Oppiden. 2. Decemb. 1661. lib. Decr. Rocci pag. 376. à tergo, & in Montis Falisci 15. Julii 1681. lib. 2. Dec. pag. 2225.*

6 Notandum secundò, quod si est dubium an extractio sit facta in loco immuni, vel non: extractus est consignandus Curie Ecclesiasticæ, vel Curia laica debet declarare, quod illum retinet nomine Curie Episcopi, donec ipse cognoscas. *Sacr. Congr. Immun. in Mantuana 27. Octobr. 1674. lib. 1. Decr. pag. 1018. & in Neapol. 23. Maii 1676. eod. lib. pag. 1255.* Quod faciendum, & practicandum erit, quando confuga erit extractus ob prætextum delictum exceptum ead. *Sac. Congr. in Alexandr. 1. Decembr. 1700. lib. 2. Decr. Vallem. pag. 220. à tergo.*

7 Notandum tertio, quod Episcopus, si habeat facultatem ab eadem Congregatione extrahendi à locis immunibus confugas, etiam in casibus non exceptis, non potest illos extrahi facere, nisi abundantur confugio, ut dixi *par. 2. tit. 15. ad form. 13. & recenter declaravit ead. Sac. Congr. in Januen. 8. Januarii 1695. & in Recineten. 18. Julii 1698.* Si verò abundantur confugio, & de hoc confiet Episcopo etiam extrajudicialiter, poterit tunc eos extrahi facere cum debita decencia, & deinde conficere processum, & ad dictam Congregationem transmittere, eadem *Sac. Congr. in Brugnaten. 6. Martii & in Placentin. 21. Aprilis 1694. lib. 1. Decr. Vallen. pag. 107. à tergo & pag. 117.*

8 Dicuntur autem abuti confugio, quando perturbant exercitia Spiritualia Ministrorum Ecclesiæ *Sacr. Congr. Immun. in Rossanen. 5. Novemb. 1665. lib. 1. Decr. Altov. pag. 168. & in Urbinaten. 18. Junii 1669. dist. lib. 1. pag. 169.* Quando in spretum justitiæ, exeunt in publicas vias, ead. *Sac. Cong. in Perusina 27. Jan. 1677. lib. 2. Decr. Altov. pag. 1336.* Quando incutiunt timorem suis minis, vel frequenter, & temerariè exeunt in vicinos

habitatores ead. *Sacr. Congr. in Spoletana 8. Martii 1681. lib. 2. dec. Altov. pagin. 2163.* Quando in locis immunibus tenent ludos publicos, ead. *Sac. Congregat. in Pisaurien. 13. Januar. 1674. lib. 1. Decr. Altov. pag. 886.* Vel committunt scandala, & alia indigna, Nicol. *lucubr. civil. lib. 1. tit. 8. de immun. Eccles. n. 35. vers. Similiter.*

Notandum quarto, quod litteræ *Sacr. Congr. Episcop. & Regular.* quas referunt, per extensum Pax Jordan. *elucubr. 10. 2. lib. 11. tit. 3. n. 233. & Lantusch. in Theatr. Regul. verb. Bannitus;* nec non Statuta nonnullarum Religionum etiam Sede Apostolica approbata, quibus prohibetur receptio Bannitorum, latronum, & facinorosorum hominum, non tollunt immunitatem, sed tantum prohibent Superioribus Conventuum, nè illos recipiant, seu pœnis ipsis receptoribus ibi inflictis, seu infligendis: Unde si fuerint recepti, non potuerunt è locis immunibus extrahi, sine læsione immunitatis, & incurfu censurarum, Jord. *ibi n. 225. Ventrigl. d. annot. 23. §. 1. n. 36.*

Notandum quinto, quod Judices, & 10 complices laici, non solum per violentam extractionem confugæ à loco immuni; sed etiam si illius examen (quod nullum est) in Ecclesia, vel alio loco immuni reciperent, censuras incurrerent, ut pluries declaravit *d. Sac. Congr. Immun. & in specie in Sagonen. 16. Septembr. 1630. lib. 2. Decr. Paul. pag. 59. à tergo, & in Nucerin. 1. Septemb. 1671. lib. 1. Alt. pag. 592. & in Pisaurien. 26. Martii 1658. lib. Decr. Rocci pag. 80.* in qua dictum fuit hoc procedere, etiam si Superior loci immunis permisisset.

Notandum sexto, quod non solum à loco immuni vetita est extractio confugæ, sed nec bona ibi asportata possunt sequestrari, neque auctoritate Episcopi, neque auctoritate Nuncii Apostolici, ut respondit ead. *Sacr. Congr. in Taurinen. 28. Novembr. 1634. lib. 2. Decr. Paul. pagin. 208.*

Notandum septimo, quod si confuga extractus, esset Hæreticus, loco immuni restituendus veniret: nam hic excepto hæresis crimine, si ad Ecclesiam confugiat

fugiat pro aliis delictis non exceptis, gaudet immunitate, juxta veriorum Sententiam, quam sequuntur Pac. Jord. *lucubr. tom. 2. lib. 11. tit. 3. numer. 379.* Pignatell. *consult. 10. n. 2. & 3. tom. 9.*

*N. Confugæ laici. Cohærendo. Bullæ Greg. XIV. exprimitur hic laicus, quia in ea solum de laicis explicita fit mentio: & etiam quia supponitur, quod delinquens sit laicus, & quod à suo Judice cui subest persequatur. Cæterum loci immunitas suffragatur etiam Clericis, tam Sæcularibus, quam Regularibus, si non vigore d. Bullæ Greg. XIV. (quæ non tollit, sed roborat immunitatem,) certè vigore Sac. Canonum, hoc est c. *miror, c. reum, c. diffinitio* 17. *quæst. 4. & cap. inter alia de immun. Eccl. retenta tamen modificatione quoad Regulares, de qua loquutus sum par. 1. tit. 5. ad form. 8. num. 12. & advertit quoque Nicol. lucubr. civil. lib. 1. tit. 8. de immun. Eccl. n. 35. vers. 10. excipiuntur.**

²⁴ Sententia enim Abbat. *in d. cap. inter alia* antesignani, & Aseclorum, qui tenent, quod pro delictis à jure, vel à Bulla non exceptis, possint personæ Ecclesiasticæ de mandato suorum Superiorum extrahi ab Ecclesia, ad quam confugiunt, ex quo canones, & Bulla loquantur de laicis; non est in praxi recepta, nec sequenda non obstante, si fortè adesset in aliquo loco consuetudo, quia canones supra citati universaliter loquantur, ut de magis communi concludunt Barb. *de jur. Eccl. lib. 2. cap. 3. num. 137. & seq. Pac. Jord. lucubr. tom. 2. lib. 11. tit. 3. num. 215. & 216. Nicol. lucubr. civil. lib. 1. tit. 8. de immun. Eccl. num. 35. Ventrigl. in prax. part. 2. annot. 23. §. 1. n. 28. & seqq. Sabell. sum. divers. tract. verb. immunitas num. 20. vers. alii tamen, Raynald. resol. crim. tom. 1. cap. 1. §. 11. n. 57. & alii in dict. part. 1. tit. 6. ad form. 8. n. 2. allegati.*

²⁵ Quod si Episcopus contrariam opinionem ad praxim deduceret, Clericos, qui ad loca immunita confugiunt pro delictis non exceptis extrahi faciendos, non delinqueret contra Bullam Gregorii, sed contraret Sac. Canonibus, & censuram d. c. *diffinitio* 17. *quæst. 4.* incurreret: textus enim loquitur indefinitè, & universaliter ibi --

nullus audeat confugientes ad Ecclesiam inde abstrahere: & infra ibi -- si quis hoc decretum tentaverit violare, &c. quæ verba ¹⁶ sunt adeò generalia, ut non solum personæ privatæ, sed quæcunque aliæ in dignitate constitutæ comprehendantur, & inhi-beantur, Paris. *de confid. benef. qu. 27. n. 23.* & in terminis nostris observat Nicol. loco supra citato d. n. 35. *vers. ego pro limitatione.* Unde quando Episcopus ad exemplum, & pro bono disciplinæ Ecclesiasticæ vult Clericos delinquentes ab Ecclesiis extrahere, debet ad Sac. Congr. recurrere, quæ solet facultatem concedere arbitrio Episcopi, dummodo extrahat ¹⁷ ad simplicem correctionem, & puniat pœna carceris, vel simili: ut sub ista conditione concessit Episcopo Cathacen. 1. Septembr. 1634. lib. 2. Decr. fol. 207. à tergo, & in Neapolit. Nuncio Apostolico 22. Febr. 1640. lib. 3. Dec. pag. 112.

Et monitione exequuta. Monitio in hac subiecta materia extractionis, concipi poterit modo sequenti: *Citetur N. ad restituendum Ecclesiæ S. N. a qua fuit violenter extractus, B. ipsamque reintegrandam, alias ad comparandum legitime infra triduum (vel intra tot horas,) quorum primus pro prima, reliqui duo pro secundo, & tertio, ac ultimo, & pœemptoria dilatione, & termino sub insignantur, & deducendum quidquid vult, & potest, & allegandum causam quare non debeat declarari incidisse in excommunicationem majorem latam in Const. Gregor. XIV. super immunitate Ecclesiarum edita, & in aliis Sac. Canonum, Conciliorum, & aliorum Summor. Pontific. Sanctionibus contentam; quo termino elapso, & dicta Ecclesia per restitutionem dict. B. extracti non reintegrata, & nihil quod releveret deducto, die immediatè sequenti (vel hora) compareat ad videndum se declarari excommunicatum, & pro excommunicato publicè denunciari, Cedulones decerni, & affigi per loca solita Civitatis, ipso ulterius non monito, neque citato, nisi quatenus opus fuerit, & ad valvas Ecclesiæ Cathedralis, &c.*

¹⁸ Monitione exequuta, & elapso termino præfixo, si Ecclesia non fuerit reintegrata, vel saltem declaratum, extra-
ctum

Quum retineri nomine Ecclesiæ, juxta supra deducta, Promotore Fisci instante, proceditur ad declaratoriam, & affixionem Cedulonum, ut tradunt Genuen. in *prax. c. mihi* 28. n. 20. Bellet. *disq. cler. de favor. can. §. 4. n. 25.* Sperel. *dec. 48. n. 1.*

20 Si verò excessus est notorius, monitio poterit omitti, & sine ea validè procedi ad declaratoriam, & denunciationem excommunicationis jam late à jure, ut communiter docent DD. mox citati, nempe Genuen. n. 16. Bellet. n. 26. Sperell. n. 52. & 53. & est gl'of. notabilis in *c. cum sit romana §. fl. verb. irrequisitum de appel. præsertim cum hic agatur de notorio facti permanentis nullo casu liciti, nempe de retentione extracti in carceribus, quod non est juris ordine probandum nec admitti appellationem, nec excusationem* Sperell. *d. dec. 48. n. 41. 42. & 45.* Panimoll. *decis. 96. n. 16. & seqq. Graff. de sent. excom. conf. 27. n. 3. par. 1.* & probatum fuit supra ad *form. 6.* Cautius tamen agendo, & ad servandum ordinem judicium, melius est, quod etiam in facto notorio præcedat monitio, licet non sit necessaria pro actus validitate: quia Judex laicus monitus, etiam in notoriis potest satisfacere, & corrigere se.

22 Ad restituendum dict. Ecclesiæ. Dubium hic oritur, cui sit facienda restitutio extracti: Bonaccini. *tom. 2. in primo præcep. decal. disp. 3. quest. 7. punct. 3. num. 14. & tom. 3. de excom. extr. Bull. Cen. disp. 2. quest. 3. punct. 16. §. 3. n. 14.* tenet, quod violator immunitatis per distractionem delinquentis a loco Sacro, satisfaciatur re-

stituendo extractum eidem, vel alteri Ecclesiæ, in qua æquè tutus esse possit: vel etiam restituendo Episcopo, vel ejus Vicario: Barbof. *verò de jur. Eccles. lib. 2. c. 3. num. 54.* dicit quod sit facienda eidem Ecclesiæ, & non sufficiat, quod fiat alteri, & alii adhæret Pignatell. *consul. 172. num. 10. tom. 1.* ubi plura Decreta hanc secundam opinionem roborantia refert: & hanc amplectendo existimo, quod si Judex laicus monitus restituat extractum liberè Episcopo, vel ejus Vicario ad effectum non ut carceret, sed ut eum in Ecclesia reponat, non sit procedendum ad publicationem Censurarum, sed supersedendum certiorata Sac. Congregatione, donet habeatur responsum: nam hic dicitur Ecclesiæ obediens, dum extractum illæsum revocat, quem irreligiosè ab ea rapuit, ut jubet D. Augustin. in *c. minor. 17. quest. 4.* & illum restituendo Episcopo, Ecclesiæ restituisse dicitur, ut in terminis plura jura cumulando firmat Genuen. in *prax. cap. mihi 21. n. 8.* Unde data satisfactione arbitrio ejusdem Sac. Cong. pro offensa, erit absolvendus.

Alia plura de valida, & jurídica extractione Confugientium ad Ecclesias, de casibus exceptis, & de privilegio immunitatis gaudentibus, vide in *part. 1. tit. 6. ad form. 8. & in Appendic. ad Bull. Gregor. XIV. pag. 286. & par. 2. tit. 15. ad form. 13. & form. 14. per tot.*

Si autem excommunicati denunciati, 23 non curent absolvi, tunc erit procedendum contra eos ad aggravatoriam, quæ modo sequenti erit concipienda.

FORMULA AGGRAVATORIÆ

Nos Episcopus N.

CUM infra scripti absque Ecclesiastica auctoritate temere N. Confugam ab Ecclesia N. violenter extraxerint, & illum d. Ecclesiæ per nos moniti restituere venientes excommunicationem Papæ reservatam incurrerint, & ideo per nos rite sub die . . . per affixionem Cedulonum publice excommunicati declarati fuerint, & adhuc damnabiliter parere, & absolvi non curent: idcirco cupientes Nos ut respiciant, & excant a peccato, dictam excommunicationem aggravantes, per presentes committimus, & mandamus omnibus, & singulis Parochis, & Ecclesiarum

Recto.

Reſtoribus noſtræ jurisdictioni ſubjectis, ut per ſeipſos, vel per alios, ſingulis diebus Dominicis, & feſtis diebus pulſatis Campanis, & candelis accenſis, & deinde pedibus conculcatis, & extinctis, uſque ad reſtitutionem, & ſatisfactionem condignam inter miſſarum ſolemnia publicè populo eos excommunicatos denuncient, & ab omnibus evitari faciant. Proceſſuri ad graviora contra ipſos, prout proterviam, & contumaciam exigere videbimus eorundem. Datum &c.

N. Episcopus N.

N. Aſſurgius.

Nomina Excommunicator.

N. N.
N. N.
N. N.

Hoc etenim, præter novam reaffixionem Cedulorum, eſt remedium ordinarium adhibendum adverſus excommunicatos contumaces, prout colligitur ex Extravag. de decim. & ex Extravag. de furt. & pluries adhiberi debere cenſuit d. Sac. Cong. Immunit. ut in Beneventana 20. Jan. 1637. lib. 3. decr. pag. 22. & in Nullius Caſus 20. Martii 1630. lib. 2. Decr. fol. 33. à vergo & in Marſicana 18. Auguſti 1637. lib. Dec. pag. 40. & in Torpien. 22. Julii 1630. lib. 2. decif. fol. 53. Gavant. verb. excomm. n. 45. Bzov. Hiſtor. Eccleſ. lib. 13. ad ann. 1200. n. 11. vide aliam formulam quam dedi tom. 1. tit. 12. form. 16.

De excommunicatione contenta in 6. quoniam de Immunit. Eccleſ. in 6.

Qui obtinent in prima, vel ſecunda instantia in cauſis ad forum Eccleſiaſticum pertinentibus a Sede Apoſtolica Judicem in partibus delegari, aliquando vel potentia partium, vel Judicum ſæcularium imperio, litteris delegationis uti impediuntur. Quare ſi Judex delegatus velit ad cenſuras procedere contra impediētes conſtitito prius de impedimento, & præmiſſa monitione juxta formulas ſuperius traditas, ad declaratoriam deveniat modo ſequenti.

Sententiæ Declaratoriæ.

F O R M U L A XIII.

V iſis litteris Apoſtolicis per N. impetratis, & coram Nobis in forma publica, & ſignari ſolitæ abſque ullo vitio exhibitis, de & ſuper introductione & cognitione Cauſæ (& exprimatür natura Cauſæ) in ſecunda instantia coram Nobis Judice in ejuſdem litteris Delegato, inter ipſum impetranterem & N. viſis juribus ex quibus conſtat de impedimento præſtito per N. executioni, dd. litterarum: viſa monitione contra eundem exequuta cum inſertione litterarum, ad removendum impedimentum cum comminatione cenſurarum, ejuſque contumacia: viſa demum d. impetrantis instantia (ſive Promotoris Fiscalis) pro fulminatione excommunicationis, dicimus, & declaramus, d. N. executionem litterarum Apoſtolicarum prædictarum impediētem, incidiffe damnabili-

biliter in excommunicationem majorem contentam in *c. quoniam de immun. Eccl.* in 6. & in Processu Bullæ Cænæ *can. 13. 14. & 16. Papæ reservatam* & ideo esse denunciandum excommunicatum, prout denunciari volumus, *Cedulones* decernimus, & relaxamus, & affigi mandamus, omni &c.

N. Judex Delegatus Apostolicus.

N. Aduarius.

S U M M A R I U M .

1 Impediens executionem litterarum Apostolicarum excommunicationem incurrit. 2 Quis dicatur impedire ostenditur. 3 Qui attentat impedire, & postea ab impedimento desistit, non incurrit quia non punitur affectus, sed effectus. 4 Quæ expeditiones veniant sub nomine litterarum Apostolicarum ostenditur, & num. 5. & 6. 7 Delegatus, tenetur in citatione inserere tenorem suæ delegationis, alias citatum non ardeat ad comparandum. 8 Excommunicatus à Delegato Papa, eo mortuo, absolvi non potest nisi à delegante, vel successore delegati. 9 Episcopus censuras non reservatas, non potest Papæ reservare in præjudicium metropolitani, cui manus ligare non potest. 10 Referuntur versus, quibus exprimitur casus in Bulla Cænæ contenti.	11 Arma tradens infidelibus pro redemptione captivorum in modica quantitate, non incurrit censuram Bullæ. 12 Bannientes Episcopos ab eorum Diocesis, nisi sequatur effectus, censuram Bullæ, & penas <i>cl. m. x. de pen.</i> non incurrun. 13 Judices laici sequestrantes fructus Beneficiorum incurrun censuras Bullæ. Christus est Dominus honorum Ecclesiæ, Papa Administrator, Judex laicus, qui sequestrum removere recusat, est declarandus excommunicatus. 14 Delegatus Papæ potest ubique suam jurisdictionem libere exercere. 15 Merus executor Apostolicus excommunicare non potest. 16 Ordinarius non potest cedulones extra propriam Diocesim publicare, & affigere in forma authentica sine licentia Ordinarii loci. Ordinarius loci requisitus ab excommunicante, tenetur excommunicationem publicare.

Denunciationis.

F O R M U L A XIV.

HIC auctoritate Apostolica delegata declaratur, & denunciatur excommunicatus excommunicatione majori SS. D. N. Papæ reservata N. ex eo quia litteras Apostolicas in forma Brevis per N. impetratas, & in forma authentica coram nobis Judice Delegato exhibitas, super introductione, & cognitione Causæ, de qua in actis inter ipsum impetrantem, & N. vertentis, publicari, & parti intimari, aliisque, quibus interest notificari prohibuit, & introductioni, & cognitioni Causæ prædictæ auctoritate sua, qua contra libertatem, & jurisdictionem Ecclesiæ damnabiliter abutitur, impedimentum dedit. Quare ut tanquam excommunicatus ab omnibus vitetur præsentibus publicari iussimus.

& ta-

& talis existat, donec Ecclesie, & parti integrè satisfecerit, & à Sede Apostolica meruerit absolutionem obtinere. Datum &c.

N. Judex Delegatus Apostolicus.

Loco ✠ Sigilli.

N. Actuarius.

V E L

Con autorità Apostolica delegata, si dichiara, e denuncia scomunicato di scomunica maggiore riservata al Sommo Pontefice N.N. perche havendo N. impetrato le lettere Apostoliche di delegatione in persona nostra sopra l'introduzione, e cognizione della Causa... tra esso impetrante, & N. vertente in seconda istanza, hà impedito, che le dette lettere Apostoliche non siano intimate alla parte, nè notificate ad altri interessati, e che non sia avanti di Noi Delegato, introdotta, e conosciuta la detta Causa, abusandosi con tal dannabile maniera della sua autorità, contro la libertà, e giurisdizione della Chiesa. Che però accioche, come tale sia da tutti fuggito, si sono publicati i presenti Cedula, e sarà così scomunicato, sin tanto che haverà sodisfatto intieramente alla Chiesa, & alla parte, & ottenuto dalla Sede Apostolica l'assoluzione, Dato &c.

N. Delegato Apostolico.

Luogo del ✠ Sigillo.

N. Actuarius.

ADNOTATIONES.

EX QUIBUS CONSTAT DE IMPEDIMENTO. Antequam procedatur ad declaratoriam, debet constare Judici delegato de impedimento præstito executioni litterarum, qui autem illud præstat, nè impetrans litiget aut conveniat colligantem coram Judice Ecclesiastico, non solum incurrit censuram d. c. quoniam de immunit. Eccles. in 6. sed etiam aliam contentam in Processu Bullæ Cœnæ can. 13. & 16. quia indirectè impedit, nè dicitur Judex jurisdictione utatur, Ricc. prax. rer. for. Eccles. par. 5. prax. crim. imped. execut. litt. Apostolic. resol. 3. Dicitur autem impedire, qui litteras publicari, intimari, fidem de illarum intimatione, & executione da-

ri prohibet, sive auctoritate publica, sive privata, ut de magis communi contra Graff. dec. aur. part. 1. lib. 4. cap. 18. n. 121. tenet Bonaccin. densur. Bull. Cœn. disp. 1. q. 16. punct. 2. num. 3. & 9. Item, qui acta confici, aut confecta tradi prohibet, vel partes, Notarios, & exequentores litterarum Apostolicarum carcerat, detinet, ejicit à loco, aut bonis spoliat, Ricc. ubi sup. in prax. crimin. execut. litter. Apostol. resol. 1. per tot. Bonaccin. ibi 3. n. 8. Quia autem attentat impedire, & postea ab impedimento voluntariè desistit, non dicitur impediisse, cum in hac facti specie, non puniatur affectus, nisi sequatur effectus, ut in puncto respondit Ricc. dec. 320. part. 3. num. 1. & per tot. Et est regula generalis, quod affectus seu conatus ad delinquendum, de generali

rall consuetudine non puniatur pœna ordinaria, etiam in atrocissimis. Concil. in addit. ad resol. crim. resol. unic. can. 1. & per tot.

DD. Litterarum, Sub nomine litterarum Apostolicarum, quæ cadunt sub Bulla, non solum veniunt bullatæ, quæ per viam Cancellariæ Apostolicæ expediuntur, de quibus non est dubium, sed etiam Brevia subsignata à D. Secretario Brevium sub anulo Piscatoris, vel à Cardinali Præfecto Signaturæ Justitiæ, ac Correctore minutarum contradictarum nuncupat. juxta formam præscriptam Bullæ Pii V. la 90. bullar. tom. 2. nam hæc habent eandem virtutem, & sunt veræ litteræ Apostolicæ, Gonzal. ad regul. 8. glos. 59. numer. 16. Tondut. tom. 1. resol. benef. part. 2. cap. 4. §. 1. n. 4. plene Rol. de execut. litter. apostol. part. 2. cap. 1. n. 1. 10. 12. & 13. Cherubin. in comp. Bullar. ad Const. 19. Gregor. XIII. Schol. 1. Card. de Luc. in relat. cur. dis. 7. num. 8.

5 Item litterarum Apostolicarum nomine, veniunt litteræ Pœnitentiariæ, quæ expediuntur a summo Pœnitentiaro tanquam Delegato Papæ, & cadunt sub d. Bulla, ut clarè habetur ex Constit. Julii III. Rationi congruit la 1. §. 3. Bullar. tom. 1. Item litteræ Sacr. Congregat. Concilii quæ de mandato Papæ scribuntur cum obligatione ad illas executioni mandandas, & observandas, etiam si subscribantur à Cardinali Præfecto: quia tali casu Cardinales sunt Judices delegati à Papa non solum ad declarandum, verum etiam ad jus dicendum: secus de aliis litteris, & decretis ejusdem Congreg. quibus simpliciter locus Concilii declaratur, & explicatur, ut distinguit Bonaccin. de censur. in bull. cœn. dis. 1. q. 14. punct. 1. n. 23. quem sequitur Guazzin. jun. ad defens. anim. lib. 2. def. 7. cap. 54. n. 17.

6 Nec non Brevia Indulgentiarum: habent enim requisita litterarum Apostolicarum, Card. de Luc. in relat. Cur. de disc. 7. num. 15. & 16. & proinde, qui illa publicari prohiberet sine suo assensu, & nisi certo pretio soluto, censuram Bullæ Cœnæ incurreret, ut habet in litteris Processus Pauli III. constit. 10. Bullar. tom. 1. §. 10. ibi -- nec non qui ne litte-

ris & mandatis Sedis Apostolicæ gratiam, vel justitiam concernentibus &c. non nisi habito primò eorum beneplacito, & assensu parcatur per eorum litteras executoriales, vel alias nuncupatas, & certo pretio soluto, & advertit Navarr. consil. 39. num. 2. & 3. de sent. excom. Prædictarum autem litterarum Apostolicarum falsitas, sive suspicio falsitatis, solet desumi ex illis verbis, qui referuntur a glos. in c. licet de crim. fals.

Forma stylus, filum, membrana, littera, sigillum,
Hæc sex falsata dant scripta valere publicum.

Cum insertione litterarum. Hoc dicitur in declaratoria ad indicandum, quod delegatus, tenetur per insertionem litterarum delegationis, ostendere citato, se esse talem, qualem se facit: alias enim si in citatione, copiam delegationis non inferet, illum non arctaret ad comparandum, quia non tenetur citatus credere simplici assertioni, Lelius Zecch. de republ. Eccles. cap. 22. de judic. delegat. n. 13. vers. 5. Rol. de Executor. lit. Apostol. par. 2. cap. 6. numer. 2. & 3. ubi de communi testatur.

Papæ reservatam. Licet censuram super prædicti cap. quoniam de immunit. Eccles. in 6. non sit reservata, sed a Delegato, possit absolvi recepta satisfactione: nihilominus quia impediens executionem litterarum Apostolicarum novo jure incurrit aliam Censuram Bullæ Cœnæ, ut præmissum est, a qua solus Papa absolvit, idè ad eum remittitur absolvendus. Quod servandum esset etiam in casu, quo Delegatus per suam sententiam aliquem excommunicasset: nam si moretur, nemo excommunicatum posset absolvere, nisi ipse Papa, vel Successor Delegati, si Causa commissa esset v. gr. Episcopo intuitu Dignitatis (quæ nunquam moritur) non personæ: cum enim Successor ejus, in Dignitate, succedat in onere, & honore delegationis, juxta c. quoniam 14. de offic. deleg. potest etiam absolvere excommunicatum a Delegato ejus antecessore, Pirhing. in jus can. lib. 1. tit. 31. num. 79.

Si autem Episcopus non delegato, 9
sed

sed jure suo ordinario aliquem excommunicaret, & absolutionem excommunicationis Summo Pontifici reservaret (prout quendam Episcopum fecisse, & me vidisse recordor) posset Archiep. Metropolitanus in casibus a jure ei permisis, absolutionem excommunicato elargiri: nam nequivit inferior per talem reservationem manus ligare, & præjudicium inferre juribus sui Superioris; prout ex *Novar. qu. for. 66. lib. 1. tradit Ricc. collect. 2588. ver. & quod inferior.* ipse tamen Suffraganeus, non posset amplius excommunicatos absolvere: quia per talem reservationem juri suo renunciasset, & manus sibi ligasset: *Novar. d. 9. 66. n. 1. & 13.*

¹⁰ Coeteri verò casus, qui cadunt sub d. Bulla, & Papæ reservatione, continentur his versibus.

Hæretici, a Papa appellans, cum Fure Pirata.

Augens Vectigal, aut Breve falsificans.

Hostibus arma ferens, Victum, quive amovet Urbe.

Quos Papa, aut pietas, aut sua Causa ciet.

Præsulibus gravis, ad laicum spectantia Sacrum,

Sit Reus, aut Judex, qui trahit acta fororum.

Prælati, Ecclesiæve usurpans jura, onus & qui

His statuit, capitis noscit eosque reos.

Sedis Apostolicæ Terras quique occupat atrox:

Hos omnes Domini Cœnæ Anathema ligat.

¹¹ Quæ actiones diffusius explicantur a DD. qui in eam Bullam scripserunt: hic autem hæc tria minuta collige, primò ex actione ibi -- *Hostibus arma ferens.* Quia sæpè contingit in Provinciis, & insulis proximis, & conterminis locis Turcarum, fideles in captivitatem duci, & liberari non valent, nisi ultra conventam pecuniam, bellica etiam instrumenta, & arma tradantur: quæsitum fuit ab Episcopo Jadrensi, an iste casus comprehensus remaneret sub prohibitione Bullæ: & pro non comprehensione valdè urgebat,

quod majus commodum sentirent Christiani ex redemptione, quam damnum ex delatione armorum in modica quantitate: præsertim cum armorum traditio non fieret in odium fidei, aut lucri causa, sed ex mera necessitate redemptionis, quæ fieri permittitur delata pecunia, licet illa inter prohibita primum locum obtineat: & proposito dubio: *An vendentes, & deferentes arma cum hoc solo fine redemptionis captivorum, incidant in casum Bullæ?* Sac. Congr. Concilii die 1. Decembris 1696. respondit. *Negative, dummodo modica interveniat quantitas, & aliter redemptio fieri non possit.*

Secundò ex actione ibi -- *Præsulibus gravis:* Comprehenduntur hic ejicientes, & bannientes Episcopos ab eorum Diocesis, vel mandantes hoc fieri, qui non solum d. Bullæ censuram incurrunt, sed per *Clementinam 1. de pen.* eorum filii per lineam masculinam usque ad secundam generationem, inhabilitantur ad consequenda Beneficia. Verum nec censuram Bullæ, nec pœnam Clementinæ mandantes incurrunt, nisi sequatur effectus, ut de prima docet *Sayr. de censur. lib. 2. cap. 15. num. 9. & seqq.* & de secunda *glos. in d. Clem. verb. mandaverit & declaravit.* Congr. Conc. in *Majoricen. 22. Sept. 1696.*

Tertiò ex actione ibi -- *Ecclesiæve usurpans jura:* hic comprehenduntur laici sequestrantes fructus Beneficiorum, tam mandantes, quàm Ministri exequentes, *Bonaccin. in Bulla Cœnæ disp. 1. quæst. 18. punct. 3. num. 8. & 9.* sapit enim impietatem quandam asserere, quod fructus Beneficiorum, subjaceant potestati laicorum, ut inquit *Navar. consil. 3. num. 1. de immunit. Eccles.* nam Christus Jesus est verus Dominus bonorum Ecclesiarum, Papa autem summus Administrator, ut ex Concilio *Lateranen.* sub *Leone X.* habito, definitum habetur, quod *Navar. allegat ibid. num. 3.* eisdemque si secus faciant, apud Deum se Sacrilegii reos constituere, ex *Agobardo,* comprobatur *Spondan. in Epitom. ad annum 823.* & sæpè alibi: ideoque si Judex laicus, qui sequestrum concessit, ab Ordinario monitus pro revocatione, nollet illum revocare; erit tunc con-

contra eum procedendum ad declaratoriam Censurarum d. Bullæ S. Congreg. Im-
mun. in Alexandrina 16. Julii 1627. lib. 1.
Dec. Paul. pag. 55.

74 *Cedulones decernimus.* Judex Delegatus a Papa, non tantum habet potestatem cognoscendi, & decidendi Causam sibi absolutè delegatam, sed etiam exequendi, vel alteri in loco, in quo fuit delegatus executionem committendi, eosque qui resistunt puniendi, *text. est in cap. significasti 7. de offic. Judic. deleg. & sic potest libere Cedulones relaxare, & publicare, & censuris suam jurisdictionem vindicare* Ros. de execut. litter. Apost. par. 2. cap. 6. n. 7. Pirhing. in jus can. lib. 1. n. 29. & trib. seqq. Sacr. Congr. Episc. in Cusentina

75 18. Decembr. 1699. Quidquid sit de mero, & nudo Exequutore sententiæ, sive gratiæ, cui sola exequutio est commissa, qui partes Judicis sibi vindicare nequit, ut advertunt DD. mox citati, & fusius examinat Navar. tom. 3. comment. ad cap. cum contingat de rescript. §. Secunda nullitas n. 25. & seqq. ubi quod executor merus Apostolicus excommunicare non possit, nec eum posse uti clausula--*Contradictores Ecclesiastica censura compellendo*--Et quidquid sit de executione Sententiæ Ordinarii alterius Diœcesis, qui illam exequi,

nec Cedulones in forma authentica in alieno territorio, seu Diœcesi affigere, & publicare non potest, sine licentia Ordinarii loci, ut probat Card. de Luc. *miscellan. disc. 22. n. 5.* sed hunc, litteris subsidialibus requirere debet, & excommunicationem ei notam facere, Graff. *const. lib. 5. part. 1. conf. 2. nu. 3. de excom.* Hic tamen habita notitia excommunicationis per litteras subsidiales, debet in sua Diœcesi excommunicationem publicare, absque eo quod valeat cognoscere, an bene, vel male judicatum, ut docet Piassec. in *prax. par. 2. cap. 4. art. 13. n. 30.*

*De excommunicatione ferenda contra
in c. quod in dubiis de
sent. excom.*

Non semel accidit, quod homines in superbiam elati (& in c. quoniam multos 11. quest. 3. non comprehensi) clavibus, & potestate Ecclesiæ contemptis, communicent scientur cum pulicè excommunicatis; & cum hoc à Præsulibus non sit tolerandum, ideo si adhibitis prius Paternis monitionibus, non prodest ut hi resistant, non parcat abscissio; & præmissa canonica monitione, procedatur ad declaratoriam sequentem.

Sententiæ Declaratoriæ.

F O R M U L A XV.

Visa relatione nostri Promotoris Fiscalis, & informatione capta, & desuper communicatione N. rùm locutione, rùm mensa scienter, cum B. publicè, & solemniter excommunicato (cui nullum familiare obsequium de jure præstare tenetur, visa monitione canonica contra eum exequuta, ut abstineret à participatione, sub pœna excommunicationis majoris, quia parere detractat, & ex hoc d. excommunicatus, fortius indurescit, statuimus eundem participantem (vel participantes, si sint plures) *consimili damnare censura*: prout per præsentem nostram sententiam declaratoriam ipsum N. excommunicamus, & excommunicatum declaramus, Cedulones contra eum decernimus, & relaxamus, & publicè denunciari volumus, & mandamus omni &c.

N. Episcopus; sive Vic. Gen. N.

N. Actuarius.

SUMMARIUM.

- 1 Participans cum excommunicato vitando, non potest excommunicari, nisi prius moneatur, & constet non paruisse, & n. 3.
- 2 Participans cum excommunicato vitando, non incurrit si gaudet privilegio c. quoniam multos 11. q. 3.
- 4 Participantes cum excommunicato vitando in crimine damnato, sunt ipso jure excommunicati, & absque monitione, denuo excommunicari possunt.
- 5 Datur formula monitionis.
- 6 Excommunicatus, nisi ab aliis vitetur, contemnit potestatem Ecclesie.
- 7 Qui participat excommunicato in crimine, vel in Divinis, vel in Ecclesie contemptum semper peccat mortaliter, & ideo anathemate est feriendus.
- 8 Excommunicatio si contemnatur non est amplius pœna medicinalis, sed mortis æternæ damnatio.
- 9 Persona publica si contemnat communicare cum excommunicato vitando, vel excommunicationem in se latam, Episcopus potest procedere ad Interdictum locale Generale.

Denunciationis.

FORMULA XVI.

Hic auctoritate ordinaria declaratur, & denunciatur excommunicatus excommunicatione majori nobis reservata, N. ex quia paternaliter, & judicialiter monitus noluit abstinere à communionem publicè, & notoriè excommunicati, imò pertinaciter cum eo participare, & potestatem Ecclesie contemnere non desistit. Quare præcipimus, ut ab omnibus evitetur, & excommunicatus existat, donec Ecclesie plenariè satisfecerit, & à nobis absolvi meruerit. Datum &c.

N. Episcopus, sive Vic. Gen. N.

Loco ✠ Sigilli.

N. Attuario.

V E L

Con autorità ordinaria, si dichiara, e denuncia scomunicato di scomunica maggiore à noi riservata, N. per non haver voluto, benche ammonito paternamente, e giudizialmente, astenersi dal conversare, trattare, e mangiare scientemente con N. notoriamente, e pubblicamente scomunicato: anzi con pertinacia, e disprezzo dell'autorità della Chiesa hà partecipato, e comunicato collo stesso: Che però in vigore del presente comandiamo, che sia da tutti fuggito, vitato, e vogliamo che stia scomunicato fin tanto ch'haverà pienamente sodisfatto alla Chiesa, & ottenuta da Noi l'assoluzione. Dato &c.

N. Vescovo, ò Vic. Gen.

Luogo del ✠ Sigillo.

N. Attuario.

AD-

ADNOTATIONES.

1. **ET INFORMATIONE CA-PTA.** Hac clausula monetur Judex, ut non procedat ad declaratoriam, nisi prius sibi constet informatione judiciali post præmissam monitionem de communicatione cum excommunicato, juxta communicationem. *Glos. in cap. statuimus in figuracione casus vers. Et istud, & vers. nota unum casum de sent. excom. in 6. Pirhing. in jus can. lib. 5. tit. 39. n. 135.*
2. **Cui nullum obsequium præstare tenetur.** Hoc dicitur ad demonstrandam exclusionem ab hac censura personarum, quæ specialiter à jure exculantur à participatione in c. quoniam multos 103. 11. qu. 3. & de quibus particulariter jam actum fuit in Præudio de effect. Excommunicat. §. 2.
3. **Visa monitione canonica.** Licet monitio non sit de substantia sententiæ excommunicationis, sed de justitia, *glos. in d. cap. statuimus d. vers. nota unum casum de sent. excom. in 6.* tamen hic est de substantia, & nisi præcedat monitio specialis, & nominatim, excommunicatio non tenet *glos. in d. cap. quod in dubiis vers. communiti, & est de hoc text. expressus in d. cap. statuimus de sent. excomm. in 6. & excommunicans peccat mortaliter, Graff. consil. lib. 5. par. 1. conf. 2. n. 29.* fallit tamen in his, qui participant in crimine damnato, propter quod vitandus fuit excommunicatus, præbendo ei consilium, auxilium, aut favorem, tales enim eandem incidunt excommunicationem, *Navar. commentar. tom. 3. in cap. cum contingat. remed. 3. n. 3.* & sunt excommunicati ipso jure, & Judex potest illos denuo excommunicare etiam sine monitione, *glos. in sæpe citato c. statuimus in casu, vers. sed unum: Pirhing. in jus can. lib. 5. tit. 39. n. 135. vers. notandum secundo.* Monitio autem sic concipi poterit.
5. **Monemus per præsentem N. n. cum B. publicè excommunicato communicet, seu participare præsumat, edendo, & bibendo, loquendo, sedendo, ambulando, aut alia vitæ necessaria ministrando, sub pœna ex-**

communicationis majoris, quam elapsis sex diebus in scriptis proferemus: quorum sex dierum, duos, pro primo, duos pro secundo, & reliquos duos dies pro tertio, & peremptorio termino assignamus eidem, ipso ulterius non monito &c. quam formulam dat *glos. in d. cap. statuimus* loco proxime citato.

Ferrius indurescit. Quando excommunicatus videt se admitti ad omnes actus cum aliis fidelibus, non curat excommunicationem, quia hæc tunc non est illi gravis, ideo contemnit auctoritatem, & Claves Ecclesiæ: at verò cum videt se ab aliis vitari, deposita contumacia, seu inobedientia, revertitur ad gremium Ecclesiæ, quia communionem non habere, & inter homines esse, est gravis pœna, ut bene observat *glos. in d. cap. statuimus de sent. excom. in 6.*

Consimili damnare censura. Quicunque in prohibitis scienter excommunicatis communicaverit, juxta Apostolorum institutionem, & ipse simili excommunicationi subjacere debet, c. sicut Apostolis cum aliis trib. seqq. 11. qu. 3. d. c. quod in dubiis de sent. excomm. Quia, qui participat excommunicato in crimine, vel in Divinis, vel in Ecclesiæ contemptum, semper peccat mortaliter, D. Thom. in Sum. supplem. 3. par. quest. 23. art. 3. vol. 1. Unde, qui monitus nominatim, ut à communione cum excommunicato desistat, perseverat in communione, & non desistit, tunc ratione contumaciæ, & tanquam faciens contra præceptum Superioris, est anathemate feriendus, ut contemptor Ecclesiæ, *glos. in d. cap. quod dubiis verb. innodandi, Graff. d. conf. 2. num. 26. par. 1. de sent. excom.* Quoties enim excommunicatio contemnitur, non est amplius pœna medicinalis, ut inquit D. Augustinus cap. multis 2. qu. 1. sed evadit mortis æternæ damnatio, ut explicat *glos. in c. nemo Episcoporum 11. q. 3.* & hinc inferitur innegabiliter, quod quamvis participare excommunicato, sit peccatum veniale generaliter loquendo, tamen participare pertinaciter est peccatum mortale, propter quod potest aliquis excommunicari, ut bene concludit D. Thom. loco supra citato ad quartum: immò & alis pœnis puniri, *Rot. cor. Cerr. dec. 191. n. 13.*

F 2 Addo,

Addo, quod si participans Excommunicato, esset persona publica, v. g. Pretor, Gubernator, Rector Universitatis, vel loci Dominus, qui excommunicationem in vitandum, vel etiam in se latam contemneret, & parvi faceret, posset Episcopus ad interdictum generale locale procedere, juxta Sanctionem Concilii Basiliensis, hac in parte à Nicolao Papa V. confirmati *sess. 20. de quo testatur Guazzin. jun. in tract. ad defens. animar. lib. 2. defens. 6. cap. 43. num. 40.* ubi verba Decreti Concilii refert: causa enim immediata, & propinqua hujus interdicti est contemptus excommunicationis, ut advertit Monet. *de decim. c. 9. qu. 5. num. 244. & 245. & dicam infra tit. 3.*

De Excommunicatione ferenda contenta in cap. omnes Decimæ 16. *quest. 7.*

Decima, (si sunt necessariae, pro sustentatione Ministrorum Ecclesiæ) jure Divino deberi, Canonistæ, & Theologi simul concordant, quos refert Monet. *de decim. cap. 1. quest. 2. num. 27. & 36.* licet quoad modum, & quantitatem solvendam, jure humano Ecclesiastico solvantur. Ubi igitur Parochiani, qui illas solvere tenentur, post monitionem solvere recusant, procedendum erit ad declaratoriam modo sequenti.

Sententiæ Declaratoriæ.

F O R M U L A XVII.

Visa comparitione, & instantia R. P. D. Rectoris, & Parochi Ecclesiæ Parochialis S. N. loci N. de super retardata solutione Decimarum prædialium (five personalium) d. Ecclesiæ, & sibi debitarum, & solvi solitarum, ab infra scriptis Parochianis: *visis monitionibus* contra eos exequentis, & nihil in termino præfixo, quod à dictis Decimis *ipsos eximere valeat* deducto, visaque & attenta eorundem Parochianorum contumacia, dicimus, & declaramus omnes infra scriptos esse *excommunicandos*, prout præsentis nostræ Sententiæ excommunicamus, & excommunicatos esse denunciamus, Cedulones decernimus, & relaxamus affigi volumus, & mandamus, omni &c.

N. N.

N. N.

N. N.

N. Episcopus, (five Vic. Gen.) N.

N. Actuarius.

S U M M A R I U M.

- 1 Episcopus pro solutione Decimarum potest procedere etiam ex officio contra Debitores.
- 2 Unica monitio sufficit contra Debitores.
- 3 Traditur formula monitionis.
- 4 Solus Papa dat privilegium exemptionis à solutione Decimarum.
- 5 Consuetudo non solvendi, præscribit

- 6 Decima quando Parochus habet aliunde, & declaratur conclusio n. 6. & 7.
- 8 Transactio super Decimis an requirat confirmationem Papæ, vel sufficiat consensus Episcopi ostenditur.
- 9 Solus Parochus habet intentionem fundatam in jure exigendi Decimas.
- 10 Fallit regula tripliciter.
- 11 Non solventes Decimas sunt excommunicandi.

Lxx

12 Impotentes solvere, non ligat excommunicatio.
 13 A censuris infidelis ob non solutionem Decimarum, non admittitur appellatio in suspensivo.

14 Episcopus contra morosos Debitores in solutione Decimarum potest invocare brachium Seculare, & alias pœnas imponere.

Denunciationis

FORMULA XVIII.

Hic auctoritate ordinaria declarantur, & denunciantur excommunicati excommunicatione majori nobis reservata omnes infra scripti, ex eo, quia judicialiter moniti ad solvendum Decimas..... quas solvere solent, & tenentur, illas sine ulla rationabili excusatione, pertinaciter R. Rectori, & Parocho Ecclesiæ Parochialis S. N. solvere noluerunt. Ut igitur ab omnibus evitentur, præsentibus publicari iussimus, & excommunicati existant, donec integrè Decimas solverint, & à nobis absolvi meruerint. Datum &c.

Nomina Excommunicatorum.

N. N.
 N. N.
 N. N.

N. Episcopus, (sive Vic. Gen.) N.

Loco ✠ Sigilli.

N. Actuarius.

V E L

Con autorità ordinaria, si dichiarano, e denunciano Scommunicati di Scommunicata maggiore à Noi riservata gl'infra scripti, perche citati; & ammoniti giudicialmente con preffione di congruo termine a pagare le solite, e da loro dovute Decime di..... a N. Rettore, e Parocho della Chiesa Parochiale di S. N. sotto pena di Scommunicata, hanno pertinacemente ricusato di pagarle. Onde acciocche da tutti siano evitati, e fuggiti, si sono publicati i presentati Cedoloni: e non faranno dalla Scommunicata da Noi assoluti, fin tanto, che non haveranno pagate intieramente le dette decime. Dato &c.

Nomi degli Scommunicati.

N. N.
 N. N.
 N. N.

N. Vescovo (ò Vic. Gen.) N.

Luogo del ✠ Sigillo.

N. Actuarius.

ADNOTATIONES.

1 **V**isa comparitione, & instantia. Regulariter Episcopus non procedit ad censuras contra non solventes Decimas, nisi ille, cui debentur, compareat, & inflet Debitores excommunicatione compelli. Verum si ei liquido constet de debito decimarum, potest etiam ex officio contra non solventes, tanquam notorie delinquentes, sine strepitu, & figura iudicii, & tam in visitatione, quam extra, appellatione remota procedere, præsertim quando agitur, ut hic inter Clericos, & laicos debitores *c. tua nobis 26. de decim. Monet. cod. tit. c. 8. quæst. 6. num. 76. & trib. seqq. Barb. de offic. Paroch. cap. 28. §. 4. nu. 5. & 6. Ricc. dec. Cur. Archiep. Neap. 380. n. 1. par. 4.*

2 **V**is monitionibus. Dicitur in plurali, quia text. in *d. c. omnes decimæ*, dicit quod debitores admoneantur, *semel, & secundo, & tertio*, qui ergo litteram hujus canonis sequitur, adhibendo tres monitiones distinctas, bene facit: qui verò utitur una pro tribus, cum aliquo dierum intervallo, non est reprehendendus, quia hæc æquivalet tribus, ut supra alibi ostensum fuit. Imo DD. qui de hac censura inferenda agunt, contentantur unica monitione absque alio intervallo, nempe *glos. in Clem. dispendiosam verb. præmoniti de judic. Monet. loc. cit. n. 69. Barb. nu. 15. Ricc. decis. 195. num. 6. par. 4.* Incipiendo igitur causam à præcepto, monitio poterit concipi sic.

3 **M**onentur infra scripti in termino peremptorio sex dierum, quorum primi duo ipsis assignantur ad solvendum, seu solvisse docendum (tantum Summam Decimarum) R. N. Rectori, & Parocho Ecclesiæ Parochialis S. N. sub pœna excommunicationis, alii duo, (si senserint se gravatos) ad comparendum, & docendum, &c. & allegandum causam quare, non debeant excommunicari: alii vero duo, ad videndum se excommunicari, Cedulones decerni, & relaxari, & affigi, eis amplius non monitis, instante, &c.

Nomina citandorum.

N. N.

N. N.

N. N.

Ipsos eximere valeat. Primus modus, quo potest quis eximi ab onere solvendi Decimas est, Privilegium Papæ, qui solus illud concedere potest, non autem Episcopus, aut alius Prælati inferior Barb. *de offic. Paroc. d. c. 28. n. 49. & seq. Pirhing. in jus can. lib. 3. tit. 30. n. 52.*

Secundus modus est, consuetudo, per quam non solum quantitas potest minui, sed in totum tolli, dummodo Parochus, & alii Ministri Ecclesiæ aliundè, quam ex decimis congruam sustentationem habeant. v.g. ex aliis redditibus Ecclesiæ, oblationibus, aut legatis piis, Barb. *de offic. paroch. d. c. 28. §. 3. numer. 64.* & alii communiter: quos allegat, & sequitur Pirhing. *in jus can. lib. 3. tit. 30. num. 126. & seqq. Monet. de decim. c. 5. qu. 5. n. 105.*

In hoc tamen articulo consuetudinis est notandum, quod si agatur de exemptione personæ particularis, sive Clerici sive laici, decima præscribitur per 40. annos cum bona fide, & titulo saltem colorato, vel per immemorabilem, etiam sine titulo; si verò agatur de exemptione totius Communitatis, licet nonnulli voluerint, quod si populus, seu Communitas fuerit in possessione immunitatis non solvendi Decimas per annos 40. bona fide, præscribat absque alio titulo, Monet. *de decim. cap. 5. quæst. 4. numer. 104.* verior tamen opinio est, quod per cursum d. temporis non possit abrogare legem Decimarum absque titulo; vel sine immemorabili, ut advertit Pirhing. *loco citato numer. 131. & 132.* Si tandem agatur inter duas Ecclesias Parochiales, ad inducendam consuetudinem sufficit decursus decenni, ut notat Monet. *d. c. 5. num. 102.*

Notandum secundo, quod lex Decimarum per præscriptionem, aut consuetudinem, nunquam abrogari potest, si Ministris Ecclesiæ desit aliundè congrua, & necessaria sustentatio: quia tunc jus naturale, & Divinum, quod abrogari, nec præscribi potest, jubet, ut Decima solvatur, ut distinguendo probant Monet. *de dec. d. cap. 5. quæst. 4. num. 90. & 91. Barbosa de offic. Paroc. d. cap. 28. §. 3. numer. 64. Pirhing. in jus can. d. lib. 3. tit. 30. d. num. 126. & numer. 132.*

ver.

ver. illud hic, & sic manet libera potestas in Papa, seu Sac. Congr. Concilii præcipiendi, ut Decimæ solvantur Parocho, five aliis Clericis, non obstante quacunque contraria Consuetudine etiam immemorabili, Pirhing. *ibid.*

8 Tertius modus, est transactio, seu amicable composio inita super Decimis inter Clericos, & laicos: scilicet quod minus, vel ex certa specie fructuum solvantur, accedente Papæ auctoritate, cap. 2. de transact. aut saltem Episcopi, ut vult. *glos. in d. cap. 2. ver. personam Ecclesiasticam*, Pirhing. l. co mox supra citato d. n. 133. *vers. sed Cleri.* At si agatur de Decimis futuris solvendis, pro transactionis, seu compositionis securitate, & perpetuitate, securius est adhibere semper auctoritatem Papæ: quia assensus Episcopi, vel sufficit in transactionem inita inter personas Ecclesiasticas, de quibus expressè, & nominatim loquitur text. in d. cap. 2. de transact. & c. ex multiplici ibique *glos. in ver. eandem Consuetudinem de decim. Fagna. in c. cum contingat n. 19. cod. tit. vel personas transigentium non egreditur, ut per text. in cap. veniens 8. transact. animadvertit Nicol. in *glos. ver. decimæ n. 7.**

9 Quartus modus se tuendi adversus præceptum, est exceptio incompetentiæ actionis, seu juris Actoris Decimas exigendi, puta quia qui instat non est Parochus: nam illi soli Decimæ solvendæ sunt, & de jure Parocho tantum in sua Parochia debentur, & ipse solus habet fundatam intentionem decimas percipiendi, c. cum contingat, & c. cum in tua de decim. Piafec. in *prax. par. 2. c. 4. art. 9. de decim. nu. 6.* Pirhing. *loco supra cit. n. 117.*

10 At regula, quæ præbet occasionem excipiendi, non excludit alias Ecclesias, nec personas Ecclesiasticas absolute à perceptione Decimarum: & ideo regula tripliciter fallit. Primò, quando adest consuetudo legitime præscripta, Piafec. *ibi num. 13.* Pirhing. *numer. 116.* Secundò quando alicui Beneficio Ecclesiastico in prima fundatione, assignati fuerunt fructus decimales, Pirhing. *ibi n. 81.* Tertiò, quando Clerici præstant populo in spiritualibus ex obligatione alicujus officii spiritualis servitium, & coadjuvant Paro-

chum in administratione curæ animarum, Pirhing. *ibi num. 82.* Sac. Congr. Concilii in *Farfen. Decimarum 1. Septembr. 1691.* in his inquam casibus, tam Ecclesia non Parochialis, quam alii Clerici non Parochi, jure petunt decimas, si agant contra Debitores, non tamen contra Parochum, ut advertit Piafec. *loco cit. d. n. 6.*

Esse excommunicandos. Non solvens 11 Decimas cum teneatur, non solum potest, sed excommunicari debet, text. sunt clari, & aperti in d. c. omnes decimæ 16. q. 7. c. pervenit, cap. ad hæc c. ex parte 12. c. tua nobis c. in aliquibus de decim. clem. 2. de judic. & novissimè Concil. Trid. sess. 25. cap. 12. de refor. nisi quis ob impotentiam eas solvere non valeat, Monet. de decim. cap. 8. q. 5. num. 64. in fin. Pirhing. *ubi supra n. 165. circa fin.* ideoque si adesset Statutum 12 determinans, quod non solventes Decimas, excommunicati sint vel quod excommunicentur, non ligaret nisi solvere valentes, non autem impotentes, Graff. de cis. aur. p. 1. lib. 4. cap. 2. num. 38. & si excommunicatus appellet, Metropolita 13 appellationem non debetmittere in suspensivo: quia excommunicatio hominis trahit secum executionem Sac. Congreg. Episc. in *Umbriaticen. 19. Julii 1619.*

14 Ulterius contra contumaces in solutione decimarum, potest Episcopus invocare brachium sæculare, ut ex *glos. in d. clem. 2. de judic. docet Rice. d. dec. 380. nu. 2. par. 4.* ubi in fin. concludit quod poterit etiam morosis debitoribus imponere interdictum ab ingressu Ecclesiæ.

Alia de decimis, vide par. 2. tit. 14. ad form. 1. à n. 9. ad 13.

De excommunicatione ferenda contenta in c. præterea 7. de usur.

15 Usurarum crimen utriusque Testamenti pagina detestatum, ubique persequendum venit, & damnandum. Quare si Episcopus alicui ex suis Diocesanis laicis, usuras recipere, aut contractus usurarios, quasi esurienti Lupo, inire interdixerit, & ille parere contempserit, gladio excommunicationis erit astringendus, ut abstineat, ut monet hic text. præmissa Sententia declaratoria.

Sententiæ Declaratoriæ.

F O R M U L A XIX.

Visa relatione, comparitione, & instantia nostri Promotoris Fiscalis *comram nobis exhibita* contra N. Usurarium: visaque monitione pluribus ab hinc mensibus exequuta sub pœna excommunicationis ut abstineret ab exactationibus, & *Contractibus usurariis*, nec non informatione capta *ex qua constat etiam post monitionem*, de usurarum crimine, visoque toto processu, Sacrorum Canonum institutis inhærendo, dicimus, & declaramus, prædictum N. tanquam Usurarium, esse excommunicandum, prout nos eum excommunicamus, & à consortio fidelium segregamus, donec ab usurarum exactatione cessaverit, & *receptas restituerit*, & pro excommunicato publicè denunciari volumus, mandamus, cedulones decernimus, & relaxamus omni, &c.

N. Episcopus N.

Loco ✠ Sigilli.

N. Actuarius.

S U M M A R I U M.

1 Episcopus Contra usurarios procedit ex officio. 2 An usura sit delictum mixti fori, referuntur DD. sententiæ, & num. 3. 4. 5. & 6. 7 Usura quotidie committitur in contractibus cambiorum, & n. 8. 9. & 10. 11 Contractus societatis initus cum pacto capitalis salvi, est usurarius, & omni jure prohibitus, & n. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. & rescinduntur contrarium tenentes. 21 Contractus Societatis Officiorum vacabilium cum pacto capitalis salvi: nec non societatis, affectionis, & venditionis lucri sperati, an sint liciti, remissivè, & numero 22. 23 Contractus mutui frumenti cum pacto tacito, vel expresso, restituendi cum aliquo augmento, est usurarius, etiam si augmentum ap-	plicetur operi pio. 24 Contractus anticresis est usurarius. 25 Proponitur remedium contra hunc contractum. 26 Delictum usuræ, quibus indiciis, & conjecturis dicatur probatum, ostenditur, & quæ sint probationes legitima indicatur, & num. 27. & 28. 29 Datur formula monitionum. 30 Usurarius, quando possit, vel non appellare à Decreto, scilicet declaratoria, & num. 31. 32 Usuræ exactæ quibus, & a quibus sint restituendæ ostenditur. 33 Principes, Domini temporales, Judices, & alii qui sunt cooperatores, vel statuunt, aut decernunt, quod usuræ promissæ solvantur, aut exactæ non restituantur, tenetur ad restitutionem in solidum, quando usurarius non vult, vel non potest restituere. 34 Clericus usurarius qua pœna sit puniendus ostenditur. Clericus usurarius est infamis.

Denun-

Denunciationis

F O R M U L A XX.

HIC auctoritate ordinaria denunciatur, & declaratur excommunicatus excommunicatione majori nobis reservata N. ex eo quia monitus judicialiter, ut omnino abstineret ab exactionibus, & contractibus usurariis, obedire contempsit, & in illis exigendis pertinaciter perseverat. Ut igitur ab omnibus evitetur, praesentes iussimus publicari. Datum &c.

N. Episcopus N.

Loco ✠ Sigilli.

N. Actuarius.

V E L

CON auctorità ordinaria si denuncia, e dichiara scomunicato di scomunica maggiore, a noi riservata N. perche essendo stato canonicamente ammonito ad astenersi d'efigere le usure, e da far contratti usurarii, hà disprezzato la monitione: e contro il divieto della legge Divina, e de Sacri Canonì, pertinacemente continua esigerle, & a far contratti illeciti: che però accioche da tutti sia evitato, &c.

ADNOTATIONES.

* **CORAM NOBIS EXHIBITA.**

Hoc dicitur ad indicandum, quod contra usurarios proceditur ad instantiam facti, & ex officio, tam ad desistendum ab exactione, quam ad restituendum usuras per censuras Ecclesiasticas per *text. in cap. tuas dudum 13. de usur. ibique Barb. nu. 1. Ricc. collect. 372.*

2 An autem Judex Ecclesiasticus cognoscat de hoc crimine privative, tres sunt DD. sententiae. Prima tenet, quod sit crimen merè Ecclesiasticum, & ideo ejus cognitio, etiamsi à laico committatur, ad solum Ecclesiasticum judicem spectet, ex eo quia causa usurarum, inter Ecclesiasticas numeratur *Clem. 2. de judic. Glos. in c. cum sit verb. malefactorem de for. com. Sperell. dec. 40. n. 81. & alii plures, quod refert Bellett. disq. cler. de favor. real. §. 4. n. 138.*

3 Secunda sententia distinguit inter quaestionem juris, & quaestionem facti: nam

si sit quaestio juris, nempe an contractus, sive conventio sit usuraria, nec ne, tunc ejus cognitio ad solum Judicem Ecclesiasticum pertineat, quia tunc agitur de peccato, de quo solus Judex Ecclesiasticus cognoscit: si vero sit solum quaestio facti, utpote quia constat contractum esse usurarium, & illicitum, & agatur pro repetitione usurarum, vel de quantitate, vel de earum inhibitione, & tunc possit uterque judex cognoscere scilicet secularis inter laicos, & Ecclesiasticus inter Clericos, & etiam inter laicos, si praevenerit, & hanc sequitur Bellett. *loco citat. d. num. 138. circa fin* ubi quod non sit tutum ab hac distinctione recedere, Fagn. *in c. tuam de or. in. cognit. num. 37. & 38.*

Tertia, & verior sententia est, quod usura sit crimen mixti fori, ita ut non solum quando est quaestio facti, sed etiam in quaestione juris, possit de ea cognoscere judex saecularis inter laicos sibi subditos, si praevenerit: tum quia canones

- nones nullibi prohibent sæcularibus iudicibus, ne de crimine usuræ inter laicos cognoscant, imo potius permittunt, ut habetur *in c. post miserabilem de usur.* tùm quia usura in se non continet majorem iniquitatem, quam homicidium, furtum, rapina, adulterium, & similia delicta, quæ non minus Lege Divina, & naturæ prohibita sunt, & hanc (quam, & ipse sequor) tuentur *Leotard. de usur. quest. 100. n. 78. & 79. Tondut. de prævent. par. 2. cap. 26. n. 1. & 8. vers. sed tamen. Conciol. ref. crimin. verb. delictum ref. 2. n. 12. Pirhing. in jus can. lib. 5. tit. 19. n. 142.*
- 5 Et huic tertiæ sententiæ favet resolutio *Sac. Congreg. Episcop. & Regular.* quæ sub die 16. Junii 1592. responsum dedit Episcopo Mileten. quod si ipse prævenerat in causa usurarum contra laicos, poterat ad pœnas sacrorum canonum procedere, firma remanente libertate iudici laico, procedendi contra reos ad alias pœnas contentas in Pragmatica Regni.
- 6 Verum est tamen, quod in Statu Ecclesiastico propter bannimenta generalia, quæ referuntur a Panimolla *dec. 17. annot. 3. num. 2.* tenenda est secunda sententia, quæ vult, quod quando quæstio fit juris, & dubitetur de substantia contractus, ad Judicem Ecclesiasticum privatè causa pertineat. Et ubi viget consuetudo, ut de usuris, tam in quæstione facti, quam juris solus Judex Ecclesiasticus cognoscat, servanda erit, *Pirhing. loco sup. cit. cap. d. n. 142. §. 1. in fin. D. Ursay. instit. crim. lib. 3. tit. 7. n. 68.*
- 7 Et Contractibus usurariis. Usura licet sacris canonibus, Constitutionibus Apostolicis, & ferè ubique legibus Principum, fuerit repressa, adhuc sub tegmine Contractuum, miras per artes serpit per Orbem, Primum exemplum habemus in cambiis, quæ non semel Campsores, & Argentarii, imò & aliæ personæ privatæ mercaturam non exercentes contrahunt, nullis receptis litteris, nummos dant, & lucrum a ditoribus stipulantur, ad eam usque rationem, quam referunt Cambia in Nundinis v. gr. Placentiæ, vel alterius Civitatis, ubi Cambiorum Nundinæ habentur, ne-

que itur, neque mittitur ad Nundinas, sed ibi pecunia repositur, ubi numerata est, cum lucro, & accessione Cambiorum.

Item secundo modo contrahunt litteris quidem datis, sed non missis, & nihilominus singulis Nundinis ineunt rationes, proinde ac si vera, & naturalis solutio, & numeratio intercessisset, cum incremento, & accessione Cambii.

Item tertio contrahunt datis quidem, & missis litteris sed ea mente, & intentione, ut unde processerant inanes referantur, cum sciat campso nullum in Nundinis esse, qui litteris receptis fidem debitoris exsolvat, & solvat; & tamen cambia uno, vel altero ex dictis tribus modis contracta tanquam sicca, & illicita damnata, & reprobata sunt a *Constit. 118. B. Pii V.* ut plenè ostendit *Leotard. de usur. quest. 25. numer. 40. 69. 71. & 73.* ubi quod ad effugiendam Bullæ distinctionem, non admittitur Campsores excusatio dicentis, se misisse litteras ad loca, ad quæ scripta sunt, & per eum stetisse, qui cambio pecunias accepit, quod sibi non solverit, & paratum illum non fuisse ad pecunias suo tempore recipiendas: quia ubi revera nulla sit transmissio pecuniarum, cambium remanet siccum, & semper illicitum *Rot. coram Peuting. dec. 95. nu. 1. & coram Cerro dec. 563. n. 1.*

Quicquid sit, an debitor, qui assumit in se onus cambiandi, & hoc non fecit, teneatur ad damna, & interesse, *Rot. decis. 131. nu. 20. par. 11. rec. Sabell. sum. divers. tract. §. usura num. 5. vers. multa de Cambiis: & an creditor cambi, qui loco damnorum, & interesse, cambia vult exigere, teneatur probare requisita Casstrensis in leg. 3. §. fin. ff. de eo quod cert. loc. Rot. coram Peuting. d. decis. 95. num. 3. & 4. decis. 448. nu. 1. & coram Cerro decis. 583. n. 10.*

Secundum exemplum magis frequens est in contractu Societatis Animalium præsertim Ovium, Caprarum, Equarum, & Vaccarum, in quo Socii, passim, ut capitale pro eo, qui illud confert salvum maneat, utque omne periculum, & damnum ab altero Socio recipiente

piente sustineatur, simulque certa lucri quantitas, & summa in singulos annos, vel menses solvatur, paciscuntur: & tamen huiusmodi contractus, & pacta, tanquam illicita, & usuraria damnata sunt à Summo Pontifice Sixto V. per aliam Constitutionem impressam in Bullar. tom. 2. Const. 45. quam ad hujus rei fidem hic subijcio. Ait enim Pontifex.

Detestabilis avaritiæ ingluvies &c. Nam multi speciosum, & honestum Societatis nomen suis fœneratiis contractibus prætexendo, hoc quasi colore, & fuco, Mercatoribus, Opificibus, negociatoribus, & aliis personis, super eorum mercibus, officinis, pannariis, aliisque rebus, ac bonis pecunias suas, aut alias res, Societatis nomine conferunt, vel greges, armenta, aut certa animalia agricolis, seu terrarum cultoribus, pastoribus, aliisque rusticis, seu quibusvis personis, dant in Societatem, sive ad Societatem, ut vocant, ea conditione, ut fors ipsa, seu caput, quod vulgo dicitur capitale, tam pecuniarum, quam animalium, & rerum saluum semper, & integrum existat pro eo, qui non indusriat aut operas, sed pecunias, animalia, aut res huiusmodi in Societatem confert, utque omne periculum, & damnum ab altero socio recipiente sustineatur, contra æquitatem, & Societatis justitiam diversimodè paciscuntur, eisdemque socios cum quibus contrahunt, plerumque pauperes, & egenos, suoque labore, & industria victitantes, ad sortem, seu capitale restituendum, quicumque tandem casus, & rerum eventus consequatur, pacto & obligatione obstringunt, simulque etiam certam lucri quantitatem, & summam, veluti tot pro quolibet centenario, in singulos annos aut menses per alterum socium durante societate solvendam præstunt, ac præscribunt, eamque summam, & quantitatem non subductis rationibus accepti, & expensi, quod in codicibus, seu tabulis Societatis referri solet, neque facto calculo, vel computo pro ipsius lucri, vel damni modo variabile, sed laborem, & curam computandi, & calculandi, se invicem remittere, & renunciare asserentes, quovis tempore certam constituunt. (Hæc in præmio.

Proinde nos &c. huiusmodi morbi contagionem antequam in communem fidelium perniciem latius serpat, tollere cupientes &c.

Hac nostra perpetuò valitura Constitutione damnamus, & reprobamus omnes, & quoscumque contractus, conventiones, & pactiones post hac ineundos, seu ineundas, per quos, seu quas cavebitur personis, pecunias animalia, aut quaslibet alias res Societatis nomine tradentibus, ut etiam si fortuito casu quamlibet jacturam, damnum, aut amissionem sequi contingat, fors ipsa, seu capitale semper saluum sit, & integrum à Socio recipiente restituatur, sive ut de certa quantitate, vel summa in singulos annos, aut menses, durante societate respondeatur: Statuimusque huiusmodi contractus, conventiones, & pactiones, usurarios, & illicitos post hac censeri debere, atque in posterum non licere iis, qui pecunias, vel animalia, aut alias res in Societatem tradent, de certo lucro, ut præfertur percipiendo, inter se pacisci, & concordare. Neque etiam sive ad certum, sive ad incertum lucrum convenerint, socios qui ea recipient, ad sortem, seu capitale saluum, & integrum, ubi illud casu fortuito perierit, vel amissum erit, reddendum quovis pacto, aut promissione sibi obligare. Ac ne de cætero Societates ineantur sub huiusmodi pactis, & conditionibus, quæ usurariam pravitatem sapiunt, districtè interdicanus, & prohibemus.

Sed potius cuncti noverint Societates huiusmodi, cum impostèrum unus pecuniam, animalia, aut alias res, & bona, alter vero operam, vel industriam confert, pure, sincere, & bona fidei sicuti decet, justis, & æquis conditionibus, & pactis, secundum juris dispositionem, ac sine ulla prorsus fraude, palliatione, aut usurariæ pravitatis labe, aut suspitione, ineundas, seu contrahendas esse. Ita ut non ad certam summam, aut quantitatem, ab omni periculo, & damno, ut præfertur, immunem, lucri nomine persolvendam, neque ad capitale, si casu fortuito perit restituendum, socius accipiens teneatur. Si vero finita Societate ipsum capitale extat, ei, qui illud in Societatem contulerit, restituatur, nisi Socio recipienti fuerit communicatum aut aliter inter ipsos contrahentes, super eo legitime conventum sit. Ac præterea iidem contrahentes, fructus, expensas & damna in commune conferant, & prout æquum, & justum fuerit, sibi communicent, atque dividant.

De-

Decernentes, si qui contractus, conventiones, & pactiones in futurum contra nostram huiusmodi prohibitionem de facto initi fuerint, nullam ex eis, tanquam per hanc eandem Constitutionem nostram, damnatis, & reprobatis, etiamsi iuramento, aut in forma Camerae Apostolicae, vel alias quomodolibet roborati fuerint, obligationem civilem, aut naturalem oriri, nullamque actionem realem, aut personalem, aut Judicis officium, neque aliud quodcumque jus cuiquam competere, neque quoad sortem, seu capitale integrum recuperandum, quod casu fortuito perierit, aut amissum erit, neque quoad certas summas, & quantitates in singulos annos, aut menses lucri socialis nomine promissas.

Si quis vero impofterum sub praedictis conditionibus, & pactis contrahere temere praesumpserit, aut praetextu similium contractuum, conventionum, & pactiorum Societatis nomine initorum, qui hucusque durant, ad exactionem dictae sortis, seu capitalis, sive illius precii, & valoris, postquam illud in toto, vel in parte casu fortuito perierit, aut amissum sit, ut certae summae, vel quantitatis annuae, aut mensurae sibi promissae in futurum, procedere ausi fuerint, eos universos, & singulos in poenas contra manifestos usurarios, & foeneratores a Sacris canonibus, & Conciliis generalibus latis, & promulgatas, eo ipso incurrere, & contra illos, uti manifestos usurarios, & foeneratores via juris, aliisque opportunis remediis procedi posse, & debere (haec in dispositiva)

12 At quanquam ex hac Constitutione reprobatio contractus capitalis salvi, clarissima sit, adhuc non defunt Doctores qui tenent, quod etiam hodie ea non obstante licita sit pactio de capitali salvo, & certo lucro solvendo, prout sunt Lessi. de just. & jur. Card. de Lugo, & alii quos referunt, & sequuntur, Conciol. resol. crimin. verb. Bulla resol. 7. per tot. Pacion. de locat. c. 12. à num. 48. ad 59. supponentes quod Sixtus in hac Bulla condemnat solum contractus Societatis, qui sunt de jure communi prohibiti: & asserentes & firmare astruentes, quod pactum assecu-

rationis capitalis, sit de jure licitum, quando susceptio periculi compensatur cum majori, vel parte aliqua fructuum, aut cum aliis pactis favorabilibus Socio suscipienti periculum.

Primum suppositum fundamentum 13 hujus opinionis, non subsistit in facto: quia Bulla unice emanavit ad profligandum foenus, quod sub nomine Societatis exercetur, ea maxime conditione, ut fors ipsa, seu capitale tam pecuniarum, quam animalium salvum semper, & integrum existat pro eo, qui illud confert, omne periculum, & damnum in socium recipientem contra aequitatem, & societatis justitiam transferendo, & ideo hunc contractum praecise damnat nominatim: & in §. Secundo monendo, ut contractus Societatum in futurum fiant, secundum juris dispositionem, iterum repetit quod -- Sint non ad certam summam, aut quantitatem ab omni periculo & damno ut praefertur immunem lucri nomine persolvendam, neque ad capitale, si casu fortuito perit restituendum Socius accipiens teneatur (sunt verba Bullae supra relatæ in §. sed potius) & sic contractum quem sustinere autumant praefati DD. damnat & reprobat in principio, medio, & fine Bullae, sapientissimus Sixtus.

Nec minus subsistit in jure secundum 14 fundamentum contrariae opinionis, quod scilicet pactum de capitali salvo evadat licitum per recompensationem majoris partis fructuum favore suscipientis periculum: quia ponens capitale, si non subit ejus periculum, stat per semper in securo: ponens vero operam, & industriam, nihil certi habet pro ejus recompensatione, nam potest dari casus, quod in Societate, (praesertim animalium) adfit damnum, vel non adfit lucrum, ex quo periculi jam suscepti recompensationem habeat, unde deficiente compensatione, cessat aequalitas, quæ omnino servanda est inter socios de substantia contractus, ut bene firmat, Heff. Felic. de Societ. c. 18. per tot. ideoque pactum quod capitale sit salvum omni jure improbat, ut dixit Rot. decis. 752. num. 11. par. 1. rec.

Augetur iniquitas hujus contractus 15
ex

ex eo, quod periculum, & damnum capitalis refundatur in socium, etiamsi fortuito casu pereat: nam de jure damnum quod ex natura, & ex fortuna provenit, pertinet ad Dominum animalium: & hinc merito pactum hujusmodi, uti illicitum, & usurarium, Bulla reprobatur, & DD. damnant, Hect. Felic. *de Societ. d. c. 18. n. 15. & seqq.* Graff. *dec. aur. par. 1. lib. 2. c. 120. n. 13. 14. & 15.* Cyriac. *cont. 357. n. 14. & seqq.* ubi enim Socius habet capitale securum, & percipit lucrum, dicitur mutuum contraxisse non societatem, Felic. *d. c. 18. n. 71.* & ubi sit pactum, quod quis habeat lucrum, & non sentiat damnum, dicitur Societas Leonina, ut inquit text. in *l. si non fuerint §. arissoff. pro Soc. Cyriac. d. contr. 357. n. 17.* & in terminis Societatis animalium quod non fit de improbitate talis pacti dubitandum, docet etiam Corac. *de loc. & condit. par. 5. tit. de usur. q. 7. de collaticis Bovum n. 13. pag. mi. 432.* ubi hæc habet *Septimus casu est, dant alii boves, veloves, vel alia animalia in Societate, ut quolibet anno recipiant certam pensionem, adjecto pacto quod si moriantur, vel aliquo pacto pereant, alia ejusdem qualitatis, & bonitatis reponantur, ita quod capitale sit semper salvum, nam talis contractus illicitus est, Cardin. in cap. fin. de usur. &c. Joan. Lup. ubi supra n. 8. attestans in facti contingentia annullare fecisse plures hujusmodi contractus, & appollantur boves sine cornibus ut dicit Cardin. in citato loco &c.*

18 Neque tales contractus legitimantur per consuetudinem Regionis, quia quatenus de tali consuetudine constaret (quod non est credendum) non esset consuetudo, sed corruptela, quæ tanquam nutritiva peccati, nihil valet, ut in specie hujus pacti respondit objecto Rot. *d. decis. 552. nu. 13. par. 1. rec.* nec quis hujusmodi prætextu excusatur ab obligatione restituendi, nec effugit nullitatem contractus, licet fortè posset excusari à poena in foro externo, ut probant Leonard. *de usur. quest. 99. n. 3. & 4.* Sperell. *dec. 91. n. 81. & 82.* quia ut inquit text. in cap. *non satis de simon. diuturnitas temporis non minuit peccatum, sed auget.*

19 Minusque contrahentes contra dispositionem dictæ Bullæ Sixti V. excusat au-

toritas dictorum DD. tum quia eorum opinio est contra communem, & nullo juridico fundamento firmata, tum quia auctoritas, & potestas interpretandi jus Divinum data est, non Doctoribus forensibus, seu Theologis etiam Sanctis, sed Summis Pontificibus, quibus parendum est; imò quod peccent DD. & Theologi tenentes contra Constitutiones, & decisione Pontificum dicit Leo *thes. for. Eccles. par. 3. cap. 7. n. 141.* quia ubi est canon Summi Pontificis cessat auctoritas Doctorum, & Sanctorum Patrum, ut bene inquit Medic. *tom. 1. tract. de legib. & stat. par. 2. quæst. 5. n. 3.* Fagn. in cap. *ne innitatis n. 6. de constit. & cum in §. 5. dictæ Bullæ auferatur omnibus, & quibuscunque Judicibus facultas aliter judicandi, & interpretandi, infirmum prorsus redditur, quidquid in contrarium audent firmare supradicti DD. quorum opinio cedere debet auctoritati B. Petri, ut acriter monet Sperell. *dec. 105. n. 50.**

Quidquid igitur sit in Societate officiorum vacabilium, de qua loquitur Rot. coram Coccin. *decis. 70.* & de contractu locationis prædii cum animalibus cum pacto illa restituendi in numero, & quantitate recepta in principio locationis, juxta terminos alterius decisionis Dunozet. Jun. la 54. & tandem quidquid sit de tribus contractibus distinctis cum una, & eadem persona faciendis, scilicet Societatis, assurationis, & venditionis lucris sperati, pro validitate contractus capitalis salvi, de qua inventionem, & articulo Navar. in *manual. cap. 27. n. 254. & 255.* (quem tamen refutat Hect. Felic. *de Societ. cap. 19. numer. 4. & seqq.*) de quibus hic non loquor, certum est quod contractus exemplificati in Bulla Sixti V. (quem convellere nefas est) & à DD. supra allegatis; sunt illiciti, improbi, & usurarii, contra quos, Concionatores, monitis, & minis æternæ damnationis, Confessarii denegatione absolutionis, & Episcopi gladio censurarum, insurgere debent, ut extirpentur.

Tertium exemplum est, in contractu mutui frumenti, quod datur rusticis, & aliis pauperibus tempore Autumni, vel hyemis, cum pacto, quod in messe, vel

vel alio statuto tempore, restituatur mutuanti cum aliquo augmento, sive ut vulgo dicitur *alla misura colma*: & tamen hæc conventio, sive sit expressa, sive tacita, usuraria est, juxta clarum textum in *cap. usura est* 14. *quæst.* 3. quæ usura non redditur licita prætextu, quod augmentum, quod recipitur, interserviat pro alimonia pauperum, sive pro alio opere pio exercendo: nam interrogatus de hoc Alexander III. ab Episcopo Panormitano, respondit *cum usurarum crimen utroque Testamento veteri, & novo condemnetur, super hoc dispensationem aliquam fieri non posse: quia cum scriptura sacra prohibeat pro alterius vita mentiri, multo magis est quis prohibendus, ne etiam pro redimenda vita capiat, usurarum crimine involvatur, ut habetur in cap. super eo de usur. non enim sunt facienda mala, ut eveniant bona cap. non est* 27. 1. *quæst.* 1. Et hæc vera sunt, sive mutuum fiat à privato, sive à Collegio, sive ab Universitate.

24. Quartum exemplum est, contractus qui vulgò vocatur *godere à godere*, græcè *anticrifeos*, seu *anticrifeis*, de qua pignoris specie sunt text. in l. si pecuniam 53. ff. de pignorat. act. & in l. si is 11. §. 1. ff. de pignor. quo fit pactum, ut tamen creditor re oppignorata fruatur, sive fructus pignoris salva sorte lucretur, donec debitum solutum fuerit. Hic contractus licet jure canonico improbetur, usurarius sit, & fructus pignoris debeant computari in sortem, *cap. 1. & seqq.* 14. *quæst.* 3. *cap. conquestus de usur.* ubi Barb. num. 1. & 2. c. ad nostram de jure jur. Gratian. *dis.* 14. n. 10. Leotard. de usur. 9. 1 v. num. 7. Pirhing. in jus can. l. 5. tit. 19. num. 98. adhuc ut notat. Caroc. de locat. & conduct. par. 1. tit. de promiss. locand. *quæst.* 4. pag. mibi 93. casus est quotidianus.

25. Remedium est, ut petens mutuum, non det mutuanti rem immobilem frugiferam in pignus, v. g. prædium, sed illud ei vendat certo pretio pro mutuo, seu debito, cum pacto redimendi, seu revendendi, quando debitor pretium creditori reddiderit: tunc enim credito per contractum venditionis factus est Dominus prædii, ideoque licite poterit percipere

fructus, ut docet Pirhing. loco supra citato *vers. porro*.

Ex qua constat. Usura, quæ hodie exercetur in abscondito, licet sit delictum difficilis probationis, adhuc de eo constare dicitur, & detegitur. Primò Instrumentis, Aposchis, & aliis Scripturis, ut in exemptis supra numeratis. Secundò libris rationum, quos requirente Judice ex officio, Usurarius edere, & exhibere tenetur, etiam sub pœna excommunicationis. *Clem. unio. §. ceterum de usur.* & etiam si illos retineat non tanquam persona publica, sed tanquam privata, quia in hoc fiscus est privilegiatus, ut distinguit *glos. in d. Clem. un. vers. rationem*. Tertio confessione extrajudiciali ipsiusmet Usurarii, coram pluribus facta. Quarto, testibus deponentibus se pluries vidisse mutuum dantem sub usuris licet sint singulares: nam quamvis testes singulares non sufficiant ad probandum actus singulares fœnoris, sufficiunt tamen ad probandum in genere aliquem esse Usurarium, quamvis testes essent participes criminis, & deponeret soluisse usuras, ac contractus usurarios cum Usurario iniisse, dummodo criminis participes deponant ad favorem tertii, & non ad proprium commodum, ut de communi testatur Menoch. *de arbit. judic. cas.* 235. *numer.* 22. 23. 24. & 25. ubi dat cautelam, quod hi testes priusquam examinentur debeant renunciare in actis omni suo commodo, facta enim hac protestatione idonei sunt, prout dicit etiam Gaballin. *ad Constitution. Egidian. lib. 3. cap. 13. numer.* 2. Menochi: sequitur Leotard. *de usur. quæst.* 100. *num.* 16. ubi quod usura probata per testes singulares alioquin fide dignos, possit Usurarius ab Ecclesia corrigi, & coerceri. Quintò fama, & communi opinione, præsertim, ubi fama probata sit per decem testes, & concurret alia conjectura, vel adminiculum, Vulpin. *Succ. Farinac. par.* 5. *quæst.* 42. n. 40.

Quando autem supradictæ probationes deficerent, ut sæpè evenit ob versutiam, & calliditatem fœeneratorum, tunc ad præsumptiones, adminicula, argumenta, & ad conjecturas recurritur: nam etiam iis usura probatur c. 15. *de*

- de usur. ubi Bard. num. 3. quæ cum ex circumstantiis deducantur, certam regulam non habent, ideoque totum in arbitrio Judicis positum est, quæ conjecturæ sufficiant, ad probandam labem usuræ, ut ait Leotard. de usur. quest. 9. num. 1. 2. 3. & 8. & quidem leviores contra solitum scenerari sufficere, urgentiores verò contra Virum probum requiri dixit Sperell. dec. 27. n. 81. & 82.
- 28 Regulariter feneratoris conjectura est, modicitas pretii rei venditæ ultra dimidiam, juncto pacto de retrovendendo. Secunda, retentio domini rei venditæ. Tertia, pactum ut non liceat nisi post certum tempus redimere, cum læsione ultra dimidiam justii pretii. Quarta si bona vendita ab emptore ipsi venditori locentur pro pensione modica. Quinta, ex pactis insolitis, de quibus agit Leotard. d. 99. per tot. Barbos. in c. conquestus n. 10. de usur. & fufius Ciarlin. contr. 40. n. 54. & seqq.
- 29 Etiam post monitionem. Debet enim Episcopus priusquam ad censuras procedat, monere usurarios ad desistendum, & cessandum ab exactionibus, & contractibus usurariis sub pœna excommunicationis, qua monitione exequuta, & in Cancellaria reproducta, si moniti non desistant, instruitur processus, ex quo si remaneat probata intentio fisci, vel partis, decernitur nova monitio ad dicendum causam quare non debeat excommunicari, ad primam diem, & die immediatè sequenti, ad comparandum, & videndum se excommunicari &c.
- 30 Si reus compareat, & dicat, se non esse Usurarium, cum tamen ex Scripturis, & probationibus contrarium constet: vel dicat se non teneri restituere usuras, vel non exegisse, aut recepisse tantam quantitatem, non erit audiendus, sed poterit Ordinarius ad ulteriora procedere in declaratoria, etiam si a comminatione Censuræ appellasset, præsertim si ageretur de contractu usurario inito contra formam Bullæ Sixti V. de qua supra, cujus vigore contrahens, tanquam manifestus usurarius est puniendus, cap. quam perniciosum de usur. Pirhing. in jus can. lib. 5. tit. 19. num. 127.
- 31 Si verò dicit se non exegisse usuras, &

ex Scripturis, & probationibus non convincatur: vel exhibeat articulos, & testes ad reprobando testes fisci, seu partis, tunc auditur, & si appellat, admittitur appellatio, Pirhing. d. nu. 127. Verumtamen si appellaret post sententiam declaratoriam, illam non suspenderet: quia tunc excommunicatio secum trahit executionem, & excommunicatus per denunciationem plus non ligatur; ideo non obstante appellatione ipsum excommunicatum esse, denunciare poterit Episcopus, ut ab aliis vitetur, juxta textum expressum in c. pastoralis 33. §. Verum de appellat. ubi Barb. num. 6.

Et receptas restituerit. Omnes exigentes, & recipientes usuras obligantur, dummodò habent in facultatibus, & pœnis coguntur, & eorum hæredes ad eorum restitutionem, sive laici sint, sive Clerici, quinimò etiam Judæi rectè coguntur ad restitutionem usurarum, c. 7. plurib. seqq. de usur. ibique DD. communiter Pirhing. in jus can. lib. 5. tit. 19. n. 107. Ideoque quoties in foro contentioso de illarum exactione constat, debent restitui illis, a quibus fuerunt extortæ; si verò non supersint, vel inveniri non possunt, restituendæ sunt eorum hæredibus, & si etiam illi non extent, debent erogari pauperibus, vel Ecclesiis, aut aliis locis piis arbitrio, & judicio Episcopi: si verò non constet nisi in foro pœnitentiæ, restitutio fieri poterit pauperibus juxta assertionem pœnitentis, cui in hoc foro creditur Pirhin. loc. cit. n. 102. & 103. & proinde usurarii non sunt ab excommunicatione absolvendi (prout hic in formula dicitur) nisi restituant, vel saltem de restituendo idoneè caveant, Gavant. verb. usura numer. 13.

Ampliatur regula prædicta ad omnes illos, qui sunt ex parte usurarii causa efficax, ut usuræ exigantur, & solvantur: nam hi peccant, & obligati sunt ad restitutionem, saltem secundo loco, idest si Usurarius nolit, aut non possit restituere, ut docet Pirhing. loco supr. cit. num. 114. qui n. seq. exinde infert, quod Principes, Judices, & Domini temporales, qui lege, vel statuto decernunt, vel per præceptum, aut per sententiam com-

Compellunt subditos debitores ad usuras promissas solvendas: vel etiam cum usurae solutae repetuntur prohibent, vel impediunt, ne restituantur, tenentur ad restitutionem in solidum, si usurarius nolit, vel non possint restituere; quia id prohibitum est sub poena excommunicationis in Clem. unica de us. Caveant propterea Judices, qui clausis oculis exequi mandant contractus usurarios, & illicitos, de quibus supra mentio facta fuit.

34 Si de hoc crimine Clericum culpabilem Episcopus reperiat, illum moneat judicialiter, ut supra ad desistendum ab exactione usurarum, qui si contemnat obedire (cum sit ipso jure infamis, Paris. de resig. lib. 4. quest. 3. nu. 28.) ab officio ordinis, & exercitio suspendat: deinde, si adhuc in malo perseveraverit, ab ordine, & officio deponat, & gradatim con-

tra eum ad poenas procedat juxta ordinem traditum in c. 1. 14. quest. 4. Sperell. dec. 116. n. 12. Bellet. disq. cler. de poen. cler. §. 48. n. 2. in fin. De effectibus autem hujus verbalis depositionis dixi par. 2. tit. 15. ad for. 11. n. 9. & 10. Ad restitutionem vero cogendus erit poena suspensionis ab officio, & beneficio, Gavant. Verb. usur. n. 10.

De excommunicatione contenta in extravag. Cum detestabile de Simon.

Detestabile scelus Simoniae, ad cujus comparationem caetera crimina, quasi pro nihilo reputantur, c. per tuas 32. de Simon. toto vigore justitiae persequi debet, & sine dilatione; & cum ejus signa claruerint, reus ab Ecclesia Dei eliminetur, cap. sicut. 6. eodem tit. praemissa sequenti Declaratoria.

Sententiae Declaratoriae

F O R M U L A XXI.

V I s i s relatione, & instantia Prom. nostri Fiscalis, testibus, citatione ad sententiam, totoque processu constructo contra N. inquisitum de labe simoniaca per ipsum contracta in renunciatione Beneficii erecti in Ecclesia N. sub invocatione N. facta favore N. de mense N. per acta N. dicimus & declaramus, sufficienter constare de crimine Simoniae consumato, & tam d. N. renunciantem, quam N. renunciatarium, damnabiliter incurrisse excommunicationem latae sententiae Papae reservatam, & esse privatos dicto Beneficio, aliasque poenas contentas in Sac. Canonibus, & Constitutionibus Apostolicis Pauli II. relat. in Extravag. 2. de Simon. & Pii V. la 5. §. 8. & ideo esse publice denunciandos, & prout excommunicatos denunciari volumus, Cedulones decernimus, & publicari mandamus omni &c.

N. Episcopus N.

N. Actuarius.

S U M M A R I U M.

- 1 In crimine simoniae quilibet persona admittitur ad testimonium ferendum.
- 2 In crimine simoniae testes probant, quamvis singulares sint.
- 3 In crimine simoniae complices admit-

tuntur ad revelandum.

- 4 Crimen haeresis, & crimen simoniae equiparantur.
- 5 In crimine simoniae, si non agatur per viam inquisitionis, testis singularis non probat, vel si sit socius criminis, & muneris.

6 Si-

6 Simonia committitur, non solum in renunciatione Beneficii, sed etiam in electione, presentatione, vel cessione juris praesentandi. 7 Delictum simoniae solus Judex Ecclesiasticus cognoscit. 8 Sententia lata contra simoniacum, an suspendatur per appellationem ostenditur, n. 9. 10 Ut de simonia dicatur constare, tria concurrere debent; & explicatur definitio simoniae. 11 Simonia committitur, ubi intervenit munus a manu, munus a lingua, munus ab obsequio, & explicantur species. 12 Simonia mentalis, Conventionalis,	& Realis explicatur, & qualis ex his puniatur ostenditur. 13 Simonia realis, probatur conjecturis, & praesumptionibus. 14 Renunciatio Beneficii simoniace facta, est ipso jure nulla, nec indiget sententia Judicis & num. 15. 16 Simonia an cadat in Cappellanis laicalibus ostenditur, & num. 17. 18 Datur forma monitionis contra inquisitum exequendae. 19 Appellatio in delicto simoniae, an, & quando sit recipienda ostenditur, & num. 20. & 21. Simoniacus pendente appellatione est suspendendus ab Altari.

Denunciationis.

FORMULA XXII.

Hic auctoritate ordinaria denunciantur, & declarantur excommunicati majori excommunicatione Papae reservata, nec non privati Beneficio Ecclesiastico sub invocatione N. in Ecclesia N. erecto N. & N. ex eo quia in renunciatione d. Beneficii invicem facta pacta illicita, & simoniaca a Sac. Canonibus, & Constitutionibus Apostolicis reprobata inierunt. Ut igitur ab omnibus evitentur praesentes publicari iustissimi, & excommunicati existant, donec tanti sceleri peracta condigna poenitentia, meruerint a Sede Apostolica absolutionem obtinere Datum &c.

N. Episcopus N.

Loco ✠ Sigilli.

N. Actuarius.

V E L

Con auctoritate ordinaria, si denunciano, e dichiarano scomunicati di scomunica maggiore riservata al Sommo Pontefice, e privati del Beneficio Ecclesiastico N. eretto nella Chiesa N. perche nella rinuncia di detto Beneficio fatta da d. N. a favore di detto N. hanno fra di loro convenuto patti illiciti, e simoniaci, riprovati da Sacri Canonibus, e dalle Constitutionibus Apostolicis: ed accioche siano da tutti evitati si sono publicati i presenti Cedoloni: e cosi starranno scomunicati, fin tanto che fatta condigna poenitentia d'un tanto eccesso meriteranno d'essere assoluti dalla Sede Apostolica, Dato &c.

N. Vescovo N.

Luogo ✠ del Sigillo.

N. Attuario.

Monacelli Form. Pars III.

G AD-

ADNOTATIONES.

VISIS TESTIBUS. In crimine simoniæ quælibet persona admittitur ad testimonium ferendum, nemoque repellitur, nisi exceptione inimicitiae capitalis, & conspirationis, cap. licet Heli de simo. ibique glos. & alii quos refert, & sequitur Paris. de confid. benefic. quæst. 66. num. 7. 8. & seqq. imò tum ex dispositione Bullæ Pii V. la 85. §. 6. tum juris, testes probant, etiam si sint singulares, singularitate diversificativa, præfertim (ut hic) ubi non agitur de pœna ordinaria infligenda, sed de jam incurfa declaranda, Paris. loco citat. quæst. 67. num. 5. & seqq. quem sequitur D. Raynald. resol. crimin. ad cap. 32. supplem. 7. n. 40. & seqq.

Et ratio adducitur: quia cum in d. extravag. 2. de simon. admittantur ad revelandum etiam complices, & socii criminis (qui nunquam sunt idonei testes) ad hoc ut participes valeant coerceri: multò magis alii testes, qui infirmiore exceptionem patiuntur admitti debent: item secunda est ratio: quia crimen simoniæ, & crimen hæresis Simoniaci, & Hæretici æquiparantur, ut habetur expressè ex canone Paschalis Papæ ult. 1. qu. 7. Unde cum in crimine hæresis admittantur ad probandum etiam personæ inhabiles, & crimine irretitæ, & testes singulares, c. in fidei favorem de hæret. in 6. ita admittuntur in crimine simoniæ, prout argumentatur Paris. de confid. benefic. d. qu. 66. n. 8. & duob. seqq. & est text. clarus in cap. 1. de test. in 6. Pirhing. in ius canon. lib. 5. tit. 3. num. 146.

Hæc tamen declarat procedere, si agatur per viam inquisitionis (ut hic) prout declarat Barbof. in dict. cap. in fidei favorem de hæret. in 6. num. 8. quando testis non est socius criminis, & muneris simul, nam hic non probaret contra simoniacum, ut declarando conclusionem distinguit Paris. de resign. benefic. lib. 14. q. 10. n. 28. & colligitur ex dict. cap. 1. de test. in 6. Ricc. collect. 1715.

In renunciatione Beneficii. Hoc dicitur per modum exempli, cæterum sive

agatur de renunciatione, sive electione, sive permutatione, sive præsentatione, aut alia quacunque provisione beneficii, aut cessione juris præsentandi ad Beneficium, poterit de labe simoniaca inquiri, cum in omnibus ejusmodi actibus crimen verificetur, ut patet tum ex Constitutionibus Apostolicis in formula enunciatis, & tradunt communiter Paris. de resign. de benefic. lib. 14. quæst. 2. num. 7. & seqq. Fagn. in cap. tua nos num. 6. & 7. de simon. Corrad. prax. benefic. lib. 14. cap. 5. num. 51. & seqq. tum ex textu in c. prætereà de transact. & idem dicitur de crimine confidentiæ beneficiæ juxta terminos Const. Pii IV. 85. & Pii V. pariter 85. Bullar. tom. 2.

Dicimus, & declaramus. Hoc crimen est mere Ecclesiasticum, & ideo Judex laicus non potest de eo cognoscere, sed privativè ad solum Ecclesiasticum cognitio pertinet, etiam si qui crimen commisit sit laicus, gloss. in c. cum sit de for. comp. vers. malefactores, Bellet. dis. cler. de favor. real. §. 2. num. 26. Pirhing. in ius canon. lib. 5. tit. 3. num. 142. cujus sententia non suspenditur per appellationem, si hæc fuit interposita, declaratoria jam lata, prout dictum fuit in præcedenti formula de declaratoria usurarum. Et per plura jura probat ab hac sententia appellationem non dari Pirhing. loco mox supra citato n. 131. vers. illud denique; nisi quis appellaret ante sententiam: licet Rot. coram Seraph. decis. 1045. num. 5. velit, quod hæc opinio vera sit, quando simoniacus sit notorius, vel confessus, vel simonia sit contracta in collatione ordinis, si verò simoniacus sit occultus, & simonia sit super Beneficio, tunc detur appellatio, & hæc Rotæ Sententia verior videtur. Episcopus autem negligens procedere contra simoniacos per duos menses ab Officio suspensus est, c. quidquid 101. 1. quæst. 1. Sayr. de censur. lib. 4. cap. 12. num. 45.

Constare de crimine simoniæ consummato. Antequam Judex pronunciet crimen simoniæ esse completum, debet advertere, an concurrant requisita, quæ in definitione continentur, & an simonia sit mentalis, conventionalis, vel rea-

realis, Simonia etenim a gloss. communiter recepta in *Rub. de simon.* sic definitur --- *simonia est studiosa voluntas, vel cupiditas emendi, vel vendendi aliquid spirituale, vel spirituali annexum*. Dicitur studiosa, idest deliberata, quia sine deliberatione, simonia non fit. Additur *emendi vel vendendi spiritualia, vel annexa*: quia hoc est objectum Simoniae. Verbum autem *emendi*, non adhibetur solum ad significandum contractum emptionis, & venditionis, ac si peccatum simoniae solo contractu emptionis, & venditionis committatur: verum etiam adhiberi ad significandos caeteros contractus onerosos, qui non gratis, nec liberaliter fiunt, sed æquivalent emptioni, venditioni, transactioni, pacto, & permutationi, ut explicat Barb. in *rubr. hoc tit. de simon. n. 3.*

Et hinc est quod Gregor. VII. in *cap. ordinationes 113. l. qu. 1.* in Synodo Romana definiuit, quod tibi intervenit munus a manu, vel munus a lingua, vel munus ab obsequio, simonia dicatur completa. Per munus a manu intelligitur pecunia, & quodlibet bonum temporale, sive solvatur ex fructibus beneficii, sive aliunde præ re spirituali, vel spiritualitati annexa. Navar. *consil. 84. num. 10.* Passerin. *de elect. cap. 7. num. 126. & 127.* Per munus a lingua intelliguntur preces, quæ ut habeant rationem pretii, fieri debent ex pacto, v. gr. si intercedas pro me apud Principem, vel alium Superiorem, dabo tibi Beneficium. Per munus ab obsequio intelligitur omne servitium temporale, quod fiat loco pretii, v. g. confero tibi, vel renuncio hoc Beneficium, cum pacto, & onere, tale obsequium præstandi.

Unde cadit inspectio in Notario, qui plus debito pro Dimissoriis Clericorum ordinandorum recipit: hunc enim Simoniam committere dixit Nicol. *lucubr. civil. lib. 4. tit. 18. de sim. num. 28.* ubi Decretum Cong. Concilii allegat. At ut verum fatear, (si non intercedat, alia gravans facti circumstantia, prout adfuisse credendum est in Decreto à Nicolio allegato), sola exactio pecuniæ excessiva, non facit actum simoniacum; nam licet

D. Gregorius in Synodo Romana relata in *cap. sicut Episcopum l. quæst. 2.* prohibuerit Notario Ordinationis aliquid accipere, & glossa ibi dicat, quod in collatione Ordinum Notarius, sive habeat salarium, sive non, nihil nec præ labore, pro carta debeat recipere, & quod Episcopus providere teneatur, ut gratis scriptura detur: hoc tamen non prohibetur tanquam simoniacum; sed tanquam illicitum, cum Sacramenta sint gratis ministranda juxta canonem Concilii Toletani relatum in *cap. quidquid invisibilis, & ibi gloss. l. qu. 1.* Proptereaque Sac. Cong. Episc. huic dubio proposito a Vicario Apostolico *Larinen. 17. Septemb. 1587.* respondendo, declaravit, quod recipientes pecunias præ Dimissoriis, simoniam non committerent, sed aliud delictum punibile.

Simonia mentalis, quæ committitur traditione rei temporalis in pretium pro re spirituali sine pacto, & conventionione explicita, sed solum mente concepta, non punitur in foro externo, & Simoniacus mentalis, non tenetur ad resignationem Beneficii, aut restitutionem, licet peccaverit, textus est in *cap. ult. de simon. ibique gloss. & Barb. num. 3.* Simonia conventionalis, quæ perficitur conventionione extrinseca de pecunia, vel pretio, sed adhuc non est secutus effectus ex utraque parte, reddit inhabilem ad Beneficia futura obtinenda: at non privat obtentis, secundum opinionem, quam tenet, & sequitur Gonzal. *ad regul. 8. gloss. 15. n. 70.* Rot. coram Pamphil. *dec. 369. num. 3.* de qua tamen conclusione plures dubitant, ut dicit Tondur. *quæst. benef. tom. 2. par. 3. cap. 160. num. 14.* qui volunt ut sufficiat etiam ad penam privationis. Simonia realis, de qua loquitur hic formula, quæ perficitur executione pactorum, ex utraque parte conventorum, privat ipso jure, Gonzal. *ubi supra num. 69.* & propter ea dicitur in formula --- *constare de crimine simoniae consumato*, ad ostendendum, quod tractatus, sive pactum illicitum inter renunciantem, & renunciatarium, non punitur nisi secuto effectu, ut enim sit simonia realis debet compleri, quod tractatum fuit:

G 2 unde

- unde in processu necesse est probare saltem per præsumptiones, & conjecturas, quod resignans, & resignatarius per venerint ad perficiendum quod in pactum deduxerant saltem in parte, Paris. *de confid. benef. quest. 39. n. 7. & seqq.* quem sequitur Tondut. *quest. benef. tom. 2. par. 3. c. 106. n. 7. & seqq.*
- 13 Conjecturæ autem, & præsumptiones, quibus resignatio simoniaca probatur completa, debent esse concludentes, & plenè probatæ. Paris. *de resign. lib. 4. qu. 8. per tot.* itaut nihil aliud importare possint, Rot. coram Seraphin. *decis. 1029. num. 2.* præsertim si agatur per viam accusationis, in qua probationes debent esse pleniores, Lotter. *de re benef. lib. 3. quest. 29. num. 62.* Quidquod sit de simonia confidentiali, quæ dicitur completa, & probata per solam promissionem, Tondut. *d. cap. 106. num. 11.*
- 14 *Et privatos esse d. beneficio.* Hodie jure novissimo renunciatio Beneficii simoniacè facta est ipso jure nulla, nec indiget alia sententia Judicis. Unde Beneficium simoniacè renunciatum, sive obtentum dicitur vacare, & potest impetrari a quocumque, vigore Constitut. Apostolicæ, quas in necessariis refert Paris. *de resign. d. lib. 14. quest. 2. per tot.* Gonzal. *loc. cit. num. 69.* & sic quod ad Beneficium super quo cadit simonia, bene dicitur in formula, tam renunciantem, quam renunciatarium esse privatos, cum jam vacet ipso jure: quicquid sit de aliis Beneficiis ab eisdem possessis, quibus privati non remanent, nisi prius sequatur sententia, at docet Tondut. *quest. benef. tom. 1. cap. 97. num. 22. & part. 2. cap. 5. §. 1. num. 1. & 2. tom. 2. part. 3. cap. 135. num. 23.*
- 15 Neque huic verissimæ sententiæ obstat opinio Navarri *conf. 92. de simon.* putantis Beneficium non vacare ipso jure, sed esse expectandam judicis sententiam ex quo ut ipse ait *Bulla Pii V.* quæ incipit *cum primum*, non sit usu recepta: quia ejus opinio est reprobata: cum observantia Constitutionum Apostolicarum, non pendeat ab usu, & receptione subditorum, sed eo ipso quod sunt publicatæ, obligant in conscientia, & nunquam abrogantur contrario usu, sive Consuetudine, ut reprobatis Garc. & Barbof. qui idem asserbant de Constitutione *Sixti V.* emanata super delatione habitus Clericalis, dixit Rot. cor. Caccia, & Molines, a me allegat. *part. 2. tit. 15. ad form. 4. num. 2.*
- Et hinc est, quod Beneficiatus, qui Beneficium simoniacè scienter obtinuit; tenetur illud in conscientia dimittere, cum hoc sit effectus privationis ipso jure, Paris. *de confid. benef. quest. 58. num. 22. 23. & 24.* Guazzin. *jun. ad defens. animar. lib. 2. defens. 6. cap. 47. num. 20.* & nisi dimittat, dicitur in peccato perseverare, ut ait Lotter. *de re benef. lin. 3. q. 29. num. 165.* absque eo, quod illum excusare valeat circumstantia simoniæ occultæ, seu timor infamiæ: quia hæc forte juvant pro obtinenda à Papa, sive a Pœnitentiaria dispensatione, non autem ut eum tutum in conscientia reddant, ad tradita per Corrad. *prax. disp. lib. 5. c. 11. n. 7.* & tenetur fructus perceptos restituere, quia nunquam habuit titulum, cum jus resistat acquisitioni Beneficii ab initio, Lotter. *dict. quest. 29. num. 160.* Corrad. *ibid. n. 1. & seqq.* Si autem simonia esset ignoranter contracta, puta per tertium, tunc, quia acquiritur titulus coloratus, habita per Beneficiatum notitia, & facta dimissione, daretur a Pœnitentiaria retentio, prout de stylo testatur Corrad. ubi supra *num. 4.*
- Censura autem d. extravagantis, non 16 cadit in Cappellanis laicalibus, quamvis perpetuis, erectis sine consensu Ordinarium aut alterius Superioris Ecclesiastici auctoritate: quia non sunt Beneficia Ecclesiastica, sed potius officiatorum, quæ administrari possunt a laicis etiam fœminis, & ideo pactum initum circa has Cappellanas, non dicitur simoniacum cum non sit quid spirituale, Gonzal. *ad regal. 8. glos. 5. num. 25.* ubi quod hæc opinio fuit per tres sententias Rota- les canonizata, & eum sequitur Corrad. *prax. benef. lib. 4. c. 5. num. 57.* Potest tamen etiam in his dari, & verificari pactum simoniacum, quando haberent aliquam spiritualitatem annexam, ut respon- 17 dit Rot. cor. Pamphil. *d. decis. 396. in 6.*

18 Monitio denique contra simoniacum post constructum processum informativum, & ante declaratoriam exequenda, sic poterit concipi - *Citetur, & moneatur N. ad dicendum causam quare non debeat declarari incidisse in excommunicationem contentam in extrav. 2. de simon. & in Bulla B. Pii V. 5. §. 8. in termino trium dierum, aliis termino elapso die immediatè sequenti compareat ad videndum se excommunicatum declarari, & publicè denunciari absque alia monitione, &c.*

19 Si reus monitus compareat in suis exceptionibus est audiendus, si verò a comminatione censuræ appellat, ejus appellatio erit reiicienda, & Episcopus, quatenus sibi ex processu constet de crimine, poterit appellatione non obstante, procedere ad declaratoriam: quia talis comminatio, nullum infert gravamen, ut comminationem excommunicationis ferendæ, a comminatione declaratoriarum excommunicationis jam latæ à jure distinguendo, docet Fagnan. *in c. Super eoll. 2. numer. 50. de appellat.* At si iterum a declaratoria appellaret, tunc erit super sedendum a publicatione Cedulorum, præfixo appellanti termino ad prosequendam appellationem.

20 Nam licet à poena, & sententia legis non possit appellari *glos. in c. quia nos 32. in fin. appellat.* a declaratoria tamen hominis, qua quis declaratur eam incurrisse, potest appellari, & appellatio debet admitti, etiam ad effectum suspensivum, quia Judex potuit errare, ut in terminis declaratoriarum censurarum tradunt Navar. *de sent. excom. lib. 5. cons. 9. num. 5.* Bonaccin. *de censur. disp. 1. qu. 2.*

punct. 2. n. 7. Pasqual. ad Laurent. de Franc. par. 2. quæst. 12. num. 6. Fagn. loco cit. d. num. 50. Donat. prax. rer. regular. tom. 2. par. 2. tract. 10. de appellat. quæst. 28. n. 3. nisi tamen delictum sit adeo notum, ut nulla tergiversatione celari, & negari possit, tunc enim non prodesset appellatio, & posset deveniri ad publicationem Cedulorum, Bonaccin. loco citato, & alii ab eo allegati: vel saltem etiam si sit locus appellationi, dummodo inquisitus ex probationibus receptis sit de Simonia diffamatus, erit a celebratione missarum Suspendendus, c. accusatum, &c. seq. de Sim.

De excommunicatione contenta in c. quicunque 12. quæst. 2. & c. omnes Ecclesie 17. quæst. 4. innovata à Concil. Trid. sess. 22. c. 11. de reform.

Sacrilegi, & dolosi usurpatores rerum Ecclesiarum, locorumque piorum, ab Ecclesia eliminandi sunt, & anathematizandi; ut canones, & Concilia deerevere. Quare Episcopus, si in Visitatione, vel extra reperiat aliquem Administratorem, Officiale, Syndicum, Exactorem, Depositarium, aut Æconomum alicujus Ecclesiæ, Monasterii, Montis Pietatis, Hospitalis, alteriusve loci Pii, studiis prævaricantis, illorum bona, pecunias, & Jura retinere, in proprios usus convertere, invadere, & usurpare, eos adhibitis juris remediis ad restitutionem compellat, etiam excommunicationis.

Sententiæ Declaratoriæ.

F O R M U L A XIX.

V isactis, & Decretis nostræ Visitationis Sac. Montis Pietatis in hac Civitate legitime erecti, Sententia Revisorum Computorum, aliisque juribus exhibitis, per Procuratorem locorum Piorum, ex quibus constat N. Depositarium, & Administratorem dicti Montis pecunias in Summa & alios redditus ejusdem, quæ in pauperum necessitatibus converti debuerant, aliò propria auctoritate contra formam Bullæ Pauli V. vel Statuti Montis) divertisse,

Monacel. Formul. Pars III.

G 3 imò

imò, & in proprios usus *dolosè convertisse*, & usurpare præsumpsisse: visis monitionibus, & præceptis contra eum executis pro reintegratione Montis, quibus parere contempsit, dicimus, & declaramus d. N. Depositarium, damnabiliter incurrisse excommunicationem majorem Papæ reservatam contentam, tam in *d. Bulla*, quàm in *Concil. Trid. sess. 22. c. 11.* & idè esse publicè denunciandum prout denunciari volumus, & mandamus, cui anathemati tamdiù subiaceat, quamdiù d. Montem plenè reintegraverit, & à Romano Pontifice absolvi meruerit, &c.

N. Episcopus N.

Loco ✠ Sigilli.

N. Actuarius.

SUMMARIUM.

1 Montis pietatis erectio tunc est legitima, quando approbatio Sedis Apostolicæ intercessit, & proponuntur statuta. 2 Doctores de Montium pietatis erectione tractantes referuntur. 3 Formula Decreti erectionis proponitur. 4 Quod solvitur Monti, datur pro mantentione illius, & Salaris Ministrorum. 5 Depositarius, qui habet mercedem, tenetur de levi culpa. 6 Mons, qui erigitur ea lege, ut mutuatarii nihil solvant, non indiget approbatione Apostolica. 7 Erectio Montis frumentarii proponitur, cum Statutis. 8 Episcopus ad recognoscendum labem usurariam, potest visitare Montes frumentarios à laicis administratos, & num. 9. 10 Usuræ exactæ ubi non constat quibus sint restituendæ, pauperibus distribui debent. 11 Episcopus, debet constituere defensionem locis piis. 12 Converterentes pecunias Montium pietatis in alios usus, quàm pau-	perum excommunicationem incurrunr. 13 Administrator loci pii, qui illius pecunias in usum proprium convertit, dicitur in dolo vero: si verò non facit, quod facere tenetur dicitur in dolo præsumpto, & n. 14. 15 Administrator negligens constituitur in culpa, & tenetur de neglectis. 16 Usurpantes bona locorum piorum scienter, censuris Sacrorum canonum innotantur. 17 Debitorum locorum piorum, qui non solvunt statuto tempore, vel bona retinent aliquo titulo, non sunt censuris coercendi, sed remediis juris. 18 Repudiatio legati, sive hereditatis relicte locis piis est vera alienatio, quæ requirit beneplacitum Apostolicum, & allegantur rationes, n. 19. 20. 21. 22 Fallit in legatis relictis cum onere Missarum. 23 Dolosus usurpator bonorum Ecclesiæ, si est impotens ad restituendum, est abstinendum à censuris. 24 Pro exactione reddituum locorum piorum deputatur exactor, quando sunt in notabili quantitate.

De-

Denunciationis.

F O R M U L A XXIV.

HIC auctoritate ordinaria denunciatur, & declaratur excommunicatus excommunicatione majori Summo Pontifici reservata N. ex eo quia dum erat Depositarius, & Administrator pecuniarum, & pignorum S. Montis Pietatis hujus Civitatis, pecunias, quæ in usum pauperum erogare debuerat, in alios usus convertit, imo dolosè in proprium commodum consumpsit. Idcirco ut ab omnibus evitetur præsentis publicari jussimus: & tandiù anathemati subiacebit, quamdiù usurpata, & consumptam pecuniam Monti restituat, & deinde à Romano Pontifice absolutionem obtinuerit, &c. Datum &c.

N. Episcopus N.

Loco ✠ Sigilli.

N. Actuarius.

V E L

CON auctorità ordinaria, si dichiara, e denuncia Scommunicato di Scommunica maggiore riservata al Sommo Pontefice, N. perche essendo stato Depositario, & Amministratore del Sacro Monte di pietà di questa Città, il denaro, che doveva impiegare per beneficio, e sollievo de poveri, l'ha convertito in altr'uso, anzi l'ha con fraude usurpato per uso, e comodo proprio. Et acciocche sia da tutti evitato, si è publicato il presente Cedolone, e starà così Scommunicato, fin tanto, che haverà reintegrato il monte intieramente, e di poi ottenuto dal Sommo Pontefice l'assoluzione, &c.

N. Vescovo N.

Luogo ✠ del Sigillo.

N. Attuario.

ADNOTATIONES.

Legitime crediti. Montis Pietatis erectio tunc dicitur legitima, quoties Sedis Apostolicæ approbatio interveniat, prout colligitur ex *Constit. Leo X. in Conc. Lateranen. evulgata*, & homologata anno 1515. impressa in *Bullario tom. 1. Constit. 11. §. 4. ibi -- Ac deinceps alios etiam similes Montes cum Apostolicæ Sedis approbatione erigi posse*. Ut autem instantia pro confirmatione erectionis sit honesta, & admissibilis, hæc sunt, quæ debent proponi.

Primo quod pecunia coacervata, & destinata pro Monte administrabitur à Ministris, qui dabunt idoneam cautionem de fideliter administrando, & singulo anno rationem reddent coram Syndicatoribus electis, qui eos absolvere, vel condemnare non poterunt, nisi prius computa ab Episcopo, vel ejus Deputato visa, & approbata non fuerint.

Secundo quod pecunia Montis non mutuabitur Divitibus, neque alienigenis, sed pauperibus, & indigentibus loci (non tamen Ministris, & Officialibus.

G 4 bus.

bus Montis) & aliò non convertetur :

Tertiò, quod Mutuatarii dabunt sufficiens, & certum pignus, pro certa, & determinata summa, quæ non debet excedere scuta

Quartò, quod Mutuatarii, singulis mensibus aliquid exiguum elemosinaliter v. g. duorum cum dimidio, vel trium pro centenariò ultra sortem solvent pro sumptibus necessariis ad conservandum Montem, scilicet pro stipendiis Ministrorum, pro conductiòne Domus, & certis aliis expensis, absque ullo lucro Montis, donec Mons possit propriis aliis redditibus dictas expensas sustinere.

Quintò quod pecunia dabitur mutuataris ad certum tempus v. gr. ad annum, vel ad summum duos annos: & si mutuum præscripto tempore non restituatur, pignus vendetur, & ex pretio pecunia debita Monti solvetur, & quod reliquum est Domino pignoris restituatur: imò quod post venditionem concedetur debitoribus mutuataris terminus saltem octo dierum ad pignus redimendum.

Sextò, quod super pignora non recipientur sequestra, seu arresta, nisi coram ordinario legitime constet, rem pignori datam fuisse furto subtractam, & se-

questrum, seu arrestum sit subscriptum ab ipsomet ordinario, redintegrato Monte de pecunia mutuata.

Septimò quod venditiò pignorum non fiat diebus festis de præcepto, nisi in casu, quod diebus ferialibus ob carentiam oblatorum, venditiò compleri non possit, & tunc non nisi obtenta scripto licentia Episcopi.

Octavò, quod fiat Inventarium mobilium, immobilium, & jurium Montis, quod erit subscriptum à ministris, & renovatum in ingressu, & sine officii.

Nonò quod Statuta supradicta fuerint ab Episcopo cum consilio Deputatorum Capituli Cathedralis, & Universitatis laicorum laudata, & approbata.

Hæc inquam, statuta sunt juridica, & honesta, quæ poterunt juxta exigentiam loci augeri, sed non minui: & de quibus sparsim loquuntur Lott. de usur. q. 22. num. 33. & seqq. Nicol. lucubr. crv. lib. 3. tit. 15. n. 13. & lucubr. can. lib. 2. tit. 9. de feriis post n. 5. Chrisp. de Visit. p. 2. §. 38. n. 15. Amotaz. de caus. piis tom. 1. lib. 4. c. 13. Pirhing. in jus can. lib. 5. tit. 19. n. 109.

Obtenta autem approbatione Apostolica, Decretum erectionis poterit sic concipi.

Erectionis Montis.

F O R M U L A XXV.

CUm ex elemosynis, & piorum hominum largitate, collecta fuerit pecuniarum quantitas, ut possit ad succurrendum Egenorum necessitatibus erigi, & institui Mons Pietatis; ideo Nos, cui præcipua pauperum cura commissa est, illis providere sat agentes, adhibito prius Deputatorum nostri Capituli, & Civitatis consilio, in Nomine illius, qui intelligit super egenum, & pauperem, & qui Dives est in misericordia: tum auctoritate nostra ordinaria; tum Apostolica nobis delegata, Montem Pietatis in hac Civitate N. (& pro nunc in Domo conducta in Via N.) perpetuo erigimus, & instituimus, & pro erecto, & instituto volumus, & declaramus, cum sequentibus legibus, & Statutis, videlicet (& inserantur numericè Statuta, quibus per extensum insertis, immediate dicatur): ita auctoritate prædicta erigimus, & Statuta præinserta servari volumus, & mandamus; reservata Nobis, & Successoribus nostris facultate ea augendi, & declarandi (præterquam quo ad interesse solvendum à mutuataris)

tariis) prout nobis & dictorum Successoribus pro bono regimine dicti Montis Erecti videbitur expedire omni &c. Datum &c.

N. Episcopus, & Judex Commissarius Apost.

Letum, latum, & promulgatum fuit dictum Decretum Erectionis Montis Pietatis in loco N. die Mensis Anni presentibus N. & N. Testibus &c.

Ita est N. Cancellarius Episcopalis.

- 4 **P**Ræterea in condendis ejusmodi Montium Statutis, advertendum est etiam, quod id, quod solvitur Monti à mutuataris præter fortem, non dicatur illud solvi debere *per utile de Monte*, vel *per usura del Monte*; nam nomina, & verba ista, licet sterilia sint; ad huc cum verè Mons nec utilitatem, nec usuram propriè recipiat, radium auribus malè sonant: sed debet dici quod solvatur pro manutentione Montis, & Ministrorum. Secundo, quod si Mons ex lege erectionis debet recipere deposita pecuniarum in gratiam deponentium, ut pecuniæ tutius serventur, melius est mercedem non recipere pro deposito, quam illam taxare: nam Depositarius, qui habet mercedem, tenentur etiam de levissima culpa, ut dicit Zacch. de Salar. q. 63. ideoque si aliquid à deponentibus solvatur, id à spontè dantibus, & titulo elemosynæ recipiatur. Tertio quod si erectio Montis fiat lege, & conditione, quod mutuataris nihil præter id, quod acceptum est, dare, & solvere teneantur nulla indiget approbatione Apostolica: quia hoc genus Montium est Christianæ Pietatis egregium institutum.

- 5 Si autem erigendus sit Mons frumentarius, legitima erit erectio, quoties Episcopi, vel alterius Ecclesiastici loci Ordinarii interveniat assensus, qui Statuta approbando, ut sequentia contineant curabit.

7 Primo, che li Montisti da eleggersi ogni anno dall' Università (ò sia Confraternità) per voti segreti, siano approvati dall' Ordinario, erendino conto della loro amministrazione, e diano idonea sifurtà.

Secondo, che li Sindicatori da eleg-

gersi come sopra, debbano ogni anno dentro il mese di Giugno haver sindacato li Montisti, e Depositarii del Monte con approvazione dell' Ordinario, e fatto sodisfare, se faranno stati trovati Debitori via esecutiva senza figura di giudizio: e fatta la sindacazione, si eleggano i nuovi Montisti.

Terzo, che il grano si distribuiscà da Montisti nel tempo che sarà giudicato più proprio, & esservene maggior bisogno in una, ò più volte à poveri, con pegno sufficiente, che vaglia il terzo di più ò à persone che habbiano seminato, e possono hipotecare al Monte il lor seminato, ò pure dare altra sicurezza equivalente, altrimenti i Montisti siano tenuti del proprio.

Quarto, che il grano si debba imprestare gratis per bollettini da spedirsi da i Priori pro tempore dell' Università, (ò sia Confraternità) e non si possa prestare più di per persona.

Quinto, che il grano del Monte non si possa vendere, nè divertire in altr' uso nè imprestare à forastieri sotto penna di

Sesto, che quelli che piglieranno grano in prestito dal monte alla misura rafa, non possino esser forzati, nè restituirlo alla misura colma, nè pure in riguardo de granari, pallegiatura, provisione de Ministri, ò altre spese che occorrono per il Monte, e conservatione del grano ma solamente restituiscano la quantità, e misura ch' hanno ricevuta; si possa bensì ricevere di più, & à misura colma, quando i debitori del grano vogliono darla spontaneamente non patteggiata, & à mero titolo d' elemosina.

Settimo, che li Montisti, ò siano ricevitori del grano tengano in libro à parte no-

te nota distinta dell' elemosine che si daranno da quelli che restituiscono il grano, e si metta il grano dell' elemosine in luogo à parte.

Ottavo, che il grano imprestato, si debba restituire al Monte per tutto il mese d' Agosto seguente all' imprestito, di buona qualità, e bontà, & i pegni di coloro, che a detto tempo non havranno restituito, si vendano nel termine di precedenti tre bandi, à chi più offerirà, e con il ritratto, si compri altrettanto grano quanto fu prestato sopra il pegno, & il di più che avanza del ritratto, si restituisca al Padrone, senza ritenere cosa alcuna, benche minima.

Nono, che ogn' anno nell' estrazione de nuovi Montifi, ò siano Dispensieri, si faccia l' Instrumento publico del grano, che si consegna con specificazione della quantità, e si dia loro il libro de Debitori sottoscritto, e sigillato col sigillo dell' Università (ò sia Confraternità) da quali si dovrà riscuotere esecutivamente.

Decimo, ch' ogn' anno in tempo della raccolta, si mandino una, ò più persone, & per raccorre l' elemosina del grano per augumento del monte.

Undecimo, che si possino variare, far nuovi Statuti coll' approvazione dell' Ordinario secondo le occorrenze de tempi.

§ Porrò si iste Mons frumentarius esset erectus ex arario publico laicorum pro beneficio Annonæ vulgo *Abbondanza* & ab eis esset administratus absque ulla dependentia Ordinarii loci: adhuc posset Episcopus, etiamsi non esset auctoritate Ecclesiastica erectus, illum visitare, statuta examinare, & libros inspicere, ad finem cognoscendi, an in distributione, & mutatione frumenti, ejusque receptione, adfit labes usuraria, ut partibus contradicentibus respondit *Sacr. Congr. Concilii in Montis Falisc. Juris visitandi 25. Junii 1695*: in qua causa cum fuisset etiam declaratum, quod in receptione usuræ observaretur *Bulla Leonis X.* & postea a pie mem. Card. Barbadigo Ordinario in Visitations talis Montis recognitum, quod Montistæ per multos annos ex pacto receperant a mutuataris ultra fortem certam

frumenti quantitatem, & exinde valde notabilem summam usurarum exacta fuisse; factis per peritos calculis coram Eminentiss. Barberino Deputato, iterum proponi curavit sequentia Dubia.

Primo an standum, vel recedendum à decisi circa exactionem usurarum pro Montes frumentario ab formam *Bulle Leonis X.*

Secundo, an salmæ tercentum, & ultra Tritici existentis in Monte frumentario Valentani proveniant ex usuris, & quatenus affirmativè, quid circa illud statuum in casu.

Die 1. Martii 1704. Sacr. Congr. respondit.

Ad primum in decisis.

Ad secundum pro erectione Montis frumentarii salmarum 303. sub administratione Em. Episcopi. Ex qua resolutione percipitur, quod Sac. Congr. sequuta est opinionem Comituli *respons. moral. lib. 3. quæst. 35.* ubi tenent, quod ex frumento Montis accreto ab usuris, possit erigi novus Mons. in beneficium pauperum, ubi non constat, & incertum est cui sit facienda restitutio, prout erat in casu: nam tunc cum intret regula de restitutione incertorum, ut in terminis usurarum Montium docet Bonaccin. *de contrah. disp. 3. quæst. 3. punct. 12. num. 7.* pauperibus distribuendum erat, ut dixi supra *ad form. 18. §. Et receptas restituerit*: eadem *S. Congr. in alia Venusina Legatorum 15. Novembris 1704. ad 5. dubiam*, quam refert D. Ursia *Instit. crimin. lib. 3. tit. 7. n. 93.*

Per Procuratorem locorum piorum, hoc dicitur ad demonstrandum, quando Ordinarii locorum præter Promotorem Fiscalem in causis criminalibus, debent deputare aliquem Virum idoneum pro defensione causarum locorum Piorum, & quantum fieri potest Ecclesiasticum, Nicol. *Lucubr. can. lib. 5. tit. 39. num. 109. ampl. 5. & 6.*

Contra formam Bullæ Pauli V. Ad incurrendam censuram hujus Bullæ, quæ est impressa in Bullario *tom. 3. Const. 82.* non est necesse, quod interyeniant fraus aut dolus, sed sufficit, quod pecunia in alios quàm pauperum usum convertatur.

tur, ut patet ex §. 2. illis verbis. *Universis, & singulis Montis Pietatis huiusmodi Officialibus quibuscunque status nostri Ecclesiastici quacunq; dignitate fulgentibus, etiam si Episcopi, Archiepiscopi, Patriarchæ, aut S. R. E. Cardinales etiam de latere Legati existant, ne de pecuniis ad dictos Montes quomodolibet spectantes & pertinentes, ac pro sorte principali à principio illis assignatis; quam pro dictæ sortis augmento postea acquisitis, in alios quam pauperum usus iuxta modum, & formam in erectione dd. Monasterii præscriptam absque nostrâ, & Sedis Apostolicæ licentia sub quovis pretextu, vel quæstro colore, & cum obligatione intra quodcunque breve tempus restituendi, disponere præsumat tenore præsentium prohibemus. Quod si quis contra hanc nostram prohibitionem venire præsumpsit, Cardinales quidem, Patriarchæ, Archiepiscopi, Episcopi Suspensionis, aliæ vero inferiores personæ excommunicationis, sententiam eo ipso incurrant, a qua non nisi a Romano Pontifice, præterquam in mortis articulo absolvi possunt.*

- 13 Dolose convertisse &c. Quoties constat, quod Administrator loci Pii pecunias, in usum proprium convertit, eo ipso dicitur in dolo vero, & manifesto, non autem præsumpto, adeout dicatur prædo, & agi possit contra eum de furto ut plenè probat Gratian. *discept. 935. num. 1. 11. et 21.* & sic censuras canonum incurrit: si verò aliquid aliud contrà dispositionem statutorum egisset, vel id ad quod ex officio tenetur, facere neglexisset, tunc diceretur in dolo, sed præsumpto: quia qui non facit, quod debet, vel non inquit, quod inquirere ex officio tenetur, in dolo dicitur esse, nisi aliunde bona fide probetur. *leg. si procurator §. Dolose, mandat. l. dolo 41. ff. ad l. falc. d. Sperell. decis. 99. num. 58. Fagn. in cap. de falsariorum numer. 12. de crim. fals. Barb. axiom. 96. numer. 6.* & licet dolus iste præsumptus, elidi, & excludi valeat contrariis præsumptionibus, & conjecturis, de quibus dixi *part. 2. tit. 15. ad form. 4. numer. 3.* tamen administrator de neglectis constituitur in culpa lata, & tenetur ad damna, Panimoll. *decis. 133. per cot.*

- 16 Ex præmissis igitur inferitur, quod Ad-

ministratores, & alii quicunque scienter dolose usurpant bona Ecclesiæ, & aliorum Piorum locorum incidunt in Censuram dd. canonum, & Concilii Trident. Officiales verò Montium Pietatis, qui non in usum proprium, sed in alios usus quam pauperum pecunias Montis convertunt, excommunicatione *Bulle Pauli V.* innodantur: Cæteri verò debitores qui vel ex impotentia, vel ex alia prætentione, & titulo saltem colorato non solvunt statuto tempore debitum, aut non restituunt bona, quæ ad Ecclesias, & pia loca spectare prætendantur, non cadunt sub his censuris, neque hac via censurarum compellendi sunt: sed contra eos intrant alia juris remedia, cum hi non dicantur usurpare, ut advertit, & monet Card. de Luca *supra Concil. Trident. disc. 23. numer. 3. v. gr. si hæres legatum solvendum, seu tradendum Ecclesiæ vel gravatus hæreditatem restituere Monasterio, quod, sive quam rector, vel Abbas antecessor sine beneplacito Apostolico repudiavit, retineret: non diceretur legatarius, seu hæreditatis Usurpator, licet titulo retineret, & possideret invalido: quia non adest neque dolus verus, neque præsumptus, sed potius bona fides & credulitas iusti tituli.*

Dixi, quod isto casu hæres, sive alius gravatus possideret titulo invalido: quia ut novit *part. 1. tit. 5. ad form. 15. num. 21. pag. 130.* in repudiatione legatarii, seu hæreditatis relicte Ecclesiis, Monasteriis, & aliis locis piis, requiritur Beneplacitum Apostolicum: tum quia cum statim ac bona relicta, vel donata fuerunt, transeat eorum dominium in Ecclesiam, vel Monasterium absque alia traditione, & acceptatione, *l. final. Cod. de Sac. Eccles. Matt. de succes. legal. part. 4. quæst. 18. articul. 4. numer. 85. 88. et 91.* & est communis opinio, & sic sint illis jam quæsitæ, & non quærenda: sequitur, quod repudiatio sit vera alienatio, quæ necessario solemnitate requirat, ut in puncto rejectis contrariis tenent, Donat. *prax. rer. regular. tom. 1. part. 2. tract. 14. de reb. monaster. non alien. quæst. 59. a num. 9. & per tot. Amostaz. de caus. piis tom. 1. libr. 1. capit. 12. num. 42. 46. & seqq. Gratian. discept.*

discept. 674. nu. 12. Quarant. in summi. Bullar. verb. alienatio rerum Ecclesie num. 23. & 43. verb. Prælati potest in fin. Tamburin. de iure Abb. tom. 3. disp. 13. quæst. 2. nu. 8. Cherubin. in sum. Bullar. ad Const. Leon. 1. const. 1. Schol. 2. ubi concordantes.

21 Tum quia bona sic relicta dicuntur spectare ad Ecclesias, vel Monasteria, si non ratione domini, aut possessionis, quod, seu quam actu non habuerunt, saltem ratione juris competentis, quod habent ad illa, leg. recte dicimus 25. ff. de verb. signif. & in fortioribus terminis de dote profana respondit Rot. coram Manz. dec. 309. nu. 3. & ideo si sine solemnitatibus fuerunt repudiata, Ecclesia vel Monasterium jus habent vindicandi.

22 At adverte, quod si agatur de legatis particularibus relictis cum onore missarum: cum hæc a Clericis, & Ecclesiis Secularibus sine licentia Ordinariorum, & a Regularibus sine licentia suorum Superiorum acceptari non possint juxta Decreta generalia Urbani VIII. de celebrat. missar. innovata ab Innoc. XII. prout in Bulla, quam per extensum dedi part. 1. in Appendic. pag. 346. si Decreto Episcopi, vel Vicarii generalis, & Superioris Regularium respectivè repudiatur ex eo, quod oneribus injunctis, redditus legatorum non correspondent, valida est repudiatio: quia cum Ordinarii, & Superiores Regularium procedant hac in re, tanquam Delegati Apostolici, actus repudiationis, non indiget alio beneplacito.

Monitio autem contra dolosos usurpatores, & detentores bonorum Ecclesie, & locorum Piorum exequenda ante sententiam declaratoriam, poterit concipi prout notatum fuit in formula præcedenti, & quo ad appellationem, intrant eadem animadversiones ibidem factæ. Quod si Episcopus cognoscat, sibi que constet de morali impotentia dolosi Usurpatoris, redintegrandi Ecclesiam, vel locum pium in totum, vel in partem debet abstinere a denunciatione excommunicationis: quia qui non habet unde solvat, excusatur, licet qui impotens evadit post excommunicationem non liberetur, ut inquit Sayr. de censur. lib. 1. cap. 18. num. 40.

Quare ab Ordinariis elaborandum est ut bona, & pecunie Ecclesiarum, & locorum Piorum, non nisi a viris idoneis, moribus, & fide probatis, administrantur: quibus, ne Decreto Concilii Trident. & Bullæ Pauli V. ignorantiam allegare unquam valent, curent ut in susceptæ administrationis exordio per explicitam lecturam notificentur, & Cancellarius de lectura, & notificatione rogetur, & ubi introitus sunt pingues, & notabilis quantitatis, curare debent, ut eligatur, & deputetur exactor, congrua ei constituta mercede: nam sæpe ex negligentia, conniventia, & incuria Officialium, qui gratis administrant, credita depereunt, & in exhibiles redduntur, cum gravi damno, & jactura locorum piorum. Formula autem talis deputationi sequenti, vel simili modo concipi poterit.

Exactoris deputationis

F O R M U L A XXVI.

N. N. Episcopus Dilecto N. N.

CUM Nobis ea, quæ ad Dei cultum, aut animarum salutem, seu pauperum sustentationem relicta, & instituta sunt, principaliter a Sacr. Canonibus, & Concilio Tridentino commissa reperiantur: animadvertentes
 „ quod introitus loci pii N. (sive locorum piorum N. & N.) nostræ Diocesis
 „ (seu Civitatis) propter negligentiam, conniventiam, & incuriam Officialium, & Administratorum pro tempore in dies diminuantur, & pereunt:
 huic

» huic malo (quantum in Nobis est) obviare, & providere cupientes: *proma-*
 » *nutentione, preservatione, & reintegratione* dd. reddituum, exactorem pro-
 » vidum, qui illis præsit, & profit, eligere, & deputare statuimus: Quapropter
 » te, de cuius probitate, fide, diligentia, & idoneitate fiduciam habemus, Exa-
 » ctorem, & Procuratorem specialem ad exigendum fructus census, canones,
 » livellos, responsiones, credita pecuniaria, & alios quoscumque proventus
 » quomodocumque ad præfatum locum pium N. (seu præfata) spectantes sive
 » spectantia, & pertinentia, aut quocumque modo, & jure spectare ac pertinere
 » possunt, & poterunt, attenda idonea cautione in actis nostræ Curie sub die...
 » per te data *de diligenter exigendo*, & rationem nobis, & cui de jure fideliter
 » redendo, cum mercede annua sc. *ex summa exacta detrahenda* ad ra-
 » tionem sc. pro centenario, nostra auctoritate ordinaria eligimus, consti-
 » tuimus, & deputamus, cum facultate Debitores quoscumque (quorum nomina
 » tibi tradi, & consignari mandamus) pulsandi, & tam in iudicio, quam extra
 » conveniendi, & pro eorundem fructuum, censuum, canonum, livellorum
 » creditorum, & proventuum solutione recusantes juris remediis cogendi, &
 » compellendi, usque ad integram, & plenam satisfactionem, & de exactis
 » Debitores quietandi, & alia ad prædictum effectum gerendi, & faciendi,
 » etiam si mandatum magis speciale requirerent. Volumus autem quod in exa-
 » ctione prædicta nullus alius Officialis, seu Minister d. loci pii N. se ingerere,
 » & immiscere præsumat, sub pœna restitutionis indebiti, & quod tu fructus
 » census, livellos canones, pecunias, & alios proventus exactos, seu exactas,
 » & ut supra ad d. locum pium. N. spectantes, & pertinentes, nemini tradas,
 » solvas, aut consignes in quacumque quantitate, quantumvis minima, nisi de
 » mandato, & ordine in scriptis dando, & recipiendo respectivè, N. & N. Of-
 » ficialium d. loci pii N. ad quos eorundem introituum administratio spectat, &
 » pertinet, & quam Nos eis servata forma Statutorum loci Pii, & Decretorum
 » Synodaliū *liberam relinquimus* sub pœna reiteratæ solutionis de proprio: &
 » quod præsentis nostræ deputationis litteræ tam ipsis Officialibus, quam Debi-
 » toribus d. loci Pii *notificentur, & intimentur*. Datum, &c.

N. Episcopus N.

Loco ✠ Sigilli.

N. Cancellarius.

SUMMARIUM.

- 1 Episcopus causa concurrente, potest reformare, & augere Statuta locorum piorum.
- 2 Exactor tenetur de neglectis, & non exactis.
- 3 Exactor, qui assumit in se onus ex actionis dicitur Procurator in rem suam.
- 4 Exactor pro locis piis non est deputandus sine utilitate, & n. 5.
- 5 Exactoris deputatio, notificanda est debitoribus.

ADNOTATIONES.

PRO MANUTENTIONE, &c. Exprimi hic Episcopus causam cur de Exactore speciali provideat, quia ea concurrente, pro bono regimine locorum piorum, potest reformare Officiales, & statuta, eaq; augere prout sibi expedire videatur, prout tradunt Belletr. *disquisit. Cleric. de bon. cleric. §. 12. num. 7. & seqq. Barb. de offic. Episc. alleg. 75. n. 14.*
De diligenter exigendo. Hoc exprimitur in formula ad denotandum, quod
 Exa-

Exactor debet esse diligens in exactione, aliàs si non de levissima saltem de levi culpa in actione civili tenetur, & quod si fuerit negligens, non solum mercedem conventam non lucrabitur, sed tenebitur de neglectis, & non exactis, ut de communi volunt, Cyriac. *contr.* 433. num. 6. 17. & 18. Zacch. *de Salar. qu.* 65. num. 37. & seqq.

Ex summa exacta detrahenda. Exactores privati, diversimodè deputantur: alii enim nulla mercede conventa munus exactionis subeunt; alii pro mercede: detrahenda ex ipsa summa exacta ad rationem tot, puta, quinque, sex, octo, vel decem pro centenariis, prout hic in formula: alii demum exactiones acceptant, & in se assumunt omnem illarum utilitatem, & damnum, solvendo Dominis certam summam: & hi quoties inveniuntur (data idonea cautione) tamquam diligentiores, & 3 utiliores, erunt pro locis piis assumendi: nam isti dicuntur emptores exactionis, & censentur Procuratores in rem suam, ut docent Tondut. *q. civil. tom. 1. par. 2. c. 32. n. 4. & 5. Zacc. de salar. d. qu. 65. n. 1.*

4 Hujusmodi autem Exactoris deputatio, ut præmissum est, debet fieri cum causa, & pro illis locis piis, quorum Officiales, & Ministri negligunt, vel confundunt exactionem introitum notabiliter, & libros, ac partitas dati, & recepti ineptè conscribunt, & consarcinant: Cæterum ubi introitus diligenter exiguntur, computa, & libri benè, & fideliter ab Officialibus retinentur, abstinendum venit a tali deputatione, ne loca pia absque ulla utilitate novo hoc graventur onere.

Liberam relinquitur. Per hanc expressionem datur intelligi, quod per deputationem Exactoris, non tollitur Officialibus loci pii administratio bonorum, quam de jure habent, ut alibi dixi, sed pro utilitate, & manutentione eorundem bonorum capitur provisio, a qua non poterunt reclamare ex supra firmatis §. 1.

Notificentur, & intimantur. Ut enim 6 Debitores non liberentur solvendo Officialibus, & Administris loci pii, debet illis intimari Exactoris deputatio; aliàs ipsis, qui mandatum habent a lege licèt à Judice revocatum, bene solverent, si revocationem ignorarent *l. si fidejussor. §. si cum debitor ff. mund. Pacion. de locat. c. 26. n. 28.* ubi dat concordantes.

De Excommunicatione contenta in cap. 8. Concil. Trid. sess. 24. de refor. matr.

Concubinarii, sive laici, sive Clerici sint multandi, & puniendi sunt prout Sacri Canones sanxerunt, & Leo X. in Bulla reformat. Cur. Romanæ approbata à Concilio Lateranensi anno 1514. impressa in Bullar. *tom. 1. Const. 7. §. 36.* mandavit, & novissimè Concil. Trident. homologavit. Quare constituto de schemate Concubinatus, si Episcopus velit contra hos via Censurarum procedere, & non per viam multæ pecuniariæ, aut alterius penæ de jure communi, vel a Synodo inflictæ, tunc præmissis tribus distinctis monitionibus, cum aliquo dierum intervallo: ad ejiciendam Concubinam, si non pareant, etiam nemine requirente, ad sequentem, declaratoriam deveniat.

Sententiæ Declaratoriæ.

F O R M U L A XXVII.

V isis relatione Baroncelli nostræ Curie, informatione capta super Crimine Concubinatus N. laici soluticum N. Muliere soluta, totoque processu de super constructo, ex quo constat de schemate dict. Concubinatus; visis monitionibus contra d. N. ter repetitis, & exequutis ad relinquendam dict. Concubinam, quibus parere contempnit, dicimus, & declaramus prænominatum N. esse excommunicandum prout per hanc nostram sententiam excommunicamus, &

à. co. 25.

à consortio Christi Fidelium segregamus, donec resipiscat, & exeat a peccato, & pro excommunicato publicè denunciari volumus, ad hunc effectum Cedulones relaxantes omni &c.

N. Episcopus (five N. Vic. Gen.) N.

N. Actuarius.

S Y M M A R I U M.

<p>1 Clerici Concubinarij qua graduatio-
ne poenarum sint puniendi ostendi-
tur.</p> <p>2 Concubinitus, ad effectum puniendi
reos juxta præscriptum Sacr. Ca-
nonum probatur etiam diffamatio-
ne, & n. 3.</p> <p>Clericus, si post sui Superioris moni-
tionem, Mulierem de incontinentia
suspectam a Domo non ejicit, di-
citur publicus Concubiniarius ibi.</p> <p>4 Consuetudo peccandi ad effectum pu-
niendi Clericum Concubiniarium, in-
ducitur per duos actus, ubi præ-
cessit monitio.</p> <p>5 Concubinitus est crimen mixti fori.</p> <p>6 Concubina Clerici, à quo Judice sit
punienda, referuntur DD. opinio-
nes.</p> | <p>7 Concubinarij laici excommunicari non
possunt, nisi præcedant tres moni-
tiones distinctæ, nec sufficit moni-
tio Synodalis, nec edictum, & n. 8.
& 9.</p> <p>10 Datur formula monitionum, & nu-
mer. II.</p> <p>12 Concubinarij puniri possunt alijs pœ-
nis, & tunc non requiritur trina
monitio.</p> <p>13 Mulieres Concubinæ, non excommuni-
cantur, sed alijs pœnis afficiuntur,
nisi sit Concubina Clerici.</p> <p>14 Mulier conjugata, si sit Concubina,
quomodo moneatur.</p> <p>15 Concubiniarius, si sit persona publi-
ca, quomodo sit monendus.</p> <p>16 Regulares si retineant Concubinam.
quomodo sint processandi ostenditur.</p> <p>17 Decretum contra Concubiniarium la-
tum, non admittit appellationem.</p> |
|--|---|

Denunciationis.

F O R M U L A X V I I I

HIC auctoritate ordinaria denunciatur, & declaratur excommunicatus majori excommunicatione N. ex eo, quia ter monitus ad ejiciendam è Domo N. Mulierem solutam, quam retinet in Schemate Concubinitus, illam dimittere noluit, seque ab ejus prava consuetudine peccandi sejungere contempsit: idcirco ut ab omnibus evitetur præsentibus justissimus publicari, & excommunicatus existet, idest privatus consortio fidelium, perceptione Sacramentorum, participatione suffragiorum, & Orationum, Ecclesiæ, & Ecclesiastica sepultura in casu obitus, donec resipiscat, exeat a peccato, & absolvi mereatur. Datum &c.

N. Episcopus N.

Loco ✠ Sigilli.

N. Actuarius.

COB

V E L

COn autorità ordinaria si denuncia scomunicato di scomunica maggiore N. perche ammonito tre volte giudicialmente a mandar via dalla di lui Casa N. Donna libera, la quale ritiene per Concubina, non ha voluto obedire, nè separarsi da essa, ne lasciare la prava consuetudine di peccare: accioche dunque sia da tutti fuggito, e vitato si sono affisi, e publicati i presenti Cedoloni, e starà così scomunicato, cioè privo della società e comeriò de' fedeli, e de Santi Sacramenti della participatione de' suffragj, ed orazioni della Chiesa, e dell'Ecclesiastica sepoltura in caso di morte, fin tanto, che averà obedito, e lasciato il peccato. Dato &c.

N. Vescovo N.

Luogo ✠ del Sigillo.

N. Attuario.

ADNOTATIONES.

N. LAICI SOLUTI. Hoc specialiter exprimitur de laico, ad insinuandum, quod si de hoc crimine esset inquisitus, & convictus Clericus, non deberet excommunicari tali ordine, sed prius esset servanda graduatio poenarum ab eodem Concilio praescripta in cap. 14. sess. 25. de refor. quamquam illa non servata, possit Episcopus contra Clericos Concubinarios ad alias poenas procedere, Pignatell. consult. 139. n. 129. tom. 9.

Ex quo constat. Circa probationem Concubinatus, Rot. coram Seraphin. dec. 199. num. 1. hæc habet -- Domini dixerunt probari, quod Augustinus retinebat N. potius pro Concubina de facto, quam pro Ancilla, nam eo quæ per testes probantur nempe susceptio liberorum, reputatio, tractatus decentior, cura rei familiaris, differentia inter eam, & alias Ancillas, magis conveniunt Concubinæ, quam simpliciter Ancillæ. At conjecturæ in hac decisione enumeratæ requirunt, quando agitur de successione proles, de qua ibi quærebatur: Cæterum ad effectum coercendi Concubinarios poenis Canonum, & Concilii, minus exigitur, & admittuntur leviores probationes, Ricc. in prax. for. Eccles. part. 5. prax. Criminal. Concubinatus. resol. 9. num. 1. ubi sic

ait — appellatione Concubinæ ad effectum puniendi Concubinarium poenis Concilii, venit illa, quam Clericus, aut uxoratus, vel Religiosus tenet in sua Domo, sive extra domum luxurioso affectu, ita tamen, quod cum ea carnaliter commiscetur, & de consuetudine constat, & diffamata est in sua, vel Concubinari vicinia: & istam ego dicerem publicam Concubinam; nam hoc appellat publicum l. 20. tit. 4. par. 1. si de publicitate constat per legitimos testes, deponentes de d. diffamatione, aut de rei evidentia, & de frequenti, & mutua conversatione, & frequentia suspectæ amicitie.

Et num. 2. Item si habeat eam extra domum per vehementem opinionem vulgi stantibus aliis conjecturis, inducitur certitudo, ut notat Paulus in l. si posthumus §. fin. ff. de lib. & posthum. Bald. in l. naturales Cod. de probat. & quando testes deponentes de Concubinatu, dicunt in suo testimonio: omnes de vicinia dicunt istud, sufficit cum aliis adminiculis ad talem probationem, ut notat Abb. in cap. cum dilectus de purgat. canon. & debent testes concludere in suo dicto, quod iste Concubinatus innotescit pluribus de vicinia vel populo, nam ex hoc resultat, quod sit crimen manifestum Bart. &c. quæ doctrina in praxi tenenda est; nam si esset probandum continua habitatio, communis lectus, & mensa affectu maritali, prout disponit

nit jus civile glos. in l. Concubinam ff. de Concubin. facile eluderentur pœnæ Sac. Canonum, ut advertunt Ciarlin. *contr.* 33. numer. 43. & *contr.* 50. num. 54. Pignatell. *d. cons.* 139. num. 78. to. 9. & sequitur D. Rainal. *observat. crim. ad cap.* 28. *supplem.* 1. numer. 27.

3 Et sine difficultate contra Clericos, quorum Concubinitus probatur consuetudine peccandi cum Muliere, tum in Domo propria: tum in aliena, Tondut. *quest. benef. tom.* 1. *part.* 1. *cap.* 97. num. 13. imo quod probetur diffamatione de consuetudine, & commercio etiam extra propriam Domum in Clerici, vel fœminæ vicina Ciarlin. *de contr.* 33. num. 44. & 55. Panimoll. *decis.* 49. num. 7. 8. & *seqq.* & quod, Clericus dicatur Concubinarius notorius, si post sui Superioris monitionem, Mulierem de Domo sua dimittere renuit, aut negligit, vel alibi retinet in Domo Amici, vel conducta, tenet Tondut. *loco supra cit. numer.* 2. ex hoc enim oritur violenta præsumptio, quod eam retineat in Concubinam Pignatell. *de consult.* 139. nu. 52. & habetur expressè in Bulla Leo X. *Constit.* 20. impressa in Bullario tom. 1. pag. 503. in qua Pontifex in §. 22. sic ait *publici autem intelligendi sunt non solum ii, quorum Concubinitus per Sententiam, aut confessionem in jure factam, seu per rei evidentiam, quæ nulla possit tergiversatione celari notorium est, sed etiam qui mulierem de continentia suspectam, & diffamata tenent, & per suum superiorem admoniti, ipsam cum effectu non dimittunt.*

4 Frequentia autem, seu consuetudo peccandi ad effectum puniendi Clericos juxta dispositionem Concilii inducitur per duos actus, ut probat Ricc. *d. par.* 5. *prax. criminal. Concubin. resolut.* 17. numer. 5. & *seqq.* quod verum puto ubi præcessit specialis monitio juxta terminos Concilii Graff. *lib.* 3. *consil. part.* 2. *cons.* 10. numer. 5. *de sentent. excomm.* Leo *Thes. for. Eccles. part.* 3. *capitul.* 4. num. 25. *vers. quoad decretum.*

5 De schemate concubinitus. Hoc crimen, quod sit Ecclesiasticum, & solus Episcopus privativè de eo cognoscere debeat, ex eo quia de jure civili non prohibeatur, tenent DD. relati à Pignatell. *d. consult.*

Monacel. Formul. Pars. III.

139. numer. 85. & 86. tom. 9. alii tamen, (quorum opinio verior est) sustinent, quod sit mixti fori, prout sunt Ricc. *d. part.* 5. *prax. crimin. resolut.* 13. *per tot.* Barbof. *in d. cap.* 8. *sess.* 24. *de reform. matr. numer.* 5. Bellet. *disq. Cleric. de favor. Cleric. real.* §. 4. numer. 52. Guazzin *ad defens. reor. def.* 1. *cap.* 11. numer. 9. Conciol. *resol. crim. vers. delictum resolut.* 2. nu. 11. Gallemart. *in collect. ad Concil. d. cap.* 8. *verb. ab Ordinaris locorum:* & hæc sententia in praxi recipitur; quia etiam jure civili novissimo prohibetur, ut relatis juribus probat Ciarlin. *controvers.* 33. numer. 71. & *contr.* 109. nu. 54. quamvis Judices laici parum se ingerant in puniendo.

Dubium tamen oritur de Concubina 6 Clerici, an scilicet hæc possit puniri à Judice laico, vel potius fortiatur forum Ecclesiasticum; & duplex est Sententia; una tenet, quod Mulier pro copula carnali habita cum Clerico, dummodo non sit ejus Concubina notoria, & publica, non possit à Judice laico puniri, sed foro Ecclesiastico privativè subjacet, & hanc sequuntur Graff. *decis. aur. par.* 2. *lib.* 3. *cap.* 11. num. 19. Sperell. *decis.* 19. num. 4. & *seqq.* Ciarlin. *contr.* 50. numer. 50. Bellet. *disq. cler. de favor. real.* §. 4. num. 53. quibus adheret. Fagnan. *in cap. nullus numer.* 30. & 31. *de form. comp.* ubi firmat quod ratione individuitatis causæ, Concubina forum Clerici fortiatur, & si Judex Sæcularis instituat processum contra Mulierem in casu fornicationis cum Clerico perpetratæ, individuando personam ipsius Clerici, eo ipso incidat in excommunicationem Bullæ Cœnæ, quæ fertur in Judices, personas Ecclesiasticas processantes: & licet in eandem sententiam inclinēt, Pirhing. *in jus can. lib.* 3. *tit.* 2. §. 2. nu. 6. *vers. notandum secundum*, fatetur tamen, quod à Judicibus laicis non servatur; Alia verò Sententia negat privilegium fori Concubinæ Clerici competere, & huc subscribit Pac. Jord. *elucubr. tom.* 2. *lib.* 11. *tit.* 3. num. 105. ubi quod nullo modo id concedendum sit. Prima sententia de jure videtur verior: secunda in praxi remanet dubia.

Ter repetitis. Ut Concubinarii vali- 7 de excommunicentur, debent priùs ter judicialiter moneri, neque sufficit, quod

H fue-

fuerint moniti per Edictum, vel per Synodum, vel per unicam monitionem pro tribus: quia monitiones debent esse speciales, & distinctæ, ad hoc ut dicatur servata forma Concilii: nam licet regulariter monitio generalis in Synodo facta vim habeat trinæ monitionis: ut alibi dixi, fallit tamen regula hic, ut individualiter advertunt Genuen. *in prax. cap. mibi* 36. nu. 2. & 3. Graff. *dec. aur. par. 1. lib. 2. c. 76. n. 5.* Barbof. *supra Concil. nu. 3.* Fagn. *in cap. perniciosam nu. 22. de offic. ordin. Pignatell. d. consult. 139. n. 104. & 105.* Pirhing. *in jus can. lib. 3. tit. 2. §. 2. num. 13. vers. notandum quarto Gallemar. collect. in Concil. sess. 25. cap. 14. de reform. num. 2.*

8 Et hinc cavendum est à doctrina Ric. *d. part. 5. prax. crimin. resol. 11.* ubi docet, quod monitio facta in Synodo habeat vim trinæ monitionis ad effectum puniendi Concubinarium ex vi Concilii: nec non a praxi quam tradit Leo *thesaur. for. Eccles. par. 3. cap. 4. num. 26.* ubi dicit quod ordinarii locorum postquam monuerint per Edictum publicum omnes Concubinariorum quatenus debeant sub penis in Edicto contentis à Concubinato de cætero abstinuisse, si non paruerint, possint absque alia monitione procedere, & non parentes ad penas in Edicto contentas condemnare; nam hæc praxis nimium distat, tum à mente Concilii; tum à juris dispositione secundum quam nemo dicitur verus contumax, & inobediens Ecclesiæ, ut possit excommunicari, nisi personaliter, & specialiter citetur, ut oblitus docuit in specie de Concubinario idem Ric. *loco citato resol. 5.* & probant omnes supra allegati.

9 Præterea, cum Judex Ecclesiasticus non debeat procedere ad monitiones contra Concubinariorum, nisi prius sibi constet de concubinato, Raynald. *observ. crimin. ad cap. 28. supplement. 1. num. 25.* absurdum quippe est asserere, quod possit eos ante delicti probationem punire, juxta Ricc. & Leonis Sententiam, si non dum potest monere.

10 Monitiones autem sic poterunt concipi -- *Moneris tu N. ad dimittendam, & eliciendam in termino trium dierum, e do-*

mo tue solite habitationis Mulierem N. tuam Concubinam, & ab omnino te separandum, & abstinendum à consuetudine cum ea fornicandi, sub pœna excommunicationis: & hoc primo, & pro prima canonica monitione instante &c.

Si vero Concubina non retineatur in Domo propria sed extra in alia domo conducta, vel Amici, dicatur -- *Moneris tu N. ad te abstinendum, à consuetudine fornicandi cum Muliere N. tua Concubina, & ab accessu Domus N. illius habitationis, & omnino ab ejus commercio separandum in termino trium dierum sub pœna excommunicationis: & hoc primo, & pro prima canonica monitione &c.*

Et si non pareat, fiant aliæ duæ monitiones dicendo in secunda -- *& hoc secundo, & pro secunda canonica monitione: & in tertia & hoc tertio & pro tertia canonica, & ultima peremptoria monitione &c.*

Verum si ordinarius nollet Concubinariorum excommunicatione percellere, sed illum aliis pœnis coercere, prout potest. v. g. carceris, exilii, vel multa pecuniaria, tunc non esset astrictus hunc ordinem servare, sed executi prima, vel secunda monitione sub comminatione pœnarum Sacrorum Canonum, & aliarum arbitrio poterit si monitus non pareat, dictis pœnis eum punire, cum solemnitas trium monitionum exigatur in solo casu inferendæ excommunicationis, ut communiter tradunt Ricc. *decis. 43. numer. 9. & 10. part. 4.* Barb. *supra Conc. d. cap. 8. nu. 3.* Ciarlin. *constr. 5. num. 36.* Fagna. *in d. c. perniciosam n. 21. de offic. ordin. Pignatell. d. consultat. 139. num. 88. & 246. tom. 9.* Nicol. *lucubr. civil. lib. 4. tit. 18. num. 67. vers. amplia ubi Decreta S. Congr. refert Raynald. loco cit. num. 33.*

Et est notandum. Primo, quod contra Mulieres Concubinas tanquam fragiliores, Ecclesia solet ab excommunicatione abstinere, ad evitandum contemptum, qui in eis facile posset contingere: & postquam fuerint monitæ, si non resipiscant, & præsertim si sint recidivæ, exilio, fustigatione, vel carcere eas punit, Fagnan. *in d. c. perniciosam nu. 23. & 24. de offic. ordin. nisi sint Concubina*

cubina Clericorum, quæ possunt, etiam excommunicari, Pignatell. *de consult.* 139. n. 118. & 119. tom. 9. Et siue sint solutæ, siue conjugatæ dummodo, ut loquitur Concilium, cum adulteris, sed Concubinaris publicè vivant.

14 Secundo notandum, quod si Mulier Concubina sit conjugata, & meretricetur infcio Marito, erit monenda in secreto, at nihil in actis est scribendum, nè Marito, seu Consanguineis detur occasio illam occidendi, & ideo a punitione abstinendum, ut monet Raynald. *loco citato* n. 28.

15 Tertio notandum, quod si Concubinaris sit inter Magnates, vel loci Gubernator, erit magna circumspetione procedendum, & à rigore juris aliquantum recedendum, & ita prudenter, ut nec illi monitio pastoralis desit, nec de læsa ipsius extimatione conqueri possit; pellicem tamen, si est publica, Judex moneat juxta *c. præcipua* 11. *quæst.* 3. ut consultit Pignatell. *d. consult.* 138. n. 115. & 116.

16 Quarto notandum, quod si de hoc crimine accusetur aliquis Regularis, qui degat intra Claustra, poterit ordinarius inquirere, & Processum informativum ad suum Superiorem remittere, cum præfixione termini, ut illum puniat ad formam Concilii *cap.* 14. *sess.* 25. *de regular.* Si vero talis Regularis extra Claustra degeret, posset ordinarius tanquam Sedis Apostolicæ Delegatus ipse eum punire juxta aliud Decretum ejusdem Concilii *cap.* 3. *sess.* 6. *de reform.* Ciarlin. *in terminis contr.* 50. nu. 8. & 9. At ego consulerem, quod etiam in hoc secundo casu ordinarius uti debeat prudentia, & non juris rigore, nè Ordinum Regularium bonum nomen, & fama luxuriæ cæno sædetur: & reum

à loco delicti removeri facere, & processum supra Superiori remittere pro punitione juxta Regularium Statuta: longè enim utilius est istis bonam famam servare, quàm delictum punire: quia plus nocet exemplum delinquendi, quod ex delicto revelato per punitionem præbetur, quàm condonatio delicti secreti, ut monet Navar. *commentar.* tom. 3. *in rubric. de judic.* num. 56.

17 Quinto notandum, quod si Concubinaris monitus ad dimittendam Concubinam ante, vel post sententiam declaratoriam appellaret, ejus appellatio non debet admitti a Metropolitano cum inhibitione, ut pluries Sacr. Congr. Concilii declaravit, cujus Decreta refert Pignatell. *in sæpe citata consult.* 139. num. 90. & numer. 258. tom. 9. ideoque appellando non potest pœnæ executionem suspendere; sed ordinarius nullo attentio impedimento exequitur suam sententiam.

*De Excommunicatione ferenda contenta
in cap. ex litteris 10. de
Sponsal. & matr.*

Sæpe contingit, quod contractis Sponsalibus de futuro, ex aliqua superveniente causa etiam frivola Sponsus, vel Sponsa ab illis, altero ex eis invito, recedere molitur. Unde si ex parte ejus, qui matrimonium vult complere, requiratur ordinarius judicialiter, ut renuentem juris remediis ad illud contrahendum compellat, constituto de legitimis sponsalibus, & quod nulla juridica causa recedendi intercedat, poterit ad sequentem declaratoriam devenire.

Sententiæ Declaratoriæ.

F O R M U L A XXIX.

A Ttentis comparatione, & instantia judiciali Sempronix cor. nobis facta, de & super executione Sponsalium de futuro *sub juramento* inter ipsam instantem, & Cajum contractorum: visis juribus exhibitis, ac monitione sub pœna excommunicationis ad contrahendum matrimonium contra dictum Cajum extrahere renuentem exequuta, & auditis excusationibus per eum dedu-

H 2 ctis,

Etis, dicimus, & declaramus, esse locum exequutioni Sponsalium, & eundem Cajum teneri, & obligatum esse ad contrahendum matrimonium cum dicta Sempronia, & ad illud cogendum *Ecclesiastica Censura*; prout nos adhuc effectum excommunicamus & excommunicatum publice denunciari volumus, donec juris jurandi religione adimpleat, dictam Semproniam ducat in uxorem, & exeat à peccato: cedulones decernimus, & publicari mandamus. omni &c.

N. Episcopus (sive Vic. Gen.) N.

Loco ✠ Sigilli.

N. Actuarius.

S U M M A R I U M.

- 1 Promittens Sponsalia, cogitur censuris contrahere matrimonium, etiamsi promiserit sine juramento, & n. 6. 7. 8.
- 2 Qui promissit Sponsalia, & matrimonium contrahere recusat, est monendus cum præfixione termini, & datur formula monitionis n. 3.
- 4 Causæ justæ recedendi à sponsalibus quæ sint, ostenditur.
- 5 Impedimentum consanguinitatis in 4. & 5. gradu, non indiget dispensatione.
- 6 Sponsus, qui substituit censuras, & noluit matrimonium contrahere, an teneatur Sponsam dotare ostenditur.

- 10 A sententia declaratoria, qua quis censura compellitur matrimonium contrahere, datur appellatio ad utrunque effectum.
- 11 Excommunicationis finis, est, ut reus exeat à peccato: qui enim alio contorto sine movetur ad hanc pœnam, inferendam gravissimè peccat.
- 12 Judex, qui excommunicat juris ordine non servato, & per imperitiam est ab officio removendus, & extra ordinem puniendus.
- 13 Episcopi fulminantes censuras per Sordes, & ut inde lucrum faciant sunt a regimine removendi, quia minime periculum destructionis.

Denunciationis

F O R M U L A X X X .

Hic auctoritate ordinaria denunciatur, & declaratur excommunicatus majori excommunicatione Cajus ex eo, quia contracti per eum Sponsalibus de futuro juramento vallatis cum Sempronia, nulla interveniente rationabili causa recedendi, & per nos ad instantiam dictæ Sempronie monitus, jurisjurandi religione neglecta, promissa adimplere, & matrimonium contrahere renuit. Ut igitur ab omnibus evitetur, præsentis jussimus publicari, & anathema erit; donec exeat à peccato, & Semproniam in Uxorem ducat. Datum &c.

N. Episcopus, sive Vic. Gen. N.

Loco ✠ Sigilli.

N. Actuarius.

Con-

V E L

Con autorità ordinaria, si dichiara, e denuncia Scommunicato di scomunica maggiore Cajo, perche havendo contratto gli Sponsali de futuro con Sempronia, e promesso con giuramento d' eseguirli col matrimonio: citato da noi ad istanza di detta Sempronia à contraere il matrimonio, ha ricusato, e ricusa d'effettuarlo, benchè non habbia nessuna causa di rifiutarlo, onde non potendo noi dissimulare l'ingiuria, ch' egli fa al giuramento, & alla Chiesa habbiamo ordinato, che siano affissi i presenti Cedoloni, e vogliamo, che stia scomunicato, sin tanto, ch'avrà obedito. Dato &c.

N. Vescovo (ò Vic. Gen.) N.

Luogo del ✠ Sigillo.

N. Attuario.

ADNOTATIONES.

SUB JURAMENTO. Hoc dicitur ad exprimendum casum minus dubitabilem, ut in textu: cæterum licet hic fermo sit de Sponsalibus juratis, idem tamen jus obtinet etiam in non juratis, quia resiliens à Sponsalibus cogendus est non ob juramentum, sed propter injustitiam, quæ committitur in materia gravi sub peccato mortali: sive Sponsalia sint jurata, sive non; nam prædictum cap. non innititur juramento, sed narrat, quod in facto contigit. Ratio universalis est, quia Juxta tenetur ex officio compellere ad reddendum unicuique, quod suum est, vel ex justitia illi est debitum, ergo qui promisit alicui matrimonium, potest cogi ad illud contrahendum, etsi simpliciter, & sine juramento promiserit, quia ex justitia est obligatus ad adimplendum id, quod promisit: quamvis Ecclesia magis studiosè compellat eum, qui per juramentum Sponsalia firmavit propter majus vinculum religionis adjectum, Sanch. de Matrim. lib. 1. disp. 29. n. 4. ubi de veriori Sententia, quem cum aliis pluribus sequitur Pirhing. in jus can. lib. 4. tit. 1. n. 17. & 18. Rot. coram Seraphin. decis. 1112. num. 1. & 2. & coram Cavaler. decis. 421. num. 2. & dec. 526. n. 1. Adden. ad Greg. dec. 376. lit. A.

Monacel. Formul. Pars III.

Ac monitione. Debet enim ille, qui recusat matrimonium contrahere, & à Sponsalibus recedere nititur, judicialiter moneri cum præfixione termini ad contrahendum sub pœna excommunicationis, & sub prohibitione, & inhibitione, ne interim cum alia, seu alio contrahere audeat, modo sequenti.

Monetur Caju in termino peremptorio sex dierum, quorum primi duo sibi assignantur ad contrahendum matrimonium cum Sempronia ad formam Sponsalium in vicem contractorum, & juratorum, de quibus in actis, sub pœna excommunicationis: alii duo ad dicendum, & allegandum causam quare non debeat compelli, & excommunicari: alii vero duo ad videndum se excommunicari, & pro excommunicatis publicè denunciari, ipso amplius non monito, & interim sibi inhibetur sub pœna sc. . . . & in subsidium excommunicationis, ne audeat cum alia Muliere (seu Viro) quocumque modo nova Sponsalia, sive matrimonium contrahere &c.

Et auditis excusationibus. Regula supra firmata, nempe, quod contrahens Sponsalia jurata, sive non jurata, cogitur per censuras contrahere matrimonium per verba de præfenti, fallit si concurrat aliqua causa à Sponsalibus recedendi, quæ Judicis arbitrio legitima reputetur, ut habetur ex eod. c. ex litteris de Spons. Rot. coram Pamphil. decis. 96. num.

H 3

num. 2. & coram Buratt. decis. 311. num. 1. Quæ autem dicatur causa iusta, & rationabilis resiliendi, dixi in *par. 1. tit. 8. ad form. 10. num. 3.* hic autem adde, quod si Sponsus sit absens, & valetur extra Provinciam Sponsalia dissolvi possunt: dummodo expectetur per triennium, si verò est in Provincia, expectetur per biennium. Menoch. *de arbitr. judic. lib. 2. cent. 5. cas. 445. num. 7.* item adde, quod licet odium subortum inter Sponsos pro legitima causa ad impediendam effectuationem matrimonii reputetur, ut ait Menoch. *citato loco num. 3.* tamen non sufficit allegare odium Mulieris erga virum, vel viri erga Mulierem, nisi adsit iusta odii causa, aliàs esset in facultate partium allegare semper odium, ut dixit Rot. *coram Coccin. decis. 889. n. 5.* sicuti nec relevaret, si rationem odii adduceret pars, quæ injuriam recepit, matrimonii executionem exposceret, Rot. *coram Cavaler. d. decis. 421. n. 10. Add. ad Pamphil. d. decis. 96. num. 10. vers. odium.*

5 Neque itidem Sponsum, vel Sponsam renuentem excusaret allegatio impedimenti consanguinitatis in quarto, & quinto gradu: cum nulla tunc requiratur dispensatio: deberet tamen Ordinarius antequam ad censuras procederet, Decreto suo declarare, nullum adesse impedimentum ad contrahendum, & Sponsos nulla indigere dispensatione Apostolica, prout fieri solet in quibusdam Dioccesibus, etiam in casu, quo tale impedimentum non allegatur, de qua praxi testatur Corrad. *prax. disp. lib. 7. cap. 5. num. 63. & 64.*

6 Cogendum Ecclesiastica censura. Quamquam Judex Ecclesiasticus possit multas pecuniarias, interdicto Personali ab ingressu Ecclesiæ, & Carcere, compellere eum, qui promisit matrimonium de futuro, ad illud contrahendum de præfenti: regula tamen est absoluta, ut qui sine legitima causa fidem Sponsalium implere recusat, à Judice prædicto post canonicam admonitionem, possit, ac debeat censura excommunicationis cogi ad contrahendum, Rot. *coram Greg. decis. 376. num. 2.* siue Sponsalia jurata fuerint, siue non, de qua propositione Rota nun-

quam dubitavit, ut patet ex decisionibus hic supra allegatis.

Neque obstat *text. in c. requisivit eod. 7. tit. de Spons. & matrim.* in quo dicitur, quod Mulier nolens contrahere matrimonium cum eo, cui id jurata promisit, potius sit monenda, quam cogenda: quia *text. iste*, vel exponitur quod prius monenda sit, & postea cogenda, si monitioni non acquievit, prout illum declarat *glos. ibi in verb. cum libera in fin.* Barb. *n. 3.* Pirhing. *loco cit. n. 20.* vel intelligatur, quod si Judex post latam excommunicationem, videat Sponsum, vel Sponsam pertinacem manere, debeat ipsum, vel ipsam absolvere, etiam si id non petat: quia Ecclesiæ compulsio ad liberum consensum eliciendum adhibetur, non ut invitus ad matrimonium quis adigatur, & sic cogit compulsione moderata ad modum medicinæ, non præcisa, ut explicant Sanch. *de matr. d. disp. 29. nu. 7.* Pirhing. *d. num. 20.* Rot. *coram Seraphin. d. dec. 1112. num. 2. & 3.* & coram Manzaned. *dec. 610. num. 1. 2. & 3.* ubi absolvitur post biennium, & coram Coccin. *dec. 1635. n. 8.* Bellett. *disq. Cler. de favor. real. §. 2. n. 33. & 34. cum aliis ab Addente ad Burat. decis. 311. n. 5.* allegatis.

Nec minus obstat Conc. Trid. *sess. 25. 8. de refor. c. 3.* ubi dicitur, quod in causis civilibus non sit ab excommunicatione incipiendum, sed ab executione reali: quia Concilium ibi non dat formam, sed instructionem, & nec ibi, nec alibi sustulit censuras, & pœnas à jure communi impositas, & præscriptas, ut jam dixi supra de Concubinarii pœnis.

Hoc tamen casu Sponsus, qui sine causa resiliit a Sponsalibus, & Censuras obstinato corde sustinuit, & absolvit etiam invitus expectavit, debet condemnari ad dandam congruam dotem Mulieri cum qua matrimonium contra fidem datam contrahere recusavit, ut colligitur ex resolutione *Sacr. Congr. Episc.* quam invenio in meo registro sub *die ultima Julii 1584.* in una *Pistorien.* in qua sic retribitur Episcopo - *che con pene, & Censure, & ancora con carcere induca quello, che ha promesso il contratto matrimoniale, conforme alla promessa, ma*

persistendo renitente, non lo sforzi più oltre, facendo però, che doti la Donna competente-mente. At adverte, quod ista resolutio allegari non potest pro regula universali: sed in illis tantum casibus, in quibus juxta promissionem, potest quis de jure compelli ad dotem, vel arras dandum, ut erat in casu à Cong. deciso, ut non obscure indicant illa verba - *conforme alla promessa*: alias enim si dos solvi deberet in pœnam, aliquis induci posset ad contrahendum matrimonium contra suam voluntatem, & quodammodo coactè, scilicet timore pœnæ solvendæ illud intrare contra expressam dispositionem *text. in c. gemma 29. ibique glos. de spons. & matrim.*

10 *Publice denunciari volumus.* A sententia declaratoria, qua quis Censura compellitur matrimonium contrahere, datur appellatio ad utrumque effectum, si debito tempore interponatur: quia Ordinarius cum decipi potuerit, vel rejiciendo excusationem legitimam non contrahendi, vel sponsalia non probata canonicando: & sic appellantem enormiter lædere; utique appellans, à Superiore est audiendus, ut habetur ex *decis. Cavaler. 447. num. 1.* Judex tamen appellationi deferendo, debet præfigere congruum terminum appellanti ad prosequendam appellationem.

11 *Et exeat a peccato.* Admonetur hic Judex, quod intentio Ecclesiæ, & causa finalis excommunicationis est, ut quis exeat a peccato, ut habetur ex illo Pauli Apostoli 1. Cor. 5. *jam judicavi ut præsens eum, qui sic operatus est, tradere Satanae, ut spiritus salvus sit in die Domini, & ex c. novit ille de judic. ibi - nullus qui sit sanæ mentis ignorat, quin ad officium nostrum spectet de quocunque mortali peccato corripere quemlibet Christianum, & si correptionem contempserit per distractionem Ecclesiasticam coercere, & infra -- licet autem hoc modo procedere valeamus super quolibet criminali peccato, ut peccatorem revocemus à vitio ad virtutem, ab errore ad veritatem, &c.* & Docet D. Thom. in *summ. supplem. 3. part. quest. 21. art. 2. & 3.* ideoque debet advertere, ne alio contorto fine ad ferendam sententiam excommunicationis moveatur, & inducatur,

scilicet prece, pretio, timore, aut odio privato, qui enim per has sordes alium hac pœna gravissima onerat, se ipsum gravat, & condemnat, quia ab officio tam ordinis, quam jurisdictionis (nisi sit Episcopus) ipso jure remanet suspensus, *text. est in c. cum æterni §. Si quis Judex de sent. & re jud. in 6.* cum obligatione resarciendi damna, & interesse, Navar. in *manual. confess. c. 25. n. 12.* Sayr. de *conf. lib. 4. c. 13. n. 3.* Guazzin. jun. ad *def. animar. lib. 2. dif. 6. c. 4. n. 12. & 35.*

Qui vero sine, & ordine inverso censuras fulminaret per imperitiam, esset ab Officio omnino removendus, quia nullus potest esse Judex Ecclesiasticus. nisi sit peritus, ut ait *glos. in rubrica Gratiani ad dist. 20. verbo scientia, ibique alia glos. marginales, & Barb. n. 3. Gratian. qui testatur de veriori discept. 186. n. 47. 50. & 51.* & quia imperitia, æquiparatur culpæ, & non parum, peccasse intelligitur, extra ordinem Superioris arbitrio est puniendus, ut docet Menoch. de *arbitr. Judic. lib. 2. centur. 4. cas. 339. n. 1. 2. & 3.*

Episcopi autem, quia suspensionem, vel interdictum non incurrit, nisi de ipsis expressa mentio fiat *c. quia vero de sent. excomm. in 6.* excommunicantes per sordes, v. gr. comminando censuras etiam latæ sententiæ in Edictis, vel Synodo contra Clericos deferentes scelopum venatorium, vel exercentes negocia, & officia secularia, ludentes aleis, vel celebrantes in Ecclesiis Monialium, vel contra laicos ducentes diebus festis choreas, aut Jumenta onusta, vel cum Sponsa de futuro conversantes: ut inde concessione licentiæ prædicta agendi, lucrum faciant, & de facto percipiant; si ejusmodi Episcopi inveniuntur, essent à Sede Apostolica severa animadversione corrigendi, imò, & a regimine saltem ad tempus removendi, quia fiunt odibiles, & contemptibiles, & ex hoc traduntur subditi in ruinam, & imminet periculum destructionis, ex traditis à Patris. de *resig. benef. lib. 5. quest. 3. num. 172. & 174.* nam peccatum Prælatorum maximum est, & si publicum fiat pestilentia æquiparatur, de Mar. *Sal. sapient. in psal. 103. ver. 20. §. 4. n. 2. in fin.*

*De excommunicatione ferenda contenta
in c. 1. de offic. Vicar. in 6.*

Vicarii, seu Officiales generales Episcoporum Suffraganeorum interdum, sive propter carentiam scientiæ, sive propter deficientiam prudentiæ jurisdictionem Metropolitanæ, aut perturbant, aut co-

temnunt, vel etiam per Sordes in Officio delinquant: Unde Archiepiscopus, qui est in his casibus Judex Suffraganeorum, & eorum Officialium, si porrigatur querela per Promotorem fiscalem, vel per subditum suffraganei, & verificentur exposita, poterit Vicarium Suffraganei excommunicatione punire prævia declaratoria.

Sententiæ Declaratoriæ

F O R M U L A XXXI.

VIsis actis, & juribus coram nobis exhibitis, ex quibus constat de refectione appellationis per N. infra legitimum tempus ad nostrum Tribunal interpositæ a Decreto, seu Sententia vim definitivæ habente; *juris ordine servato lato*, seu lata à Vicario Generali Episcopi N. nostri Suffraganei, in causa verten. inter ipsum appellantem, & N. partibus ex altera: visa executione judicati non obstante inhibitione nostri Tribunalis, ac monitione cum præfixione termini ad comparendum, & allegandum, &c. sub pœna excommunicationis contra d. Vicarium exequuta, & attentata illius contumacia, dicimus, & declaramus d. Vicarium Generalem N. *in officio, & exercitio jurisdictionis graviter deliquisse, & jurisdictionem Archiepiscopalem, & Metropolitanicam læsisse, & propterea esse excommunicandum, prout nos eum excommunicamus, & excommunicatum esse declaramus, publicè per affixionem Cedulonum tam in hac nostra, quàm in Civitate N. denunciari volumus, & mandamus, cum, clausula, quod amoventes, lacerantes, vel deturpantes illos, etiam si Regulares sint, eo ipso excommunicationem incurrant.*

N. Archiepiscopus N.

S U M M A R I U M.

- 1 Appellatio à Decretis Episcopi datur, ubi adhibita fuit causæ cognitio, & num. 2. & 3.
- 4 Datur formula monitionis exequendæ contra Vicarium Suffraganei.
- 5 Relationi Nuncii standum est in pertinentibus ad proprium officium, non autem in aliis.
- 6 Citatio commissæ à Tribunali Ecclesiastico, si exequatur in Ecclesia valida est.
- 7 Vicarius Generalis Suffraganei, non solum puniri potest ab Archiepiscopo, quando offendit, vel urbat illius ju-

N. Actuarius.

- risdictionem, sed etiam quando abutitur jurisdictione in damnum & gravamen subditorum, & reicitur Lotter. & n. 8. 9. 10. & 11.*
- 12 Episcopus Suffraganeus, non debet Edicto prohibere, quod in sua Diocesi non exequantur sine sua licentia provisiones Archiepiscopi.
 - 13 Vicarius Generalis Episcopi, si sit ex ordine Regularium, an, & quando possit (si delinquat) ab Archiepiscopo puniri, ostenditur, & n. 14. & 15.
 - 16 Regulares non debent ab Episcopis assumi ad officium Vicarii Generalis, & adducuntur rationes, & n. 17. *Can.*

18 Canonici Regulares, possunt exercere officium Vicarii generalis, ubi eorum Superiores habent jurisdictionem in populum. 19 Lacerantes, vel amoventes Cedulones, excommunicationem incurrunt, & ab Inquisitore S. Officii puniri possunt. 20 Regulares amoventes, vel lacerantes Cedulones, ab Episcopo publicatos, excommunicationem in eis contra hoc attentantes comminatum incurrunt. 21 Censura comminata cum addito, eo ipso, ipso facto, ipso jure, secuto actu prohibito, statim ligat	22 Pœna positivæ, sive mixtæ, an, & quando ligent, & incurrantur absque Judicis declaratoria, & n. 23. 24 Vicarius generalis Episcopi Suffraganei, si monitus ad comparandum coram Archiepiscopo non compareat, vel compareat per Procuratorem, quomodo cum eo sit agendum ostenditur. 25 Vicarius Archiepiscopi, non potest construere processum contra Vicarium Suffraganei, præsentem Archiepiscopo in Provincia: at si construeret, ac pronunciaret validè ageret.

Denunciationis

FORMULA XXXII.

HIC auctoritate ordinaria denunciatur, & declaratur excommunicatus excommunicatione majori nobis reservata N. Vicarius, & officialis Generalis N. Episcopi nostri Suffraganei, ex eo quia appellationem infra legitimum tempus ab ejus Decreto appellabili ab N. ad nostrum Tribunal interpositam, noluit admittere, & non obstante nostra inhibitione ad ulteriora processit damnabili præsumptione: ut igitur ab omnibus evitetur præsentem in locis publicis Civitatis publicari jussimus, & anathema erit, donec nostræ jurisdictioni, & parti læsæ plenariè satisfecerit, & a Nobis absolvi meruerit. Amoventes autem, lacerantes, vel deturpantes hos Cedulones, etiamsi Regulares sint, pœnam excommunicationis eo ipso incurrant. Datum &c.

N. Archiepiscopus N.

Loco ✠ Sigilli.

N. Actuarius.

V E L

CON autorità ordinaria si denuncia, e dichiara scomunicato di scomunica maggiore à noi riservata N. Vicario, & Officiale generale di Monsignor Vescovo N. nostro suffraganeo, perche non ha voluto ammettere l'appellazione interposta nel termine legale da un suo Decreto definitivo appellabile da N. appellante al nostro Tribunale; anzi non ostante la nostra inhibitione, hà eseguito con dannabile disprezzo della giurisdizione Metropolitana il suo Decreto: onde acciocche da tutti sia evitato habbiamo ordinato che siano affissi, e publicati i presenti Cedoloni: e vogliamo che sia segregato dal consortio de fedeli fin tanto c'haverà alla nostra lesa giurisdictione-

tione sodisfatto, & alla parte. Che poi havrà ardire di rimuovere, lacerare, e sporcare i presenti Cedoloni, ancorche fosse Regolare, sia in pena ipso facto Scommunicato &c.

N. Arcivescovo N.

Luogo ✠ del Sigillo.

N. Attuario.

ADNOTATIONES.

- 1** *Juris ordine servato lato*. Hoc exprimitur hic in formula ad denotandum, quod appellatio debet admitti à Decreto, in quo fuit adhibita causæ cognitio ad utrumque effectum, etiam si agatur de re de sui natura non appellabili, ut sunt Decreta Visitationis, prout disponunt Decreta generalia *Clem. VIII.* quæ referuntur à Quarant. in *Sum. bullar. verb. Archiepiscopus post num. 20.* si enim coram Vicario Suffraganei, actum esset de causa visitationis, vel correctionis morum sine partis citatione, & nulla adhibita causæ cognitione, tunc appellatio non esset admittenda, nec concedenda inhibitiō saltem quo ad suspensivum, ut respondit *Sac. Cong. Conc. in Causa Regni Sardiniae 15. Maii 1700. ad primum* quam retulit *p. 2. tit. 15. ad form. 2. num. 8.* & in qua aliæ plures dantur ad dubia proposita responsiones, ex quibus instruitur Archiepiscopus, quomodo in praxi se gerere debeat, tam in admittendis subditorum Suffraganeorum appellationibus, quam in concedendis inhibitionibus. Est autem regula, quod in causis in quibus Episcopus potius ut Pater, & Pastor, quam ut Judex procedit, appellatio non admittitur, & tunc intrat dispositio *Concil. Trid. de ref. sess. 24. cap. 10.* ubi verò procedit uti Judex cum cognitione causæ, vel excedit modum in corrigendo, admittitur appellatio, & tenetur appellationi deferre, aliàs punitur ut habetur expressum in *c. de priore ubi glos. & DD. de appellat. Navar. consl. 1. n. 3. de appellat.*
- 4** *Ac Monitione*. Monitio, seu citatio ad comparendum exequenda adversus Vicarium suffraganei, debet esse personalis, ut illum arctet, & faciat contu-

macem: at quia, ut plurimum in his casibus citandus latitat, & non permittit, vel impedit se personaliter citari, ideo Archiepiscopus debet committere explicite suo Decreto, ut Vicarius suffraganei, si est reperibilis, citetur personaliter, sin minus ad valvas. Quare si constructo processu, sit relaxanda contra Vicarium suffraganei monitio; in Decreto relaxationis dicatur - *Citetur, & moneatur per Nuncium, Vicarius Generalis N. personaliter, quatenus sit reperibilis, sin minus ad Domum solitæ habitationis dimissa copia, vel ad Valvas Ecclesie Cathedralis N. ad comparendum coram Nobis in termino dierum, & dicendum, & allegandum &c. & Nuncius referat &c.*

Data enim hac commissione, & habita relatione Nuncii de diligentis factis pro exequenda monitione personali, & citandum reperire non potuisset, & de executione facta Domi dimissa copia, vel ad valvas Ecclesie Cathedralis loci, prout habuit in mandatis valide erit citatus, cum standum sit relationi Nuncii, ut tradunt *Genuen. & Ricc.* quos allegavi supra ad *Formul. 1. §. legitime exequuta*, quibus nunc addo *Gratian. discept. 60. n. 1. 2. & 3. Pac. Jord. elucub. tom. 3. lib. 14. tit. 1. n. 17. 84. & 89. Alciat. de presumpt. reg. 3. presumpt. 14. n. 1. 2. & 3. advertendo, quod si Nuncius aliquid aliud referret, v. g. citatum dixisse nolle comparere, vel verba injuriosa protulisse, non est illi super hoc deferendum, quia non pertinet ad suum officium, Pac. Jord. ibid. n. 17. Sayr. de censur. lib. 1. c. 9. n. 3. vers. si citatus: si autem illum personaliter citasset in Ecclesia, citatio valida esset *Barb. in c. cum parati n. 3. de appellat. Raynald. obser. crimin. tom. 1. cap. 1. §. 11. num. 51. & 54.* Si vero ad locum citandū*

nota

non detur tutus accessus, erit servanda praxis, quam tradidi in *d. Form. 1. d. §. legitime exequuta.*

7 In officio, & exercitio jurisdictionis graviter deliquisse. Per hanc clausulæ expressionem datur intelligi, quod Archiepiscopus non solum potest Vicarium suffraganei censura punire in casu figurato in Formula, super quo non cadit dubium; sed etiam in aliis pluribus in quibus abutitur jurisdictione & officio in damnum, & gravamen subditorum, prout colligitur ex *d. cap. 1. de offic. Vicar. in 6. ibique glos. in verb. rationabili causa, & hanc sententiam docent Genuen. in prax. c. mibi 91. nu. 2. Quarant. in Summ. Bullar. verb. Archiepiscopi auctoritas n. 11. Ric. prax. rer. for. Eccles. par. 3. resol. 22. n. 7. & 8. Gratian. discip. 169. nu. 14. Guazzin. Jun. ad defens. anim. lib. 2. defen. 1. cap. 7. n. 19. qui concorditer firmant, quod si Vicarius suffraganei v. g. privilegia Apostolica non servet, Sententias per gratiam, vel Sordes, aut censuras proferat sine scriptis: & alia similia in exercitio jurisdictionis committat, & delinquat, possit ad querelam subditorum suffraganei, Archiepiscopus in eum animadvertere etiam in prima instantia Pignatell. consult. 32. ubi refert Decretum Sac. Congreg. Concilii in Tarentina 15. Febr. 1642. tom. 1. & hos sequitur Passerin. in d. c. 1. de offic. Vic. n. 4. his verbis. Hujusmodi verò causæ plures recenseri possunt. Ut si Vicarius Episcopi non servet privilegia Sedis Apostolicæ, vel si sententiam proferat per pecuniam, aut gratiam aut per Sordes. Vel si aliquem excommunicet sine scriptis, Vel si impediatur causam appellationis delatam ad Archiepiscopum, Vel in pluribus aliis casibus; Quomodocunque enim delinquat in officio suo; Archiepiscopus est Superior, qui corrigere potest, & si opus est, potest Officiale suffraganei excommunicare.*

8 Et licet Lotter. de re benef. lib. 1. quæst. 22. nu. 100. sustinere nitatur, quod Metropolitanus non possit procedere, nec puniri Vicarium suffraganei delinquentem in officio, nisi quando delinquit offendendo jurisdictionem Metropolitanam, veluti si noluit deferre appellationi ad eum legitime interpositæ, vel illius in-

hibitionem sprevit, (ut in casu Formulæ) non autem si delinquat in officio alio modo, quia tunc, ut ipse ait, Judex fit proprius Episcopus: & Loterium sequatur Barbol. de offic. & potest. Episc. alleg. 54. n. 183. vers. quando Vicarius, Ventrigl. prax. par. 1. annot. 49. n. 36

Et demum alii distinguant, quod si Vicarius suffraganei in officio delinquat citra culpam Episcopi, Archiepiscopus non possit se immiscere, sed ad Episcopum pertineat de delicto Vicarii in officio commissio cognoscere, eumque punire: si verò delinquat, & Episcopus delicti, sed culpæ sit particeps ut quia Vicarium imperitum constituit, aut negligentes, sciens toleravit, tunc non ad Episcopum, sed ad Archiepiscopum pertineat causam cognoscere, quia tali casu si ipse Episcopus judicaret, & de causa cognosceret, simul fungeretur officio partis, & in propria causa judicaret, cum ut supponitur ejusdem culpe in aliquo modo fuerit particeps, & tunc teneatur de facto sui Vicarii usque ad refectionem damnorum, prout sunt Pirhing. in jus can. lib. 1. tit. 28. de offic. Vicar. n. 65. 66. & 67. & alii ab eo allegati Pac. Jord. tom. 2. lib. 12. tit. 1. n. 282. & seqq.

Adhuc mihi videtur, quod prima sententia absque ulla distinctione sit verior, & tenenda tanquam magis consona textui in citato *cap. 1. de offic. Vicar. in 6.* & cohærens glos. quæ illius verum sensum rimavit: & eam absolute sequitur Zecch. de Repub. Eccles. de Vic. Episc. c. 23. ver. 4. n. 4. & quæ dem, cum in textu dicatur cum Remensis Archiepiscopus in Officialem alicujus suffraganei sui excommunicationis Sententiam ex aliqua rationabili causa profert &c. dictio illa aliqua, quæ est universalis, debet verificari in pluribus, nec potest restringi sine violentia litteræ secundum sententiam Lotterii ad solum casum offensionis jurisdictionis Archiepiscopi, si enim hæc opinio vera esset, nulla tribueretur ex hoc textu jurisdictionis Archiepiscopo in Vicarios Suffraganeorum, cum turbantes illius jurisdictionem possint alio jure puniri, ut de communi Sperell. dec. 160. n. 35. quod tamen dici non debet.

Neque apud me vim facit distinctio 11
Pir-

Pirhing. Vicarii delinquentis in officio sciente Episcopo: a Vicario delinquentem citra culpam Episcopi. Quia cum Confistorium Episcopi, & Vicarii unum, & idem sit *cap. 2. de consuet. in 6.* & Episcopus dicatur facere, quod ejus Vicarius facit, ut ait *glos. in cap. 1. ver. per Episcopos de Cappell. Monac. in 6.* Barbof. *vol. decis. lib. 2. vot. 56. n. 68.* ratione affectionis, unionis, & interesse, Episcopus est Judex suspectus, & in utroque casu in propria causa quodammodo judicare diceretur. Experientia enim docuit, quod Episcopi, etsi participes non sint delictorum in officio commissorum a Vicario: tamen ne videantur Vicarium imperitum, vel improbum tolerasse, & sibi coaptasse, delicta abscondere, vel saltem minorare procurant, adeo ut fautores, & proprii honoris defensores potius, quam Judices censendi sint.

12 Sicuti turbata quoque diceretur jurisdictione Archiepiscopi; quando Episcopus Suffraganeus, vel ejus Vicarius Edicto, aut lege prohiberet, ne in diocesi exequi non debeant, nec possint, ordinationes & provisiones quæcunque Metropolitanæ sine sua expressa licentia, nam tale Edictum improbavit *S. Congr. Epif. in Vulturarien. 13. Maii 1603.*

13 Quid autem dicendum, si Vicarius Episcopi Suffraganei esset Clericus Regularis, an inquam posset Archiepiscopus in casibus supra expressis in eum animadvertere; & cum distinctione videtur respondendum; Si Vicarius ex aliquo ordine Regularium retinetur de licentia Sac. Congregationis, poterit illum punire: quia tali casu Superior, qui est Papa per organum Congregationis tacite consentit, quod Regularis exemptus, qui est sibi immediate subjectus, subjiciatur Episcopo, & per consequens Archiepiscopo, prout de jure, in his, quæ pertinent ad officium, & exercitium jurisdictionis, & cesset privilegium exemptionis, adeo ut de dolo, seu negligentia in susceptæ administrationis officio commissis, prout juris erit valeat puniri, ad *text. in cap. de privileg. in 6. Clem. 1. de testam.* ac etiam ipse Episcopus, qui de facto Vicarii tenetur usque ad refectionem damnorum parti illato-

rum condemnari, nisi sit omnis culpæ expers *Piafec. prax. par. 2. c. 3. art. 1. n. 16.* & alii mox allegati.

Si verò ab Episcopo Suffraganeo, Vicarius Regularis retineatur de licentia sui Superioris tantum, & tunc si appellationem ad Archiepiscopum interpositam in casu appellabili non admittit, vel inhibitionem ejusdem contempsit, poterit coerceri, & puniri, non tamquam Archiepiscopo subjectus, sed tamquam turbator jurisdictionis, ut admittit *Passerin. de stat. bon. tom. 3. qu. 189. art. 10. nu. 1017.* At si alio modo in officio delinqueret, v. g. per favorem, vel Sordes Sententias proferendo, poterit quidem tam Episcopo quam Archiepiscopo ad querelam subditorum contra eum inquirere, & processum construere, non tamen eum punire: sed esset pro punitione ad Superiorem Regularem remittendus: & ratio ea est, quia suscipiendo etiam de licentia sui Prælati Officium Vicariatus, non potuit sine licentia Sedis Apostolicæ se subicere, (in eo delinquendo) alienæ jurisdictioni, & privilegio exemptionis renunciare, nec quidem in una causa particulari, in alium jurisdictionem prorogare, ut fusè de more probat *Passer. loco mox cit. n. 753.*

Admonendi sunt igitur Episcopi, ne Vicarium suscipiant Regularem, (nisi sint in partibus infidelium) sine licentia S. Congreg. quam tamen non solet concedere nisi raro, & in locis ubi penuria sit Clericorum Secularium habilium, & Episcopus sit pauper, & Jurista: tum quia non decet Regularibus extrà Claustra manere, tum quia Regulares in facultate legali, & canonum (quæ necessaria est in judicando) ut plurimum, non sunt versati, tum demum quia judices esse non possunt, *c. de 17 presentium, & c. Monachi 16. q. 1. ubi glos. & DD. Paris. de resig. lib. 9. q. 4. n. 14.* ideoque ad hoc officium deputari, & assumi non debent, maxime si sint ordinis mendicantium, *Clem. 1. §. ad prioratus de regular. Nicol. in flos. verb. Vic. Gen. n. 34. & lucubr. can. lib. 1. tit. 28. n. 4. ver. nec Monachus, Pac. Jor. elucub. to. 2. lib. 12. tit. 1. n. 108. Pirhing. in jus can. lt. 1. tit. 28. n. 31. vers. sed neq; Clericus conjugatus in fin. quapropter nonnullis Episcopis, qui Vicario Regulari ute-*

ban-

bantur eadem Congregatio injunxit, ut de Vicario non regulari providerent, nempe *Asculano* in Piceno 15. Jan. 1597. *Motulensi* 8. Maii 1615. & *Epetii* sive *Spalatri* in Dalmatia 12. Aprilis 1619.

18 Canonici autem Regulares, & Monachi permittuntur, ut possint exercere hoc officium in locis ubi eorum Superiores, & Abbates habent jurisdictionem quasi Episcopalem Pac. Jord. loco citato n. 109. Nicol. d. n. 34. vers. vel nisi sit Abbas; expedit tamen etiam Abbatibus jurisdictionem in populum exercentibus pro bono regimine, uti operam Clericorum saecularium J. U. D.

10 *Amoventes, lacerantes, &c.* quia timendum est, quod Cedulones affixi in Civitate vel Dioecesi Suffraganei contra Vicarium, clanculum amoveantur, vel lacerentur, additur in Formula hae clausula ad reprimendam audaciam hoc attentare volentium. Etenim, qui Cedulones excommunicationis lacerant, aut deturpant graviter peccant, quia videntur de auctoritate Episcoporum male sentire, Censuras contemnere, atque irridere, & ignominiam Ecclesiae irrogare, & ideo non solum ab Episcopo censuras fulminant, sed etiam tanquam de haeresi suspecti à Tribuni S. Officii puniri possunt, ut tradunt Cherubin. in *Compend. Bullar. ad Constit. 56. Pii IV. Schol. 1. Caren. de Sanct. offic. par. 2. tit. 17. §. 2. uy. 7.* & sic incidunt in excommunicationem hic comminatum Ricc. *prax. rer. form. Eccles. par. 4. resol. 23. num. 1. & seqq.* & declaravit S. Congr. Episcop. in una *Cusentina* inter Delegatum Abbatis S. Joan. de Flore, & Curiam Archiepiscopalem die 8. Decembris 1699. proponent Em. Card. de Carpineo.

20 *Etiamsi Regulares sint.* Licet Regulares sint exempti à jurisdictione Episcopi, & non comprehendantur in ejus Edictis, hic tamen ratione offensae jurisdictionis possunt puniri, etiam censuris: unde si aliquis regularis amoveret, aut laceraret Cedulones, incurreret excommunicationem contra amoventes, & lacerantes fulminatam, praesertim (prout hic) quando nominatim exprimuntur, ut sine difficultate admittit Do-

nat. *de regular. tom. 1. par. 2. tract. 13. de exempt. religios. quæst. 29. per tot.* qui est testis contra regulares omni exceptione major.

Eo ipso. Quoties censura comminatur cum addito *eo ipso, ipso facto, ipso jure*, secuto actu prohibito, statim ligat, & afficit animam, absque alio ministerio Judicis, seu sententia declaratoria criminis, quæ necessaria non est, Amostaz. *de caus. piis lib. 21. cap. 9. num. 70.* Ventrigl. in *prax. par. 1. annot. 5. §. 1. num. 41.* quid quid sit in aliis pœnis positivis, & mixtis, v. g. privationis, officii inhabilitatis, caducitatis, &c. in quibus, quia nemo tenetur sponte se prodere, nec se infamare, aut suis bonis privare, secundum sententiam plurimorum, pœna non incurrit ipso jure, saltem in foro conscientiae, sed requiritur, quod Judex pronunciet, crimen fuisse commissum, & dicitur declaratoria facti, de qua quæstione Ventrigl. ubi supra num. 42. Donat. *prax. rer. regular. tom. 1. par. 2. tract. 4. de violat. c. i. sur. quæst. 27. per tot.* & latè Passerin. *de elect. cap. 25. quæst. 51. à numer. 624. cum seqq.* & melius explicabitur in tit. de Suspension.

Veruntamen etiam in his pœnis nulla requiritur sententia declaratoria facti, quando non exigunt aliquem actum Judicis, sicuti sunt pœnae illae, quibus quis incapax efficitur alicujus actus, vel incapax alicujus rei, vel quando non per modum pœnae, sed conditionis, & formae essent appositae, prout sunt illae, quae leguntur, & exprimuntur in Decreto Clementis VIII. pro Regularibus ordinandis, per extensum dato par. 1. in *Appendice pag. 294.* ut benè distinguendo firmat Graff. *decis. aur. par. 1. lib. 2. cap. 11. numer. 53. 54. 56. & 57.* tunc inquam, si incapax ingeritur, vel alius modum, & conditionem non adimplet, pœna in foro conscientiae suum effectum sortitur absque alio actu Judicis, ut Graff. probat.

Porrò Vicarius Suffraganei, si ab Archiepiscopo monitus compareret per se ipsum, vel per legitimum Procuratorem, esset audiendus, & si exceptiones relevantes deduceret, cur non debet excommunicari, a fulminatione censura-

surarum abstinendum est, donec excusationum subsistentia recognita, ab impio crimine sufficienter se purget. Si autem delictum fateatur, & veniam petat, tunc recepta ejus confessione, & exculpatione scripto facienda, & in Cancellaria repouenda: ac facta per eum saltem per Epistolam expressione obsequiorem erga Archiepiscopum, tam nomine proprio, quàm Episcopi, admitti debet ad veniam, dummodò non sit recidivus. Si verò à comminatione censurarum, legitime appellat, appellatio admittenda est, ut alibi supra dixi, cum præfixione termini ad illam prosequendam.

25 Et est advertendum, quod sicuti Vicarius Generalis Archiepiscopi nullam habet potestatem, aut jurisdictionem in Suffraganeos ob eminentiam officii Episcopalis, nec in aliquem Sententiam interdicti, Suspensionis, aut excommunicationis proferre, quando Archiepiscopus est in Provincia *c. r. §. Officiales de offic. judic. ord. in 6.* ita nec in Vicarios Suffraganeorum generales jurisdictionem exercere potest præsentente Archiepiscopo,

Pirhing in jus can. lib. 1. tit. 28. n. 66. §. Porro. Et propterea Archiepiscopus, ad evitandam quæstionem processus nullitatis, debet ipsemet contra Vicarios generales Suffraganeorum, processus instruere, & acta subscribere, quando est in Provincia, vel non longè distans, ut habetur in *d. cap. 1. de offic. ord. in 6.* licet de juris rigore sententia lata in Suffraganeum, vel in ejus Vicarium, à Vicario Generali Archiepiscopi in ejus præsentia, sit valida, ut tenet cum *glos. in verb. attentent. Passerin. in d. cap. 1. n. 31.*

De excommunicatione ferenda contenta in c. Monasteria de vit. & honest. clerici.

Frequentissima est inspectio, quæ cadit super intelligentia hujus cap. quia passim transgreditur: ideoque hic aliqua pro illius observantia in praxi notanda sunt, & ubicumque utendum erit censura ad removenda scandala poterit Episcopus ad declaratoriam modo sequenti devenire.

Sententiæ Declaratoriæ.

F O R M U L A XXXIII

Visa relatione, & instantia Promotoris Fiscalis, & informatione judicialiter capta, ex qua constat *N. laicum frequentare Collocutorium Monasterii Monialium N. contra prohibitionem expressam nostri Edicti, & monitionem specialiter factam, visa monitione ad comparandum, & dicendum causam quare &c. legitime exequuta, & nihil quod illum excusare possit deducto, ad removenda scandala, & ad tuendam clausuram d. Monasterii, dicimus, & pronunciamus d. N. esse excommunicandum, prout nos vigore præsentium excommunicamus, & excommunicatum declaramus: Cedulones contra eum decernimus, & publicari mandamus, omni &c.*

N. Episcopus, (sive Vic. Gen.) N.

N. Actuaris.

SITUS

S U M M A R I U M.

1. Actuum frequentia in criminalibus, induciur ex duobus actibus, in aliis causis, tres, vel quatuor vi-ces sufficiunt, juxta tamen Judicis arbitrium.
2. Accessus ad Monasteria Monialium per-tinent ad custodiam clausuræ.
3. Prohibitio alloquendi cum exteris, fit ipsis Monialibus, tanquam subditis.
4. Prohibitio accessus ad collocutoria Mo-nialium, non debet fieri sub pœna Excommunicationis latæ sententiæ, & afferuntur rationes.
5. Secus contra accedentes ad malum fi-nem, vel scribentes obscœna.
6. Scribentes Epistolas Monialibus, non comprehenduntur in Edicto, præser-tim quando Epistole non pervene-runt ad illarum manus, & n. 7. & 8.
9. Clerici frequentantes Monasteria Mo-nialium, qua pœna sint coercendi ostenditur, & n. 10.
11. Regulares frequentantes Monasteria Mo-nialium etiam ipsis subjecta, censuris, etiam reservatis, coercentur.
12. Episcopus contra sæculares frequentan-tes, non debet uti censuris, nisi, in-casibus, qui generant scandalum.
13. Proponuntur remedia pro ruenda re-gula, & clausura, & n. 14. 15. 16. & 17.
18. Cardinalis Petruccius erigit Æstii no-vum Monasterium Monialium & re-jicitur Anonimus Historicus, & 19. & 20.
21. Inquisitus de frequentatione Monaste-rii Monialium, a comminatione, seu declaratoria censurarum non ap-pellat.

Sententiæ Declaratoriæ

F O R M U L A XXXIV.

HIC auctoritate ordinaria denunciatur, & declaratur excommunicatus N. laicus, ex eo, quia in spretum Sac. Canonum, & nostri Edicti, Collo-cutorium Monasterii Monialium N. cum scandalo, & Sac. Virginum perturba-tione absque ulla rationabili causa temerè etiam post specialem admonitionem frequentare præsumpsit. Ut igitur ab omnibus evitetur, &c.

N. Episcopus; sive Vic. Gen. N.

Loco ✠ Sigilli.

N. Actuarius.

V E L

COn autorità ordinaria si denuncia, e dichiara scomunicato N. perche in disprezzo de Sacri Canoni, e del nostro Editto, hà con scandalo, e per-turbatione delle Religiose e senza causa, e occasione alcuna ragionevole, anche dopo l'ammonitione speciale, frequentato temerariamente il Parlatorio del Mo-nastero delle Monache N. ed acciocche sia da tutti evitato, &c.

N. Vescovo, ò Vic. Gen. N.

Luogo del ✠ Sigillo.

N. Attuario.

AD-

ADNOTATIONES.

1 **N** LAICUM FREQUENTARE.

Quis dicatur frequentare, ad hoc ut dici possit hujus canonis transgressor, certa regula definiri non potest: nam licet in criminalibus duo actus frequentiam inducant, ut vidimus supra in delicto Concubinatus, est *glos. in c. mos dist. 1.* & etiam in terminis istius canonis frequentia alloquendi cum Monialibus, censeatur inducitur ex duabus vicibus, ut tenent *glos. ibi in verb. frequentare Gratian. discept. 393. num. 17.* tamen, ut alii volunt, & præsertim citato *glos. in d. cap. mos distinct. 1.* in rebus non Criminalibus, tres vices non sufficiunt ad inducendam consuetudinem, sed quod saltem requiratur numerus quaternarius; ideoque ad judicandum de hoc, est requirendum arbitrium prudentis Judicis, qui pensatis circumstantiis personarum, rei, seu negotii gerendi, scandali, periculi, loci, & finis de frequentia actuum judicabit, Barb. *de Offic. & potest. Episc. alleg. 102. numer. 70.* Bonacin. *de clausur. quæst. 3. punct. 2. numero 4.* & alii quos refert Donat. *prax. rer. regular. tom. 4. tr. 6. de access. ad monial. q. 3. numer. 6.* Pelizar. *de Monial. c. 5. numero 197.*

2 *Contra prohibitionem expressam nostri Edicti.* Prohibitio accessus ad Monasteria Monialium, Pertinent ad custodiam Clausuræ, ut jam dixi *par. 1. tit. 1. ad form. 3. numer. 9.* & docet Donat. *prax. rer. regular. tom. 4. tract. 3. de clausur. Monial. quæst. 5. num. 1. & 2.* Pignatell. *consult. 85. num. 35. tom. 6.* quæ cum sit materia gravis, & obliget sub mortali, nisi parvitas materiæ excuset, Bonacin. *de clausur. & pæn. viol. quæst. 3. punct. 3. num. 1.* & a Summis Pontificibus, & Sac. Concilio Tridentino, fuerit præcepta; ut facilius vota præcipue castitatis servantur, & finis religiosæ vitæ consequatur: summo studio ab Ordinariis locorum elaborando est, ut Sanctimonialia ab hominum colloquiis abstineant.

3 Formula edicti prohibitionis accessus sæcularium ad Collocutoria, data fuit

par. 2. tit. 15. form. 15. pag. 188. in qua prohibitio alloquendi cum exteris directè, & præceptivè fit ipsis Monialibus, sæcularibus verò per modum monitionis: & hoc quia (ut mihi visum fuit) subditis immediatis magis propriè præcipitur, quam cæteris, qui subditi sunt occasione: præsertim Monialibus (hac in parte etiam exemptis) quæ Superioribus obedientiam præstare voverunt.

Hoc autem Edictum, sive concipiatur prout in formula a me data, sive alio modo, non debet contra accedentes sine licentia, continere pœnam excommunicationis latæ sententiæ, sed comminatoriæ tantum, tum quia S. Congr. illam non approbat, ut pluribus Decretis relatis testatur Nicol. *in flos. in verb. accessus n. 6.* tum quia Edictum non facit verum contumacem, neque inducit in transgressorem dolum, & præsumptionem, quem, seu quam *text. in d. c. monasteria* requirit, ad hoc ut, quis possit excommunicari, ut patet ex illis verbis - *si sine manifesta, & rationabili causa frequentare præsumpsit,* quæ dolum, & temeritatem denotant, & sic exigitur specialis monitio, antequam transgressor excommunicetur, cum non sufficiat generalis per edictum, ut de mum, quæ a tale Edictum continens casus, qui excusationem rationabilem admittunt, est nullum tanquam factum contra dispositionem juris, ut de Edicto emanato sub pœna excommunicationis contra laborantes in die festo, tradit D. Raynald. *observ. crimin. tom. 1. cap. 1. §. 9. numer. 79.* Quidquid sit dicendum de illis, qui accedunt ad malum fidem, vel obscena scribunt, aut amatoria, tam monialibus, quam aliis mulieribus in clausura manentibus; hi etenim excommunicatione reservata latæ sententiæ innodandi sunt in Synodo.

Advertendum secundo, quod Edictum prohibens simpliciter colloquium, non comprehendit scribentes Epistolas, nisi expressè de eis fiat mentio juxta opinionem Gavant. *manual. Episc. verb. Monialium communes leges num. 24.* Donat. *prax. rer. regul. tom. 4. tract. 6. quæst. 10. numer. 1.* at etsi illos comprehenderet, secundum opinionem Pignatell.

Con-

- Consult. 28. tom. 2. quem sequitur D. Ursai *Instit. crimin. lib. 3. tit. 5. nu. 195.* non incidunt in pœnam scribentes, quando eorum litteræ ad moniales non pervenerunt, Navar. *conf. 19. de sent. excom. Graff. lib. 5. part. 1. de sent. excom. consl. 16. n. 26. & consl. 22. n. 34.* Donat. *loco citato quæst. 11. per tot. & prohibens simpliciter colloquium cum Monialibus, cum sit pœnale, non comprehendit Novitias, Graff. d. conf. 22. Donat. ubi supra quæst. 17. n. 1. & 2.* His igitur ponderatis Ordinarius juxta loci exigentiam suam Edictum formabit.
- 9 Clerici autem frequentantes Monialium septa debent, si sunt in Sacris, ab Officio suspendi, præcedente tamen monitione *ad desistendum* quæ ut mox dixi præcedere debet vindictam ut monet *text. ibi - & si non desisterint*: idest si monitus, *glos. ibi & Barbof. de jur. Eccles. lib. 1. cap. 44. num. 153.* alii vero minorum ordinum Carcere, & aliis pœnis puniantur: non enim Ordinarius in tuenda Clausura habet restrictam facultatem puniendi frequentantes Censuris tantum; sed aliis pœnis sibi bene visis illos potest coercere, ut habetur expressè in *Concil. Trid. sess. 25. cap. 5. de regular. ibi --- atque contradictores per Censuras Ecclesiasticas, aliasque pœnas quacunque appellatione postposita compescentes.* Donat. *prax. rer. regul. 10. 4. tract. 6. de access. ad monial. q. 18. n. 4.*
- 10 At ordinarius si Clericos frequentantes carcere punire decernat, servare meminerit dispositione *text. in cap. si Clericos 15. de sent. excom. in 6. ubi hæc habentur -- eosdem quoque Clericos si, de parendo juri tibi fidejussoriam dederint cautionem, detinere non debes nisi excessus enormitas, vel alia causa rationabilis, eos suaserit detinendos.*
- 11 Regulares autem puniuntur juxta præscriptum Decretorum *Sixti V. Urbani VIII. & Sacr. Congreg. Concilii*, quæ per me relata fuerunt in *pa. 1. tit. 11. ad for. 18. & in Appendic. pag. 309. & 310.* qui & ulterius accedentes, & frequentantes Monasteria Monialium, etiam ipsis subiecta, nulla eis suffragante exemptione, ab Ordinario Censuris sibi reservatis, & latæ sententiæ coerceri possunt, ut patet ex *Monacel. Formul. Pars III.*

Decreto per extensum relato a Lantusc. in *theatr. regular. in verbo Episcopus n. 3.* in quo sic habetur.

„ Die 26. Junii 1627. in una Viterbien. quæsitum fuit. An Episcopus ob clausuram custodiendum, etiam in Monasteriis Regularibus, subiectis, possit excommunicationis latæ sententiæ pœnam sibi reservatæ imponere, circa aperitionem Ostii Clausuræ extra casus indigentie, nec non circa accessus, & colloquia, cum Monialibus, dictaque excommunicatio liget, nedum Regulares accedentes, verum etiam Moniales, facta de illis mentione, adeo ut Superior Regularis ab hujusmodi excommunicatione absolvere nequeat Sac. Congr. Cardinalium Concilii Trid. Interpretum respondit Episcopum posse.

F. Card. Verospius.

Franciscus Paulutius Sac. Cong. Secr.

In Registro hujus Congr. fol. 42.

Ad removenda scandala. Hoc dicitur 12 in Declaratoria ad instructionem Ordinarii, qui uti non debet gladio Censurarum contra frequentantes, si in subsidium, & in locis, & casibus particulare generantibus scandalum, & corruptelam, quæ alio modo, & via removeri non possint, ut erat in casu, quem retuli *par. 1. tit. 11. in præludio nu. 3. pag. 226.* quotiescunque enim multis grassantibus exemplo opus est, pœnæ possunt augeri, ut multis delinquentibus pœnæ unius sit metus multorum, ut inquit *text. in l. aut facta §. fin. ff. de pœn.*

Cæterum, ut Virgines Deo dicatæ Immaculatæ se custodiant ab hoc sæculo, & ab eis procul recedant vana, efficaciora remedia sunt. Primum, prædicatio verbi Dei, quod sanat, & captivat intellectum ut dicit *Psaltes psal. 106. misit verbum suum, & sanavit eos*: imo sanat omnia ut ait *Sapiens -- sermo domini sanat omnia Sap. 16.* frequentatio Orationis, & Sacramentorum, hæc enim si debito modo fiant, plus obtinent, quam remedia legalia.

I Se-

- 14 Secundum remedium pro introductione, reformatione, & manutatione observantiae regularis est, accretio reddituum, & vita communis, & ubi facultates monasterii alio modo augeri non valeant, promoveatur unio Monasteriorum, suaviter tamen, & absque ulla monialium coactione.
- 15 Tertium remedium est, nova fundatio cum Dote sufficienti, pro observantia vitae communis, & cum prefixione numeri Monialium qui augeri non possit ac sub regula, & Constitutionibus, quibus prohibeatur Monialibus accessus ad Crates collocatorii.
- 16 Primum remedium adhibent omnes illi Episcopi, & alii Ordinarii, qui monitum Apostoli ad *Colos. 4.* memorantes, vident ministerium, quod acceperunt, & illud implent.
- 17 Secundum remedium adhibuit Episcopus Camerin. qui cum licentia S. Congr. Episc. & Regul. proponente Clar. m. Car. Petruccio sub *die 8. Aug. 1698.* obtenta, univit Monasterium Monialium sub titulo S. Joannis, altero sub titulo S. Hieronymi Terrae S. Genesii, cum obligatione servandi vitam communem, Unionem dirigente eodē Cardinali juxta mentem S. Congr. Item Episcopus Nucerinus in Umbria, qui eadem, imō & Apostolica facultate suffultus, Moniales Monasterii sub tit. S. Clarae Terrae Gualdi, una cum bonis transtulit, & univit monasterio Monialium S. Margaritae ejusdem loci de *monse Martij 1704.* & hoc obtinere quamvis moniales unitae diversam regulam primò profiterentur.
- 18 Tertium remedium (præter primum cum Monasteriis jam erejectis) amplexus fuit laudatus Card. Petruccius, dum erat Prælati, & Episcopus Aësinas, qui Conservatorium Virginum sub regula tertii Ordinis S. Francisci in d. Civitate existens, ad novum Conservatorium à fundamentis ære, & industria propria, ac impensa 4. m. scutorum circiter sub titulo SS. Trinitatis constructum animo introducendi Clausuram transtulit de anno 1684. Regulam antiquæ observantiae Montis Carmeli sub Constitutionibus S. Mariæ Magdalenaë de Pazzis in (quibus accessus ad

Crates Monialibus prohibetur) Observandam dictis Virginibus dedit, de Ecclesia anno 1694. providit, & denique superatis concordia obstaculis, quæ interponebantur circa pertinentiam bonorum pro erectionis Dote assignatorum sub *die 19. Aprilis 1697.* proponente Emin. Cardinali Colloredo, & me scribente, gratiam erectionis in Monasterium obtinuit sequenti Decreto.

Pro confirmatione Concordiæ, & erectione Conservatorii in Monasterium cum Clausura, juxta eandem Concordiam, & formam præscribendam ab Em. Petruccio per litteras in forma Brevis.

In executionem hujus rescripti, idem Cardinalis, formam, numerum, & conditionem Virginum recipiendarum præscripsit: litteras in forma Brevis (in quibus Fundator, & Protector nuncupatur,) suis expensis sub *dat. 28. Septemb. ejusdem anni,* obtinuit, & expedivit, scuta mille sub nomine pii benefactoris de proprio Monialibus Convertitis transigentibus pro æquanda, & exequenda Concordia rogitu q. Francisci Matoffi Cancellarii Episcopali sub *die 14. Octob. anni prædicti,* solvit, & tandem post multos labores, & expensas non modicas, & cursum tresdecim annorum, anno præfato 1697. nondum elapso, Clausuram optatam (Episcopo ejus Successore in litteris Apostolicis Delegato exequente) introduxit.

Oportuit in hoc tertio exemplo, & remedio totam facti seriem minutatim exponere, quia quidam Anonimus compilator Historiæ Aësinæ posthumæ, & defectuosæ (ut ipse fatetur in Epistola ad lectorem) q. Thomæ Baldassini, Typis editæ Aësii anno 1703. facti ignarus, in Cronologia Episcoporum de Civitat. p. 3. c. 2. pag. 180. dicit. *Il quarantesimoprimo è Mons. Alessandro Fedeli d'Urbino presente Vescovo vivente, da Innocent. XII. trasferito al Vescovato di Jesi l'anno 1696. Ha eretto, e ridotto in Clausura l'esemplarissimo Monastero della SS. Trinità &c.*

Cujus Historiæ, seu compilatoris assertio in secunda parte, non solum est æquivoca, sed insubsistens, & erronea

ex supra narratis Illustriss. enim hodiernus Episcopus Alexander Fidelis, qui anno 1696. successit in Episcopatu, non Fundator, sive Erector, (ut male supponit Historicus) sed gratiæ erectionis a dignissimo Cardinali Petruccio obtentæ fuit merus Executor. Ne igitur lectores Historiæ ejusmodi decipiantur, & honori, ac merito tanti Cardinalis deroget devota posteritas, hæc in obsequium veritatis, absque periculo aberrandi advertenda propono.

21 *Et publicari mandamus.* Si reus a committatione, seu declaratoria hujus censure appellet, non poterit publicationem Cedulorum suspendere, quia non admittit appellationem, ut habetur in *cap. periculo de stat. regular. in 6. ibi -- contradictores, atque rebelles per censuram Ecclesiasticam appellatione postposita compescendo*, quæ Constitutio iterum, a Concilio Trid. innovata in *c. 5. sess. 25. de regul. eandem vim retinuit, & rigorem, mandans illam observari eisdem ferè verbis inobedientes, atque contradictores per Censuras Ecclesiasticas, aliasque pœnas quacunque appellatione postposita compescentes*, quod verum est, quando Ordinarius servatis servandis, & modo in formula, & annotationibus supra insinuato processu, aliàs enim nulliter, & in justè ad Censuras deveniret.

Advertendo, quod ubi accessus ad Monasteria Monialium præter prohibitionem Episcopi, esset quoque laicis prohibitus vigore bannimentorum Magistrat-

tus, seu Principis sæcularis, tunc contraventio, quo ad Sæculares, esset delictum mixti fori, & posset puniri ab utroque Judice, Sabell. *sum. div. tract. §. Monasteria numer. 20. vers. Florentia tamen.*

De excommunicatione contenta in capi. 18. sess. 25. de Regular. Concil. Trident.

Sapientissimi PP. Concilii Tridentini consultè psalmographi verba recolentes, quibus voluntariè se Deo sacrificare pronunciat, & voluntaria oris sui beneplacita fieri in conspectu Dei obsecrat: anathemati subjecerunt omnes, & singulas personas cujusvis conditionis, si quomodocunque coegerint aliquam Virginem, vel Viduam invitam ad suscipiendum habitum Religionis, vel earundem voluntatem illum accipiendi impederint. At malum, quod ab Ecclesia eliminare studuit hoc Decreto Concilium, jam hodiè ingravescit, & maximam exoptat Episcoporum vigilantiam, nè Virgines Parentum, aut fratrum imperio coacte, statum, quem non elegerunt, invitæ suscipere adstringantur. Quare si post susceptum in Religionem habitum, vel post emissam professionem, constet de vi illata, præter declarationem nullitatis susceptionis habitus, & respectivè professionis, Decreto judiciali faciendam, poterit ordinarius ad declaratoriam excommunicationis cogentem devenire.

Sententiæ Declaratoriæ.

F O R M U L A XXXV.

ATtenta comparitione, & instantia Sor. N. in Sæculo N. Monialis professæ (sive Novitiæ) in Monasterio N. & intra Clausuram degentis retento habitu de, & super nullitate suæ professionis coram nobis intra quinquennium judicialiter introducta, visis juribus pro illius parte exhibitis, toto processu desuper constructo, ex quibus constat de vi eidem illata, & de metu cadente in constantem Virum incusso ab N. ad suscipiendum habitum Religionis, & emittendam professionem in dicto Monasterio: dicimus, & declaramus, professionem (sive habitus susceptionem) per d. N. emissam, fuisse & esse nullam, & ad observantiam regulæ, Monasterii ipsam minimè teneri, eique propterea licuisse & licere absque

Votorum violatione ad Saeculum redire, & à Clausura egredi, prout nos licentiam egressus liberè concedimus.

Item per caput separatum dicimus, & declaramus N. qui vim, & metum intulit, & d. N. ad suscipiendum habitum Religionis, & emittendam in cap. 18. sess. 25. de Regul. Concilii Trid. (vel si agatur de professione Viri. esse excommunicandum, prout excommunicamus) & tanquam excommunicatum; esse publicè denunciandum, prout nos denunciari volumus, & mandamus.

N. Episcopus N.

Loco ✠ Sigilli.

N. Actarius.

SUMMARIUM.

- 1 Qui vult allegare nullitatem suæ professionis, non auditur, nisi retento habitu Religionis intra Claustra.
- 2 Ex aliqua justa causa potest audiri extra Claustra retento habitu.
- 3 Qui vult reclamare, post quinquennium debet obtinere restitutionem in integrum à Papa.
- 4 Religiosi viri professi in Domibus non designatis, super nullitate eorum professionis non audiuntur nisi coram Sac. Congreg. Concilii.
- 5 In processu construendo super nullitate professionis, citandi sunt, qui habent interesse.
- 6 Cogentes Virgines, vel Mares ad suscipiendum habitum Religionis sunt excommunicandi, & n. 7. 8. & 9.
- 10 Parentum confessio de vi illata, sufficit ad inferendas censuras, non autem ad annullandam professio-

- nem, & numer. 11.
- 12 Ad iudicandum an metus incussus sit sufficiens, nec nē ad annullandam professionem, plura consideranda sunt, & num. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. & 22.
 - 23 Hermaphroditus, qui valide professus fuit, an possit à Religione dimitti absque licentia, Papæ, referuntur DD. Sententiæ, & num. 24. 25. 26. 27. 28. & 29.
 - 30 Hermaphroditus est irregularis.
 - 31 Hermaphroditi dicuntur Androgyni, quorum species abundat in America.
 - 32 A censura inflicta contra cogentes feminas, vel Viros ad suscipiendum habitum Religionis, an detur appellatio ostenditur.
 - 33 Ordinarius procedens ad censuras vigore rescripti Sac. Congregationis, quid ager debeat indicatur & nu. 34.
 - 35 Cogentes ad suscipiendum habitum Religionis, iuste excommunicantur.

Denunciationis

F O R M U L A XXXII.

HIC auctoritate ordinaria denunciatur, & declaramus excommunicatus N. excommunicatione majori, ex eo, quia vi, metuè cadente in constantem virum incusso, coegit N. ad suscipiendum habitum, & professionem emittendam in Monasterio N. contra expressam prohibitionem Sac. Canonum, & Con-

& Concilii Tridentini. Ut igitur ab omnibus evitetur presentes jussimus publicari: & excommunicatus existet donec peracta condigna penitentia meruerit, &c.

N. Episcopus N.

Loco ✠ Sigilli.

N. Actuarius.

V E L

Con autorità ordinaria si denuncia, e dichiara scomunicato di Scommunica maggiore N. perche con le violenze, e con timore cadente nell'huomocostante, ha indotto, e forzato N. a pigliar l'abito della Religione, e far professione delli tre Voti solenni nel Monasterio N. contro l'espressa proibizione del Sacro Concilio di Trento, Ed accioche sia da tutti evitato, &c.

N. Vescovo N.

Luogo ✠ del Sigillo.

N. Actuario.

ADNOTATIONES.

- 1** **ET INTRA CLAUSURAM DE-**
GENTIS RETENTO HABI-
TU. Ex hac Formula enunciativa percipere facile est, quod sive femina, sive vir, & sive infra quinquennium, sive post, velit dicere de nullitate, suæ professionis, non debet audiri, nisi maneat intra Claustra retento habitu Religionis, juxta expressam dispositionem Concilii cap. 19. sess. 25. de regular. & Decretorum sæpè emanatorum Congregationis, & in specie de femina, quæ à Monasterio aufugerat in *Bisuntina* 23. Martii 1697. & de viro in *Mantuana* 15. Junii ejusdem anni, & alibi frequenter, rescribendo contra illos, qui propria auctoritate habitum deposuerunt, & petunt audiri -- *reassumat habitum, redeat ad Claustra, & postea supplicet.* & hoc servat etiam in Religioso formaliter à Religione ejecto, ut in una *Papien. restitutionis in integrum* 15. Martii 1692.
- 2** Verum est tamen, quod si aliquis Religiosus, aut Religiosa, non temetè, sed *Monacel. Formul. Pars. III.*

ex aliqua justa causa habitum Religionis dimitteret, v. g. quia non posset habere licentiam eundi, vel constituendi Procuratorem ad reclamandum, vel prohiberetur causas nullitatis coram Ordinario proponere, & ad Urbem accederet, vel in aliud Monasterium aufugeret sine scandalo, posset reassumpto habitu, etiam extra Claustra audiri, prout plures auditos fuisse tempore suo testatur *Navar. commentar. 4. de Regular. num. 87.*

Intra quinquennium, Hoc necesse est exprimere in declaratoria, ut appareat de legitima facultate judicantis: cum Ordinarius post lapsum quinquennii à die emissæ professionis non possit se ingerere, ut Concilium disponit in *d. c. 19.* sed qui post quinquennium vult reclamare, debet habitu Religionis retento recurrere ad Papam pro obtinenda restitutione in integrum, qui solet, vel per Commissionem Ordinario directam cum clausula - *constitit tibi de expositis,* &c. vel per organum Sac. Congregat. Concilii auditis partibus concedere, I 3 con-

confitito de nullitate, & de impedimento clamandi intra quinquennium, Donat. *prax. rer. regul. tom. 4. tract. 12. de profes. monial. quest. 30. num. 2. Sacr. Congr. Concilii in Mantuana 18. Maii 1697.*

⁴ Viri autem recepti, & professi in Domibus non designatis contra formam Decretorum *Clementis VIII.* nullitatem eorum professionis ex hoc capite allegantes non solum post quinquennium coram Ordinario loci, & Superioribus audiri non possunt, sed etiam intra quinquennium reclamantes tenentur, tam ipsi, quam eorum Superiores eorum iura deducere coram Sacr. Congr. Concil. quod si non fecerint, & recedere à Monasterio præsumperint, tanquam Apostatæ puniuntur, Superiores verò, qui in cognitione Causæ se ingesserint, vel professos eiecerint, Censuras latæ Sententiæ, incurrunt, ut habetur ex Decreto *Urbani VIII.* quod per extensum referunt Donat. *prax. rer. regular. tom. 2. part. 2. tract. 8. de Domib. Novit. q. 9. n. 8. Corrad. prax. disp. lib. 5. c. 14. num. 11.*

⁵ *Desuper constructo.* In fabricatione processus super nullitate professionis, & restitutionis in integrum, ut legitime dicatur constructus, citandi, & audiendi sunt, non solum Religio, sed etiam donatarii, seu Renunciatarii, vel eorum hæredes, vel similes interessè habentes in bonis professæ: seu professi prout contra Donat. *in prax. rer. regul. tit. 2. par. 2. tract. 12. de reclamat. profess. q. 19. num. 11. tenet Passer. de hom. stat. tom. 3. qu. 189. art. 10. n. 435. cujus opinionem sequuta est S. Congr. Concilii in Cathacen. restitutionis in integrum 20. Aprilis 1697. & in Papien. 15. Junii ejusd. anni.*

⁶ *De vi eidem illata.* Cogentes Virgines, vel Viduas ad suscipiendum habitum Religionis aut ad profitendum, sicuti, & auxilium, & favorem ad id præstantes, sunt feriendi gladio excommunicationis, ad quam fulminandam, & publicandam, satis est, quod constet de vi illata, & metu incusso; etiam si vim passo non concedatur regressus ad sæculum, vel restitutio in integrum, utpotè quia tacitè, aut expressè professionem ratificavit, imò si ve agatur de vi illata

fœminæ si ve Viro, ut pluries resolutum vidi à Sacr. Congr. Concilii, nempe quo ad Viros in *Hispalen. 23. Septembr. 1690.* in qua agenti pro restitutione in integrum adversus lapsum quinquennii illam dene-gavit, addens resolutioni, & *Archiepiscopus procedat ad censuras contra Patrem si adhuc vivat. In Bononien. 26. Septembar. 1699.* pariter restitutione in integrum denegata, fuit additum -- & *Em. Archiep. procedat contra Matrem cogentem prout de jure. In Mediolanen. 6. Febr. 1700.* in qua dubio proposito -- *an sit concedenda restitutio in integrum adversus lapsum quinquennii: responsum fuit -- Ordinarius procedat juris remediis contra Patrem cogentem.*

Et quo ad fœminas. In *Tolonen. 28. Febr. 1693.* in qua concessa instanti restitutione in integrum, fuit additum -- & *Episcopus procedat contra Patrem. In Conversan. Nullit. profess. 20. Julii 1698.* Congr. particularis deputata sex sapientissimorum Cardinalium, quorum unus erat *Em. D. meus Card. Petruccius,* resolutioni pro nullitate professionis cap-tæ addidit -- & *Ordinarius procedat contra eos, qui Oratricem coegerunt, & respective concilium, & favorem præstiterunt ad formam Concilii sess. 25. cap. 18. de regul. In Montis Politiani 30. Augusti 1698.* concessa Puellæ reclamanti restitutione in integrum, quia Episcopus erat consanguineus -- *mandavit confici processum per viciniorum contra cogentes ad formam Concilii. In Cephaluden. 18. Julii 1699.* concessa Virgini recurrenti restitutione in integrum addidit -- *Et Episcopus procedat contra Patrem cogentem ad formam Concilii.*

Licet autem Concilium in citato Decreto 18. *sess. 25. de regular.* loquatur tantum de cogentibus, vel retrahentibus Mulieres, quibus tanquam debilioribus succurrit, & non comprehendat cogentes, aut retrahentes Viros, ut de communi tradunt *Barb. in d. cap. 18. n. 9. Bonaccin. tom. 1. de excom. disp. 2. quest. 6. punct. 2. n. 15. Donat. prax. regul. to. 2. p. 2. tract. 1. de recip. ad habit. quest. 12. num. 4. Passerin. de stat. homin. tom. 3. quest. 189. art. 9. num. 24.* Nihilominus, quia etiam hi, qui viros cogunt graviter peccant

cant Passerin. *ibi n. 12.* & ratio finalis, & intrinseca Concilii etiam in istis militat, ad promovendum, & servandum bonum Religionis. S. Congregatio eos primis partificat, & mandat coerceri, & puniri remedio juris, quod est censurarum, ut patet ex supra relatis resolutionibus, & præsertim ex *d. Hispalen. 23. Septemb. 1690.* & ex canone *hoc Sanctum 32. q. 2.*

10 Constat autem de villata diceretur ad hunc effectum, quando Pater, Mater, Frater in judicio faterentur, professam, sed professum coegisse: quia confessio rei spontanea in judicio emissa facit rem notoriam, & manifestam *e. quæsitum, de cohab. cler. & mulier.* nec indiget alia probatione: non tamen talis cogentis Confessio sufficere sine aliis testibus, & præsumptionibus ad annullandam professionem, vel concedendam restitutionem in integrum, ut colligitur ex *text. c. præscus 30. q. 3. ibique glos.* & ex supra allegatis resolutionibus *Sac. Cong. nempè in Hispalen. 23. Septembr. 1690. in Bononien. 26. Septembr. 1694.* in quibus fuit denegata restitutio in integrum, non obstante, quod Parentes judicialiter falsi fuissent, filios ad habitum religionis suscipiendum, & professionem emittendam coegisse, & magis præcisè in alia *Januen. 30. Junii 1694.* at ad infligendam censuram satis esse monstravit.

11 Et si Barbof. *Vot. 16. num. 54. lit. 2. & Vol. 77. num. 123. lib. 3.* dicat, quod justus metus probetur ex confessione Patris metum inferentis, tamen non est ausus affirmare, quod talis confessio per se sola sufficiat ad annullandam professionem, sed in casu dicti *Voti 16.* Patris confessio asserbatur. In corroboratione aliarum probationum; ut legitur in *d. num. 54. ibi ultimo pro corollario comprobantur prædicta & numer. 55. ibi -- quæ patris confessio in hac materia multum attenditur, & in casu d. *Voti 77.* aderant depositiones aliorum testium, ut habetur ex *num. 127. ibi tum quia super sunt multi alii testes omni exceptione majores, quorum integerrima fides aliorum supplet defectum: ideoque Nicolaus Papa, qui confessionem Patris de metu incusso filio non sufficere judicavit, scribit Episcopus, ut super expositis à Pa-**

tre, investigent veritatem, *d. cap. præsens 20. quæst. 3.*

Et de metu cadente in constantem virum. Ad proferendum rectum judicium super qualitate metus incussi, & capiendum arbitrium à jure regulatum pro nullitate, vel validitate professionis; ad animum reducendæ sunt, & examinandæ sequentes juris regulæ, & conclusiones.

Prima quod metus, non præsumitur, sed ab allegante probari debet: sive per testes, sive per conjecturas, & præsumptionem, *Sperell. decis. 79. numer. 37. & 38.* & quidem quod non procedat ab intrinseco, vel à causa naturali sed ab extrinseco, & a causa libera, idest ab homine procedent vi coactiva, non inductiva, ad finem extorquendi consensum *Sperell. d. decis. 79. num. 40. Passerin. de stat. hom. tom. 3. quæst. 189. art. 10. inf. 3. num. 59. & seqq.*

Secunda, quod metus justus cadens in constantem virum, ut talis dicatur, & faciat rescindere professionem, quinque condiciones regulariter requiruntur: prima ut malum, quod timetur sit grave, secunda, ut æstimatio mali, quod timetur sit fortis, idest ut timens, non vanè, aut leviter credat malum illud sibi imminere, sed probabiliter, & rationaliter: tertia ut metum incutiens potens sit minas exequi, cum non sit Viri constantis, ac fortis quibuscunque minis terri, & trepidare ubi non est timor: quarta ut sit solitus minas exequi, secus si sit homo verbosus, facilè iram deponens: quinta ut timens non possit facilè occurrere malis quæ sibi timet imminere: quia si posset alia via malis mederi, non esset justus metus, ut docent *Sperell. d. dec. 79. d. num. 40. & trib. seq. Pac. Jord. elucubr. tom. 3. lib. 14. tit. 12. numer. 63. Donat. prax. rer. regular. tom. 2. p. 2. tr. 11. de profess. null. quæst. 4. num. 11. Barb. Vol. 77. nu. 47. lib. 3.* Et hæc nota ut scias articulare, & probare metum.

Tertia, quod quando pro metu adest juris præsumptio, vel testes pro parte metum passi inducti deponunt de minis, & vi, & sic de actu externo, qui sensu percipitur corporeo, & è contra testes, pro libero consensu inducti deponunt,

- non de actibus facti, sed de rebus in animo, & mente existentibus, magis credendum est duobus testibus de metu, quam mille de libera voluntate deponentibus, Sperell. *decif. 5. n. 22. in fin.*
- 15 Quarta, quod probabilis, & prudentis timoris seu metus cadentis in constantem Virum, objectum est, timor mortis, mutilationis membrorum, corporis cruciatus, longus carcer, Exilium, libertatis, Virginitatis, honoris famæ, alimentorum, & honorum jactura, & amissio, vel alterius rei, quæ de jure debetur, Passerin. *loco supra cit. d. q. 189. art. 10. insp. 3. n. 53. & art. 9. n. 17. Sanch. de matrim. lib. 4. disp. 5. per tot. item terror armorum Sanch. ibid. & perhorrescentia Paternæ maledictionis Rot. coram Greg. 414. n. 2.*
- 16 Quinta, quod metus consideratur gravis non solum ex parte objecti, vel ex parte modi, sed etiam ex parte subjecti, & censetur Mulier constans etiam si timeat, quod non convenit prudenter timere Viro, undè aliquis erit gravis, & probabilis metus in muliere, qui in Viro non erit, & sic minor metus sufficit in Muliere; ut dicatur metus cadens in constantem propter illius imbecillitatem, Passerin. *loco citato nu. 55. Graff. dec. aur. par. 2. lib. 2. c. 5. num. 3. Donat. prax. rer. regular. tom. 4. tr. 12. de profes. monial. q. 29. nu. 4. Rot. coram Coccin. decif. 2207. num. 10.*
- 17 Sexta, quod coactione exclusa, restat firma professio etiam si metus reverentialis Parentum conjunctus importunis precibus, & blanditiis intercedat, quia nudum Patris imperium non cogit, neque est sufficiens ad annullandam professionem nec ad incurrendam excommunicationem in foro externo, Passerin. *ubi supra art. 2. num. 19. in puncto Donat. tom. 2. par. 2. tract. 11. de profess. null. quæst. 10. nu. 5. & 9. Pellizzar. de monial. cap. 2. n. 30.*
- 18 Septima, quod quando Parentum preces (quæ præcesserunt) excedunt limites modestæ, & simplicis hortationis, & persuasionis, & junguntur minis, aut verberibus, sive sint formales, sive solum virtuales, irritant subsecutam professionem, v. g. si professurus præcedenter perpetuò detineretur Domi, ita ut nunquam permetteretur egredi, si denegarentur alimenta vel Dos debita: si frequenter verberaretur, si omnis occasio honestè conversandi tolleretur: si vilia servitia contra decentiam sui status obire cogeretur, Barbos. *in c. præsens 21. q. 3. n. 3. post principium Donat. tom. 4. tract. 12. de profess. Monial. quæst. 29. per tot.*
- Octava quod minæ (dummodo testes 19 sint concordantes in illarum qualitate, licet discordent de loco, & tempore) probantur per testes singulares, Barb. *in c. in omni negotio n. 49. de test. & attest. Ciarlin. contr. 108. n. 42. & 43. Rot. coram Buratt. dec. 205. n. 11. etiam si sint domestici Barb. Rot. 16. n. 87. l. 2. & Rot. 77. n. 56. 128. & 129. l. 3.*
- Nona quod licet humani moris sit, 20 omnes illos, qui possunt nocere, & prodesse vereri, ut habetur *in c. 1. 16. quæst. 2. in hac tamen subjecta materia, metus reverentialis qualificatus, ut supra ad effectum nullitatis professionis, regulariter cadit in Avo, Patre, Matre, quæ si sit austera metum in constantem virum inducere potest, Barb. Rot. 37. numer. 5. lib. 2. Patruo, Tutore, & Curatore, & Fratre natu majori si simul habitet, & habeat gubernium Domus, Ricc. *collecl. 1176. Donat. prax. rer. regular. tom. 2. par. 2. tract. 11. quæst. 11.**
- Decima quod metus semel incussus 21 durat, & durare præsumitur quamdiù durat ejus causa, quamvis in actu externo appareat libertas, Barb. *rot. 17. n. 147. & duobus seqq. lib. 2. in terminis professionis Monialis Rot. coram Seraph. decif. 1166. per tot. ubi intercesserat exploratio voluntatis facta a Vicario.*
- Undecima, quod Judicis arbitrio de 22 finiendum relinquitur, qualis metus cadat in virum constantem, cum enim exprimi non possint casus omnes particulares (quamvis de aliquibus malis constet esse sufficientia ad illum inducendum) & requiratur, ut plurimum probabilis æstimatio, juxta singulorum casuum circumstantias, jam Judicis arbitrium exigitur, Sanch. *de matrim. lib. 4. disp. 5. n. 1. Card. de Luc. de regular. disc. 44. n. 4.*
- Et à Clausura egredi &c. Licentia egref-

egressus a clausura, quæ hic ab Ordinario conceditur nulliter professæ ex causa metus: an possit, & debeat concedi eadem auctoritate Hermaphrodito validè professio, ex causa diversi sexus, an potius sit expectanda licentia Papæ; hic jam quæritur, in qua quæstione DD. non sunt concordantes: nam Bonaccin. de clausur. quæst. 2. punct. 10. §. 5. n. 2. hæc habet--Hermaphroditum, in quo virilis sexus prævalet, non posse validè profiteri in Monasterio Monialium, quia censetur vir. Si vero profiteretur in religione virorum valida esset professio. Si vero uterque sexus æqualis sit, in neutra religione profiteri potest. In dubio autem uter sexus prævaleat standum est iudicio medicorum, innixo assertioni ipsius Hermaphroditi.

Et numer. 3. major difficultas est utrum Hermaphroditus, in quo virilis sexus prævalet possit contra professionem in religione virorum factam reclanare, vel alio remedio uti, quo Monasterio egrediatur, respondeo affirmativè, quamvis enim professio valida sit, nihilominus imminet scandalali periculum, ad quod vitandum petere debet a Summo Pontifice facultatem exeundi. Imò Rodriq. t. 2. c. 6. ad fin. & Sanchez. nu. 41. existimant expelli posse absque Summi Pontificis facultate, eo quod religionem cum periculo gravissimi damni deceperit, & Bonac. sequitur Tambur. de jur. Abbatissar. disp. 6. quæst. 7. n. 2. & 3.

Tambur. de jur. Abbat. tom. 3. disp. 6. quæst. 3. num. 21. sic ait--ex quibus colligitur Hermaphroditum inhabilem esse ad Religionem, quicumque sexus in eo prævaleat. Quod si talis Hermaphroditus taceat suum defectum in ingressu Religionis, & ad professionem admittatur, professio nulla erit: imò cognito tali defectu ab Abbate expelli debet, & spoliari habitu: ratio est, quia Hermaphroditus est infamis &c. & paulo post--Laurent. de Peyrin. tom. 2. de Prælat. quæst. 3. c. 1. num. 59. ubi ait quod ad expellendum Hermaphroditum jam professum, non requiritur licentia Papæ, si in eo dominetur æqualis sexus: quia semper adest incentivum peccati, fomes scandalali, & vix sciri potest, quo sexu sit validior.

Et nu. 22. In hac re Ledesma loco citato, & Laurentius Portellus in addit. ad

dubia regul. verbo professio Hermaphroditi movent dubitationem scitu dignissimam an qui in Monasterio Monialium, tanquam Mulier professionem facit, cum vere Mulier credatur, appareat, & sit, deinde supponens humeros suos gravi ponderi, ex vi illius ponderis, seu alio instanti accidenti excitatur sexus virilis, & sit vir, utrum teneatur in dicto Monasterio permanere, vel transire ad Monasterium Virorum ejusdem, vel alterius ordinis. Et respondet ipse Ledesma quod non tenetur stare nec inter Moniales, nec transire ad Monasterium Virorum; quia professionem emisit tanquam Mulier, non tanquam vir unde si mutata est in Virum, non tenetur amplius ad officia Muliebricia, sed virilia in seculo. Non mirandum, quod talis dubitatio inter Doctores circumferatur; quia hoc contingere naturaliter posse, affirmant gravissimi Doctores, & præsertim S. Augustin. de Civit. Dei cap. 31. &c. Et quod professio talis, fuerit ab initio invalida, tenent in eisdem terminis, & casu Pelizar. de Monial. c. 3. num. 32. Passerin. mox. infra citandus n. 152.

Donat. prax. rer. regular. tom. 2. part. 3. tract. 3. de qualit. recipiend. quæst. 23. num. 5. dicit--secus autem dicendum, si magis vel valeat sexu virili, & in Virorum Monasterio profiteatur, vel si sit præpotens in femineo, & in feminarum Monasterio, professionem faceret, sic enim validè; quia Hermaphroditus est iudicandus vir, vel femina, juxta magnitudinem potentie virilis, vel muliebris, & num. 6. Si vero sit paris potentie, nulliter, & invalidè profiteretur.

Et nu. 10. Ego autem credo, quando non sit nobis opus licentia, & privilegio ad expellendum hujusmodi, etenim tenentur Viri religiosi a suis Dormitoriis, Choro, & Cellis proicere Fæminas & è contra Religiosæ Fæminæ expellere masculos, secus autem horum societas, nedum erit inductoria, & provocatoria ad libidinem, sed scortis plena, & Sacrilegiis.

Passerin. de stat. hom. tom. 3. quæst. 189. art. 10. insp. 4. n. 148. sic inquit--At juxta datam distinctionem dicendum mihi videtur, professionem eorum Hermaphroditorum, qui extrinsecus nullum sexum ritè formatum habent, validam esse, si fiat in

Mona-

Monasteriofœminarum, quia hujusmodi profœminis habendi sunt, unde, & eorum professionem non esse illicitam probatum est. Si vero alter tantum sexus extrinsecus sit rite formatus, alius vero sit penitus inutilis ad usum veneris, professionem valere, si fiat in Monasterio ejusdem sexus cum eo, qui in eo apparet rite formatus &c. Sed loquendo de illis, in quibus uterque sexus extrinsecus est rite formatus, unde & ad utrumque usum veneris sunt habiles, puto, quod sine distinctione professio illorum in quocunque Monasterio sit, irrita est professio &c.

Et num. 149. In casu autem, quod per errorem aliquis hujusmodi Hermaphroditus fuerit ad missus ad professionem, quia nimirum habens alterum sexum admissus, est in Religione alterius sexus, vel habens utrumque sexum rite formatum, admissus, est in aliqua Religione, tanquam non Religiosus, & non professus potest, & debet à Religione expelli. Ubi autem, vel sequendo opinionem, quæ ait professionem emissam in Religione ejus sexus, qui in Hermaphrodito prædominat esse validum, vel ubicunque professio talis vere valida sit, aut dubia, & non evidens nulla, non est admittenda doctrina Rodriq. apud Donat. d. quæst. 23. numer. 9. quod scilicet ex privilegio Leonis X. possit Hermaphroditus eici ab Ordine à Provinciali, vel Generali, & multo minus attendi debet, quod ipse Donat. asserit num. 10 scilicet, quod non sit opus licentia ad expellendum hujusmodi. Ubi enim evidens esset professionem fuisse nullam id verum esset, sed ubi, vel professio sit valida, vel sit dubia, & disputabilis, seu indigens Judice, qui de ea decernat an sit valida, servanda sunt Decreta Urbani VIII. ut nullus professus eiciatur nisi titulo incorrigibilitatis, & servata forma ab eo statuta, vel Concilii Trident. sess. 25. cap. 19. Ideo bene Navar. Ledesm. & Henriq. supra citati dixerunt, hujusmodi professum eiciendum de licentia Papæ. Et interim ad evitandum scandalum, quod posset contingere, poterit juxta prudentiam Superioris, talis, vel sequestrari, vel etiam carcerari, nam & grave crimen fuit in Religionem commissum, tale vitium occultare.

Et numer. 150. Nihil etiam in his cast-

bus judicandum medico inconsulto &c. sed judicium fieri debet per Medicos, & eorum inspectionem, ex principiis enim Medicinæ colligi poterit etiam Sexus Hermaphroditus, quia ex situ, & dispositione, & aliis qualitativibus, dantur signa, an talis habendus sit vir, vel femina.

Et num. 151. In casu autem, quod aliquis talis vere professus ejiciatur, nec tenebitur aliquam religionem ingredi, quia ad nullam est aptus, sed tenebitur ad votum castitatis, & ad alia etiam vota, & observantias Regule eo modo quo dictum fuit supra, teneri alios a Religione ejectos.

Quare cum tam isti Authores, licet discordes, quàm alii ab eis allegati magis communiter in hoc convenient, quod Hermaphroditus possit validè profiteri in ea Religione, cujus sexus prævalet sequitur quod quando de nullitate a principio evidenter non constat, sed potius de validitate, vel saltem de ea dubitatur, non possint locorum Ordinarii, nec alii Regularium Superiores (juxta Passerini Sententiam) propria auctoritate, & inconsulta Sede Apostolica, Hermaphroditos ejicere, & a Religione depellere, quia votum professionis, si semel fuit validum, infirmum, & invalidum, fieri non potest ab inferiore Papæ idem Passerini. *lococit. n. 162.*

Nec relevat, quod si de facto non possent expelli, eorum societas esset occasio scandali, & provocatoria libidinis, ut dicunt Tambur. & Donat. quia ex hoc oritur causa legitima, propter quam Papa potest, imò debet dispensare, ut Hermaphroditus a Religione dimittatur ut docet Navar. *consil. 47. num. 47. de regular. non autem acquiritur jus, ut possit sine licentia Papæ depelli: nam detecto morbo, donec responsum Papæ, seu Sac. Congr. Episcop. & Regular. habeatur, scandalis, quæ possunt contingere, occurritur, ut inquit Passerini. vel sequestratione personæ, vel alia prudentis Ordinarii provisione.*

Verum est quoque id, quod firmat Passerini. quod ad cognoscendum morbum, seu præpotentiam sexus Virilis, aut fœminei, non est standum dicto Hermaphroditi, sed Medicorum, & in hoc concors est DD. opinio, & etiam

Donat. loco cit. numer. 7. admittit dicens, si reges quoniam modo potest cognosci hæc præcellentia sexus; sunt qui dicunt, quod standum sit ejus dicto, hæc tamen regula non placet &c. etenim in his non standum est dictis eorundem, si namque quoad hæc haberent liberam facultatem, non quod verius, sed quod eis melius, aut delectabilius foret, eligerent. Et Bonaccin. de impedim. matr. quest. 3. punct. 13. num. 28. ait - Rogabis primo ad quem pertineat indicare quinam sexus prævaleat, & quid faciendum sit in dubio. Respondeo judicium pertinere ad Medicos, vel ad Matronas peritas, quæ ex pudentiarum partium inspectione, judicium ferre debent &c. in dubio tamen judicium ferendum est ex ipsius Hermaphroditi assertione, nullus enim magis valet hunc statum divinare quam ipsemet &c. Et idem tenet cum aliis Sanch. de matr. lib. 7. disp. 106. num. 2. Hæc autem pudentiarum partium inspectio remitti, & evitari non debet, quia potest dari casus, quod promanatio hujus morbi, tam in Viro quam in femina sit invalida, & prorsus inutilis ad usum veneris, & quod sine periculo scandali, Hermaphroditus possit in Religione remanere: prout accidit in una Spoletana, in qua cum relatum fuisset clar. m. Cardinali Pallavicino tunc Episcopo in Monasterio Monialium N. detectam fuisse quandam Monialem Hermaphroditam, quæ in sexu Virili prævalere asserabatur; facta per Peritos recognitione, repertum fuit, partem sexus Virilis fuisse potius excrescentiam carnis, quam formam membri Virilis, minimè aptam, ac dispositam ad emissionem spermæ: Unde exposita relatione Sac. Congreg. Episcoporum, & Regularium, & dato ab eod. Cardinali quæsito An dicta Monialis esset à Monasterio expellenda, seu potius toleranda: eadem Congreg. sub die 2. Junii 1690. respondit arbitrio, & prudentiæ Em. Episcopi. Quod arbitrium maxima cautela, & circumspeditione, (quoties arbitrio locus) hac in re adhibendum erit: quia licet Hermaphroditus non haberet sexum Virilem, vel muliebrem ritè formatum, nec aptum ad generationem; adhuc si haberet aliquem usum illorum, quia ex hoc esset sufficiens, & aptus ad explen-

dam malitiam incontinentiæ, & provocandum libidinem, tolerandus non esset.

Concludendum propterea est, quod licet Hermaphroditus non sit admittendus ad professionem neque in Monasterio sexus in ipso prævalentis, Donat. prax. rer. regul. tom. 4. tract. 9. quest. 5. num. 1. Pelizar. de Monial. c. 3. num. 32. Si tamen fuit admissus, non potest detecto morbo ejici, & a Religione dimitti (nisi nullitas receptionis a principio esset evidens) inconsulto Papa, qui habet justam causam dispensandi, ut dimittatur: imò ad evitanda scandala, & occasionem fovendi libidinem, debet cum eo dispensare, etiam si validè sit professus, Navar. conf. 47. de regular.

Et hic nota, quod Hermaphroditus est irregularis, & ordinari non potest absque Papæ dispensatione, Navar. in manual. cap. 27. num. 203. Gavant. manual. Episc. verb. Hermaphroditus num. 1. Piafec. in prax. par. 1. cap. 1. art. 3. numer. 2. Et si ordines suscipere absque dispensatione, reciperet quidem characterem si in sexu Virili prævaleret, sed perpetuo suspendi deberet ab ordinum susceptorum executione: si verò æquè incalesceret sexus Virilis, & Muliebris, characterem non reciperet, Sayr. de censur. lib. 6. capit. 8. num. 24.

Item quod Hermaphroditi, seu Androgyni dicuntur, eo quod in eis uterque sexus apparet. Herma quippe apud Græcos masculus est: Aphrodisi femina nuncupatur, de quo videndus S. Augustin. de civit. Dei lib. 16. cap. 8. Quamvis hi apud nos pauci sint, tamen aliqua Regio iis abundat, & præsertim apud Indos ubi eo quia robusti sunt, & exosi, Jumentorum loco inserviunt, prout de Provincia Florida in America testatur Jason. in Theatr. Orb. terrar. tom. 3. his verbis -- abundat Regio Hermaphroditis, quorum servili opera mancipiorum, jumentorumque loco utuntur; quem refert etiam Verticell. in tract. de Apostolic. mission. tit. 14. miscellan. quest. 196. dub. 1. numer. 2. qui Author ibid. & dub. seq. ex Democrito Plinio, & Eliano, probat Lepores utrunque sexum habere, & mutuo coitu absque fœminis eorum speciem

propagare: darique Hermaphroditos parem, & perfectam potentiam habentes, pariendi, & gignendi.

32 *Esse publice denunciandum.* A declaratoria incurfus hujus censuræ, quando Episcopus procedit jure ordinario datur appellatio, qua tempore debito interposita, tenetur denunciationem suspendere, præfixo appellanti termino ad illam prosequendam. At si Ordinarius censuras comminaret vigore commissionis, & rescripti, quo solet Sac. Congr. Concilii demandare, *ut procedat contra cogentem*, prout vidimus supra, tunc puto, quod præmissa monitione ad videndum se excommunicatum denunciari; possit ad denunciationem procedere, & devenire nulla attentata appellatione, cum enim ejusmodi rescriptum non emanet, nisi causa cognita super vi, & metu illato, & sic non possit excommunicandus ab Episcopo Executore gravari, denunciatio non poterit ab appellatione suspendi, cum certum sit in jure, quod a mero Executore non detur appellatio *c. novit. 43. de appellat. c. consultationem de sent. & re judic.*

33 Ut igitur hoc rescriptum, seu Decretum Ordinarius debito ordine contra cogentes fœminas exequatur, debet illud exhiberi facere in forma authentica in Actis, & postea Promotore Fiscali instante mandabit citari, & moneri excommunicandus forma sequenti.

Citetur, & moneatur N. ad dicendum contra rescriptum, sive Decretum Sac. Congr. Concilii de Urbe emanatum in Causa N. & in actis in forma authentica exhibitum ad primam diem: & secunda die immediate sequenti dicendum causam quare, non debeat denunciari excommunicatus; & tertia die pariter immediate sequenti, videndum contra se ipsum relaxari, & publicari cedulones eo amplius non monito &c.

Si verò rescriptum sit exequendum contra cogentes Viros: quia isti non comprehenduntur in Decreto Concilio, ut vidimus supra, & excommunicati non sunt, debent excommunicari; monitio erit aliqua in parte varianda, & sic poterit concipi.

Citetur, & moneatur N. ad dicendum

contra rescriptum, sive Decretum Sac. Congr. Concilii de Urbe emanatum in Causa N. & in actis in forma authentica exhibitum ad primam diem: & secunda die immediate sequenti, dicendum, & allegandum causam quare non debeat excommunicari: & die tertia pariter immediate sequenti, videndum se excommunicari, & excommunicatum declarari, & denunciari, ipso amplius non monito &c.

Transacto termino, & nihil quod re- 34
levet per citatos deducto ad denunciationem, & declaratoriam respectively excommunicationis poterit devenire; appellatione quacunque, seu inhibitione, aut exhibitione absolutionis forte obtentæ a Pœnitentaria Urbis (quæ non prodest in foro externo) non obtante: subscribendo tam acta hujus processus, quam Cedulones, tamquam exequutor rescripti S. Congregationis.

Neque denunciationem retardare poterit reflexio, seu objectio, quod cum agatur de peccato præterito, de quo cogens potest esse emendatus, non debeat contra usum Ecclesiæ (quæ illos tantum qui a peccato cessare nolunt, vel jussi restituere, aut moniti juri stare, vel pro offensa, & peccato satisfacere noluerunt censuris puniri) ad excommunicationem deveniri, quia hic non tantum agitur de mero peccato præterito, ut de sacro neglecto die festo, vel non servato jejunio die Sabbati Sancti, sed de peccato præterito qualificato cum damno, & ruina proximi, a quo pendent scandala, & jam sub pœna excommunicationis a lege prohibito, & nunc per sententiam Judicis, qui jubet puniri, notorio, & manifesto; ideoque recte, & juste fertur excommunicatio contra cogentes, non solum quia sunt peccatores manifesti, & Ecclesia in foro externo præsumit, eos adhuc in peccato permanere, ex quo vim passa, modo, quo poterint, non satisfecerint, sed etiam, quia ad promovendum bonum commune, expedit, ut ita fiat, ad hoc ut cæteri homines avertantur ab hoc scelere.

De excommunicatione contenta in
 Clem. 1. de sepultur.

Contingit aliquando, quod vel tem-
 pore Interdicti corpora defunctorum in
 casibus a jure non concessis, vel dece-
 dentium impænitenter, qui aliqua pu-

blica censura sunt innodati, scienter se-
 peliantur in loco Sacro, formidantes ho-
 mines potius minas Consanguineorum,
 qui possunt corpus occidere, quam Cen-
 suras Ecclesie, quæ eorum animas feriunt.
 Unde constituto in actis de tali excessu, Or-
 dinarius ad Declaratoriam poterit deveni-
 re modo sequenti.

Sententiæ Declaratoriæ

F O R M U L A XXXVII.

V Iſis relatione noſtri Promotoris Fiſcalis de tumultatione in loco Sacro Ca-
 daveris q. N. publicè excommunicati (ſeu nominatim interdicti) & de-
 poſitionibus teſtium, ex quibus conſtat tumultationem ſequutam fuiſſe in Eccle-
 ſia N. externa die, mandantibus, & exequentibus infraſcriptis; nec non *viſa*
monitione contra eoſdem exequuta, dicimus, & declaramus omnes infraſcriptos,
qui temere, & ſcienter ſepeliri mandarunt, & actu ſepelierunt in d. Eccleſia ca-
daver d. q. N. excommunicati, & nullo modo abſoluti, damnabiliter incurriſſe ex-
 communicationem majorem contentam in *Clem. 1. de ſepultur.* & propterea tan-
 quam excommunicatos, eſſe publicè denunciandos, prout nos denunciari volu-
 mus, & mandamus, nempè.

N. N.
 N. N.
 N. N.
 N. N.

Qui excommunicati exiſtent, donec ſatisfactionem exhibuerint competentem.
 Item per caput ſeparatum dicimus, & declaramus d. Eccleſiam N. eſſe pollu-
 tam, & non poſſe in ea, antequam reconcilietur nec officia divina celebrari, nec
 fidelium corpora ſepeliri, omni &c.

N. Episcopus N.

N. Actuarius.

S U M M A R I U M.

- 1 A comminatione cenſuræ latæ a jure, non datur appellatio.
- 2 A declaratoria hominis, qua quis declaratur in cenſuram incuſus, datur appellatio etiam in ſuſpenſivò, fallit, ut n. 3. & 4.
- 3 Qui dicantur temerè, & præſumptuoſè ſepelire excommunicatos, referuntur DD. Sententiæ, & n. 6.

- 7 Sepelientes ignoranter excommunicatos, non incurrunt pœnas Clementinæ, 1. de ſepult.
- 8 Sub Clementina 1. de ſepult. cenſura comprehenduntur, etiam exempti, qui ab Ordinario publicè denunciari poſſunt.
- 9 Clerici ſæculares, vel Regulares inducentes aliquem ad eligendam ſepulturam in eorum Eccleſiis, excommunicationem Papæ reſervatam.

- tam incurram. Declarat numer. 10.*
- 11 Laici non ligantur censura Clementinae cupientes de poen.
- 12 Excommunicatus vitandus, si moriatur ante obtentam absolutionem, non potest sepeliri in loco Sacro, quamvis signa dederit contritionis, & declaratur conclusio, num. 13.
- 14 Quae sint signa poenitentiae, & quomodo probentur, ostenditur, & n. 15.
- 16 Ecclesia, in qua fuit sepultum corpus excommunicati, remanet polluta, & quomodo sit reconcilianda indicatur, & num. 17. 20. 21. 22. & 23.
- 18 Sepelientes in Ecclesia scienter excommunicatum, & sepulti haeredes quomodo teneantur satisfacere.
- 24 Ecclesia, in qua fuit sepultus nominatim interdictus non remanet polluta.
- 25 Presbyter, qui non est particeps sepelitionis excommunicati, si celebret in Ecclesia polluta, licet peccet, non efficitur irregularis, neque suspensus.

Denunciationis.

F O R M U L A XXXVIII.

HIC auctoritate ordinaria denunciantur, & declarantur excommunicati majori excommunicatione infra scripti, ex eo, quia contra Sacrorum canonum prohibitionem scienter sepelire praesumpserunt in Ecclesia N. cadaver q. N. publice, & notorie excommunicati (seu nominatim interdicti) propter quod dicta Ecclesia remansit polluta. Ut igitur ab omnibus evitentur, &c.

N. Episcopus N.

Loco ✠ Sigilli.

N. Actuarius.

Excommunicatus sunt

N. N.
N. N.
N. N.
N. N.

V E L

CON autorità ordinaria si denunciano, e dichiarano scomunicati di scomunica maggiore gl'infra scripti, perche contro la proibizione expressa de' sagri canoni, hanno scientemente sepelito nella Chiesa N. il Cadavere del q. N. notoriamente scomunicato, per lo che la d. Chiesa è rimasta polluta. Ed acciocche da tutti siano evitati, &c.

N. Vescovo N.

Luogo ✠ del Sigillo.

N. Attuario.

Gli Scomunicati sono

N. N.
N. N.
N. N.
N. N.

AD-

ADNOTATIONES.

VISA MONITIONE. Citatio, seu monitio -- ad dicendum causam, quare non debeant declarari incidisse in Excommunicationem Clementinæ 1. de Sepultur. præmittenda est, tam contra illos, qui factio Cadaver excommunicati sepeliebunt, quam contra Rectorem, & Superiorem Ecclesiæ, & alios mandantes, & auctorizantes sepelitionem: qui si compareant, & ab ista monitione, seu censure comminatione appellent, non est appellatio admittenda, sed Ordinarius, ea non obstante, procedat ad declaratoriam: quia talis comminatio nullum infert gravamen, ut docet Fagn. in c. super eo il 2. n. 50. de appellat.

2 At si comparantes à declaratoria appellarent, tunc esset super sedendum à publicatione Cedulonum, præfixo appellantis termino ad illam prosequendam: Nam licet à pœna, & sententia legis non possit appellari, ut superius diximus, glos. in c. quia nos 32. in fin. de appell. a declaratoria tamen hominis, qua quis declaratur in censuram incurfus, potest appellari, & appellatio venit admittenda, etiam ad effectum suspensivum, quia Iudex potuit errare, prout in terminis tradunt Navar. consil. 9. num. 5. de sent. excom. lib. 5. Bonaccin. de censur. disp. 1. quest. 2. punct. 2. n. 7. Pasqualig. ad Laurent. de Franc. part. 2. q. 12. n. 6. Fagn. lococit. d. num. 50. Donat. prax. rer. regul. tom. 2. par. 2. tract. 10. de appellat. qu. 28. nu. 3. nisi tamen delictum

3 sepelitionis excommunicati esset adeo notorium, ut nulla tergiversatione celari, & negari posset; tunc enim appellatio à declaratoria interposita non prodesset, nec deberet admitti, ut limitando regulam advertunt Bonaccin. & alii ab eo allegati loco mox citato.

4 Verùm si sepelientes delictum tumulationis in loco Sacro faterentur: sed ex aliqua causa ab incurfu censure se excusandos esse pretenderent: tunc eis appellatio suffragaretur quoad suspensionem publicationis censurarum; sed manus liberæ remaneret Iudici quoad publicationem faciendam pollutionis Ec-

clesiæ, quæ per bonam fidem sepelientium non evitatur.

Qui temere, & scienter sepeliri mandant. Quinam dicantur temerè, & præsumptuosè sepelire, ut innodati, censura d. Clementinæ judicandi sint, plures sunt sententiæ: una docet solos illos dici sepelientes, & comprehendi sub censura, qui propriis manibus cadaver deponunt intra Sepulturam; sed hæc opinio Clementinam eludit, & exponit ludibrio, quia cum id possit expleri per unum Vespilionem, cæteri qui ad Cadaver sepeliendum mandatum, & auctoritatem dederunt liberi essent. Alia Sententia tenet, quod non solum Parochus, qui levat corpus cum suis Clericis; sed etiam deferentes Crucem, portitores Cadaveris, fodientes tumulum, levantes lapidem, & Consanguinei instantes, ut sepeliatur, dicantur mortuum sepelire: at hæc quoque opinio videtur extrema, quia cooperatores remotè, & dispositivè non nisi valdè improprie dici possunt sepelientes, licet sint cooperantes, & auxilium dantes, de quibus Clementina non loquitur, sed de sepelientibus. Tertia sententia distinguit inter cooperantes, & mandantes, & facientes sepelire, & vult, quod soli mandantes sepeliri, aut qui de facto corpus excommunicati tradunt sepulturæ, sint excommunicati: illi verò, qui solum comitantur funus, vel cantant, aut deferunt Crucem, vel luminaria, sub dicta Clementina minimè comprehendantur.

In prima Sententia residet cum Novar. Bonaccin. de censur. disp. 2. quest. 2. punct. 3. num. 8. in secunda Samuel. de Sepultur. tract. 2. disp. 1. contr. 10. num. 5. & 9. in tertia Donat. prax. rer. regular. tom. 3. tract. 9. de Sepult. quest. 39. num. 6. & 7. Nicol. lucubr. can. lib. 5. tit. 39. num. 180. §. 5. & non displicet Passerin. de stat. hom. tom. 2. quest. 187. art. 4. num. 57. & 58. qui illam enucleando num. 59. dicit, quod sub nomine sepelientium, veniunt qui corpus inferunt in Sepulcrum; item illi qui Sepulturam claudunt, vel terra corpus sepultum cooperiunt: item qui ipsam sepelitionem mandant, nimirum Consanguinei, qui jubent defunctum excommunicatum sepeliri: item, qui aliquo

aliquo positivo modo immediatè ad actum sepeliendi sua Auctoritate concurrunt, quod facit Parochus assistendo Sepultura ex Officio, tanquam habens iurisdictionem aliquam in cadaveris Sepulturam, levando cadaver, & ducendo illud ad Ecclesiam: ex quibus dicendum videtur, quod tertia sententia verior sit, & in praxi sequenda,

7 Censura autem citatae Clementinae incurritur, quando mandantes, & sepelientes scienter excommunicatos, aut nominatim interdictos in Ecclesiis, vel Cæmeteriis sepeliunt; si enim hoc facerent ignoranter, ignorantia etiam aliquo modo culpabili, vel ex gravi metu coacti, essent excusandi, quia d. Clementina ferit audaces, scientes, & præsumptuosos, ut patet ex illis verbis -- *qui propriae temeritatis audacia, scienter sepelire præsumunt: quæ arguunt dolum, & temeritatem contrafacientis, ut tradunt Graff. dec. aur. p. 1. lib. 1. c. 13. nu. 94. Sayr. de censur. lib. 2. c. 4. nu. 10. Donat. d. quæst. 39. nu. 5. Quia autem sunt præsumptuosos, non solum censuram Clementinæ; sed etiam interdictum ab ingressu Ecclesiæ incurrunt, vigore, c. Episcoporum de privil. in 6.*

8 Porro sub hac Clementinae Censura cadunt, & comprehenduntur non tantum laici, & Clerici Sæculares subditi Diocesano, sed etiam Regularos, & alii exempti, nullo quoad hoc suffragante Indulto exemptionis, vel quovis alio privilegio sub quacunque forma concessio, ut in eadem Clementina habetur expressè, & fatetur Passerin, de stat. hom. tom. 2. d. quæst. 187. d. art. 4. nu. 53. unde, & hos sepelientes scienter excommunicatum, vel nominatim interdictum in eorum Ecclesiis, aut Cæmeteriis, poterit Ordinarius excommunicatos denunciare, ut à Subditis evitentur, ut jam probatum est supra in Form. 1. §. quid autem dicendum, ubi plures auctoritates ad hoc firmandum allegavi, quibus hinc addo Nicol. in flosc. verb. exemptio num. 14. cas. 7. qui sic ait -- *Unde ad hoc ut evitentur, possunt ab Ordinario denunciari, quando in aliquam excommunicationem inciderunt, & allegat duo decreta.*

9 Quid si defunctus non sit excommuni-

catus, neque nominatim interdictus: sed tamen fuerit Sepultus in Ecclesia Sæculari, vel Regulari, vigore electionis Sepulturæ in ea factæ ad suggestionem Clericorum Sæcularium, sive Regularium; an inquam tunc sepelientes aliquam censuram incurrant? Respondetur, quod si defunctus fuit ab uno, vel pluribus ex Clericis Sæcularibus, vel Regularibus promissione inductus ad eligendam Sepulturam in eorum Ecclesiam (secus in alienam) inducentes, excommunicationem Papæ reservatam incurrunt, non tamen propter actum Sepelitionis, sed inductionis ad electionem Sepulturæ prædictam, ut habetur in Clementina Cupientes §. sanè. de pœn. Ecclesia verò, in qua Cadaver Sepultum fuit, subiacebit. Ecclesiastico interdicto, donec facta fuerit Ecclesiæ, in qua de jure sepeliendus erat, Cadaveris, & omnium, quæ occasione Sepulturæ ad eos pervenerunt plenariâ restitutio, juxta dispositionem text. in c. 1. de Sepultur. in 6.

Notandum est tamen, quod Clerici Sæculares, aut Regulares non afficiuntur his pœnis per simplex consilium, sive adhortationem ad eligendam Sepulturam in eorum Ecclesiis, quia citata jura eos tantum ligant, qui pacto, voto, aut juramento, seu promissione irrevocabili, ad id inducunt, ut communiter tradunt Samuel. de Sepult. tract. 1. disp. 2. contr. 1. concl. 8. nu. 16. & 17. Pasqualig. ad Laurer. de Franch. contr. par. 2. quæst. 63. n. 2. Donat. prax. rer. regular. tom. 3. tract. 9. de Sepult. quæst. 27. num. 3.

Notandum secundo, quod laici non ligantur censura d. Clementinae Cupientes, etiamsi pacto, vel promissione irrevocabili aliquem inducerent ad Sepulturam eligendam, Samuel loco citato conclus. 20. numer. 46. & 47. Passerin. in d. cap. 1. de Sepultur. in 6. numer. 3. Medic. de Sepultur. par. 1. quæst. 8. num. 18. Ricc. prax. for. Eccles. par. 4. resol. 294. num. 32. Et hinc oritur quod si Episcopus, laicos alicujus Confraternitatis, Statuto, vel Synodo, sub dicta censura comprehenderet, uulliter, & male ageret, quia cum electio Sepulturæ taliter facta sit valida, ut probant mox allegatae auctoritates, & laici

laici de jure nulla pœna propter hoc afficiantur, neque mortaliter peccent, inde sequitur, quod pœna excommunicationis omnium pœnarum gravissima, & quæ sine lethali culpa non fertur, coerceri non valeant; sed alia arbitrio mitiori, v.g. restitutionis Cadaveris, & omnium, quæ occasione funeris oblata fuere, vel privationis juris cadavera in eorum Ecclesiis sepeliendi.

12 *Et nullo modo absoluti.* Est enim regula indubitata, quod Excommunicatus denunciatus: vel publicus, & notorius Clerici percussor, moriens ante absolutionem, obtentam ab eo qui eum poterat absolvere vivum, vel saltem à Sacerdote in articulo mortis (quo tempore nulla adest reservatio) etiam si signa pœnitentiæ, & contritionis dederit, in loco sacro sepeliri non potest, text. est clarius in *c. a nobis* 28. *de sent. excom.* Bonaccin. *de censur. disp.* 2. *quæst.* 2. *punct.* 3. §. 3. n. 7. Sayr. *de censur. lib.* 2. *cap.* 4. n. 13. Passerin. *de stat. hom. loco supra cit. n.* 52.

13 Cavendum proterea est à quorundam DD. lectura, qui absque modificatione loquentes absolute asserunt, quod Excommunicati denunciati, decedentes cum signis contritionis, & pœnitentiæ possint in Ecclesia, & loco sacro sepeliri id inquam est intelligendum postquam fuerint post mortem in forma Ecclesiæ consueta absoluti, ut alibi supra in præludio jam dixi §. 4. *vers. absens* ubi formulam expediri solitam à Sac. Pœnitentiaria ex Fagnano retuli. Signa enim pœnitentiæ requiruntur, ad hoc ut valeat Superior, cui excommunicatio erat reservata, post mortem à vinculo excommunicationis innodatum indirectè absolvere, quem aliàs sine pœnitentiæ signis non absolveret *c. sacris* 38. *de sent. excom.* quæ absolutio necessaria est, ut in loco sacro excommunicatus sepeliatur, pro eo oretur, & suffragia celebrentur, ut docent Sayr. *de censur. lib.* 3. *cap.* 28. num. 17. Barbof. *in d. c. a nobis* num. 7. *de sent. excom.* Pirhing. *in jus can. lib.* 5. tit. 39. nu. 178. *in fin.* Donat. *tom.* 3. *tract.* 9. *quæst.* 41. num. 2.

Et hoc quidem procedit, & verum est etiam si excommunicatus in articulo

Monacelli Form. Pars III.

mortis constitutus, ob defectum Sacerdotis, fuisset a simplici Clerico, vel laico (qui talem facultatem non habent) a censura absolutus, ut advertunt Graff. *dec. aur. part.* 1. *lib.* 1. *cap.* 13. num. 89. Passerin. *de stat. hom. tom.* 2. *art.* 1. *quæst.* 187. num. 511. quidquid nimis laxè sentiat Samuel. *de Sepult. tract.* 2. *disp.* 1. *contr.* 9. num. 17. & 18.

14 Signa autem pœnitentiæ, & contritionis sunt, detestatio saltem verbalis delicti, & elevatio manuum, & oculorum ad Cœlum, vocatio Confessoris, tussio pectoris, invocatio nominis Jesu, B. M. Virginis, & Sanctorum, osculatio rei sacræ, & similia indicantia emendationem Fagnan. *d. c. a nobis* nu. 13. *de sent. excom.* Passerin. *de stat. homin. d. tom.* 2. *d. quæst.* 187. *d. art.* 4. num. 113. quæ signa ad effectum obtinendæ absolutionis post mortem, unico teste probari, dicunt Medic. *de Sepult. par.* 1. *q.* 11. nu. 31. Pirhing. *loco supra citato d. num.* 178. *in fin.* Graff. *consil.* 7. nu. 6. *de sent. excom. par.* 1.

16 Quod si ante obtentam absolutionem sepultum fuerit in loco sacro corpus excommunicati vitandi, qui vivens dedit signa pœnitentiæ, obtenta facultate illud absolvi, non est necesse, quod exhumeretur, sed poterit absolvi & sic sepultum relinqui: interim tamen dum non absolvi, nec locus pollutus reconciliatur, non possunt ibidem: nec divina officia celebrari, nec alia corpora sepeliri unde si non possit defunctus excommunicatus statim absolvi, vel debet exhumeri, vel relinqui locus, ut violatus, quod ultimum non est faciendum; non enim debet populus remanere privatus divinis officiis & Ecclésiastica Sepultura ob culpam, alterius, ut dicit Passerin. *de stat. hom. loco supra citato d. numer.* 52. *circa fin.* si verò corpus excommunicati ab aliis corporibus discerni, & separari non posset, erit tunc saltem locus sacer reconciliandus, ut tradunt Sayr. *de censur. lib.* 2. *capitul.* 4. num. 11. Franc. *de Eccles. cathedr. cap.* 26. num. 175.

17 Ad occurrendum igitur ejusmodi casibus in Diœcesi contingibilibus, debet Episcopus in Synodo, saltem pro locis, qui nimium distant à Civitate facta-

K

culta-

cultatem concedere Vicariis foraneis, ut possint excommunicatos denunciatos jure ordinario, & in casibus Sedi Apostolicæ non reservatis, decedentes antequam fuerint in vita absolutis, absolvere post mortem in forma Ecclesiæ consueta, dummodo ante obitum dederint signa penitentiae, & Ecclesias non consecratas pollutas, juxta formam in Rituali præscriptam (si Sacerdotes sint) reconciliare.

18 *Donc satisfacionem exhibuerint competentem*. Sepelientes scienter excommunicatum in loco sacro, nequeunt ab incurfa excommunicatione absolvi, nisi satisfacionem arbitrio rationabili Episcopi exhibuerint competentem, ut habetur expressè in citata *Clem. 1. de Sepult.* ibique *glos. in vers. eis quibus*, *Bonnaccin. de censur. disp. 2. quest. 2. punct. 3. §. 3. num. 8.* *Barb. in d. c. 1. de Sepult. num. 1.* Defunctus verò excommunicatus, si ante obitum signa penitentiae, & contritionis dederit, & ideo sit absolvendus, illius hæres quamvis laicus tenetur & compellitur satisfacere injuriam passo etiamsi nihil ad eum perveniret de bonis defuncti, secundum expositionem text. in *d. c. a nobis il 2. de sent. excom.* quam veram dicit *Fagnan. ibid. num. 34.* ubi quod hoc est singulariter notandum: & licet *Passerin. loco citato d. num. 52.* videatur sentire, quod hæres teneatur ex delicto defuncti pro viribus hæreditatis, *Fagnanus* respondit, quod hæc regula vera est, & locum habet, quando defunctus excommunicatus ante obitum signa contritionis non dedit, juxta sensum, & litteram alterius text. in *c. ultimo de Sepultur.* & regulariter defunctus non absolvitur, nisi per hæredem satisfacta parte, vel nisi præstito juramento de parendo mandatis Ecclesiæ, *Pignatell. consult. 59. num. 44. tom. 2.* qui plura Decreta refert.

20 *Dictam Ecclesiam N. esse pollutam* Ecclesiam, sive Cæmeterium, per sepelitionem excommunicati vitandi pollui, nemo dubitat, *c. consulisti de consecr. Eccles.* *Pac. Jord. Elucubr. tom. 1. lib. 5. tit. 12. num. 123.* & concordantes passim & ideo antequam reconcilientur, nec officia divina cantari, nec fidelium cor-

pora sepeliri in eis possent, pariter absolutum est, dummodo pollutio Ecclesiæ non maneat occulta: *Pac. Jord. elucubr. tom. 1. lib. 5. tit. 12. num. 149.* *Sayr. & alii* ab eo allegati *de cens. lib. 2. c. 4. num. 11. & 12.* Reconciliatio autem, prout dixi *par. 1. tit. 6. ad form. 10. num. 26.* si Ecclesia polluta, sit consecrata, fieri non potest nisi ab Episcopo Ordinario, vel ab alio Episcopo de ejus licentia; si verò sit tantum benedicta, poterit per delegationem Episcopi à quocunque Sacerdote asperione, atque lustralis, & Orationibus in Rituali præscriptis reconciliari, ut probant *DD. ibi allegati*, quibus hic addo *Graff. consil. lib. 3. de consec. Eccles. conf. 2. num. 15.* *Ventrigl. in prax. part. 2. annot. 17. §. 2. num. 25. ubi num. 26.* firmat, quod Prælati Regulares suas Ecclesias quocunque modo violatas, sive pollutas, possint reconciliare aqua prius per Episcopum benedicta: & si Episcopus distet à loco per duas dietas, valeant ipsimet aquam benedicere, vigore privilegiorum concessorum à *Julio II. & Leone X.* de quibus mentionem facit *Tamburin. de jur. Abbat. t. m. 1. disput. 23. quest. 10. num. 3. & 4.* *Pac. Jordan. elucubr. tom. 1. lib. 5. tit. 12. num. 164.* ubi quod hoc privilegium fuit à *Leone X.* concessum Minoribus.

Hæc autem Ecclesiæ reconciliatio, debet fieri expensis illius, qui eandem violavit, si sciatur quis sit, & solvendo sit: si verò ignoretur, vel non sit solvendo, tunc recurrendum est ad consuetudinem, vel statutum loci, sive Ecclesiæ: quibus deficientibus, si Ecclesia esset curata in Rectorem, seu Parochum hoc onus rejicitur: vel si ipse pauper sit, in Parochianos, ac denique in defectum omnium prædictorum, ipse Episcopus suis sumptibus, Ecclesiam reconciliare debet, *Barbos. in c. aqua num. 2. vers. reconciliatio de consecr. Eccles.* quem sequitur *Pirhing. in jus can. lib. 3. tit. 40. num. 20. in fin.*

Præterea notandum, quod licet nonnulli *DD.* quos refert *Barbos. de offic. & potest. Episc. alleg. 28. num. 60.* voluerint, quod si Episcopus longè distet, & non possit statim accedere ad reconcilian-

siandam Ecclesiam consecratam pollutam, valeat concedere facultatem, ut in ea ante reconciliationem celebrentur Divina officia: hæc tamen opinio in praxi servanda non est, sed per Episcopum urgente aliqua justa causa alio modo erit providendum, v. g. concedendo facultatem, ut celebrentur Missæ in loco decenti non sacro super altare portatile, D. Thom. in sum. par. 3. quæst. 83. art. 3. ad 2. vel in privatis Oratoriis, & aliis locis institutis ad Divina celebranda, ut monent Barbosa alleg. 28. nu. 62. Gavant. in manual. Episc. verb. Ecclesiæ reconciliatio n. 9. Pac. Jord. loco supra citato n. 152.

24 Notandum secundò, quod si defunctus sepultus in Ecclesia, non esset excommunicatus, sed nominatim interdictus, quamquam in loco sacro sepeliri non potuerit, & sepelientes excommunicationem d. Clementinæ incurrerint: adhuc tamen ibi sepultus non facit locum pollutum, cum hoc non sit jure expressum, ut advertunt Sayr. de censur. lib. 5. cap. 17. numer. 22. circa fin. Pirhing. in jus can. lib. 3. tit. 40. numer. 13. circa fin. & sic tali casu Ecclesia nulla reconciliatione indiget.

25 Notandum tertio, quod extraneus, qui hujusmodi cirminis non est particeps, si missam celebret, aut alia divina officia peragat, vel corpora defunctorum sepe-

liat in Ecclesia publicè violata, quamvis mortaliter peccet (nisi urgente necessitate faceret de licentia Episcopi,) irregularis tamen, aut suspensus non efficitur, quia violatio Ecclesiæ non est proprie censura, ut de veriori Sententia tenent, Sayr. de censur. lib. 2. cap. 4. n. 12. ver. qui verò, & lib. 5. cap. 16. v. 29. Pac. Jord. d. tom. 1. lib. 5. tit. 12. n. 141. & 142.

De excommunicatione contenta in cap. delicto de sent. excom. in 6.

Frequenter contingit, quod volentes Episcopi visitare loca exempta suæ Diocesis, vel quia sunt in possessione visitandi, vel quia loca sunt jure delegato Concilii vel alio legitimo titulo, quò ad hoc ordinariis subjecta: adhuc nolunt exempti, visitationem recipere, neque Episcopum ad visitandummittere: ideoque in actu visitationis sese opponunt, & etiam violentè resistunt. Unde Episcopi ad tuendam propriam jurisdictionem, possunt reventes statim, & de facto absque monitione excommunicare, tanquam pars, & Executor officii, non tanquam Judex, quæ excommunicatio erit registranda per Notarium assumptum in Actis Visitationis, & postea publicanda modo sequenti.

Decreti Excommunicationis

FORMULA XXXIX.

Die... mensis... anni... Cum Illustrissimus, & Reverendissimus D: Episcopus N. exerceret suam jurisdictionem visitando, N. & N. ausi fuerunt de facto resistere, sibi que volenti Ecclesiam N. ingredi, & visitare, sese opposuerunt: quare ipse Reverendissimus Episcopus in ipso actu manifestæ violentiæ sibi illatæ, pro defensione, suorum jurium vim vi repellendo, ipsos præ-nominatos N. & N. excommunicavit, & contra eos mandavit Cedulones affigi, prout ex actis visitationis.

Ita est N. Visitationis Actuarius rog.

K 2 Si de-

SI denunciano, e dichiarano per tanto scomunicati di scomunica maggiore li sopradetti N. & N. per essersi opposti con violenza a Monsignor Vescovo nell'atto che voleva visitare la Chiesa, (ò Monastero N. & hanno impedito, che la visita non si faccia, acciocche da tutti siano evitati &c.

Lo stesso N. Attuario della Visita

Luogo del ✠ Sigillo.

SUMMARIUM.

- 1 Episcopus, qui per modum defensionis & tanquam pars, utitur jure suo, potest injuriam censura propulsare absque monitione.
- 2 Visitator, si sibi impediatur aditus ad visitandum, non debet frangere Portas Ecclesie, sed uti gladio spirituali.
- 3 Patenti S. Officii in his, quæ concernunt disciplinam Ecclesiasticam subjiciuntur Ordinario Visitatori.
- 4 Moniales exemptæ impediens Visitacionem, quomodo censuris sint coercedæ, ostenditur.
- 5 Visitator excedens visitando terminos suæ facultatis, justè repellitur.
- 6 Actuarius Visitacionis plenè creditur in his, quæ pertinent ad visitacionem, & num. 7.
- 8 Visitator antequam incipiat visitare, debet deputare Actuarium cum facultate Notarii publici.

ADNOTATIONES.

VIM, VI REPELLENDO. Hoc dicitur in Formula, ad demonstrandum, quod Episcopus in ferenda hac censura, non debet assumere partes Judicis, sed adversus potentiam, & violentiam renuentium visitacionem, eodem tempore, quo repellitur, gladio ecclesiastico, debet tanquam pars extrajudicialiter injuriam propulsare, ut habetur in hoc c. dilecto de sent. excom. in 6. & agendo sic, non astringitur ad juris ordinem servandum: imo hoc pacto se reum constituit, & adversarios actores facit, quos oportet conquiri de injusta excommunicatione; quæ tamen absque ulla monitione valida, &

justa est, ut communiter docent, Barb. in d. c. d. delicto n. 5. & seqq. & supra Concil. sess. 25. c. 11. n. 17. de regular. Genuen. in prax. cap. mihi 18. n. 2. ubi dat formulam Decreti scribendam à Notario Ciarlin. contr. l. 1. cap. 65. num. 12. Tambur. de jur. Abbatiss. disp. 17. quæst. 3. num. 4. Fagn. in c. procuraciones de cens. à num. 29. ad 35. & per tot. ubi quod ex hac verissima conclusione oritur limitatio, & patet responso ad jura quæ dicunt, sententiam excommunicationis ferendam non esse sine causæ cognitione, & monitione, ut c. nemo 2. quæst. 1. c. sacro de sent. excom. & c. 1. eod. tit. in 6. quoniam vindicant sibi locum, quando Episcopus procedit ut Judex, non autem quando procedit ut pars, & tanquam ille, qui utitur jure suo tanquam per speciem defensionis, ut hoc casu, tunc enim sine causæ cognitione, & monitione, tenent excommunicatio Card. de Luc. Miscellan. disc. 15. num. 9. ver. ult. Graff. dec. aur. par. 2. in Appendix l. 3. c. 1. n. 42.

Et quamvis Barb. supra Concil. loco citato n. 16. & de jur. Eccles. lib. 1. c. 43. n. 139. Ciarlin. d. c. 65. n. 11. Tambur. d. q. 3. n. 4. & Ventrigl. in prax. par. 1. annot. 58. §. unico n. 88. velint, quod renuentibus Regularibus, vel aliis exemptis visitacionem, & claudentibus ostium Ecclesie vel Monasterii, liceat Episcopo vim inferre, & ostium frangere, mihi tamen magis placet in praxi sententia Graffii dec. aur. par. 2. lib. 3. c. 27. nu. 59. ubi sic ait -- Visitator non debet frangere portas Ecclesiarum si sibi denegetur aditus ad faciendam visitacionem, ita Innoc. in d. c. 1. de immunit. Eccles. quia bona Ecclesiarum sunt Sancta Sanctorum, & Domino consecrata &c. & sic qui violentiam facit, sacrilegium committit

12. q. 2. c. nulli liceat, & t. quicumque, sed potest uti gladio spirituali, idest excommunicatione, vel interdicto, facit text. in c. dilecto de sent. excom. in 6. & ita defendere suam possessionem, hoc est visitationem ita not. per Innoc. & Host. in c. venerabili de cens. &c.

3 Prædicto autem gladio spirituali poterit Episcopus Visitator uti, etiam contra patentatos Tribunalis S. Officii, qui in his, quæ concernunt disciplinam Ecclesiasticam, & morum correctionem non sunt exempti, sed possunt, & debent visitari, prout S. Congr. sub die 16. Januarii 1672. referipit Episcopo Meliten. his verbis - *Ha risoluto questa S. Congregatione del S. Officio, che in occasione della Visita, e quanto alla disciplina Ecclesiastica, e costumi, possa V. S. correggere, e punire i Chierici patentati di questo S. Officio secondo la forma del S. Concilio di Trento: quam resolutionem refert D. Raynald. observ. crim. supplem. ad cap. 1. supplem. 3. num. 127.*

4 Si autem ageretur de visitatione Monasterii Monialium exempti; vigore Clementinae Attendentes de stat. Monac. quodammodo innovatæ a Concilio Trid. sess. 25. de regul. cap. 9. & Visitator oppositionem inveniret, non esset statim ad censuras procedendum: sed prius opposentes, & impediennes essent monendi, saltem per diem antè, ad desistendum ab illato impedimento, quod si nollent refipiscere, tunc ipso jure excommunicationem in d. Clementina contentam incurrerent, & Episcopus Visitator, possit impediennes, & opposentes sic innodatos publicè denunciare, absque alia sententia, *Glos. in d. Clem. verb. impedire, & verb. ipso facto Barbof. ibid. numero 6.*

5 Veruntamen si Moniales exemptæ accersitis Notario, & testibus protestarentur, se esse paratas, & promptas Visitatorem cum debito numero, & qualitate personarum recipere, & per se non stare, quo minus illum canonico modo admittant: & nihilominus Visitator numerum superfluum personarum, vel qualitates a Clementina requisitas non habentium secum ducere, & introducere in Clausuram vellet, tunc oppositio
Monacel. Formul. Pars III.

esset juridica nec posset Visitator impediennes justè censura percellere, c. ut juxta de offic. ordin. d. Clem. Attendentes §. ipsos juncta glos. in verb. viris aliis: imo potius ipse Visitator fines suæ facultatis excederet, *Graff. dec. aur. par. 2. lib. 3. c. 27. num. 60. & ad interessè teneatur, si ita impediennes excommunicaret Pirhing. in jus can. lib. 5. tit. 31. num. 12. vers. addit. glosa.*

6 Prout ex actis visitationis. Notarius, sive Actuarius visitationis testatur de oppositione, & excommunicatione respectivè, tanquam de re pertinente ad suum officium: nam Episcopus, neque ejus Vicarius non debet in aliquo se ingerere: quia per quemcunque actum judiciale, quem faceret, videretur recessisse à via procedendi ut pars: liber autem seu acta visitationis, ab eodem Notario, seu Actuario conscripta, & in Cancellaria Episcopali retenta plenam inducunt probationem de contentis in illis: ideoque ratione officii publici, ejus attestati standum est, ut in terminis probat *Ricc. prax. rer. for. Eccl. part. 1. resolut. 545. per tot. cum certum sit, quod Episcopus sententiam excommunicationis à se latam, per Notarium, aut Scribam valeat promulgare, Sayr. de censur. lib. 1. cap. 13. num. 4.*

8 Caute autem Episcopus Visitator agendo, debet antequam ad visitandum accedat, scripto præmonere visitandos, ut parent se certa die ad recipiendam visitationem, nec non deputare visitationis Officiales, & præsertim Actuarium cum facultate Notarii publici, dato per eum in actis juramento de fideliter officium exercendo, ne unquam de illius deputatione, & fide sit dubitandum.

De excommunicatione contenta in Constit. Greg. XIII. Dubiis, Bullar. tom. 2. pag. 394.

Hæc Gregorii Constitutio, fuit à me per extensum data in par. 1. in Append. pag. 283. cujus dispositione violetur, jam dictis hic aliqua addere pro illius vera intelligentia, abusus præveniendò non piget, nec te addita forte legisse pigebit.

K 3 Di-

Dico igitur, quod si Episcopus in primordio sui gubernii, & in Syndicatu Vicarii Capitularis inveniret certitudine facti, illum absque necessitate pluries ingressum fuisse Clausuram Monasteriorum Monialium, vel in eam numerum excessivum personarum, etiam laicarum

introducisse, poterit si sibi pro exemplo futurorum Vicariorum Capitularium, pro correctione delinquentis expedire videatur, declarare eum incidisse in excommunicationem contentam in d. Bulla, modo sequenti.

Sententiæ Declaratoriæ.

F O R M U L A X L.

V *Isis actis Syndicatus* R. D. N. Vicarii Generalis Capituli proximæ præteritæ Sedis vacantis hujus nostræ Cathedralis Ecclesiæ, ex quibus satis constat (*præter alios notabiles defectus sui regiminis*) ipsum Vicarii Capituli munere fungentem, abutendo facultate *sibi ratione officii à jure tributa* per tres vices absque necessitate, & *etiam a laici juvenibus associatus*, contra expressam prohibitionem Bullæ Greg. XIII. quæ incipit *Dubius* in Clausuram Monasteriorum Monialium hujus Civitatis, nempe S. N. & S. N. ingressum fuisse: *visa monitione* contra eum exequuta, dicimus, & declaramus prænominatum N. *incurrisse excommunicationem* contentam in d. Bulla, & tanquam excommunicatum, esse publicè denunciandum, prout nos contra eum Cedulones relaxantes, denunciari volumus, & mandamus, &c.

N. Episcopus N.

N. Actuarius.

S U M M A R I U M.

1 Vicarius generalis Capituli, tenetur stare Syndicatu. 2 Episcopus novus, omittens Syndicatum contra Vicarium Capituli, peccat mortaliter. 3 Vicarii Capitulares, sæpe abutuntur jurisdictione. 4 Quenam sint crimina, quæ cadunt sub Syndicatu Vicarii Capituli ostenditur, & n. 5. & 6. 7 Quæ possit facere Vicarius Capituli suo jure ordinario ostenditur, & n. 8. 9. 10. & 11. 12 Prælati non possunt ingredi Clausuram Monialium, nisi occurrente necessitate, & à paucis, & Eccle-	<i>siasticis Viris associati, non autem a laicis, num. 13. & 14.</i> 15 Prælati visitantes septa Monialium, non possunt, nec debent secum ducere plusquam octo personas, & n. 16. 17 Vicarius Capituli, si est Bullæ Gregor. XIII. transgressor, an & quando à censuris sibi comminatis ab Episcopo appellet ostenditur. 18 Vicarii Capitulares visitantes septa Monialium, & non servantes Bullam Greg. XIII. censuras in ea comminatas incurrunt, & vindicatur conclusio ab objectis num. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. & 30. 31 Vicarius Capituli Bullæ Gregor. XIII. transgressor, absolvitur ab Episcopo.

Denun-

Denunciationis

F O R M U L A X L I

Hic auctoritate ordinaria denunciatur, & declaratur excommunicatus N. Vicarius Generalis Capituli proximæ præteritæ Sedis vacantis ex eo, quia contra prohibitionem expressam Constitutionum Apostolicarum, sine necessitate, & forma sibi in eis præscripta non servata, abutendo auctoritate officii auctus fuit pluries ingredi in clausuram Monasteriorum Monialium hujus Civitatis. Ut igitur ab omnibus evitetur, &c.

N. Episcopus N.

Loco ✠ Sigilli.

N. Aſſuarus.

V E L

Con auctorità ordinaria si denuncia, e dichiara Scommunicato di scommunicata maggiore N. Vicario Capitulare della prossima passata Sede Vacante, perche contro la prohibitionè expressa delle Constitutioni Apostoliche, senza necessitā, e giusta causa, e senza osservanza della forma al suo officio prescitta, abusandosi dell'autoritā della carica, & entrato più volte nella Clausura de Monasterj di Monache. Acciocche dunque sia da tutti evitato, &c.

N. Vescovo N.

Luogo del ✠ Sigillo.

N. Attuario.

ADNOTATIONES.

VIS ACTIS SYNDICATUS. Ex actibus enim Syndicatus, si Vicarius defecerit, remanebit instructus processus, ex quo Episcopus poterit illum censura punire, tenetur etenim Vicarius Capituli stare Syndicatus, & reddere rationem novo Episcopo Successori suæ administrationis; qui successor, si eum alicujus criminis reum inveniat, auctoritate tributa à Concilio Trid. c. 16. sess. 24. de reform. punit, ut communiter tradunt Piassec. in prax. par. 2. cap. 4. art. 1. de person. Judic. num. 16. ver. similiter, Pac. Jord. elucubry. tom. 2. lib. 12. tit. 2. num. 43. ubi resolutionem Sac. Congr. Concilii refert Galle-mart. collect. in Concil. d. c. 16. num. 4. Pirhing. in jus can. l. 1. tit. 28. n. 79. ver. porro.

Hunc autem Syndicatum Episcopus facere non omittat, nec reputet hanc omissionem esse levem: quia Concilium Trid. d. c. 16. sess. 24. non consulit, aut hortatur Episcopum, ut recipiat rationem administrationis officii à Vicario, & aliis Officialibus Capituli; sed ei præcipit, & imperat illis verbis *rationem exigat*, & per consequens Episcopus scienter, omittens id facere contra præceptum Concilii non est immunis a culpa mortali, per text. factis clarum in c. nulli fas 19. dist. & ex aliis juribus ad hoc probandum adductis à Fagnan. in c. quoniam n. 22. de constit. & in c. à crapula num. 21. de vit. & honest. cleric.

Idque optima ratione à Concilio ordinatum fuit, quia inde non parva proveniunt bona; hoc enim timore perterriti Vicarii Capituli, æquidò officio fun-

K 4 gun.

gantur suo; at dum vident syndicatui sub-
jici non debere, sæpe aliqui fortè præva-
ricatores fiunt, justitiam passionibus ducti
subvertunt, disciplinam enervant, &
omni gratia, vel præmio pro arbitra-
tu gerunt.

4. *Præter alios notabiles defectus.* Per
hanc Formulæ expressionem datur intel-
ligi, quod si Vicarius Capituli grava-
retur in Syndicatu de aliis criminibus ad
Officium spectantibus magis contra eum
urgeret præsumptio malæ fidei ingressus
in Clausuram Monialium, adeo ut rigi-
dius mereretur plecti, v. g. si constaret
Decreta, rescripta, licentias per gratiam
vel Sordes concessisse: multas pecunia-
rias, reis pro delictis inflictas, locis piis
ad formam Concilii non applicasse: ludos,
& illicita à Sac. canonibus prohibi-
ta Clericis explicitè concessisse, & non
prohibuisse: Clausuram Monialium cus-
todire non procurasse, & neglexisse: dis-
tributiones quotidianas, cum esset Ca-
nonicus, quamvis Choro non interfue-
rit, percepisse: (nam illas non lucratur,
nisi choro intersit, ut reprobato Garc. *de*
benef. par. 3. cap. 2. n. 359. firmat Monet.
de distrib. par. 2. q. 11. n. 83. & plurib. seqq.)
loca Diœcesis ante lapsum anni à postre-
ma Episcopi defuncti visitatione, visitas-
se, & procuracionem exigisse, (visitare
enim non potest, nisi post lapsum anni à
die ultimæ visitationis, Barbof. *de cano-*
nic. cap. 42. nu. 7. 70. & 71.) alienationi
bonorum Capituli, vel Ecclesiarum con-
tra formam juris, assensum præstasse:
Ecclesias Parochiales Pastore viduatas,
de Æconomo, seu V. Curato non provi-
dissè. Hæc enim cadunt sub sindicatu.
7. Non posset tamen, neque deberet
Sindicari 1. de facultate data absolvendi
à casibus Episcopo reservatis 2. de ab-
solutione excommunicationis incurasæ
ob levem percussione Clerici 3. de
translatione Beneficiorum simplicium
ab Ecclesiis collapsis 4. de reservatione
jurispatronatus, in fundatione Beneficii,
vel Ecclesiæ 5. de licentia data pro fun-
datione novi Conventus 6. de dispen-
satione concessa interstitiorum 7. de
Decretis interpositis pro alienatione bo-
norum Ecclesiæ ad formam *c. terrulas*

11. *quæst. 2. 8.* De dispensatione denuncia-
tionum pro matrimonio contrahendo,
nam hæc jure ordinario dare, & concede-
re potest Vicarius Capituli.

De prima docet Graff. *dec. aurf. par. 2. 8*
lib. 3. cap. 27. nu. 23. & adest declaratio
S. Congreg. Conc. 3. Decembr. 1632. quam
refert Barb. *decif. Apost. collect. 717. nu. 5.*
De secunda idem Graff. *consil. 8. n. 20. lib.*
5. par. 2. de sent. excom. Fagn. *in c. perve-*
nit nu. 16. ver. similiter de sent. excom. De
tertia idem Fagn. *in c. his quæ nu. 56. de*
majorit. & obed. De quarta, Barb. *alleg. 70.*
num. 32. & est hodie indubitatum, quia
cum non possit Capitulum (resistentibus
Decretis Sac. Congregat.) facultatem
Vicario restringere, & sibi aliqua specia-
lia reservare, sed plenam jurisdictionem
in eum transferre teneatur, prout à me
ostensum fuit *par. 1. tit. 1. ad for. 2.* hæc
facultas specialiter tributa censetur, Ven-
trigl. *in prax. par. 2. annot. 15. num. 61.*
Amohtaz *de caus. piis tom. 2. lib. 5. cap. 5.*
n. 35. & 37. De quinta licet DD. inter se
pugnent, & plures innixi Decreto Sac.
Congr. Concilii quod refert Barb. *dec. Apost.*
d. collect. 717. n. 17. tenèant, quod Vica-
rius Capituli hanc licentiam concedere
non possit, prout sunt, Donat. *prax. rer.*
regular. tom. 2. par. 2. tract. 1. de monast.
edific. quæst. 18. nu. 2. Lauret. de Franc.
contr. par. 1. n. 506. Card. de Luc. *disc. 29.*
num. 17. nihilominus contraria sententia,
quæ sustinet Vicarium Capituli posse il-
lam concedere) servatis tamen, & con-
currentibus requisitis Constitutionum
Apostolicarum Clem. VIII. & Gregorii
XV. verior est, quia hæc facultas com-
petit Episcopis de jure communi, ut pa-
tet ex *c. quidam, & c. de Monachis 18.*
quæst. 2. & per consequens cum sit actus
jurisdictionis ordinariæ transit in Capitu-
lum, & hanc amplectuntur Fagn. *in c.*
non amplius nu. 70. de instit. Pignatell. con-
sult. 179. nu. 46. tom. 1. Passerin. in c. cum
ex eo de excess. prælat. in 6. num. 23. in fin.
qui testatur ita fuisse decisum a Sac. *Congr.*
Episc. & Regular. Verum est tamen,
quod cum sit res ardua, & requirat spe-
cialem industriam, laudabilius est, quod
abstineat.

De sexta nec minus dubitatur, quia 9
facul-

facultas dispensandi ordinandos ab interstitio, tanquam jurisdictionis ordinariæ, transit in Capitulum, siue in eius Vicarium, prout declarasse Sac. Congr. Concilii in Astoricensi 21. Aprilis 1595. refert Gallemart collect. in Concil. Trid. sess. 23. c. 11. n. 1. & tradunt Biff. hierurg. lit. I. n. 199. §. 5. & alii, quos citavi p. 1. tit. 1. ad form. 2. num. 26. Et quamquam non ignorem, Marchett. in prax. Vicar. capit. par. 2. tit. 14. num. 19. tenere, quod Vicarius Capituli si habeat facultatem à Sac. Congregatione concedendi intrà annum dimissorias non possit dispensare ordinandum ab interstitio; adhuc firmiter dico, affirmoque, quod in hoc Marchett. fallitur, quia Concilium nunquam prohibuit, neque abstulit Capitulo, Sede vacante, facultatem dispensandi ordinandos ab interstitiis, sed tantum dimissorias intrà annum non arctatis inhibuit; undè ablato per licentiam isto obstaculo, dispensatio ab interstitiis remanet, sicut priùs in facultate Vicarii, nec indiget Superioris dispensatione. Quarant. in sum. bullar. verb. Capitulum Sede vacante vers. decimo quæro §. Et refertur.

10 De septima non ambigitur: nam Vicarius Capituli potest interponere Decretum pro alienatione bonorum Ecclesiarum servata dispositione c. terrulas 11. quæst. 2. glos. in clem. unica verbo conferantur de rer. perm. Quarant. in sum. bullar. verb. Capitulum Sede vacante n. 1. ver. sexto quæro Pac. Jordan. elucubr. tom. 2. lib. 12. tit. 2. de Vic. capit. n. 27. Ventrigl. in prax. par. 2. annot. 15. §. 1. n. 27. non tamen si bona, quæ servari possunt, essent mensæ Episcopalis siue Episcopatus, quia hæc alienari non possunt sine licentia Papæ, ut dicit Zeech. de republic. Eccles. de Capitulo, & Canonic. cap. 24. num. 11. vers. Decimo nil potest.

De octava Pac. Jord. elucubr. tom. 1. lib. 3. tit. 7. n. 10.

11 Sibi ratione officii à jure tributa. Potest enim Vicarius Capituli jure suo ordinario visitare septa monialium Episcopo subiectarum in temporalibus, & spiritualibus; Monasteria verò Sedi Apostolicæ immediatè subiecta, & quæ perpetuò Episcopali muneri sunt com-

missa, & delegata juxta cap. 9. Concilii Trid. sess. 25. de regular. spiritualiter tantum, Barb. de Canonic. & dignit. cap. 42. n. 71. & 107. Ventrigl. in prax. p. 2. annot. 15. §. 1. n. 19.

Et etiam à laicis invenibus associatus. 12 Prælati, & alii Superiores, Clausuram Monialium ingredi non possunt sine aliqua necessitate, qua occurrente, debent esse associati paucis, gravibus, ætate maturis, & Ecclesiasticis personis, ut citata Bulla Gregorii XIII. disponit, & est etiam expressum in jure, ut in cap. ut juxta de offic. ordin. & in Clementina attendentes de stat. Monach. §. Ipsos autem, & ibi glos. & declaratum à Sac. Cong. Episc. & Regular. in Gallipolitana 22. Martii 1615. his verbis -- Congreg. decrevit Episcopum, non nisi in necessitatis articulo, & gravibus, maturæque ætatis Ecclesiasticis personis associatus Monasteriorum Monialium septa ingredi posse, & eadem repetit Gavant. in manual. Episc. verb. monialium clausura num. 46. ubi ait -- quibus cura est Monialium, non possunt ingredi, nisi in casibus necessariis, cum paucis Senioribus, ac Religiosis viris.

Ex quibus planum fit, quod si Vicarius Capituli in ingressu clausuræ etiam in casu necessario, secum introduxisset laicos, & præsertim juvenes (prout in Formula supponitur) Constitutionis Gregorii ex hoc capite diceretur transgressor, quia licet DD. nostri antiquiores dubitaverint, an laici possent, nec ne, in visitatione Monasterii Monialium introduci, ex eo, quia citata Clementina Attendentes, loquitur simpliciter, de aliis Viris honestis, & maturis, & non distinguit, an debeant esse Clerici, vel laici, hodiè tamen dubitationem sustulit, tam ipsa Constitutio Gregorii, quam citatum Decretum Congregationis, in quibus prohibetur, quod laici non introducantur, quod & ita observari debere, eadem Congreg. mandavit in Tarvisina 20. Novembr. 1601. quæ habetur in originali registro fol. 205. etiam si essent Officiales, seu Santesi ejusdem Monasterii, ut in Genuen. 16. Januarii 1607. in registro fol. 2. & 3. & in Lucana 22. Jan. 1616. fol. 15. quæ De-

Decreta prout hic jacent refert testis fidelis Fagnan. in d. c. ut juxta n. 23. de offic. ordin.

14 Quæ Decreta intelligenda sunt de illis laicis, qui à prælatis, & Visitatoribus introducuntur ex levitate, & absque ullo justo motivo, v. g. quia sunt Visitatoris, aut alicujus Monialis consanguinei, & videre curiosi, vel nullam præstant, nec præstare valent Visitatori in re, quam gerit operam. Cæterum si Prælati Visitator occasione ingressus indiget in faciem loci ad succurrendum necessitati, vel promovendam utilitatem monasterii, consilio, & auxilio alicujus Periti laici, utique unum, aut plures secum ducere poterit, quia tunc laicus, non tanquam comes, & socios ingreditur, sed tanquam peritus necessarius, prout deducitur ex alia ejusdem Congregationis resolutione emanata 18. Febr. 1593. quam refert, & originaliter in Archivio Tragurien. servari testatur Pac. Jord. elucubrat. tom. 2. lib. 7. tit. 12. n. 103. in qua sic habetur. *Nel visitare i Monasterii delle Monache entripo con V. S. o suo Vicario solamente persone Religiose, & honeste secondo la Bolla di Pio V. e non v'entri alcun laico, se non quando l'Ordinario lo giudicasse necessario per alcun giusto rispetto.*

15 Dubium igitur solum oritur circa numerum personarum qualitates requisitas habentium, quas Prælati, & alii Visitatores Ordinarii, & delegati, possunt secum ducere in clausuram, cum Bulla Gregorii numerum non determinet, hoc dubium movet, & resolvit Fagnan. loco mox citato n. 3. sic - *Ponderà primo nam in declaratoria Gregorii non determinatur numerus personarum, quas Prælati possunt secum ducere intra septa Monasterii Monialium, determinatur tamen in præcitata Clementina attendentes de stat. monach. à qua Constitutio Gregorii recipit interpretationem passivam, juxta text. in l. 2. cod. de noxal. unde si Visitatores introducerent plures, quam ocl o ibi (idest in Clementina) præfinitas, utique poena constitutionis non evaderent, & hoc planum.*

16 Nam ut ipse Fagn. n. 31. & seqq. probat, cum significatio illius verbi, paucis, in jure sit varia, non valet restringere di-

ctum numerum, sed arbitrio judicantis relinquatur, arbitrium verò ad juris correctionem non extendatur, sed potius à jure reguletur, numerum in d. Clementina præfixum attendendum esse, & cum Fagn. videtur concordare Pirhing. in jus can. lib. 1. tit. 31. de offic. ord. n. 98. vers. *notandum tertio* ubi loquens de eadem re concludit sic - *verum constitutio hujus c. locum tantum habet quando visitantur Monasteria Virorum, in visitatione verò Monasteriorum Monialium, servandum est, quod statuitur in Clementina 2. §. Ipsos autem Visitatores de stat. Monach. ubi definitur numerus admittendorum tempore visitationis Monialium &c.* ex quibus bene inferitur, quod Visitatores excedentes dictum numerum octo, penas Constitutionis incurrent, qui verò dicto numero contentatur legem non lædit, qui autem utitur minori, melius facit.

Visa monitione. Si Vicarius Capituli 17 expleto syndicatu, ex quo constat ipsum reum esse de transgressione d. Bullæ Gregorii: monitus ab Episcopo - *ad dicendum causam quare, non debeat declarari incidisse in excommunicationem contentam in Bulla Gregorii XIII. quæ incipit. Dubiis &c.* appellet ab hac Censuræ comminatione, non debet recipi, nec admitti ejus appellatio, sed ad declaratoriam deveniendum erit, à qua si iterum appellaverit, tempore debito, tunc erit in publicatione censuræ super sedendum præfixo termino ad proseguendam appellationem, nisi transgressio Bullæ esset notoria, & cum aliquo scandalo sequuta, nam tunc posset Episcopus ad denunciationem devenire, non obstante appellatione post declaratoriam interposita, quia remedium appellationis in censuris latis à jure, admittitur, quoties Judex potuit in facto errare, & reum gravare, non autem quando factum est certum, & transgressio, cui annexa est censura, excusari non potest, ut supra jam dixi.

Incurrisse excommunicationem. Vicarius Capituli, qui dicitur Vicarius jurisdictionis Episcopalis, si in ingressu Clausuræ Monialium non servat formam traditam in d. Constitutione Gregorii XIII. pro

pro prima vice Interdictum, pro secunda suspensionem, & pro tertia excommunicationem incurrit, ut ibi cavetur, & planum est; neque me terret auctoritas contraria Bonacin. *de censur. & pœn. viol. clausur. quest. 4. punct. 5. n. 11. vers. ex dictis patet*, & Ventrigl. *in prax. par. 1. annot. 5. §. 1. n. 46.* astruentes, Vicarios Generales, vel Prælato sæculares Episcopo inferiores habentes quasi Episcopalem jurisdictionem, in Clausuram Monialium ingredienti, ut supra, non affici pœnis d. Constitutionis, neque aliam excommunicationem incurriere ea non servata, ex eo quia ibi non sunt expressi, imò miror, quod Viri tam docti potuerint in hanc ire sententiam.

19 Etenim volens Greg. XIII. dubium exortum super intelligentia suæ primæ Bullæ, quæ incipit -- *Vbi gratia* declarare, in hac alia, quæ incipit *Dubis* sic ait - Constitutione item nostra fuit provisum, nè cui in posterum, nisi in casibus necessariis septa Monasteriorum Monialium ingrediendi concederetur licentia, à nonnullis dubitatum fuisse sciamus, circa personas, quæ alterius ad id licentia non indigent, sed sui auctoritate officii nituntur, an liceat eis pro libito suæ voluntatis hujusmodi septa ingredi, vel potius servare debeant ipsi quæ regulam à Concilio præscriptam (Hæc in præmio) & in dispositiva - Nos omnem hæsitacionis materiam tollere, & viam scandalis præcinere, ac Sanctimonialium quieti consulere volentes, harum tenore auctoritate Apostolica declaramus, Prælatos omnes tam seculares; quam regulares, quibus cura, & regimen Monasteriorum Monialium quovis modo incumbit, facultate sibi ex officio attributa ingrediendi Monasteria prædicta, ita demum uti posse, si id faciant in casibus necessariis, à paucis, iisque Senioribus, ac Religiosis personis comittati &c. Quod si contrafecerint eadem auctoritate statuimus, qui Pontificalis dignitatis fuerint, eos pro prima vice, qua contrafecerint ab ingressu Ecclesiæ interdictos, pro secunda à munere Pontificali, & à Divinis suspensos ac deinceps ipso facto

absque alia declaratione excommunicatos existere; regulares verò omni officio, ac ministerio privatos excommunicationi similiter subjacere.

20 Verus propterea sensus istius Constitutionis est, quod omnes Superiores, qui aliena licentia non indigent ingredienti clausuram Monialium in casibus non necessariis, & non a paucis, ac senioribus & religiosis personis comittati, pro prima vice interdictum, pro secunda suspensionem à divinis, & pro tertia excommunicationem incurunt: neque dicendum, quod Vicarii Generales, & alii Prælati inferiores non fuerint nominati, neque expressi: tum quia non cortici verborum est inhærendum, sed legislatoris menti, cui verba debent infervire, vulgato *c. humana 22. q. 5.* tum quia satis illos expressit, & nominavit in Bullæ præmio, quod causam finalem, & mentem, ac animum loquentis ostendit ut pluribus cumulatis docet Barbof. *axiom. 192. per tot.* in illis verbis - *à nonnullis dubitatum fuisse sciamus circa personas, quæ alterius ad id licentiam non indigent, sed sui auctoritate officii nituntur*, ecce omnes Superiores, & in illis verbis dispositivæ ibi - *Nos omnem hæsitacionis materiam tollere volens, declaramus, Prælatos omnes, quibus cura, & regimen Monasteriorum Monialium quovis modo incumbit, facultate sibi ex officio attributa ingrediendi Monasteria*, ecce Vicarios Capitulares, quibus ut præmissum est, attributa est a jure facultas visitandi Monasteria Monialium.

21 Neque verba hæc per se clara, & effectivata restringi possunt ab aliis verbis subsequentibus ibi -- *qui Pontificalis dignitatis fuerint*, quia ex his solum infertur, quod si Superior, qui contrafecerit, sit Pontificali dignitate insignitus, secunda vice præter suspensionem à divinis; etiam à munere Pontificali sit suspensus, non autem deducitur, quod cæteri Prælati inferiores pœnas non incurant, ut volunt Bonacin. & Ventrigl. quia si hoc esset verum, statim daretur præcedentium correctio, & contrarietas, quæ semper est vitanda, maximè quando verba sunt satis clara, ut hic, Rot. coram Coccin. *dec. 2338. nu. 3. & 6.* & passim alibi, & ordine inverlo gravius puni-

punirentur Episcopi, & Archiepiscopi, quam inferiores, & tamen ubi agitur de
 24 imponenda pœna censurarum, vel corporis afflictiva, mitius puniuntur existentes in dignitate, quam cæteri inferiores,
 25 ut docet *glos. punctualis in c. exigit de cens. in 6.* in figuratone casus *notab. 5. Passerin. in c. qui pontificali n. 7. de off. jud. deleg. in 6.* imò si talis interpretatio daretur, tota Bulla esset eversa, & quod ad præcedenda scandala ibi statutum fuit scandalis viam sterneret, cum isti Prælati Episcopo inferiores absque metu censurarum possent clausuram ingredi absque necessitate, & ad libitum, quod est intolerabile absurdum; Quare dum clarè constat de Pontificis constituentis mente, non debemus curare de
 26 verbis: quia non sermonis, sed rei est sermo subjectus *c. petitio de procurator.*
 27 Erronea quoque est alia propositio ejusdem Bonacinæ loco supra allegato firmata, nempe, quod tam Prælati Seculares, quam Regulares ingredienti clausuram Monialium ex causa necessaria, non incurrunt excommunicationem, si soli ingrediantur, vel si secum ducant personas non religiosas, nec senes: quia ut ipse dicit, pœnæ Constitutionis Gregorii, extenduntur solum ad ingredienti in casibus non necessariis: nam Pontifex Gregorius, declarando suam primam Bullam, per modum novæ legis, statuit, quod superiores, quia alterius licentia non indigent pro ingressu: facultate, quæ eis ex officio datur non utantur, nisi in casibus necessariis, & non nisi a paucis, & religiosis personis fuerint comitati, ut patet ex supra recitatis ver-
 28 bis ibi -- *facultate prædicta ita demum uti posse, si id faciant in casibus necessariis, & a paucis, iisque senioribus ac Religiosis personis comitati, & sic dum dicit -- si id faciant in casibus necessariis, ponit conditionem non modum Barb. dict. 364. nu. 1. & dum dicit, & a paucis comitati, virtute illius copulæ, & hanc aliam conditionem, prout juris est æqualiter conjungit, & duo principaliter requirit, nempe necessitatem, & socios senes, & Religiosos: ideoque ad evitandas pœnas constitutionis, non sufficit alterum verificari, sed debet per necessè utrumque*

concurrere, Gratian. *discept. 968. nu. 16.* Rot. coram Pamphil. *dec. 710. n. 6.* & in terminis d. Bullæ ponderant Fagnan. *loco supra allegato nu. 29.* Nicol. *lucubr. can. lib. 5. tit. 39. n. 200. vers. superiores:* aliàs sequeretur secundum laxam opinionem Bonacinæ, quod Prælati Episcopo inferiores, efficta aliaque ingressus in clausuram necessitate (quod effingere non esset difficile) possent sine testibus ingredi soli pro libito, & absque timore pœnæ: quo nihil absurdum, & nil injuriosius sanctioni Apostolicæ.

Concludendum propterea videtur, quod
 30 Vicarius Capituli, de ingressu in clausuram Monialium possit iudicari. Primò quando ingreditur sine necessitate de qua debet sibi constare per relationem Abbatissæ, & Monialium Crispin. *de visit. pastor. p. 2. §. 32. n. 113.* secundò quando secum duxit, & introduxit numerum superfluum, & excessivum personarum. Tercio quando est ingressus solus sine sociis, vel cum sociis laicis præsertim juvenibus: quia in his casibus, est constitutionis Gregorii transgressor, prout sunt omnes alii superiores, qui super eisdem delinquant. Ab excommunicatione au-
 31 tem, quam fortè incurrerit, poterit ab Episcopo absolvi, cum non sit reservata, ut probat Fagn. *in c. nuper n. 38. de sent. excom.* Cætera, quæ pertinent ad jus, tempus, & qualitate electionis Vicarii Capitularis tradidi *tom. 2. tit. 16. for. X. n. 13.*

De excommunicatione contenta in Clementina 1. de privileg.

Regulares, qui Sacramenta Eucharistiæ, vel extremæ Unctionis infirmis secularibus ministrant, vel matrimonia solemniter benedicunt sine licentia Parochi expressa (exceptis casibus privilegiatis) excommunicationem Papæ reservatam incurrunt, ut habetur in hac Clementina. Quare constituto de id. Sacramentorum administratione inficio Parocho per eos facta, poterit Episcopus eodem Parocho, vel Promotore Fiscali instante, contrafacientes excommunicatos denunciare, præmissa declaratoria.

Sen-

Sententiæ Declaratoriæ.

FORMULA XLII.

At tentis comparatione, & instantia R. Parochi Ecclesiæ N. & depositionibus testium per eum inductorum ex quibus constat, P. N. Ordinis N. ministrasse, & ministrare præsumpsisse N. laico sæculari infirmo Sacramentum Eucharistiæ (vel extremæ Unctionis) absque ejusdem Parochi speciali licentia, dicimus, & declaramus, prænominatum P. N. incurrisse excommunicationem contentam in Clementina I. de privil. Papæ reservatam, & ut à subditis nostris vitetur, esse publicè denunciandum prout nos per affixionem Cedulonum denunciari volumus, & mandamus.

N. Episcopus N.

Loco ✠ Sigilli.

N. Actuarius.

SUMMARIUM.

- 1 Regulares administrantes infirmis sæcularibus Sacramenta Eucharistiæ, vel extremæ Unctionis sine Parochi licentia, censuras incurrunt, & ab Ordinario denunciari possunt, & nu. 2. 3. 4. & 5.
- 6 Privilegium alicui Ordini Regularium concessum ministrandi tempore infirmitatis sæcularibus Sacramenta prædicta, non suffragatur cæteris Regu-

- laribus, per solam generalem communicationem.
 - 7 Regulares contravenientes Clementinæ I. de privileg. possunt denunciari excommunicati sine monitione, vel cum monitione, & num. 8. & 9.
 - 10 Regulares delinquentes in administratione Sacramentorum, puniuntur ab Episcopo jure delegato.
- Narratur vexatio, & patientia Auctoris.

Denunciationis

FORMULA XLIII.

HIC auctoritate ordinaria, ut à subditis nostris vitetur, denunciatur, & declaratur excommunicatus excommunicatione majori Papæ reservata P. N. Ordinis N. Ex eo, quia absque ulla licentia proprii Parochi ausus fuit contra prohibitionem Sac. Canonum ministrare N. laico sæculari infirmo, Sacramentum Eucharistiæ (vel extremæ Unctionis) præcipimus propterea omnibus nostræ Curæ subiectis, ut illum vitare curent, neque ad divina admittant, aut ei ave dicant, sub pœnis, &c.

N. Episcopus N.

Loco ✠ Sigilli.

N. Actuarius.

VEL

V E L

CON autorità ordinaria, acciò che sia dalli nostri sudditi evitato, si denuncia, e dichiara Scommunicato di scomunica maggiore riservata al Sommo Pontefice, il P. N. dell'Ordine N. perche senza alcuna licenza del proprio Parocho, hà havuto ardire contro la prohibitione de' sacri canoni, d'amministrare ad N. laico secolare infermo, il Sacramento dell'Eucaristia (ò dell'estrema Unzione) Si comanda per tanto a tutti alla nostra cura spirituale soggetti, che debbano evitarlo, e di non ammetterlo alle cose Sacre, e Divine, nè di comunicare con esso sotto pena, &c.

N. Vescovo N.

Luogo ✠ del Sigillo.

N. Attuario.

ADNOTATIONES.

ET MINISTRARE PRÆSUMPTISSE. Attenta d. Clementinæ clara dispositione, non ambigitur, quod si à Regularibus violetur, possint ab Ordinario excommunicati denunciari: imò debet hoc facere, prout sibi injungitur illis verbis quos etiam locorum Ordinarii, illis postquam de hoc eis confiterit, excommunicatos faciant publicè denunciari: & probant auctoritates, & Decreta allegata par. 1. tit. 6. ad form. 20. num. 16. hoc tamen sanè debet intelligi, quando nulla, nec expressa, nec saltem præsumpta accedit Parochi licentia, tunc enim Regulares, dicta Sacramenta ministrando, verè dicuntur præsumere: at si quis laicus sæcularis jam jam esset animam expiraturus, & copia Parochi haberi non posset administrandum viaticum, vel unguendum Sacro oleo infirmum tunc posset Regularis Sacerdos hæc Sacramenta ministrare, absque ullius excommunicationis incurfu: quia in hoc casu rati habitio Parochi statim clarè præsumeretur, Graff. dec. aur. par. 1. lib. 4. c. 20. n. 6. Lauret. de Franc. contr. par. 2. quæst. 6. vers. duodecimo, Medic. in sum. peccat. par. 2. g. 78. num. 164.

Si autem Regulares Clementinæ violatores ad se excusandum dicerent, prædicta Sacramenta infirmis sæcularibus mi-

nistrasse ignoranter bona fide, & sub credulitate suorum privilegiorum (quidquid sit dicendum in foro conscientie) hæc excusatio in foro externo, non admittitur, quia ignorantia facti, & non juris excusat, c. ignorantia de regul. jur. in 6. privilegia verò, quibus Regularibus conceditur, ut possint Eucharistiam ministrare fidelibus omni tempore præterquam in die Paschatis, non extenduntur administrationem viatici tempore infirmitatis, nisi de hoc fiat expressa mentio, ut fatentur Pasqualig. ad contr. Lauret. de Franc. part. 2. quæst. 25. num. 2. & Passerin. de stat. hom. tom. 2. quæst. 187. art. 1. num. 940. & n. 988. in fin. (plus æquo defensores acerrimi Regularium privilegiorum) juxta declarationem Leonis X. in Concilio Lateranensi factam, de qua in Bullar. tom. 1. Const. 22. §. 7. ubi sic habetur -- Eucharistia verò, & extremæ Unctionis, aliquam Ecclesiastica Sacramenta illis, quorum etiam infirmorum, ac decedentium confessiones audierint, dicentibus proprium Sacerdotem illa sibi dare denegasse, dare nequeant, nisi denegatio sine legitima causa facta, vicinorum testimonio probata, aut requisitio coram Notario publico facta doceatur: & pluries declaravit Sac. Congr. Concilii, nempe in Nullius 19. Septemb. 1637. in Ripana 13. Februarii 1652. & in Gerunden. 13. Februa-

bruarii 1694. Pignatell. consultat. 306. tom. 1.

6 Privilegium hoc speciale, ministrandi scilicet tempore infirmitatis hospitibus, etiam sæcularibus extraneis Sacramenta Eucharistiæ, & extremæ Unctionis, alicui ordini Regularium concessum, non suffragatur cæteris Regularibus per solam generalem communicationem privilegiorum: quia cum sit contrà jus commune, & Bullam prædictam Leonis X. à Concilio Lateranensi approbatam, & involvat præjudicium Parochorum, nunquam censetur communicatum, nisi specialiter, & expressè concessum sit, ut probant auctoritates, & Decreta, quæ ad hoc firmandum allegata sunt, par. 2. tit. 13. ad form. 4. n. 33. 34. & seqq.

7 Denunciari volumus. Denunciatio, & publicatio hujus censuræ juxta rigorem hujus Clementinæ fieri potest absque ulla monitione, ut colligitur ex supra notatis verbis -- postquam de hoc eis constituerit excommunicatos faciant publicè denunciari: nihilominus cum detur casus in quo juxtà DD. sententiam admittitur excusatio, & in quo Regulares administrantes possunt se tueri speciali privilegio, tutius est præmittere monitionem -- ad dicendum causam quare non debeat denunciari excommunicatus, hæc enim monitio hic non turbat Regularium exemptionem, Passerin. de stat. hom. tom. 3. quæst. 189. art. 10. num. 782. ubi invitatus admittit, quod Regulares contravenientes Clementinæ, possint citari, & excommunicati denunciari: quia concessio consequente, videtur etiam concessum antecedens, sine quo consequens obtinere non potest, ut de hac eadem censura loquendo magis libenter fatetur Pirhing. in jus can. lib. 5. tit. 33. n. 149. vers. notandum ultimo.

9 Quod si Regularis transgressor ab Ordinario monitus ad dicendum causam quare, &c. licentiam Parochi expressam, vel saltem de jure præsumptam habuisse, vel de privilegio non doceat, poterit (si Ordinario ita expedire videatur) excommunicatus denunciari, appellatione, & cæteris frivolis excusationibus non attentis, juxtà terminos casus in Neapoli-

tana 5. Junii 1700. in quo cum Monachus Olivetanus ministrasset Sacramentum extremæ Unctionis, sine licentia Parochi, Hospiti laico sæculari commoranti in Monasterio, & ad se excusandum afferret particulas librorum Monasterii, ex quibus apparebat fuisse pluries aliis sæcularibus ibidem infirmis à Monachis d. Sacramentum administratum, & ided ipsum illud ministrasse bona fide, & cum credulitate id sibi licere, & nullam incurrisse excommunicationem: imò Archiepiscopum, qui cum excommunicatum denunciaverat non obstante appellatione interposita ad A. C. nulliter processisse prætenderet: proposita causa sub d. die in plena Congr. Concilii responsum fuit -- Censuras sustineri, & detur facultas Ordinario absolvendi in forma privata.

Et hic nota, quod si Regulares alio modo delinquerent in administratione Sacramentorum, possent ab Episcopo tanquam Sedis Apostolicæ Delegato puniri vigore Constit. Greg. XV. quæ incipit Insuperabili, per extensum à me datæ par. 1. in Appendice pag. 305. prout firmavit Rot. in Firmana jurisdictionis 10. Maii 1700. coram R. P. D. Molines Decano, quam pariter dedi par. 2. in Appendice dec. 40. pro cujus, & aliarum paucarum decisionum reimpressione, ad opus faciendum additarum, vexationem ab Impressore Camerali humiliatus sustineo, & dico patienter -- Domine vim patior, responde pro me quia autem me vexat, ut vincat canit,

Flectere si nequeo Superos, Acheronta movebo.

potens enim est. Verum plena Camera justitia, & æquitate Principe digna, lite ultrà biennium protracta, & post plura damna passa ab injusta vexatione me liberavit.

De excommunicatione contenta in Clementina 1. de sent. excom.

Quia nonnulli DD. Morales Ordinum Regularium sustinere perperam nituntur, quod eorum privilegia, quibus concedebatur ut pro suis, festis, vel aliis certis diebus, non tenerentur servare Inter-

terdicta, non fuerint à Concilio Tridentino revocata: contingit aliquando, quod horum opinione freti, Interdicta localia generalia per Ordinarios promulgata,

Regulares non servant: Undè quatenus casus eveniat, confitito de Interdicti violatione, ad sequentem declaratoriam deveniendum erit.

Sententiæ Declaratoriæ.

F O R M U L A XLIV.

VIs relatione, instantia nostri Promotoris Fiscalis, & testium depositionibus, ex quibus constat PP. N. N. Ordinis N. in eorum Ecclesia non servasse interdictum generale per Nos promulgatum in loco N. quod matrix Ecclesia d. loci servat, sed illud, publicè celebrando, laicis sæcularibus sanis Eucharistiam ministrando, & cadavera sepeliendo violasse, illos ad observantiam Decreti S. Concilii Trid. c. 12. sess. 25. de regular. reducere cupientes, tanquam incurfos in excommunicationem Clementine 1. de sent. excom. dicimus, & declaramus prænominatos PP. N. & N. esse publicè denunciandos, prout denunciari volumus, & mandamus ut ab omnibus nostræ jurisdictioni subjectis evitari debeant, & possint, &c.

N. Episcopus N.

Loco ✠ Sigilli.

N. Aëtuarius.

S U M M A R I U M.

- 1 In facto notorio pro instructione Judicis requiritur processus facti.
- 2 Citatio ad dicendum causam quare, requiritur ex urbanitate, etiam in facto notorio.
- 3 Nemo præsumitur velle delinquere sine causa.
- 4 Datur forma citationis ad exhibendum privilegium.
- 5 Privilegia Regularibus concessa ante Concilium sunt revocata.
- 6 Regularibus allegantibus privilegium nisi illud exhibeant, non est credendum.
- 7 Regulares tenentur observare Interdicta ab Episcopo promulgata non obstante contraria consuetudine.
- 8 Interdictum locale generale non est

- Regularibus intimandum, nisi ad cautelam.
- 9 Regulares administrantes Sacramenta sæcularibus sanis, tempore Interdicti, ab Episcopo possunt puniri.
- 10 Episcopus pro observantia Decretorum Concilii, potest censuris Regulares punire, & n. 11. 12. & 20.
- 13 Regulares Censuris, quando delinquant, ab Ordinario coercendi, & non aliis pœnis, & allegantur rationes, & num. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20.
- 21 Cui licet, quod est plus, licet quod est minus.
- 22 Quando non liquet de violatione Interdicti, & dubium est, est supersedendum in denunciatione censurarum.

De.

Denunciationis

F O R M U L A XLV.

HIC tam auctoritate ordinaria, quam delegata Concilii Tridentini, ut ab omnibus nostræ jurisdictioni subiectis evitari possint, & debeant, denunciantur, & declarantur excommunicati excommunicatione majori RR. PP. NN. Conventus N. Ordinis N. ex eo, quia non obstante publica promulgatione Interdicti Ecclesiastici localis generalis loci N. ausi fuerunt publicè celebrare Missas, ministrare Sacramentum Eucharistiæ laicis sæcularibus fanis, & cadavera sepelire in eorum Ecclesia, contra prohibitionem expressam *Clementine I. de sentent. excomm. & Sac. Concil. Trid. cap. 12. sess. 25. de Regular.* & sic illud damnabili præsumptione violare. Præcipimus igitur eisdem nostræ jurisdictioni subiectis, ut omninò illos evitare debeant, sub pœnis à Sac. Canonibus participantibus cum excommunicatis infligendis, &c.

N. Episcopus N.

Loco ✱ Sigilli.

N. Actuarius.

V E L

COn autorità tanto Ordinaria, quanto delegata dal Sagro Concilio di Trento: accioche da tutti quelli, che sono soggetti alla nostra giurisdizione possano, e debbano evitarsi; si denunciano, e dichiarano scomunicati di scomunica maggiore li PP. infra scritti dell'Ordine N. perche non ostante l'Interdetto locale generale Ecclesiastico, da noi promulgato, e posto nel luogo N. hanno publicamente celebrato le Messe, amministrato il Sacramento dell'Eucharistia à i Secolari fanis, e sepellito i Cadaveri nella loro Chiesa, e così con dannabile presunzione, e contro la proibizione espressa della *Clementina I. de sentent. excommun.* e del Sagro Concilio di Trento, l'hanno violato. Onde si comanda à tutti i sudditi alla nostra giurisdizione, che debbano onninamente evitarli, e di non ardire d'ammetterli alla partecipazione delle cose Sacre, e Divine, nè di comunicare con essi sotto pena, &c.

N. Vescovo N.

Luogo ✱ del Sigillo.

Nomi delli Scommunicati .

Il P. N. dell'Ordine N.
 Il P. N. dell'Ordine N.
 Il P. N. dell'Ordine N.

N. Attuario.

ADNOTATIONES.

ET TESTIUM DEPOSITIONIBUS.

¹ Licet in facto, certo, & notorio, ex quo resultat incurfus Censurarum ipso jure, Ordinarius non debeat contra exemptos processum instruere in forma iudicii, & formales partes iudicis assumere: attamen debet examinare testes super facto notorio, qui dicitur processus facti ad futuram rei memoriam, sive ad instructionem, & informationem ipsius Ordinarii: sicuti etiam quamvis in facto certo, & notorio non exigatur ad promulgandas censuras monitio, seu citatio, adhuc laudabilis est, & praxis recepit, ut ante denunciationem, per modum lenitatis, & urbanitatis, excommunicandi citentur -- ad dicendum causam quare non debeant denunciari excommunicati? vel -- ad videndum se excommunicatos denunciari: de qua laudabili praxi testantur Genuen. c. mibi 57. n. 1. Fagn. in c. non potest n. 23. & seqq. de sent. & re jud. Card. de Luc. Miscellan. disc. 14. num. 7. & 8.

³ Et quia nemo praesumitur sine aliquo motivo, & causa spontanee delinquere, & nemo velle facere, quod facere de jure non potest. Rot. coram Gregor. decis. 531. num. 3. in hac hypothese, Ordinarius cautius agendo, poterit committere, ut monitio, sive citatio contra exemptos violatores fiat sic -- ad exhibendum speciale privilegium Apostolicum post Concilium Triad. concessum non servandi Interdicta Ecclesiastica localia generalia ab Ordinariis locorum promulgata, infra tres dies: alias termino elapso, die immediate sequenti, videndum se excommunicatos denunciari: & ita certior fiet de validitate denunciationis.

⁵ Nam si in termino violatoribus Inter-

dicti praefixo, privilegium speciali non exhiberent; sed privilegia Regularibus concessa ante Concilium allegarent, haec tanquam ab eodem concilio revocata in d. c. 12. & c. 22. sess. 25. de regular. Navar. conf. 7. de privileg. per tot. Garc. de benef. par. 3. c. 2. num. 278. & seqq. Sayr. de censur. lib. 5. c. 3. num. 29. & c. 11. n. 30. & 31. ad evitandam excommunicationem dict. Clementinae 1. non suffragarentur, nec essent attendenda.

Sicuti nec eis suffragaretur privilegium speciale suppositum; sed non productum: quia non tenetur Ordinarius tali suppositioni, & assertioni fidem adhibere, ut jam declaravit Summus Pontifex Innoc. X. in causa Angelopolitana 14. Maii 1648. ad 3. dubium in quo proponebatur. An Regularibus, etiam Societatis Jesu asserentibus se habere privilegia, quo minus obediant Episcopo in executionem Decretorum juris communis, Concilii Tridentini, & Constitutionum Apostolicarum: Ordinarii debeant ipsis adhibere fidem absque exhibitione hujusmodi privilegiorum; Respondit, Ordinarios non teneri hujusmodi assertioni fidem adhibere absque integrali privilegiorum exhibitione. Quod Decretum cum aliis emanatis in d. Causa famigerata, referunt authentice per extensum Tondut. de praevent. part. 3. c. 3. num. 3. Passerin. de stat. hom. tom. 2. qu. 187. art. 1. n. 163. & habetur impresum in Bullar. tom. 5. pag. 498.

Nec minus eos excusaret praetensa contraria Consuetudo: quia Regulares exempti, qui speciale privilegium post Concilium concessum non habent, Interdicta generalia localia ab Ordinariis locorum promulgata observare tenentur non obstante asserta consuetudine, etiam immemorabili, ut respondit Sac. Congr. Concilii adversus equites Hierosolymitanos

tanos in *Cæsaraugustana Interdicti* 11. Junii 1695. ad 2.

8 *Per nos Promulgatum*, Interdictum locale generale, licet non sit singulis intimandum, sed satis sit, si promulgatio sententiæ fiat in locis solitis publicis iudiciorum, Sayr. *de censur.* c. 11. n. 30. lib. 5. adhuc sic Regularibus specialiter intimaretur laudarem, quia si postea illud violarent, de inobedientia Decretis Concilii, & Contumacia magis essent gravati.

9 *Eucharistiam ministrando*. Si præter celebrationem publicam missarum, quæ per se sola sufficit pro violatione Interdicti, Regulares administrassent, etiam fanis secularibus Eucharistiam, prout supponitur in formula; tunc possent ab Ordinario ex duplici delicto censuris puniri, nempe uti violatores Interdicti, & tamquam illicitè administrantes hoc Sacramentum, vigore *Const. Gregor. XV.* de qua dixi in præcedenti formula, & pro indubitato tenet Card. de Luc. in *Miscell. disc.* 16. num. 11. & 12. ubi ait, quod d. Gregorii Constitutio in hoc quæstionem dirimit.

10 *Reducere cupientes*. Per hanc clausulam, sive expressionem datur intelligi, quod Ordinarius, quando agit contra Regulares exemptos pro observantia, & executione Decretorum Concilii Trid. quæ eidem specialiter fuerunt commissa, prout sunt Decreta omnia, quæ habentur in *sess.* 25. *de regular.* potest illos non solum in excommunicationem incurfos, excommunicatos denunciare; sed jure proprio pro debita executione (quantenus, sibi id expedire videatur) censuris compellere, etiamsi habeant privilegium, quod excommunicari ab Ordinario non possint, ut in terminis tradunt *Genuen. in prax. c. mihi* 57. n. 9. *Piasec. in prax. part. 2. c. 3. art. 6. de visit. Regular.* n. 77. *Barb. supra Concil. d. c. 22. sess. 25. de regular. num. 5. & in Apostol. decis. collect.* 297. num. 3. & 4. *Bellet. dissq. cleric. part. 2. de pœnis Cleric.* §. 30. n. 6. *vers. an verò Regulares*, *Ciarlin. contr. tom. 1. cap. 50. num. 21.* *Pac. Jord. elucubr. tom. 2. lib. 7. tit. 14. num. 189.* *Card. de Luc. in Miscellan. d. disc. 16. num. 14.* & declaravit *Sacr. Congreg. Concilii in Limana* 19. *Se-*

ptemb. 1625. ad 12. *dubium*; in quo cum proponeretur.

XII. *Idem cap. 22. ut exequantur omnia contenta in capitibus præcedentibus de Regularibus, & Monialibus*, inter alia continet sequentia verba, videlicet. *Præcipit omnibus Episcopis in Monasteriis sibi subiectis, & in omnibus aliis in superioribus Decretis specialiter commissis, &c. ut statim præfata exequantur. Dubitatur modo, an in dictis rebus Regularium, & Monialium, in quibus ipsi Episcopo tribuitur jurisdictio, possit Episcopus hujusmodi Regulares cogere, & compellere sub censuris, aliisque remediis opportunis; Aliqui enim Regulares in libris ab eis editis asserunt super illis verbis c. 13. accedere compellantur, quod eò, quia Concilium de censura mentionem non fecerit, Episcopus eos sub dicta pœna cogere nequit.*

Die 19. Septemb. 1625. Sacr. Cong. Concilii ad singula dubia superius proposita hunc in modum respondit, videlicet.

Ad I. &c.

Ad XII. in Decretis Episcopo specialiter commissis sess. 25. de Regul. licere eidem Episcopo ad illorum executionem Regulares compellere, etiam pœnis, & censuris Ecclesiasticis: prout per extensum hæc, & alia refert Barb. vot. decis. 125. post n. 42. lib. 3.

Hæc sententia firmissimum habet in jure fundamentum, enim eo ipso, quod Regulares à Concilio, seu Constitutionibus Apostolicis in aliquibus subduntur Episcopis, nulla amplius circa ea remanet exemptio, quæ eos liberet à censuris, dum modus non restringitur compellendi, sed per remotionem obstaculi, censetur eisdem Episcopis restituta plenaria antiqua, & habitualis, seu nativa jurisdictio sicut in cæteros de populo, ut firmant auctoritates allegatæ & probat optimus text. in c. propterea de offic. & pot. jud. deleg. in fin. illis verbis -- quia ex eo, quod causa sibi committitur super omnibus, quæ ad causam ipsam spectare noscuntur, plenariam recipit potestatem, quem ponderat in his terminis *Frances de Eccles. Cathedr. cap. 28. num. 357.* ideoque de plano intrat regula, quod ubi pœna non est à jure vel lege determi- 12 nata, imponitur arbitrio judicis, Menoc.

- de arbitr. cas. 365. num. 2. & seq. qui illam imponere debet juxtà qualitatem culpæ,
- 12 quæ pœna licet sit Judici arbitraria, adhuc dicitur canonica, Passerin. in cap. romana num. 25. de supplend. negligent. prælat. in 6. non autem potest eligere reus, quæ sibi sit infligenda, quia hoc est contrà rationem pœnæ ut observat Guazzin. jun. ad defens. animar. lib. 2. def. 6. cap. 40. num. 49.
- 13 Præterea ad reducendum Regulares ad observantiam Decretorum Concilii, & Constitutionum Apostolicarum, ac Decretorum, nulla magis propria infligitur contrà eos pœna, quam Censurarum, tanquam medicinalis, & proportionata delicto, & maxime in casu formulæ, ut in eo puniantur, in quo peccaverunt: ceteræ enim pœnæ minus conveniunt statui Religiosorum: nam pœna Carceris, affert injuriam, famam Religionis, & carcerati onerat, & gravamen infert continuum, & ideo Viris Religiosis manus fatellica, raro, inferenda est, & non nisi in causis, & delictis gravibus. Pœna pecuniaria est nimis impropria, cum
- 15 Religiosi nihil habeant de proprio, & Monasterium, nisi ex delicto subditi sit effectum ditius, non tenetur pro illius delicto, c. delictum 76. de regul. jur. in 6. & ideo aliàs Sac. Cong. Episc. decrevit, quod Episcopus debeat abstinere à multis pecuniariis, contrà Regulares, prout refert Nicol. in flosc. verb. pœna n. 7. Pœnitentia publica, sicuti hodiè, nec Clericis sæcularibus delinquentibus non debet irrogari, gloss. in c. 1. de pœnit. & remiss. ita nec minus Clericis Regularibus. Pœna privationis vocis activæ, & passivæ, seu inhabilitatis ad officia Religionis, inter Regulares, est gravissima, & durissima, sunt verba Passerin. de elect. cap. 25. num. 619.
- 18 Ex quibus benè inferitur, quod dum Regulares sustinere nituntur, quod Episcopi, qui in certis casibus, tum à jure, tum à Concilio, & Decretis Apostolicis determinatis punire eos possunt, non debeant, neque valeant uti gladio censurarum, laborant contrà proprium commodum. Verùm hæc dicta sint ex abundantia, cum suprâ firmata conclusio, ful-

cio non indigeat robustiore: & clariùs infrà tit. 3. ad form. 6. n. 13.

Privilegium autem, quod Regulares¹⁹ habent, ne possint ab Ordinariis locorum excommunicari, seu interdici, intelligi debet, in casibus, in quibus viget, & juvat exemptio, ut respondent DD. suprâ allegati, & res plana est.

Prout denunciari volumus. Quod Episcopus²⁰ possit denunciare excommunicatos Regulares exemptos, qui ob notorium delictum inciderunt in Censuram juris, ut evitentur à subditis jam probatum fuit suprâ ad form. 1. §. ultimo, & ad form. 36. §. Porro: quæ conclusio difficultatem non patitur in casu supposito in formula: dum enim potest Ordinarius, ex mox firmatis, jure proprio ad observantiam Decretorum Concilii sibi commissorum, Regulares exemptos censuris compellere: multò magis poterit ad eundem effectum, illos in censuram latam à jure incurfos publicè denunciare: quia cui licet, quod est plus, licet utique quod est minus cap. 53. de regul. jur. in 6. & in terminis violationis d. Clementinæ, &c. 12. sess. 25. de regular. tradit Ricc. prax. rer. form. Eccles. par. 2. resol. 210. num. 1. vers. Quinto fallit, & hunc quoque articulum declaravit prædicta Sac. Congr. Concilii in alia pariter Limina de anno 1633. ad primum dubium, in quo cum fuisset propositum.

Primo an Episcopus possit denunciare pro publico excommunicato Regularem, & exemptum ut evitetur ab omnibus, qui obnotorium delictum in censuras inciderit.

Die 29. Januarii 1633. Sac. Congregat. &c. respondit ad primum regulares exemptos, qui ob notorium delictum in excommunicationem inciderunt, posse ab Archiepiscopo denunciari excommunicatos, ut ab aliis evitentur. Quod Decretum cum aliis dubiis, & resolutionibus refert Barb. loco supra allegato d. Vot. 125. post. num. 42. num. 45. lib. 31.

Quandò autem de violatione Interdicti non plene constaret, & Regulares moniti ad dicendum causam quare, &c. factum, & violationem negarent, & jurisdictionem Ordinarii non declinando adversus testes fiscales exceptiones juridicas proponerent, in denunciatio-

ne esset superfedendum : & deinde abstinendum , nisi de violatione liqueret .

De excommunicatione contenta in Constit. Alexandri VII. Felici in Bullar. tom. 6. Constitut. 153.

In visitatione Monasteriorum Monialium , Regularibus subjectarum , eorum Superiores plura ex hac Bulla sub diversis pœnis , & præsertim Censurarum , servare debent , quæ si non fecerint , Ordinariis locorum subduntur . Pro instructione igitur Episcopi , hic illam referre in necessariis , non erit inutile , in ea enim hæc habentur .

§. 1. Felici Sacrarum Virginum statui &c. Sancimus , & imposterum intra fines Italiæ , & Insularum adjacentium Generalibus , Provincialibus , Abbatibus , & quibuscunque aliis Superioribus Regularibus , quibus alioqui cura , & regimen Monasteriorum Sanctimonialium quovis modo incumbit , intra septa eorundem Monasteriorum nullatenus ingredi liceat , nisi ex causa visitationis localis , & hoc semel tantum in anno ita ut in eo anno , in quo unus ex memoratis Superioribus visiterit , alius Superior à visitatione huiusmodi se omnino abstineat .

§. 2. Quod si ob Clausuram , quæ à Sancta Tridentina Synodo , etiam in Monasteriis exemptis Curæ , & vigilantia Episcopi in primis committitur , ob aliam urgentem , ac necessariam causam oportuerit Superiorem Regularem eodem anno plures ingredi septa Monasterii , tunc non aliter ingrediatur , quam cum Præsentia Episcopi Diocesani , vel alterius personæ Ecclesiasticæ Sæcularis boni exempli , ac maturæ ætatis ab ipso Episcopo ad hoc specialiter deputatæ .

§. 3. Visitet autem Superior Regularis interiorem Clausuram , per se ipsum , non autem per alium , etiamsi fuerit legitime impeditus , quo casu differatur visitatio ad aliud tempus , quo cessaverit impedimentum , & visitationem celeriter , & unica die , debita tamen cum diligentia observet , nec autem

Monacelli Form. Pars III.

ortum solis eam incipiat , nec post occasum protrahat , neque ipse Visitator neque eius Socii ullam sumant in Monasterio refectionem . Porro si visitet Generalis , possit secum habere duos Socios sui Ordinis , si alius à Generali , unum tantum , exclusis omnibus aliis etiam ratione officii ; Qui quidem Socii assumantur exemplares , & maturæ ætatis , & in actu visitationis à Visitatore nunquam separentur , sed eum aspiciere , & ab ipso aspici semper possint .

§. 4. Ac præterea Visitatori assistant quatuor Moniales ex Senioribus Monasterii , quæ similiter visitatione durante , nunquam separentur à Visitatore & Sociis &c. Visitatio verò personalis fiat ad Crates , & omnino extra Clausuram Monasterii , & per ipsummet Superiorem dumtaxat &c.

§. 5. Ad hæc Confessor Sanctimonialium tam Ordinarius quam Extraordinarius minimè ingrediatur septa Monasterii , nisi ad Sacramenta Pœnitentiæ Eucharistiæ , & Extremæ Unctionis ministranda Monialibus , vel aliis personis infirmis ibi degentibus , nec non ad commendandam animam Agonizantium , nec unquam ingrediatur , nisi cum Socio , qui sit probatæ Vitæ , & maturæ ætatis semperque maneat in ea parte Monasterii , qua Confessorem videre , & ab ipso videri semper possit .

§. 6. Insuper districtè præcipimus memoratis Superioribus Regularibus , ut infra terminum duorum mensium à publicatione præsentis Constitutionis computandorum revocent ad Clausura Confessores , eorumque Socios , Concionatores , & alios quoscunque Regulares apud Monasteria Monialium , vel assidue , vel ad tempus quocunque titulo pernoctare solitos : neve permittant eosdem , seu alios Regulares , intra seu propè septa Monasteriorum huiusmodi habitare , vel commorari : quin etiam infra eundem terminum quasunque cellas , mansiones , seu Cubicula propè Monasteria prædicta ad usum memoratorum , Regularium existentia , si Clausuræ Monasterium eorundem Monialium contingua sint , ei-

L 3 „ dem

dem Clausuræ includi, vel dividi omnino faciant, si verò sint extrà septa, vendi, pretiumque in Monasterii utilitatem converti; nec in posterum alia similia aptari, ædificari, aut emi permittant. Quod si infrà dictum terminum Superiores Regulares præmissa cum effectu non adimpleverint, teneatur Ordinarius loci, tanquam Sedis Apostolicæ Delegatus, illa adimplere, & omninò exequi, etiam invocato si opus fuerit Brachii sæcularis auxilio.

§. 7. Veruntamen si Monasterium Sanctimonialium sit extrà mœnia Urbis, vel Oppidi, & Monasterium Regularium Virorum, quibus Moniales sunt subjectæ, sit intrà dicta mœnia, vel è converso, habeantur, vel conducantur, si commodè fieri possit, mansiones ad usum Confessarii, quæ non sint conjunctæ, seu contiguæ ipsi Monasterio Monialium, sed ab eo penitus disjunctæ, non solum per parietes, sed etiam per tecta: sin autem utrunque Monasterium sit intrà mœnia, & unum ab altero Episcopi judicio multum distans, tunc habeantur, vel conducantur hujusmodi mansiones, ut suprà distinctæ, & separatæ à Monasterio Monialium, distantia ab ipso Episcopo recognoscenda, & approbanda; ita tamen, ut in mansionibus

Confessoris, sive intra, sive extra mœnia constitutis, excepto Confessore cum suo Socio, alii Regulares, etiam si Superiores sint, minimè pernoscant.

§. 8. Si quis verò prædictorum Regularium aliquid contrà præsentium tenorem facere, vel moliri præsumpserit, aut adimplere neglexerit, ipso facto penam excommunicationis, & privationis omnium officiorum, quæ obtinet, ac perpetuæ inhabilitatis ad illa, vel alia in posterum obtinenda, vocifque activæ, & passivæ absque alia declaratione incurrat. Et nihilominus nullis privilegiis, & exemptionibus tueri se possit, quominus ab Episcopo loci, tanquam ad hoc Sedis Apostolicæ Delegato quoties, & quando opus fuerit, corrigi, & puniri valeat.

Quare constituto Episcopo de hujus Bullæ transgressione, poterit, vel Regulares excommunicatos denunciare, vel juxtà sibi traditam facultatem alio modo punire: aut si sibi expedire videatur eos excommunicare: cum certum sit, quod excommunicatus à jure, possit denuo excommunicari à Judice, *c. gravem 53. ibique gloss. verb. promulgare de sent. excom. Pirhing. in jus can. lib. 5. tit. 39. n. 110.* si primum remedium eligat, ad declarationem veniat modo sequenti.

Sententiæ Declaratoriæ.

F O R M U L A L X V I.

H Abita relatione nostri Promotoris Fiscalis de illicito ingressu P. N. Provincialis Ordinis N. (sive Confessarii) in clausuram Monasterii Sanctimonialium N. hujus nostræ Diæcesis sibi subjecti, sequuto sub die absque ulla nostra præsentia, & participatione: constituto nobis annum à die ultimæ Visitationis sui Antecessoris nondum esse completum: dicimus, & declaramus ipsum prænominatum P. N. Provinciale incurrisse in excommunicationem contentam in Bulla Alexandri Papæ VII. quæ incipit *Falici*, & propterea esse publicè denunciandum, ut ab omnibus evitetur, prout nos denunciari mandamus omni &c.

N. Episcopus N.

N. Aduarius.
SUM.

SUMMARIUM.

- 1 Delinquens mitius punitur in omit-
tendo, quàm committendo, & mi-
tius contra eum agitur per viam in-
quisitionis, quàm accusationis.
- 2 Confessarius Regularis Monialium, non
potest ingredi clausuram pro sepul-
tura, benedictione Cellarum, vel
exorcizzanda moniali.
- 3 Exorcizzatio Monialis à quo, & quo-
modo, & in quo loco fit faciendâ,
demonstratur.
- 4 Signa Monialis Energumene referun-
tur, & n. 5.
- 6 Dæmones Deo permittente, afficiunt
corpora hominum variis morbis.
- 7 Cause, ob quas Deus permittit Mu-
lires energumenas fieri, referun-
tur.
- 8 Superior Regularis transgressor Bullæ
Alexand. VII. an à censuris ab Epi-
scopo comminatis appellet, osten-
ditur.

Sententiæ Declaratoriæ.

F O R M U L A XLVII.

HIC auctoritate ordinaria, quàm delegata, ut ab omnibus evitetur, de-
nunciatur, & declaratur excommunicatus majori excommunicatione P.
N. Provincialis Ordinis N. ex eo, quia anno nondum completo à die ultimæ Vi-
sitationis Monasterii Monialium N. nobis inconsultis, ingressus fuit cum Sociis
Clausuram dicti Monasterii contra formam, & prohibitionem expressam Con-
stitutionis Alexandri Papæ VII. quæ incipit *Falici*. Quare &c.

N. Episcopus N.

Loco ✠ Sigilli.

N. Actuarius.

V E L

CON auctorità tanto Ordinaria quanto delegata, acciocche sia da tutti evitato
si denuncia, e dichiara scomunicato di comunica maggiore il P. N.
Provinciale dell'Ordine N. perche non essendo ancor compito l'anno del giorno
dell'ultima Visita del Monastero delle Monache N. senza nostra saputa, e la no-
stra presenza, è con i Compagni entrato nella Clausura di d. Monastero, contro
la forma, e proibizione espressa della Costituzione d'Alessandro Papa VII. che
comincia *Falici*. Che però &c.

N. Vescovo N.

Luogo ✠ del Sigillo.

N. Attuario.

L 4 AD.

ADNOTATIONES.

1 DE ILLICITO INGRESSU. Hoc exprimitur ad demonstrandum, quod non solum Superiores, & Confessarii Regulares Monialium puniri possunt in casu in Formula supposito: sed toties, quoties ingressus in Clausuram juxta formam præscriptam in Bulla, est illicitus, verum est tamen, quod circa hæc prudenter se gerere debet Ordinarius, & remissius agere ex officio commissis, quam pro commissis; quia mitius punitur delinquens in omittendo, quam in committendo, *gloss. in leg. si moraff. solut. matr.* & mitius contra eum agitur per viam inquisitionis, quam per viam accusationis, ut dicit Medic. tom. 1. in repet. cap. erit 4. dist. num. 84. & 91. post tract. de legib. stat. & præsertim ubi nullum oritur, nec oriri timetur scandalum.

2 Non tamen esset tolerandus, neque dissimulandus ingressus in Clausuram Confessarii; si fieret pro rebus, & casibus in Bulla non concessis, v. gr. pro sepultura, pro benedictione Cellarum cum aqua lustrali, aut pro exorcizzanda Moniali energumena, in nullo enim ex his casibus licitus est Confessario ingressus, sed illicitus, & punibilis, Nicol. in flosc. in verb. sepultura num. 6. in verb. Clausuram n. 27. & in verb. exorcismus n. 2.

3 Quando enim aliqua Monialis est exorcizzanda, Sacerdos exorcista, sive sit sæcularis, sive Regularis, debet esse ad hunc actum ab Ordinario loci approbatus, & exorcizzatio non intrà septa Monasterii; sed obtenta prius a Sac. Congreg. Episc. & Regular. licentia (& non antea) in Ecclesia exteriori Monasterii, clausis Januis coram eodem Confessario, & aliis fœminis honestis consanguineis, vel aliis provectæ ætatis, & probæ conversationis, eam comitantibus, est facienda: & exorcismo expleto, statim sinè diverticulo reducenda est in Clausuram, juxta modum præscriptum à Sac. Cong. Concilii in Decreto, quod per extensum referunt Barbof. Apostol. decis. collect. 509. verb. Monialium Clausura circa egressum num. 5. Tambur. de jur. Abb. disput. 24. quæst. 4. num. 1.

Pelizar. de Monial. cap. 5. num. 67. & Decreta Sac. Cong. Episc. & Regular. eadem præcipientia congerunt Gavant. in manual. Episc. verb. Monialium cura spiritua-
lis num. 30. & Nicol. in flosc. verb. exorcismus num. 2. ubi num. 4. quod Ordinarius ad exorcizzandum ingrediendi licentiam non concedit, & Sac. Congr. concedere non solet.

Antequam autem licentia exorcizzandi Monialem ab Ordinario detur, debent præcedere diligentia ad cognoscendum, an Monialis sit revera à Dæmone vexata: nam frequenter Mulieres Dæmoniacas se esse fingunt, licet non sint, quarum exorcismi sunt Carceres, jejunia, & penitentia rigorosæ. Signa autem Dæmoniaci, quæ referuntur à Martino del Rio disq. magic. lib. 6. quæst. 3. sect. 2. pag. mihi 699. regulariter & simpliciter sunt sequentia.

1 Linguam nigram, & tumidam multoties Dæmoniacus de ore contra naturam profert, inflatur guttur, vel distringitur angustè: ita ut videatur velle strangulari, sed tamen in suum pristinum statum redit.

2 Plorant Dæmoniaci nescientes quid plorent.

3 Cum ira, & contentione respondent interrogantibus.

4 Quandoque etiam coacti ut loquantur, nolunt loqui.

5 Claudunt dentes, & nolunt comedere.

6 Homines odio prosequuntur.

7 Multa dicunt, ex quibus minimè dignoscitur, quid velint innuere.

8 Opprimuntur sopore gravi.

9 Remanent tamquam sensibus destituti.

10 Se ipsos pugnis percutiunt, & vestes lacerant, & capillos.

11 Terribiles habent oculos, & horribiles.

12 Terrore repentino afficiuntur, & confestim terror ille recedit.

13 Diverforum animalium voces imitantur, & sic audiuntur rugitus Leonum, balatus Ovium, bovinum mugitus, latratus canum, porcorum grunntus, & similia.

14 Strident dentibus, & spumant, & si-

& signa alia ostendunt tamquam Canes rabidi .

15 Multoties exponunt se præcipitiis .

16 Discurrit aliquandò per eorum corpora igneus , vel glacialis vapor .

17 Sentiunt per corpus signa , tanquam formicas discurrentes , ranas saltantes , viperas , serpentes , pisces natantes , muscas volantes , & similia .

18 Varia præter naturam vident , & avidunt .

19 Sentiunt sub manu Sacra Sacerdotis capiti superposita , vel ex Sacra lectione quid frigidissimum , vel calidissimum , vel grave .

20 Clamant cum aliquas reliquias Sanctorum capiti superponis etiam occultè , & dicunt : auferre istas à me , quoniam malè olent , vel sunt nimis graves , aut efflant , aut circumvolvunt caput , aut ipsas reliquias projicere student , aut contra ministrum , & stantes se iratos ostendunt .

21 Omnia spiritalia odio habent , à facie Sacerdotum , & præcipuè exorcistarum fugiunt , in Ecclesiam ingredi nolunt , & si ingrediuntur ab ea statim fugere procurant , vel coronæ , vel spiritalium librorum tædet , cuncta benedicta , Sanctorumque Imagines , & maximè Crucifixi nolunt inspicere , nec deosculari , imò projiciunt , & in hæc omnia conspuunt .

22 Sacra verba proferre negligunt , qualia sunt -- *Miserere mei Deus . Qui habitat in adjutorio altissimi . Magnificat Anima mea Dominum . In principio erat Verbum* , & similia . Et si ea pronunciaverint balbutire student , vel verba corrumpunt , tædium grave demonstrant , & tandem ea perficere non possunt , & palam ita se Dæmoniacos ostendunt .

23 Sentiunt in aliqua corporis sui parte dolorem , & si super eum signum Sanctæ Crucis feceris , statim per corporis membra fugiet , sed si eidem dolori locum præcisum assignaveris , in ea corporis parte , in qua volueris , signo Sanctæ Crucis , Crucis patientia , & perseverantia adnotabis .

24 Cum super Dæmoniacos Evangelia , Passionem Jesu Christi , conjurationes , & similia legeris , conturbabuntur ,

sensus occupabunt , intollerabiles etiam in illis anxietates , ac inflationes , vel guttas fudoris defluentes conspicias . Insuper stridores ad Cælum usque mittent , prosternent se , ac similia facient .

25 Cum audieris idiotas , & ignaros litterarum interpretari difficilia , aliorum manifestare secreta , pullare , vel musicalia canere , aliqua prædicere , loqui variis linguis , & supernaturalia facere , absque dubio , signum erit Diabolicæ præsentiae .

His signis , quæ communia sunt cunctis maleficiis , vel peculiaria quibusdam junguntur alia , quæ deducuntur ex qualitate morbi , & sunt sequentia .

1 Si moribus ægerrimè cognoscitur , ita ut Medici hæsitent , & ambigui huc , illuc animo agitentur , nec certi quidquam de illo audeant proferre .

2 Quod remediis ex arte adhibitis , morbus se non remittat , sed potiùs exasperetur , & augeatur .

3 Quod more naturalium morborum , non crescat paulatim ; sed frequenter statim ab initio , nullis peccantibus humoribus in causa existentibus cum gravissimis symptomatibus , & doloribus se morbus prodat .

4 Quod valdè inconstans sit morbus , & raro periodos naturæ servet , & licet similis videatur naturalibus morbis , in multis tamen discrepet .

5 Multoties licèt ægotans gravissimè doleat , in qua tamen parte doleat , nequeat referre .

6 Interdum ægri suspiria (quæ luctuosa vocant) absque manifesta causa emittunt .

7 Aliquibus appetitus rejicitur , aliqui cibos revomunt , & ventriculum ita malè affectum habent ut sæpiùs astructione laborent , veletiam pondus in ipso quodam , quin , & rem aliquam per œsophagum modo ascendere , modo descendere percipiant & si in Superiorem partem delatum deglutire conentur omnem operam ludant , re ipsa mox spontè desiliente .

8 In regione cordis punctorium dolorem percipiant , adeò ut ipsum aliquando lacerari asserant .

9 In quibusdam circa collum arteriæ manifestè pulsare , & quasi tremere comprehenduntur .

10 Alii

10 Alii sævo colli, seu renum dolore cruciantur, vel circa ventrem inferiorem torsiones acerbissimas, & sæpè flatum quemdam frigidissimum per ventrem permeantem, & citò redeuntem, vel vaporem, uti flammam ignis calidissimè simili modo illos infestantem percipiunt.

11 Quidam ad venerem impotentes redduntur.

12 Consuevere quidam levibus Sudoribus præcipuè circa noctem corripi, quamvis tempore, & aura frigidiorè.

13 Alii videntur habere particulas corporis veluti nexibus deligatas.

14 Morbi, quibus laborant veneficio læsi, sunt ut plurimum totius corporis quædam extenuatio, & macies, & virium imbecillitas cum summo languore, mentis stupiditas, quædam varia Melancholica deliria, diversa febrium genera Medicis multum negotii exhibentia, motus quidam convulsivi, unde epileptici videantur, membrorum quædam rigiditas speciem convulsionis præferens. Aliquando omnes capitis partes, tumescunt, aut talem circa totum corpus lassitudinem percipiunt, ut vix ullo pacto se movere possint. Plerumque tota cutis, sed ut plurimum faciei, flavo, seu cinereo colore suffunditur. Aliqui habent oculorum palpebras adstrictas, ut eas vix aperire possint. Oculi sunt perlucidi, & transparentes, & nonnunquam quædam spectra, vel nubeculam inspicere videntur.

15 Veneficio affecti faciem Sacerdotis vix aspicere valent, nec oculis intentis ullo modo: album oculorum variis modis mutatur. Ægrotantes cum instrumenta venefica comburuntur, solent in deterius mutari, vel noxam quandam recipere majorem, vel minorem pro ratione levioris, vel sævioris veneficii: itaut quandoque formidabiles clamores, & mugitus cogantur emittere: quod si nullam mutationem, vel læsionem percipiant, erit de salute ægri benè sperandum.

16 Si fortè veneficus ad visendum ægrotum accedat, statim infirmus ingenti molestia afficitur, aliquo terrore, seu

tremore corripitur: si sit puer statim plorat, oculi ad fuscum colorem mutantur, vel alia notatu digna in ægrotis mutatio observatur.

17 Quando pro curatione morbi quædam linimenta Sacra ad oculos, aures, frontem, & quædam alias partes Sacerdos adhibet, si in partibus illis sudor, vel aliqua alia mutatio appareat, signum est veneficii. Hæc del Rio loco citato pag. 700 quæ signa non est necesse ut ipse ex Codronco ait, ut omnia in ægro inveniantur, sed sufficere aliqua pro diversitate morbi.

Quod autem arte, & potentia Caco-dæmonum, Deo permittente, hi, & alii mirabiles morbi procurentur, & causentur in corporibus humanis in vindictam scelerum impiis, aut in meritum coronæ piis: probat auctoritate Scripturæ, SS. PP. & DD. & exemplorum, Stengel. *mund. theoretic. lib. 4. c. 18. per tot.* ubi ait, negantes morbos nonnullos à Dæmonibus provenire, inter Ethnicos, & Atheos esse annumerandos.

Causæ autem, ob quas Deus permittit Dæmones introire in corpora humana, & ea vexare sunt.

Primo ratione superbiæ, & enormitatis cujuscunque peccati, ut patet in *Saul. 1. Reg. 15.* quia omnes superbi sunt sub domnio Diaboli *Job 41.*

Secundo, hoc accidit ex misericordia & bonitate Divina, ut in bonis hominibus, qui quandoque propter parva peccata, quæ Deus statim punit, à Diabolo possidentur: & hoc ut dicunt D. Thom. & D. Bonav. ad punitionem etiam peccati venialis, & habetur ex *dialog. Gregor.*

Tertio accidit aliquando propter maledictionem, quam quandoque optat, vel imprecatur quis alteri, vel sibi ipsi.

Quarto Deus permittit hoc fieri ad nostram emendationem, ut terreamur Deum scienter offendere, ne fortassis nobis cras eveniat, quod hodie huic accidit.

Quinto accidit ad gloriam Dei, & Sanctorum Ostensionem, quando ipsi Sancti invocantur, & liberationem à Deo impetrant.

Has causas refert Jo: Herold. vulgo Disci-

Discipulus in *Sermon. Quadrag. in Domini-
nica Oculi, serv. 19.* ubi ex Nicolao de Li-
ra, quod istarum rerum rationes, & cau-
sæ non latent propter hoc, quod occulta
sunt Dei judicia, & ideo non debeamus
judicare de obfessis, quia filios, & filias
Regni Cælestis, Deus misericorditer quan-
doque hic in præsentia punit, & præparat
eos ad vitam æternam.

Item Deus permittit Energumenos pro
confirmatione veritatis fidei Catholicæ,
cujus soli Ministri cum exorcismis Dæ-
mones à corporibus obfessis expellunt.

8 Prout nos denunciari mandamus. De-
nunciatio hujus excommunicationis non
potest, nec debet suspendi per appellatio-
nem, quatenus interponeretur, quia casus
Formulæ, in quo Ordinarius nec er-
rare, nec denunciandum gravare potest,
appellationem non admittit. Quidquid
esset dicendum, si Ordinarius, Superio-
rem Regularem declarasset incursum, ob
inobstantiam Bullæ in alia re, v. gr.
quia introduxerit secum in Clausuram
Socium juvenem, vel Visitationem pro-
traxerit post occasum solis vel refectio-
nem sumpserit intrâ septa, in his enim
casibus, quia hæc ex inopinato acciden-
ti, contingere, & fieri potuerunt; & sic
Epicheja allegari possit, quæ excuset

transgressorem ab incurso censurarum, si
denunciandus à declaratoria appellaret,
deberet Ordinarium denunciationem sus-
pendere, quia potuit (rejiciendo legiti-
mam excusationem) errare, & Superio-
rem Regularem denunciando gravare.
At quando Superior visitat ante tempus,
& ingreditur Clausuram intra annum à
die ultimæ Visitationis, prætextu cau-
sæ necessariæ sine præsentia Episcopi,
tunc delinquit in officio, à quo propterea
est removendus, non autem pro com-
missis excusandus, ad tradita per Ric.
decis. 289. part. 2. per tot.

*De excommunicatione contenta in Constitut.
Gregorii XV. Sanctissimus in Bullar.
tom. 4. Const. 9. pag. 80.*

Ad removenda crebra dissidia, quæ
oriebantur inter Ordinarios, & Conser-
vatores Regularium; multifarie Summi
Pontifices providere studuerunt, sed in-
cassum: quia abusus jurisdictionis talium
Delegatorum, quos recenset Fagn. *in c.
si Clericus num. 38. & plurib. seqq. de for.
comp.* adhuc vigent. Quare Ordinarius
si ad reprimendos eorum excessus cogatur
ad censuras procedere poterit uti declara-
toria sequenti.

Sententiæ Declaratoriæ.

FORMULA XLVIII.

At tentis relatione nostri Promotoris Fiscalis, & juribus exhibitis, ex qui-
bus constat N. instetisse coram N. *asserto Conservatore PP. N. Ordinis N.*
pro... ipsumque Conservatorem, inhibitione cum comminatione censura-
rum, nè ad ulteriora in causa damni dati contra d. N. in nostro Tribunali intro-
ducta procedatur (sive præceptum de excarcerando concessisse & exequi fecis-
se, tam contra N. quam in personas nostri Procuratoris Fiscalis & Cancellarii:
imò arbitrorum electionem *Curiam nostram propositam, & oblatam* respuisse d.
N. *partem instantem* in excommunicationem latæ sententiæ, & præfatum N.
assertum Conservatorem *finis officii excedentem*, in pœnam suspensionis ab Offi-
cio per annum, juxtâ dispositionem Bullæ Greg. XV. quæ incipit *Sanctissimus
incurfos declaramus, & denunciamus* & publicè per affixionem Cedulorum de-
nunciari mandamus, omni &c.

N. Episcopus N.

N. A. *Aquarius.*
SUM-

SUMMARIUM.

- 1 De modo eligendi, qualitate, & duratione Conservatoris remissivè.
- 2 Regulares eligentes Conservatorem, debent electionis documentum exhibere Ordinario loci, & datur formula electionis.
- 3 Conservator electus, debet esse in dignitate constitutus, & simul Judex Synodalis.
- 4 Canonici Collegiatae, etiamsi in dignitate sint constituti non possunt eligi in Conservatores.
Fallit in Religione Hierosolimitana.
- 5 Conservator, exequi faciens citationem cum comminatione Censurarum contra Curiam Episcopi, dicitur excessisse suas facultates & numer. 6.
- 7 In controversiis ortis inter Curiam Ordinarii, & Conservatores super competentia jurisdictionis debent eligi Arbitri.
- 8 Arbitri hujusmodi recusari non debent: quia assumuntur de necessitate.
- 9 Respuens Arbitrorum electionem, si procedat ad ulteriora, nulliter agit.
- 10 Arbitrum eligens Ordinarius, electionem notificare debet Conservatori cum inhibitione, & datur formula electionis, & intimationis, & num. 11.
- 12 Arbitri eligi debent, de consilio, in numero dispari.
- 13 Arbitri dum assumuntur in forma juris, compelli possunt ad acceptandum munus.
- 14 Arbitri in rebus Ecclesiasticis debent esse Clerici.
- 15 Pars, quæ insectit, & procuravit, ut Conservator suam potestatem excederet, excommunicationem incurrit Papalem, à qua non absolvitur satisfacta parte à simplici Confessario.
- 16 Censuræ late à jure, & Papæ non reservatæ, absolvuntur ab Episcopo, non autem à Confessario.
- 17 Conservator non potest se ingerere in causis, quæ non respiciunt manifestas injurias.
- 18 Conservator non cognoscit de injuriis illatis familiaribus Regularium.
- 19 Coloni Regularium damnnum dantes conveniuntur coram Ordinario, qui illos carcerare potest.
Amplia in Colonis Religionis Hierosolimitanae, & n. 20. & 21. ubi declaratur, & enucleatur conclusio.
- 22 Pro danno illato ab Animalibus, potest mandato Judicis, Custos in carceribus detineri, & declaratur doctrina Panimollæ.
- 23 Conservator excedens fines sue facultatis, de jure communi suspensionem ab Officio Ordinis, de jure novo Suspensionem ab Officio Conservatoris incurrit.
- 24 Conservator non se ingerit in causis dubiis, nec simplicem injuriam, sed notoriam defendit, & n. 25.
- 26 Conservator, quas injurias defendat, ostenditur.
- 27 Ordinarius, punit Conservatorem in excessibus dolosis, etiam censuris.
- 28 Conservator, qui Arbitros recusat, & in causa vult procedere, quomodo sit monendus, ostenditur.

Denunciationis

F O R M U L A XLIV.

Hic auctoritate ordinaria declaratur, & denunciatur excommunicatus N. ex eo, quia conventus in nostro Tribunali pro emendatione damni studiose per eum dati in bonis N. jurisdictionem nostram eludere volens adiit N. abs. conservatorem Regularium N. N. quorum, ut asseritur, est Colonus, & ut officii

cui sui limites excederet, prout excessit, instetit, & procuravit contra expressam prohibitionem Constit. Apostolicæ Greg. XV.

Nec non per caput separatum declaratur, & denunciatur suspensus per annum ab Officio Conservatoris N. ex quo suas facultates excessit, & nostram jurisdictionem læsit, & turbavit. Ut igitur dict. N. ab omnibus evitetur, & abs. Conservatorem suspensum esse sciatur præsentibus &c. Datum &c.

N. Episcopus N.

Loco ✠ Sigilli.

N. Actuarius.

V E L

Con autorità ordinaria si dichiara, e denuncia scomunicato N. perche convenuto nel nostro Tribunale per l'emenda del danno dato da lui studiosamente ne i beni d. N. volendo eludere la nostra giurisdizione, è ricorso al Conservatore d' PP. N. de quali dice esser Colono, & ha procurato, che quella faccia atti giudiziali non competenti alla di lui giurisdizione, sì come hà fatto, contro l'expressa proibizione delle Constitutioni Apostoliche.

Ed in oltre si denuncia sospeso per un anno dall'Officio di Conservatore N. per havere in d. Causa ecceduto i limiti della sua podestà, eleso, e turbato la nostra giurisdizione. Che però &c.

N. Vescovo N.

Luogo ✠ del Sigillo.

N. Attuario.

ADNOTATIONES.

ASSERTO CONSERVATORE. De modo eligendi, qualitate, duratione, & potestate Conservatoris electi, traditur in hac Constitutione, quam per extensum dedi tom. 1. in Appendice pag. 302. ubi plura circa hæc nota sunt: hic autem alia, quæ ad censuras in ea inflictas pertinent addenda erunt, præter modum eligendi.

Regulares propterea quatenus velint gaudere privilegio Conservatoriarum eis à pluribus Summis Pontificibus concessio, tenentur Conservatorem habentem requisita ibi enumerata in singulis Diecesibus eligere, & sibi assumere, & postea electionis documentum authenticum penes acta Curia Ordinariorum locorum exhibere, & dimittere: quod si non fecerint, cor. eisdem Ordinariis conveniendi erunt; formula autem talis electionis poterit esse sequens.

F O R M U L A L.

» **C**Um inter cætera à Sed. Apostolica Religiosis concessa, hoc unum præcipuum sit, ut possint sibi eligere Conservatorem, qui Apostolica auctoritate, & jurisdictione valeat, & debeat reprimere, & compescere quamcunque personam prædictis Religiosis, eorumque Monasteriis, ac bonis injuriam, & violentiam inferentem: hoc sanè privilegio uti volentes, & peroptantes.

» Nos infrascripti PP. Monasterii N. in unum Capitulariter congregati ut
juris

„ juris, & moris est, hodiè quæ est... mensis. . . anni præsentium serie teno-
 „ re, & vigore, eligimus, deputamus, nominamus, & constituimus Conserva-
 „ torem privilegiorum hujus nostri Monasterii N. & omnium Religiosorum
 „ habitantium in eo per Sedem Apostolicam quocunque modo concessorum, &
 „ elargitorum, N. J. U. D. Archidiaconum Cathedralis N. in Dignitate Eccle-
 „ siastica constitutum, ac Judicem Synodalem ejusdem Diœcesis, qui valeat pro
 „ tutione, defensione, & manutentione jurium d. Monasterio, & Religiosis
 „ competentium, & competitorum procedere, juxta statuta per Sac. Cano-
 „ nes, & Apostolicas Sanctiones hac in remanatis: transferentes in eum, quan-
 „ tum in Nobis est, & ad nos pertinet, plenam, & liberam facultatem, &
 „ auctoritatem similibus Conservatoribus de jure, vel de consuetudine compe-
 „ tentem per quinquennium tantum duraturam. In quorum fidem subscripsi-
 „ mus manu propria in Conventu S. N. loci N. die, & anno, quo suprâ.

Ego Fr. N. Prior Conventus eligo ut suprâ.

Ego Fr. N. Magister Sac. Theologiæ eligo ut suprâ.

Loco ✠ Sigilli Monasterii.

(Et sequantur aliorum subscriptiones.)

3 Advertant præterea Electores quod eligendus non solum debet esse in aliqua dignitate constitutus, sed etiam copulative requiritur, quod sit Judex Synodalis, ut expressè habetur in hac Constitutione §. 2. ibi. --- itaut Dignitate Ecclesiastica præditi, vel personatum obtinentes, vel Cathedralium Canonici existant: sed etiam in Conciliis Provincialibus, aut Diœcesanis juxta Decretum Concilii prædicti Judices electi, seu designati sint. Et ideò Canonici Collegiati, etiamsi sint in Dignitate constituti, & Doctores, quia constituti non possunt Judices Synodales, in Conservatores eligi non poterunt, ut de veriori Barb. de offic. & pot. Episc. alleg. 106. num. 12. tenet, quem sequitur in pluribus aliis allegatis, Donat. prax. rer. regul. tom. 1. part. 2. tract. 17. de Conservat. quæst. 28. n. 2. 3. & 4. Nisi tamen agatur de Religione Hierosolymitana, quæ ex indulto Alexandri Papæ VII. concessio 17. Maii 1655. personas Ecclesiasticas in Conservatores eligere potest, etiamsi in Conciliis Provincialibus, vel Diœcesis, Judices designati non sint.

5 Et exequi fecisse. Hoc enim sufficit, ut dici valeat quod Conservator in suis facultatibus excesserit, & pœnam suspen-

sionis ab officio incurrerit: quia cum executio citationis sit actus jurisdictionis contentiosæ, & de judiciali processu, Fagnan. in cap. conquesti num. 55. de feriis. Lædit jurisdictionem Ordinarii: & facta cum comminatione censurarum, infert injuriam, & gravamen irreparabile, ut mæderi non possit, nisi per appellationem, Fagnan. in c. super eo il 2. num. 47. de appellat. nisi illico ex ignorantia, & inadvertentia id evenisse constaret, alias scienter fecisse præsumitur, ut in terminis advertit Bonacc. de excom. extr. Bull. Gen. disp. 2. quæst. 2. punct. 35. num. 11.

Per Curiam nostram propositam, & oblatam. Quia controversiæ, & scandala, quæ in dies oriuntur inter Conservatores Regularium, & Ordinarios locorum, ut plurimum procedunt ex imperitia eorundem Conservatorum, ut observat Fagn. d. cap. clericus num. 55. de for. comp. ideò in d. Const. Gregorii provisum fuit, quod si quæ inter Judices Conservatores hujusmodi, & locorum Ordinarios controversia super competentia jurisdictionis orta fuerit: nequaquam (sunt verba Bullæ) in causa procedatur, donec per Arbitros in forma juris electos super jurisdictionis competentia fuerit

fuert judicatum : Unde si talis dispositio servabitur , prout servatam hic suppono , clausum erit ostium Scandalis .

8 Hæc autem Arbitrorum electio , quoties ex parte Ordinarii , vel ex parte Conservatoris proponatur , recusari non debet , quia assumuntur de necessitate , & dicuntur Arbitri juris , ut ex recitatis verbis ibi -- *in forma juris electos* , & habetur quoque dispositum à Conc. Trid. *sess. 14. cap. 5. de reform.* Pasqualig. ad Lauret. de Franc. *p. 1. n. 853.* imò puto , quod facta propositione , si respuatur , & negligatur Arbitrorum electio , actus jurisdictionis , electionem recusantis deinde subsecuti , nulli sint : quia verba illa Constitutionis -- *nequaquam in causa procedatur donec &c.* quæ idem important , quod si diceret --

nullo pacto , nullo casu , nulla ex parte , ut docet Barb. *d. 212.* videntur habere vim præcisæ prohibitionis , & æquipollere clausulæ *nullatenus* , quæ nullitatem actus ipso jure inducit , idem Barb. *d. 226. n. 4.* Rot. cor. Duno. jun. *decis. 732. n. 25.* maxime juncta dictione illa *donec* , quæ de per se facit conditionem , Barb. *d. 93. n. 12.*

Ideoque Ordinarius quoties inter ipsum & Conservatorem de jurisdictione contentio sit , præveniendò inconvenientia , & Scandala , eligat Arbitrum , & postea electionem denunciât Conservatori , ut in illum consentiat , vel alium eligat , cum inhibitionem , nè in causa procedat , donec de pertinentia cognitionis ab Arbitrio electo judicetur ; talis autem electio , sic erit faciendâ judicialiter .

F O R M U L A L I.

Die

» C O mparuit coram Dominatione Vestra Illustrissima Promotor Fiscalis
 » hujus Curie , & habita notitia quod N. assertus Conservator PP. N. Ord.
 » N. Monasterii N. se jactat Censuram inter N. & N. vertentem velle cognosce-
 » re & judicare & de facto monuit . . . licet cognitio omnimoda pertineat ad hanc
 » Curiam , nè eveniant scandala , instat ad formam Constitutionis Greg. XV.
 » eligi Arbitrum , vel Arbitros , qui prætensionem , & controversiam hanc
 » jurisdictionis dirimat , & postea electionem factam d. Conservatori intimari
 » cum inhibitione , nè in causa prædicta audeat procedere sub pœnis &c.
 » Qui Illustrissimus D. attentis expositis , ex parte sua , & hujus Curie in cau-
 » sa supra expressa nominavit , & elegit , nominat , & eligit in Arbitrum N.
 » J. U. D. qui Judicis partes in d. causa suscipiat , & per suam sententiam serva-
 » to juris ordine controversiam de competentia jurisdictionis in ea inter hanc
 » Curiam , & ass. Conservatorum obortam dirimat , & dicto Conservatori in-
 » timari mandavit cum inhibitione , nè interim nihil innovet sub pœnis censu-
 » rarum , Hac die

N. Episcopus N.

N. Actuarius .

Intimationis.

F O R M U L A L I I.

» I Ntinetur N. Conservatori asserto Monasterii N. & illius Religiosorum Or-
 » dinis N. qualiter in Causa vertente inter N. & N. Curia Episcopalis
 » elegit , & nominavit in Arbitrum N. Clericum J. U. D. ut in controversia ex-
 » orta

„ orta jurisdictionis super cognitione d. Causæ, Judicis partes suscipiat, & per
 „ suam Sententiam d. Controversiæ finem imponat servato juris ordine, juxta
 „ formam præscriptam in Constitut. Gregor. XV. *Sanctissimus*: idem monetur
 „ idem ad conveniendum, & consentiendum d. electioni; vel ad alium, aut
 „ alios Arbitros ad eundem effectum nominandum, & eligendum quampri-
 „ mum, & interim sibi inhietur, nè in dict. causa nil innovet sub pœna in dict.
 „ Constitut. contenta instante Promotore Fiscali Curie Episcopalis &c.

11 Hac eadem formula uti poterit Conservator, quando ipse Curiam Episcopalem in electione prævenit, absque tamen inhibitione, quia in casu dubio, & contro-
 verso, Conservator nullam habet præ-
 sumptionem boni juris, sicut habet Ordina-
 rius, qui jus, & potestatem habet
 legitimam cognoscendi de omnibus causis.

12 Proponitur autem in formula electionis
 tantum Arbitri, & non plurium: quia
 Arbitri debent eligi in dispari numero, &
 sic vel unus tantum, vel tres juxta *text.*
in c. 1. de arbitr. ad hoc, ut si non omnes
 in judicando consentiant, saltem major
 pars reperiatur, cujus arbitrio stetur:
 nam alioquin si in pari numero eligantur,
 facile est quod sine exitu res futura sit, &
 arbitrium impediatur propter hominum
 facilitatem ad dissentiendum, ut monet
gloss. in d. cap. 1. *vers. unius eligatur*, &
 sequitur Pirhing. in *jus can. lib. 1. tit. 43.*
num. 32. hoc tamen non est de necessitate,
 sed de consilio: quia si eligantur duo
 Arbitri valida erit electio: qui duo si non
 concordent: tertius erit eligendus *gloss.*
in d. c. 1. de arbitr. --- non tamen à parti-
 bus, sed ab ipsis Arbitris discordantibus,
 ut habetur in *cap. suspicionis 39. de offic. &*
pot. jud. deleg. Passerin. in cap. fin. n. 244.
tit. cod. in 6.

13 Et est notandum, quod hi Arbitri, cum
 eligantur in forma juris, & sic habeant
 jurisdictionem, qui assumuntur ex præ-
 scripto citatæ Bullæ Gregorii, compelli
 possunt ad hoc minus suscipiendum: nam
 sicut munus judicandi est necessitatis, &
 necessario acceptari debet *l. munerum 18.*
§. judicandi ff. de muner. & honor. ita, &
 hoc munus arbitrandi, seu judicandi,
 prout argumentatur Pirhing. loco supra ci-
 tato *num. 1.* Mihi autem videtur consulti-
 us, quod unus tantum de consensu eli-
 gatur, quia ita facilius, & celerius res

erit expedita, qui debet, esset clericus, 14
 quia non decet ut laicus in rebus Ecclesia-
 sticis arbitretur, Pirhing. *ibid. num. 20.*

Partem instantem. Idem persona, seu 15
 personæ, quæ faciunt partem in judicio,
 sive actores sint; sive rei, non autem cæ-
 teri: quia tam *text. in cap. fin. de offic. &*
potest. deleg. in 6. quam Constitutio Gre-
 gorii loquuntur de sola parte, quæ pro-
 curavit, ut Conservator scienter suam
 potestatem cum effectu excederet, quæ
 censuram excommunicationis Papalem
 incurrit, à qua absolvi non potest --- *nisi*
ei, quem sic fatigavit indebitè, primo sa-
tisfaciat integraliter de expensis sunt verba
 præcisa *text. in d. c. fin. ubi Barb. num. 20.*
 Bonaccin. *de censur. extr. bull. can. disp.*
2. quæst. 2. punct. 35. num. 2. Donat. loco
 supra citato *quæst. 43. n. 2.* ubi cum Bonac.
num. 5. asserit, quod hæc censura post
 satisfactionem evadat Episcopalis, &
 possit absolvi à quocunque approbato
 Confessario, ex quo in textu non legatur
 reservata: quod dictum non admitto,
 teneoque absolvi reum non posse, nec
 deberi a simplici Confessario, nisi ex de-
 legatione Episcopi, prout tenet Barb. in
d. c. fin. n. 22. quia Confessarius scire non
 potest quantitatem expensarum, & ea
 verè pars fuerit integraliter satisfacta,
 nec debet credere assertioni pœnitentis:
 & etiam quia censuræ latæ à jure, & Pa-
 pæ non reservatæ, censentur reserva- 16
 tæ Episcopo, non autem simplicibus,
 Confessariis, ut latè ostensum fuit in *pre-*
lud. in tit. de censur. excom. §. 1. ver. una
enim sententia, Sayr. *de censur. lib. 2. c.*
19. n. 2. ubi hæc habet --- *ab omni excom-*
municatione jure Pontificio, aut Synodico
lata, quæ nemini reservatur, & etiam ab
omni excommunicatione hominis generali-
ter lata absolvere potest in foro exteriori
Episcopus proprius, & omnis Prælatas
 Pro-

proprius, habens jurisdictionem fori exterioris &c. quia cum legislator ejus absolutio- nem sibi specialiter non retinuerit, vide- tur tacite absolutioem suis similibus, & consequenter propriis Episcopis, & Præla- tis: & proinde absolutio data, & obtenta à Confessario nihil proderit in foro ex- terno.

- 17 *Fines officii excedentem*. Excedit of- ficium suum Conservator, quando se ingerit in causis, quæ non respiciunt ma- nifestas injurias, & violentias, quæ de facto inferuntur Religiosis, aut bonis Monasterii, ad quas restringitur jurisdic- tio, ut habetur expressè in *d. cap. fin. de pot. Jud. deleg. in 6.* ubi DD. communiter: nec ullo modo extenditur ad cognoscen- dum de injuriis illatis eorum familiaribus, 18 & agentibus; quia antiqua nonnullorum Regularium privilegia Conservatoria- rum, quæ fortè talem facultatem tribue- bant, tum à Concilio Trid. tum à d. Con- stitutione Gregorii in hac parte abrogata fuerunt, ut ingenuè fatetur contra suos Donat. *prax. rer. regular. tom. 1. par. 2. tract. 17. de Conservat. quæst. 14.*
- 19 Ideoque si eorum Coloni accusentur, & conveniantur in Tribunali Ordinarii Ecclesiastici pro damno dato (qui est casus figuratus in formula) sive illato sine dolo, sive illato dolosè, & studiosè, non potest Conservator se ingerere, etiamsi Colonus carceretur: quia Colonus non est bonum mobile Monasterii: & quo ad Animalia damnificantia, tunc posset procedere, si extent propria Monasterii, quando nullum damnum intulissent, vel si intulerunt, Regulares essent parati sa- tisfacere, dantes sufficientem cautionem & tamen animalia detinerentur, quia tunc fieret violentia eorum bonis, ut in- quit Donat. *loco citato quæst. 13. num. 1.* Et hæc procedunt etiam in Colonis Mili- tum Hierosolymitanorum, qui habi- tant in Domibus ruralibus alicujus Com- mendæ: nam hi, cum non habeant requi- sita *Bullæ Gregorii XIII. la 67.* subjiciun- tur Ordinario, ut probant Pignatell. *consul. 23. per tot. tom. 2. ubi n. 4.* Decretum S. C. Concilii refert, & Card. de Luc. *dis. 4. de jurisd.*
- 20 Nec dici potest, quod si Colonus de- *Monacelli Form. Pars III.*

tineretur pro damno dato in carceribus inferretur saltem indirectè præjudicium bonis Monasterii propter ejus absentiam, ad quod evitandum valeat Conservator se ingerere, & illum è manu Judicis Or- dinarii vindicare, quia talis ratio suffragar- etur, quando captura demandata esset per Judicem laicum, qui sicuti non debet, nec potest pro damno illato retinere ani- malia Ecclesiasticorum ita nec Custodem, sive Colonom carcerare, ne per indire- ctum lædatur immunitas Ecclesiastica, & præjudicium inferatur Ecclesiæ, ad tradi- ta per D. Raynald. *observ. crim. tom. 2. c. 15. 21 §. 4. 5. & 6. num. 92. & 93.* non autem in casu formulæ: quia cum causa damni da- ti sit criminalis, ut absolutè tenet idem Raynald. *loco citato num. 80.* præsertim quando damnum fuit dolosè illatum, R. P. D. Zaul. *ad stat. Favent. tom. 2. rubr. 8. nu. 12.* & illam cognoscere privativè spe- cket ad Judicem Ecclesiasticum juxta gene- rale Decretum S. Congr. Immunit. à me relatum *tom. 2. tit. 15. annot. ad form. 4. n. 10.* ritè, & rectè potest Ordinarius absque in- juria, Custodem, sive Colonom detinere, & carceribus mancipare, nec præjudicium Monasterio inde proveniens causatur fa- cto Judicis jure procedentis, sed provenit ex culpa, & delicto ipsius Coloni.

Nec minus obiici potest, quod pro 23 damno illato ab animalibus non sit de- veniendum ad capturam Custodis, sed prius sint experienda alia remedia juris, ut dicit Panimoll. *decis. 12. annot. 8. num. 11.* Quia hic Auctor est intelligendus juxta terminos auctoritatum, quas alle- gat Rot. *decis. 602. n. 7. coram Cerro, & coram Duno. jun. decis. 498. num. 22. & sæpe alibi. Surd. autem conf. 561. num. 27. lib. 4. & Gratian. discep. 80. num. 3.* ab eo allegati, solum firmant, quod pro dam- no dato, non datur detentio animalium quando adest notitia cujus sint animalia quæ damnum dederunt, & quod multo minus liceat retinere personas, & domi- nos animalium, tum quia hoc esset au- ctoritate propria sibi jus dicere, quod non permittitur: tum nè violetur jurif- dictio jus dicentis, cum pignora capere sit species jurisdictionis: tum quia Do- mino prædii damnificati est consultum

M per

per aliam actionem, quam per retentionem, nisi adfit Statutum, vel Consuetudo contraria, ut videre est apud Surd. & Gratian. *d. discept. 80. n. 4. 5. & 6.* & sic istæ auctoritates loquentes de retentione facta auctoritate privata partis, non solum præmissis conclusionibus non obstant, sed mirificè favent, & infirmam reddunt propositionem Panimollæ.

23 *Incurfos declaramus, & denunciavimus.*

Licet jure communi inspecto Conservator excedens suas facultates, non solum ab officio Conservatoris, sed etiam ab officio ordinis suspensionem incurrat, ut notant DD. *in d. c. fin. de off. & pot. jud. deleg. in 6.* hodiè tamen jure novo attento d. Constit. Gregorii XV. ab officio tantum Conservatoris suspensus remanet, Passerin. *in d. c. fin. n. 39.* quæ pœna, sicut, & alia excommunicationis, quoad partem procurantem, cum sint latæ sententiæ, ritè possunt ab Ordinario denunciari, & non so-

24 lum in casibus, in quibus clarum est Conservatores jurisdictionem non habere: sed etiam in aliis causis dubiis, & requirentibus altiorem indaginem, in quibus se ingerere non possunt, ut advertit Pirhing. *in jus can. lib. 1. tit. 29. n. 209. & 211.* imo cognoscendo de injuria simplici, quam Conservator non defendit, sed qualificatam tantum, hoc est notoriam Ricc. *dec. Archiep. Neap. 258. n. 9. & seqq. par. 2.* Donat. loco supra citato *quæst. 8. n. 24.*

25

26 Cum enim Conservatoriæ sint odiosæ, & retringendæ, injuria, de qua loquitur *text. d. c. fin.* non sumitur large, hoc est pro omni eo, quod non jure fit, & damnum causat Regularibus, sed strictè, propriè, & specificè pro injuriis, quæ sunt violentia, aut contumelia, scilicet per

vim aliquid auferendo, à possessione expellendo, ad aliquid faciendum, quod sponte quis non erat facturus compellendo, vel pacificam possessionem perturbando, ut bene hæc advertit notabiliter Donat. loco sæpè citato *q. 8. n. 5. & seqq. q. 11. n. 6. q. 16. n. 1. & q. 26. n. 2.*

Porro Ordinarius non solum Conservatorem in pœnam Constitutionis incursum potest denunciare, sed ulterius si excessus esset dolosus, præsumptuosus, eum, tanquam usurpatorem jurisdictionis Ordinariæ in Censuram Bullæ Cœnæ incursum proclamare deberet Donat. *loc. cit. q. 42. n. 5. Pignat. consult. 24. n. 8. tom. 2. Ventrig. in prax. par. 1. annot. 27. n. 10.* vel etiam iterum excommunicare, cum ratione offensæ jurisdictionis fiat subditus Barbof. *de officio & pot. Episc. alleg. 106. n. 37. in fin.* Donat. *d. q. 42. n. 6.* Et sic juxta excessus circumstantias manus aggravanda erit.

Quatenus autem in casu controversiæ Conservator Arbitros, ut supra, propositos eligere recusaret, monendus erit sic *Ad desistendum à prosecutione processus in causa . . . & in termino . . . revocandum, & cassandum omnia acta hucusque per eum gesta, alias termino elapso, & actis non revocatis, die immediatè sequenti compareat ad dicendum causam quare non debeat declarari suspensus ab officio Conservatores per annum, & tanquam usurpator jurisdictionis ordinariæ incursum in excommunicationem in Bulla Cœnæ &c.* Hæc autem monitio semper præmittenda erit, quando excessus non sit notorius ut in casu formulæ vel periculum non sit in mora, aut scandalum timeatur, in his enim casibus poterit omitteri, Passerin. *in d. cap. fin. n. 196.*

FORMULARIUM LEGALE PRACTICUM

Fori Ecclesiastici.

PARS TERTIA.

TITULUS II.

De Censura Suspensionis in particulari.

*De suspensione, seu depositione contenta in c. omnis
utriusque sexus de pœnit. & remiss.*

Contingit (licet rarò) aut ex Confessoris levitate, aut ex ejus lubrica lingua loquacitate, aut humanæ naturæ (quæ prona est ad malum) infirmitate, confessionem Sacramentalem directè, vel indirectè revelari: ideoque, quia materia gravissima est, & exemplaris: Ordinarius, habita criminis patra- ti notitia etiam ex officio contrà revelantem procedere non omittat, reoque sine strepitu vocato, & audito, si de delicto non plenè, vel si plenè, non tamen malitiosè, & ex proposito, sed ex levitate revelasse constet, ab audiendis confessionibus eum suspendat, & etiam in aliam pœnam extraordinariam condem- net, præmissa sequenti declaratoria.

Sententiæ Declaratoriæ.

FORMULA I.

Visa informatione capta super sigilli Sacramentalis fractione, & Confessio- nis revelatione per Presbyterum Confessarium N. facta, eoque vocato, & in defensione sua audito, *attento quod constet sigilli Sacramentalis fractio- nem non ex proposito, sed ex levitate, & inadvertentiâ licet culpabili, sine damno pœnitentis processisse: dicimus, & declaramus prænominatum N. esse perpetuò ab audiendis Confessionibus, nec non à Divinis per annum sus- pendendum, prout nos vigores præsentium perpetuò à Confessionibus, & res- pectivè per annum à Divinis suspendimus, & suspensum denunciâmus, & hanc sententiam eidem intimari mandâmus &c.*

N. Episcopus N.

N. Attuario.

M 2

SUM-

SUMMARIUM.

- 1 Criminis fractionis sigilli confessionis cognitio, pertinet privatim ad Episcopum.
- 2 Episcopus, in quibuscunque delictis ad suum forum spectantibus, procedere potest ex officio.
- 3 Judex absque sacrilegio non potest procedere pro delicto revelato à Confessario.
- 4 Fractio sigilli confessionis respicit non tantum pœnitentem, quam ipsum Sacramentum, cui per revelationem fit injuria.
- 5 Delictum revelationis confessionis, quomodo probetur, & qua pœna puniatur, ostenditur, & n. 6. 7. 14. 15.
- 8 Licentia pœnitentis data confessario revelandi peccatum, debet esse libera, & expressa, & non debet ea uti nisi ex causa gravi, & n. 9.
- 10 Confessarius, non debet uti scientia peccati pœnitentis, quam habet aliunde, nisi in re gravi, & magna necessitatis.
- 11 In violatione sigilli Confessionis non datur parvitas materię.
- 12 Sigillum confessionis durat etiam post mortem pœnitentis.
- 13 Confessarius Regularis, si sit fractor sigilli confessionis, punitur ab Episcopo jure delegato.
- 14 Duo testes singulares, probant revelationem confessionis.
- 16 Processus, contra Confessarium fractorem sigilli, debet constitui secreto, & datur modus servandus, & n. 17.
- 18 Inquisitus, & condemnatus de crimine fractionis sigilli Confessionis, an appellet, ostenditur.

ADNOTATIONES.

- 1 **VISA INFORMATIONE CAPTA.**
Cognitio criminis revelationis confessionis, & fractionis sigilli, ad Episcopum privatim pertinet: nec Tribunal S. Officii in hoc se ingerit, nisi in casu, quo Confessarius crederet licitam esse revelationem, secreti Sacramentis, vel aliunde esset de heresi suspectus, ut de praxi

testatur Caren. de Sanct. Offic. par. 2. tit. 17. §. 23. n. 91. & seqq.

Hunc autem processum potest, & debet Episcopus, sive ejus Vicarius construere remedio inquisitionis ex officio, etiamsi Confessarius de revelatione non accusetur: quia interest bono Ecclesię, ut hoc crimen non relinquatur impunitum: nec in dubium revocatur, quod Episcopus in quibuscunque delictis ad suum forum spectantibus, procedere potest ex officio, ut de consuetudine generali testatur Farinac. de inquisit. quest. 1. n. 9. & 10. ibique Vulpin. n. 3. Conciol. resol. crimin. vers. inquisitio resol. 1. num. 1. ubi concordantes communiter.

Nec processum retardare debet reflexio quod cum sigillum confessionis sit inductum jure positivo Ecclesiastico favore pœnitentis, non possit de illius violatione inquiri, nisi ejusdem Sacramentaliter confessi interveniant consensus, seu querela, cum ejus intersit, ne sua peccata detegantur in foro, & publicentur, quia tunc fieret injuria pœnitenti, & Sacramento, quoties Judex indicio habito revelationis Sacramentalis, vellet processum intruere, & agere, pro peccato, seu delicto revelato contra ipsum Sacramentaliter confessum, aut illius complicem quod absque sacrilegio, & fractione sigilli facere non posset, & ab hoc omnino abstinere debet, ut tradunt Caren. loco citato n. 88. Lazar. q. can. sect. 2. q. 17. n. 6. Malder. in opusculo de sigill. confess. c. 27. pag. 177. & seqq. del Rio disq. mag. lib. 6. sect. 2. §. Ex hoc autem pag. 657. Navar. in manual. Conf. c. 8. n. 7.

Secus autem quando Judex procedit contra Confessarium sigilli violatorem, quia tunc jus pœnitentis, non læditur, imo vindicatur, dum injurię sibi illatę per revelationem, paratur vindicta: Et licet sigillum confessionis sit inductum favore pœnitentis, tamen principaliter jure Divino ex institutione Christi respicit Sacramentum, de cujus ratione, & substantia est quod sit secretum, Pirhing. in jus can. lib. 5. tit. 38. n. 14. & sic quamvis pœnitens possit favori suo renunciare, dando scilicet facultatem Confessario, ut possit ex aliqua justa, & gravi causa peccatum confessum manifestare, ut

ut contra Scot. tenent cum Divo Th. in summ. suppl. 3. part. q. 11. art. 4. communiter DD. morales: non potest tamen præjudicare rationi Sacramenti, neque impedimenti esse, quod pro injuria gravissima eidem Sacramento per revelationem peccati illata, Confessarius contra bonum commune non puniatur, & que ad utilitatem publicam instituta sunt frustrentur, Amen. de dilect. & pœn. tit. 8. §. 4. abusus in confessione num. 10. & 11. D. Urfay. Instit. crim. lib. 1. tit. 10. §. 2. n. 154.

- 5 Dubium igitur solum oritur circa probationem delicti, & pœnæ mensuram, in quo dubio solet adhiberi distinctio: aut enim pœnitens obiicit Confessario revelationem confessionis, & tunc onus probandi se revelasse de licentia ipsius pœnitentis, vel peccatum revelatum scivisse aliundè, incumbit Confessario, præsertim quando ex revelatione sequitur detrimentum pœnitentis, vel alterius: nam tunc præsumptio stat contra eum, ut sigillum confessionis servetur illæsum. Undè ut Confessarius pœnas fracti sigilli, & suspensionis, ac molestiarum evitet periculum; cautela datur, ut licentiam revelandi in scriptis à pœnitente recipiat, Biss. Hierurg. lib. 5. num. 145. §. 5. Aut revelatio confessionis obiicitur à tertio, & tunc accusanti incumbit onus probandi, Confessarium revelasse absque licentia pœnitentis, si ipse Confessarius asserat illam habuisse: defectum autem licentiæ tertius accusator probabit, ostendendo Confessarium revelasse simpliciter coram pluribus, nihil addendo de licentia revelandi: Confessarius verò tunc poterit se tueri, vel pœnitentis attestazione: vel ostendendo se, quod manifestavit, extra confessionem accepisse: quod si hoc probare uno, aut altero modo non valeat, tunc licet ei non sit credendum, adhuc non pœna ordinaria perpetuæ depositionis, aut ultimi supplicii, sed extrà ordinem erit puniendus arbitrio Judicis, ut tradunt Menoch. de arbitr. cas. 414. n. 8. Ricc. dec. 190. n. 4. par. 1. Graff. dec. aur. par. 1. lib. 1. c. 23. n. 16. Bellet. disq. cler. par. 2. de pœn. cler. §. 31. n. 14. & 15. Bonac. de Sac. pœn. disp. 5. q. 4. sect. 5. pun. 2. n. 4. Nicol. lucubr. can. Monacel. Formul. Pars. III.

lib. 5. tit. 38. n. 81. Mart. del Rio disq. mag. lib. 6. sect. 2. §. penul. pag. mihi 658. ubi arbitratur, quod si desint testes, Confessario bonæ famæ asserenti cum juramento id, quod revelavit rescivisse extrà confessionem, credendum sit, & eum sequitur Lazar. qu. can. sect. 2. q. 17. n. 3. in fin. quæ opinio fortè amplecti poterit in praxi, quoties aliud non occurrat, quod contra revelantem præsumptionem augeat, Malder. de sigill. confess. cap. 11. §. Illud certius.

Et ex his evincitur, quod cum ad accusandum Confessarium de revelatione Sacramentalis confessionis admittatur tertius, ut volunt mox citati DD. nullus exigitur consensus pœnitentis, cujus peccata revelavit, in fabricatione processus: & fit palam quod Judex ex officio de hoc crimine potest inquirere, & si pœnam ordinariam taxatam in cap. Sacerdos de pœnit. dist. 6. & in d. cap. omnis utriusque sexus de pœn. & remiss. ob defectum plenæ probationis, vel perfectæ consummationis delicti, irrogare non valet, secundum casuum circumstantias, pœnam minuere potest, & infligere, Biss. hierurg. lit. P. nu. 156. §. 1. Fagn. in c. officii num. 41. de pœnit. & remiss.

Et est notandum, quod licentia pœnitentis revelandi suum peccatum (quam ad sui libitum revocare potest, Nicol. loco sup. cit. d. n. 53.) debet esse libera, & spontanea, & nullo modo precibus extorta: debet esse expressa, non tacita, sed virtualis, præsumpta, aut interpretativa: debet dari ex causa justa, & magni momenti, ut puta bopi publici, aut corporalis, vel spiritualis boni pœnitentis: nam ex causa levi revelare, etiam habita permissione confitentis, sacrilegium foret, ut ajunt Graff. loco citato nu. 13. & del Rio d. sect. 2. pag. 657. vers. duo denique.

Secundò notandum, quod scientia peccati pœnitentis, quam Confessarius habet aliundè, uti non debet, nisi in re gravi, & magne necessitatis, vel ubi periculum, aut scandalum ad hoc cogat, ut docet Innocen. in d. cap. omnis utriusque sexus in fin. nam facile scandalum sequeretur, quando sine utilitate, vel necessitate revelaret, quod cavere debet, nè fractor sigilli reputetur, ut monet D. Thom.

Thom. in sum. supplem. par. 3. d. quest. 11. art. 4. Del Rio ubi supra vers. secundus casus : & actione injuriarum, & ad interesse parti teneatur, Graff. d. c. 23. n. 28.

- 11 Notandum tertio, quod circa violationem sigilli Confessionis non datur parvitas materiæ, & includitur non solum peccatum mortale, sed etiam veniale, imo, & circumstantia per quam peccatum detegi potest directe, vel indirecte, prout est DD. communis sententia, de qua Navar. in man. c. 8. n. 3. Nicol. loco citato nu. 20. & 42. Bonac. ubi supra pun. 1. num. 5. vers. ex quo patet Graff. d. c. 23. n. 31. Malder. de sigill. confess. d. c. 11. Biff. hierurg. d. lit. 5. d. n. 145. §. 13.
- 12 Notandum quarto, quod Confessarius revelans confessionem, dicitur fractor sigilli, etiam si pœnitens, cujus peccata revelavit, jam pridem vita functus sit, quia secretum confessionis durat etiam post mortem, Graff. d. c. 23. n. 32. Nicol. loco cit. n. 70. ampliat. 36. del Rio loco, quo supra d. sect. 2. vers. notandum secundo pag. 655. Ex qua verissima propositione, prosternitur illa opinio, sive doctrina, quæ docet, quod in cognitione hujus criminis, & punitione delinquentis exigatur consensus pœnitentis : nam si talis assertio vera esset, Confessarius post illius mortem posset impune sigillum Confessionis, quod adhuc durat, violare ; quia defuncti pœnitentis consensus ad inquirendum non posset haberi, quod quam sit absurdum nemo non videt.
- 13 Notandum quinto, quod de hoc criminis non tantum Confessarius sæcularis sed etiam Regularis accusari potest, & contra eum inquiri ab Episcopo : quia violans sigillum confessionis non solum peccat contra justitiam, sed contra Religionem peccato sacrilegii, & injuriam facit sacramento, quod cum obligatione secreti à Christo Domino institutum fuit : ideoque cum de necessitate sit, quod confessionem celet, ut inquit D. Th. in sum. supplem. par. 3. q. 11. art. 1. illam revelando, dicitur delinquere in administratione sacramenti, & subicitur Dixerunt Episcopo, tamquam sedis Apostolicæ Delegato vigore constitutionis Greg. XV. inscrutabili, de qua actum supra in tit. de cen-

sur. excom. ad form. 41. §. ult. Fagn. in cap. quanto num. 37. de offic. ordin. Lozer. de re benef. lib. 1. quest. 24. post num. 58. Pignatell. consul. 54. num. 77. tom. 7.

Attento quod constat. De fractione sigilli, sed revelatione confessionis constare dicitur, quando adsunt saltem duo testes, licet sint singulares, ut in puncto docet Caren. de Sanct. offic. par. 2. tit. 6. §. 7. post n. 52. quia ad comprobandum, quod in crimine sollicitationis admittuntur testes singulares, adducit exemplum criminis revelationis confessionis, inquitens -- Confirmatur à simili de revelatione confessionis, quæ licet uno teste non probetur, quoad effectum Confessarii condemnandi in pœnam ordinariam : at tamen dicta revelatio sufficienter probatur ex pluribus testibus singularibus quoniam alias veritas haberi non potest, ita Suarez tom. 4. in 3. par. de pœnit. disp. 33. sect. 8. n. 3. Henric. in sum. lib. 6. cap. 19. n. 10. igitur etiam in casu nostro &c. Hoc tamen intelligi debet, quando testes singulares non sint sibi contrarii singularitate obstativa, si agatur de probando unico actu.

Sed ex levitate. Hic exprimitur circumstantia facti, quæ minuit delictum ; nam Confessarius, qui relevat ex levitate, & non ex proposito, non damnatur in pœnam ordinariam, sed privatur in perpetuum facultate confessiones audiendi, & insuper ad tempus à Divinis suspenditur, prout ita declarasse Sac. Congr. Episc. refert Nicol. loco superius citato lib. 5. d. tit. 38. n. 17. qui est casus formulæ, si verò revelaret confessionem à se integrè non auditam, pœna extraordinaria Judici arbitraria esset puniendus Menoch. d. cas. 414. n. 7. si autem aliæ circumstantiæ delictum aggravantes concurrerent, v. g. aliquod damnum pœnitentis, vel tertii, scandalum plurimum audientium, mala fama Confessarii &c. tunc quamvis ex levitate revelatio sequuta sit, pœna extraordinaria aggravanda quoque erit, ut volunt DD. supra citati in §. Dubium igitur ; puta suspensione à Divinis ad triennium, vel pœna Triremium ad tempus.

Et hanc sententiam eisdem intimari 16 mandamus. Regulariter Judex Ecclesiasticus, tamen sententiam excommunicatio.

cationis, quam suspensionis, & interdicti in scriptis prævia unica monitione, & cum causæ expresse ferre debeat, ut dixi in præludio: hic tamen antequam sententia feratur non est citandus reus ad dicendum causam quare non debeat declarari suspensus; sed constructo processu informativo, citandus est *ut compareat ad respondendum inquisitioni contra eum formatae de, & super Ec.* juxta stylum curiæ Episcopalis servari solitum in causis criminalibus, danda erit copia processus, cum præfixione termini ad faciendas suas defensiones, & postea concludendum in causa, reo citato ad sententiam.

17 Hæc tamen agenda erunt secreto sine strepitu, & sine publicatione, nè in plebe de hoc murmur oriatur, & confessio apud pusillos odiosa reddatur: ad quem effectum Episcopus in suis mansionibus testes recipiat, & examinet, quibus examinatis injungat præceptum de secreto servando (non tamen sub juramento, ut fieri solet in causis fidei, & beatificatione Sanctorum) citationes pro validitate processus exequendæ non per Nuncium publicum, sed per Cancellarium fieri committat, quas recepisse sua subscriptione reus ipse fateatur (dummodo reus hoc facere non recuset) quod faciet de aliis actibus pro legitimatione processus necessariis, quos si reus legitimare, & acceptare detrectet, & vult esse pro-

digus suæ famæ, tunc adhibeantur remedia ordinaria.

Lata super hoc crimine sententia, si 18 inquisitus appellet, illius executionem non poterit impedire: quia respectu suspensionis ab audiendis confessionibus appellatio est frustratoria, cum approbatio sit privative reservata Episcopo à *Conc. Trid. sess. 23. c. 15.* respectu verò ad suspensionem a Divinis per annum, cum agatur de materia mere spirituali, & que animam ligat, per sequentem appellationem non suspenditur, ut docet Sayr. *de censur. lib. 4. c. 9. n. 5. & 8.* Quidquid esset dicendum si ante sententiam suspensionis ab aliquo alio Decreto interlocutorio vim diffinitivæ habente, vel gravamine, quod per diffinitivam reparari non posset, fuisset appellatum juxta Decreta generalia *Clem. 8. de quibus par. 2. tit. 15. ad form. 2. n. 8.*

*De suspensione contenta in c. neminem
&c. Sanctorum dist. 7.*

Quia in puncto juris, imò, & in praxi verior, & tutior est sententia quod qui ordinatur in factis sine, vel ficto titulo, incurrit suspensionem, ut probant auctoritates à me allegatæ *par. 2. tit. 13. ad form. 3. n. 4.* ideo hic reponitur formula declaratoriarum, qua Clericus, qui Episcopum decipit, erit suspensus denunciandus.

Sententiæ Declaratoriæ.

F O R M U L A II.

V Ista relatione nostri Promotoris Fiscalis, & informatione capta, ex qua constat Clericum N. à Nobis ad Subdiaconatus, & Diaconatus ordines ad titulum promotum, *prædictum titulum non habere*, nec possidere, illudque ante ordinationem (nos decipiendo) existere, habere, & possidere (falsò tamen) probasse: *eo prius monito* dicimus, ipsum N. suspensionem ab executione, & exercitio dictorum ordinum à sacris canonibus *ordinatis illicitè*, sine titulo inflitam incurrisse, & suspensum esse declaramus, & denunciamus: imò, & iterum eum jure nostro ordinario suspendimus, & intimari mandamus, omni &c.

N. Episcopus N.

N. Actuarius.

M 4 SUM-

SUMMARIUM.

- 1 Clericus, qui per fraudem decepit Episcopum, fingens se habere titulum & ordinem suscepit, suspensionem incurrit.
- 2 Patrimonium ære alieno gravatum, si scienter assignetur pro titulo, dicitur fictitium, si deductis oneribus non remanet pars libera sufficiens.
- 3 Ad occurrendum fraudibus constituentium patrimonia, quid agere debeat Episcopus, demonstratur.
- 4 Donatio omnium bonorum Parentum facta favore filii ordinandi, an & quando sit valida, & admittenda & n. 5.
- 6 Ordinatus ad presbyteratum antequam alios ordines reciperet, validè est ordinatus, sed suspensionem incurrit eo ipso.
- 7 Episcopatus non est ordo, sed extensio Ordinis Presbyteratus, quem essentialiter prærequirit.
- 8 Ordinatus cum titulo fictitio, qui est ipso jure suspensus, quomodo sit monendus, ostenditur.
- 9 A denunciatione suspensionis incurse ob fictam suppositionem tituli in susceptione ordinis, non datur appellatio.
- 10 Si crimen est occultum, ordinatus in foro conscientie absolvitur ab Episcopo.
- 11 Absolutus in foro conscientie, detecta fraude per accusationem, potest in foro externo, suspensus denunciari. Judex fori externi, absolutionem in foro externo obtentam ab inquisito, ratam habere potest, ibid.

ADNOTATIONES.

1 **P**PRÆDICTUM TITULUM NON HABERE. Et si plures DD. teneant, quod dd. canones *neminem, & Sanctorum*, fuerint revocati per *cap. secundum Apostolum de præbend.* & ideo ordinatum sine, vel ficto titulo non esse suspensum, quos refert, & sequitur Barb. *in d. cap. neminem n. 5. dist. 70.* contraria tamen sententia, quam securus fui *par. 2. tit. 13. ad form. 3. n.*

4. verior est, & in praxi omninò sequenda: quia, quatenus possent dici tacitè per d. decretalem *Innocentii 3.* revocati (quod non est liquidum, nec pacificum) fuerunt denuò per *Concil. Trid. sess. 12. cap. 2. de refor. innovati*. ibi. -- antiquorum canonum pœnas super his innovando, ut bene observat Nicol. *lucubr. can. lib. 1. tit. 11. n. 20. & seqq.* ubi plura Decreta *Sac. Cong.* allegat, & quoad eum, qui per fraudem & culpam decepit Episcopum ordinantem fingendo se habere titulum plenis votis *Sac. Conc. Trid. Congr. declarasse 27. Nov. 1610.* testatur, quæ declaratio relata reperitur in *Synodo Farfensi in tit. de sacram. ordin. n. 5. Leo thesaur. for. Eccles. par. 3. c. 8. n. 33.*

Fictus autem dicitur titulus, non solum quando Beneficium est de pericia, aut litigiosum: vel patrimonium figuratum donatione fictitia: sed etiam si esset tam hypothecis, & ære alieno gravatum, ut parum, aut nihil liberum remaneret, & tamen scienter pro titulo ordinationis assignaretur: si verò quantitas bonorum esset talis, quod deductis oneribus realibus, adhuc sufficeret ad sustentationem ordinandi, validum esset, Nicol. *loc. d. cit. n. 25.* & plura alia de legitimo titulo ordinandorum vide in *par. 2. tit. 13. ad form. 3.*

Ad occurrendum propterea fraudibus, quæ in dies hac in re fiunt, Ordinarius in Synodo statuere curet: Primò quod si ipse ordinandus sibi titulum, ad quem ordinari cupit constituet, & assignet in summa taxata juxta consuetudinem Diœcesis, juret illum pacificè possidere, & esse verum, realem, & non fictitium, pœnam suspensionis ipso facto incurrendam contra pejerantem decernens. Secundò, quod alij constituentes Patrimonium, jurent in actis coram Vicario Gen. constitutiones, quas faciunt, esse veras, & reales, nullumque inter ipsos, & ordinandum pactum, collusionem, & simulationem intercedere, pœnam excommunicationis ipso facto incurrendam contra pejerantes decernens. Tertiò, quod bona in patrimonium assignata (quod sciatur) sunt libera, & sufficientia: Quartò, quod Periti æstimatores Patrimonii fraudulenter se gerentes, teneantur de proprio supplere, quidquid Pa-

Patrimonio taxato deesse compertum fuerit. Quintò quod testes deponentes super quantitate fructuum Patrimonii assignati, postquam compertum fuerit falsum deposuisse, tanquam perjuri puniantur. Sexto, quod horum Decretorum texera in Cancellaria retineatur loco obvio, & supradictis omnibus tempore constitutionis Patrimonii, notificentur expressè, & de notificatione facta, Cancellarius in Processu actorum testetur.

4 Et est hic ulterius advertendum, quod licet donatio bonorum facta à parentibus, simul cum fratribus ordinandi pro constituendo Patrimonio, si sit realis, & legitime facta; possit deservire pro titulo valido ordinationis, etiam si nihil aliud pro victu donantibus remaneat, ut dixi *part. 1. tit. 3. ad form. 12. n. 5.* tamen in praxi iste titulus non est passim admittendus: sed solum in casu magnæ necessitatis Ecclesiæ, & penuriæ sacerdotum, nam ita ordinati molestiis exponuntur, & incommodis curandæ, & alendæ familiæ, ut advertitur in Synodo Cæsariensi anno 1695. *evulgata in tit. de sacr. ordin. §. quod si constituentes ubi decernitur, quod tales donationes non recipiantur, nisi prius constet, parentes aliunde habere, undè honestè pro status qualitate sustentari queant, & allegatur decretum Sac. Cong. Concilii in Cæsariensi Synodi 16. Febr. 1695.*

5 At ego puto, quod data necessitate Ecclesiæ, ut supra dixi, talis donatio possit admitti: tum quia parentum bona dicuntur esse filii *l. in suis ff. de liber. & posthum.* tum quia per donationem factam à parentibus favore filii ordinandi, nulla major inducitur obligatio donatarii, quam de jure jam habet impositam eos alendi, etiam de bonis Ecclesiæ, seu Altaris, ad tradita per *Surd. de aliment. tit. 1. quæst. 25. num. 11. & tit. 8. privileg. 92. per tot.* non enim clericatus exuit charitatem, sed auget dummodo donatio non sit cum præjudicio aliorum filiorum, ut in *d. par. 1.* notavi.

6 *Ordinatis illicite.* Quid si non solum sine titulo, sed, etiam aliis ordinibus sacris non initiatus, quis ad sacerdotium ordinaretur: an inquam iste non solum suspensionem incurrat, sed etiam

invalidè dicatur ordinatus; & responderetur quod validè, licet illicite: quia sacerdotium non de essentia, sed tantum de præcepto alios ordines requirit, & præsupponit, suspensionem tamen ab exercitio ordinis Presbyteratus incurreret eo ipso, & in ea permaneret quousque alios ordines inferiores reciperet *Sayr. de censur. lib. 4. cap. 14. num. 26. Leo Thes. form. Eccles. par. 3. cap. 8. num. 30.* Non sic in Episcopo, qui si ad Episcopatum promoveretur antequam fieret Sacerdos, invalidè esset promotus: quia Episcopatus cum propriè non sit ordo, sed extensio ordinis Presbyteratus ad conficiendum Sacramentum Chrismatis, Olei Sancti, & conferendos ordines, & non imprimat novum characterem, sed sacerdotalem præexistentem ampliet, ut communiter tenent Theologi, quos refert *Passerin. in cap. qui Pontificali num. 6. de offic. & potest. jud. delegat. in 6. Biss. Hierurg. lit. E. num. 68. §. 10. 20. & seqq.*, idè essentialiter sacerdotium prærequirit, *P. Felix potest. in examin. Eccles. tom. 3. tit. de examin. ordin. num. 4. & 5.*

Eo prius monito. Postquam compertum fuerit, constitutionem tituli pro recipiendis ordinibus sacris à principio fuisse fictitiam, & ordinatum de fictione participem, & in culpa fuisse, citandus erit.

Ad dicendum causam quare non debeat declarari incidisse in suspensionem ab exercitio sacrorum ordinum tanquam dolosè, & sua culpa ordinatus sine titulo contra prohibitionem sac. Canonum.

Nam pœna ista in hoc casu incurritur ipso jure, & ita ordinatum, si in ordine suscepto ministret, irregularitatem incurrere affirmat *Pirhing. in jus can. lib. 1. tit. 11. num. 112.* ideoque hic à Judice non est suspendendus, sed jam suspensus denunciandus, quamvis possit pœnam aggravando, denuò sic ordinatum suspendere, prout innuitur in formula.

Ab hac autem denunciatione, nulla datur appellatio suspensiva, quia talis suspensio relaxari nequit, donec ita

pro-

promotus assequatur sufficientem titulum pro congrua sui sustentatione, Pignatell. *consult. 77. n. 16. 17.* qui loquitur in terminis dolose ordinati sine titulo *tom. 5.* est tamen verum, quod si hoc crimen non sit deductum ad forum judiciale, & maneat occultum: & populo non sit notum, poterit ordinatus a suspensione, & irregularitate incurra absolvi ab Episcopo in foro conscientiae vigore *Concilii Trid. sess. 24. cap. 6. de refor.* Pignatell. *loco citato nu. 18. in fin.*

At adverte, quod si ita promotus ab Episcopo, vel Sac. Pœnitentiaria, vel occasione Jubilæi in foro conscientiae sit absolutus; & postea contingat accusari de ficta, & dolosa patrimonii constitutione pro recipiendis sacris ordinibus, possit in foro externo suspensus denunciari, & alio modo puniri: quia isti duo fori sunt separati, & acta unius non generant præjudicium alterius: potest tamen iudex fori externi Ecclesiasticus, absolutionem in foro conscientiae datam, ratam habere, nisi

hoc redundet in præjudicium partis, vel boni, & exempti publici, Nicol. *lucubr. oan. lib. 5. tit. 39. n. 49.* ubi decreta refert: hic tamen in casu formulæ absolutionem in foro conscientiae datam iudex ratam habere non posset in foro externo, nisi ordinatus de congrua sustentatione esset provisorius: quia qui sine titulo est ordinatus, absolute est suspensus, ut advertit Bonacin. *de sac. ordin. disp. 8. quest. unic. punct. 5. n. 22.*

De suspensione contenta in cap. 10. sess. 23. de refor. Concilii Trid.

Vidimus in titulo præcedenti de censur. excom. *form. 38.* Vicarium Capitularem teneri ad syndicatum: unum autem ex delictis de quo poterit syndicari, est concessio dimissorialium intra annum à die Sedis vacantis: quare si Episcopus inveniat eum Concilii transgressorum fuisse, & suspensum declarare velit, hac uti poterit formula.

Sententiæ Declaratoriæ.

F O R M U L A III.

V Iſis actibus syndicatus N. Vicarii Gen. Capituli proximæ præteritæ Sedis vacantis, ex quibus constat de concessione litterarum Dimissorialium ad ordines favore clerici N., & clerici N. *non arctatis intra annum* Sedis vacantis expeditis, & Episcopo N. directis: eoquæ monito ad dicendum causam quare non debeat declarari suspensus, *Et nihil quod relevet deducto*, dicimus prænominatum N., qui formam sibi a Concilio Trid. præscriptam *in cap. 10. sess. 23.* non servavit, esse suspensum totaliter ab officio, & beneficio, prout nos suspensum declaramus, & denunciamus, eiquæ, ac Capitulo intimari volumus, & mandamus &c.

N. Episcopus N.

Loco ✠ Sigilli.

N. Actuarius.

S U M M A R I U M.

1 Qui dicantur ad ordines arctati ostenditur, & n. 2.

3 Vicarius Capituli, non concedit Dimissorias pro prima Clericali tonsura non arctatis, & num. 4.
5 Litteræ Dimissoriæ post annum concessæ

cessæ à Vicario Capituli non expi-
rant per ingressum in possessionem
novi Episcopi.

- 6 Qualitas, quæ dat jurisdictionem
non præsumitur, sed est probanda.
- 7 Vicarius Capituli concedens Dimis-
sorias non arctatis intrâ annum,
suspensionem ab officio, & Bene-
ficio per annum incurrit ipso jure.
- 8 Etiam si is, cui illas concessit, eis non
utatur.

ADNOTATIONES.

NON ARCTATIS, Concilium
Trid. in cap. 10. sess. 7. Facultatem
restringit Capitulo Sede vacante conce-
dendi Dimissorias ad ordines intrâ an-
num, nisi arctatis sub pœna interdicti:
Vicariis autem huic Decreto contrave-
nientibus imponit pœnam ipso jure in-
currendam suspensionis ab officio, &
Beneficio, in citato c. 10. sess. 23. Ar-
ctati autem sunt in duplici differentia:
alii enim sunt arctati occasione Benefi-
cii recepti: alii occasione Beneficii reci-
piendi.

Primi sunt, qui obtinent aliquod Be-
neficium Curatum, nam hi intrâ annum
ad Sacerdotium promoveri tenentur: qui
obtinere Beneficia, seu Cappellanas per-
petuas, quæ ex institutione requirunt ali-
quem ordinem, vel servitium personale.
Secundi verò sunt, qui habent jus, seu
sunt vocati ad aliquod Beneficium vacans,
seu Cappellaniam, quod, seu quæ re-
quirit actum certum ordinem, quo isti ca-
rent, vel cum non sint Clerici, Ordina-
ti ad primam Clericalem tonsuram sunt
præsentati ad Beneficium, ut tradunt
Garc. de benef. par. 5. cap. 7. n. 97. & 98.
Card. de Luc. de benef. disc. 72. n. 6. & 7.
Sac. Congr. Episc. in Squillacen. 3. Jan. 1594.

Hæc autem facultatis restrictio, non
solum respicit ordines minores, & ma-
jores; sed etiam primam Clericalem
Tonsuram, præ qua intra annum Di-
missorias non nisi arctatis Vicarius Ca-
pituli concedit. Et licet in parte 1. tit. 1.
ad form. 2. nu. 23. contrarium tenuerim,
nunc re melius cognita libenter ab illa

opinionem recedo, tum quia Decretum
per me ibi allegatum, & quod refert
etiam Gallemart. collect. in d. cap. 7. n. 3.
in quo dicitur -- Congregatio censuit textum
hunc non comprehendere primam Tonsuram;
debet intelligi, quod Concilium cum com-
prehendat primam Tonsuram quoad pœ-
nas ibi impositas contra ordinatos, non
autem quoad licentiam ordinandi, prout
itâ intelligendum esse advertit Garc. d.
par. 5. d. cap. 7. nu. 99. tum quia Fagnan.
à me eodem loco citatus, loquitur in ca-
su arctati, ut patet ex ejus verbis relatis
in c. cum contingat de etat. & qualit. n. 39.
ibi -- rursus dubitatum fuit, an Vicarius
Capituli Sede vacante possit concedere lit-
teras dimissorias ad primam tonsuram
præsentato ad Cappellam simplicem Sac.
Congr. censuit posse, quia non prohibetur
dare Dimissorias ad primam Tonsuram,
& quia præsentatus est arctatus. Et quam-
quam ex prima ratione, à Fagnano de-
ducta, videatur, quod Vicarius possit
Dimissorias concedere ad primam Cle-
ricalem tonsuram, etiam non arctatis:
tamen hoc dicit obiter, & dubium pro-
positum, & resolutum est de arctato.

Tum quia, cum prima Tonsura se-
cundum Canonistarum sententiam, &
in foro magis receptam, sit ordo, ad
tradita per Card. de Luc. de pensio. disc.
81. n. 4. vers. advertendum, in Dimisso-
rialibus concessis pro prima Tonsura,
bene verificantur verba illa Concilii --
ordinandi licentiam: tum demum, quia
hæc est communior sententia, quam
tenent Garc. loco citato num. 95. Qua-
rant. in summ. bullar. in verb. Capitulum
Sede vacant. vers. decimo quæro.
Ric. decis. 175. numer. 2. par. 4. Barb. de
Canonic. & dignit. cap. 42. num. 116. Ven-
trigl. in prax. par. 2. annot. 15. §. 1. n. 42.
Gard. de Luc. supra Concil. disc. 31. n. 32.
& alii ab eis allegati.

Intra annum. Quid si post annum
concessæ sint à Vicario Capituli litteræ
Dimissoriæ, an, inquam, expirent per
ingressum in possessionem novi Epi-
scopi, & non expirare tenent Gonzal.
ad regul. 8. glos. 12. num. 17. Quarant. in
summ. bullar. verb. Capitulum Sede vacan-
te ver. Decimo quæro §. secundo dubita-
tur.

itur. Propterea Gallemar. *collec. in d. cap. 10. sess. 7. remission. ver. an litteræ*, dat cautelam novo Episcopo, ut capta possessione per edictum publicum eas revocet antequam exequantur: monetque alios ordinantes, ut tam Dimissorias Vicarii Capituli post annum, quam ab Episcopo defuncto concessas, non admittant, si tempore præsentationis sciant, novum Episcopum possessionem cepisse, nisi ab eo revalidentur, vel ab ejus Vicario ad id facultatem habente.

6 *Et nihil quod relevet deducto*. Nil aliud relevans ad se excusandum Vicarium Capituli deducere potest, quam arctationem dimissi: quæ arctatio, cum sit qualitas tribuens jurisdictionem, non præsumitur, sed est, antè omnia ab allegante probanda, Sperell. *dec. 101. n. 21. Conciol. resol. criminal. verb. qualitas resol. unic. n. 3. Sabell. Sum. divers. tract. §. qualitas nu. 2.* Idcirco monitu--*ad dicendum causam quare non debeat declarari suspensus*, non poterit à comminatione ista appellare, nec per appellationem interpositam denunciationem retardare: sed debet excusationes, si quas habet, deducere, quæ si essent aliquo modo relevantes, aut dubiæ, & ab Episcopo rejicerentur tunc appellando à declaratoria, superferendum esset in denunciationis publicatione, quia ordinarius potuit in refectione excusationum illum gravare, prout suprà pluries dixi.

7 *Esse suspensum*. Vicarium Capituli Dimissorias ad ordines, & primam Clericalem Tonsuram intrà annum à die vacationis Sedis concedentem, suspensionem ab officio & Beneficio per annum incurre ipso jure, non ambigitur, quia licet Concilium *in cap. 10. sess. 7.* quoad pœnam interdicti ibi comminatam, loquatur specificè, & restrictivè ad Capitulum: tamen *in c. 10. sess. 23.* vult, & declarat, quod Vicarii, pœnæ suspensionis subjecti sint, ut patet ibi--*Pœnam quoque impositam iis, qui contra hujus Sanctæ Synodi sub Paulo 3. Decretum (idest d. cap. 10. sess. 7.) à Capitulo Episcopali Sede vacante litteras dimissorias impetrant, ad illos, qui easdem litteras non à Capitulo, sed ab aliis, quibusvis in jurisdictione Episcopi loco Capituli Sede vacante succedentibus obtinerent, mandat*

extendi. Concedentes autem Dimissorias contra formam Decreti, ab officio, & Beneficio per annum sint ipso jure suspensi. Et tradunt de communi Pac. Jord. *elucubr. tom. 1. de sacram. ordin. num. 134.* Gallemar. *in d. cap. 10. sess. 23. num. 6.* & alii suprà allegati.

Et nota, quod Vicarius Capituli, hanc censuram incurret, concedendo intrà annum Dimissorias, etiamsi is, cui illas concessit, eis usus non esset: nam actus quo ad concedentem fuit consummatus, & perfectus, & per eum non stetit, prout ita à *Sac. Congreg. decisum* fuisse referunt *Garc. benef. addit. ad par. 5. cap. 7. num. 92. Barbosa de Canonic. d. cap. 42. n. 117.* Caveant idcirco Vicarii Capitulares, nè dum, ut placeant hominibus, facultatem, quam non habent excedant (novis Episcopis fortè non requirentibus) laqueum sibi ipsis parent, & perditionem.

De suspensione contenta in cap. exigit de cens. in 6.

Aliud crimen Vicarii Capituli, quod pariter in jure pœna suspensionis punitur, est exactio indebita procuracionis, vel quia exigit officio visitationis non impensò: vel quia plus debito, aut munera recipit. Quare si in Syndicatu, vel extrà, Episcopus querelas audiat, vel Procurator Fiscalis instet de hoc inquiri, confitto de excessu ad declaratoriam poterit devenire modo sequenti.

Sen-

Sententiæ Declaratoriæ.

F O R M U L A IV.

ATTENTO RECURSU Parochi, & Cleri loci N. contra N. Vicarium Generalem Capituli præteritæ Sedis vacantis, super prætenso gravamine eis tempore vifitationis illato, in exactione procurationis, vifis probationibus per eos deductis, ex quibus satis constat *de excessu exactionis*, & munerum receptione: *monitio*, & *audito* eodem N. dicimus, eum censuram suspensionis ab officio, & beneficio contentam in Constitutione Concilii Lugdunensis, quæ incipit *Exigit à Concilio Tridentino in c. 3. sess. 24.* innovatam incurrisse, & esse denunciandum, prout nos suspensum declaramus, & denunciamus, *donec de duplo à nobis liquidando supradictis plene satisfaciat*, & intimari volumus, & mandamus.

N. Episcopus; sive Vic. Gen. N.

N. Actuarius.

S U M M A R I U M.

- 1 Exigentes procurationem excessivam, processandi sunt ab Episcopo ex officio.
- 2 Procuratio debetur pro solis locis Diæcesis.
- 3 Vicarius Capituli vifitans, exigit medietatem procurationis Episcopo dari solitæ.
- 4 Laici, nisi velint sponte solvere, non debent cogi censuris, ut solvant procurationem.
- 5 Vifitator, non exigit vecturas equorum, nisi sit Vifitator Apostolicus.
- 6 Hospitatus à laicis, non exigit procurationem à Clericis, dummodo isti virtualiter tradere non recusent.
- 7 Vifitator excederet in exactione procurationis, si numerum excessivum personarum secum duceret, vel longam moram traheret, & n. 8.
- 9 Vifitator, & ejus familiares, munera quæcunque in vifitatione recipere non possunt, sub diversis pœnis, & num. 10.
- 11 Vifitator si præ exigenda excessivam procuratione censuras fulminaret, posset contra eum agi ad interesse.
- 12 Procuratio vifitationis, an præscribatur, ostenditur.
- 13 Vicarius Capituli, qui in exactione procurationis excessit, quomodo monendus sit ante condemnationem, demonstratur, & n. 14.
- 15 Censura suspensionis à Vifitatore exigente plus debito, incurfa, est reservata, & non tollitur nisi facta restitutione.
- 16 Vifitatores quicumque excedentes in exactione procurationis censuras incurrunr eo ipso.

ADNOTATIONES.

ATTENTO RECURSU. Hoc dicitur in formula ad exprimendum casum minus dubitabilem. Cæterum si recursus de hoc non audiantur in Syndicatu, nec extrà, & tamen Episcopo aliunde constet de crimine, inquirat, & processum instruat ex officio, quia est delictum, quod generat scandalum in subditos, Canones, & Concilia spernit, & conculcat, & animam censuris illaqueat. Subditi enim non reclamant, non quia gravamen

men illatum non sentiant, & agnoscant, sed vel quia ob eorum paupertatem ad Sac. Congreg. Concilii (quæ pro suo laudabili zelo hæc damnat, & mandat restitui) ob distantiam locorum recurrere non valent: vel quia potentiam gravantis formidant, scientes, quod sæpè hujusmodi recursus coram Ordinariis delati, sunt occasiones majoris oppressionis, & gravaminis, ideoque officium Episcopi est, abusum hunc exemplariter punire, & præcepta canonum exequi, & custodire, ut Tridentinum jubet. Si quis verò Episcopus visitando, hæc eadem committeret, per Visitatorem Apostolicum coerceri expediret.

2. *De excessu exactionis.* In c. 1. de censib. in 6. circa exactionem procurationis visitantium tria statuta sunt. Primum, quod recipiatur solum à locis visitatis: secundo, quod solum in victualibus: tertio quod visitantes, & eorum familiares, munera non recipiant. Unde Vicarius Capituli visitando post annum à die ultimæ visitationis Episcopi defuncti, & quod ad primum excederet, & plus debito exegisse diceretur, si visitando Civitatem procurationem recepisset, cum pro solis locis, Diæcesis debeatur, Barb. de off. & potest. Episc. alleg. 73. n. 46. Frag. in c. venerabili n. 14. & 15. de cens. Nicol. in flos. verb. Visitatio numer. 10. ver. Sacra tamen.

3. Item si Visitationis officio non impenso procurationem exigere præsumpsisset d. c. exigit; vel visitans per se ipsum, aut per delegatum, integram procurationem, quæ dari solet Episcopo, exegisset: nam quando Episcopus non visitat, sed Vicarius Generalis, prout est Capitularis, qui est Vicarius jurisdictionis Episcopi, debentur victualia, vel (ubi visitati velint, & sponte solvere solent) pecuniæ, quæ non excedant medietatem procurationis, quæ datur Episcopo, ut pluries declaravit Sac. Cong. Episc. prout testatur Nicol. in flos. in verb. Visitatio n. 10. limit. 9. & novissime Sac. Cong. Conc. in Amalphantana 18. Julii 1699. ad 4. confirmata auditis partibus 6. Feb. 1700. & in nullius Provinciae Hispanen. excessuum 11. Septemb. 1706. ad 5.

Item si à laicis, qui procurationem solvere erant soliti, & amplius solvere renuerent, metu, & gladio censurarum ab eis exegisset, quia laici, nisi velint sponte solvere, cogi non debent, non obstante solito, quia tunc exigeretur procuratio cum scandalo, glos. in c. cavendum 10. q. 3. glos. in c. 1. vers. laicos de cens. in 6. Pignatell. consult. 47. per tot. tom. 1. & consult. 146. n. 30. tom. 9. ubi de more Decreta congrui Passerin. in d. c. exigit n. 15. de cens. in 6.

Quod secundum, plus debito exigeret, si utensilia, vecturas equorum, & alia necessaria personæ sibi ministrare fecisset, quia nomine victualium, veniunt solum ea, quæ cibum, & potum concernunt, & non alia, ut in terminis Visitatoris docet Surd. de alim. tit. 3. q. 22. num. 3. Barb. in c. romani §. procurationes num. 19. de cens. in 6. Ventrigl. in prax. par. 2. annot. 24. §. 2. n. 2. Nisi Visitator sit à Papa delegatus, tunc enim solvi debent mercedes equorum conductorum, & viaticum, ut de uno loco ad aliud transferri commodè possit, Surd. ibid. n. 10. Pirhing in jus can. lib. 3. tit. 30. n. 51.

Item si à laicis prandium, & Hospitium recipiens, id, quod sibi pro victu necessario contingebat, in pecunia taxasset, & à visitatis solvi voluisset, dummodo isti moniti victuali tradere non recusassent, Barb. de offic. & pot. Episc. alleg. 73. n. 66. & in c. felix n. 3. de cens. in 6. Graff. dec. aur. par. 2. c. 27. n. 90. lib. 3.

Item si numerum excessivum personarum secum ad visitandum duxisset, & procurari voluisset, v. gr. si plura quam tria jumenta, & duos pedites conducere: nam talis numerus pro Vicario sufficiens reputatur, ut de se ipso testatur Leo thesaur. for. Eccles. par. 2. c. 16. n. 40. ubi de uno solo pedite contentatur, & tribus jumentis. Verum ad judicandum excessum erit habenda ratio locorum visitatorum, & Ecclesiarum paupertatis.

Item si longam moram traheret in locis visitatis, & ad extraneos actus se diverteret, Surd. loco supra citato n. 8. Passerin. in c. felix n. 5. S. Congr. Concilii in Bojanen. 14. Decemb. 1654. quam retuli par. 2. tit. 13. ad form. 2. n. 54.

Quo verò ad tertium excedere dicetur,

tur, si dona, seu munera, Vicarium recepisse in visitatione constaret; nisi essent esculenta, & poculenta in parva quantitate, quæ in loco visitationis abfunda fuissent, non autem si aliò asportata, ut notat Genuen. in *prax. c. mihi* 21. n. 13. & quando procuratio daretur in visitationibus, secus si in pecunia, nam tunc nec esculenta absumenda accipi debent, ut distinguit Graff. *decif. aur. par. 2. lib. 3. d. c. 27. num. 91.* Imo etiam si procuratio deur in visitationibus, tutius est, ut monet *glos. in c. exigit ver. munera*, nec esculenta absumenda recipere, quia Concilium omne munus tempore visitationis excludit absolute per illa verba -- *nec munus quodcumque sit, recipiatur*, ex quo Pirhing. in *jus can. lib. 3. tit. 39. num. 63.* & ex Jo. Andr. in *c. 1. de cens. in 6.* deducit, quod munera ista non possint recipi sine peccato, & concordat Barbos. in *d. c. 1. n. 23. de cens. in 6.* nam ut dicit Sapiens *Xenia, & dona excæcant oculos Judicum, & quasi murus in ore, avertit correptiones eorum, Eccles. 20. vers. 31.*

10 Qui excessus diceretur probatus non solum si ipse Vicarius munera recepisset sed si ab ejus familiaribus recepta fuisset constaret: nam de istorum facto ipse teneretur, ut advertit notabiliter *glos. in d. c. exigit verb. teneatur*, ad instar Episcopi qui teneatur de excessu sui Vicarii, ut dicit Graff. *d. c. 27. num. 95.* ubi hæc habet -- *Vicarius si delinquit in actu visitationis in recipiendo plus debito, an Episcopus teneatur? dic quod sic, &c.* Hæc enim quorumcumque munerum receptio prohibetur tam Visitatori, quam familiaribus sub pena maledictionis, & interdicti ab ingressu Ecclesiæ, ac restituendi duplum infra mensem, non obstante donatione, & remissione dantium, in *c. 1. §. Procuraciones de cens. in 6.* ibique Barb. *n. 17. & 22.* quam penam in hoc cap. latam contra Archiepiscopos, extendit, ampliavit, imò, & auxit Greg. X. in Concilio Lugdunensi relato in *d. c. exigit*, ad omnes Visitatores inferiores, & Concilium Tridentinum homologavit.

11 Tandem in hac subjecta materia Vicarius Capituli delinqueret si pro exigenda excessiva procuratione, visitatos excommunicaret; nam ista excommunicatio,

vel non teneret per *text. in c. cum ad quorundam de excess. prelat.* ut volunt Innoc. in *cap. cum Apostolus de censib. & Monet. de decim. cap. 9. quæst. 3. nu. 104.* vel saltem tamquam injuste excommunicati, possent contra eum agere ad interesse, juxta opinionem *glos. in d. cap. cum ad quorundam*, quam sequitur Pirhing. in *jus can. lib. 5. tit. 31. num. 12. ver. addit. glos.*

12 Adverte, quod procuratio alia debetur ratione Visitationis, alia ratione consuetudinis præscriptæ, alia ratione conventiones, & pacti apposti in fundatione Ecclesiæ, vel Beneficii, alia ratione privilegii, de quibus Pirhing. in *jus can. lib. 3. tit. 39. num. 68.* Prima, de qua hic loquor, cum debeatur tanquam accessorium visitationi, contra Episcopum, & Capitulum sede vacante non præscribitur *c. cum ex officio ibique glos. de præscrip. exceptis locis*, in quibus Consuetudo jam viget, ut nihil pro visitatione solvatur, præscribitur tamen contra tertium, vel alium, quia illam exigeret jure speciali, ut notat Graff. *dec. 27. n. 101.* & sic Vicarius Capituli, habet jus certum exigendi sine excessu à visitatis procurationem: si verò in exactione excedat, subiicitur pœnis jam supra indicatis.

13 *Monito, & audito.* Constructo processu informativo, sive per viam querelæ, sive ex officio super excessu exactionis procurationis, si resultat ex eo probatio criminis, erit Vicarius Capituli citandus -- *Ad comparandum in termino peremptorio trium dierum, & dicendum, & allegandum causam quare, non debeat declarari incursum in suspensionem ab officio, & Beneficio, & condemnari in pœnam contentam in Concilio Trident. capit. 3. sess. 24. de reform. ob excessum exactionis procurationis per ipsum commissum occasione visitationis tempore sedis vacantis, alias, &c.*

14 Hæc citatio, quæ succedit loco Monitorii, sive inquisitionis, debet exequi contra inquisitum personaliter, si fieri potest, dimissa in ejus manibus copia, vel Domi in manibus domesticorum: quia exequuta, si monitus compareat, erit in suis exceptionibus audiendus: si verò à comminatione censuræ appellet statim

statim, Judex appellationem reiiciat, & elapso termino in citatione præfixo, allegata ejus contumacia, ad declaratoriam procedat. Quod si processus defensivus fiat, & adhuc excessus exactiois excusari non possit, item erit ad declaratoriam prosequendum, nulla attentata appellatione: si autem exceptiones deductæ sint in facto, & in jure relevantes, vel saltem dubiis obnoxia, tunc erit in declaratoria superfedendum, donec probationes coadjuventur, vel reus absolvatur.

15 *Donec de duplo, &c. plenè satisfaciat.* Hæc clausula ponitur in formula ad demonstrandum, quod hæc censura est reservata, & ab Ordinario relaxari non potest, nisi sequatur restitutio: qua facta cum duplo, cessat absque alia absolutione, ut notat Passerin. in d. c. exigit. 20. de cens. in 6.

16 Hucusque dicta, & notata quoad excessum exactiois procurationis, procedunt non solum contra Vicarium Capituli: sed etiam contra Archiepiscopos, Episcopos, & alios omnes Visitatores, qui si in exigenda procuratione, ea, quæ supra de Vicario Capitulari dicta sunt committant, & exactiois excessu cum duplo ultra mensum restituere differant Archiepiscopi, & Episcopi interdictum ab ingressu Ecclesiæ, inferiores verò pœnam suspensionis ab officio, & beneficio ipso jure in-

currunt, ut tam in Concilio Trid. quam in supra relatis juribus cavetur expressè: quod est valdè notandum, nam si Episcopi ita interdicti, & inferiores suspensi, durante interdicto, & respectivè suspensione interim celebrarent, fierent irregulares, nec dispensari possent, nisi à Sede Apostolica, ut notat Passerin. *mox citatus in d. c. exigit n. 22. de cens. in 6.*

De suspensione contenta in c. cum inhibitio §. fin. de clandest. desponsat.

Saluberrimum Concilii Trid. Decretum in c. 1. sess. 24. de refor. matrim. hominum malitia effugere, & eludere cupiens, plures reperit vias, per quas incedens sese peccatis, & penis illaqueat, & in profundum malorum mergitur: Quare sæpe, non solum ut contrahat matrimonium contra præcepta Ecclesiæ Parochum vi, dolore inducit, ut assistat: sed quod plus est, aliquando, & ipse Parochus, qui tenetur matrimonia clandestina prohibere, prece, vel amore Consanguineorum corruptus, sponte malo viam sternit, & illis præsentiam præstat. Idcirco cum casus iste eveniat, Ordinarius Parochum punire non omittat, & quatenus infligenda sit pœna statuta in hoc textu, præcedere debet declaratoria modo sequenti.

Sententiæ Declaratoriæ.

F O R M U L A V.

H Abita relatione nostri Proc. Fiscalis, in Terra N. nostræ Diæcesis contractum fuisse matrimonium *clandestine absque Denunciationibus* inter N. & N. receptisque depositionibus testium, ex quibus constat, quod Parochus Ecclesiæ N. qui illud prohibere debuerat, spontè *præsentiam præstare*, eique interesse præsumpsit, *absque necessitate*: ideo, eo prius monito ad dicendum causam quare non deberet ab officio suspendi, & nihil, quod relevet deducto, in executionem statutorum Sac. Canonum, ipsum Parochum N. *per triennium ab officio suspendimus*, & prò suspensio haberi volumus, & declaramus, & ad Valvas Ecclesiæ Parochialis denunciari mandamus, omni &c.

N. Episcopus (sive Vic. Gen.) N.

N. Actuarius.

SUM.

SUMMARIUM.

- 1 Matrimonium contractum absque denunciationibus, est validum, sed est clandestinum tertiæ speciei.
- 2 Parochus, & contrahentes Matrimonium sine denunciationibus culpabiliter, puniuntur arbitrio Ordinarii; sicut & testes, qui cum dolo præsentiam præstant, & num. 3. & 4.
- 5 Milites, qui sunt in expeditione, vel statione, si volunt matrimonium contrahere, tenentur servare dispositionem Concilii Tridentini, & afferuntur Decreta Sac. Congr. Concilii.
- 6 Parochus potest, imò debet se opponere, & resistere Matrimonii clandestinis, fugam tentando, & aures claudendo.
- 7 Præsentia Parochi in matrimonio contrahendo, est triplex, & late examinatur conclusio, ad dignoscendam validitatem Matrimonii, & n. 8. 9. 10. 11. 12. & 13.
- 14 Parochus, aliqua causa urgente concurrente, potest omittere denunciations, & quænam sint justæ causæ, indicatur.
- 15 Datur formula monitionis faciendæ contra Parochum omitterentem denunciations.
- 16 Parochus, nisi proponat excusationes relevantes, non potest à censura suspensionis contra se late appellare.
- 17 Denunciations Matrimonii non præsumuntur factæ, sed ab allegante probandæ sunt.
- 18 Censura suspensionis comminata contra Parochum in cap. cum inhibito §. fin. de clandest. desp. non est lata, sed ferendæ sententiæ.
- 19 At postquam erit promulgata, Ordinarius Parochum absolvere nequit.
- 20 Parochus, quandò est certum, nullum adesse inter contrahentes impedimentum, si omittat unam denunciationem (vel aliqua alia ra-

Monacelli Form. Pars III.

tionabilis causa urgens concurrat) mitius punitur.

- 21 Parochus si assistat Matrimonio contra prohibitionem Episcopi, pœna arbitraria punitur.
- 22 Parochus, nisi denunciatur publicè suspensus, Parochiani possunt petere, & ipse administrare Sacramenta absque incurso irregularitatis.
- 23 Ordinarius unius ex contrahentibus Matrimonium, dispensat cum utroque in denunciationibus.

ADNOTATIONES.

CLANDESTINE ABSQUE DENUNCIATIONIBUS. Matrimonium contractum absque Denunciationibus, licet sit validum, etiamsi Ordinarius recuset dare licentiam, quod fiant post, Barb. decis. Apostolic. collect. 247. num. 1. & est communis opinio: dicitur tamen clandestinum tertiæ speciei, ut dixi in part. 2. tit. 16. ad form. 2. num. 27. quia Parochus sine expressâ facultate Episcopi, vel ejus Vicarii Generalis, illas præterire, & remittere non potest: imò eas culpabiliter omitendo, tam ipse, quàm contrahentes graviter, & mortaliter peccant, & Matrimonium subjacet pœnis clandestinitatis, aded ut non solum pœna suspensionis, sed aliis arbitrio Episcopi, Parochus puniri possit, Barbof. de Offic. Episc. alleg. 32. num. 2. Sanch. de matr. lib. 3. disput. 5. num. 6. Pac. Jord. elucidr. tom. 1. lib. 3. tit. 7. num. 23. & 24. Biff. hierurg. lit. D. num. 90. §. 25. Contrahentes vero ab eodem Ordinario puniuntur, ut habetur in d. c. cum inhibito §. fin. Pac. Jord. loc. cit. num. 27. Sac. Congr. Concilii in Boven. 28. Januarii 1690. qua declaratione decisum fuit, quod Episcopus contra eos, qui Parochum dolosè compulsam adesse curarent, & matrimonium sine denunciationibus contrahere præsumerent, potuisset in Synodo in subsidium pœnæ pecuniariæ (si ista esset inexibilis) imponere etiam pœnam excommunicationis juxta quintum Decretum Concilii Provincialis Mediolanen. quod admittit etiam Card. de Luc. de matr. disc. 2. num. 7.

N

num. 7.

num. 7. *vers. opponeretur*, Pignatell. *consult.* 147. num. 17. ubi de pœna interdicti ab ingressu Ecclesiæ tom. 4. cæterum contrahentibus in gradu aliis permisso, & licito, omiſſis tantùm denunciationibus, imponenda est alia pœnitentia *glos. in cap. cum inhibito §. fin. de cland. desp. Pirhing. in jus can. lib. 4. tit. 3. n. 40. & 43.* testes autem si sint in dolo, qui præsentiam præstant matrimonio clandestino, & contracto contra præceptum Ecclesiæ, quia peccant mortaliter, arbitrio ipsius Ordinarii puniri debent, Pignatell. *cod. loco n. 18. Sac. Congr. Concilii*, quam retuli *part. 2. tit. 16. ad form. 2. num. 29.*

Et hæc, quæ de clandestinitate dicuntur, procedunt etiam in matrimoniis, quæ contrahuntur à militibus exercitus, qui sunt in expeditione, vel statione, hi etenim in locis, ubi Concilium publicatum fuit, tenentur illius dispositionem servare, nisi indultum habeant Apostolicum, sic censuit S. Congr. Concilii, nam dubiis remiſſis à S. Congr. S. Officii, in quibus proponebatur.

Primò. An Cappellani cujusvis exercitus, sive Regulares, sive Sæculares Catholici, possint administrare militibus in Præfidiis degentibus Sacramenta Pœnitentiæ, Eucharistiæ per modum viatici, & extremæ unctionis sine speciali facultate Sedis Apostolicæ, vel licentia, & approbatione Ordinarii in cujus Diœcesi extare contigerit?

Secundò. An assistere matrimoniis militum cujuscunque stationis degentium in Præfidiis cum Militaribus feminis, sine dicta facultate Apostolica, & præcedenti probatione status liberi, ejusque recognitione cor. Ordinario loci, & licentia Parochi sub cujus Parochia maneant?

Tertiò. An idem cum Militibus degentibus in Castris, & Stationibus hybernis, vel æstivis?

Quartò. An idem cum Militibus in actuali expeditione positis?

Quintò. An idem cum Militibus nubere volentibus cum sceminis non militaribus, sed Italis originariis loci, sive Diœcesis in qua reperiuntur.

Sextò. An Milites Aatholici cum Aatholicis contrahentes teneantur, ser-

vare formam præscriptam à Sac. Concil. Trid.

Septimò. An eo magis Aatholici contrahentes cum Catholicis Mulieribus militaribus, & non militaribus in Præfidiis, Castris, & expeditione manentes?

Octavò. An Cappellani Aatholici assistere possint matrimoniis Aatholicorum cum Aatholicis; & respectivè Catholicis, etiam intrà fines Italiæ? Et quatenus negativè in omnibus præter sextum, & septimum.

Nonò. An & quod pro sanatione gestorum in præteritum, & faciendorum in futurum super prædictis omnibus pro certa regula Sanctissimo consulendum, & statuendum sit?

Sac. Congr. die 6. Martii 1694. respondit.

Ad primum. *Negativè.*

Ad secundum. *Negativè confirmat. in Casalen. 28. Junii 1704.*

Ad tertium. *Negativè.*

Ad quartum. *Negativè.*

Ad quintum. *Negativè.*

Ad sextum. *Affirmativè*, ubi publicatum fuit Concilium juxtà Decretum Sac. Congr. 26. Septembr. 1602.

Ad septimum. *Affirmativè*. Et ulterius indigere dispensatione, ut matrimonia licitè fiant.

Ad octavum. *Ut ad 6.*

Ad nonum. Quoad præteritum circa Sacramentum pœnitentiæ non esse inquietandas conscientias: & circa matrimonia pro sanatione cum Sanctissimo renovato consensu etiam coram Confessario, qui teneatur tradere testimonium renovationis consensuum Parocho illius loci ubi sequuta est talis renovatio consensus.

Propterea debent locorum Ordinarii, in quorum Diœcesibus hujusmodi milites stationes habent, & demorantur, edicto publico eos, & eorum Cappellanos, nec non parochos, & subditos monere, ne prædicta matrimonia attententur absque ipsorum Ordinariorum expressa licentia, sub penis, nullitatis, illegitimitatis prolis, & excommunicationis ipso facto incurrendis, aliisque eorum arbitrio irrogandis.

Qui illud prohibere debuerat: Parochus

chus quantum in se est, positivè resistere debet clandestinis matrimoniis, prout sancitum fuit in Concilio Lateranensi sub *Innoc. III.* celebrato, ac relato in *cap. cum inhibito*, ideòque ad evitandam suspensionis poenam, & peccatum lethale, omnem tenetur adhibere diligentiam, nè matrimonia clandestina sequantur, nec illis assistat, proptereaque in casibus inopinatis, deficientibus aliis mediis prohibendi, vel resistendi, potest, & debet tentare fugam, oculos claudere, & aures obturare, quia ità faciendò, non solum malum non facit, sed præmium meretur, & laudem, ut luculenter doctèque demonstrant *D. Advocatus Ursaya* in sua elaborata Dissertat. de *matrim. nullit. typis edit in Urbe an. 1696.* apud Buagnum *dub. 2.* & alii duo celebres Theologi in eorum responsis impressis post eundem.

7. *Præsentiam præstare.* Præsentia triplex assignatur, alia physica, alia localis, alia moralis, Hic juxta casum figuratum in formula, ut Parochus mereatur poenam, debet esse præsentia voluntaria moralis, prout requiritur in matrimonio de necessitate, cum intelligentia rei, quæ agitur, non autem solum physica, tum quia præsentè aliquo non dicitur fieri, id, quod ab eo non intelligitur juxta *text. in l. coram Titio ff. de verb. signif. Barb. dict. 71. n. 2.* Donat. *prax. ver. regular. tom. 3. tract. 7. quæst. 107. num. 2.* tum quia dum non intelligit, & non advertit non potest Ecclesiam certam reddere de contractu matrimonii, *Ursaya d. disert. de matrim. nullit. §. 11. n. 9.* Lodiger. *post eum ad tertium dub. num. 5.* & *seqq.* ubi innumeri allegantur concordantes. Et ratio est, quia Parochus non adhibetur, neque præsentiam præstat, uti minister Sacramenti, sed tanquam testis magnæ auctoritatis, de quo Ecclesia confidit, ut inquit *Fagn. in cap. quod nobis n. 54. de clandest. de spons. & in c. litteræ n. 23. de matr. contract. contr. interd. Eccles. Piafec. in prax. par. 2. cap. 4. art. 4. n. 18.* Et sic ubi Parochus fuit præsentis, sed non audivit verba, nec alio modo intellexit expressionem consensus utriusque contrahentis, matrimonium non esset validum, nec diceretur contractum co-

ram Parocho, nec ipsum præsentiam præstasse, *Barb. de offic. Paroch. cap. 21. num. 49. de potest. Episc. alleg. 32. num. 78. supra Concil. dict. cap. 1. de refor. matrim. num. 72.* *Ciarlin. contr. 131. num. 29.* *Cappon. discept. for. 277. num. 16.* *Panimoll. decis. 19. adnot. 1. num. 7.* *Pignatell. consult. 62. num. 2. tom. 7.* *Ricc. prax. for. Eccles. tom. 3. resol. 431. n. 3.* & alii in magno numero cumulati ab *Ursaya*, & à *dd. Theologis d. loco citatis supra 2. dubium.*

Et hoc procedit, etiamsi ipse Parochus affectaret, & data opera v. g. claudendo oculos, vel aures personas contrahentium non videret, & verba mutui consensus non audiret, *Guillem. Herinex. theol. moral. tract. 5. de sponsal. num. 23.* *Sanch. de matrim. lib. 3. disp. 39. n. 6.* *Gobat. tract. 9. de absent. Paroch. dirim. matrim. cas. 18. sect. 1. n. 491.* *Pac. Jord. elucubr. tom. 1. lib. 3. tit. 7. num. 99.* & *100.* *Biff. hierurg. lit. P. verb. Parochus circa matrim. num. 37. §. 71. & 73.* *Ursaya loco citato §. 13. per tot.* *Lodiger. & Liber. à Jesu post eum ad 3. & 4. dubium.*

Et ratio viva est; quia dum verè non audit, nec intelligit, testis esse non potest, & tamen ad hoc ut matrimonium dicatur contractum coram Parocho, debet ipse (cui in hoc plenè creditur *Rot. cor. Cerro dec. 761. num. 13.*) testari de voluntate actuali contrahentium perfecta, non autem de inchoata, & virtuali, quia aliàs matrimonium contractum fuisse, deduci non potest, ex complexu conjecturarum antecedentium, concomitantium, & subsequentium, cum Decretum Concilii, quod præcisè dat formam contrahendi, non possit per æquipollens adimpleri, ut firmat *Rot. coram Duno. sen. dec. 308. per tot.* *Pirhing. in jus can. lib. 4. tit. 3. n. 7. vers. denique*, & alii plures ab *Ursaya*, & præfatis Theologis post eum loco citato cumulati.

Verum est tamen quod si Parochus vi, vel fraude detentus, & ad assistendum vocatus, affectat, & adlaborat, ac fingit non audire, sed verè, & naturaliter audit, & intelligit, ac sensu percipit consensum: tunc matrimonium licet.

licet illicitum, validum est : quia præsentia Parochi intelligentis, & advertentis licet coacta, sufficiens est ad testificandum, ut probat Ursaya loco allegat. §. 16. num. 6. & seqq. & ita intelligenda sunt Decreta, quæ in hoc articulo de Parocho affectante non audire, allegari solent, & advertunt etiam Sanch. de matrim. lib. 3. disput. 39. dist. num. 6. Ricc. prax. rer. for. Eccles. part. 3. resolut. 431. num. 3. & 4. Bonacin. de Sacram. matrim. quæst. 2. punct. 8. num. 20. Pac. Jord. & Biff. in locis mox supra allegatis. Cæterum opinio quæ tenet, quod pro validitate matrimonii sufficiat præsentia Parochi purè physica, seu materialis, fuit jam à plena Congregat. Concilii viginti unius Cardinalium in Romana Dubior. Matrimonii sub die 7. Martii 1700. plenis votis reprobata.

¹⁴ Absque necessitate. Hoc exprimitur in formula ad judicandum, quod in hoc crimine punitur præsumptio, etenim si aliqua justa causa urgeret, posset Parochus absque incurfu pœnarum, sine Denunciationibus matrimonio assistere, v. gr. si timore mortis comminatæ, vel alterius gravissimi damni compelleretur assistere, vel si subessent causæ, ex quibus Episcopus teneretur dispensare, & ipse petitam licentiam nollet concedere, vel illius copia non posset haberi : tantaquæ urgeret necessitas, ut non pateretur dilationem, nam in his circumstantiis lex Ecclesiastica non obligat cum tanto rigore, prout tradunt Sanchez de matrim. lib. 3. disp. 10. num. 27. & seqq. Pac. Jord. elucidr. tom. 1. lib. 3. tit. 7. numer. 30. 31. & 32. Biff. hiurg. litt. D. num. 90. §. 19. Corrad. prax. disp. lib. 7. cap. 7. num. 26. Guttier. de matrim. cap. 56. num. 7. qui numer. 8. monet, quod si mortis comminatio esset commentitia, fraudolenta, vel simulata, ipseque Parochus fraudis, & simulationis particeps, ut hoc figmento à punitione Ordinarii liberaretur, tunc confitito de hoc, gravius sit puniendus. Quæ autem sint causæ justæ, in quibus Episcopus dispensare tenetur, habentur apud Sanch. de matrim. lib. 3. disput. 9. per tot. & apud me par. 1. tit. 8. ad form. 8. num. 5.

¹⁵ Eo prius monito. Confitito de celebra-

tionem matrimonii sinè denunciationibus absque dispensatione Episcopi, sive ejus Vicarii, citandus erit Parochus.

Ad dicendum causam quare non debeat ab Officio suspendi ob præsentiam, & assistentiam præstitam celebrationi matrimonii in inter N. & N. suos Parochianos absque denunciationibus, in termino peremptorium dierum, alias, &c.

Si Parochus à comminatione censuræ ¹⁶ appellet, Ordinarius appellatione non attempta, elapso termino ad declaratoriam procedat, si verò compareat, & excusationes proponat relevantes, erit superferendum dato termino congruo ad illas probandum : quo elapso, & excusationibus non verificatis, ferenda erit sententia suspensionis à qua si Parochus appellet, non debet retardari executio, sed removendus erit ab officio, & appellatio admittenda in devolutivo tantum : quoniam tam text. d. c. cum inhibito, quam Concilium, mandant quod hoc crimen, cognita culpa puniatur, quod si Episcopus non faceret graviter peccaret, ut ex Boss. de matrim. c. 6. §. 22. n. 69. tradit Pignatell. dist. consult. 47. n. 21. in fin. tom. 4. Et est notandum, quod denunciations matrimonii in dubio non præsumuntur factæ, sed ab allegante probandæ sunt, ut tenet Ricc. dec. 152. n. 1. & per tot. par. 3.

¹⁸ Per triennium ab officio suspendimus. Id est à functionibus, seu muneribus Parochi, & ordinis executione, ac exercitio, non autem a beneficio, nisi ab Episcopo pœna aggravetur. Hæc autem censura non est latæ, sed ferendæ sententiæ, & ided in formula ab Ordinario fertur, non autem declaratur incurfa, & quamvis nonnulli DD. quos refert & sequitur Sayr. de censur. lib. 4. cap. 15. num. 8. voluerint, quod sit latæ sententiæ, contraria tamen sententia, quam tenent mox citandi, verior est, quia verba illa textus --- per triennium ab officio suspendatur, sunt futuri optativi, & exigunt, ac respiciunt actum, & ministerium Judicis, prout quando canon dicitur excommunicetur, ita Sanchez de matrim. lib. 3. disput. 48. num. 2. quem sequuntur Barb. in d. c. cum inhibito n. 23. in fin. Bonac. de sac. matrim. q. 2. punct. 8. n. 50. ven. dice.

dico tertio, Pirhing. in jus can. lib. 4. tit. 3. n. 42. Pignatell. consult. 147. n. 19. tom. 4.

19 Ab hac tamen censura, postquam erit promulgata, non poterit Ordinarius Parochum absolvere, quia illum non imponit jure suo ordinario, sed tanquam Executor Concilii Lateranensis, quod cum tempus durationis præfiniverit, non potest inferior illam relaxare, ut de veriori docent Sanchez. de matrim. d. lib. 3. disp. 52. n. 3. Pirhing. loco citato n. 44. Pignatell. d. n. 19. Sayr. de censur. lib. 4. d. cap. 15. d. num. 8. in fin. Guttier. de matrim. cap. 75. n. 23. & 24. Biff. hierurg. lit. D n. 90. §. 27. & alii ab eis allegati.

20 Si autem Parochus ex aliqua justa causa unam tantum denunciationem omitteret in casu, quo moraliter certum esset, nullum inter contrahentes subesse impedimentum, tunc mitius cum eo agendum erit, quia in tali casu non adest præsumptio, nec contemptus, nec eum peccare saltem mortaliter putat Sanch. de matrim. lib. 3. disp. 5. n. 7. Et cum suspensio jure afflictæ, non nisi ob peccatum mortale incurratur, ut ait Sayr. de censur. lib. 4. c. 1. num. 20. ideoque ab ista suspensione trienniali esset excusandus, non tamen sine aliqua alia pena mitiori arbitraria dimittendus; nisi causa omissionis esset valde rationabilis, & urgens, quia ut advertit

21 Pac. Jord. elucubr. tom. 1. lib. 3. tit. 7. n. 39. ob istam omissionem tertie denunciationis possunt evenire gravia damna. Quando autem Parochus assistit matrimonio contra prohibitionem Episcopi, qui ad indagandum de aliquo impedimento dirimente, vel ad sedandas inimicitias, ad tempus mandat differri, etiam tunc (quia peccat graviter non parendo) pena arbi-

traria punitur, ut ait Biff. hierurg. lit. 41. num. 1. §. 1.

Et ad valvas Ecclesiæ Parochialis denunciari mandamus. Hoc dicitur in formula ad ostendendum, quod hæc Suspensionis sententia, debet affigi, & publicari ad Valvas Ecclesiæ Parochialis, ad hoc ut innotescat Parochianis, ne amplius durante suspensione, nec petant, nec recipiant a Parocho suspenso Sacramenta, quia si Parochus suspenso nominatim, & publice non denunciaretur, licite possent petere, & ipse absque incurfu in irregularitatem ea conferre, ut tradit Sayr. de censur. lib. 4. cap. 11. num. 3.

Et nota etiam, quod ea, quæ dicta sunt de Parocho sæculari, militanti, & æquè benè applicantur Parocho Regulari, qui in exercitio, & administratione Curæ plenarie subjiicitur Ordinario, ut alibi ostensum fuit, & quod in dispensatione denunciationum, si contrahentes sint diversarum Diæcesum, Ordinarius unius ex eis, potest eum utroque dispensare, ut docet Sanch. de matrim. lib. 3. disp. 7. n. 7. ex rationibus, quas adducit eod. lib. disp. 9. n. 4. Gavant. in manual. verb. matrimonii denunciations num. 20.

De Suspensione ferenda contenta in cap. Episcopus 35. dist.

Ludus alearum, sive chartarum, plurimum malorum sentina, ut à Clero arceatur, Ordinarii pro posse curare debent, Clerici autem, & præsertim hi, qui in sacris ordinati sunt, si moniti à tali ludo nolunt abstinere, & obedire detrectant, eos à Divinis suspendere aliquando expediens, & utile erit, sequenti forma,

Sententiæ Declaratoriæ.

F O R M U L A V I

VIsis, & attenta informatione capta, ex qua constat, Presbyterum N. aleis ludere solitum, monitioni sibi factæ, ut à tali ludo abstineret sub pœna suspensionis non paruisse, imò adhuc d. ludo etiam cum laicis deservire (vel Tabernas frequentare) eum à Divinis suspendimus per tres menses, & suspensum declaramus, & denunciamus, & eidem intimari mandamus.

(N, Vic. Gen.)

N. Actuarius.

S U M M A R I U M.

- 1 Ludus alearum prohibetur, tam jure canonico, quam jure civili.
- 2 Datur formula monitionis cessationis ab hoc ludo, & informationis capiendæ, & n. 3.
- 4 Datur formula suspensionis à Divinis, ex informata conscientia.
- 5 Episcopus in delictis difficilis probationis, sibi notis, potest extrajudicialiter, & sine processu, Clericos, & Presbyteros à divinis suspendere.
- 6 Qui raro, & modice ludit recreationis gratia, non est processandus, quia non dicitur aleis deservire, & num. 11.
- 7 Clerici non sunt puniendi pro ludo alearum (nisi sint publici Aleatores) quando non præcessit monitio, ut desisterent.
- 8 Clericis prohibitum est cum laicis ludere.
- 9 Clerici dicuntur ludo aleæ deservire, si ludant frequenter, vel notabilem pecuniæ summam, ludo aleæ exponant.
- 10 Consuetudo nutritiva peccati, non excusat in conscientia, & n. 12. 13. & 14.
- 13 Mala, & peccata, quæ ex ludo aleæ proveniunt, enumerantur.
- 16 Episcopi, & Regulares, non debent ludere aleis, & n. 17.

- 18 Clerici Aleatores, & Tabernas frequentantes, arbitrio Episcopi puniuntur, & n. 19.
- 20 Intimatio Decreti suspensionis, vel interdicii tripliciter fieri potest, & declaratur modus.
- 21 Præceptum Judicis, quo injungitur, ut quis se constituat in carceribus, est nullum, & injustum, & tanquam à jure improbatum sperni potest, & num. 22.

ADNOTATIONES.

EX QUÆ CONSTAT. Quia ludus iste non tantum canonico, sed etiam jure civili (ob excessus, & crimina, quæ ab illo oriuntur) prohibetur, ut in leg. alearum 15. Cod. de relig. & sump. funer. Auth. interdiciamus de Sanctis. Episc. à Clericis est fugiendus, & ab Ordinariis inquirendus, & quos inveniat illum frequentare, moneat prima vice paternaliter, ut abstineant, si non pareant, secunda vice moneat judicialiter sic.

Moneris tu N. ut abstineas à ludo alearum, sive Chartarum, tam in publico, quam in privato sub pœna suspensionis à Divinis, aliisque arbitrio, quoniam, &c. Instan. Promotore Fiscali Curie Episcopalis, &c.

Monitione executâ, & in actis Curie reproductâ, si Clericus non desinat ludere, examinandi erunt super transgressione monitionis testes, qui si illam probent, proceditur ad suspensionem, pro-

ut in formula, pro tempore Judici bene viso, habito respectu ad circumstantias plus, vel minus transgressionem aggravantes. Quod si per testes transgressio probari non possit, prout sæpè contingit ob versutiam ludentium, & fidem datam fociorum ludi, si Judici de ea certò constet aliunde, poterit ad hanc pœnam, extrajudicialiter procedendo ex sola informata conscientia devenire, Decretum ita formando.

⁴ *Confiteo Nobis, Presbyterum N. esse reum criminis, eum ob causas, quæ animam nostrum digne movent, & de quibus Deo, & Sedi Apostolicæ cum habuerimus in mandatis, rationem reddere debemus, & ex informata conscientia, à Divinis suspendimus per sex menses, & suspensum declaramus, ac ei decretum suspensionis intimari mandamus.*

N. Episcopus N.

N. Actuarius.

⁵ Hoc enim casu Episcopus (qui subscribere debet Decretum, & non Vicarius) relicta via judiciali procedit contra reum ex informata conscientia extrajudicialiter, & illum punit pro crimine occulto sibi noto, nulla facta mentione delicti in specie, quod commisit, & in foro externo probari non potuit, nè detur ei ansa appellandi, & de nullitate, seu injustitia reclamandi, ob defectum processus. Et hoc remedio uti poterit in aliis casibus difficilis probationis mali exempli, nè delicta, & excessus remaneant impunita, juxta sibi traditam facultatem à Concilio Trid. in c. 1. sess. 24. de refor. & prout hoc facere posse jam declaravit Sac. Congreg. Concilii in Bononien. 14. Novembr. 1654. in qua cum supplicatum fuisset decretari -- An Ordinariis locorum facultate sibi concessa à Sac. Conc. Trid. sess. 14. cap. 1. de reform. liceat ob legitimas causas suspendere etiam extrajudicialiter Clericos, & Presbyteros seculares, etiam Parochos sibi subditos, sublata eis potestate appellandi. Congreg. Concilii censuit Ordinariis ut supra, licere, quam declarationem refert Crispin.

de visis. pastor. part. 3. §. 5. num. 5.

Aleis ludere solitum. Hoc dicitur ad demonstrandum, quod inquisitio, & processus instrui debet adversus Clericos Consuetudinarios, qui pœnam suspensionis merentur: alii enim qui raro, & modicè ludunt non sunt processandi, prout colligitur ex citato *text. in d. cap. Episcopus ibi -- aleæ, atque ebrietati deserviens*, idest, ut ait ibi *gloss. valde serviens*, Barb. *ibi num. 5.* Menoch. *de arbitr. cas. 399. num. 19. & 20.* Hoc namque interdictum pertinet ad solitos ludere, sive ad frequentantes aleas, sive ad deservientes aleas, ut notat Martin. del Rio *disq. magic. lib. 4. c. 4. quæst. 2. lit. D. pag. mihi 443.* & idè, qui occasione convivii, recreationis, vel causa honoris per modicum tempus aleis ludit excusatur, ut tradunt Graff. *dec. aur. p. 1. lib. 2. cap. 121. num. 11.* Graff. *de effect. cler. effect. 22. n. 27. & seqq.* Pirhing. *in jus can. lib. 3. tit. 1. num. 25.* ubi hæc habet -- *Clericos ludentes aleis raro, & modicè ob recreationem, omninò excusari à peccato, si lex Diocesana ipsis non prohibeat tales fortunæ ludos, & si (adde tu) caveant fraudes, dicta, & facta turpia.*

Monitionis sibi factæ. Clerici, nisi sint ⁷ publici aleatores, non debent pœna suspensionis puniri pro ludo aleæ, nisi prius fuerint moniti, ut desinant, & cessent aleis ludere: monitione autem facta, si non desistant, & adhuc perseverent, pœna gravanda erit Judicis arbitrio, ut volunt Menoch. *de arbitr. d. cas. 399. num. 3.* Lel. Zecch. *de republic. Ecclesiast. tit. de Cleric. n. 7. vers. quinquagesimo octavo §. Similiter:* Ideoque, ut Clericos aleatores de inobedientia inexcusabiles reddat, & in re prohibita reddat contumaces: Ordinarius monitionem præmittere non obliviscatur.

Dicto ludo etiam cum laicis deservire. Clericis prohibetur, non tantum cum laicis ludere ludo alearum, sed etiam alio ludo licito, aded, ut casus indè proveniens, Clerico imputetur, *c. continebatur ubi gloss. 2. de homic. Graff. decif. aur. par. 2. lib. 3. cap. 9. num. 12. & 13.* Dicitur autem Clericum ludo aleæ deservire, si frequenter ludat, aut notabilem pecu-

N. 4. niæ

nia summam spectato statu suo, ludo aleæ exponit, nam tunc eum peccare mortaliter, maxime si pecunia exposita sit de bonis Ecclesiæ, ferè omnes DD. admittunt, & præsertim Navar. *manual. Confess. cap. 20. num. 9.* Graff. *d. c. 9. n. 10.* Graff. *de effect. cleric. d. effect. 22. num. 32.* & *seqq.* Pirhing. loco supra citato *d. n. 35.* Sebast. Medic. *tom. 3. in sum. peccat. part. 2. tit. 7. quæst. 26. ver. tertia sit conclusio,* Pignatell. *consult. 93. num. 9. tom. 6.*

10 Neque ab hac ludendi aleis prohibitione Clericos excusat dicitur in ore vulgi positum, quod canones, id prohibentes, sint antiquati, & per desuetudinem jam fuerint abrogati: cum passim multi Clerici aleis ludant, & non puniantur, nec Confessarii scrupulum de hoc ingerant: etenim respondetur. Primo, quod non minus ardebunt qui cum multis ardebunt, ut ait *glos. in cap. exigit. verb. præscribere de cens. in 6.* Secundò, quod ludus iste prohibetur Clericis sub gravi pena depositionis ab officio, quæ mortalem culpam præsupponit, & includit, ut firmant DD. superius allegati, & sic cum asserta consuetudo sit nutritiva peccati, non consuetudo, sed corruptela nuncupatur, quæ non potest excusare in conscientia, Sabell. in specie de consuetudine ludendi alei *in sum. divers. tract. 5. Ludus num. 8. vers. quibus addo,* Giballin. *ad Constit. Egid. lib. 2. c. 4. num. 4.* Et hoc

11 enim ludo frequentato oriuntur, cupiditas lucrandi radix omnium malorum, mendacium, verba obscæna, otiosa, & vana, blasphemiarum, ira, desperatio, corruptio astantium, scandalum bonorum, & contemptus prohibitionis Ecclesiæ, & demum tria pretiosa amittuntur, nempe, tempus, pecunia, & devotio, ut advertit Graff. *d. c. 9. num. 23. & 24.* ubi dicit quod iste ludus propter mala prædicta est fugiendus, tanquam res detestabilis, Barb. *in c. Clerici num. 6. de vit. & honest. cleric. & latius dixi ego in part. 1. in Appendic. pag. 360. num. 27.* Proptereaque, qui ludendo aleis, se exponit periculo peccati, peccatum committit, quod non excusatur à consuetudine peccandi, ut probant Pignatell. & Sabell. loco mox supra allegato.

Tertiò respondetur, quod *cap. 1. dist. 13. 35. & cap. penult. de vit. & honest. cleric.* ludum alearum Clericis prohibentes, fuerunt à Concilio Trid. *sess. 22. cap. 1. de reform. expressè innovati,* ibique abrogantur consuetudines contrariæ, & injungitur Episcopis ut eis non obstantibus, canones quoad hoc observare faciant -- *ne subditorum neglectæ emendationis, ipsi condignas, Deo vindice, penas persolvant* (sunt verba Concilii.) Hinc duæ emergunt propositiones, quæ lutores devincunt, altera, quod cum Decretum Conciliare contineat clausulam irritantem, excluditur contra illius dispositionem omnis prætenfa contraria Consuetudo. Gonzal. *ad regul. 8. gloss. 15. num. 37.* Pignatell. *consult. 16. num. 4. tom. 7.* Card. de Luca. *d. juris d. disc. 42. num. 85.* Rot. cor. Duno. jun. *dec. 894. num. 7. & seq.* Altera, quod Episcopus, nisi velit ipse penas culpis Clericorum ludentium debitas coram Deo persolvere, non potest eos in hoc malo abusu tolerare, nec excusare, Graff. *de effect. cleric. d. effect. 22. num. 21.* qui sic ait -- *ampliatur iste effectus, ut in tantum sit verum quod Clerici ludentes non possunt excusari contraria consuetudine, quia talis consuetudo est damnata, & diceretur potius corruptela cap. inter dilectos, & ibi* *scribentes de excess. prælat. & tu lector adde,* quod hæc consuetudo non excusat quo ad Deum, sed accusat, Piafec. *in par. 2. c. 5. art. 3. num. 114.* latè Paris. *de resign. benef. lib. 5. quæst. 6. num. 120. & quatuor seqq.*

Quartò negatur suppositum, quod Confessarii non faciant de hoc ludo Clericis penitentibus scrupulum, quia id evenire solum potest, vel quando Clericus rarò, & modice ludit recreationis gratia, ut supra admissum fuit, vel quando, ut morem gerat alicui personæ, cui aliquo rationabili respectu, debetur reverentia, & obedientia ludit, quia ille imperat ludere, etiam frequenter sine periculo peccandi. Cæterum Confessarius tam tenuis litteraturæ, qui absolvat Clericum ludo aleæ inservientem, sine correctione, sine penitentia, & sine admonitione ut abstineat, apud me non invenitur, sed penitens, qui de hoc

hoc ludo nullum sibi faciat scrupulum, inveniatur, consentio.

16 De Episcopis, qui ludo aleæ nunquam debent ludere, ut monet Graff. *de effect. cleric. d. effect. 22. num. 42.* non loquor, quia nefas est dubitare inter eos aliquem inveniri, qui hoc licitum sibi putet, si enim ludus iste damnatur in Clericis, quid erit dicendum in Episcopo, & si Præsul est lusor, quomodo baculo pastoralis attrahentur peccantes, & reducuntur vagantes? juxta versum quem refert *glos. in c. unico verb. propter de Sacra Unct.*

Attrabe peccantes, rege justos, punge vagantes.

17 Nec minus loquor de Religiosis Claustralibus, quibus satis est proponere monitum, Passerin à Sextula *in tract. de stat. hom. tom. 2. q. 187. art. 2. num. 344.* ubi sic inquit -- *Indè est, quod nedum in Religionibus observantibus, sed in omni Religione Prælati, hujusmodi pestes, & ludos voluptuosos nulla consuetudine obstante juxta sancita in Concilio Trid. Sess. 22. cap. 1. extirpare debent, & graviter peccant si id non faciunt, & si hujusmodi ludos permittunt, & multo amplius si dant licentiam ludendi suis subditis: manifestum enim est, quod per usum horum ludorum sub prætextu recreationis Fratrum, sternitur via ad dissolutionem Religionum, & præcipuè sancta paupertas evertitur.* Hæc Passerinus, quæ verissima sunt, quia ludere ludo prohibito, & statui religioso indecenti, non censetur honesta recreatio, ut bene observat Tambur. *de jur. Abb. tom. 2. disp. 22. q. 12. n. 5.*

18 *A divinis suspendimus.* Licet Clerici aleatores juxta rigorem citati text. *in d. c. 1. dist. 33.* si sint in sacris constituti, deponendi sint, & cæteri minorum ordinum excommunicandi, tamen hodie ex communi praxi, pœna Clerici aleatoris est Judici arbitraria, qui pro modo culpæ, & ludentium consuetudinis temperat, & auget pœnam, ut tradunt Graff. *de effect. cleric. d. eff. 22. num. 20.* Pignatell. *d. consult. 93. num. 30. tom. 6.* & sic non solum suspensione à Divinis, quæ est species dispositionis ad tempus, sed carcere

si clericus lusor non habet in ære, juxta versum.

Corpore det pœnas, qui caret ære malus.

Aut multa pecuniaria locis piis applicanda, lusores hujusmodi puniendi erunt ut cessent ludere.

Eadem pœna coerceri debent Clerici 19 Tabernas frequentantes, nisi sint in itinere, *c. fin. de vit. & honest. cleric. c. nulli dist. 44.* Bellet. *disquis. cleric. part. 2. de pœn. cleric. §. 15. n. 2. & 4.*

Et eidem intimari mandamus, Intima- 20 tio Decreti suspensionis, sive alterius censuræ tripliciter fieri potest. Primo; modo, & forma ordinaria, nempe per publicum Nuncium dimissa copia Decreti in manibus suspensi, vel interdicti, cum relatione executionis in actis facienda. Secundò per Cancellarium, sive Actuarium Curiaë coram testibus. Tertio per subscriptionem ipsius suspensi, sive interdicti, acceptando Decretum in mansionibus Judicis, ne evadat publicum, & hic ultimus modus solet praticari in delictis occultis, ad evitandam diffamationem suspensi, v. g. in Clerico de adulterio, aut stupro imputato, qui apparenter potest de adulterio, vel stupro absolvi, secreto tamen, & in Camera, in pœnam pecuniariam, & suspensionis à Divinis condemnatur, juxta notata per D. Raynal. *observ. crim. suppl. ad c. 28. suppl. 1. n. 30.*

Advertere hic debent Episcopi, eorumque Vicarii, quod si pro hujusmodi vel aliis delictis velint delinquentes Clericos carcere punire, constructo processu, non debent eis præceptum injungere ut compareant, & se constituent in carceribus sub pœna pecuniaria, & in subsidium censurarum, nec minus si contumaces fiant præcepto, multam exigere, quia tale præceptum tanquam nullum, injustum, & iniquum non obligat, & sperni potest, cum nemo carnem suam odio habere debeat, nec se ipsum prodere, & in carceribus constituere ut de communi volunt Cyriac. *contr. 101. n. 65.* Tondut. *de prevent. part. 2. cap. 43. n. 1. & 2.* & per consequens nec pœna in præcepto comminata poterunt multari.

Et

22 Et quamquam contraria praxis frequenter servetur in Curiis Episcopalis. Regni Neapolitani, illam tamen dum Venusiam Vicarius servare nolui, quia tum à jure, tum à DD. supra allegatis improbat, & aliis concordantibus citatis fufius reprobatur. D. Raynald. *obfer. crim. fupplem. ad cap. 2. fupplem. 2. ann. 135. ad n. 147. & n. 172.* Et ad fummum ex vi præcepti ad informandam Curiam, & aliorum fimilium; delinquentes poterunt folùm effici, & reddi contumaces ad effectum, ut habeantur pro confefsis, & convictis, aliis extantibus indiciis, & probationibus; & ut tanquam tales condemnari poffint in pœnam patrati delicti, non verò ut valeant condemnari in pœnam comminatam in præcepto, feu citatione, ut Div. Raynald. obfervat *ibid. n. 143.*

De fufpenfione contenta in c. dolentes de celebrat. miffar.

Ut Divina officia ftudiofè, & devotè celebrentur, præfertim in Cathedralibus, & Collegiatis Ecclefiis Epifcopi, aliiq; Ordinarii, evigilare debent. Quare fi ad reformandam choralium feftinantiam, fcurrilitatem, & indevotam pfalmodiæ recitationem, feu corporis compofitionem, paternæ admonitiones, & charitas benigna Paftoris non juvant, nec profunt, potestas omninò adhibeatur, & pœna fufpenfionis in hac Decretali Concilii Generalis Lateranenfis fub Innoc. III. emanatæ contenta coercendi erunt refractarii, præmiſſo Decreto fequenti.

Sententiæ, fivè Decreti Sufpenfionis.

F O R M U L A VII.

Vifa, & attenta informatione capta, ex qua conftat Canonicum (fivè Presbyterum) N. & Canonicum N. Decreti Concilii Lateranenfis, & noſtri Edicti, fuper devota, & ftudiofa Divinorum officiorum celebratione, & intereffentia, etiam poſt paternales admonitiones noſtras, transgreſſores, & violatores exiſtere, ipſos à divinis (feu ab officio, per tres meſes ſuſpendimus, & ſuſpenſos totaliter declaramus, & denunciamus, & intimari, & ad valvas Capituli publicari mandamus.

N. Vic. Gen.

N. Aſtuarius.

S U M M A R I U M.

- 1 Laici ſunt idonei Teſtes ad probandas ſcurrilitates Clericorum in Choro.
- 2 Edictum affixum in Sacrario, ſtat loco monitionis.
- 3 Canonici tenentur intereſſe lectioni Canonici Theologi.
- 4 Prætenſio præcedentiæ, non excuſat à reſidentia, quando Epifcopus locum aſſignavit.
- 5 Canonicus primo receptus, an & quando locum cedat Canonico Presbytero,

- ſecundo recepto, & ſtallum recuperet, ſi fiat Sacerdos offenditur, & n. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. & 13.
14. Presbyteri ſimplices, debent inter ſe præcedere juxta antianitatem ſuſcepti ordinis Presbyteratus, etiam ſi aliquis ex eis ſit Doctor, vel Vicarius foraneus.
 15. Conſuetudo immemorabilis nunquam cenſetur excluſa, & n. 16. & 17.
 18. Conſuetudo, quæ in loco viget, ut Vicarius foraneus præcedat alios Presbyteros, ſervanda eſt.

19 Vi-

- 19 Vicarius foraneus, alios Presbyteros antianos non præcedit, etiam si Vicarius S. Officii.
- 20 Canonici, & alii Presbyteri Choro additi, quando dicantur transgressores c. dolentes de celebr. missar.
- 21 Episcopus non potest Beneficiati addere onera in fundatione non apposita, aut à Sac. Canonibus non imposita.
- 22 Ordinarii locorum in condendis legibus, & statutis, non quod est melius simpliciter, sed quod est melius possibile velle debent.
- 23 Choro inservientes, simoniti etiam per Edictum, non se emendant, & in devoti persistunt, sunt sine venia suspendendi à divinis, etiam ex sola informatà conscientia.
- 24 Episcopus diebus festis, interesse debet Choro, & afferuntur rationes.

ADNOTATIONES.

EX QUACONSTAT. Si de transgressionibus legis Ordinarii, & aliis à jure prohibitis actionibus, juridicè constare non possit, ut pote, quia testes potentiam, & vindictam transgressorum formidantes, trepidant veritatem propalare: utendum, erit remedio Concilii jam insinuato in præcedenti formula, advertendo, quod ad probandum hoc crimen non solum sunt idonei testes clerici, & Presbyteri qui sedent in Presbytero, sed etiam laici extranei, qui dum in Ecclesia morantur observare, audire, & videre possunt actiones choralium prohibitas.

Et nostri Edicti. Hac clausula in formula expressa, commonetur Episcopus, Ordinarius ut in primordio sui gubernii debeat edocere capitula suæ Diœcesis, quomodo in Choro, sit psallendum, qua pausa, & compositione corporis, & devotione, juxta Formulam à me datam sive aliam similem, & observantiam ordinationum, & præceptorum injungere non solum sub pœna punctaturarum, sed etiam suspensionis à Divinis, nam post hujus Edicti evulgationem, choro inservientes, si fiant transgressores, possunt puniri absque alia monitione, cujus loco

successit Edictum quod loco patenti in Sacratio affixum stare debet.

Et interessentia. Præter chori interessentiam, debent Canonici intervenire concioni tempore quadragesimæ, nec non lectioni faciendæ per Canonicum Theologum qui idcirco tenetur diebus præscriptis explicare Sac. Scripturam, nec potest ab hoc onere se eximere sub prætextu, quod non habeat auditores, ut declaravit Sac. Congr. Concilii in Fundana 15. Octobris 1618. lib. 4. *Visit. Sac. limit.* quam per extensum refert Crisp. inter Decreta *Visit. Apostolic.* quæ typis Montis Falisci edidit anno 1703. c. 5. §. 2. num. 1. his verbis -- *lectioni Sac. Scripturæ teneri saltem assistere Canonicos, ideoque Canonicum Theologum injunctum sibi munus, hoc certè prætextu detrectare non posse, quod nullum habeat auditorem, ac proinde ab Episcopo cogendum esse statutis diebus ad ipsius Sac. Scripturæ expositionem.* Et concordant aliæ declarationes, & auctoritates à me allegatæ *part. 1. tit. 2. ad form. 5. num. 8. & 9. par. 2. tit. 16. ad form. 10. num. 6.*

Et quatenus aliquis ex Canonicis sive Præbendatis, Officiis Divinis in Choro, Concioni, aut lectioni Canonici Theologi, interesse recusaret prætextu præcedentiæ, & dignioris loci non dati non debet per hoc excusari; sed subtractione distributionum, & contumacia durante aliis penis erit mulctandus; quoties ab Episcopo (qui omnes controversias inter Ecclesiasticos de præcedentia componit appellatione remota, *Concil. Trid. c. 12. sess. 35. de regular. ibique Gallemart. n. 1. Gavant. in manual. verb. præcedentia num. 1.*) fuerit assignatus locus in quo stare, & sedere debeat saltem provisionaliter, donec in petitorio controversia decidatur.

Et quia frequenter talis controversia oriri solet inter Canonicos diversi ordinis, puta quia Canonicus Diaconus primo loco in Capitulo, & Choro receptus non vult locum cedere Canonico Presbytero postea provisio: vel Canonicus Diaconus primo receptus, qui locum cessit Canonico Presbytero secundo provisio, factus Sacerdos vult locum recuperare, & aliam à stallo depellere, est sci-

sciendum, quod ad servandum ordinem hierarchicum in præeminentiis, est attendenda ordinis prærogativa, juxta definitionem text. in c. statumus de major. & obed. & idem in primo casu Sac. Congr. Rituum sæpè sæpius declaravit, quod Canonicus Subdiaconus, aut Diaconus, teneatur locum digniorem cedere Canonico Presbytero, licet postea recepto, & amissio, ut patet tam ex Decretis antiquioribus, quæ congerit Pignatell. *consult. 55. n. 12. & seqq. tom. 3.* quam ex aliis recentioribus, quæ à me relata fuerunt *tom. 1. tit. 2. ad form. 4. num. 23.* & hoc non obstante Ecclesiæ, in qua recipitur contraria consuetudine, quæ abusus dicitur ut habetur in Decreto per extensum adducto à Ricc. *collect. 1446.*

7 In secundo vero casu, Panimoll. *dec. 1. annot. 8. n. 26.* tenet, quod ubi præbendæ non sunt distinctæ, sed omnes requirunt ordinem presbyteralem, præcedentia competat secundum ordinem receptionis, adeo ut si primus receptus non sit Sacerdos, donec ordinetur, præcedat Sacerdos secundo receptus; sed postquam promotus fuerit ad sacrum presbyteratus ordinem, habere debeat præcedentiam, & locum secundum tempus suæ receptionis, prout si à principio fuisset presbyter, cum non amiserit suum jus & quod Canonicus Presbyter secundo receptus, debeat libere dimittere locum primo recepto, & deinde Presbytero ordinato restituere, & eum in omnibus redintegrare, & allegat Barbof. in *sum. decis. Apostol. collect. 91. n. 5.* & alias auctoritates.

8 Huic opinioni assistit regula, *qui prior est tempore, prior est jure*: ex qua provenit, quod Canonicus, qui prius cæpit possessionem debeat habere præcedentiam in Choro, in danda voce, & aliis juribus, ut firmant Gonzal. *ad regul. 8. §. 3. proem. num. 24. & 25.* Ricc. in *prax. rcr. for. Eccles. part. 1. resol. 565. num. 4.* & ratio ea est, quia jus præcedentiæ non oritur ex dignitate, vel prærogativa alicui concessa sed ex sola possessione, & illius exercitio, ut ajunt Gonzal. *glos. 5. §. 9. num. 116.* & Lotter. *de re benef. lib. 2. quæst. 25. n. 38.* & alii ab eis allegati.

9 At licet hæc de juris rigore urgeant:

nihilominus videtur dicendum, quod etiam in d. secundo casu, Canonicus secundo receptus, qui tanquam Presbyter præcedentiam obtinuit, debeat manenteneri, quamvis Canonicus Diaconus primò receptus postea fiat Sacerdos; quia jus prælationis semel adeptum, nunquam ammittitur, ut Sac. Congr. Rituum declaravit, teste Pignatell. *dict. consult. 55. num. 25.* Nec subsistit in jure prout dicit Panimoll. quod Canonicus Diaconus per cessionem loci Canonico Presbytero factam non amiserit jus, & idem debeat jam ad Sacerdotium promotus redintegrari, quia hoc jus non potest stare in suspenso, nisi admittatur absurdum contra dispositionem text. in *l. fin. ff. commun. præd.* imò juris est quod semel extinctum, & amissum, amplius non reviviscat, nisi per Principem iterum concedatur, ut in terminis præcedentiæ ait Navar. *conf. 10. n. 5. de major. & obed.* etiam si postea causa amissionis cessaverit Cyriac. *contr. 310. num. 113. 114. & 115.* Et hinc est, quod in provisione Beneficii jurispatronatus, proximior, qui est præsentandus si tempore præsentationis non est capax, non tollit jus quæsitum remotiori præsentato, quamvis habitas proximioris superveniat, Card. de Luc. *de jurep. disc. 45. num. 6.* imò proximior in præjudicium remotioris jam præsentati, & habitis requisita, nec est dispensandus à Papa, ut respondit Sac. Congregat. Concilii in *una Bononien. 16. Julii 1695.*

Neque obstat regula, *qui prior est tempore, prior est jure*: quia habet locum quando cætera sunt paria, & non habet locum quando est expressum in jure contrarium, ut expressum reperitur in *dict. c. statumus de major. & obed.* ut respondet Navar. in *d. conf. 10. num. 8. & 9. tit. eod.* Nihilque facit distinctio Præbendarum: quia sive sint distinctæ, sive non, semper viget ratio ordinis hierarchiæ: ut qui prior est in ordine, in loco etiam præcedere debeat: & demum non obstant rationes, & auctoritates in contrarium supra allegatæ: quia in materia præcedentiæ inter Ecclesiasticos, standum est declarationibus Sac. Congr. Rituum, ut monet

monet Card. de Luc. de præminen. disc.
23. num. 4.

Si autem præcedentiæ controversia oriatur in aliis Ecclesiis, in quibus Honoræ Canonice, & alia Divina Officia persolvuntur, prout in Collegiatis, vel in receptitiis, in quibus Clerici, & Presbyteri patrimoniales, ad participationem reddituum massæ communis non admittuntur, nisi illis more Canonicorum interserviant: tunc eadem regula servanda erit, ut qui prius presbyter fuerit ordinatus aliis postea ordinatis præcedere debeat, etiam si inter eos adsit Doctor, vel Vicarius Foraneus Episcopi, qui alios Presbyteros non procedit ex hoc solo, quod sit Vicarius: quia ratione hujus officii, nulla ei competit præcedentia in Choro, sessionibus, processionibus, & aliis actibus, & functionibus Ecclesiasticis, ut pluries Sac. Rituum Congreg. declaravit, cujus decreta congerit Barbof. de Canonic. & Dignitat. cap. 5. num. 57. non obstante contraria consuetudine, idem Barbof. loc. cit. c. 18. num. 33. & in summ. decis. Apostol. collect. 718. n. 2. & 3.

15 Veruntamen per hæc Decreta, non censetur exclusa consuetudo contraria immemorabilis, cui nunquam derogatur, nisi expressè dicatur, prout planum est, in lege Cæremonialis, in Decretis Concilii Trident. & in Constitutionibus Apostolicis. De libro enim Cæremonialis, quod non tollat immemorabilem, jam sæpè declaravit Sac. Congr. Rit. prout refert Barbof. in summ. decis. Apostol. collect. 78. numer. 5. quamvis in Bulla confirmatoria sit expressè derogatum consuetudinibus contrariis, & in Salamantina 10. Januarii 1604.

16 De Decretis Concilii Trident. habentibus Decretum irritans, & clausulam sublata, quod non tollant immemorabilem, jam pluries tenuit Rot. & præcisè in Legion. Parochialis 27. Aprilis 1703. §. Nec dici potest coram Pio impressa post me par. 2. decis. 47. in qua aliæ Decisiones allegantur.

17 De constitutionibus Apostolicis, quod nunquam censeantur derogare immemorabili, nisi expressè de immemorabili mentio fiat, firmavit eadem Rot. in Bur-

gen. juris deputandi Curatum 21. Februar. 1684. coram Albergato §. Corruere pariter impressa post me distinct. part. 2. decis. 12.

Et sic, si in aliqua Ecclesia ex Consuetudine immemorabili, Vicarius foraneus, ratione Officii alios Presbyteros, quamvis antianos præcedit, servanda est quia in jure honorifico præcedentia ablata deformitate, totum facit consuetudo, Rot. coram Seraph. decis. 716. n. 17. Panimoll. d. decis. 1. num. 19. & 20. & favore Vicarii foranei servandam esse, respondit quoque Sac. Congreg. Episc. & Regular. prout referunt Nicol. in Flosc. verb. Vicarius n. 81. & in lucubr. can. lib. I. c. 28. n. 25. Pignatell. consult. 83. num. 4. rom. 4. Præcisè autem hac consuetudine, Vicarius foraneus alios Presbyteros antiquiores non præcedet, etiam si esset Vicarius Tribunalis S. Officii, ut notat Caren. de Sanct. Offic. par. 1. tit. II. §. 1. n. 2.

Transgressores, & violatores existere
20 Transgressor, & violator decreti Concilii Lateranensis relati in d. c. dolentes dicitur, qui post evulgationem Edicti Episcopi super illius observantia, pluries punctatus non se emendat, & monitus non se abstinere, a colloquiis vanis, risibus, nugis, sumptione tabacchi, legendis litteris, & fabellis: item si monitus ut deponat comam fictitiam, si non spallit, vel psallit oscitanter, & syncopando; si sedit & quando standum est, vel non genuflectit, & cæremonias à rubrica præscriptas spernit indevotè complet: hæc & similia cadunt sub censura d. decreti. Cæterum si Episcopus in Edicto, præter ea, quæ tempus, ordinem, devotionem, corporis compositionem, psalmodiæ integritatem, & pausam juxta rubricas, & morem Ecclesiæ respiciunt, aliquid aliud præciperet, vel onus adderet, ad quod nec de jure, nec ex laudabili consuetudine aut statuto, Canonici, vel Clerici non tenentur, si illud non observarent, nec executioni mandarent, non dicerentur transgressores Edicti, nec idcirco suspendi, aut alio modo puniri possent; quia Ordinarium nova onera in fundatione Beneficiatis, & aliis Clericis à Sac. canonicis, & Conciliis non imposita, addere seù augere non potest, Barbof. supra Concil.

cil. Trid. c. 5. sess. 25. de reform. n. 7. Ricc. in prax. par. 4. resol. 468. n. 2. ubi hoc ampliat, etiam si aliquo tempore ex sua voluntate præstiterint, Garc. de benef. par. 7. c. 1. n. 111. & 112. Fagn. in cap. conquereute n. 24. & 25. de cleric. non resid. & etiam si consensus Canonicorum antecessorum intercessisset, Ricc. loco cit. resol. 463. per tot. S. Congr. Conc. in Sarnen. 3. Julii 1690. in qua responsum fuit, Episcopum non potuisse addere onus Penitentiariæ, Canonicatui Erecto per Testatorem cum solo onere missarum, & in Asten. 14. Feb. 1699. in qua fuit responsum, onus personalis residentiæ, & celebrationis missarum per se ipsum a fundatore non injunctum, non potuisse addi per Executorem Testamentarium, neque in provisione Episcopi.

22 Quamobrem Episcopi, & alii Ordinarii, quoties Edicta, & Statuta Synodalia promulgant, debent respicere ulterius, non solum ad jus purum, & rigorosum sed etiam ad homines, ad loca, & ad tempus, quibus, vel in quibus leges sunt constituendæ: nam legislator, qui debet ordinare hominem in finem, non debet respicere in legem absolutè, sed prout est applicabilis, & conveniens eis, qui sunt ordinandi per legem in ultimum finem, & sic non quod est melius simpliciter, sed quod est melius possibile velle debet, ut bene advertit Sebast. Medic. tom. 1. in repetit. c. erit 4. dist. n. 55. post tract. de legib. & stat.

23 Suspendimus. Qui in Choro Divina Officia indevote, & inordinatè recitant & persolvunt, postquam moniti sint etiam per Edictum, & non se emendent, sunt absque venia suspendendi à Divinis in totum, vel à celebratione missæ tantum, aut ab ingressu Ecclesiæ arbitrio Episcopi, ut ait gloss. in clem. cupientes, verb. suspensis de pen. quia Decreto Concil. Lateranensis (quod absolutè præcipit, ut studiosè, & devotè celebrentur ibi --- *districte præcipimus in virtute obedientiæ, ut Divinum Officium nocturnum pariter, & diurnum studiosè celebrent, pariter & devoto*) recusant obedire, & idè qui nescit sacris parere canonibus, nec sacris administrare est dignus Altaribus, ut inquit D. Gregorius in c. hac consona 25. quæst. 1. hocque faciendum erit etiam sine processu,

& ex sola informata conscientia, juxta modum supra in præcedenti formula innuatam.

Ut autem Canonici, alique Choro ad dicti, & præsertim in Cathedralibus, diligenter intersint, & devotè Divina Officia persolvant, remedium efficax est præsentia Episcopi, qui si juxta monitum c. Episcopus de consecr. dist. 3. saltem diebus festis Choro intererit, defectus tollentur, desides erunt providi, incompositi, modesti, & religiosi, Curiores, & Syncopantes fient graves, & metro sonori, ut monet Navar. in Commentar. de oration. c. 5. n. 16. ubi quod ab hac interessentia Episcopus se excusare diebus Dominicis non sit: nam Regis ad exemplum totus componitur Orbis, nec sic inflectere sensus humanos Edicta valent, uti vita Regentis, ut ait gloss. marginalis in cap. magne verb. agitur de vot. & vot. redempt. & ita à loco Sancto removebitur irreligiositas, & laici non vocitabunt ubi est Deus Clericorum; imò sculpere poterit in una Chori parte illud aphorismum D. Augustini. *Hic versatur in corde, quod versatur in Ore.* Et ex alia versus Hic.

Non vox, sed votum, non musica cordula, sed cor.

Non clamor, sed amor pulsatur in aure Dei.

De suspensione ferenda contenta in cap. consequens est 88. dist.

De negociis Clericis prohibitis, & illicitis plura dixi in par. 1. tit. 5. ad form. 9. & in Append. pag. 357. Et seq. Et p. 2. tit. 16. ad form. 1. n. 22. Hic autem de pena suspensionis qua coerceri debeant alia pauca addenda sunt. Quare si ex processu ad instantiam Fisci, vel partis constructo constet, aliquem Clericum in sacris constitutum, vel Beneficiatum, esse negociatorem, vel aliquod officium, seu exercitium inhonestum, & illicitum exercere, & Ordinarius velit illum censura suspensionis punire, ad sequentem declaratoriam deveniet.

Præterea tenentur Canonici in habitu Canonicali accedere ad domum Episcopi, & illum associare ad Ecclesiam cum Cappa accedentem, & eundem in reditu comitari, etiam si Ecclesia distet à domo Episcopi.

Episcopi per spatium non solum sexaginta, sed centum sexaginta passuum ut ex Decretis Sacr. Congreg. Rit. declaratum pluries fuisse testantur Gavant. *in manual. Episc. verb. Canonorum munera erga Episcopum* in additione n. 1. 2. 3. & 4. Barb. *de canonic. cap. 32. n. 2. 3. 4. & n. 22. & 23.* Et quatenus renueret (nisi in contrarium immemorabilis consuetudo adesset) posset illos ad hujusmodi obsequium prestandum etiam censuris compellere, per ea quæ latè probat Pignatell. *consult. 83. per*

tot. tom. 5. Cum enim Cæremoniale lib. 1. cap. 15. id fieri per Canonicos mandet, per verbum debent, quod iustum, & parendi necessitatem significat, clement. attendentes, verbo debeant de stat. monach. dubium non est, quin possit hanc vim coactivam exercere, & juris remediis uti. Verum est tamen, quod in hoc Episcopi prudentia potiùs, & suavitas, quam juris rigor effulgere debet: & nunquam excommunicationis remedium adhibere, prout dixi in par. 2. tit. 13. form. 2. n. 10. pag. 43.

Sententiæ Declaratoriæ.

FORMULA VIII.

Viso, & attento processu constructo contra Presbyterum N. inquisitum de licita negociatione (vel de illicito exercitio) ex quo constat de spretu nostræ monitionis, & de illicita negociatione: eoque monito ad dicendum causam, quare non deberet pœnis sacrorum canonum subjici, & nihil quod relevet deducto, eum à Divinis in totum suspendimus, & suspensum declaramus & denunciamus; reservato nobis jure contra eundem ad alias pœnas arbitrarias graviores procedendi, quatenus post intimationem præsentis nostri Decreti à negociationibus (vel illicito exercitio) non desistat, & intimari mandamus.

(N. Vic. Gen.)

N. Actuarium.

SUMMARIUM.

1. *Negotiatio est triplex æconomica, politica, & lucrativa, & declaratur diviso.*
2. *Clerici pauperes de licentia Episcopi possunt conducere prædia ad colendum, & exercere opera rusticalia, & num. 3. Dummodo opera non sint sordida, num. 4.*
3. *Clerici etiam si pauperes sint, non locant operas suas ad arandum, vel fodiendum, quia hæc reputantur, inhonestæ: neque in propriis bonis rusticalia agere neglectis muneribus ipsis incumbentibus.*

6. *Clericus Beneficiatus non potest neglectis oneribus Beneficii operas suas locare prætextu paupertatis.*
7. *Opinio gløse præfertur opinioni alterius Doctoris.*
8. *Referuntur objecta Parochorum, qui missam Parochialem pro Populo rennuunt applicare, & diluuntur, n. 9. 10. 11. & 12.*
13. *Clerici plura facere possunt, quæ non cadunt sub negociatione illicita, & enumerantur.*
14. *Clerici, qui habent sufficiens Patrimonium, vel Beneficium, aut honestum exercitium non possunt exercere negociationem lucrativam.*
15. *Sacerdos, qui utitur orationibus, vel exorcismis ad depellendos morbos, ab Ecclesia non approbatis, illicitè agit*

- te agit, & sunt reprobandæ & num. 16.
- 17 Animalia irrationabilia non sunt exorcizanda, neque anathematizanda, sed jejuniis, & orationibus expellenda, juxta modum hic traditum & num. 18.
- 19 Sacerdos secularis, vel Regularis, qui utitur superstitiosis orationibus sine dolo, si monitus non respiciat est suspendendus, si verò dolosè, deponendus.
- 20 Episcopus in delictis pertinentibus ad S. Officium, punit Regulares.
- 21 Censura suspensionis, quæ fertur in pœnam criminis probati, potest infligi absque monitione.
- 22 Datur forma monitionum exequendarum contra Clericos negotiatores, & num. 23.
- 24 Clericus Negotiator appellans à comminatione censuræ, est supersedendum à declaratoria, nisi delictum sit certum, & notorium, quia tunc appellatio non attenditur & n. 25.
- 26 Clerici Negotiatores, sunt censuris puniendi, quia graviter peccant, imò, & aliis pœnis mulcandi.
- 27 Regulares Europæi si sint Negotiatores afficiuntur iisdem pœnis.

ADNOTATIONES.

DE ILLICITA NEGOCIATIONE. Negotiatio triplex est scilicet, œconomica, politica, & lucrativa. Oeconomica fieri dicitur in iis, quæ concernunt sui, suæque familiæ sustentationem, pro ut necessitas postulat: politica exercetur causa, vel intentione, succurrendi publicis necessitatibus, & hæc Præsulibus, & Civitatum Gubernatoribus convenit: lucrativa autem exerceri dicitur, quando quis aliquit emit, ut illud postea carius vendat, quæ duplici modo fieri solet: primò quando emptor rem, quam emit artificio, & industria mutat, & meliorat, ideoque carius vendit, hæcque non tam propriè dicitur negotiatio, quam artificium: secundo verò modo quando quis emit ut carius vendat, nullo artificio adhibito, nullaque addita melioratione, &

hæc est propriè negotiatio illicita, quæ Clericis est à jure interdicta, in dict. cap. consequens est 88. dist. & in cap. sed nec, & cap. secundum, ne cleric. vel monac. c. cleric. & cap. fin. de vit. & honest. cleric. & alibi: nam lucrativam primæ speciei possunt exercere si indigeant absque incurſu pœnarum.

Quamobrem de licentia Episcopi, dummodò sint pauperes, possunt conducere prædia laicorum ad colendum: quia hæc non dicitur negotiatio quæstuaris, ut dicit Graff. de effect. cleric. effect. 6. n. 31. & ideo, ut sibi, & suis quærant victum, & vestitum permissum est eis, ut exercent opera rusticalia, v. g. fiscellas vincis, & canistra viminibus texere, Arbores plantare, vel inferere, proprias vineas putare, vel fodere, & Olera herbarum Sarculo irrigare, ut faciebat ille, qui dicebat, non sufficit oremus, nisi aremus, text. est in c. 1. de celebrat. missar. ubi dicitur -- deinde peractis horis, & visitatis infirmis, si voluerit exeat ad opus rurale, & tradit quoque Leoncil. de privil. pauper. par. 2. privil. 5. num. 8. imò & in bonis amicorum, & propinquorum operas diurnas præstare, ut illi easdem in prædiis propriis restituant: dummodò opera non sint sordida, & inhonestas, prout à Sac. Cong. Concilii declaratum fuisse refert Barb. de jure Ecclesiast. lib. 1. cap. 40. num. 127. ubi per extensum Decreta habet.

Non possunt tamen locare operas suas ad arandum, vel fodiendum, quia hæc Clericis illicita sunt, & reputantur inhonestas, ut docent Genuen. cap. 75. n. 2. in fin. Graff. de effect. cleric. eff. 6. num. 46. neque in propriis bonis rusticalia agere, neglectis muneribus, ipsis incumben- tibus, sed prius his adimpletis oneribus, tempus quod superest operibus istis vacare possunt, ut dicitur in text. citato, & clarius expressum habetur in cap. Clericus victum 91. dist. ubi sic dicitur -- Clericus victum, & vestitum sibi artificioſo, vel agricultura, absque officii sui duntaxat detrimento parat. Ex quo canone infert glos. quod Clericus non possit operas suas per totam diem locare, & si sit Beneficiatus, ut operas suas locet, non valeat allegare paupertatem suæ Ecclesiæ.

fiat: quia sibi præjudicium fecit, quando permisit se promoveri ad tam tenuem Ecclesiam, quæ necessaria non tribuit, sicut enim Vir (dicit glos.) tenetur ministrare necessaria uxori, quæ tamen est talis quæ ei debitum reddere non valet: ita iste teneatur officiare Ecclesiam, licet pauper sit, & dicere cum Apostolo, scio abundare, & satiari, & esurire.

7 Hoc glosæ doctrina, quæ præfertur cuicumque opinioni alterius Doctoris, ut ex Baldo tradit Fagnan. in cap. ne innitaris num. 352. de consuet. mirabiliter convincit illos Parochos, & Animarum Rectores, qui prætextu tenuitatis Congruæ omittunt missam Parochialem diebus festis de præcepto pro populo applicare, prout illos teneri, jam Sac. Congreg. Concilii pluries declaravit, ut à me in 1. & 2. parte hujus operis ostensum fuit, non obstantibus his, quæ ab eis ad se eximendum afferuntur, nempe.

8 Primo, quod Decreta Sac. Congregat. emanarunt ipsis inauditis, & indefensis, & idè non afficere asserunt. Secundo, quod cum ex redditibus Ecclesiæ non habeant congruam sustentationem possint elemosynam pro missa diebus festis celebranda recipere: quia repugnat legi naturali, & justitiæ, quod Parochus laboret, & seminet spiritualia, & temporalia pro victu necessaria, quæ ab Ecclesia non habet, non possit aliunde percipere; dignus est enim operarius mercede sua; juxta illud Luc. 10. Tertio, quod plures DD. celebres teneant, ipsos ad hanc Sacrificii applicationem non teneri. Quarto, quod si ad hoc onus implendum ipsi ratione curæ Animarum tenerentur, multo magis subjici deberent Episcopi, & alii Prælati Regulares, imò & summus Pontifex, & tamen nullus horum (ajunt ipsi) tale onus agnoscit.

9 Ad primum respondetur, quod obligatio Parochorum, & aliorum Curam Animarum habentium applicandi Sacrificium pro Ovibus suis, provenit à jure Divino, ut definitum habetur à Concilio Trident. Sess. 23. cap. 1. de reform. Unde Decreta Sac. Congregat. nullum onus de novo inducunt, sed dies, & tempus applicationis declarando, illud quod latens erat manifestant, l. hæredes palam, ff. de testam. Monacel. Formul. Pars III.

ad hoc ut Episcopi id quærentes, sciant pro gubernio suarum Ecclesiarum, quomodo sit adimplendum: nam dubia juris interpretanda sunt à Principe, cum illius sit declarare, cujus est condere; & sic non fuit necesse vocare Parochos. At si ipsi ex hac declaratione sentiunt se gravari, recurrant, & deducant, si habeant, quid opponant, interim tamen tenentur Decreta servare, non autem sibi jus dicere, & illa respuere: cum certum sit ea non differre à lege declarata, & obligare in utroque foro, ut latè probat Fagnan. in cap. quoniam de consuet. & P. Felix Potest. in exam. Eccl. quos allegavi par. 2. tit. 16. ad form. 2. n. 18. quibus nunc addo Donat. prax. rer. regular. tom. 1. p. 1. tract. 8. q. 4. n. 5.

Ad secundum respondetur, quod si non habeant congruam sustentationem, sibi imputare debent, cur tam tenue Beneficium voluntariè acceptaverint, ut dicit glos. in d. c. Clericus victum 91. dist. vel possunt, & debent implorare officium Judicis, ut Parochiani, quæ ad sustentationem Rectoris sunt necessaria contribuant, juxta providam dispositionem Concilii Trident. Sess. 24. cap. 13. ut benè observat Pirhing. in jus can. lib. 3. tit. 5. n. 43. vers. notandum secundo cum seq. non autem onus, sacrificium pro populo applicandi jure Divino injunctum abicere, quod si Parochiani renuant Rectorem in necessariis subvenire, Sacramenta eis poterit denegare, ut tradit Surd. de aliment. tit. 1. q. 60 num. 3.

Ad tertium respondetur, quod cum sit à Concilio Trident. definitum onus, sacrificium pro ovibus suis jure Divino Rectoribus Curam Animarum habentibus injunctum esse, nil deferendum venit opinionibus Moralistarum, quorum dicta forte bonam fidem inducere possent, quando Decreta Sac. Congregationis super hac re non emanassent -- cum ad singularem Romani Pontificis auctoritatem tantummodo spectet Generalia Concilia indicere, confirmare, interpretari, & ut ubique locorum servantur, curare, ac præcipere (sunt verba præmialia Bullæ Sixti Quinti erectionis Congreg. Concilii Bullar. tom. 2. pag. 604.) Et sic Decretis prædictis standum est, tanquam emanatis à Judice, qui solus potestatem habet

Concilium interpretandi, non autem opinionibus DD. quibus interdictum est Concilii Decreta glossari, & interpretari, ut patet ex Bulla Pii IV. ejusdem Concilii Confirmatoria, *Bullar. d. 10. 2. Const. 73. pag. 104.*

12 Ad quartum respondetur, quod ultro admittitur, quod Episcopi, & alii Prælati curam animarum habentes, & etiam Summus Pontifex teneantur frequenter Pro Ovibus sibi commissis Sacrificium offerre, ut jam probatum à me fuit, *part. 2. tit. 16. ad form. 2. à n. 21. ad 26.* & præter auctoritates ibi allegatas, pro indubitato tenet Episcopus Ricc. *in prax. rer. for. Eccles. par. 5. prax. bon. obser. & legis Episcop. cum Baron. c. de oblig. Episcop. n. 8. & 9.* ubi hæc habet -- *obligatur tertio Episcopus celebrare missam saltem omnibus Dominicis, & ratio est, nam Episcopus præcepto Divino tenetur Sacrificium offerre pro ovibus suis, Conc. Trid. Sc. At negatur, quod Prælati hanc obligationem non agnoscant, & quatenus aliquis non agnosceret, non inde sequitur, quod non teneatur, & præceptum Divinum ex hoc abrogatum sit.*

13 Redeundo autem ad materiam, à qua non inutiliter paulisper digressus sum. Possunt Clerici licite præter jam dicta, conducere Agros Ecclesiæ, & illos opera laicorum colere facere: animalia emere, ut pascant in diætiis prædiis conductis, vel in propriis, ut cum pingua fuerint, vel fætus emiserint, vendant: fructus in propriis bonis recollectos vendere, & aut vendi facere per alios etiam minutatim, vel alio transportare, ut carius vendant: locationes, seu affectus tanquam successores, & hæredes conductoris continuare, ut de his, & aliis similibus negociationibus licitis tradunt Barbof. *de jur. Eccles. lib. 1. d. cap. 40. à num. 119. usque ad num. 128.* Panimoll. *decis. 71. à num. 20. ad num. 44.* Et respondit quoque Sac. Congreg. Concilii in Nullius, seu Squillacen. 14. Novemb. 1626. Quæritur an Clericis liceat infrascripta facere absque reatu illicitæ negociationis.

Primò. An liceat eis terras patrimoniales, ac Beneficiales opera laicorum colere?

Secundò. An pro necessario culturæ

usu, possint emere Boves, & alia animalia; & fætus illorum vendere.

Tertiò. An hi, qui in propriis bonis habent quercus, & castaneas, quarum fructibus sues vescuntur, possint sues emere, & sues alere, & pro sua, & familiæ sustentatione vendere.

Quartò. An iidem Clerici cum foliis fuorum Arborum, possint in propriis Edibus arti sericæ operam dare, vel idem opus alteri ad medietatem committere.

Sacr. Congreg. &c.

Ad 1. censuit, licere Clericis agros Beneficiorum, & bonorum patrimonialium suorum, opera laicorum colere absque reatu illicitæ negociationis.

Ad 2. posse similiter Clericos pro hujusmodi culturæ usu Boves, & animalia necessaria emere, illorumque fætus vendere, nec propterea eos prætextu prohibitiæ negociationis vexari posse, aut debere.

Ad 3. posse iidem pro sua, & familiæ sustentatione sues alere, & vendere dummodò tamen in alendis emendisve suis, nihil sordidum aut indecens ordini Clericali exercent.

Ad 4. licere Clerico Arborum in propriis bonis existentium folia alicui laico concedere pacto adjecto, ut lucrum quod in bombycibus provenerit inter utrumque dividatur, ac pariter eidem licere eorundem Arborum foliis per se ipsum absque officii sui detrimento, ac pro sua, & familiæ sustentatione arti sericæ operam dare, dummodò in artificio prædicto personas non suspectas adhibeat, & quo ad hoc Episcopi licentia, quæ gratis datur, obtineatur lib. 13. decr. pag. 145.

Cujus Decreti occasione, cum P. Passerinus (tunc Procurator generalis) dubium eidem Sac. Congregationi proposuisset -- An prædictis Presbyteris, & Clericis liceat absque negociationis Clericis interdictæ nota, oves, boves, atque hujusmodi animalia emere, eaque locationis, aut Societatis titulo conductori, aut Socio tradere, ac lucrum ex hujusmodi locatione, seu Societate percipere. Die 7. Octobris 1662. Sac. Congregat. S. R. E. Cardinalium Concilii Trident. Interpretum, censuit non licere. Quam resolutionem authenticam apud se retinuisse testatur, in tract. de stat. hom. tom. 2. q. 187. art. 2. n. 189. pag. 339.

No-

- 14 Notandum tamen est, quod si Clericus haberet sufficiens Beneficium, vel Patrimonium, vel ex servitio Ecclesiæ perciperet necessaria ad sui, & suæ familiæ sustentationem, non posset licite exercere negociationem lucrativam primæ speciei: quia tunc fieret ex cupiditate lucrandi, non autem ad succurrendum propriæ indigentia, Panimoll. *decif. 6. annot. 5. n. 23. & dict. decif. 71. n. 2.* imò ob inopiam licita erit dicta negociatio, quando nullam haberet artem, vel exercitium honestum, ex quo possit victum quærere: si enim hoc haberet, illud exercere deberet, & non negociationem, ut advertit Grass. *de effect. cleric. effect. 6. n. 27.*
- 15 (Vel illicito exercitio) Rem illicitam exerceret simplex Sacerdos, vel Parochus, si in depellendis morbis, vel animalibus noxiis, uteretur orationibus, aut exorcismis arbitrato suo confectis, etiam si viderentur bona: nam hæc censenda sunt vana, & superstitiosa aliqua specie superstitionis, & fieri saltem cum tacita Dæmonis invocatione, quæ toties fiunt, quoties quis enititur efficere aliquid per causas, quæ nec virtute sua naturali, nec ex Divina, aut Ecclesiastica institutione, possunt illud efficere, nec sunt ad illud ordinatæ, ut docent Navar. *conf. 57. num. 8. lib. 5. de sent. excom. Grass. dec. aur. par. 1. lib. 4. cap. 6. n. 12.*
- 16 Quare Ordinarius in Visitatione debet de hoc inquirere, & Parochos, & Presbyteros interrogare, an utantur orationibus, & precibus in Missali, & Rituali non contentis: quas si inveniat eos habere, & illis uti suspectas habeat, & reprobare non moretur: prout illas reprobandas esse monet rationibus, & exemplis, Martin. del Rio *disquis. magic. lib. 3. tit. de man. observ. quæst. 4. sect. 7. & 8. per tot.* Nisi fortè hujusmodi Orationes essent excerptæ integre, & absque ulla mutatione ex Operibus Sanctorum Patrum.
- 17 Et hinc illicita res esset, si Parochus vel alius, animalia irrationabilia exorcismis adjuraret, vel anathematizaret; quoniam, & hoc vanum est: quia adjurare aliquam Creaturam irrationabilem nocentem, ad aliquem actum tanquam pro-

cedentem ab ipsa; est superstitiosum, cum non sit ejus domina, sed Deus, qui movet eam, vel Dæmon, quatenus permissu ejus utitur ea ad nocendum nobis: ideoque hujusmodi adjurationes, quæ referuntur ad irrationabilia fieri non posse scienter sine peccato mortali, docent Navar. *dict. consil. 57. num. 10. & seqq. Grass. loco citato n. 12.*

Ideo edocendi sunt Clerici, quod si 18 Locustæ, vel Bruchi, vel aliud genus vermium damnum fructibus, & segetibus inferunt, non sunt adjurationibus istis expellendi: sed jejuniis, & orationibus humiliter obsecrandus est Deus, qui dicta animalia irrationabilia movet, ut dignetur ea compescere aliquo modo suæ Majestati grato: & quatenus à Sacerdote Sacris vestibus induto, adjurationes fiant, referantur ad Diabolum, qui Dei permissu his utitur ad nocendum hominibus precipiendo ei dure, ac rigide potestate à Deo tradita Ecclesiæ, juxta illud *Lucæ 10. Ecce dedi vobis potestatem calcandi supra Serpentes*; ut cesset à movendo, educendo, & dirigendo contra nos, & abstineat à tali usu damnofo, & sinat animalia nocentia redire ad loca, unde venerunt, & fugiant à facie sacrosanctæ Crucis, (quæ ostendatur) & virtute ejus fugere jubeatur, & relinquere, & cessare à suis maleficiis, ad gloriam D. N. Jesu Christi, omiſſa semper mentione excommunicationis, & anathematizationis, quarum nec animalia irrationabilia, nec Dæmones capaces sunt, & iste modus animalia adjurandi licitus erit, ut tradunt Navarr. & Grass. locis supra allegatis.

Si quem autem Parochum, vel Presbyterum, etiam Regularem Ordinarius inveniat; & in sua Diœcesi reperiri notitiam habeat, qui vanis, & superstitiosis orationibus, & exorcismis, ignoranter, & bono zelo utatur, in curandis morbis, depellendis tempestatibus, aut animalibus irrationabilibus, & monitus non desistat, eum à Divinis debet suspendere saltem per annum. Dixi ignoranter, & ex simplicitate: quia si hoc faceret scienter cum dolo, & advertentia, esset deponendus ab omni ordine, & officio, ut inquit Menoch. *de arbitr. cas.*

- 10 388. n. 10. & 11. Dixit etiam Regularem: quia cum sit delictum pertinens ad Tribunal S. Officii, ut habetur in Edicto generali cap. 2. & Superiores in eo non possint se ingerere, prout prohibet Decretum Alexandri VII. quod per extensum refert Lantusch. in theatr. regular. pag. 179. Episcopus tanquam Inquisitor à jure datus, in hoc etiam Regulares punit, & judicat, c. accusatus, §. Sanè de hæret. in 6. & advertunt Leo thesaur. for. Eccles. par. 3. cap. 5. n. 17. Ricc. prax. rer. for. Eccles. par. 2. resol. 210. n. 2. limit. 13. Lauret. de Franc. controuv. p. 1. n. 536.
- 21 Eoque monito. Licet censura suspensio- nis, quando fertur in pœnam criminis probati, possit infligi absque monitione, ut ex Innocent. in cap. 1. de excess. prælat. doceat Grass. dec. aur. par. 2. in Appendic. lib. 3. cap. 1. num. 36. Sayr. de censur. lib. 4. cap. 2. num. 14. in hoc tamen crimine illicitæ negociationis, vel exercitii, Clerici Beneficiati, vel in sacris constituti debent non solum citari antequam profertur sententia suspensionis: sed conveniens quoque est (non quidem ex necessitate, sed urbanitate, & Judicis lenitate) quod antequam instruat processus, moneantur scripto -- *Ad se abstinendum, & cessandum à negociationibus, & exercitiis illicitis, & à Sac. Canonibus Clericis prohibitis sub pœna suspensionis à Divinis, Officii, & Beneficii, & aliis arbitrariis gravioribus, quoniam, &c.* prout faciendum esse consulit Turrecrem. in dict. cap. Clericus victum §. 1. dist. num. 3. Quod si moniti non desistant, tunc erit conficiendus processus, ex quo si intentio fisci remanet probata, inquisitus monendus erit
- 22 ut dicitur in formula -- *Ad comparandum in termino peremptorio trium dierum, & dicendum causam quare non debeat ob illicitam negociationem per ipsum exercitam (vel exercitium) etiam post monitionem à divinis suspendi, & subici, & puniri aliis pœnis sacrorum canonum, &c.*
- 23 A qua Censuræ comminatione, si inquisitus appellet, super sedendum erit in declaratoria: tum quia quando quis suspenditur in pœnam appellatio suspendit suspensionem, ut ait Grass. loco supra citato dict. num. 36. in fin. tum quia cum gravamen censuræ comminatæ licet futurum, non possit per diffinitivam reparari, appellatio debet admitti ad utrumque effectum, ad tradita per Fagnan. in cap. super eo lib. 2. de appellat. num. 46. & segg. cum clausula tamen, quod appellans infra tot dies, doceat Judicem ad quem adire se, & appellationem profecutum fuisse, aliàs termino elapso, & de profecutione non docto, ad ulteriora appellatione non obstante, procedatur, juxta dispositionem text. in cap. personas 4. de appellat. ubi sic habetur expressum -- *si quis ad nostram audientiam appellaverit, tu ei diem infra quem Apostolicam Sedem convenienter possit adire assignes, ad quam si venire contempserit, tu illum ex tunc iudicio tuo super iis, que in questione vertuntur sine contradictione aliqua, stare compellas: consonant. text. in cap. ad aures 33. eod. tit.*
- Porrò si negociatio illicita, vel exercitium indecens, & inhonestum Clerici, esset certa, seu certum, & notoria, seu notorium, tunc appellatione à comminatione censuræ interposita non obstante, poterit Judex ad declaratoriam suspensionis procedere, & inquisitum suspensum denunciare, quia in notoriis non admittitur appellatio, text. est in cap. cum speciali 6. §. Porrò de appellat. ubi sic dicitur -- *porrò communito ad appellationis obstaculum convolante: si ejus excessus evidentiæ rei, vel ipsius confessione, aut alio modo legitimo fuerit manifestus (cum appellationis remedium non fit ad defensionem iniquitatis, sed ad præsidium innocentia institutum, non est provocatio hujusmodi deferendum. Et concordant alia jura nempe, in c. cum sit Romana, §. Pretereà in fin. & cap. pervenit. eod. tit. Innoc. in dict. cap. 1. num. 3. de excess. prælat. Fagnan. in c. vestra n. 104. & 105. de cohabit. cleric. & mulier. Donat. prax. rer. regular. tom. 1. par. 2. tract. 10. de appell. qu. 21. n. 1. ubi n. 3. hanc conclusionem veram dicit, præsertim quando Judex procedit ad pœnam à jure taxatam, prout accidit in casu formulæ hujus.*
- A Divinis in totum suspendimus. Id est ab omni usu activo, & passivo sui officii, seu divinorum, etenim Clerici in sacris constituti, vel Beneficiati, illicitè negociant.*

stantes, peccant mortaliter & spernunt præceptum Apostoli Timot. 2. ubi mandat quod nemo militans Deo implicet se negociis sæcularibus, & ideo suspendendi sunt à Divinis: imò si sic suspensi, ter moniti non resipiscant excommunicandi, & aliis penis arbitrio Judicis puniendi sunt, per text. in d. c. consequens 88. dist. & cap. sed nec. & secundum instituta, ne cler. vel Monach. cap. 1. & seqq. 14. q. 4. & est communis opinio, Bellet. disq. cleric. par. 2. de pæn. cleric. §. 51. n. 2. & 3. Barb. de jur. Eccl. lib. 1. d. cap. 40. n. 128. Panimoll. d. dec. 71. n. 3. 4. & 5. Zecch. de republic. Eccl. tit. de cleric. n. 7. vers. quadragesimo septimo non debent, Graff. de effect. cleric. effect. 6. n. 4. & 5. Pirhing. in jus can. lib. 3. tit. 50. n. 9.

Regulares vero cujusvis Religionis, Ordinis, Societatis, & Congregationis sint, mercaturam, & negociationes sæculares, exercentes, præsertim in Indiis excommunicationem latæ sententiæ, & privationem vocis activæ, & passivæ, ac officiorum statim incurrunt, vigore Constit. Clem. IX. impressæ in Bullar. tom. 6. constit. 35. pag. 304. Verùm hæc Constitutio videtur restricta ad illos Religiosos missos, & commorantes in Indiis, tam in parte australi, quam septentrionali, ut percipitur ex illis verbis dispositive §. 3. ibi -- omnibus, & singulis personis, quæ ad Insulas, Provincias, & Regna Indiarum Orientalium &c. sub nomine Missionariorum, aut quovis alio titulo pro tempore missæ fuerint,

aut in aliis partibus quomodolibet morabuntur sub excommunicationis latæ sententiæ, ac privationis vocis activæ, & passivæ, & officiorum, tenore præsentium districtæ interdictionis, &c. Ideoque dicendum est, quod Regulares Europei, quatenus sint negociatores, remaneant obstricti iisdem pœnis, quibus subiiciuntur Clerici sæculares, ut affirmant DD. mox citati; præter alias à Constitutionibus proprii ordinis statutas pœnas.

De suspensione ab audiendis Confessionibus contenta in Constit. Clem. X. Superna in Bullar. tom. 6. Constit. 7. pag. 332.

Ad removenda dissidia, quæ sæpè oriuntur inter Episcopos, & Regulares super intelligentia, & executione privilegiorum, eis concessorum, circa prædicationem verbi Dei, & Sacramenti pœnitentiæ administrationem, Clem. X. hac sua Constitutione plura providè statuit, & inter cætera, quod possit Episcopus ex rationabili causa (Sedi Apostolicæ, si eam sibi aperiri postulaverit, manifestanda) postquam Regulares ad confessiones Sacramentales audiendas approbaverit, illos suspendere. Quare cum de hoc sæpè contingat dubitari, aliqua, quæ justitiam, & rationabilitatem arbitrii Episcopi respiciunt, notanda occurrunt. Decretum autem suspensionis, sic concipi poterit.

Decreti Suspensionis

FORMULA XI.

ATrento, quod P. N. Ordinis N. Conventus N. conditiones, & monita sibi in approbatione ad Confessiones Sacramentales audiendas a nobis concessa, præscripta, & injuncta non servat, & ex aliis causis nobis notis animum nostrum dignè moventibus, facultatem prædictam revocamus, & eum ab audiendis confessionibus suspendimus, & suspensum declaramus, & eidem intimari mandamus.

N. Episcopus N.

N. Aduarius.

Monacel. Formul. Pars III.

O 3 SUM-

SUMMARIUM.

- 1 *Facultas audiendi confessiones sacramentales, est danda in scriptis, & num. 2.*
- 2 *Episcopus potest Confessarium approbare absque examine.*
- 3 *Regulares, qui non habent requisita clem. dudum de sepult. non debent admitti ad Confessiones audiendas & si sint superiores, Episcopus si vult potest eos examini subicere, sicut, & Examinatores Synodales.*
- 4 *Causæ, ob quas Episcopus valeat Regulares ab audiendis confessionibus suspendere referunt, & n. 5.*
- 6 *Mulieres ingredientibus Ecclesias, & accedentes ad recipienda sacramenta, pectore, & brachiis denudatis, graviter peccant, & redditur ratio.*
- 7 *Confessarii Regulares docentes propositiones laxas, sunt ab audiendis confessionibus suspendendi.*
- 8 *Episcopus simplici verbo, & absque ulla præcedenti monitione ab audiendis confessionibus suspendit.*
- 9 *Parochum tamen non suspendit sine scriptis, & sine expressione causæ, aliàs poenas contentas in c. cum medicinali de excomm. in 6. incurreret, & afferuntur rationes, & n. 10. 11. & 12.*
- 13 *Vicarius Generalis, ex officio suo, potest confessiones audire, si sit Sacerdos, & Confessarios approbatos, ab audiendis confessionibus suspendere, & num. 14.*

ADNOTATIONES.

CONDITIONES, ET MONITA. Facultas audiendi sacramentales confessiones, scripto danda est, & ibi repetenda sunt monita, quæ ut habetur in Formula, quam dedi tom. 1. tit. 8. form. 1. & in Synodo fufius enucleanda, ne Confessarii tam sæculare, quam Regulares, suscepti muneris partes non implentes, & obligationes negligentes, clypeo ignorantia, & inadvertentia excusare valeant:

ideoque laudabilis non est usus illorum Episcoporum, qui approbant Confessarios vivæ vocis oraculo, nulla tradita approbatione testimoniali in scriptis, nam licet possint prætermittere examen personæ approbandæ, quando de illius idoneitate ipsi aliunde constat, prout colligitur ex verbis Concilii cap. 15. sess. 23. ibi--aut aliàs idoneus judicetur, tamen debet constare quod talem sic judicaverit idoneum, & an simpliciter, an ad tempus, an pro maribus, & non pro mulieribus, an pro Villis, an pro Civitate; & ad evitanda alia inconvenientia, quæ ex tali verbali approbatione oriri possunt, sicque utilis, & laudabilis est mos talem facultatem, semper scripto tradere, & in Cancellaria in libro ad hoc retento registrare, ed evitandum vitanda, ut monent, & laudant, Pac. Jord. elucubr. tom. 1. lib. 3. tit. 4. nu. 140. Barbof. in dict. cap. 15. nu. 33. Passerin. de stat. hom. tom. 2. q. 187. art. 1. n. 206. Verum est enim, quod dicitur.

Dictio dicta perit, littera scripta manet.

Item in approbatione, debet Episcopus animadvertere, quod non sufficit Regularem præsentatum esse doctum logicum, Physicum, Methaphysicum, aut etiam Theologum scolasticum; sed debet sibi constare per examen, vel aliunde, esse idoneum pro administratione sacramenti poenitentia; quia plures dantur scolastici, qui necessaria pro tali munere non habent, nec sciunt, ut testatur ex certa scientia, & experientia Pasqualig. ad Laurent. de Franc. par. 1. n. 1398. in fin. quod etiam comprobatur Thom. à Virg. Maria in tract. concord. Evangelic. in Dominic. infr. oct. Epiph. pag. 87. ubi hæc habet--sunt Philosophi, & Theologi, sunt Medici, & Juriste, sunt magistri nostri per plurimos ætatis annos curiosissima indagantes, naturali lumine subtilissima assequentes, & quæ sunt spiritus Dei prorsus ignorantes. Ideoque Regulares præsentati, nisi habeant requisita Clementinae Dudum §. statuimus de Sepult. & de illis eorum superiores præsentantes testentur, ut in Formula, quam dedi tom. 2. tit. 16. form. 16. non debent approbari; ne Episcopus se exponat imprudentur periculo, admittendi non idoneum ad tantum sacramentum admini-

Stran-

frandum, Passerin. loco citato num. 205. Si verò Regulares, qui ad confessiones audiendas approbari cupiunt, essent Prælati ordinis, puta Generales, & Provinciales, Priores, Guardiani, & si similes, vel etiam Examinatores Synodales: posset eos Episcopus, si vellet examinare; vel illos sine examine approbare, ubi idoneitas sit notoria: nam alia est ratio exterioris regiminis, & alia iudicii fori pœnitentialis, in quo nulla eis datur iurisdictio, sine approbatione Episcopi, ut bene advertit Passerin. de stat. hom. to. 2. quest. 187. art. 1. n. 231. Et plurib. seqq. Ricc. dec. 22. n. 2. & 8. par. 2. ubi de Examinatoribus Synodalibus, & graduatis: non obstante privilegio, etiam Cruciatæ, ut plenius novissime declaravit Innoc. XII. sua constit. quæ incipit cum sicut edita 19. Aprilis 1700.

4. Et ex aliis causis nobis notis. Præter inobservantiam conditionum, & monitionum in re gravi, & notabili, plures alias potest causas habere Episcopus, propter quas, approbationem concessam Regularibus iuste valet revocare, v. g. si deficit probitas vitæ, si audiant confessiones Mulierum de nocte, vel extra sedem Confessionalem; vel si in Confessionali, nulla tamen interposita crate: vel tempore infirmitatis clauso ostio cellæ infirmæ, si audiant confessiones sæcularium extra Ecclesiam, & in Cellis Monasterii, sine aliqua iusta, & rationabili causa: si Eleemosynam, aut aliquid aliud sibi dari petant, & per artes extorqueant si sint de re venerea, aut sollicitatione, vel revelatione confessionis, aut alio delicto diffamati, si Domus, & convivia sæcularium frequentent. Una inquam ex his causis concurrente, non est dubium, quin Episcopus Confessarium Regularem iuste, & rationabiliter suspendet: non enim est idoneus absolute, & verè qui non est integrè idoneus, quia malum ex unico defectu, & bonum ex plenitudine, & integritate resultat; unde is, cui vel scientia, vel vitæ probitas deest non est idoneus absolute. Cum ergo Episcopi iudicium de idoneitate, tam ex dispositione Concilii, quam citatæ Bullæ requiratur, sub hoc iudicio cadit quidquid est necessarium ad hoc, ut appro-

bandus sit idoneus, scilicet, scientia, bonitas, peritia, discretio, & prudentia, & sic qui patitur unum ex his defectibus poterit suspendi, tanquam non idoneus ut in terminis ratiocinatur Passerin. de stat. homin. tom. 2. quest. 187. art. 1. n. 193. & 194.

5. Addo ulterius, quod poterit Confessarius Regularis ab audiendis confessionibus suspendi, si contra prohibitionem Episcopi, Sacramentum penitentiæ, vel Eucharistiæ ministrat, Mulieribus, quæ ad illa recipiendâ accedunt, mammillis, & pectore denudatis: quæ enim bonitas quæ discretio, & qui zelus honoris Dei, & salutis animarum potest esse in huiusmodi Confessario, & quàm excusationem, allegare posset, si tales admittere non erubesceret, fortè, quod res sit indifferens, non egrediens terminos vanitatis, amabo de hoc breviter videamus, qui sentiant DD.

Primo, Sacra Scriptura in Ecclesiast. cap. 9. dicit - averte faciem tuam à Muliere compta, propter speciem Mulieris multi perierunt, & ex hoc concupiscentia, quasi ignis exardescit. Si tantum valet Mulier compta, quantum poterit Mulier compta, & denudata mammillis.

Dionys. Cartusian. in 1. Epist. D. Petri art. 6. hæc habet - si Mulier se ornaverit, & vultus hominum in se provocaverit, quamvis nullum malum inde sequatur, tamen æternum supplicium patietur; quia venenum propinavit, si fuisset, qui biberet, ex quo innotescit, quod sit mortale peccatum, non & talis discrimini se committit, nec veretur, quod ait Salvator v. homini, per quem scandalum venit &c.

Tom. à Virgine Maria Concord. Evangelic. in Dominic. 3. post Pascha pag. 326. De Mulieribus comptis dicit - Vestis una, & mundialis viam sternit ad inferni cruciamenta: rectè Cæsar Augustus vestium delicatum luxum, luxuria dixit esse nidum, quia aptissimus impudicis luxuriæ fatibus procreandis nidus, vestes sunt delicatæ, in hoc nido turpes supponuntur cogitationes, quarum calore foventur, ad vitam animantur, educuntur, adolescent. Et paulo post - Vestis ergo delicata ita ad libidinem deserit, ut ad ignem concipiendum facilis est sæni materia, vis luxuriæ

flammas in immensum excrescere, apponeret illis delicati habitus materiam, & fiet incendium inextinguibile. Si hoc facit Vestis morbida, quid non faciet nuditas.

Grass. decis. aur. part. 1. lib. 2. cap. 127. nu. 16. Hæc ait-- Qui habitu, gestu, cantu notabiliter lascivo in ludo chorearum utitur, sicut feminae inverecundæ pectora lascivè nudant, peccant mortaliter. Verum de hoc pro certo judicare non possumus, sed standum est consuetudini patriæ. Hoc tamen pro indubitato tenendum est, quod quando ex illa inspectione probabiliter timetur periculum operis, vel cogitationis mortalis, peccatum mortale est, si advertendo quis non desistat, quia qui periculum amat peribit in illo.

Jo. Herolt. vulgò Discipulus Serm. de tempor. 83. litt. I. in fine, de Muliere damnata sequens refert exemplum-- Quidam Sacerdos pro Matre sua mortua multum se affligebat, & frequenter orando, & celebrando pro ea, cum autem quadam die celebraret, & desideraret aliquid scire de statu ejus, vidit, eam in Sporta juxta Altare detentam a duobus Dæmonibus, & ligatam: videbantur autem de capite ejus prominere Serpentes ignei, tanquam capilli, & bufo super pectus ejus circumcingens anterioribus pedibus collum ejus igneas flammæ in faciem ejus spumans. Et si dictum est ei, quod inutiliter pro ea oraret, quia damnata esset, & addebatur, quod has pœnas pateretur pro ornatu capitis, & crinium, sed bufonem super pectus ejus sustinere, propter denudationem colli, & mammillarum, & quod faciem suam coloravit, &c. (sunt verba Authoris.)

Summus Pontifex Innoc. XI. religione, & zelo clarissimus, prohibuit expressè omnibus, & quibuscumque Mulieribus, nè incederent per vias, & multo minus ingrederentur Ecclesias pectore, scapulis, & brachiis denudatis, sub pœna excommunicationis sibi reservatæ, quam voluit afficere, & ligare etiam illos Confessarios qui ausi fuissent, Mulieres contravenientes absolvere, prout patet ex Edicto in Urbe evulgato 30. Nov. 1683. quod per extensum refert R. P. D. Zaul. in suis observ. ad Statut. Faventina lib. 1. rubr. 16. n. 77.

Clar. mem. Card. Petruccius Episcopus Æthinas in Synodo eodem anno habita, & postea anno 1695. Typis edita in tit. de Sacram. Eucharistiæ, sic decrevit. Mulieres humeris, pectore, mammillisque & brachiis seminudatis accedere ad tantum Sacramentum non formidantes, Sacerdos constanti cordis robore, ac Zelo munitus, Divino Sacramento non pascat, licet seculari nobilitate præfulgeant.

Clar. mc. Card. Denköff. Episcop. Censuræ in sua Synodo anno 1695. Typis evulgata in titulo de Sacram. pœnit. prohibet hujusmodi Mulieribus beneficium absolutionis impendi, & postea inter casus sibi reservados reposuit--ornatus inverecundus Mulierum, quæ notabiliter nudata, vel transparentibus tantum coopertæ velis, accedunt ad Sacramentum pœnitentiæ, vel Eucharistiæ.

Eminentissimus Cardinalis Boncompagnus Bononiæ Archiepiscopus in Synodo per eum habita, & Typis edita anno 1699. & præcedente jussu Sac. Congregat. Concilii à supradicto clar. memor. Cardin. Petruccio revisa, & ab Eminentissimo Cardinali Sacripante tunc Congregat. Præfecto laudata, in tit. de rever. Eccles. exhiben. hæc mandat-- Mulieres ad Sacramenta Pœnitentiæ, & Eucharistiæ non admittantur, si notabiliter pectus nudatum ostenderit, aut brachia, Parochorum, & Confessariorum erit onus castigandi licentiam, &c.

Ex his fit clarum, quod nudatio pectoris, & mammillarum, seu brachiorum Mulierum, non est res levis, & indifferens, sed sollicitatio ad peccandum, & occasio proxima peccati: alias enim, non potuisset Innocent. XI. corruptelam hanc prohibere sub pœna excommunicationis, quam Ecclesia non infligit, nisi pro peccato mortali, & si Pontificis Edictum fuisset rigidum, illud Viri Consultissimi cum laude non referrent, prout faciunt Pignatelli. consult. 35. numer. 27. tom. 7. D. Raynald. observat. criminal. tom. 3. capit. 28. §. 3. & 4. num. 1. Zaul. loco citato. Nec minus supradicti Cardinales Episcopi, doctrina, & pietate præstantes, Decretis Synodalibus potuissent jure repellere tales

tales Mulieres cum à Sacramentorum perceptione arceri non debeant, nisi publici peccatores.

6 Dicendum est ergo, quod Mulieres ingredientes Ecclesias, & accedentes ad recipiendum Sacramenta Pœnitentiæ, & Eucharistiæ, pectore, mammillis, & brachiis denudatis graviter peccant: tum quia maximam irreverentiam ostendunt tantis Sacramentis: tum quia sunt scandalo fidelibus videntibus: tum demum quia, ut dicit *Cartusianus* supra allegatus, venenum propinant, præbent occasionem peccandi, & abominationem inducunt in loco Sancto, quam si Confessarii removere non curant, merito Episcopus illos ab audiendis confessionibus suspendit: est enim res propudiosa, & ab omni loco, & præsertim ab Ecclesiis extirpanda etiam censuris, Raynald. *observ. crimin. supplem. ad cap. 1. supplem. 5. num. 376. & 377.* ubi plures allegat, Pignatell. *dict. consult. 35. n. 30. tom. 7.*

7 Itidem posset Regularis Confessarius ab audiendis Confessionibus ab Ordinario suspendi, si doceret propositiones laxas: v. gr. quod Regulares Confessarii vigore suorum privilegiorum, possunt absolvere procurantes abortum fœtus animati effectu secuto, absque alia facultate Episcopi, prout docuit Amen. *de delict. & pœn. tit. 7. §. 10. num. 34.* Est enim propositio falsa, quæ pugnat directe contra litteralem dispositionem Bullæ Gregor. XIV. Octavæ: in qua quo ad absolutionem Censuræ incurse ob procuratum abortum fœtus animati Sedi Apostolicæ reservatæ olim, juxta Constit. §. 7. Sixti V. (quam Greg. in hac parte moderavit) hæc habentur.

Quilibet Presbyter, tam Sæcularis, quam cujusvis Ordinis Regularis ad Christi fidelium Confessiones audiendas, & ad hos casus specialiter per loci Ordinarium deputatus, in foro conscientie tantum, plenam absolvendi habeat facultatem.

Ex quibus verbis planum fit, quod nullus Confessarius, sive sæcularis, sive Regularis sit, potest absolvere à dicta censura, nisi specialiter ad hoc ab Ordinario, approbetur, ut tradunt, & advertunt Bonacin. *de censur. particular.*

extr. Bull. Cœnæ disput. 2. quæst. 2. punct. 10. n. 15. & 16. Gavant. in Manual. verb. absolutio n. 36. Amen. autem scaturit aliis propositionibus erroneis, ut alibi in prima, & secunda Operis parte notavi.

Ab audiendis confessionibus suspendimus. Quamvis Judex in ferendis censuris debeat servare formam præscriptam in *c. cum medicinalis de sentent. excomm. in 6.* idest ut præcedat monitio, & feratur in scriptis cum expressione causæ, sub pœnis ibi comminatis: hoc tamen non habet locum, nisi quando Judex Ecclesiasticus aliquem suspendit ab illo actu, qui suo jure competit suspensio, at quando suspendit ab actu: qui illi competit ex commissione ipsius suspendentis, tunc Judex non peccat, neque pœnas incurrit, si has solemnitates prætermittat, & idem simplex Sacerdos non habens curam animarum, qui jure suo confessiones audire non valet, potest sine scripto, & sine monitione suspendi, quia suspensio hæc, non est proprie suspensio, quæ est censura, sed inhibitio, & revocatio concessionis jam factæ. Quare sicut Episcopus a principio simplici verbo, facultatem audiendi confessiones committere potuit, ita etiam potest simplici verbo illam revocaverit, utendo nomine suspensionis, ut in his terminis docet Sayr. *de censur. lib. 4. capit. 2. num. 18.*

Veruntamen si Episcopus Parochum ab audiendis confessionibus suspenderet sine scriptis, & sine expressione causæ, peccaret, & pœnas in *dict. cap. cum medicinalis* inflictas, idest suspensionis ab ingressu Ecclesiæ, & à divinis per mensem incurreret, quia in eo est vera. & proprie dicta suspensio, cum ei jus competat ex officio, Sayr. *loc. cit. nu. 19.* Et licet Guazzin. jun. *ad def. animarum lib. 2. def. 6. cap. 41. nu. 7.* teneat; quod episcopus ferens hanc censuram contra formam præscriptam in *d. c. cum medicinalis* peccet quidem mortaliter, sed non incurrat suspensionem, ex quo de ipso in textu non sit facta specialis mentio, prout requiritur ex dispositione *cap. quia periculosum de sentent. excomm.* magis tamen tuta, & fundata videtur opinio Sayr. loco citato, qua in *dict. cap. cum medicinalis*, satis

ex-

- explicitè mentio personæ Episcopi facta fuit in illis verbis -- *caveant autem Ecclesiarum Prælati, & Judices universi*, non est enim adhuc effectum necessarium, quod de eis mentio fiat per hoc nomen *Episcopi*, sed satis est, quod alio modo ex canonis sensu, & contextu comprehendantur, ut notat ipse Sayr. *de censur. d. lib. 4. c. 12. n. 6.* Quod autem propriè hoc nomen *Prælati*, conveniat primariò Episcopis, clarè colligitur ex textu in *c. decernimus de judic.* ubi sic dicitur *decernimus, ut laici Ecclesiastica tractare negocia non præsumat. Sed Episcopi, Abbates Archiepiscopi, & alii Ecclesiarum Prælati*, quæ verba fraternizzant, cum aliis contentis in *d. c. cum medicinalis* supra recitatis, & tradit quoque Barb. *appellat. 151. n. 1.* ubi quod nomine Prælati propriè veniant Episcopi, & alii jurisdictionem ordinariam habentes, & quod solus Papa in præjudicialibus non veniat nomine Prælati.
- 10 Et propterea text. in *cap. quia periculosum de sent. excom. in 6.* ubi decernitur, quod Episcopi nullam interdicti, vel suspensionis incurrant sententiam, nisi in sententia sint expressi, debet intelligi de aliis interdictis, & suspensionibus contentis, & continendis in aliis canonibus, mandatis, & Constitutionibus, præterquam de expressis, & contentis in *d. c. cum medicinalis*, in quo per prædicta, Episcopi sufficienter sunt expressi, & nominati, ne videatur Concilium Lugdunense statim se correxisse; quæ juris correctio non præsumitur Barb. *axiom. 60.* nec de ea ex textu apparet:
- 11 imò datur congrua inter unum, & alterum textum compatibilitas. Et licet *glos. in d. c. quia periculosum verb. constitutionis* tenet contrarium: adhuc tamen mihi videtur, quod si Episcopus per se ipsum, & non per suum Vicarium, procedat ad censuras, non servata forma *d. c. cum medicinalis*, dubium sit, an incurrat, nec ne, pœnas ibi statutas, ex rationibus supra deductis, quæ inclinare me faciunt cum Sayr. in partem affirmativam.
- 12 Hæc autem facultas suspendendi Regulares ab audiendis confessionibus, competit etiam Vicario Generali Episcopi, qui sicut, si sit Sacerdos, potest ex

officio suo generali, absque alio speciali mandato, omnes Diœcesanos absolvere ab omnibus casibus, & peccatis Episcopo reservatis, & aliis committere, & delegare; quia est Ordinarius Diœcesis, ut de veriori sententia docet Sanchi. *de Matrim. lib. 3. disp. 29. nu. 15.* Et cum sequuntur Barb. *suprà Concil. sess. 23. c. 15. num. 25.* Gutier. *eod. tract. c. 68. numer. 9.* Ventrigl. *in prax. par. 2. annot. 14. §. 1. n. 28.* Pirhing. *in jus can. lib. 1. tit. 28. n. 62. ver. his adde:* ita potest licentiam confessiones audiendi, suspendere, & revocare: ejus enim est nolle, qui potest, & velle. *nihil tam naturale 36. ff. de regul. jur.* Et sicuti Notarios imperitos, etiam Apostolica, & imperiali auctoritate creatos, quorum peritiam Episcopus tamquam delegatus debet recognoscere, & scrutari, ex Decreto Concilii Trid. *cap. 10. sess. 22.* Vicarius Gen. auctoritate sua potest ab officio suspendere, Fagn. *in c. quoniam num. 31. de offic. deleg. ita multo magis Confessarios, cum sit absolutè actus jurisdictionis ordinariæ.*

De Suspensione contenta in novissimis
Decretis de Celebrat. Missar.
ab Innoc. XII. approbatis
anno 1697.

Aliàs de anno 1625. super dubiis exortis in celebratione, & reductione Missarum, illarumque oneribus recipiendis, & exequendis, emanarunt Decreta generalia S. Congreg. Concilii ab Urbano VIII. specialiter approbata; quia verò super illorum executione, & observantia, diversi irreperant abusus: ideò illis iterum approbatis, & confirmatis ab Innoc. XII. alia Decreta novissima addita fuerunt, injunctumque fuit inter cætera, Rectoribus Superioribus, & Ministris Ecclesiarum, tum Sæcularium, tum Regularium, quod non recipiant onera missarum, sive perpetua, sive temporanea, sive manualia, quarum satisfactioni impares sunt, & quod debeant retinere Tabellam onerum patentem, nec non duos libros in Sacratio,

iii

in quorum singula onera perpetua, & temporanea, in altero autem missas manuales distinctè, & diligenter adnotare, & singulo anno de adimplemento, & eleemosynis receptis, Superioribus rationem reddere teneantur.

Quod si, ad quos cura Tabellæ, capsæ eleemosynarum, & librorum respectivè pertinet, seu pertinere debet, suam operam minime navaverint, & Superiores tum Sæcularium, tum Regularium Ecclesiarum, rationem prædictam non exegerint, seu non invigilaverint, quod præfati, qui in curam Tabellarum, & librorum incumbunt, suo muneri, ut præfertur, satisfaciant, in singulis respectivè casibus, Sæculares pœnam suspensionis incurrant, Regulares vero voce activa, & passiva, ac gradibus, & officio, quæ obtinent ipso

facto, & absque alia declaratione privati sint, & intelligantur (sunt verba præcisa Decreti relati in Bulla confirmatoria Innoc. XII. quam per extensum dedi tom. I. in Appendic. pag. 346.)

Hoc Decretum Ordinarii locorum, & Superiores Regularium debent in Ecclesiis, & Oratoriis publicis onera missarum habentibus, & recipientibus notificare; quodque ut illud impressum, vel scriptum in loco Sacristiæ patenti retineatur, decernere, & mandare: ne Ministri, Sacristæ, Priores, Rectores, & Guardiani, ignorantiam de eo allegare valeant. Quod si post notificationem, & mandatum per eos, ad quos spectat exequi curatum non fuerit, irremissibiliter absque alia monitione suspensos declarent modo sequenti.

Visitatio Sacristiæ.

FORMULA X.

Reperto quod N. Rector, & Superior d. Ecclesiæ non retinet ibi paratum librum juxta mandatum, & ordinem injunctum omnibus Ecclesiarum Superioribus vigore Ediæti generalis emanati sub die.... in quo libro adnotari possint, & debeant celebrationes missarum manualium, nec non eleemosynæ, quæ a fidelibus ad hunc effectum elargiuntur, contra formam Decretorum Sac. Congreg. Concilii de celebrat. miss. ab Innoc. Papa XII. anno 1697. approbatorum, d. D. N. Visitator, illum tanquam in pœnam ad. Decretorum incursum, à Divinis suspensum declaravit, &c.

N. Visitationis Actuarius.

SUMMARIUM.

- 1 Episcopi, & alii Prælati majores suspensionem canonis, aut statuti non incurrunt, nisi nominentur expressè, & num. 2.
- 2 Hoc privilegio gaudent etiam Cardinales.
- 3 Cardinales comprehenduntur in canone excommunicationem generaliter infligente.
- 4 Ordinarii negligentes exequi facere ea, quæ ipsis specialiter commissum, peccant peccato omissionis.

- 5 Delegans, tenetur de negligentia, & facto delegari.
- 6 Prælati Regularium, omittentes exercere ea, quæ pertinent ad eorum officium, peccant, & tenentur de omisissis, & commissis, & non solum de dolo, & lata culpa, imò, & de levi.
- 7 Episcopus non recognoscit adimplementum onerum missarum in Ecclesiis Regularium.
- 8 Regularis, si sit executor, sive fiduciarius Testamentarius, pro aliquo pio opere, adimplendo, tenetur requi-

- quisitus, rationem reddere Episcopo, qui potest illum cogere etiam censuris.
- 20 Regulares commorantes in parvis Conventibus, qui requisita Decreti Innocent. X. Ut in parvis, non habent, plenarie subiicitur Episcopis.
- 21 Episcopus tamen illos visitando, procurationem non recipit.
- 22 Verba -- pœnam suspensionis incurrant, in Decreto contenta sunt latæ sententiæ.
- 23 Regulares non exequentes, nec adimplentes Decreta novissima de celebratione missarum, an pœnas ibi comminatas eo ipso incurrant absque alia declaratoria, plenè examinatur, & nu. 14. 15. 16. 17. 18. & 19.
- Opinio Doctorum non excusat à pœna à lege lata.
- Superiores Regulares à pœna privationis vocis per sententiæ Pœnæ infligendam, non absolventur num. 18. & 19.

ADNOTATIONES.

- 1 **E**CCLESiarum SUPERIORIBUS. Ex hac clausula sumitur occasio dubitandi, an sub illis verbis expressis, & contentis in Decreto relato ibi -- & Superiores tum Sæcularium, tum Regularium Ecclesiarum: compræhendantur Episcopi, & Generalis Regularium: adeò ut, & ipsi suspensionem latæ sententiæ ibi comminatum incurrant eo ipso, si rationem de adimplimento onerum missarum exigere à Ministris Ecclesiarum, seu Superioribus localibus neglexerint.
- 2 Et quoad Episcopos res videtur clara, quod non compræhendantur: quia Episcopi, & alii Prælati majores, scilicet Archiepiscopi, Primates, & Patriarchæ, nè Pontificalis officii executio facilè impediatur, suspensionem, aut interdictum, sive juris, sive hominis virtute, cujuscunque Constitutionis, mandati, vel sententiæ, etiam Papalis; non incurrunt, nisi exprimentur, ut habetur in cap. quia periculosum de sentent. excom. in 6. de quo

in præcedenti form. actum fuit, & in cap. si compromissarius §. Hujusmodi quoque pœna de elect. in 6. ubi gloss. verb. de jure, Sayr. de censur. lib. 4. cap. 12. nu. 1. & 2. ubi numer. 4. hoc privilegium extendit ad Cardinales, etiam si Episcopi non sint: compræhenduntur tamen, quo ad excommunicationem, & alias pœnas, sub canone generaliter eas infligente, ut ait Pirhing. in jus can. lib. 5. tit. 39. n. 256. Pœna caret tamen graviter peccato omissionis, si Decretum exequi, & observari negligerent, quia notabiliter deficerent in officio, & in re ipsis à Sac. Canonibus specialiter commissa, cap. tua nobis de testam. Concil. Trident. sess. 22. cap. 8. de reform.

Quo verò ad Prælatos Regulares, & Ordinarios inferiores, qui tale privilegium non habent, si visitent per se ipsos, & negligant de his rationem exigere, non est dubitandum, quin hanc suspensionem incurrant: quia Decretum non est restrictum ad Superiores locales; sed omnes Superiores immediatos Ecclesiarum complectitur, & magis hos afficit, quam mediatos: si verò per delegatos visitent, & tunc videtur distinguendum. Aut enim delegatus visitat auctoritate sui officii, ut potè à Constitutionibus Ordinis instituitur: aut auctoritate Prælati Superioris: si prima auctoritate, & tunc cum Delegatus in illa re Superior existat, si negligens in hoc erit, ipse suspensus ab officio, & voce activa, & passiva evadet: si verò secunda auctoritate, tunc Prælati delegans, ex negligentia Delegati eisdem pœnis erit subnoxius, quia præponens tenetur de culpa, & facti præpositi, quando versatur circa opus, vel Ministerium, cui eum præposuit, & sibi imputare debet si imperitum, vel negligentem Visitatorem delegaverit, ut in terminis tenent Piassec. in prax. part. 2. cap. 4. artic. 1. de person. Judic. numer. 16. Gratian. disceptat. 677. numer. 24. & 25. Cardin. de Luc. de jurisd. disc. 100. num. 17. vers. secundo ob eandem, nam Prælati Regularium, si ea omittant exercere, quæ ad eorum officium sunt necessaria, ut putat visitare, & corrigere, peccant utique mortaliter, ut dicit gloss. in cap. ea que verb. reatu. de offic. Archid. & tenentur

tur de omissis, & commissis, si adeo, ut non solum teneatur de dolo, & lata culpa, sed etiam de levi quoad damnum animarum, testis est Donat. *prax. rer. regular. tom. 2. par. 1. tr. 9. de Pr. elat. qu. 9. nu. 1.*

8 *Contra formam Decretorum.* Secundum dubium hinc excitari potest nempe, an Episcopus non solum Ministros, & Rectores Ecclesiarum sibi subiectarum, Decreta supradicta non observantes, punire possit, & suspensos declarare, sed etiam negligentiam Superiorum Regularium supplendo, in Ecclesiis ipsis subiectis, adimplementum onerum missarum pro executione horum Decretorum recognoscere? Et videtur dicendum quod non, quia nec in his novissimis Decretis, nec alibi, datur Ordinario talis facultas, & ideo Regularium Ecclesiarum nec super hoc visitari possunt, licet si talis facultas daretur aliquando, utilis esset Testatoribus.

9 Advertendum tamen est, quod si aliquis particularis Religiosus, tanquam Executor Testamentarius, seu fiduciarius, ex officio illi commissio (& quod de licentia Superioris potest licite exequi, & exerceret) deberet aliquod opus pium, vel onus missarum adimplere, seu adimpleri facere, tunc eum Ordinarius posset compellere ad sibi rationem reddendam de executione, & adimplemento oneris injuncti, & punire quatenus se male gessisse inveniret, ut communiter tradunt Ricc. *in prax. par. 5. prax. execut. ultim. volunt. dub. 5. pag. mihi 21.* Barb. *de offic. Episc. alleg. 82. num. 34.* Gavant. *in manual. verb. Regularium jura n. 60.* Guazzin. *jun. ad defens. anim. lib. 2. def. 1. cap. 7. numer. 57.* Pirhing. *in jus can. lib. 1. tit. 31. numer. 112.* Frances. *de Eccles. cathed. capit. 25. numer. 120.* Amostaz. *de caus. piis part. 2. lib. 5. capit. 7. numer. 20.* Raynald. *obser. crimin. supplem. ad capit. 32. supplem. 4. numer. 30.* ubi quod propter hanc causam regulares possint etiam censuris constringi, & idem dicit Ricc. *in prax. in part. 2. resol. 210. limit. 18.* quod procedit etiam si Testator rationem ab eo exigi prohibuisset, ut probant alia DD. auctoritates, quas allegavi *par. 1. in Appendic.*

ad constit. Gregor. XV. inscrutabili num. 3. pag. 308.

Secundum advertendum, quod si agatur de legatis, & oneribus missarum adimplendis in Ecclesiis Conventuum Regularium, qui vigore Decreti Innoc. X. *Ut in parvis*, subjiciuntur jurisdictioni Ordinariorum: Episcopus non solum poterit, sed debet visitare, rationem exigere, & recognoscere, an haec Decreta observentur, quod si post monitionem, ut ea impleant, invenerit Regulares ibidem commorantes in executione deficere, illos tam tempore visitationis, quam extra, in poenas supradictas incurfos declarare, vel alio modo punire, suum officium erit, quia in hujusmodi Conventibus ejus jurisdictionis est omnimoda, & plenaria, & Regulares inhabitantes, tanquam vere subditi respiciendi, & gubernandi sunt, ut patet ex dicto Decreto, quod dedi unam declarationibus desuper emanatis *in par. 1. in Appendice pag. 311.* & advertunt quoque Crispin. *de visit. pastor. part. 1. §. 15. n. 27.* & *par. 2. §. 39. n. 1. §. 2. & §. 40. n. 9.* Romaguer. *ad Synod. Gerund. lib. 3. tit. 9. c. 3. n. 22.* Non potest tamen Episcopus hos parvos Conventus visitando, aliquid accipere procurationis nomine, seu in pecunia, seu in victualibus, ut declaravit *Sacr. Congreg. super Statu Regular. 25. Junii 1665.* Papa approbante, cujus Decretum, per extensum refert Lantusch. *in theatr. regul. verb. Conventus num. 16.*

12 *Tanquam in poenam ad Decretorum incursum.* Quod poena suspensionis in supra relato Decreto contenta, sit latae sententiae non ambigitur, quia clausula, seu verba illa -- *poenam suspensionis incurant*, talis est naturae, ut docent Sayr. *de censur. lib. 1. cap. 11. nu. 8.* Sebast. Medic. *tom. 3. in summ. peccat. capital. tit. 9. quaest. 42. vers. vigesimo septimo*, & est communis opinio, ideoque in formula Decreti, contraveniens non suspenditur ab Ordinario, cum jam sit a lege suspensus, sed declaratur incurfus, quod Decretum, licet hic figuretur emanatum in Visitatione, illud poterit Ordinarius emanare alio quocunque tempore.

Sed

- 13 Sed hic jam quæritur, an Regulares negligentes observantiam, & executionem horum Decretorum, pœnam privationis vocis activæ, & passivæ, graduum, & officiorum ibi ipso facto comminatam, incurrant eo ipso absque alio Ministerio Judicis, & Sententia declaratoria? Passerin. de stat. bon. tom. 2. quæst. 187. art. 4. num. 1233. loquens de Decretis tempore Urbani VIII. emanatis, quæ eadem præcisam clausulam continent, dicit, quod hæc pœna privationis vocis activæ, & passivæ ipso facto incurrenda absque alia declaratione, per delinquentem non incurratur, quantum ad executionem, & quod licitè remaneat possessor officiorum, & vocis, donec per sententiam declaretur commisisse, imò numer. seq. firmat, quod cum hæc pœna non sit reservata, Prælati Regulares in ea dispensare possunt, vigore Bullæ Pii V. la 132.
- 14 Bonaccin. magis moderatè, & consultius agens de legib. disp. 1. quæst. 1. punct. 7. §. 2. n. 9. & 10. opinionem prædictam sic modificat -- observandum tamen est circa pœnas privationis officiorum, vocis activæ, & passivæ, & circa alias, pœnas, quæ ipso facto incurrunt sine ulla sententia declaratoria, eum, qui in has pœnas ipso facto incidit, non teneri privare se officio, aut voce activæ, & passivæ, quoties hoc nequit facere sine infamia, ratio est, quia jus ad propriam famam conservandam præponderat juri humano indidenti privationem officiorum, nec lex humana cum tam gravi damno videtur obligare, quamquam delinquens tenetur diligenter petere, & inquirere dispensationem: nè interrim officium quo privatus est, inique rezineat, & Bonacin. sequitur Guazzin. jun. ad defens. anim. lib. 2. def. 6. cap. 47. num. 13.
- 15 Amostaz. verò de caus. piis tom. 1. lib. 2. cap. 9. num. 70. tenet cum aliis ab eo ibi allegatis loquens in terminis Decretorum Urbani VIII. innovatorum, quod Regulares contravenientes, privationem vocis activæ, & passivæ, & officiorum incurrant eo ipso, ex quo in Decreto nulla requiratur sententia declaratoria criminis, & quod per illa verba -- ipso facto, ipso jure, incurratur pœna absque alia declaratione, ad quam excludendam, ideò adduntur in Decreto illa verba -- absque alia declaratione, & respondet contrariis, & hæc sententia turior est, & in praxi tenenda, quam sequitur Fagn. in c. quod à prædecessore num. 68. de Sebisimat.
- Et enim pœnæ privationis sunt in duplici differentia, aliæ, quæ non possunt executioni demandari absque hominis actione, & ad has pœnas ipso facto impositas incurrendas, requiritur sententia criminis declaratoria, nisi aliter constet de mente Legislatoris, volentis antè Judicis sententiam pœnam adimplerit, aliæ sunt pœnæ, quæ ad sui executionem, nullam hominis actionem requirunt, sed in abstinentia ab aliqua receptione, vel actione consistunt: quales sunt, incapacitas bonorum, inhabilitas ad matrimonium, vel ad petendum debitum conjugale, vel ad officium, vel Beneficium, vel ad suscipienda, vel administranda Sacramenta, inelegibilitas ad officium, privatio vocis activæ, & passivæ, & aliæ hujusmodi; & has incurrunt antè Judicis sententiam planum est, quia comparantur irregularitatibus, & censuris ipso jure latis, & statim commisso delicto conscientiam ligare perspicuum est, ut de communi docent Graff. dec. aur. par. 1. lib. 2. cap. 11. n. 54. Bonaccina loco supra citato num. 9.
- Et propterea sententia Passerini: vi-
17
detur nimis laxa, & si admitteretur in praxi, eluderet profus Decretum, & Superiores Regulares, qui non mitius puniri debent, quam sæculare, redderet immunes à pœna, & segniores faceret in illo exequendo (quia nullus Judex adesset, qui prætensam declarationem criminis faceret) contra expressam, & tam solemniter declararam mentem Pontifici legislatoris, ideòque reiicienda, animadvertendo, quod jus vocis activæ, & passivæ, & quod habent Regulares ad Officia Religionis, non sunt bona propria Religiosi, sed proveniunt, & descendunt à Sede Apostolica, quæ eis illud concessit approbando Ordinem, & sic potest auferre,
proiur

prout sibi placet, maxime ex causa, unde dum vult expresse, quod hoc jus amittant ipso facto, & ipso iure, si hoc Decretum non impleant, absque alia criminis declaratione, censetur eos statim obligare voluisse in conscientia absque alio facto hominis, *Garc. de benef. par. 12. cap. 10. nu. 20. & 22. & alii supra relati.*

16 Caveant igitur Superiores Regulares, ne opinionis Passerini innixi, & forte etiam aliorum, sententiam commissi criminis declaratoriam expectantes, interim executionem, & observantiam Decreti negligant: quia opinio Doctoris, seu Doctorum, non excusat a censura, vel poena à lege lata, ut ex decis. *Mohed. 3. de sent. excom. probant Sperell. dec. 129. num. 28. Pignatell. consult. 189. nu. 87. tom. 9. præsertim quando Doctoris opinio, nullum solidum fundamentum probabilitatis habet, prout hic, sed sequantur opinionem veriorum, & tutiorem supra relatum pro serenitate conscientiarum, quam non hominis auctoritas, sed propria puritas tutam facit, ut canebat Dantes.*

Conscienza n' assicura.

La buona compagnia, che l'Uom francheggia

Sotto l'Usbergo del sentir si pura.

17 Minusque audiendus est Passerini in eo, quod autumat firmare, scilicet, quod cum poena Decretorum non sit reservata, possint Prælati Religionum; delinquentes, & transgressores in ea dispensare: nam ista opinio insubsistens est, & erronea: cum certum sit, quod inferior in lege Superioris, non dispensat, nec poenam relaxat, *Clem. ne romani de elect. & hoc maxime, quando inferior à Superiore legem ferente recipit potestatem, prout à Papa recipiunt omnes Prælati regulares, ut advertit gloss. in dict. clem. verb. inferiorem, Ricc. collect. 2588. Bonaccin. de legib. disput. 1. quæst. 2. punct. 1. num. 17. vers. secunda sententia, Fagn. in cap. dilectus numer. 5. de tempor. ordin. Et si vera esset talis sententia, Regulares transgressores, & inob-*

servantes Decreta, fierent seigniores, violeretur auctoritas Apostolica, & ejus jurisdictio confunderetur, *Fagnan. ibid. n. 5. & Superiores regulares illam dissipando, Subditos ponerent in discrimine propriæ salutis, & privilegiorum prætextu, flagitiorum cresceret auctoritas, ut dicit gloss. in cap. Episcoporum verb. ingressiam de privileg. in 6. sic enim Apostolica Sedes aliena jura custodit, ut sua non minuat, sic honorem debitum dat, ut suum non tribuat alienis, ut ait Nicolaus Papa I. scribens Archiepisc. Rhemen. apud Bzov. hist. Eccles. ad annum 1097. n. 6.*

Nec obstat Constit. *Pii V. la 132. in 18* qua se fundat Passerini, quia ibi nulla alia Superioribus Ordinis Prædicatorum datur facultas, quam illa dispensandi cum propriis subditis in foro conscientiarum, super irregularitatibus, & suspensionibus ex delicto occulto provenientibus, prout Concilium Trident. sess. 24. capit. 6. concedit Episcopis: quod nihil commune habet cum privatione vocis activæ, & passivæ inflicta per sententiam Pontificis in puram poenam transgressionis Decretorum, quæ idem auferri non potest, nisi ab eo, qui illam imposuit, etiamsi nulla mentio fiat reservationis, prout docet Bonaccin. de censur. disput. 3. punct. ultim. num. 6. Cum enim non agatur de censuræ absolutione, sed de relaxatione poenæ in qua requiritur dispensatio, hæc ex sua natura censetur reservata, nisi inferiori explicitè concedatur, ut advertit Bonaccin. loco mox citato, & fuse probat Fagnan. in dict. cap. dilectus à num. 6. ad 18. de tempor. ordin. quia dispensatio, est res major, & difficilior, quàm absolutio, *Barb. in cap. cum illorum num. 4. de sent. excom.*

Quod tantum abest hoc Superioribus Regularium in his novissimis Decretis fuisse concessum, ut ipsimet si negligant executionem, eandem poenam incurrant eo ipso, etiamsi sint Generales, ut patet ibi -- caveant etiam omnes Regulares tum Subditi, tum Superiores quicumque, nedum locales, sed etiam Provinciales, & Generales, nè missarum celebratio, & omnium præmissorum Decretorum executio, quoquomodo

emmittantur, & differantur, negligentur, seu pervertantur, alioquin poenam privationis vocis activæ, & passivæ, ac graduum, & officiorum, quæ obtinent, prorsus incurrant. Ex quibus effrænatis verbis planum redditur, quod sive attendatur dispositio Decretorum in prima parte jam supra in principio relata, sive in hac ultima, Regulares ea non exequentes, ipso jure afficiuntur poenis ibi expressis, & contentis,

absque alia delicti, seu ommissionis sententia declaratoria; in quibus Superiores dispensare non possunt. Quia sicuti Episcopi vigore d. cap. 6. Concilii Trid. officio privatos, non possunt reintegrare, ut notat Pellizar. de Monial. cap. 5. sect. 2. num. 28. vers. nec obstat.; ita nec minus hoc facere poterunt Prælati Regulares, quibus Pius V. in citata Bulla majorem facultatem non tribuit.

FOR-

FORMULARIUM LEGALE PRACTICUM

Fori Ecclesiastici.

PARS TERTIA.

TITULUS III.

De Censura Interdicti in particulari.

*De Interdicto contento in cap. Episcoporum de
privileg. in 6.*

Contigit aliquando, quod Rectores, Governatores, vel Domini temporales, ex aliqua justa causa, publicè ab Ordinario excommunicati; nè videantur ab hominibus, delictum excommunicatione dignum commisisse, censuram contemnentibus volunt non tantum divinis interesse, sed etiam de illis participare, & sacramenta recipere, & Ecclesiæ ministri sive timore reverentia, sive servili seducti, eos recipiunt, & admittunt. Quare Ordinarius quoties casus eveniat, capta informatione excessus, poterit ad interdictum Ecclesiæ locale particulare, vel locale, & personale simul, modo sequenti devenire.

Decreti Interdicti.

FORMULA I.

Atenta relatione excessus N. publicè communicati, & informatione capta, ex qua constat ipsum in die solemnitate N. in Ecclesia N. divinis publicè interfuisse, & ad participationem sacramenti Eucharistiæ admissum fuisse, Ecclesiam præfatam, nec non Presbyteros N. & N. qui eum temerè receperunt, & admiserunt, Ecclesiastico Interdicto subijcimus, & subjectam, ac subjectos esse volumus, & declaramus, & publicè denunciari mandamus, &c.

N. Episcopus (sive Vic. Gen.) N.

N. Actuarius.

Publicationis Interdicti.

F O R M U L A II.

Auctoritate Ordinaria denunciatur supposita Ecclesiastico Interdicto Ecclesia N. necnon in eandem poenam Interdicti ab ingressu Ecclesie denunciatur incursum N. & N. officiales ejusdem Ecclesie, ex eo quia temere ausi fuerunt recipere, & admittere ad divina officia, & participationem sacramentorum in proxima preterita festiuitate B. publice, & notorie excommunicatum. Hac die.

N. Episcopus (sive Vic. Gen.) N.

Loco ✠ Sigilli.

N. Actuarius.

S U M M A R I U M.

- 1 Pro delicto Gubernatoria, vel Domini loci interdicitur Ecclesia.
- 2 Interdictum personale, afficit interdictos ubique.
- 3 Admittentes publice excommunicatos ad divina, interdictum ab ingressu Ecclesie incurrunt ipso jure, etiam si sint exempti.
- 4 Hoc procedit si fiat scienter, & presumptuose, secus si ignoranter, vel metu mortis, aut amissionis honorum.
- 5 Si metus incutiatur ab extrinseco in contemptum clavium, & potestatis Ecclesie, non excusat ab incursum, quia tunc potius toleranda est mors, quam cum excommunicato communicare.
- 6 Recipientes, & admittentes excommunicatum a Papa, excommunicationem Papae reservatam incurrunt.
- 7 Excommunicatus contumax, quomodo sit monendus, ostenditur.
- 8 Interdictum locale generale relaxatur pro contumacia personae publicae.
- 9 Datur formula interdicti.
- 10 Culpa, & delictum representantium Communitatem est sufficiens, ut locus subjiciatur interdicto.
- 11 Justus timor, & suspicio violentiae,

- quando excuset ab incursum, ostenditur.
- 12 Infordecentia non incurritur, nisi post annum completum.
 - 13 Infordecentia in excommunicatione, quomodo citetur, traditur.
 - 14 Contra infordecentes, quando agat Tribunal S. Officii, ostenditur.
 - 15 Interdictum personale est intimandum interdictis.
 - 16 Qui dicantur excommunicatum recipere, & admittere, demonstratur.
 - 17 Divinorum officiorum nomine, quae veniant, ostenditur.

ADNOTATIONES.

ECCLESIAM PRAEFATAM. Licet in d. cap. Episcoporum interdicitur solummodo personae, quae excommunicatos admittunt: nihilominus quia talis excessus Gubernatoris, seu Domini temporalis, quando est notorius, fit gravis, tum ratione scandali subditorum, tum ratione offensae publicae Praelati, & Ecclesiae, ideo expedit, & conveniens est, ut quoque Ecclesiae interdicitur, si enim pro delicto Domini, vel Rectoris potest interdici tota Civitas, ut habetur in cap. si sententia de sent. excomm. in 6.

in 6. ita poterit & debet interdici una Ecclesia.

2 Qui eum temere receperunt, & admiserunt. Hic fulminatur interdictum personale particulare nominatum, non per modum unius communitatis, sive Collegii, sed prout sunt plures personæ particulares, sub quo non includuntur innocentes, & afficit singulas personas immediatè ratione sui, & non ratione loci, vel communitatis, cujus sunt partes, ideòque ubique eos afficit; ad differentiam Interdicti emanati contra Communitatem, Collegium, sive Capitulum, quod comprehendit, & obligat omnia & singula membra, seu partes Communitatis, quæ diu manent illius membra, & quidem etiam innocentes, nisi specialiter excipiantur, vel ex tali loco discedant, d. cap. si sententia de sent. excom. in 6. Pirhing. in jus can. lib. 5. tit. 39. num. 217.

3 Apponuntur autem in formula publicationis illa verba -- denunciantur incurfi, ad denotandum, quod hoc interdictum, quo ad personas admittentes scienter, publicè excommunicatos ad divina, est latæ sententiæ, ut habetur expressum in d. cap. Episcoporum, & ideò ordinarius illos denunciât, quæ denunciatio, non tantum de Clericis sæcularibus, sed etiam de Regularibus, & aliis exemptis facienda erit, quoties hujus criminis fiant rei, qui tam d. huic Censuræ subjecti erunt, donec Episcopo, cujus sententiam contempserunt, satisfecerint competenter, ut in terminis tradunt Bonac. de interd. in particul. disp. 4. quæst. 2. punct. 6. n. 9. Barbof. in d. c. Episcoporum. n. 1. 2. & 4. Sayr. de cens. lib. 5. c. 14. n. 11.

4 Additur in Decreto illud adverbium -- temerè, ad demonstrandum, quod hæc censura incurritur, quando admittuntur excommunicati denunciati, vel coram eis celebrantur divina officia scienter, & præsumptuosè, si enim ignoranter, vel coactè id fieret, recipientes, & admittentes, censuram interdicti non incurrerent, quia abest temeritas, & præsumptio: quæ ad hunc effectum debet concurrere, ut ex verbis text. percipitur ibi -- qui verò contra præsumpsit, quæ ut alibi notatum est, dolum, & temeritatem important,

Graff. dec. aur. par. 1. lib. 1. cap. 13. n. 94. Sperell. decif. 105. num. 8. Undè si quis Sacerdos aliqua necessitate coactus, vel ob periculum imminens mortis, aut amissionis honorum, cum excommunicato communicaret, & eum ad participationem Sacramentorum admitteret, huic censuræ non esset subjectus, quia lex Ecclesiæ non obligat cum tanto periculo, ut dicunt dd. mox citandi.

Quod verum est, si Prætor, Gubernator, vel Princeps temporalis excommunicatus: non in contemptum Ecclesiæ, sed ad ostendendum, se non esse excommunicatum, vel pro sua malitia, & libidine metum incuteret, nam tunc non peccaret Sacerdos celebrando, nec censuram incurreret: quia metus gravis, excusat à transgressione, & contumacia propter quas censura incurritur. Nicol. lucubr. can. lib. 5. tit. 39. de sent. excom. n. 40. At si metus incuteretur ab extrinseco in contemptum clavium, & Ecclesiasticæ potestatis, ad ostendendum hanc vanam esse, tunc potius mortem pati debet, quam cum eo communicare, ut tradunt de communi Sayr. de censur. lib. 1. c. 18. n. 41. & 42. & lib. 2. cap. 14. n. 41. & seqq. Bonac. de censur. disp. 1. qu. 2. punct. 3. n. 2. Ideòque secundum excessus circumstantias Clerici, communicantes, & admittentes, erunt huic censuræ subijciendi, vel ab incurfu excusandi.

Si autem Gubernator, sive loci Dominus esset nominatim excommunicatus à Papa, & Clerici cum eo communicarent in Divinis, vel ad Sacramenta percipienda scienter, & spontè admitterent, non tantum interdictum ab ingressu Ecclesiæ, sed excommunicationem Papæ reservatam incurrerent, per text. in c. significavit 18. de sent. excomm. ubi Barbof. num. 1. & 2. Navar. in manu. c. 27. n. 93. & alii quos refert, & sequitur Bonac. de excomm. disp. 2. quæst. 2. punct. 2. §. 2. n. 7. vers. addo.

Prætereà si Gubernator, aut loci Dominus sub vano prætextu, & erronea opinione, quod excommunicatio contra se lata, ipsum non afficiat, nec liget, Presbyteros vi, metuvè impelleret coram se celebrare, & contumax Ecclesiæ

in excommunicatione inordesceret, tunc Ordinarius debet illum judicialiter mone-
re, primò, secundò, & tertio -- ut des-
stat, respiscat, & exeat à peccato, alias
propter suam inordescentiam, & contuma-
ciam, apponetur interdictum locale genera-
le, quod si monitionibus ter repetitis cum
aliquo dierum intervallo, non obediat,
ad interdictum generale procedi poterit,

quia pro contumacia personæ publicæ ju-
risdictionem temporalem habentis, justè,
& validè relaxatur, juxtà dispositionem
canonis Concilii Basiliensis in hac parte
a Nicolao V. approbati, ut testantur
Sayr. de censur. lib. 5. cap. 11. num. 8. & 12.
Guazzin. jun. ad defens. anim. lib. 2. def.
6. c. 43. num. 40. 43. & 44. cujus formula
erit sequens.

Interdicti localis generalis.

F O R M U L A III.

N. N. Dei, & Apost. Sedis gratia Episc. N.

Auctoritate Ordinaria, denunciatur supposita Ecclesiastico Interdicto
Terra N. (sive Castrum N.) ex eo, quia N. ejus in temporalibus Domi-
nus, (sive Gubernator) cum sit publicè, & notoriè excommunicatus, pluries
monitus, noluit abstinere ab interessentia Divinis imò Censuras contemnens,
Sacerdotes ad celebrandum minis, & imperio coegit. Hac die

N. Episcopus N.

Loco ✠ Sigilli.

N. Actuarius.

- 10 Et est notandum. Primò, quod non
solum culpa, & delictum Domini, seu
Gubernatoris loci, sed etiam delictum
principalium membrorum Universitatis,
est causa sufficiens, ut locus interdicto
subjiciatur, scilicet Consulium, conserva-
torum, Balivorum, & Syndicorum, qui
communitatem gubernant, ut advertit
Sayr. de censur. lib. 5. c. 11. n. 10.
- 11 Secundò notandum, quod ad excusan-
dum Clericos, qui admiserunt excom-
municatum ad Divina, ab incurfu hujus
censuræ, aliquandò erit sufficiens justus
timor, seu suspicio violentiæ, si excom-
municatus sit potentia temporali prædi-
tus, licet actus vim non intulerit, sicut
enim timor excommunicationis, licet
injustè à Superiore comminatæ, inducit
justum metum, qui æquiparatur metui
cadenti in constantem virum, ut de com-
muni tradit Paris. de resignat. lib. 13. q. 1.
num. 129. usque ad num. 141. & suspicio

fugæ Debitoris, idem operatur, quod
ipsa fuga, timor, & suspicio fabrica-
tionis Processus contra aliquem, idem
quod ipsa fabricatio, quantum ad ex-
cusandum fugam indiciati, prout est in
Beneficiato, qui sciens Judicem contra
ipsum inquirere, præveniens carceratio-
nem, se spontè constituit in Carceribus,
si fuit postea absolutus, recuperat pro
tempore carcerationis distributiones, ut
censuit S. Congr. Concilii 19. August. 1684.
qui stat cum alio armatus, dicitur ei
opem ferre in delinquendo, quamvis non
evaginet arma, aut faciat aliquem actum
comminatorium, item qui spontè solvit
ei, qui solitus est cogere, & à quo pote-
rat compelli, censetur coactè solvisse;
ita in hac subiecta materia, attentata qua-
litate, & moribus excommunicati, so-
lus timor mali poterit excusare, ad tradi-
ta per Pac. Jord. lucubr. tom. 3. lib. 14.
tit. 12. num. 119.

Ter-

12 Tertiò notandum quod ad hoc, ut quis dicatur in excommunicatione infordeſcere, requiritur ad minus annus continuus, & completus qui incipit currere à die, quod quis fuit ſcienter, & nominatim excommunicatus. Et hinc inferitur, quod qui obtinuit poſt ſex menſes abſolutionem cum in reincidentia, & denuò ſtetit excommunicatus per alios ſex menſes, talis non dicitur infordeſcens; quia tempora in hac materia non conjunguntur, & idem eſt de eo, qui intrà annum inſtetit pro abſolutione, licet eam non obtinuerit, aut fecit diligentiam pro ea obtinenda, vel ob aliquod impedimentum comparere non potuit, nam ii non dicuntur contemnere, ut docet Caren. *de Sancti. offic. part. 2. tit. 8. §. 1. & §. 2.* Elapſo autem anno continuo infordeſcentiæ abſque nulla inſtantia, ſeu impedimento, poterit, & debet ordinarius, vel cenſuram aggravare, vel infordeſcentem citare.

13 Ad reſpondendum de fide, & ad ſe purgandum ab hæreſis ſuſpitione in termino... aliàs termino elapſo videndum ſe in cenſuris infordeſcentem declarari, & denuò ſe excommunicari &c.

14 Si reus non compareat, iterùm, ob contumaciam excommunicationis vinculo erit innodandus, quam ſi per alium annum animo ſubſtineat pertinaci tunc conſulta priùs Sac. Congr. Inquiſitionis de Urbe, erit contra eum, tanquàm de hæreſi ſuſpectum, & Tribunali S. Officii ſubjectum procedendum, prout tradunt Antonell. *de tempor. legal. lib. 2. cap. 39. num. 4.* Pignatell. *conſult. 18. num. 16. tom. 7.* Nam licet contra infordeſcentem per annum in cenſuris, poſſit procedi tanquàm de hæreſi ſuſpectum, juxta diſpoſitionem Concilii Trident. *c. 3. ſeſſ. 25.* nihilominùs, quandò excommunicatio lata eſt ob aliam cauſam, quàm hæreſis, Tribunal Sancti Officii non agit, niſi poſt aliam notabilem contumaciam, de quo ſtylo teſtatur Caren. loco ſuprà citato *§. 4. num. 18.* Quæ contumacia ad hunc effectum puto, quod intercederet poſt lapſum biennii, etiãſi excommunicatus in hoc temporis intervallo obtinuiſſet abſolutionem cum reincidentia: quia dubitandum eſt, quod non formidine cenſuræ, Monacelli *Form. Pars III.*

ſed penæ in fordeſcentium, dolo motus fuerit ad illam petendam, hic tamen pro publicando Interdicto, non exigitur lapſus anni.

Quartò notandum, quod perſonæ loci interdicti, in hoc caſu, dummodò non ſint culpabiles, non ſunt interdictæ & ſic alibi poterunt intereſſe Divinis. Clericis autem, qui Interdictum ab ingreſſu Eccleſiæ incurrerunt, debet intimari perſonaliter. Etenim quamvis hoc interdictum feratur propter exceſſum nulla præcedente monitione; tamen quandò interdicitur ſingulares perſonæ, poſt publicationem, eſt illis intimandum, ut docet Syr. *de cenſur. lib. 5. c. 11. n. 29.* ubi quod ſi perſona haberi non poſſit, tunc ſatis ſit publicari in Eccleſia, vel ad fores propriæ Domus, ſi verò feratur in Civitatem, vel Univerſitatem, ſufficiat publicatio in locis publicis conſuetis, ut ipſe ait *n. 30.* & eum ſequitur Ricc. *dec. 65. n. 3. & ſeqq. par. 1.*

Ultimò notandum, illum propriè dici recipere, & admittere, qui excommunicato, vel nominatim interdicto Sacramentum confert aut in loco ſacro ſepelit, aut dum celebrat, eum non excludit vel qui divina in loco interdicto celebrare facit, aut ex officio debet prohibere, & non prohibet, ut excommunicatus, vel interdictus non accedat ad Divina Bon. *tom. 3. de interd. in partic. diſp. 4. q. 2. pun. 6. n. 5.* Nomine autem Divinorum, quæ prohibentur, intelliguntur omnia ea, quæ fiunt in Eccleſia à Miniſtro Eccleſiaſtico, ſeu perſona conſecrata, vel deputata ad illud officium, & ſic non ſolum compræhenduntur functiones publicæ, & ſolemnes, ideſt Miſſa, Horæ Canonice, Conſecrationes, Proceſſiones ſolemnes &c. ſed etiam Sacramentalia, prout ſunt omnes benedictiones, Nuptiarum, Templi, Vaſorum Sacrorum, Candelarum, Palmarum &c. Sayr. *de cenſur. lib. 5. c. 5. num. 4.* Bonac. *de interd. diſp. 5. punct. 4. n. 1. 2. & 3. tom. 1.*

De interdicto contento in cap. ſanè 11. de offic. & pot. Jud. deleg.

In hoc cap. inter cætera hæc habentur -- tuæ quæſtioni diximus reſpondendum
P 3 quod

quod Judex a nobis delegatus vices nostras gerit, undè in causa illa, Superior est major illis, quorum causam suscepit terminandam, ideoque si persona, quæ non sit de jurisdictione illius in causa, quem ei delegamus, rebellis, aut contumax fuerit, secundum qualitatem facti poterit, vel Interdicti, vel suspensionis sententia à Judice delegato compelli,

Quare in casibus, in quibus à Conc. Trid. & Constitutionibus Apostolicis Regulares subduntur jurisdictioni Episcopi, tanquam Sedis Apostolicæ delegati, si fuerint contumaces, & poterit hic illos suspendere, vel eorum Ecclesias juxta facti qualitatem subicere interdicto v.g. si renuerent accedere ad publicas processiones: tunc enim Decr. Interd. sic poterit concipi.

Decreti Interdicti localis specialis.

F O R M U L A I V.

VIs instantia Promotoris Fiscalis, & Edicto indictionis processionis generalis pro causa, & bono publico in locis consuetis evulgato, & attenta contumacia PP. Ordin. N. Conventus N. hujus Civitatis, qui ad illam accedere, & interesse renuerunt, & qualitate facti, eorum Ecclesiam sub tit. S. N. auctoritate nobis à Concil. Trid. delegata, subicimus, & supponimus Ecclesiastico Interdicto, & subjectam, ac suppositam denunciamus, & publicè denunciari, & ad valvas d. Ecclesie Cedulae affigi volumus, & mandamus.

N. Episcopus (sive Vic. Gen.) N.

N. Aduarius.

Denunciationis.

F O R M U L A V.

N. Dei, & Apost. Sedis gratia Episc. N.

Auctoritate Nobis à Sac. Concil. Trid. delegata, denunciatur supposita Ecclesiastico interdicto Ecclesia N. PP. Ordin. N. ex eo quia vocati ad interessendum processionis generali à Nobis pro causa, & bono publico indictæ, cum admiratione, & populi scandalo accedere renuerunt. Datum &c.

N. Episcopus N.

Loco ✠ Sigilli.

N. Aduarius.

VEL

V E L

CON autorità à Noi delegata dal Sagro Concil. di Trento, si denuncia sottoposta all'Ecclesiastico Interdetto la Chiesa N. de PP. dell'Ordine N. perche chiamati, & intimati ad intervenire alla processione generale in detta, e convocata da noi per causa, e beneficio publico, con ammiratione, e scandalo del popolo, hanno ricusato d'intervenire &c.

N. Vescovo N.

Luogo ✠ del Sigillo.

N. Attuario.

S U M M A R I U M.

- 1 Datur formula indictionis Processionis.
- 2 Occasiones indicendi Processiones pro bono publico indicantur.
- 3 Traditur cautela monendi in Edicto Regulares, & exemptos, & n. 4.
- 3 Episcopus in casibus, in quibus punit Regulares, debet exprimere contra eosdem procedere jure delegato. Declaratur n. 6.
- 7 Referantur casus, in quibus Episcopus, possit Ecclesias Regularium interdictione subdicere, vel eorundem personas censuris punire, & n. 8. 9. 10. & 11. & 23.
- 12 Interdictum locale Ecclesie apponitur pro delicto personarum, sub quarum regimine existit.
- 13 Regulares moniti, si non accedant ad Processiones publicas, possunt ab Ordinario censuris puniri.
- 14 DD. Regulares defendentes eorum privilegia, non sunt attendendi.
- 15 Regulares publice peccantes, gravius peccant, quam ceteri, & gravius

puniri possunt.

- 16 Regulares ab Ordinario suspensi, vel interdicti, à quibus abstinere debent, ostenditur, & n. 17. & 18.
- 19 Regulares sunt benemeriti de Ecclesia, & ideo Ordinarii locorum, cum eis leniter in delictis occultis procedere debent.
- 20 Regulares debent esse obsequiosi, & obediētes erga Episcopos.
- 21 Episcopi dicuntur Sanctissimi, Christi Legati, Papæ fratres, & Columnæ Ecclesie.
- 22 Cedulones Interdicti, affigi debent in forma originali, alias non obligantur ad servandum interdictum.

A D N O T A T I O N E S.

ET EDICTO INDICATIONIS. Edictum indictionis processionis generalis extraordinariæ pro causa, & bono publico, debet ab Episcopo evulgari per aliquot dies antè, ad hoc ut, qui interesse debent, possint disponi, & præparari. Formula autem Edicti per modum exempli, poterit concipi modo sequenti.

Edicti convocationis Processionis.

F O R M U L A V I.

CUM Sanctissimus D. N. Papa N. ad oppotendum se tanquam murum pro Domo Dei, immani Turcarum Tyranno, ingenti apparatu Regnum N. invadere minanti, miserrimasque clades Reipublicæ Christianæ levissimo

„ bello paranti, Jubileum universale ad implorandam Divinam opem indixe-
 „ rit nobisque districtè præcipiendo injunxerit in hac nostra Civitate, & Diœ-
 „ cesi d. Jubilei promulgationem: Nos promptè, ut par est, obedire satagen-
 „ tes, illud publicare fecimus, & formam in litteris Apostolicis præscriptam
 „ exequi, & adimpleri curavimus.

„ Ut autem Celestis thesauri fructum uberius consequamur, & omnipotentis
 „ Dei auxilium efficacius imploremus, & ad eum supplici, concordique voce
 „ clamemus, ut obliviscatur iniquitatum nostrarum, quibus iram ejus provoca-
 „ vimus, & catholice Religionis ossium ferociam conterat potentia virtutis
 „ suæ: Vigore præsentium pro hac causa publica, Processionem generalem pu-
 „ blicam indicimus.

„ Quare in hac Civitate ab Ecclesia nostra Cathedrali ad Ecclesiam N. & ab
 „ Ecclesia N. ad N. ad consequendam indulgentiam per nos designatas, die
 „ de manè hora Nos cum Ven. fratr. Canonicis, Capitulo, & universo Clero
 „ & populo comitante processionaliter pro Deo favente, accedere statuimus:
 „ idcirco inixè hortamur, & paterna charitate monemus omnes, & singulos
 „ utriusque sexus Christi fideles ad interessendum, Clericis autem officia, aut
 „ Beneficia obtinentibus, tam sæcularibus, quam Regularibus omnibus, &
 „ aliis etiam exemptis, & in strictiori clausura non degentibus, necnon Confra-
 „ ternitatibus, accedere solitis, præcipimus, eosque vocamus, & monemus,
 „ ut die, & hora, ut suprâ præscripta omninò in dict. nostra Cathedrali conse-
 „ niant, & Processioni, ut moris est, interveniant, sub pœna Interdicti Ec-
 „ clesie, aliisque censuris, & pœnis arbitrio: *quod si antè statutum terminum*
 „ *justi impedimenti excusatio deducta non fuerit, absque alia monitione contra con-*
 „ *tumaces, & inobedientes non interessentes ad conminatas pœnas procedetur.*
 „ Volumus autem quod præsens indictionis Edictum vim habeat, & ardeat, ac si
 „ singulis suprâ vocatis personaliter fuisset intimatum. Datum &c.

N. Episcopus N.

Loco ✠ Sigilli.

N. Aduarius.

2 Alia præter expressam hic in formula, sunt occasiones, quæ respiciunt causam, & bonum publicum, v. gr. ad serenitatem, pluviam, pacem, & sanitatem petendam, pro electione Summi Pontificis, & aliæ hujusmodi, quibus Regulares, ac alii exempti vocati, intervenire tenentur, quarum memini *to. 1. tit. 5. adnot. ad form. 7. n. 24. & seqq.* & eas referunt quoque Barb. in *sum. dec. Apost. verb. processio n. 23.* Pac. Jord. *elucubr. to. 2. lib. 7. tit. 14. n. 57.* Card. de Luc. *de jurisd. disc. 100. n. 9.*

3 Verbo autem in Edicto minusculo caractere notata ibi -- *quod si antè statutum terminum &c.* apponuntur pro cautela, & ad excludendam, & evitandam necessitatem

citandi post factum contumaces ad dicendum causam quare, &c. prout faciendum esset pro validitate censurarum, quando ista clausula in edicto non apponeretur, & hoc fit ad exemplum, ac etiam ut statim occurratur scandalo, quod per populum ex inobedientia, & non interventu conceptum fuit: nam quemadmodum publica, & notoria est contumacia, ita etiam expedit, ut videatur statim publica punitio: quam cautelam docuit, & servandam esse monet in his terminis Card. de Luc. *d. disc. 100. n. 21. de jurisd.*

Addo ego, quod si Monasterium Regularium vel aliorum exemptorum habitatio, situm, seu sita esset extrâ Civitatem & fu-

& suburbia, intra tamen medium milliare: intimatio, seu indictio processionis, poterit fieri ad cautelam, specialis per schedulam, vel per affixionem copiae authenticæ edicti ad valvas eorum Ecclesiæ, ne unquam indictionis ignorantiam valeant allegare.

- 6 *Auctoritate nobis à Concilio Trident. delegata.* Hoc exprimitur in Decreto, & in Cedulone, ad removendum omne dubium validitatis censurarum latorum contra exemptos: cum enim Episcopus Regularis, & exemptos compellat ad intereffendum processionibus publicis, tanquam Delegatus Sedis Apostolicæ, ut dicit Card. de Luc. *in miscell. disc. 15. n. 3.* hoc in sententia venit exprimendum, ne videatur ordinaria auctoritate procedere, & sicut visitando Ecclesias exemptorum jure delegato Concilii *in cap. 8. sess. 7. & cap. 9. sess. 24.* tenetur declarare, id facere tanquam Sedis Apostolicæ Delegatus, prout pluries Sac. Congr. Concilii declarasse testatur Fagnan. olim ejusdem Congreg. Secretarius *in cap. quoniam num. 35. de offic. deleg. & in cap. nullus num. 32. de paroch. & recenter ita faciendum esse respondit in Miletea. 17. Novembr. 1703. ad 3.* ita videtur quod debeat facere fulminando censuras: quamquam hoc non sit de necessitate; si enim id non exprimeret, non exinde inferri posset ad nullitatem: quia talis expressio requiritur solum ad præferendum jus exemptorum, ut advertit Cardin. de Luc. *d. disc. 100. num. 16.*

Eodem jure delegato non tantum in exemplo edicti potest Episcopus subijcere Interdicto Ecclesias exemptorum, & Regularium; sed etiam in aliis casibus, v. g. si abusus, & irreverentias, moniti nolent, vel negligenter ab eorum Ecclesiis remove; vigore *Concil. Trid. in Decret. de observ. & evit. in celebr. missarum.*

8 Si interdictum in loco publicatum non observarent *Sacr. Congregat. Concilii Indiarum 17. Decembr. 1650. lib. 19. decis. pag. 97.*

9 Si accedente Episcopo ad eorum Ecclesias pro celebranda missa Pontificali, nolent eum obsequiis solitis juxta præscriptum Decretorum Sac. Cong. Rituum, &

Apostolicorum, recipere, servire, & juxta solitum de cera, & supellectilibus providere, vel ei Baldachinum erigere: nam tunc ratione contemptus Dignitatis Episcopalis, ad propulsandam publicam injuriam, & per modum defensionis extrajudicialiter, potest illicò absque alia monitione Interdictum Ecclesiæ indicare, & denunciare *Sacr. Congr. Concilii in Venafrana Interdicti 26. Januar. 1697. Decret. Sac. Congr. Rit. tom. 2. tit. 13. annot. ad form. 4. post num. 34. Donat. prax. rer. regul. tom. 1. part. 2. tract. 13. de exempt. religios. q. 74. n. 7.*

Si Baldachinum, vel osculum Evangelii, vel assistentiam in Presbyterio in eorum Ecclesiis darent, permetterent, & concederent personis sæcularibus quantumvis nobilibus, & Illustribus, ut disponunt Decreta generalia *disc. Sac. Congregat. Rituum*, quæ à me data fuerunt *part. 2. tit. 13. ad form. 1.* Vel si ab Episcopo moniti, sepulturas sub Altaribus, & bardellis eorum Ecclesiarum constructas, nolent, aut different expurgare, & illas muro obstrui facere, & replere, *Sacr. Congr. Episcop. apud Pignatell. consult. 32. num. 2. tom. 4. in nulla enim Ecclesia est tolerandum, quod in hujusmodi Altaribus celebretur, donec tumba terra repleatur, & ossibus amoris muro obstruatur, Nicol. lucubr. can. lib. 3. tit. 40. n. 1. Romaguer. ad Synod. Gerund. lib. 3. tit. 9. cap. 1. num. 8. & 9. sed debent interdicti, Samuel. de sepult. tract. 1. disc. 3. contr. 8. n. 3. 4. & 5.*

Si haberent aliquam Parochiam unitam, & congruam sustentationem Curato assignare tenuerent, *Pirhing. in jus can. tom. 3. lib. 3. tit. 5. num. 44.* ubi hæc habet. -- *Quod si Prælati monasteriorum, quibus Parochiæ sunt unitæ, congruam portionem intra terminum ipsis ab Episcopo Diocesano præfixum, Vicariis perpetuis, qui ab ipsis presentantur, assignare neglexerint, ea potestas ad Episcopum loci devolvitur, qui Prælatos, etsi exemptos per censuras Ecclesiasticas ad id compellet. juxta disposita in clem. 1. de jur. patr. ibique gloss. sicuti enim pro delicto Rectoris Civitatis, aut alterius Communitatis, locus interdicti potest, ut dictum fuit*

fuit supra in præcedenti formula : ita poterit pro delicto Prælati interdicti Ecclesia Regularium.

12 *Et supponimus Ecclesiastico Interdicto.*

Quamquam in casu in formula figurato, personæ delinquentes possent censura suspensionis à divinis, vel interdicti personalis ab Episcopo puniri : adhuc magis propria, & conveniens delicto videtur Interdicti localis Ecclesiæ censura : tum quia fit magis nota, & exemplaris in populo : tum quia non afficit non culpabiles, & innocentes, Bonaccin. *de interd. in particular. disp. 4. quest. 1. punct. 1.* justequè ac validè apponitur propter crimen personarum, sub quarum regimine ipsa Ecclesia existit, ex traditis à Sayr. *de censur. lib. 5. cap. 11. num. 8. & 9.* Cardin. de Luc. *de jurisd. disc. 29. num. 8. & dict. disc. 100. nu. 18.* ubi in individuo de Interdicto apposito, Ecclesiæ, ob non interventum quorundam exemptorum ad publicam processionem.

13 Quod autem Regulares, & alii exempli reventes accedere ad publicas processiones, possint ab Episcopo censuris compelli, & puniri, hodie planum est : cum enim subjiciantur hac in re suæ jurisdictioni absque pœnæ determinatione, valer illos coercere pœna canonica sibi benè visa, ut individualiter communiter tradunt, Ricc. *in prax. rer. for. Eccles. par. 2. resolut. 210. num. 1. limitat. 2. & collect. 4050.* Leo *ibid. for. Eccles. part. 1. cap. 8. numer. 18. & part. 4. cap. 2. num. 143.* Pac. Jord. *elucubr. tom. 2. lib. 7. tit. 14. num. 59.* Ventrigl. *in prax. part. 1. annotat. 48. §. unic. num. 106.* Pignatell. *consulti. 46. à num. 11. ad 23. tom. 3. ubi Decreta Sac. Congr. refert Gallemart. collect. in Conc. Trident. sess. 25. §. 15. remiss. vers. nota ex Farinaccio, Card. de Luc. miscell. disc. 15. num. 8.* ubi quod iste punctus post emanatam constitutionem Gregor. XI. *Inscrutabilis*, non mereatur amplius discursum, Romaguer. *ad Synod. Gerund. lib. 3. tit. 10. cap. 1. nu. 10.* & ingenuè fatetur Passerin. *de stat. hom. tom. 3. quest. 189. art. 10. insp. 10. numer. 768.* his verbis -- *sed ubi Episcopis datur facultas coercendi, corrigendi, & puniendi Regulares, datur etiam facultas eos excommunicandi. Et si v. gr. dum sess.*

25. c. 13. datur Episcopis facultas compellendi eos ad processiones, datur etiam facultas eos compellendi per censuras : cujus doctrina notanda est.

Neque vis ulla facienda videtur in auctoritatibus contrariis, quæ possunt allegari DD. Regularium : quia cum defendant causam propriam non sunt in hac subiecta materia testes idonei, nec audiendi, Cardin. de Luc. *miscell. disc. 16. n. 12. & de jurisdict. disc. 31. n. 8. & disc. 29. n. 7.* Ventrigl. *in prax. par. 1. adnot. 48. n. 134.* Pignatell. *consulti. 21. num. 6. tom. 2.* & etiam qui eorum rationes post Concil. Trid. & Bullam Greg. XV. penitus nullæ sunt, & validissimis prosternuntur fundamentis à DD. supra allegatis.

Debent autem reminisci Regulares, quod si ipsi peccant cæteris paribus, gravius peccant, quàm sæculares in eodem genere peccati : idque tripliciter : primò si peccant contra votum, ut furando, vel fornicando : secundò, si ex contemptu : tertio si palam peccant (prout hic) propter scandalum D. Thom. 2. 2. *quest. 186. art. 10.* ideoque gravius puniendi sunt quam Clerici Sæculares, ut benè advertit Pirhing. *in jus. can. lib. 5. tit. 7. de hæret. num. 142.*

Secundò, quod si fuerint ab Ordinario in casibus, in quibus ei subjiciuntur simpliciter suspensi, vel interdicti ; non solum à divinis ; sed etiam voce activa, & passiva privati censentur, dicit Ricc. *in prax. rer. for. Eccles. tom. 4. resolut. 43. n. 9. & 13.* si verò sint ab ordine tantum suspensi eligi non poterunt, sed eligere non impediuntur, Ricc. *ibid. n. 11.* si autem voce activa, & passiva privati sint, intelligitur de omni capitulari voce, in dandis votis, vel recipiendis pro qualibet re proposita in Capitulo, ut respondit Sac. Congreg. *Conc. 6. Julii 1581.*

Reminisci quoque debent Ordinarii quod Regulares omnes, sunt de Ecclesia benemeriti, & Episcoporum coadjutores in procuranda salute subditorum : ideoque, si proprii Instituti observantes sint, debent protegi, foveri, & summa charitate, & benignitate tractari : si autem per semitas justitiæ non ambulant, antequam censuris puniantur in casibus.

fibis permittis, & delicta non sint publica, vel cum contemptu, aut præsumptuosa, levioribus pœnis corrigenda erunt: nam ut dicit *glos. in c. nisi cum pridem de renunc.*

Qui nimis emungit, solet extorquere cruorem.

Et violenta facit correctio deteriorem.

Sed moderata satis correctio gignit amorem.

At è converso Regulares erga Episcopos debent esse obsequiosi, & obedientes, non solum quia jus reverentiale eis per exemptionem non fuit ablatum, ut dicunt Card. de Luc. *de regul. disc. 1. n. 21. & disc. 64. n. 15.* Passer. *de stat. hom. to. 3. qu. 189. art. 10. insp. 10. n. 798.* & declaravit Sac. Cong. Episc. in *Forolivien. 6. Martii 1692.* sed etiam, quia in pluribus eisdem sunt subiecti, ut vidimus supra, & in *10. 1. tit. 6. ad not. ad form. 20. a num. 9. ad 28.* & demum quia Episcopi dicuntur Sanctissimi, Christi Legati existunt, Spirituales sunt Patres, Papæ fratres, & Columnæ Ecclesiæ, ut habetur in *Clem. 1. §. nec super de pœn.*

Et ad valvas d. Ecclesiæ Cedulones affigi. Cedulones Interdicti, qui affiguntur ad valvas Ecclesiæ interdictæ, debent esse in forma originali, nempe cum subscriptione Judicis interdicentis, Notarii Actuarii, & appositione sigilli Curia: non autem in forma simplicis denunciationis, per copiam, aut schedulam privatam, qua notificetur, quod Ecclesia sit ab Ordinario supposita Interdicto: quia talis scriptura informis, non obligaret ad servandum Interdictum, ad tradita per Card. de Luc. in *miscell. disc. 22. n. 5. & 6.* ideoque nuncius in relatione affixionis referre debet, se

ad valvas Ecclesiæ interdictæ Cedulones originales Interdicti affixisse, & affixos reliquisse, prout habuit in mandatis: ad quod Cancellarius Curia:, nè in suo officio errare dicatur, advertere debet.

Adde quod posset Episcopus, tanquam Sedis Apostolicæ Delegatus, Abbates, & alios usum Pontificalium habentes, ac Prælatos, & Superiores Regulares, & exemptos, censura Interdicti ab ingressu Ecclesiæ, vel suspensionis ab exercitio Pontificalium punire, & coercere, si Ecclesiasticam suppellectilem, seu paramenta Sacra pro usu aliarum Ecclesiarum, quam suarum benedicerent: cum hoc eis expressè veritum sit à Decretis generalibus Sac. Cong. Rit. 18. emanatis 27. Septemb. 1659. & 20. Julii 1660. quo ad hoc confirmatis, & approbatis ab Alexandro VII. quæ dedi p. 2. tit. 13. ad form. 4. n. 34. in quibus datur Ordinariis facultas inobedientes, & transgressores per censuras compellendi.

De Interdicto contento in cap. quamquam de cens. in 6.

Civitas, Castrum, vel locus, cujus Collegium, aut Universitas exigit, seu extorquet, aut solvere compellit per se, vel per alium suo, vel alio nomine pedagium, vel guidagium, aut alias exactiones ab Ecclesiis, vel Ecclesiasticis personis, exceptis rebus, quas causa negociationis deserunt: Ecclesiastico Interdicto ipso facto subjiciuntur, ut ex hoc textu colligitur. Quare Dioecesiani, quibus constat aliquam Universitatem hanc censuram incurrisse; illam publicare debent, ut ibi *glos.* monet: hocque facere poterunt formula sequenti.

Decreti Interdicti generalis localis.

F O R M U L A VII.

At tentis comparitionibus Syndici Monasterii Monialium N. nec non Procuratoris Hospitalis infirmorum N. & visis juribus exhibitis, ex quibus constat, N. exactorem pedagogiorum nomine Universitatis N. pluries pedagium pro rebus ad d. Monasterium, & Hospitalis spectantibus scienter extorquisse, & monitus ad restituendum, indebitè exactum restituere recusavit: monitisque

Officia-

Officialibus, & Consulibus; imò & ipsa Universitate, ad dicendum causam quare non deberet declarari supposita Ecclesiastico interdicto ob dictam indebitam exactionem nomine suo factam, & nihil in termino assignato, quod relevet deducto, eandem Universitatem Ecclesiastico Interdicto, in quod incidit, subjectam esse declaramus, & denunciamus, donec exactum plenariè restituat, & publicè volumus, denunciari.

N. Episcopus N.

N. Actuarius.

Denunciationis.

F O R M U L A V I I I .

Autoritate ordinaria denunciatur, & declaratur supposita Ecclesiastico Interdicto locali generali Civitas (sive Universitas Castri) N. ex eo, quia contra Canonicas sanctiones, ejus Exactores pedagia, aliasque exactiones ab Ecclesiis, & Ecclesiasticis personis, jure Divino, humanoque exemptis, scienter exigere voluerunt, & de facto exigerunt, & Interdicto subjecta erit, donec indebitas exactiones nomine suo factas integrè restituat. Dat.

N. Episcopus N.

Loco ✠ Sigilli,

N. Actuarius.

V E L

Con autorità ordinaria si denuncia, & dichiara sottoposta all' Ecclesiastico Interdetto locale generale la Città (ò Terra) N. perchè contro la disposizione de Sacri Canonici, li di lei Esattori, e Gabellieri hanno esatta la gabella... dalle Chiese, ed altre persone Ecclesiastiche, le quali per legge Divina & humana, sono esenti da tali pesi, e gravami, e starà sottoposta à tale Interdetto, fin tanto, che saranno intieramente restituite le somme da quelli à suo nome esatte. Dat.

S U M M A R I U M .

- 1 Exigentes pedagia à personis Ecclesiasticis, si sint personæ singulares, excommunicationem, si verò universitas Interdictum eo ipso incurrunr, & quid sit pedagogium ostenditur n. 2.
- 3 Amplia in Prælati, qui si à Clericis exigant, easdem pœnas incurrunr.
- 4 Exigentes à Clericis sponte solventibus, non excusantur à restitutione.

- 5 Exigentes ab Ecclesiis, vel Clericis pro oneribus infixis bonis ab eis possessis, vel datis cum conditione solventi onera, vel fraudolenter donatis, an, & quando incurranr, assertur declaratio S. Congr.
- 6 Represalias relaxantes contra bona Ecclesiasticorum, subjacent Interdicto generali personali, si sint Universitates, si verò singulares personæ fuerint, sententiam excommunicationis incurrunr.

Ext

- 7 Exigentes juramenta illicita, quibus pœnis subjaceant, enarratur ex Bulla Greg. XIII.
- 8 Cipientes, percutientes, detinentes, vel bannientes proprium Episcopum excommunicationem Papæ reservatam incurrunt, & locus eo ipso subjacet Interdicto.
- Interdicta non sunt denuncianda, nisi præmissa monitione ibid.
- 7 Interdictum locale, licet ipso jure incurrat, nemo tamen illud servare tenetur, antequam promulgetur.
- 10 Fallit in Ecclesia, quando jam à canone, vel Constitutione interdicta est.

ADNOTATIONES.

PEDAGIUM. Exigentes à personis Ecclesiasticis pedagium, & guidagium, censuras ipso facto incurrunt, ut habetur in citato c. quamquam de cens. in 6. ibi nec universitas, nec aliqua etiam singularis persona cujuscunque sit dignitatis, conditionis, aut status, à præfatis Ecclesiis, aut personis pro personis ipsis, aut rebus prædictis, talia exigat, vel extorqueat, per se, vel per alium suo nomine, vel etiam alieno, aut eas ad hujusmodi persolvenda compellat. Qui vero contrafecerit, si personæ fuerint singulares, excommunicationis: si autem Collegium, vel universitas Civitatis, Castrum, seu loci alterius cujuscunque, ipsa Civitas, Castrum, vel locus, interdicti sententias ipso facto incurrunt.

Hoc nomen pedagium, hic sumitur non solum strictè pro pedagio solvendo à transeuntibus in loco destinato, sed etiam pro vectigali, quod Principi, seu Universitati solvitur pro rebus, & mercibus, quæ vel invehuntur, vel evehuntur, & pro alia quacunque indebita exactio- ne, quæ fit auctoritate laicali, ut notant glos. in d. c. quamquam Barb. num. 3. Passerin. num. 3. 4. & 7. Cherubin. in summ. bullar. ad const. 10. Paul. 3. schol. 1. imò non solum Universitates, & personæ sæculares cujuscunque dignitatis, & status existant prohibentur hujusmodi exactio- nes à Clericis extorquere: sed etiam Prælati Ecclesiastici, qui si per se ipsos, vel

per alios talia pedagia exigent, in eafdem pœnas inciderent, ut notat Passerin. ibid. n. 6.

Scienter extorquisse. Quid si non extor-4 querent, sed ab Ecclesiasticis spontè solventibus reciperent; an inquam prædictis afficerentur pœnis? Et videtur dicendum, quod non excusarentur à restitutione: quia Ecclesiastici eorum exemptioni renunciare non possunt, ut jam ostendi tom. 2. tit. 15. ad form. 4. num. 13. & docet del Bene de immun. Eccles. tom. 1. cap. 5. dub. 18. sect. 1. numer. 15. hoc tamen casu exigentes non denunciandi, sed facta restitutione absolvendi essent.

Quid si exigent ab Ecclesiis, & Clericis pro oneribus infixis bonis ab eis pos-5 sessis, & cum conditione solvendi onera, aut fraudolenter donatis? & responderi potest ut in sequenti Decreto s. Congr. Immunit.

Vercellen. Clerus supplicat declarari infra scripta dubia.

Primò. An exigentes Collectas pro bonis donatis Ecclesiis, quando donationes sunt cum fraude, incidant in excommunicationem.

Secundò. An exigentes pro bonis donatis Ecclesiis cum conditione solvendi onera, & tributa etiam imponenda, incidant in excommunicationem.

Tertiò. An si Cræves communi consensu, generali, vel speciali hypoteca, obligent eorum Prædia pro Collectis in futurum imponendis, ut ad quoscunque transeant cum d. onere, ac propterea Ecclesia acquirens subjaceat, an dicantur facere contra libertatem, & Immunitatem Ecclesiasticam.

Quartò. An si supradictæ Collectæ non solvantur à Clericis, possit à Judice laico contra eadem bona fieri executio.

Die 15. Novembr. 1659. Sacr. Congr. Respondit.

Ad primum non incurrere facta prius per Episcopum declaratione super fraude donationum.

Ad secundum major pars inclinavit non incurrere, quando sub conditione fuerint bona donata Ecclesiæ.

Ad tertium respondit ut ad proximum.

Ad

Ad quartum per Judicem laicum non posse fieri executionem, sed spectare ad Judicem Ecclesiasticum lib. 3. Dec. Paulucci fol. 238.

6 Quid si Universitas collectas, & pedagia à personis Ecclesiasticis non exigeret, sed contra eas, vel ipsorum bona represalias concederet, & relaxari, an posset Ordinarius pena Interdicti localis, exemptionem, & libertatem Clericorum tueri, & defendere: & responderetur quod sic: nam quando Universitates hoc facere attemptant, nisi infra mensem à die concessionis, vel extensionis represaliarum, illam non revocant; ipso jure subjacent Interdicto generali personali lato in Constitut. Concilii generalis Lugdunen. relata in c. unico de injur. in 6. ubi glos. & Barb. n. 4. Sayr. de conf. lib. 5. c. 12. n. 12. quod pariter denunciandum esset, si facta monitione, represalias removere contemneret, si verò personarum singulares fuerint, sententiam excommunicationis incurrerent d. c. unico de injur. in 6.

7 Quid si Universitas, vel Collegium extorqueret ab Ecclesiasticis juramenta illicita, damnosa, vel contraria libertati Ecclesiasticæ; an Interdicto sit competenda, & responderetur quod sic juxta præscriptum Constit. Gregor. XIII. quæ incipit: *Inter Apostolicas impressæ in Bullar. tom. 2. pag. 480. in ordine la 93. in qua §. 3. sic disponitur --- Ac etiam præcipimus, ac interdiciamus Prælati, Canonicis, & aliis supradictis, necnon Ecclesiarum Capitalis, & Monasteriorum, cæterisque Conventibus, Civitatum quoque Castro- rum, & Terrarum Communitatibus, & personis quacunque dignitate præditis, ne ulla omnino juramenta illicita, impossibilia, damnosa, vel libertati Ecclesiasticæ, aut Decretis Concilii Tridentini obviantia, sive ante, sive post Electiones, confirmationes, provisiones, receptiones, admissiones, aut alios actus, ubicunque, ac quocunque tempore, etiam prætextu cujusvis consuetudinis quantocunque tempore observatæ, quæ potius corruptela est censenda, sive in genere, sive in specie præstare, reddere, vel exigere, neque super præstitis, redditis, vel exactis huc usque quemquam, in judicio, vel extra inquietare audeant, quoquo-*

modo vel turbare. Illos enim qui juramenta illicita, impossibilia, damnosa, vel Ecclesiasticæ libertati, aut Decretis dict. Concilii obviantia, exigere contenderint, Episcopos videlicet, & alios quoscunque Pontificali dignitate præditos suspendimus à divinis, Capitula vero, & Convenus, eorumque Ecclesias, & loca omnia interdicto Ecclesiastico supponimus, ac singulares personas excommunicationis sententia inmodamus, inhabilesque facimus ad obtenta, & alia obrinenda eo ipso, nobisque, & Romano Pontifici pro tempore existenti relaxationem suspensionis, & interdicti, necnon absolutionem ab excommunicationis sententia hujusmodi perpetuo reservamus.

Quod si suadente diabolo in hoc sacrilegii genus aliqua Civitas prorumperet, ut proprium Episcopum injuriose caperet, percuteret, detineret, vel banniret, aut hæc fieri mandaret, aut ab aliis facta rata haberet, vel consilium, aut favorem facientibus præstaret: an Interdictum aliquod incurreret, & responderetur affirmativè secuto effectu, ut haberetur in Clem. 1. de pen. & non solum locus, in quo Episcopus detinetur ipso jure subjacet interdicto; sed culpabiles excommunicationem Papæ reservatam incidunt, Bonaccin. tom. 3. de interd. in particular. disp. 4. quæst. 3. punct. 4. num. 1. & 10. Hoc autem Interdictum, quod quoad non culpabiles locale est, ut ait glos. in d. Clem. per speciem defensionis erit statim denunciandum: alia verò interdicta, de quibus supra mentio facta fuit denuncianda, & publicanda non sunt, nisi præmissa monitione, ad dicendum causam quare ob illicitam, & indebitam exactionem ab Ecclesiasticis personis factam ob represalias concessas, ob illicitum juramentum exactum, quis non debeat incurfus declarari: quomodo autem Universitas citanda, & monenda sit, in sequenti formula dicam.

Et publicè volumus denunciari. Licet etiam hoc interdictum, & alia, de quibus supra, ipso jure, & ipso facto incurrantur, nemo tamen illa servare obligatur: antequam locus denunciatur, & promulgetur interdictus: quidquid sit de Ecclesia,

10 fia, quæ sufficienter censetur denunciata, si in Canone, vel Constitutione dicatur -- singule Ecclesie talis loci ipso facto sint interdictæ, ut notant Sayr. de censur. lib. 5. c. 12. n. 23. 24. Bonacc. tom. 3. de interd. in particul. disp. 4. qu. 3. punct. 2. n. 8. Barbol. in d. c. quamquam n. 8. de cens. in 6.

De Interdicto contento in Bulla Pii V. 104. Bullar. tom. 2. pag. 310.

Hæc Constitutio confirmat, ampliat, & declarat Concil. Trident. in cap. 14. sess. 24. de reform. prohibet, ne in Beneficiorum, Canonicatum, & Præbendarum Cathedralium, & Collegiatarum collatione, provisione, electione, nominatione, aut præsentatione, vel admissione in possessionem, fiant pactiones, petitiones, compensationes, solutiones, deductiones fructuum, seu distributionum, aut promissiones illicitæ, & quæ fordix avaritiæ suspicionem habent, vel quæ in usum, & utilitatem conferentis, præsentantis, vel admittentis cederent, aut inter Capitulares, & personas Ecclesiæ dividi deberent; si ex privilegio, si ex flatu etiam Apostolica auctoritate confirmato (quod revocat, & annullat) si ex consuetudine longissimo tempore observata exigentur, hæcque prohibet sequentibus formalibus verbis.

Præcipimus igitur, & interdiximus omnibus Episcopis, Capitulis, & Collegiis, & personis, ad quos id pertinet, ne post hæc fructus, aut distributiones hujusmodi, nec prorsus ullam eorum partem retineant, neque

ipsorum cessionem, vel renunciationem, aut dulciaria, vel alia quomodocumque petant, vel exigant, aut quemquam, sive Ordinaria, sive Apostolica auctoritate provisum, ad præstandum hujusmodi juramentum inducant, aut illi, prædicta non facienti, possessionem impediunt, vel remorentur. Quicumque contrafecerint, si Ecclesiarum Antistites, tamdiu à Pontificali officii exercitio sint suspensi, donec satisfactione prævia, illis per Sedem Apostolicam, suspensio relaxetur. Capitula verò, & Collegia quæcumque Ecclesiastico subjaceant interdicto, ac singulares personæ in excommunicationis sententiam incurrant, à qua nisi in mortis articulo constituti, ab alio, quam à Roman. Pontif. absolutionis beneficium nequeant obtinere. Decernentes hujusmodi præstita juramenta non tenere, nec quemquam illis obligari, quinimò jurantes in hujusmodi censuram incidere, necnon irritum, & inane quicquid secus, &c.

Quare tam Ordinarii, quam Visitatores, si inveniunt hanc Constitutionem in aliqua Collegiali Ecclesia non servari, prout non observari tempore suo conquirebatur Ricc. in prax. part. 1. resol. 231. num. 2. poterunt, & debent, tum ex officio, tum ad partis instantiam ad denunciationem interdicti procedere, quatenus contra venientes promptè recepta, a ut retenta non restituant, & pro absolutione à censuris incursis non recurrant: & si v. g. ob solutionem, aut promissionem solvendi, aut relaxandi non factam à proviso, possessio retardetur, modo sequenti providendum erit.

Decreti Interdicti.

FORMULA IX.

Atenta comparitione coram Nobis facta pro parte N. à Sede Apostolica provisi de Canonicatu in Cathedrali Ecclesia N. prout patet ex literis Apostolicis exhibitis, reclamantis sibi possessionem retardari d. Canonicatus à Capitulo, & Canonicis, ex quo nolit promissionem, partem fructuum relaxandi (aut aliam solutionem) facere: visa monitione contra Capitulum exequuta, ad dicendum causam quare, non debeat incursum declarari in censuram interdicti contentam in Constitut. 104. Pii V. & nihil relevans deducto, præfatum Capitulum ob dictam illicitam solutionis petitionem, & possessionis Canonicatus retardatio-

ditionem, in interdictum, incitata Bulla contentum incidisse declaramus, & Ecclesiastico interdicto subiectum denunciamus, & publicè denunciari volumus, & mandamus.

N. Vic. Gen. N.

N. Aduarius.

Denunciationis.

F O R M U L A X.

Auctoritate ordinaria denunciatur subiectum, & suppositum Ecclesiastico interdicto Capitulum Cathedralis (sive Collegiatæ) N. ex eo quia contra prohibitionem Decreti Sac. Concilii Trident. cap. 14. sess. 24. & Bullæ Pii V. prætextu illicitæ promissionis (seu solutionis) per N. provisum à Sede Apostolica non factæ, possessionem Canonicatus obtenti, tradere tenuit, & remoratur. Datum, &c.

N. Vic. Gen. N.

Loco ✱ Sigilli.

N. Aduarius.

S U M M A R I U M.

1 Episcopus ex officio procedit contra transgressores Bullæ Pii V. 104. 2 Possessio Canonicatus debet capi capitulariter. 3 Effectus attenditur, non modus. 4 Datur formula Citationis exequendæ contra Capitulum, vel universitatem, & n. 5. 6 Citatio faciendæ contra populum, qui certum non habet locum, ubi congregari soleat, fit per affixionem ad valvas Ecclesiæ, in qua solet convenire. 7 Requisitio pro convocando Capitulo, seu Concilio Universitatis, quomodo fit faciendæ ostenditur. 8 Verba in materia pœnali, intelligenda sunt cum effectu. 9 Consuetudo, seu statutum, quæ, seu quocavetur, quod provisum de Beneficio, vel Canonicatu, aliquid solvant pro pio usu, aut Ecclesiæ fabricæ, vel suppellectilibus Sacristiæ te-	net, & servanda sunt, & n. 10. 11. 12 Non valet Consuetudo, ut noviter recepti, solvant prandium. 13 Valida sunt statuta, quibus disponitur ut noviter recepti non participant, nisi per aliquod temporis spatium gratis inserviant. 14 Pro receptione, & admissione ad Religionem, nihil recipi debet. 15 Expensæ, quæ fiunt tempore professionis, debent taxari ab Episcopo. 16 Dos pro receptione Monialium licitè solvitur. 17 In Religione Virorum, an pro receptione, & admissione, aliquid licitè recipi possit, ostenditur, & n. 18. 19. & 20. Canones, qui simoniam vetant, per non usum abrogari non possunt dict. num. 20. 21 Capitulum non potest excommunicari, sed debet interdici. Contraveniens Bullæ Pii V. la 104. interdictum incurrit ibi. 22 Episcopus dict. Bullæ transgressor, & Por-

Pontificalibus est ipso jure suspensus, potest tamen missam privatam celebrare.

- 23 Si autem esset ab ingressu Ecclesie, interdicius, in Ecclesia nullum actum ordinis potest exercere.
- 24 Episcopus suspensus, si populum solemniter benediceret, feret irregularis.

ADNOTATIONES.

- 1 **A**TTENTA COMPARITIONE. Hoc dicitur in formula ad exprimendum casum minus dubitabilem: ceterum non solum ad partis instantiam, sed ex officio Ordinarius, tam in Visitatione, quam extra, actiones prohibita in Bulla, ne fiant curare, & providere debet, & contravenientes admonere, & si statuta, aut Consuetudinem contrariam abolere detrectent, in censuras incurfos denunciare.
- 2 **A**Capitulo, & Canonicis. Impedimentum retardans possessionem factio Capituli, & Canonicorum, diceretur probatum, quoties Canonici moniti, nollent, aut refugerent actui possessionis capiende, interesse: nam cum de necessitate possessio Canonicatus sit capienda Capitulariter, etiamsi in literis adsit claustra, ut provisus possit propria auctoritate capere possessionem (quæ solum operatur, ut possit illam capere absque ministerio Judicis, non autem excludit consensum Capituli) ex traditis à Paris de resignat. benef. lib. 6. quæst. 5. num. 32. Card. de Luc. de benef. in summ. num. 274. ex eorum absentia data opera causata, resultat idem effectus, ac si factio violento possessioni resisterent, qui effectus ad incurrendam censuram attenditur, & non modus, Barbosa. axiom. 80. num. 5. Donat. prax. rer. regular. tom. 2. par. 1. tract. 1. q. 26. num. 6.
- 3 **V**isa monitione contra Capitulum exequenda ante denunciationem Interdicti contra Capitulum, poterit sic concipi -- Citetur, & moneatur Capitulum Cathedralis N. ad comparandum per suum legitimum Procuratorem prima die juridica, ad dicendum causam quare non debeat declarari, ipsum incurrisse, & subiectum esse, & existere in Monacel. Formul. Pars III.

terdictio Ecclesiastica comminato, & contento in Bulla Pii V. quæ incipit. Durum nimis: ob illicitam petitionem relaxationis fructuum (seu solutionis talis summe) factam N. proviso Apostolico, & retardationem possessionis Canonicatus per eum obtenti, contra prohibitionem expressam dict. Constitutionis, alias videndum die immediatè sequenti, se interdictum denunciari, Cedulones relaxari, & publicè affigi, eo amplius non monito &c.

Hæc citatio, seu monitio, exequi debet 5 dum Canonici sunt capitulariter congregati, & ad hunc effectum Ordinarius mandabit ei, qui habet jus convocandi Capitulum, ut ipsum convocet, qui si noluerit illud congregare habebitur pro citato per affixionem citationis in loco ubi Capitulum solet congregari: vel si dum Canonici sunt congregati, claudatur porta Nuncio, ut ingredi nequeat, citatio affigi poterit in valvis ejusdem loci: vel poterit Capitulum citari in persona Syndici, vel Æconomi, vel procuratoris, ut docet glos. communiter recepta in cap. si capitulo ver. factam de concess. præb. in 6. Ricc. collect. 3040. Rot. coram Cavaler. decis. 310. n. 2. Pac. Jord. elucubr. tom. 3. lib. 14. tit. 1. nu. 90. & 91. Sabell. in summ. div. tract. 5. Citatio num. 27. ubi alios cumulat. Et hæc praxis servanda quoque erit, quoties citanda sit Universitas, sive aliud Collegium, Pignatell. conf. 17. num. 2. & 3. tom. 7. Zual. ad Stat. Favent. tom. 1. lib. 3. rubr. 1. num. 23. & 24. Adden. ad Greg. decis. ult. lit. B. si verò citandus esset populus, qui non habet certum locum ubi congregari soleat, sufficiens erit citatio per proclama, aut per affixionem ad valvas Ecclesie, in qua populus solet convenire ad audiendam missam, Rot. coram Cavaler. dec. 408. num. 1.

7 Requisite autem faciende pro convocatione Capituli, seu Concilii Universitatis ei, qui habet jus convocandi, si erit concipienda -- Citatur, & requiritur N. ad congregandum, & congregari faciendum pro die Capitulum Cathedralis, ut moris est in loco solito (sive Concilium Universitatis) in quo citari possit juridicè pro justitia administranda, alias habebitur pro citato per affixionem in loco, seu

seu valvis loci Capituli (seu Concilii) istan-
te, &c.

- 8 Ob dictam illicitam solutionis petitionem, & possessionis Canonicatus retardationem. Licet in Bulla istæ duæ actiones scilicet petere, & exigere, disjunctivè ponantur ibi — dulctaria, vel alia quomodocunque petant, vel exigant: adhuc cessione, solutione, vel traditione non secuta, videtur, quod Capitulum hanc censuram non incurrat, etiamsi petierit: quia verba in materia pœnali intelligenda sunt cum effectu, ut hanc Bullam ponderando, tenet Bonacc. de simon. disp. 1. q. 7. §. 3. n. 3. & in terminis censurarum, Sperell. decis. 20. n. 15. & 16. & Simoniz conventionalis, Donat. prax. rer. regul. tom. 2. tract. 1. q. 26. per tot. Corrad. prax. disp. lib. 5. c. 9. n. 6. Paris. de confid. q. 1. n. 142.
- 9 Non autem omnis petitio, & solutio, quæ fit à Capitulis, & provisus est illicita: quoniam plures sunt casus, in quibus dispositio hujus Bullæ non intrat: non enim compræhendit Consuetudines, & statuta, quibus disponitur, quod ab obtinentibus Beneficia, & Canonicatus in Cathedralibus, & Collegiatis Ecclesiis solvatur, & exigatur aliquid, quod non in ipsorum exigentium utilitatem, nec pro ingressu, & admissione accipiatur, sed in aliquos pios usus convertatur: hoc etenim nullam avaritiz, seu simoniz suspicionem habet, sed potius laudabile est, ut tradunt Paris. de confid. quæst. 38. n. 28. Monet. de distrib. part. 2. quæst. 18. n. 54. & 55. Ricc. in prax. par. 1. resol. 499. n. 6. Bonaccin. de simon. disput. 1. quæst. 7. §. 3. num. 5. Barb. supra Concil. d. cap. 14. sess. 24. num. 6. & de Canonic. cap. 15. num. 29. Card. de Luc. de Canonic. disc. 10. nu. 10. & disc. 29. n. 7.
- 10 Et hinc est, quod valet statutum, sive Constitutio facta per Capitulum auctoritate Episcopi, quod provisus de Canonicatibus, Beneficiis, vel Præbendis in Cathedrali, solvant certam quantitatem que integrè cedat pro fabrica Ecclesiæ, nihil tamen detur Notariis, Campanariis, & aliis Ministris, & officialibus. Leo thes. for. Eccles. part. 3. cap. 1. num. 4. Ricc. in prax. dist. resol. 499. num. 8. ver. pro cuius. Gallemart. collect. in Concil. Trid. d. c. 14.

sess. 24. num. 2. ver. valet Constitutio. Barbol. loco cit. num. 11.

Item valet Statutum, sive Consuetudo, quod noviter receptus, solvat tot pro Planetis, & aliis suppellectilibus sacris Sacristiæ, Graff. dec. aur. par. 1. lib. 2. c. 96. num. 49. Tondut. quæst. benef. tom. 1. cap. 47. n. 5. 6. & 7. quia hoc dicitur factum in favorem cultus Divini, Pignatell. consul. 158. n. 10. & 11. tom. 1. Et hanc consuetudinem tolerandam esse censuit Sac. Cong. Episc. Regul. in Ecclesia Matrice receptitia Terræ Padulis Caputaquen. Diœcesis die 27. Martii 1692. referente clar. mem. Card. meo Petruccio.

Non tamen tenet, neque servanda est consuetudo, qua introductum sit, quod Canonici, sive alii Presbyteri de Ecclesia, prandium habere debeant, ut monet Graff. dict. cap. 96. dict. num. 49. his verbis — Verum circa consuetudinem introductam à Clericis inter se ipsos, hæc constituenta est conclusio. Non valet consuetudo, qua Clerici aliquid à Clericis exigunt, spectans ad repletionem ventris, vel propriam utilitatem, de simon. cap. sicut. Hinc inquit text. in cap. Jacobus eod. tit. quod prætextu Consuetudinis non potest exigi prandium à Canonico de novo recepto: verum bene recipi posses consuetudo, ut peteretur planeta, vel Casula, vel aliquid spectans ad Divinum cultum, vel fabricam Ecclesiæ. Et idè Sac. Cong. Episc. in d. Caputaq; in responsione ad tertium dubium, talem consuetudinem abolendam esse respondit.

Item licita, & valida sunt statuta Ecclesiarum Cathedralium, Collegiatarum & Receptitiarum, quæ mandant, & disponunt; quod noviter recepti, provisus, & aggregiati, antequam de Massa communi participent, per aliquod temporis spatium gratis Ecclesiæ inservire debeant, vel quod fructus primi anni, sint hæredis Canonici defuncti; quia hujusmodi statuta, nec sub Decreto Concilii nec sub Bulla Pii V. compræhenduntur, Garz. de benef. par. 11. cap. 5. num. 138. Barbol. d. canonic. cap. 23. num. 7. & supra Concil. d. c. 14. num. 4. Gallemart. eod. loco n. 4. Pignatell. consul. 30. n. 10. to. 3. & pluries declaravit S. Cong. Conc. ut testantur Garz. & Pignatell. & recenter in Andrien. 5. Mali

Martii 1696. & 20. Decembr. & 8. Augusti
1699.

- 14 An autem, quæ hic dicuntur de Canonici, Beneficiatis, & Præbendatis Collegiarum Ecclesiarum Sæcularium, habeant locum in Monasteriis, Collegiis, & Ecclesiis Conventualibus Regularium, adeo ut hi exigentes aliquam summam in admissione, & receptione Novitiorum, dicantur illicitè recipere, & simoniam committere? Respondetur, quod de hoc sunt text. *in c. non satis, in c. veniens, & cap. quoniam de simon.* in quibus prohibetur expressè ne aliquid recipiatur, aut exigatur temporale, tam pro ingressu ad probationem, & susceptionem habitus, quam pro ipsa professione, quia cum sint actus, qui ordinantur ad salutem animæ & perfectionem charitatis, sunt invendibiles, & pecunia sine simonia recipi non potest: Quod verò attinet ad abusus illos, qui ex consuetudine sunt circa apparatus, & sumptus conviviorum, in susceptione habitus, & professione Regularium utriusque sexus, & alia dona, quæ cum exactione, seu pacto expresso, vel tacito, quasi extorquentur à Regularibus, tanquam corruptela sub pœna excommunicationis quo ad personas particulares, & suspensionis quo ad Capicula reprobatur talis Consuetudo *in Extravag. 1. de simon. nisi liberaliter, & spontè dentur.* Ideoque expensæ, quæ in professione sunt necessariae debent taxari ab Episcopo, ut talis corruptela removeatur Gavant. *in Manual. verb. Monial. professio n. 25. Don. prax. regul. tom. 4. tr. 12. qu. 21. n. 3. & iterum dicam infra.*
- 15 Verùm Consuetudo, quæ in Monialium dotibus jam obtinuit, damnari non potest, tum quia non exigitur temporale pro spirituali, tanquam pretium, sed solum requiritur tanquam conditio, ut dotem Moniales secum deferant pro earum necessaria sustentatione: ne Monasteria accessu novarum personarum graventur, tum quia talis Consuetudo Decretis, & Apostolicis Constitutionibus expressè approbata reperitur, ut jam dixi *to. 1. tit. 11. ad form. 7. n. 10. & 11.*
- 17 In Religionibus autem Virorum, licet probabilis sit nonnullorum DD. opinio, quod ubi adest Consuetudo, & Monaste-

rium sit inops non solum possit recipi id, quod pro victu, & vestitu necessarium est tempore probationis, & quod merè voluntariè, & spontè offertur à volentibus ingredi religionem, sed etiam de eo pacifici tempore professionis titulo necessariae sustentationis, & indigentiae Monasterii, quos refert, & sequitur Pirhing. *in jus can. lib. 5. tit. 3. n. 59. & 60.* nihilominus de hac opinione in praxi valdè est dubitandum: quia canones suprà allegati indifferenter prohibent aliquid exigi etiam 18 pretextu paupertatis, ut habetur in *d. c. quoniam de simon.* & pactioes fieri ut in *d. cap. non satis,* & in citata *Extravag. de simon.* & D. Th. quem pro se allegat Pirhing. 2. 2. q. 100. ad 4. admittit quidem, quod possit recipi aliquid pro victu personæ recipiendæ, si Monasterium sit tenue, sed negat quod sit licitum recipere, vel dare ex pacto pro receptione, & ingressu.

Nec dici potest, quod id, quod recipitur, non recipiatur pro pretio admissionis, sed pro indigentia: quia ut dicatur pactio illicita saltem præsumptiva, sufficit quod fiat occasione admissionis: ideoque recedere non debemus à juris dispositione, pro ut in his præcis terminis respondit *Sacr. Congr. Concilii in Laodien.* in qua cum PP. Carmelitani Leodii dubium proposuissent; & declarari institissent --- *An in receptione Novitiorum licitum sit, exigere ab eis, vel eorum Consanguineis aliquam summam ultra mensuram alimentorum, etiam titulo elemosynæ, & à spontè dantibus,* *Sacr. Congreg. die 9. Febr. 1697.* dubio in plena Congregatione proposito, respondit -- *servetur dispositio juris* -- de qua resolutione nefas est dubitare, quia illam habeo subscriptam manu Em. olim D. Mei Cardin. Petrucci, tunc temporis unus ex Judicibus illius sapientissimi Tribunalis. Quæ pro- 20 pter quia in hac materia debemus tutiorem viam capere, ne detur occasio scandalii, Regulares ab hujusmodi pactioibus debent abstinere, & de his, quæ Concil. Trid. concedit contenti esse, non enim in jure subsistit, quod canonibus prædictis possit per contrariam consuetudinem derogari, quia jura labem simoniacam ventantia, cum sint juri Divino conformia, per non usum tolli non possunt, ut adverte-

- tit Paris. *de confident. q. 38. n. 33. Navar. conf. 1. n. 6. de simon.*
- 21 Et Ecclesiastico interdicto subiectum denunciamus. Ob causam expressam hic in formula, Capitulum declaratur suppositum interdicto, quia excommunicari non potest, licet personæ Capituli particulares excommunicationem Papæ reservatam inciderint, Paris. *de refig. lib. 5. q. 6. n. 210. Sayr. de censur. lib. 1. c. 8. n. 20. & 21. quod quidem interdictum æquiparatur suspensioni, cujus relaxatio excepto mortis articulo, Pontifici reservata est, ut in d. Bulla cavetur expressè, & advertunt Leo thes. for. Eccles. par. 3. c. 1. n. 5. Galle-mart. collect. in Cons. Trid. d. c. 14. sess. 24. de ref. n. 4. ideòque tamdiù à celebratione divinorum abstinere debet, donec restitutionem à Romano Pontifice meruerit obtinere, aliàs enim interdictum non servantur Canonici, & Capitulares, efficerentur irregulares à solo. Papa dispensandi, Paris. loco citato n. 211. & seqq.*
- 22 Episcopus verò si d. Constitutionis fuerit transgressor, à Pontificalibus est ipso jure suspensus: qua suspensione durante licet Pontificalia exercere non possit: tamen absque incurfu irregularitatis potest celebrare missam, saltem privatim: de solemnibus enim dubium est, Sayr. *de censur. lib. 4. c. 16. à n. 26. cum seqq.* ubi plenè quæstionem examinat Barb. *in c. 2. n. 15. & 16. de offic. & potest. jud. deleg. in 6. ibique Passerin. n. 15.* cum autem Episcopus ab ingressu Ecclesiæ interdictus est: non potest interdicto durante in Ecclesia celebrare, neque privatim, nec Sacramenta ministrare, nec aliquem in ea Sacri Ordinis actum exercere, nec audire divina officia, nec psallere, nec orare, nec sepeliri si interim moritur: sed solum extra Ecclesiam privatim poterit celebrare, Sayr. *de censur. lib. 5. cap. 9. num. 21. & 22. Passerin. loco cit. num. 13.* Si autem esset suspensus, & solemniter populum benediceret per hæc verba -- *fit nomen Domini benedictum* irregularitatem incurreret. Sayr. *de censur. lib. 4. c. 16. n. 16.*

De Irregularitate in particulari.

§. U N I C O.

De Irregularitate contenta in cap. de cætero 11. de homicid.

Quamquam dispositio hujus text. & aliorum antiquorum canonum, idest, *c. sicut Sacerdotes 2. quest. 7. c. nullus clericus il 2. c. his a quibus 23. qu. 8.* sit moderata, & hodiè possint Clerici in judicio laicos malefactores pro injuriis sibi illatis accusare, & accusationem prosequi, cum preestimatione tamen, citrà pœnam sanguinis, juxtà permissionem indultam à Bonifacio VIII. in cap. *prælati de homic. in 6.* nihilominus, vel quia dictam protestationem accusando, & querelando omittunt, vel formam debitam ibi præscriptam non servant: sæpè irregularitatem incurrunt. Quare si opus sit illam denunciare v. g. in casu sequenti, Decretum modo hic expresso concipi poterit.

Decretum denunciationis irregularitatis.

F O R M U L A U N I C A.

ATtenta relatione, & juribus exhibitis per nostrum Prom. Fiscalem, ex quibus constat Presbyterum N. querelam criminalem pro delicto mortem, & mutilationem merente in Tribunali sæculari N. contra N. malefactorem exposuisse, nulla servata forma c. prelati de homic. in 6. & prædictum accusatum penam ultimi supplicii, vigore sententiæ Judicis fuisse (vel mutilatum fuisse) declaramus ipsum Presbyterum N. accusatorem, & querelantem irregularitatem incurrisse, & irregularem esse denunciamus, & eidem, & quibus interest hoc nostrum Decretum intimari mandamus.

N. Episcopus (sive Vic. Gen.) N.

N. Actuarius.

S U M M A R I U M.

- 1 Clericus de accusatione criminis porrecta in Tribunali laico, inquiri non debet, nisi constet ex actis.
- 2 Clericus porrigens querelam in Tribunali laico sine protestatione, non fit irregularis, quando crimen mortem, aut mutilationem de jure non meretur.
- 3 Clerici criminaliter accusantes ad vindictam, morte, vel mutilatione querelati sequuta, incurrunt irregularitatem non obstante protestatione, vel si illam omitterent ex oblivione.
- 4 Clerici, ut querelare licite possint, debent accusationem exponere pro se, vel suis, actione civili, & præmissa protestatione, & n. 5.
- 6 Datur forma accusationis, cum protestatione.
- 7 Protestatio debet fieri in scriptis.
- 8 Protestatio est facienda in causis criminalibus, tam in levibus, quam gravibus delictis, & n. 9.
- 10 Non exigitur protestatio, quando querela porrigitur in Tribunali Ecclesiastico.
- 11 Protestatio factenda est etiam à laicis, ut evadant irregularitatem.
- 12 Clericus querelans sine protestatione, si fiat irregularis, antequam declarari, Monacelli Form. Pars III.

- retur à Judice, debet moneri an aliqua possit competere defensio.
- 13 Dammati ad Trivemes, an, & quando evadant irregulares, ostenditur & n. 14.
 - 15 Clerici Sæculares, vel Regulares recurrentes in suis causis ad Judices laicos, quando evadant irregulares, ostenditur, & n. 16.
 - 17 Comitans homicidam, non efficitur irregularis, quando ignoranter facit.
 - 18 Petens veniam, aut absolutionem, non fatetur delictum, sed censetur petere ad cautelam.

A D N O T A T I O N E S.

EX QUIBUS CONSTAT. Antequam Ordinarius ad hanc declaratoriam procedat, debet sibi per exhibitionem Processus, vel ejus copiam authenticam, in quo addit querela nomine Clerici porrecta, de corpore delicti constare: non enim sufficeret, quod de hoc esset diffamatus, vel testes de auditu deponerent: nam hæc indicia ad hunc effectum infirma sunt, ex mox dicendis.

Pro delicto mortem, & mutilationem merente. Hoc exprimitur in formula, ad indicandum, quod querela, sive accusatio, quæ porrigitur à Clerico in foro sæculari contra malefactorem sine

Q 3 pro-

protestatione in iuncta in *d. c. praelatis*, ad effectum incurrendi irregularitatem, debet esse pro delicto qualificato, quod mereatur sententiam sanguinis: nam si querela esset de crimine levi, quod pœnam mortis, vel mutilationis de jure non meretur, omisso protestationis irregularitatem non induceret, etiamsi Iudex excedens limites iustitiæ, accusatum ad mortem, vel mutilationem manus damnaret, vel reus sponte crimen morte dignum fatens, sententiam sanguinis pateretur, ut de communi tradunt Grass. *de effect. clericat. effect. 12. n. 19.* Barb. *in d. c. praelatis de homic. in 6. n. 12.* Passerin. *ibid. num. 6.* Pirhing. *in jus can. lib. 5. tit. 12. n. 110.* Bonaccin. *de irregularit. disp. 7. q. 4. n. 7.*

3 Nulla servata forma, &c. Duplici modo Clerici criminaliter agendo in foro laico irregularitatem (morte, vel mutilatione querelati sequuta) incurere possunt, & de facto incurrunt. Primò, quando agunt directè ad vindictam publicam, seu pœnam accusati, sive tanquam aculatores, sive tanquam testes, licet hoc faciant cum protestatione citrà pœnam sanguinis: quia tunc talis protestatio vana est, & inutilis. Secundò quando omittunt protestationem expressam, licet ex oblivione, ut de primo casu Grass. *d. effect. 12. n. 9.* Pirhing. *loco cit. n. 101.* Raynald. *obser. crim. tom. 1. c. 10. §. 8. n. 86. & 88.* & de secundo, Barb. *in d. c. praelatis n. 9.* Sayr. *de censur. lib. 6. c. 18. n. 3.* Guazzin. *jun. ad def. animar. lib. 2. c. 45. n. 88.* Raynald. *loco citat. num. 84.* Bonacc. *de irregul. disp. 7. q. 4. n. 8.*

4 Ideoque ut sine metu, & periculo irregularitatis valeant malefactores accusare, tria debent concurrere, scilicet, quod querela exponatur pro causa propria; quod iudicium criminis intentetur actione civili, & quod præmittatur protestatio. Dicitur autem causa propria, non solum si offendatur in persona, vel bonis propriis, aut suæ Ecclesiæ: sed etiam si Clericus offendatur in persona, & bonis suorum Conianguineorum, v. gr. Parentum, vel fratrum, pro quibus præmissa protestatione, querelare potest, Ricc. *in prax. tom. 1. resp. ad q. 3. & decis. Cur. Archiep. 136. n. 6.* Passerin. *in d. c. praelatis n. 7.* Raynald. *loco citat. n. 80.*

Secunda conditio scilicet, quod criminale iudicium Clericus non intentet, sed civile, formalitatem tantum actionis importat, quia licet crimen de jure sit puniendum pœna mortis, seu mutilationis in vindictam publicam, & pro communi bono, & accusans hoc sciat, & criminaliter sit agendum contra delinquentem: tamen Clericus denuncians vel accusans non debet hoc intendere, sed actionem de crimine intendere debet, ut civilem, petendo emendam fieri, vel sibi provideri, ut dicitur in *d. c. praelatis*: licet enim offensus remittere debeat rancorem, & odium, non tamen tenetur remittere id, quod pertinet ad sui, & bonorum suorum defensionem & conservationem, neque jus denunciandi, & accusandi apud Iudicem, gloss. *in d. c. praelatis verb. emendam.* Barb. *nu. 11.* Passerin. *n. 12.*

Tertia conditio, quæ est protestatio expressa, post expositam querelam, seu denunciam delicti sic poterit, & debebit impleri. *Peto ideo civiliter coram Dominatione Vestra satisfactionem, & emendam (vel restitutionem) mihi ad N. qui injuriam, & damnum intulit exhiberi, & provideri, ne contra me, vel meos talia de cætero præsumantur, protestorque, me nulla ratione intendere vindictam seu pœnam sanguinis, mutilationem, vel mortem d. accusati, sed injuriæ, & damni illati estimationem.*

Hæc protestatio facta in limine accusationis, seu ante sententiam Iudicis ad evitandam irregularitatem prodest in foro externo, etiamsi fiat animo ficto, desiderando scilicet interne vindictam, ut volunt DD. supra citati: qui etsi dicant etiam, quod non sit necessarium, ut protestatio fiat in scriptis, & quod sufficiat verbali expressa: nihilominus in praxi sequendum est bonum consilium gloss. *in d. c. praelatis verb. protestando*, ubi dicit, quod pro cautela fiat de hoc publica scriptura: & quidem rectè monet, nam cum requiratur certa forma, illam servatam fuisse constare debet in foro externo (quidquid sit in foro animæ) ad hoc, ut Clericus querelas molestari non possit, & hoc approbant quoque Sayr. *de cens. lib. 6. d. cap. 18. n. 6. in fin.* & alii ab eo allegati.

Porrò licet DD. supra allegati in §. Hoc 8

exprimitur, de magis communi firment, quod in delictis levibus dicta protestatio non sit necessaria, ejusque ommissio, querelantem irregularem non faciat: adhuc mihi videtur, quod in omnibus delictis criminalitatem involventibus sit adhibenda: moveorque ad ita sentiendum ex verbis textus ibi -- *Qui de laicis, suis malefactoribus querelam penes secularem Judicem deponentes, petunt emendam sibi fieri, & provideri, ne contra eos talia de cætero presumantur protestando expressè, quod ad vindictam, seu penam sanguinis non intendunt, imputari non debet: quamvis aliàs in tali casu de jure debeat pœna sanguinis irrogari*: hæc inquam verba textus universalis sunt, & implicant casus leves minus dubios, & explicant graves magis dubitabiles, per dictionem illam, *quamvis* Barbol. d. 304. quæ æquipollet dictioni *etiam*, qua utitur gloss. in verb. *prælati* ubi ait -- *sine pœna irregularitatis possunt Clerici de suis malefactoribus conqueri coram Judice, seculari, etiam de criminibus, ex quibus debetur pœna sanguinis expressè protestando quod ad pœnam sanguinis non intendunt, & sic tum ex universalitate verborum textus, tum ex sensu, & explicatione gloss. protestatio adhibenda est, tam in levibus, quam in gravibus delictis, saltem ad cautelam, & sive Clericus sive accusator, sive testis.*

10 Non tamen exigitur, quando querela porrigitur in Tribunali Ecclesiastico, quia Judex Ecclesiasticus non potest procedere ad sententiam mortis, vel mutilationis, etiam si delictum sit valde enorme, ita ut accusatus pœna degradationis sit puniendus, Passerin. in dict. c. *prælati* n. 4. Pirhing. loco supra cit. n. 110.

11 Hanc autem protestationem ad effugiendam irregularitatem debent facere etiam laici: nam hi accusantes de crimine digno morte, vel mutilatione, licet non peccent, tamen sine protestatione irregularitatem incurrunt ex defectu perfectæ lenitatis, ut ajunt Navar. in manual. c. 27. n. 213. in fin. cum aliis, quos referunt, & sequuntur Passerin. loco cit. n. 20. Pirhing. n. 108. Unde non possent ad ordines promoveri, nisi obtinerent dispensationem.

12 Et irregularem esse denunciamus. Denun-

ciatio irregularitatis incurset, facienda est, tam in casu formulæ, quoties eveniat, quam in aliis, in quibus irregularitas est publica, & notoria, & tamen Clericus irregularis, monitus ab Ordinario, non se abstinet ab exercitio ordinum vel alio modo contemnit: est tamen antequam denunciatur citandus, ad dicendum causam quare non debeat irregularis declarari ob talem causam, quando aliqua defensio facti, vel juris potest competere; secus autem quando incurfus est certus, & defensio nulla competit, prout in casu figurato in formula.

Quod exemplificari potest in damnato 13 ad Triremes, qui licet, ut plurimum irregularis evadat: non tamen hoc accidit semper, ideoque, hic non est reputandus, nec denunciandus irregularis, nisi prius fuerit citatus, & auditus. Et quamvis plures DD. velint absolute, quod damnati ad Triremes efficiantur infames, & irregulares, quos refert, & sequitur Ciarlin. *controv. 207. num. 53.* horum tamen opinio non est pacifica, cum contrariam sententiam tueantur Ricc. *decis. 119. part. 1.* Pac. Jord. *elucubr. tom. 2. lib. 10. tit. 21. n. 85.* & quatenus verior esset, non est recipienda, nisi unum de duobus concurrat, videlicet: vel quod damnatus ad Triremes actu remigaverit, juxta Decretum Sacr. Congreg. S. Officii emanatum anno 1635. tempore Urbani VII. quo statuitur, quod Presbyteri tam sæculares, quam irregulares damnati ad Triremes, si actu Remiges fuerint non habilitentur ad exercitium Ordinum, quod per extensum refert Nicol. *lucubr. can. lib. 5. tit. 12. §. 13.* vel quod delictum, pro quo damnatus fuit, de jure infamiam habeat annexam, aliàs enim hoc genus pœnæ, non irrogat infamiam, nisi causa eam gignens præcedat, prout prædictas pugnantes opiniones conciliando, late firmat Raynad. *observ. crim. addit. ad c. 8. §. 1. n. 45. per tot. post tom. 2. quem allegavi par. 1. tit. 4. ad form. 9. n. 6.*

Et hinc est, quod præcisus his circumstantiis damnatus ad Triremes peracta pœnitentia, seu adimpleta pœna, possit ad exercitium ordinum restitui, vel ad eos etiam Sacros, & ad Dignitates promoveri, absque dispensatione Apostolica ut in *praxi semel servasse testatur* Pac. Jord. *dict.*

num. 85. tum quia infamia facti, quæ inde oritur, non inducit irregularitatem, etiam si damnatus sit infamis ob publicitatem criminis, ut tradunt Garz. de benef. part. 7. cap. 8. num. 64. & duob. seqq. Bonaccin. de irregular. disp. 7. qu. 3. punct. 1. num. 5. & 7. Nicol. lucubr. can. lib. 5. tit. 12. n. 5. *verf. limita tertio*: tum quia per triennalem vitam laudabilem aboletur, & bona fama recuperatur quoad omnia, Barb. de offic. Episc. alleg. 43. num. 23. Pac. Jord. elucubr. 20. 3. lib. 14. tit. 17. num. 111. tum demum, quia in ea Episcopus dispensat, Navar. in manual. cap. 27. num. 204. Gavant. in manual. verb. irregularitas num. 27. Verum est tamen, quod in hoc, Ordinarii arbitrium prudenter adhibendum est, & raro in promovendo.

15 Item exemplificatur in Clericis, tam Sæcularibus, quàm Regularibus, qui in suis causis recurrunt ad Judices, & Principes Sæculares, hi etenim cum excommunicationem contentam in Bulla Censæ incurrant; licet si post recursum exerceant ordinem solemniter, vel missam celebrent: evadant irregulares, prout de Regularibus respondit S. Congr. Immunitatis in una *Ulyssiponen.* 6. Nov. 1688. lib. Decr. Martell. pag. 373. & de Clerico Sæculari in *Alatrina* 29. April. 1704. lib. 3. Dec. Vallem. pag. 576. non sunt tamen reputandi, nec denunciandi irregulares, nisi quando ex eorum recurso sequatur impedimentum jurisdictioni Ecclesiasticæ, executioni mandati Rotalis, vel litterarum apostolicarum; aut alio modo Judex, vel Princeps laicus apponit manus, & auxilium præstat; ut in *d. Alatrina*, in qua Clericus brachium Sæculare obtinuit pro capienda possessione Beneficii: aliàs enim irregularitatem non incurrerent, quia so-

lus affectus recursus, nisi sequatur effectus, non punitur, ad tradita per Card. de Luc. *miscellan. disc.* 17. n. 9.

Item in eo, qui comitatur homicidam 16 nam hic, licet regulariter, irregularitatem incurrat, regula procedit quando comitans, comitatur ad eadem patranda, & paratus est opem ferre, licet postea actu non operetur, nec educat arma, quia ex sola ejus præsentia aggressor fit audacior ad occidendum, & sic dicitur aliquo modo influere in homicidium: non autem quando comitans ignorat homicidam procedere ad occidendum, & alia de causa eum comitatur, & præsens invenitur homicidio; nam tunc, quia illud nec voluit, nec cooperatur extitit, ex sola præsentia, vel ex eo solum, quod non impedivit, non efficitur irregularis, ut tradunt Navar. 17 *consil.* 7. num. 1. & 2. & *consil.* 23. num. 2. de *homic.* Bonaccin. de *irregular. disp.* 7. qu. 4. punct. 8. nu. 36. Pirhing. in *ius can. lib.* 5. tit. 12. n. 41. & 42.

Item exemplificatur in eo, qui non occidit, neque fuit in culpa; sed veniam 18 vel absolutionem, aut dispensationem petit ad cautelam, ex hoc enim non probatur: quod petens veniam, absolutionem, aut dispensationem, sit in culpa, vel excommunicatus, aut irregularis: sed impedimentum habeat, licet si non peteret ad cautelam, sed simpliciter, præsumatur contra petentem, *c. exhibita ibique glos. de homic. Innoc. in cap. 2. de ord. cognit. n. 9.* Graff. *dec. aur. par. 2. lib. 2. c. 19. n. 57. & 58.* Rot. coram Manzaned. *decis.* 148. n. 9. Imò ex eo, quod quis fuit absolutus ab excommunicatione, non probetur fuisse excommunicatum, quia fuit forsitan absolutus ad cautelam, tenet Lazari. *quæst. can. sect. 4. q. 16. n. 16. in fin.*

FORMULARIUM LEGALE PRACTICUM

Fori Ecclesiastici.

PARS TERTIA.

TITULUS IV.

De Censuris in iure latis contra Moniales.

CUM de Censuris, quæ Clericos, & alios Viros Religiosos ligant, supra actum sit, & congruum & coherens est, ut de censuris, & inhabilitatibus, quæ feminis Religiosis honores, & officia præpediunt, videamus; summatim tamen iuxta institutum operis.

De Excommunicatione §. I.

De excommunicat. contenta in Extravag. I.
de simon.

EXCOMMUN. I.

SUMMARIUM.

- 1 Referuntur verba extravag. I. de simon.
- 2 Referuntur interpretationes DD. super intelligentia, & usu d. extravag. & n. 3. 4. & 5.
- 3 Bona Novitiæ volentis profiteri, vel mortuæ antè professionem, sunt restituenda heredi, non obstante contraria consuetudine.

ADNOTATIONES.

AD evitandum simoniæ crimen, quod occasione ingressus in Religionem cum fidelium scandalo, & damno committebatur, Urbano IV. in hac extravag. (pœnis in iure statutis, in suo robore relictis) districtius inhibuit Superioribus Monasteriorum, tam marium, quam mulierum per hæc verba -- ne tam à ma-

ribus, quam à mulieribus volentibus ingredi eorum Religiones, Ecclesias, Monasteria, Prioratus, Domus, seu loca, in eorundem personarum receptione, aut antè vel post illam, quoscunque passus, prandia, seu cenas, pecunias, jocalia, aut res alias, etiam ad usum Ecclesiasticum, seu quemvis pium alium usum deputata, vel deputanda, directè, vel indirectè petere, vel exigere quoquomodo præsumant, &c. Illa dumtaxat, quæ personæ ipsæ ingredientibus purè, & spontè, & plena liberalitate omnique pactione cessante dare, vel offerre Ecclesiis, Monasteriis, Prioratibus, & domibus hujusmodi voluerint, cum gratiarum actione licitè recepturi. Nos enim qui secus egerint, si sint singulares personæ, tam dantes, quam accipientes hujusmodi, excommunicationis, si Capitulum, vel Conventus fuerit, suspensionis sententiis eo ipso decernimus subjacere: à quibus præterquam in mortis articulo, absolvi nequeant absque Sedis Apostolicæ licentia speciali. Hæc ibi.

In interpretanda Constitutione hac, si essent attendenda DD. modernorum dicta, hodie otiosa penitus redderetur: plures enim eorum dicunt, quod recipientes pro sustentatione ingressuri non incur-

rant,

rant censuram, & hos refert, & sequitur Bonac. de excomm. in particular. disput. 2. punct. 29. num. 4. alii autem dicunt, quod talis opinio potest salvari, quando Monasterium est inops, prout vidimus supra in tit. de interd. form. ult. alii dicunt, quod ad incurrendam hanc censuram, requiritur, ut datio, vel receptio fiat ex pacto pro ingressu in Religionem; quos sequitur Pelizar. de monial. cap. 8. num. 17. & tamen ex verbis extrav. supra recitatis hoc non percipitur: quia Pontifex non dicitur pro earundem personarum receptione, prout necessarium esset, quod diceret, ad inducendam hanc causam finalem, sed dicit, quod nihil illorum, quæ ibi expressa fuerunt recipiatur -- in earundem personarum receptione: ex qua dictione inducitur, & indicatur tempus, & occasio potius, quàm causa finalis: adeo ut mens Legislatoris fuerit, quod nullo modo ex pacto, recipi possint prandia, dona, & jocalia occasione ingressus in Religionem, quamvis non reciperentur pro illius pretio, ut patet ad sensum: aliàs enim inutilis prorsus fuisset provisio extravagantis, & nihil amplius disponderet, quod jus commune disponit, tot. tit. de simon. alii dicunt quod censura non incurratur, nisi sequatur professio recepti, seu receptæ, & hos sequitur cum Bonaccin. Barb. in hac extravag. n. 3. & tamen Pontifex actum completum professionis non contemplavit, sed receptionis, ut patet ibi -- in earundem personarum receptione, aut ante, vel post illam, & sic ad incurrendam hanc censuram sufficit, quod dona, & alia supra prohibita fuerint data, & recepta tempore ingressus, & acceptionis, & receptionis, qui est actus sub censura prohibitus, & in ea consummatus, ut ipse Bonacc. sic contrarius dixit in censur. bull. Cene disp. 2. q. 2. pun. 4. n. 3. nec expectatur professio recepti, cum Censura hæc non maneat in suspenso, prout maneret cum absurdo, si assertum Barbofæ, & Bonaccinæ verum esset.

4 Alii demum laxiores ajunt, quod hæc Extravag. vel non fuit usu recepta, vel in desuetudinem abiit, & hos referunt; sed non sequuntur Bonacc. primo loco cit. & Donat. prax. rer. regul. tom. 4. tract. 12. q. 21. num. 1. quod est assertum erroneum,

& prorsus insubsistens: quia cum reperitur inserta in Sexto Decretalium, & solemniter publicata, habet vim legis, & sententia contra eam lata est ipso jure nulla, ut advertit Medic. tom. 1. tit. de legib. & stat. part. 1. quest. 3. num. 20. imò cum in Constit. 40. Alexandri Papæ VII. & in Edictis Innoc. XI. anno 1676. & 1684. & Innoc. XII. anno 1692. in Urbe publicatis, prohibeantur expressè monialibus ea omnia, quæ continentur in hac extravagante, sub pœnis privationum officiorum, vocis activæ, & passivæ ipso facto incurrendis, videtur tacite innovata.

Quare Ordinarii locorum in eorum Diecesibus, curare debet exemplo Episcopi Urbis, & Orbis, quod moniales, servant dispositionem hujus extravagantis, & ad tollendos abusus, & removenda illicita, quæ turpe lucrum sapiunt, & modestiæ religiosæ adversantur, ipsi taxent expensas, quæ necessariæ sunt in receptione habitus, & tempore professionis, prout monent Gavant. in verb. monialium professio n. 25. Tambur. de jure Abbatiss. disp. 6. quest. 1. num. 3. Donat. prax. rer. regul. tom. 4. tr. 12. d. quest. 21. num. 3. & ita cessabunt scandala, & pericula incurfus censurarum.

Item quod in casu egressus alicujus Novitiæ nolentis profiteri, vel intra annum probationis decedentis, bona omnia, quæ tempore ingressus detulit, seu Dotem jam solutam sub pœna anathematis hæredibus Novitiæ restituantur, ut Concil. Trid. jubet cap. 16. sess. 25. de regul. non obstante consuetudine, seu usu contrario non restituendi ut Sac. Congr. Concilii respondit Episcopo Eugubino 26. Nov. 1650. lib. decif. 19. pag. 94.

De excommunic. contenta in Clement. attendentes de stat. monac.

E X C O M . I I .

S U M M A R I U M .

- 1 Referuntur verba Clementinæ attendentes de stat. monac.
- 2 Moniales impediens munus Visitatio-

- tionis, excommunicationem ipso jure incurrunt.
- 3 Intellige si prius fuerint monitæ ut desisterent.
 - 4 Datur formula monitionis, & num. 5.
 - 6 Moniales non desistentes ab impedimento, non sunt excommunicandæ collectivè, sed nominatim, cum clausula hic data.
 - 7 Si omnes Moniales sint culpabiles, quomodo sint denunciandæ, ostenditur.

ADNOTATIONES.

DE hac censura aliqua dicta sunt supra in tit. de excom. ad form. 37. §. Si autem ageretur: hic autem ibi prætermissa addenda erunt. Textus igitur in §. Ultimo hæc habet -- si qui vero Visitatores ipsos (idest Monialium) in præmissis impedire præsumperint, seu aliquo præmissorum, nisi moniti respiciant, ipso facto excommunicationis sententia se noverint incurfos, privilegiis, statutis, & consue-

tudinibus quibuslibet in contrarium maximè valituris.

Ex hac generali textus locutione, non tantum Viri cujuscunque conditionis Visitatores impediunt, sed & ipsæ moniales comprehenduntur, & pænæ excommunicationis, si Visitorum munus impediunt subjiciuntur, ut tradunt communiter, Bonaccin. de censur. in partic. disp. 2. quæst. 2. punct. 4. num. 8. Barb. in dict. Clem. attendentes num. 6. Pelizar. de monial. c. 8. n. 29. Tambur. de jur. Abbatiss. disp. 14. quæst. 8. n. 4.

Et licet hæc censura sit latæ sententiæ, non tamen incurritur, statim ac fuerit oppositum Visitationi impedimentum: sed requiritur, quod Visitor prius moneatur impediens, ut desistant ab impedimento, qui si non desistant statim incurrunt, glos. in dict. clem. verb. impedire Navar. in manual. cap. 27. num. 140. Bonac. loco cit. num. 4. Pelizar. de monial. cap. 10. qu. 11. num. 81. Tambur. de jur. Abbatiss. disp. 14. quæst. 8. nu. 3. monitio autem sic poterit concipi.

FORMULA MONITIONIS.

Moneantur infra scripti in termino peremptorio trium dierum, quorum primus eis assignatur ad desistendum ab impedimento præstito Visitationi Monasterii monialium N. & impedire cessandum: secundus, quatenus ab impedimento non cessent, ad dicendum causam quare declarari, & denunciari non debeant excommunicati: & tertius ad videndum contra se ipsos decerni, & relaxari Cedulones, eis amplius non monitis.

N. Visitor.

N. Actuarius.

Monendi.

N. N.
N. N.
N. N.

Et generaliter omnes alii, qui impedimentum præstiterunt, vel ut daretur, consensum, aut auxilium dederunt.

Si impediens Visitationem, Visitori noti sint, eos moneat judicialiter, & specialiter ut supra: at si certò si non constet, qui sint, sufficit, quod ante declarationem moneat generaliter per affixio-

nem, ut volunt glos. & DD. mox supra citati: si autem impedimentum proveniat ex parte Monialium, & moneri personaliter non sinant, monendæ erunt ad desistendum, & impedire cessandum, generali-

raliter monitione vernacula lingua conce-
pta per affixionem ad Valvas Clausuræ.

6 Et si Visitator, quia Moniales impedi-
re non cessant, cogatur ad declaratoriam
devenire, non debet illas excommunica-
tas declarare collectivè, v. g. dicendo-- de-
clarantur, & denunciantur excommunicate
Moniales Monasterii N. quia si ita declaret,
peccaret in textum c. romana de excom. in
6. ubi sic dicitur -- in Universitatem, vel
Collegium, proferri excommunicationis sen-
tentiam penitus prohibemus: volentes ani-
marum periculum vitare: quod exinde sequi
posset, cum nonnunquam contingeret inno-
xios hujusmodi sententia irretiri: sed in il-
los dumtaxat de Collegio, vel Universitate,
quos culpabiles esse constiterit promulgetur.
Ideoque illas tantum Moniales quas sibi
constiterit esse culpabiles nominatim de-
nunciare debet, ut citatus textus præ-
cipit, & præscribit: at si dubitat ratio-
nabiliter præter nominatim expressas,
adesse alias culpabiles, poterit addere in
declaratoria, & in Cedulone hanc clau-
sulam -- Nec non declarantur, & denun-
ciantur excommunicatæ omnes, & singulæ
aliæ Moniales quæ impedimentum, ut supra
Visitationi nostræ dederunt: vel ut ab aliis
daretur consensum, consilium, & auxilium
prestiturunt, & à Nobis monitæ illud re-
movere, revocare, & mandatis nostris pa-
rere noluerunt; Nam adhibita hac caute-
la, non contingit innocentes de Collegio
excommunicari, ut docet Sayr. de censur.
lib. 1. cap. 8. n. 18.

7 Quod si daretur casus, ut omnes Mo-
niales Monasterii visitandi, essent culpa-
biles, & hoc Visitatori juridicè constaret,
tunc posset fieri denunciatio excommuni-
cationis hoc modo -- declarantur, & de-
nunciantur excommunicatæ Abbatissa, De-
canæ, & omnes aliæ Moniales Monasterii
N. quæ mandatis nostris, imò veriùs Apo-
stolicis rebellaverunt, ut tenent Sayr. de
censur. lib. 1. cap. 8. d. n. 18. in fin. & alii ab
eo allegati.

De excommunicat. contenta in cap. 18.
sess. 25. de regul. Concil. Trid.

EXCOMMUN. III.

SUMMARIUM.

- 1 Moniales, quæ dant suffragium scien-
ter, ut recipiatur Puella, quæ co-
actè suscipit habitum, excommunica-
tionem incurrunt.
- 2 Monialis, quæ auxilium, & favorem
prestitit receptioni Puellæ coactæ,
est ineligibilis ad officium Abbatis-
satus.
- 3 Monialis excommunicata denunciata,
potest communicare cum aliis Mo-
nialibus in necessariis ad communem
usum.
- 4 Monialis diffamata de auxilio, & coo-
peratione, pro receptione puellæ
invitæ, coactæ, potest privari ab
Episcopo ex informata conscientia,
voce activa, & passiva.

ADNOTATIONES.

SUB hac censura, de qua jam vidimus¹
suprà in tit. de excomm. ad form. 33.
comprehenduntur etiam Moniales: quia
non solum anathemati subjiciuntur hi,
qui cogunt Virgines, ad ingressum in
Religionem, vel retrahunt ab illa; sed
etiam alii, qui scienter consilium, auxi-
lium, aut favorem dederunt: ac illi, qui
scientes Virginem non spontè habitum
suscipere, vel professionem emittere con-
sentum, & auctoritatem interposuerunt,
& hoc propriè cadit in moniales, quæ
dant suffragium pro admissione, Tam-
bur. de jur. Abbatiss. disput. 3. quæst. 1.
num. 8. 9. & 10. Pelizar. de Monial. cap. 8.
quæst. 12. n. 20.

Ut autem de actionibus, per quas ta-
lis excommunicatio incurrit, Moniales
sint edoctæ, & de ea ignorantiam allega-
re non valeant, debet Ordinarius uti re-
medio, & cautela à me tradita, 10. 1. tit.
11. ad for. 7. Et si sibi judicialiter constet
aliquam ex Monialibus hanc excommu-
nica-

hicationem incurrisse, poterit illam ad exemplum denunciare Collegio Monialium, quia talis monialis est ineligibilis ad officium Abbatissatus ut dicit Passer. de elect. c. 40. n. 77. & per denunciationem non tollitur Superiorissæ libertas jubendi, nec aliis Monialibus, quin possint cum denunciata (preterquam in Divinis) communicare in necessariis pertinentibus ad communem usum Communitatis, Sayr. de censur. lib. 2. c. 14. num. 18. & 21. At si non juridicè de crimine, sed extrajudicialiter certitudine morali fama loquatur, tunc ex informata conscientia, & vigore facultatis Concilii, de qua supra in tit. de suspens. ad form. 6. eam à voce activa, & passiva suspendet, aliove modo omnino puniat: quia peccatum grave est.

De excommunic. contenta in c. ut periculosa ne cleric. vel monac. in 6.

EXCOMMUN. IV.

SUMMARIUM.

- 1 Referuntur verba c. ut periculosa, ne cleric. vel monac. in 6.
- 2 Omnes Religiosi, tam mares, quam feminæ tenentur assiduè deferre habitum Religionis.
- 3 Religiosus, vel Religiosa deponens habitum intra claustra, licet peccet, non tamen excommunicationem incurrit.
- 4 Religiosus, qui deponit habitum, ut ludat, fugiat, vel exeat à Claustro ad malum finem, vel illum occultat, an, & quando censuram textus incurrat, ostenditur.
- 5 Religiosus, qui habet indultum transseundi ad aliam Religionem, non potest transire ad laxiorem.
- 6 Superior Regularium, non potest concedere licentiam, ut Religiosus, habitum dimittat, vel occultè deferat.
- 7 Ordinarii locorum, non debent concedere licentiam Monialibus, ut recreationis gratia, habitum deponant professionis.

ADNOTATIONES.

IN hoc textu sic dicitur --- *Ut periculosa Religiosi evagandi materia subtrahatur distinctius inbibemus, ne de cætero aliquis quancumque Religionem tacitè, vel expressè professus, in scholis, vel alibi temere habitum Religionis suæ dimittat, &c. Si quis autem horum temerarius violator extiterit, excommunicationis incurrat sententiam ipso facto.*

Sub hac textus dispositione, & censura, comprehenduntur omnes Religiosi, sive Viri, sive feminæ, qui emiserunt tria vota substantialia in aliqua Religione approbata, ut inquit Passerin. de stat. hom. tom. 3. q. 189. art. 8. inspect. 3. n. 320. Religiosus enim professus, tenetur portare assidue habitum suæ professionis, & præsertim monialis, ut cavetur expressè in c. Sanctimonialis 24. dist. 23. & inc. vidua 20. q. 1. Don. prax. rer. reg. to. 1. p. 2. tr. 6. q. 5.

Ad hanc autem censuram incurrendam, non sufficit quælibet habitus dimissio, sed requiritur, quod sit temeraria, hoc est sine rationabili causa, & apta ad periculosè vagandum extrà Claustra, ut ex relatis verbis textus percipitur, & advertit quoque Donat. loco mox citato qu. 6. & 9. Et hinc est, quod Religiosus, seu Religiosa, qui vel quæ habitum Religionis intrà Claustra dimittit, etiam sine rationabili causa, licet peccet, aut graviter, aut leviter, juxta facti circumstantias, non possit juxta statuta Ordinis puniri, non tamen excommunicationem incurrit, quia cessat periculum vagationis: Donat. loco cit. q. 9. Passerin. de stat. hom. tom. 3. d. qu. 189. d. art. 8. insp. 3. n. 323.

Excusatur ulterius Religiosus Vir ab incurfu hujus censuræ, si habitum dimittat ut saltet, aut ludat, vel ad majorem delectationem in malo ad breve tempus, item si dimittit habitum, ut fugiat & recurrat ad Superiorem, quando est gravatus injustè: non tamen excusaretur si dimitteret habitum religionis, & alium assumeret, ut posset occultè à Claustro egredi ad malum finem, etiamsi esset ad breve tempus, quia talis dimissio est apta ad pessime vagandum: vel si non dimitteret,

zeret, temerè occultaret: nam licet occultatio physicè non sit dimissio habitus, tamen moraliter, & æquivalenter, & quantum ad effectum, quem lex prohibet, idem sunt habitum occultare, & dimittere, ut hæc probat *Passerin.* fuso calamo de more, loco citato n. 342. 348. & *seqq.* Qui autem haberet Indultum transeundi ad aliam Religionem, non posset habitum primæ Religionis dimittere, & transire ad laxiorem contrà dispositionem Concilii c. 19. *sess.* 25. aliàs ad hanc transiens nulliter faceret, ut censuit, *S. Cong. Concilii in Cajetana* 24. Martii. 1703.

6 Quare est notandum, quod cum habitus dimissio secundum se, & ex genere suo sit prohibita de jure, Superior Religionis, non potest directè dare licentiam Religiosis dimittendi habitum extrà Monasterium, quia Prælati inferior Papa in jure communi non dispensat, *Passerin.* *ibid.* num. 358: imò *Concil. Trid.* c. 19. *sess.* 25. de regulari prohibet expressè, nè detur licentia cuiquam Regulari occultè ferendi habitum Religionis.

7 Et ex his quoque infertur, quod locorum Ordinarii, aliivè Prælati Regulares, non debent dare licentiam explicitam Monialibus subjectis, tempore bacchanalium dimittendi recreationis prætextu habitum Religiosum, & assumendi alium sæcularem præsertim Virilem, ut *S. Congreg. Episc. rescripsit Episcopo Ferrarisen.* 27. Aprilis 1604. licet enim aliquando tolerari possit, quod intrà Clausuram representetur aliqua Historia Sacra, & quod Moniales in ea agant personam fictam: hæc tamen permitti debent rarò, & conniventer, non tamen approbatione speciali, & individua, prout dixi de licentia deferendi scloppum venatorium respectu ad Clericos.

De excommunicat. contenta in Clem. 1. de sent. excom.

EXCOMM. V.

DE hac censura, quæ afficit etiam moniales interdictum violantes, ut dicit *Pelizar. de monial.* c. 8. qu. 14. nu. 22. actum fuit suprà in tit. de excom. ad form.

42. ideoque applicando activa passivis, ad ibi dicta recurrere.

De excommunicat. contenta in Extravag. Pauli II. Ambitosæ de reb. Eccles. non alienand.

EXCOMMUN. VI.

SUMMARIUM.

- 1 Referuntur verba Extravag. ambitiosæ de reb. Eccles. non alien.
- 2 Censura Extravag. ambitiosæ, non effugitur prætextu non usus.
- 3 Dicitur. Si quis masculinum, & femininum genus comprehendit.
- 4 Quæ dicuntur de Monachis, intelliguntur etiam de Monialibus, ubi materia eque convenit Mulieribus Religiosis.
- 5 Moniales subsunt pœnis latis jure communi contrà Regulares, aut Ecclesiasticos, nisi expressè exceptantur.

ADNOTATIONES.

Censura excommunicat. contenta in hac extravag. fertur his verbis -- Si quis autem contra hujus nostræ prohibitionis seriem de bonis, & rebus eisdem (idest Ecclesiarum, & Monasteriorum) quicquam alienare præsumpserit, alienatio, hypothecca, concessio, locatio, conductio, & infeudatio hujusmodi, nullius omnino sint roboris, vel momenti: & tam qui alienat, quam is, qui alienatas res, & bona prædicta receperit, sententiam excommunicationis incurrat.

De hac egi *par. 2. tit. 14. ad form. 4.* ubi probatum remanet, quod ab illius incursum non excusat prætextus non usus extravagantis, & quod in praxi non absolvitur, nisi à Sede Apostolica, quamvis non sit reservata: quia hodiè alienantes non solum incurrunt hanc excommunicationem sed etiam aliam contentam in c. 11. *sess.* 22. de *ref. Conc. Trid.* quæ Papæ reservata est.

Hanc autem censuram incurrere etiam Moniales, si bona Monasterii alienent sine beneplacito, non dubitatur, tum quia.

quia dictio illa -- si quis in dispositione legis contenta, masculinum, & femininum sexum comprehendit, Bon. de censur. in commun. disp. 2. q. 4. punct. 2. n. 3. Gaball. ad Constit. Egid. lib. 4. c. 55. n. 1. cum aliis pluribus apud Barbol. d. 373. n. 2. etiam si materia sit odiosa, & poenalis, Fagnan. in c. ut filii n. 39. de fil. presbyt. tum quia, quæ dicuntur de monachis, intelligenda sunt etiam de monialibus, ubi materia æquæ convenit mulieribus Religiosis, Fagnan. loc. cit. n. 40. & 41. Peliz. de monial. d. cap. 8. q. 18. n. 17. Nicol. lucubr. civil. lib. 3. tit. 1. nu. 88. tum demum quia Moniales subfunt poenis indefinitè latis jure communi contra Regulares, aut Ecclesiasticos, nisi expressè excipiantur, ut tradunt Graff. consil. 22. n. 2. 3. 4. de sent. excomm. part. 1. ubi in specie de poena excommunicationis, & aliis quos refert, & sequitur Pelizar. d. c. 8. n. 1. & 2. Ideoque nè Abbatisæ, & Capitula Monialium de hac censura ignorantiam allegare valeant, erunt in Synodo admonenda.

De excommunicat. ferenda contenta in c. secundum instituta ne cler. vel monac.

EXCOM. VII.

SUMMARIUM.

- 1 Moniales subduntur poenis contra Negociatores jure communi inflis.
- 2 Datur formula monitionis faciendæ contra Moniales Negociatrices.
- 3 Clerici, & Religiosi non solum per se ipsos negociari prohibentur, sed etiam per alios.
- 4 Moniales Negociatrices, suaviter ad bonam frugem reduci debent, & ubi charitas non prodest, poenis coercendæ sunt.
- 5 Clerici, & Moniales Moniti in Synodo ut cessent, & abstineant ab illicitis negotiationibus, si non pereant, possunt puniri poena comminata absque alia monitione.
- 6 Ignorantia Constitutionis Synodalis in loco ubi fuit publicata, non est allegabilis.

ADNOTATIONES.

DE Censuris, & poenis infligendis contra Clericos sæculares, & Regulares Negociatores, & quibus etiam Moniales subjiciuntur: Pelizar. d. c. 8. n. 31. egimus supra in tit. de suspens. ad form. 8. Quare si hæ vacent illicitæ negotiationi, erunt monendæ, prout ibi notavi.

Ad se abstinendum à negotiatione illicita sub poena privationis Veli, nec non vocis activæ, & passivæ, & alii arbitrio, juxta dispositionem Sacrorum Canonum, & si Negociatrix sit Abbatisa, erit admonenda sub poena suspensionis, & depositionis ab Officio. Quod si monitæ ab illicita negotiatione non desistant, erunt gradatim puniendæ, scilicet, primo loco voce, secundo loco velo, & Eucharistia privandæ, & tertio loco etiam excommunicandæ: & hoc non solum quando per se ipsas negociantur; sed etiam quando hoc faciunt per alios, quia Clericis, & Religiosis prohibetur, ut nec per alios possint negociari, ut colligitur ex cap. consequens dist. 88. quem perpendi loco supra citato, & advertit etiam contrariis rejectis, Passerin. de stat. hom. tom. 2. quæst. 187. art. 2. num. 210. ubi firmat, culpam incurrere Religiosum, qui negociatur per alium, & in eo habere locum poenas, quæ in Negociatorem contumacem latæ sunt per sacros canones.

Antequam tamen Moniales negociatrices juridicè puniantur, adhibenda erunt remedia suaviora, idest hortationes, & monita Patrum Spiritualium, & si ad cor redire velint, & peccati veniam humiliter exposcant, Ordinarius paternum aperiat sinum, viamque ad poenitentiam sternat faciliorem: at ubi charitas Pastoralis non prodest, non parcat abscissio, ut monet Leo Papa in c. illud sanè 24. q. 3.

Providè igitur Ordinarius agendo, moveat in Synodo tam Clericos, quam Moniales, ut abstineant ab exercitiis, & negotiationibus illicitis sub poena suspensionis à Divinis, & privationis vocis activæ, & passivæ respectivè, & aliis arbitrio; tale enim statutum in hac deli-

cti

Et specie, habet vim trinae monitionis, ut probant relati à Passerin. *de stat. hom. to. 2. qu. 187. art. 2. n. 224. vers. Prælati enim.* Ideoque si Synodo non parerent, posset absque alia monitione contra delinquentes procedere, & eos punire, cum ignorantia Synodalis statuti non sit allegabilis, dum in loco fuerit publicatum, Graff. *dec. aur. par. 1. lib. 4. c. 9. num. 15. Tusch. lit. I concl. 20. n. 22.*

De excommunicat. contenta in c. si quis suadente Diabolo 17. quæst. 4.

EXCOMMUN. VIII.

SUMMARIUM.

- 1 Moniales se invicem, vel Conversas, vel Clericos percutientes, censuram Canonis, si quis suadente 17. qu. 4. incurrunt.
- 2 Moniales incursæ in censuram d. canonis, ab Episcopo absolvuntur, quamvis percussio sit enormis.
- 3 Monialis, quæ passa est se violari, si procuret abortum, an censuram canonis, si quis suadente incurrat, ostenditur, & n. 5.
- 4 Clericus, qui animo irato, & injuriosè percutit se ipsum d. censuram incurrit.

ADNOTATIONES.

DE hac censura actum fuit suprâ in *tit. de excom. ad for. 1.* in quam moniales se invicem, vel Conversas, aut Clericos percutientes incurrunt: quia sub nomine Monachi comprehenduntur ad hunc effectum omnes Religiosi utriusque sexus, etiam si adhuc sint Novitii, *c. non est de sent. excom. & c. Religioso 21. §. Quamvis eod. tit. in 6. Bellet. disq. cler. par. 1. de favor. cler. can. §. 1. n. 31. & 35. Pirhing. in jus can. l. 5. tit. 39. n. 49. & 50.* possunt tamen præmissis salutaribus prænitentiis magis, & minùs gravibus juxta percussioneis qualitatem, ab Episcopo absolvi, etiam si percussio esset enormis, *c. de monialibus 33. de sent. excom. Bellet. loco cit. §. 3. n. 4.* ubi facultatem hanc ampliat ad Moniales exemptas,

Dubium hic oriri potest, scilicet, an Monialis, quæ se violari passa est, & potestea potionem pharmaci, aut scissione venæ, procurat proprium concepti fetus abortum, in excommunicationem hujus canonis incidat? Pelizar. super dubium, hoc refert in *d. c. 8. n. 34. vers. addo sententiam Cajetani* putantis, non incurrere, & aliorum DD. qui contrariam sententiam affirmativam sustinent, quam ipse vocat probabiliorem. Ego autem teneo, quod opinio Cajetani possit sustineri: quia licet Clericus, qui animo irato, & injuriosè percutit se ipsum, hanc excommunicationem incurrat, ut de magis communi volunt Barbos. in *c. contingit 36. de sent. excom. Bellet. disq. cler. de favor. cler. can. §. 1. num. 14. Bonac. de censur. in commun. disput. 2. quæst. 4. punct. 2. num. 7.* adhuc tamen in isto casu talis manus in se ipsam injectio, non videtur temeraria, & injuriosa, cum non proveniat ex ira, vel tedio vitæ, ut requirunt DD. citati, sed fit ad defensionem proprii honoris, ad vitandam infamiam. Quare sicuti pro defensione vitæ licitum est clericum aggressorem repercutere, & etiam occidere sine incurfù excommunicationis, ut suprâ suo loco probatum fuit: ita ad tuendum honorem, qui est defendendus sicut vita, ut ait Medic. *tom. 2. tract. de Opusc. opusc. 3. num. 19.* poterit Monialis veniam scindere, & foetum etiam animatum, qui honorem vult tollere, interficere absque excommunicationis hujus canonis incurfù (quidquid sit de peccato, quod certum est incurri: & quidquid sit an aliam Censuram contentam in Bulla Sixti V. 87 incurrat, de qua affirmat Graff. *dec. aur. par. 1. lib. 5. cap. 63. n. 18.*) quia infamia propria in hac re gravi æquiparatur morti, & præponitur cuicunque præcepto juris positivi. Medic. *ibid. n. 19. & de regular. jur. par. 2. reg. 1. num. 50.* & in puncto Nicol. *lucubr. can. lib. 5. tit. 39. n. 153. limit. 22.*

De excommunic. contenta in Bulla Pii V.

8. §. Decori Bullar. tom. 2.

pag. 185.

EXCOM. IX.

SUMMARIUM.

- 1 Moniales egredientes clausuram injustè, excommunicationem Papæ reservatam incurrunt.
- 2 Qui recipiunt, & comitantur Moniales egressas, an, & quando excusentur ab incurfu censurarum, ostenditur.
- 2 Publica egressio Monialium à clausura à solo Papa, occulta verò ab Episcopo absolvitur.
- 4 Ordinarii locorum in quibus aliis casibus præter expressos in Bulla Pii V. concedere possint licentiam egressus à clausura, ostenditur.

ADNOTATIONES.

- 1 **M**oniales indebitè egredientes Clausuram proprii Monasterii, non solum ipso facto absque alia Judicis declaratione incurrunt excommunicationem Papæ reservatam in hac Constitutione, sed etiam ejus vigore, remanent privatæ Dignitatibus, Officiis, & administrationibus, quæ antea obtinebant, & fiunt inhabiles ad obtinenda, quinimmodò iisdem penis subjiciuntur Episcopi, & alii Prælati Regulares, qui sine justa causa ibi expressa, dant licentiam Monialibus exeundi, necnon ii, qui Moniales injustè egressas comitantur, aut recipiunt, quamvis quo ad hos Bonaccin. *de clausur. quæst. 1. pun. 4. num. 5.* teneat, quod hanc censuram non incurrant, si causa urbanitatis, vel amicitiae, vel honoris, vel consanguinitatis, Monialem illicite egressam, vel recipiunt, vel comitantur, dummodò illius delictò non faveant, & Bonaccin. sequitur Pelizar. *de Monial. cap. 5. sect. 2. num. 76.* & favet quodammodo Donat. *prax. rer. regul. tom. 4. tract. 4. quæst. 8. num. 13.* ubi sic ait: *tamen excipiuntur personæ, quæ illas recipiunt, ob urgentem necessitatem, vel comitantur ad bonum finem, nempe, ut earum honori, & castitati consulant, aut hor-*
Monacel. Formul. Pars III.

tentur redire, quia sic recipientes non peccant, nec dicuntur cooperari peccato prædictarum, &c. Nam quamvis Hereticorum receptores, & fautores sint excommunicati, excommunicatione Bullæ Cænæ, excipiuntur tamen, qui hereticos recipiunt non ut hereticos, sed ut amicos, vel cognatos, aut ut egentes vitæ subsidiis, ut mirificè dicit Cajetan. &c. quod si habet locum in peccato hæresis, quod extat peccatorum omnium pravissimum, quanto magis debet procedere in casu de quo agitur, &c. quamquam Navar. in Commentar. de regular. num. 51. illos tantum excuset, qui illas recipere, aut comitentur in extrema vel gravi necessitate.

Quando violatio Clausuræ, sive egressio Monialium est publica, nemo præter Papam, vel habentem ab eo facultatem ab hac excommunicatione absolvere potest, Bonaccin. *loco cit. punct. 5. num. 1.* si verò egressio esset occulta, Episcopus vigore facultatis sibi à Concilio Trident. *sess. 24. c. 6.* tributæ posset absolvere, Donat. *tom. 4. tract. 4. d. quæst. 8. num. 7.* ubi dat concordantes. Fagn. tamen in *c. dilectus de temp. ordinat. n. 32. & 33.* testatur, Sac. Congreg. declarasse hanc facultatem Episcopo fuisse ablatam, etiam in casu occulto, & in *c. quoniam num. 30. de conslit. & idem tenet Gallemart. collect. in Concil. cap. 6. sess. 24. de reform. num. 7. ver. fin. Palserin. de elect. c. 26. num. 45.*

An autem licentia egressus possit Monialibus ab Ordinario concedi, non solum in casibus in hac Constitut. expressis, scilicet, magni incendii, lepræ, aut Epidemiæ, sed etiam aliis casibus, in quibus militat eadem ratio; jam dixi *par. 1. tit. 7. ad form. 1. num. 4. & par. 2. tit. 15. ad form. 15. num. 15.* ubi ex responsione Sac. Congreg. Episcop. & Regular. ostenditur, quod sub morbo, & nomine Epidemiæ intelligi debet alius quicumque morbus popularis contagiosus. Quod autem possit licentia ab Ordinario justè concedi in casu ingruentis belli, si justè timeatur de communi bono Sanctimonialium, vel ingentis alluvionis, tenet Donat. *loco cit. tom. 4. tract. 4. quæst. 2. num. 11.* à quo non dissentit Fagnan. in *cap. recolentes num. 54. de stat. Monach.* ubi sic inquit.

R In

In primo casu dumtaxat Bulla Urb. IV. non corrigitur per d. Bullam Pii V. videlicet quando superveniret inevitabilis, & periculosa necessitas, sicut exustionis ignis (qui casus est hodie exceptus in Extravag. Pii V.) & incursus hostilis, & consimilis: Quod intellige dummodo necessitas sit extrema, & egrediantur saltem auctoritate Episcopi, si ulteriorem dilationem res non patiatur; quid enim si Monasterium aquarum inundatione mergeretur, aut irreparabilis totius Monasterii ruina proxima immineret; expectanda nē esset licentia ab Vrbe; an potius succurrendum Monialibus pereuntibus? Ad hoc c. exiit, qui seminat, §. Porrò de verb. signif. lib. 6. ubi -- Nec ipsis fratribus jure poli in extrema necessitatis articulo ad providendum sustentationi naturæ via omnibus extrema necessitate detentis concessa, præcluditur, cum ab omni lege extrema necessitas sit exempta: sed extra hunc casum, translatio monialium ab uno, ad aliud Monasterium fieri non potest, nisi auctoritate Apostolica. Hæc Fagnan.

De excommun. contenta in c. indemnitatibus, §. Postremo de elect. in 6.

EXCOM. X.

SUMMARIUM.

- 1 Qui præsent electioni Monialium, tanquam Officiales, si non abstinere ab eis, ex quibus discordiæ oriri solent excommunicationem incurrunt.

ADNOTATIONES.

Mulieres Religiosæ, quæ Clausuram non servant, si vocatæ ad diligendas Moniales in Electionibus, non abstinere ab eis, ex quibus discordiæ oriri, vel ortæ nutriri possunt circa ipsas electiones, excommunicationem incurrunt eo ipso, ut notat glos. marginalis in d. §. Postremo, Bonaccin. de censur. extr. bull. cæn. disp. 2. q. 2. pun. 5. n. 4. Et hinc est, quod alii vocati ad hortandum, si oppositum faciant, non incurrunt, quia textus intelligitur de his, qui præsent electioni, tanquam officiales illius, nimirum ut Scrutatores, Notarii vel testes, ut contra Bonaccin. loco citato tenet Passerin. de elect. c. 40. n. 29.

De Suspensionibus.

§. II.

De suspensione contenta in Extravag. 1. de simon.

S U S P. I.

SUMMARIUM.

- 1 Capitulum Monialium agens contra dispositionem Extravag. 1. de simon. incurrit suspensionem eo ipso ab omni actu capitulari communi.

ADNOTATIONES.

- 1 Diximus supra in tit. præcedenti §. 1. quod Moniales particulares exigentes, & recipientes ab ingredientibus Religionem directè, vel indirectè prandia, pecunias, jocalia, aut alia etiam ad

usum pium deputata, incurrunt excommunicationem contentam in hac Extravaganti, modò dico, quod Capitulum ipsarum Monialium agens contra dispositionem ejusdem Constitutionis, suspensionem improprie dictam, hoc est privationem (quæ est reservata) ab omni actu, & officio Capitulari communi, & quod administrationem Ecclesiasticam requirit, eo ipso incurrit, prout tradit Barbof. in dict. extravag. num. 8. An autem talis poena hodie vigeat, & incurratur, faciunt ad hoc, quæ ibidem dicta sunt de excommunicatione.

De

De suspensione contenta in c. 17. sess. 25. de regular. Concil. Trident.

S U S P. II.

S U M M A R I U M.

- 1 Abbatissa tenetur certiorare Episcopum per mensem antè de professione emittenda Novitiæ, alias suspensionem ab officio incurrit, quamvis sit exempta, & aliis pœnis puniri potest. Abbatissa, quæ consensum præstat de positis dotium fidei, suspendi potest ab officio ibi. Episcopus ex causa, potest pœnas canonum augere ibi.
- 2 Certioratio debet fieri Episcopo, non autem ejus Vicario, nisi sit absens, vel hoc ignoranter fiat & n. 3. Vicarius generalis Episcopi, non potest explorare voluntatem Puellarum, quæ ad habitum, vel professionem admittuntur, nisi Episcopo impedito vel absente ibid.
- 3 Vicarius non potest explorare ea, quæ sunt commissa Ordinario per nomen appellativum Episcopi.
- 4 Electio Abbatissæ tempore Sedis vacantis, notificanda est Vicario Capituli.
- 5 Vicarius Capituli longe excellit Vicarium Episcopi.

ADNOTATIONES.

1 **A**bbatissa, sive Priorissa, sive Præfecta Monasterii Monialium, tenetur per mensem antè certiozem facere Episcopum, de professione emittenda à Novitiis; quod sit non fecerit, quamdiù Episcopo videbitur suspensionem ab officio incurrit, & ex dispositione Concilii in d. c. 17. Quare ad officium ordinari pertinet de hoc admonere, non solum Abbatissas Monasteriorum sibi subjectorum, sed etiam exemptorum; & Regularibus subjectorum, prout monui p. 2. tit. 13. ad form. 5. quæ si sua monita spernerent, & Vir-

gines ad habitum, & Novitias ad professionem admitterent eo non certiorato, censuris, & aliis juris remediis, non tantum Abbatissas exemptas; sed & eorum Superiores posset coercere, non obstantibus exemptionibus, & privilegiis, Barb. in sum. decis. Apostolic. collect. 5. num. 23. Gallemart. collect. in Concil. in d. c. 28. sess. 25. de regular. num. 10. circa fin. & probant Decreta à me d. par. 2. loco citato num. 11. allegata. Hanc suspensionem (inhærendo Decretis generalibus S. Cong. Episc. & regul. quæ prohibent in receptione Novitiæ ad habitum, fieri depositum Dotis verbale, seu confessionatum) posset Episcopus extendere ad Abbatissas, quæ scienter præstant præsentiam, & consensum hujusmodi depositis fictis, non realibus, & effectivis, c. fin. de transact. potest enim Episcopus canonem adjuvando, pœnam adjungere glos. in clem. ne Romani de elect. Fagn. in c. irrefragabili §. Cæterum num. 11. de offic. ordin. Decreta autem id prohibentia referuntur à Nicol. in Flosc. in verb. depositum.

Quid si Abbatissæ, & Superiorissæ 2. exemptæ, non Episcopum in Diœcesi præsentem, sed ejus Vicarium generalem certiorarent, nunquid Concilio satisfacerent? Et videtur dicendum, quod non: quia Concilium Episcopum nominatim; non autem Ordinarium expressit & per hoc videtur in exploratione voluntatis professuræ illius industriam elegisse, & ideò Vicarius Generalis nec cum speciali mandato potest explorationem voluntatis Puellæ habitum regularem suscipere aut professionem emittere volentis facere nisi Episcopo impedito, vel absente, ut jam pluribus auctoritatibus allegatis probavi p. 1. tit. ad form. 1. n. 46. quibus nunc addo Barb. alleg. 54. n. 88. & alleg. 100. n. 8. Pelizar. de monial. c. 3. num. 2. Ventrigl. in prax. p. 2. adnot. 14. §. 1. num. 53. quidquid dicat sine auctoritate in contrarium Ciardin. contr. 194. num. 10. & 20.

Imò etsi Vicarius veniat appellatione 3 Ordinarii: non tamen potest explorare ea, quæ non veniunt sub generali mandato, sed indigent speciali, ut dixit Rot. coram Coccin. decis. 608. n. 3. & sic multò minùs poterit exequi ea sine mandato, quæ

R 3 com.

commiffa sunt Ordinario per nomen appellativum *Episcopi*, ut advertit *Biff. bierurg. lit. R. n. 63. §. 2.* Fateor tamen, quod si *Abbatiffa*, five Superior exemptus hoc non faceret de industria, sed ex ignorantia, & bona fide, sine dolo, & fraude, essent excusandi: sicut si *Episcopus* esset extra *Diocesim*; non solum possent, sed tenerentur denunciare electionem *Abbatiffae Vic. Generalis*, Pasqualig. *ad contr. de Franc. par. 1. num. 728. in fin.* Passerin. *de elect. c. 40. num. 15.* ubi ampliatur hoc faciendum esse, etiam tempore *Sedis vacantis*, & *Vicario Capituli* notificandam, quia longè excellit *Vicarium Episcopi*, *Graff. decis. aur. p. 2. additam ad p. 2. c. 10. n. 5.* *Card. de Luc. de canonic. disc. 33. num. 6.*

De suspensione contenta in *Clem. 1. de reb. Eccles. non alien.*

S U S P. III.

S U M M A R I U M.

- 1 *Abbatiffa concedens alicui ad tempus jura, vel bona Monasterii, suspensionem ab officio incurrit eo ipso, nisi necessitas illam excuset.*
- 2 *Suspensus ab officio à jure, intelligitur suspensus non tantum ob officio ordinis, sed etiam jurisdictionis.*

ADNOTATIONES.

Abbatiffa, five *Praelata Monasterii* *Monialium* concedens alicui ad vitam, seu ad certum tempus jura, vel bona *Monasterii*, præter pœnas extravag. *Arbitiosæ*, vigore hujus *Clementinae*, suspensionem ab officio, ipso facto incurrit; nisi necessitas, aut evidens utilitas *Monasterii*, & consensus *Capituli Monialium* eam excusaret. Nam licet *Clementina* loquatur de *Religiosis viris*, tamen cum prohibitio sit generalis *ibi -- ne quis Religiosus*: comprehendunt, tam *Superiores mares*, quàm *femine*, per ea, quæ jam diximus supra, præsertim cum materia, quæ sub tali pœna prohibetur, sit communis etiam *Monialibus*, & ne respectu *femine*

censura suspensionis ab officio in *Clementina* inflicta sit inutilis, debet nomine officii intelligi non tantum officium ordinis (quod non potest in ea cadere) quàm jurisdictionis, ut tradunt *Bonac. de suspens. disp. 3. pun. 5. §. 4. n. 5.* & *tom. 3. de susp. in particul. disp. 3. qu. 4. pun. 15. n. 8.* *Pelizar. de monial. c. 8. q. 29. n. 37.*

De suspensione contenta in *cap. non solum*, & *cap. constitutionem de regular. in 6.*

S U S P. IV.

S U M M A R I U M.

- 1 *Regulares mendicantes, tam mares, quàm femine, admittentes aliquem ad professionem antè completum annum probationis, à receptione aliorum sunt ipso jure suspensi, & nu. 2.*
- 3 *Concilium Trid. pœnas à jure statutas non tollit.*
- Episcopus Moniales in hanc suspensionem incurfas absolvit ibid.*
- 4 *Præcedentia inter Moniales, quomodo sit regulanda, ostenditur.*

ADNOTATIONES.

Regulares mendicantes, qui aliquem antè completum annum probationis ad professionem recipiunt, a receptione professionis aliorum sunt ipso jure suspensi, aliis pœnis puniendi, prout statuitur in *d. c. non solum*: Constitutio extenta ad omnes ordines mendicantes in *d. c. constitutionem*, comprehendit etiam *Moniales*, ut voluit *Bonacin. de susp. in particul. disp. 3. quæst. 8. punct. 5. n. 13.* *Pelizar. d. cap. 8. num. 38.* Quare si *moniales* horum ordinum aliquam *Novitiam* antè annum completum probationis scienter ad professionem reciperent, tam *Capitulum*, quàm omnes *Moniales particulares*, ipso facto a receptione aliarum *Mulierum* ad professionem essent suspensæ; & si factum esset præsumptuosum, possent, imò deberent aliqua alia pœna puniri, ut in textu disponitur *ibi -- quo si forte contra hanc nostram prohibitionem quemquam recipere præ-*

presumpseritis, decernimus eum, qui taliter receptus fuerit nullatenus esse vestro Ordini alligatum, usque receptione quorumlibet ad professionem ejusdem Ordinis fore ipso facto suspensos, & insuper pœne subji-
ciendos.

- 3 Hæc autem pœna suspensionis à receptione aliorum, ablata non fuit à Concil. Trid. sess. 25. c. 5. ubi professio antè annum probationis emissa irritatur, quia Concilium alias pœnas à jure statutas non tollit; & d. text. in d. c. non solum, non respicit tantum validitatem actus, quam factum, ut advertit Bonac. loc. cit. n. 19. potest tamen Episcopus, ab hac suspensione Moniales subditas absolvere, & ad actus receptionis reintegrare, Bonac. ibid. n. 18.
- 4 Et hic nota, quod præcedentia inter Moniales, non regulatur à die suscepti habitus, sed à die validæ professionis, quatenus autem duæ insimul eodem instanti professionem emitterent, quæ prius ad habitum admittitur fuit præcedere debet, & si eodem tempore ambæ ad habitum admittitur fuissent, data etiam professionis paritate, quæ prius acceptata fuit præcedet, S. Cong. Episc. in Patavina 1608. & in Nolana 26. Junii 1615. & S. Congr. Concil. 13. Martii 1648.

De suspensione contenta in Bulla Gregor. XIII. Exposcit, Bullar. tom. 2. pag. 463.

S U S P. V.

S U M M A R I U M.

- 1 Abbatissatus officium est triennale.
- 2 Episcopus non potest prorogare gubernium Abbatissæ, neque sub alio nomine donec nova Abbatissa eligatur, & reicitur Pasqualig.
- 3 Abbatissatus officium potest esse annale, vel biennale, & tunc Abbatissæ reelegi potest, donec triennium compleatur.
- 4 Bulla Gregorii XIII. non habet locum in electione Abbatissæ, quæ fit per institutionem, presentationem, seu nominationem, neque extrâ Italianam, & n. 5.
- 6 An Constitutio Gregorii XIII. sit servanda in Monach. Formul. Pars III.

vanda in Conservatoriis, & aliis Collegiis Virginum non habentibus clausuram, examinatur.

- 7 Ordinarius dispensat, ut Superiorissa Conservatorii possit reelegi ad aliud triennium.

ADNOTATIONES.

Abbatissæ, sive Monasteriorum Monialium Præfectæ, quæ olim in Italia erant perpetuæ, hodiè vigore hujus Constitutionis sunt triennales, ad eodè ut statim expirato triennio; remaneant ab officio suspensæ, & omni prorsus careant auctoritate, & nisi transacto alio triennio reelegi non possint, sub pœna nullitatis, & irritationis.

Hoc gubernii triennium, Episcopus non potest prorogare, S. Congr. Episc. in Advien. 15. Febr. 1615. neque Abbatissam post finitum gubernium, sub alio nomine Monasterio præficere, donec nova Abbatissa eligatur, ut dixi par. 1. tit. 11. ad form. 22. n. 11. quia ita providendo faceret contra Bullam, in qua sic dicitur: elapso triennio suis officis perfunctæ præesse desinant, ac à regimine, & administratione Monasterii per triennium à die finitæ administrationis abstineant, &c. Quod si secus à quoquam quavis auctoritate fuerit attentatum, electionem, & præfectionem hujusmodi, ac omnia, & singula, quæ inde sequentur, irrita, nulla, & inania fore &c. sed donec nova Abbatissa eligatur, præsentia datur Seniori, ut probant Decreta in d. par. 1. allegata, Donat. prax. tom. 4. tr. 7. q. 27. n. 3. quidquid dicat in contrarium Pasqualig. ad contr. de Franc. p. 1. n. 675.

Hæc autem Constitutio prohibet gubernium Abbatissarum protrahi ultra triennium: non tamen, quod non possint esse annales, vel biennales juxta Religionum statuta, Gavant. manual. Episc. verb. monialium official. electio n. 22. Tambur. de jur. Abbatiss. disp. 30 q. 1. n. 10. Pelizar. de Monial. c. 7. n. 46. quæ poterunt post annum, vel post biennium reelegi, quousque gubernium triennale compleant, ut vult Pasqualig. ad Lauret. de Franc. contr. p. 1. n. 677.

R 3 Item

4 Item non habet locum in electione Abbatissæ, quæ fit per institutionem, præsentationem, sive nominationem, quia, qui ex privilegio, aut ex lege fundationis Monasterii, hanc facultatem habet, poterit eam perpetuò, vel ad tempus longius præsentare, etiam in Italia, Barb. de jur. Eccles. lib. 1. c. 46. n. 37. Donat. prax. rer. reg. tom. 4. tr. 7. q. 23. nu. Card. de Luc. suprâ Concil. dis. 37. n. 20.

5 Neque locum obtinet extra Italiam, nec minùs in Conservatoriis, & Domibus piis virginum, & Mulierum collegialiter viventium, in quibus clausura non servatur, ut respondit Navar. conf. 7. de stat. monac. per tot. ubi loquitur de Ven. Domo Oblatarum Turris Speculorum Urbis.

6 Verumtamen, licet sententia Navarri, inspecto Constitutionis tenore vera sit, ex quo in ea strictè de Monialibus S. Benedicti, Cisterciensium, Carthusiensium, & aliorum ordinum, sermo fit: tamen cum in c. indemnitatibus §. Supradicta de elect. in 6. dicatur, quod quæ statuta sunt ibi circa electionem Abbatissæ, & Priorissæ Monialium, servari debeant etiam in Domibus & Collegiis Mulierum, & oblatarum in quibus vota solemnia religionis non emittuntur, ut ibi -- supradicta siquidem, nedum in Monasteriis, in quibus sunt Moniales viventes sub aliqua ex religionibus approbatis: sed etiam in illis ubi sunt juxta quarundam Provinciarum consuetudinem Mulieres, quæ nec propriis renunciant, nec professionem faciunt regularem, sed vivunt ut in Sæcularibus Ecclesiis Canonice sæculares volumus per omnia observari: certum videtur quod nisi statutum fundationis obstet, vigore dispositionis juris d. Constitutio ad Congregationes Mulierum Oblatarum, sive Tertiariarum sit extendenda, & in earum electionibus observanda, prout jam declaravit S. Congr. Episc. ut testantur Pasqualig. loco supra citato n. 671. Nicol. in fosc. verb. Conservatorium nu. 3. & pro indubitato de jure tenet Passerin. de elect. cap. 40. n. 30. At in his poterit Ordinarius dispensare, ut Superiorissa valeat confirmari, & rec legi ad aliud triennium, Nicol. loco citato.

De suspensione contenta in Constit. Greg. XV. Inscrutabili. Bullar. tom. 4.

S U S P. VI.

S U M M A R I U M.

- 1 Electio Abbatissæ in Monasteriis Regularibus subjectis, si fiat sine præsentia Episcopi, an, & quando sit valida, vel invalida, ostenditur. & n. 2. & 3.
 - Superiores Regulares, qui ad electionem Abbatissæ processerunt, non expectato Episcopo, possunt puniri, ibi.
 - 4 Datur formula declarationis animi Episcopi, super præsentia electionis Abbatissarum exemptiarum.
 - 5 Constitutio Synodalis in rebus specialiter Ordinario commissis, ligat etiam Regulares.
 - 6 Electio Abbatissæ per vota non secreta, nulla est, quamvis hoc contingat ex ignorantia, & adducitur pro limitatione doctrina Sperelli.
 - 7 Electio Abbatissæ nulla est, quando electa non habet requisita Concilii vel est corrupta, illegitime nata, excommunicata, suspensa, aut interdicta, quamvis tolerata.
 - 8 Electio facta per scrutinium auriculare, dicitur secreta.
 - 9 Electio facta coram simplicibus testibus, & non coram scrutatoribus est nulla. Scrutatores obligantur ad secretum. ibi.
 - 10 Electio Abbatissæ in Monasteriis Regularibus subjectis, prorogari, fieri, & confirmari non debet sine consensu Episcopi.
- Abbatissa canonicè electa, si officium sibi impositum acceptare recusat, potest censuris cogi ad acceptandum ibid.

ADNOTATIONES.

HÆC Constitutio fuit à me data per extensum cum declarationibus

bus nonnullorum dubiorum desuper emanatis, par. 1. in *Appendic. pag. 305.* Præter autem ibi notata ea oritur, quod postquam Episcopus declaraverit velle uti potestate hic sibi tributa; Regulares non possint in Monasteriis Monialium ipsis subjectis Abbatissas, seu Præfectas eligere, nisi in prius ipse, de tempore electionis fuerit monitus, ideoque si Abbatissa eligeretur absque præsentia, & assistentia Episcopi, si ve ejus delegati, tamquam nulliter, electa remaneret, suspensa, si credimus Nicolio in *fosc. verb. Abbatissa n. 4.* quem bona fide sequitur Lantusc. *theatr. regular. cod. verb. nu. 8.* & eos non reprobabat Pignatell. *consult. 120. n. 4. tom. 8.*

2 At si veritatem inquirimus, debemus dicere, quod electio Abbatissæ in Monasteriis Regularibus subjectis taliter facta, sit quidem valida, sed possit ab Episcopo spreto, nulla (si velit) declarari, ut melius observat Passerin. *de elect. cap. 40. nu. 20.* Superiores autem, qui Episcopo non monito, aut tempore determinato non expectato, ad electionem processerunt, possunt puniri, ut declaravit S. Congreg. Concilii, in *Bullar. tom. 4. part. 102.* & hoc dicit Decretum, quod male pro se allegat Nicolius, ut videri potest in meo citato codice in *Appendic. pag. 308.* & hoc quoque firmant Barb. *de jur. Eccles. lib. 1. cap. 45. num. 34.* Gavant. in *manual. verb. Monialium officiales num. 13.* Donat. *prax. tom. 4. tract. 7. quest. 10. nu. 3.* & alii ab eis allegati Cæterum in hac Bulla nullum adest verbum, sed clausula, ex quo, seu qua valeat inferri ad nullitatem electionis Abbatissæ factæ sine præsentia Episcopi, sed solum datur ei potestas facultativa per se vel per alium præsidendi, si velit. & ideo requiritur animi declaratio, quæ modo sequenti vel simili concipi poterit.

Animi declaratio in Synodo facienda.

3 Volentes nos uti facultate nobis in hac parte attributa à Constit. San. me. Gregor. XV. *Inscrutabili*, interessendi, & præsidendi electionibus Abbatissarum, Priorissarum, Præfectarum, vel Præpositarum Monasteriorum Mo-

nialium, jurisdictioni Superiorum Regularium subjectarum: hac nostra Constitutione declaramus velle per nos ipsos, vel per alium à nobis delegandum interesse, & præsidere quoties casus eligendi evenerit, electioni Abbatissarum, & Superiorissarum Monasteriorum Monialium, gubernio Regularium exemptorum subjectarum hujus nostræ Diœcesis, ideo monemus, & interpellamus Superiores Regulares omnes pro tempore, ne ad electionem dd. Abbatissarum, & Superiorissarum quocumque nomine appellentur, deveniant, nisi prius nobis, & successoribus nostris de electionis significato, sub penis censurarum, & aliis arbitrio.

Hæc animi declaratio, si fiat in Synodo (quæ in re specialiter Ordinario commissa obligat, & ligat etiam Regulares, ut tradunt Ricc. in *prax. par. 4. resol. 380. num. 5.* Donat. *prax. rer. regul. tom. 1. par. 2. tract. 13. quest. 25. nu. 6.*) habet vim specialis monitionis: si verò in Synodo facta fuisse, non reperiat, alio modo legitimo Superioribus Regularium notificanda erit.

6 Nulla autem esset Abbatissæ electio, tam in Monasteriis Regularibus subjectis, quam in aliis, si eligeretur per vota non secreta, quamvis hoc contingeret ex ignorantia: in qua nullitate, nec Superiores, Regulares, nec Episcopus dispensat Barbos. *de jur. Eccles. lib. 1. c. 165. nu. 6.* Gavant. in *manual. verb. Monialium Officiales in addit. num. 1.* Passerin. *de elect. cap. 40. num. 12.* & alii quos cumulat Sperell. *dec. 161. n. 1. & seq. per tot.* qui tamen in sequenti *dec. 162.* post longam disertationem *nu. 67.* per doctrinam Innoc. in *cap. quod sicut 27. sub num. 8. in fin. de elect.* concludit, quod electio nulla ob non servatas solemnitates jurispositivi ex eligentium, & electæ inscitia, teneat in foro conscientie, aded ut electa non teneatur ultroneè dimittere Prælaturam, & quod possint in officio annuente Superiore remanere, ubi nulla fraus, vel dolus intercessit, & nulla ad sit Monialium oppositio, nec contradictio, prout accidit in casu, super quo scripsit; quæ doctrina poterit in praxi tute sequi, dummodo in casu hoc contingibi-

- li, concurrant circumstantiæ hic supra
mox expressæ, & recensitæ.
- 7 Nulla quoque esset electio Superiorissæ,
si fieret de Moniali non habente qualita-
tes, & requisita Concilii Trid. vel esset
illegitimè nata, vel corrupta (de quibus
dicam infra) vel excommunicata, suspen-
sa, aut interdicta, quamvis tolerata, nam
hæ omnes sunt ineligibiles, ni Papa, aut
Sac. Cong. dispenset, & nisi censura, ab-
solutione tollatur, ut latè ostendit Passer-
rin. *de elect. cap. 40. à n. 40. ad 78.* Bonac-
cin. *de excomm. disp. 2. quæst. 2. punct. 4. n.*
1. & 3.
- 8 Electio secreta dicitur non solum illa,
quæ juxtà Statuta Ordinum Monialium
fit per schedulas; sed etiam illa, quæ fit
per scrutinium auriculare, juxta Decretum
Concilii Trid. *sess. 25. cap. 7. de regul.*
ibi - is verò, qui electioni præest, claustra,
Monasterii non ingrediatur, sed antè Can-
cellorum fenestellam, vota singularum au-
diat, vel accipiat, Hoc autem secretum
auriculare scrutinium, non frangitur,
quandò Episcopus, vel alius Superior, as-
sumit, & adjungit sibi duos, vel tres So-
cios, qui Vota Monialium excipiant, ut
communiter DD. tradunt, quos tacito no-
mine refert, & sequitur Passerin. *de elect.*
d. cap. 40. n. 12. Sperell. *d. dec. 161. n. 2.*
Card. de Luc. *supra Concil. d. dec. 37. n. 10.*
- 9 Verum est tamen, quod hi, quos Superi-
ores Monialium sibi asciscunt, adhiben-
di sunt non tanquam simplices testes; sed
tanquam Scrutatores, qui obligentur, &
teneantur ad secretum; qui enim Vota
audit non tanquam Scrutator, sed ut tes-
tis, potest illa manifestare, nec tenetur
figillo Scrutationis: & ideò scrutinium
coram simplicibus testibus factum, tan-
quam non secretum nullum esset, nec pos-
set à Superiore sanari, ut advertit Pasqua-
lig. *ad Lauret. de Franc. contr. par. 1. n. 687.*
Donat. *in prax. tom. 4. tract. 7. quæst. 10.*
n. m. 5. ubi quod isti Scrutatores in ele-
ctione Abbatissæ faciendâ à Prælato Re-
gulari cum assistentia, & præsentia Epi-
scopi, sint necessarii, alioquin electio ip-
sa sit nulla.
- Quod si post duo scrutinia, electio Ab-
batissæ in Monasteriis Regularibus subje-
ctis, non sortiatur, tunc Prælatus Regu-
laris consulto Episcopo præsentente, termi-
num assignare debet Monialibus ad con-
cordandum, quo elapso si non concordave-
rint, ipse Superior, approbante tamen
Episcopo, ad deputationem Abbatissæ si-
bi benevisæ, poterit devenire. Dixi Epi-
scopo approbante, quia ipse præsidet tan-
quam auctoritatem habens, & ejus mu-
nus est electionem dirigere per modum
Superioris: adè ut electio sine ejus con-
sensu, prorogari, fieri, & confirmari
non debeat, ut bene observat Passerin. *in*
sepè citato cap. 40. nu. 17. & 18. At si ca-
nonicè electa nollet officium sibi imposi-
tum acceptare: posset cogi etiam sub cen-
suris ad acceptandum: nisi renuens assi-
gnaret rationabilem causam refutationis,
Donat. *prax. rer. regul. tom. 2. tract. 7. n. 2.*
quia Religiosi non habent velle, nec nol-
le nisi dependentè à Prælatis.

De Interdicto

§. III.

De Interdicto contento in c. Episcopos. in 6.

INTERD. I.

SUMMARIUM.

- 1 Moniales admittentes in eorum Ecclesiis publice excommunicatos, vel Interdictum violantes, ipso facto ab ingressu Ecclesie interioris sunt interdictæ, & n. 2.
- 3 Si major pars Monialium Monasterii esset culpabilis, eorum Ecclesia interdicti deberet.
- 4 Moniales admittentes, & permittentes in eorum Ecclesiis, inhonestas, & indecentias, vel ritus, & ceremonias contra rubricas; Interdicto puniri possunt, & n. 5.
- 6 Moniales in nocte Nativitatis Domine, unica Missa contentæ esse debent.
Enarrantur Mystera trium missarum, quæ celebrantur in Nativitate Domini.
- 7 Omnis Sacerdos potest de jure unam missam celebrare in Noctæ Nativitatis Domini.

ADNOTATIONES.

DE hac censura jam vidimus supra in titulo 3. de interdicto ad form. I. cui subjacent etiam Moniales, si aliquam actionibus prohibitam in hoc textu facerent, v. g. celebrare faciendo in eorum Ecclesia, sita in loco interdicto, aut in ea admittendo ad Divina officia publice excommunicatos, vel interdictos: nam textus generaliter loquitur de omnibus Religiosis quantumcumque exemptis, adeoque etiam Moniales comprehendit, quæ proprie, & vere sunt Religiosæ, Bonac. cin. de interdict. in partic. disp. 4. quæst. 4.

punct. 6. num. 6. n. 9. Pelizar. de monial. d. cap. 8. num. 40. Quare si modo jam dicto, vel alio, interdictum generale locale, sive Apostolica, sive Ordinaria auctoritate, publicatum, violaverint ipso facto erunt ab ingressu propriæ Ecclesie interioris interdictæ, quam ingredi non poterunt, ad audienda divina officia: imò neque ad orandum ut vult Pelizar. loco mox cit. d. n. 40.

Hoc tamen intelligi debet de illis Monialibus, quæ culpabiles sunt, quas Ordinarius in hanc censuram incurfas denunciabit: Si autem major pars Monialium Monasterii esset culpabilis, tunc præter denunciationem incurfus interdicti personalis, interdicti etiam deberet specialiter illorum Ecclesia, prout dictum fuit supra de Religiosis maribus, & hoc quamvis moniales essent jurisdictioni Regularium subjectæ, per ea, quæ ibi firmari possunt enim Regulares, & alii exempti cogi poena censurarum, ab observandum interdictum in loco publicatum, ut præter ibi allegata respondit Sac. Congr. Concilii in Indiarum 17. Decembr. 1650. lib. 10. dec. pag. 97.

Possent quoque Moniales etiam exemptæ Censura interdicti personalis, vel localis specialis Ecclesie, ab Ordinario puniri, si permetterent, & introducerent in eorum Ecclesiis, tam tempore festivitatum, & divinorum celebratione, quam alio tempore, indecentia: vel canerent, vel canere facerent in eis res lascivas, & inhonestas: vel ritus, & ceremonias sacras, in rubricis Missalis, & Breviarii romani præscriptas, mutarent, & confunderent: vel demum horis insolitis Missas facerent celebrare, & ab Ordinario super reformatione prædictorum monitæ, non se corrigerent, & emen-

mendarent; error enim, cui non resistitur, approbari videtur, *extravag. 1. Jo. XXII. ne sed. vac.* & hoc iure faciet vigore Decreti Concilii Trid. *de evitan. in celebr. miss. sess. 22.* prout ita declarasse Sac. Congreg. Concilii supra eundem textum, refert Gallemart. *ibi vers. ult. Et in Vercellen. 21. Martii 1643.* quod decretum retuli. *par. 2. tit. 13. ad form. 1. num. 45.* Quare ne prædicta eveniant, & non committantur in Ecclesiis Monialium etiam exemptarum, in Synoda (quæ vim habet specialis monitionis) prohibenda erunt; monendique Cappellani, ne in nocte Nativitatis D.N. celebrent in Monialium Ecclesiis plusquam unicam missam circa mediam noctem, nec ibi fidelibus Eucharistiam ministrent d. hora sub pœna suspensionis, & interdicti; juxta Decretum Sac. Congregat. Rit. quod dedi *rom. 2. pag. 160.*

Et hic pro instructione populi est notandum, quod tres missæ, quæ celebrantur in Nativitate Domini plura continent Mystera.

Prima celebratur in media nocte, ad designandam æternam Nativitatem ex Patre, quæ Nobis occulta est.

Secunda celebratur in diluculo propter Spiritualem Nativitatem, qua Christus oritur tanquam lucifer in cordibus nostris.

Tertia celebratur hora tertia, propter temporalem visibilemque in carne Nativitatem; *Graff. decis. aur. part. 1. lib. 2. cap. 40.*

Item.

Prima cantatur in nocte ad repræsentandum statum illum, qui fuit ante legem quando omnes erant in tenebris: unde dicitur in Missa hæc Prophetia-- *populus qui ambulabat in tenebris.*

Secunda, quæ dicitur in aurora, repræ-

sentat tempus sub lege veteri, in qua incipiebant homines in parte scire Christum, sed non bene.

Tertia dicitur in die, per quam designatur tempus gratiæ, scilicet præsens, unde dicitur-- *Puer natus est nobis, glos. in cap. nocte de consecr. dist. 1.*

Item.

Prima dicitur in media nocte in memoriam Christi Nativitatis.

Secunda in Aurora, in qua fuit à Pastoribus adoratus.

Tertia dicitur hora tertiæ, in memoriam manifestationis, omnibus factæ, juxta Telesphori Papæ (qui celebrationem trium missarum instituit) intentionem *c. nocte 48. de consecr. dist. 1.*

Item.

Prima dicitur in nocte ad significandum, quod Christus natus est pro illis, qui vixerunt in tenebris legis naturalis.

Secunda dicitur in diluculo ad significandum, quod Christus natus est, pro illis, qui vixerunt in lege scripta.

Tertia celebratur ad significandum, quod Christus nascitur, pro illis, qui sunt in lege Evangelica, quæ lucem clarissimam habet: unde versus

*Quarum prima tibi tempus, quo legerebant,
Altera dat Moïsen, designat tertia Christum.*

De iure omnes Sacerdotes possunt dicere unam Missam in d. die Nativitatis de nocte, & alias duas post lucem, *Navar. de celebr. Missar. consil. 1. lib. 3.* quem sequitur Bonaccin. *de Sac. Eucharist. disp. 4. 9. ult. punct. 9. n. 6.*

De Irregularitatibus, seu inhabilitatibus.

§. IV.

De Irregularitate contenta in c. fin. de fil. presbyter.

I R R E G U L. I.

S U M M A R I U M.

- 1 Abbatissatus est Dignitas.
- 1 Monialis illegitima non potest eligi in Abbatissam, & n. 4.
- 3 Qui promovetur ad honores, debet esse de legitimo matrimonio natus.
- 3 Monialis, quæ habet in sæculo matrem inhonestam, non debet eligi in Abbatissam.

A D N O T A T I O N E S.

- 1 Dicitur in hoc textu, quod illegitimè nati, non promoveantur ad Dignitates sine dispensatione Apostolica, quæ prohibitio, licet respiciat Viros promovendos ad Ordines, nihilominus quodammodò trahitur (quamvis improprie) etiam ad promotionem Mulierum Religiosarum, quæ eliguntur ad prælaturam Monasterii, nam Abbatissatus est Dignitas, ut habetur in c. indemnitatibus §. Verum de elect. in 6. & ideo Moniales illegitimæ sine dispensatione Apostolica ad illam eligi non possunt, & si eligantur, confirmandæ non sunt, ut monet glos. in d. c. indemnitatibus verb. canonica: quia, qui promovetur ad honores, vel regimen spirituale animarum decet, quod sit de legitimo matrimonio natus, ut dicit glos. in c. cum incunctis ver. matrimonio de elect.
- 4 Et quamquam non desunt DD. qui tenent, quod Monialis illegitima possit eligi in Abbatissam absque Papæ dispensatione, ex quo nullus canon in jure reperitur, qui ob defectum natalium inhabilitet, & irregulares faciat Moniales ad Abbatissatum, seu Prioratum, & pænæ non sint extendendæ, quos referunt Pelizar. d. c. 8. num. 43. Donat. in prax. tom. 4. tract.

7. quæst. 37. n. 1. & seqq. & ita quoque olim tenuerit S. Congr. Episcop. ut in Decretis à me relatis par. 1. tit. 11. ad form. 22. nu. 13. tamen seclusis Religionum privilegiis, verior sententia est quod sine dispensatione non eligatur, prout auctoritate antiquorum Canonistarum aliorumve jurium, & contrariis rejectis, plenè probat Fagn. in c. ut filii à n. 38. ad n. 60. de fil. presbyt. & eam sequuntur Donat. d. quæst. 37. n. 9. & seqq. Lauret. de Franc. contr. par. 1. n. 689. ibique Pasqualig. Passerin. de elect. d. c. 40. n. 43. ubi affirmat, quod hæc semper fuit constans opinio S. Congr. & plura Decreta allegat recentiora, & hanc sententiam dicit absolutè veram, Ricc. collect. 3716. ubi ampliat in ea Moniali, quæ habet Matrem in sæculo inhonestam.

De irregularitate contenta in c. juvenculas 20. quæst. 1.

I R R E G U L. II.

S U M M A R I U M.

- 1 Viduæ, & aliæ Mulieres corruptæ si profiteantur in Religione ad munus Abbatissatus, sine dispensatione non assumuntur, nisi corruptio, esset occulta, & n. 2. & 3.
- 4 Monialis Bigama non eligitur in Abbatissam.
- 5 Declara quando est corrupta, secus si non sit corrupta.
- 6 Abbatissa si sit excommunicata tolerata potest recipere Novitias ad habitum.
- 7 Amplia in Monialibus excommunicatis, quæ valide votum dant in receptione Novitiæ.

8 Abba-

8. *Abbatissa publicè excommunicata, non potest recipere Novitias ad Religionem, & redditur ratio.*
9. *Abbatissa canonice electa, præcipit Monialibus in virtute Sanctæ obedientiæ.*
10. *Et ex commissione majora præcepta imponit.*
11. *Abbatissa ex privilegio, vel Consuetudine præscripta potest habere jurisdictionem in Clericos.*
12. *Non potest prædicare, neque administrationem honorum absolutam habet, & n. 13.*
14. *Dat facultatem Monialibus retinendi minuta, non autem superflua, & num. 15.*
16. *Superior non potest facere Religiosos proprietarios.*
17. *Mulier major excommunicata denunciata, validè contrahit, & n. 18.*
19. *Contractus Mulieris innixus falsæ causæ, corrumpit per remotionem consensu.*

ADNOTATIONES.

1. **E**X hoc textu, in quo prohibetur, quod non eligantur Abbatissæ, nisi sint Virgines, colligunt DD. quod Viduæ, & aliæ Mulieres corruptæ, si recipiantur in Monasterium ad professionem, eligi deinde non possint ad dictum munus sine dispensatione Papæ, vel saltem Sac. Congregat. ut tradunt aliis pluribus allegatis Donat. loco citato quæst. 30. num. 1. Pelizar. de monial. d. cap. 8. num. 45. Corrad. prax. disp. lib. 6. cap. 1. num. 47. & ita respondit S. Congr. Episc. in Cassanen. 29. Jan. 1585. & in Sarzanen. 15. Julii 1616. Barb. in sum. decis. Apost. collect. 725. num. 4.

2. Et quamvis Barb. in dict. cap. juvenculas, conetur ostendere, quod hæc opinio nullo jure probetur, & quod contraria sententia, quam ipse amplectitur nempe, quod Vidua, aut alia Mulier non Virgo possit eligi in Abbatissam absque ulla dispensatione, sit verior, & idem sustineant Portell. & alii: tamen ut dicit Donat. loco cit. inutiliter fatigantur, cum in praxi prima opinio, quæ habet pro se Decreta Congregat. servetur, de qua

testatur Corrad. supra allegat.

Est tamen verum, quod si corruptio Monialis electæ non Virginis esset secreta, & occulta, electioni non obstaret, & electa renunciare non teneretur, quia nemo tenetur se prodere, & turpitudinem suam manifestare, præsertim cum hic non agatur de censura, nec de vera irregularitate, ut observat Pasqualig. ad Franc. contr. part. 1. num. 693. Pac. Jord. elucub. tom. 1. lib. 5. tit. 6. numer. 18. ubi agens de benedictione Abbatissæ dicit, quod corruptio occulta non præbet impedimentum electioni, & benedictioni, & pro certo tenet Passerin. de elect. dist. cap. 40. num. 52.

Illud autem quod dicitur de Vidua locum habet in Moniali Bigama corrupta, cui à fortiori applicantur, quæ de illa dicta sunt: sicut enim Viri Bigami, non sunt Prælationum, & Dignitatum capaces, ita nec Mulieres Bigamæ, Gavant. in manual. verb. Monialium Officialis num. 4. ubi ex Majol. de irregularit. lib. 1. cap. 29. numer. 12. hoc ampliat ad Monialem filiam scænici, vel Histrionis, Donat. lococitat. quæst. 39. num. 2. & 3. Passerin. de elect. d. cap. 40. num. 54. ubi, quod Monialis Bigama excludatur ab electione ratione corruptionis; non verò ratione irregularitatis, cujus Mulier est incapax, unde si daretur casus, quod Monialis Bigama non esset corrupta, non haberet impedimentum, quin sine dispensatione eligi posset, & hoc est quod dicit etiam Tambur. de jur. Abbatiss. disput. 18. quæst. 13. Pasqualig. ad Franc. contr. part. 1. num. 696.

Porro, quod diximus supra de Moniali innodata censura excommunicationis, scilicet hanc validè non posse eligi in Abbatissam, etiamsi sit tolerata, non verificatur in canonice electa, & postea censura irretita, quoad exercitium Superioritatis activæ, hæc enim si non sit declarata, seu denunciata, potest validè admittere ad professionem Novitias, quia professio nihil aliud est, nisi quidam contractus inter profitentem, & Religionem admittentem, qui ab excommunicato fieri non prohibetur, & hinc oritur quod Moniales suffragantes, etiamsi essent

- sent ritè excommunicatæ (quicquid sit de earum peccato) validè suffragium ferrent in Novitiæ admiffione, quia istius receptio non est actus canonicæ electionis, sed unius personæ, vitæ, & morum approbatio. Secus verò si Abbatiſſa eſſet publicè declarata, quia recipere quempiam in Religionem, & religioni incorporare, & Contractus ratione publici Officii celebrare ſunt actus juridiſtionales, qui invalidè exercentur ab excommunicato declarato, validè autem à tolerato, & per conſequens admiffio eſſet irrita; ut hæc ex Portell. docet Donat. *in prax. rer. reg. tom. 4. q. 26. per tot. tract. 12. Sayr. de cenſur. lib. 2. c. 9. num. 13.*
- 8 Abbatiſſa autem, ſeu Monialium Præfeſta, quæ nullum canonicum impedimentum habet, poſtquam ſit juridiçè electa, poteſt præcipere Monialibus in virtute ſanctæ obedientiæ non poteſtate juridiſtionis, quam non obtinet, ſed poteſtate dominativa ſpirituali, quam ex vi voti tradunt Moniales, quæ ideò eidem obedire tenentur, ut contrariis rejectis firmat Paſſerin. *de ſtat. hom. tom. 2. q. 186. art. 8. n. 9. 1. & ſeqq.* & concordat Donat. *in prax. tom. 4. tract. 17. quæſt. 32.* etiamſi præceptum Abbatiſſæ eſſet contrà pactum, in receptione, & profeſſione initum Donat. *d. tom. 4. tract. 8. quæſt. 19. per tot.* Ex commiſſione autem Prælati Superioris poteſt exercere majorem poteſtatem, quam de jure non habet: & præcepta Monialibus majora imponere ſpiritualia, quibus parere tenentur, Graff. *dec. aur. par. 1. lib. 4. c. 5. num. 3.*
- 9 Et quamquam Mulieri ſit interdicta poteſtas ferendi cenſuras Barb. *in c. dilecta de major. & obed. num. 5.* nihilominus Abbatiſſa ratione Dignitatis, quam habet, ex privilegio poteſt juridiſtionem habere Proviſores nominare ad ſuſpendendum, & excommunicandum, Clericos Beneficiis providere, & inſtituere, Ricc. *in prax. par. 2. reſol. 285. per tot.* Bellet. *diſq. cler. par. 1. de diſcip. cler. §. 8. n. 19. & 20.* Paſſerin. *loco cit. n. 89. poſt medium,* & quod poſſet habere juridiſtionem in Clericos, etiam jure conſuetudinis legitime præſcriptæ, tenet Pirhing. *in jus can. lib. 5. tit. 31. & 34. ver. notandum tertio.*

Non tamen poteſt prædicare, niſi hortando, nam Mulier quamvis ſit doctæ, & ſancta non debet docere, *c. Mulier. de conſecr. diſt. 4.* quia inquit Apoſtolus *2. ad Tim. 3.* Mulieres ſemper diſcunt & nunquam ad ſcientiam veritatis perveniunt.

Itidem licet Abbatiſſæ de jure communi habeant liberam adminiſtrationem bonorum Monafterii, & Contractus facere valeant, adhibito conſilio Capituli Monialium, ut probat text. in *c. continebatur, de his quæ ſunt a prælat. gloſ. in c. dilecta de major. & obed. Donat. prax. rer. regul. tom. 4. tract. 8. quæſt. 18. per tot.* tamen talis adminiſtratio non eſt abſoluta, ſed ferè in omnibus Monafteriis ſaltem Italiæ, habet relationem maximè in rebus momenti, ad Epiſcopum, vel Prælatum, cui ſubſunt, quorum conſenſus regulariter exigitur, niſi aliud ferat Conſuetudo, aut Conſtitutio Monafterii, Tambur. *de jur. Abbatiſ. diſt. 32. quæſt. 13.* Pelizar. *de monial. c. 10. n. 146.*

Et licet Abbatiſſa poſſit etiam licentiam dare Monialibus retinendi peculium, & redditus ipſis conſeſſos, hoc tamen intelligitur de quantitate diſcreta v. g. ſi dat facultatem Moniali expenden- di ſcutum unum pro ſingulo menſe pro minutis juxta declarationem factam a *Clem. VIII. anno 1602.* quam refert Quarant. *in ſumm. Bullar. verb. Monasteria Monialium poſt nu. 51.* Si enim licentiam daret ad ſuperfluos ſumptus, peccaret mortaliter. Donat. *d. tom. 4. tract. 15. quæſt. 36. num. 3.* Contractus, qui vigore talis licentiæ eſſet initus, poſſet per Superiores irritari, Pelizar. *de monial. cap. 4. num. 131.* Quoniam nullus Superior poteſt facere Moniales proprietarias, quales ſunt hæc, quæ de rebus in uſum proprium assignatis diſponunt, in uſum non neceſſarium, vel aliorum favorem, ut habetur in Decretis pro reformatione Monialium Neapoli, & Salerni emanat. anno 1592. quæ refert Donat. *prax. tom. 1. tract. 3. quæſt. 5.* in quibus tales contractus nullius roboris declarantur, Cherubin. *in ſum. bullar. ad Conſt. Benedicti XII. 3. Schol. 1.*

Hæc autem inhabilitas ad contrahendum,

dum, quæ modo jam dicto cadit in Abbatissis, & Monialibus, non reperitur in Mulieribus sæcularibus, quamvis excommunicatis; quia cum Contractus ab excommunicato etiam denunciato gestus tanquam à privato, sit validus, ut firmiter Sayr. *de censur. lib. 2. d. c. 9. num. 11.* & alii ab eo allegati, nullum aliud habent ad hoc impedimentum, nam Mulier major, præscindendo à Constitutione Marchiæ, vel particularibus statutis, potest libere, & validè contrahere sine ulla solemnitate, ut dixit Rot. cor. Merlin. *dec. 601. n. 15. & coram Dunozet. jun. decis. 608. num. 7.* Add. ad Pamphil. *decis. 111. num. 14.* dummodo causa expressa in contractu sit vera, si enim inveniretur falsa, ex hac falsitate contractus corrueret per remotionem consensus, eidem falsæ causæ innixi, prout eadem Rot. tenuit in *Narmien. Cambii 18. Junii 1685. coram Rondinino.*

De irregularitate contenta in cap. quicumque §. Hæretici de hæret. in 6.

I R R E G. III.

S U M M A R I U M.

- 1 Monialis filia hæretici, est inhabilis absque dispensatione ad officium Abbatissatus.
 - 2 Et regula extenditur ad primum, & secundum gradum ex linea Paterna, ex Materna vero ad primum tantum.
 - 3 Amplia ut regula compræhendat filios natos tam ante crimen, quam post crimen, & tam masculos, quam feminas, & n. 4.
 - 3 Limitatur regula in filiis hæretici ad fidem conversi, qui capaces sunt officiorum, & Dignitatum.
 - 6 Monialis orta ex maculato genere Judæorum, vel Maurorum, an, & quando possit eligi in Abbatissam, ostenditur & n. 7. & 8.
 - 9 Indultum concessum Regularibus, extenditur ad Moniales ejusdem Ordinis, etiam in materia stricta.
- Indulgentia concessa Regularibus, ex-*

tenditur ad Moniales, etiamsi sint Ordinario subjectæ ibi.

ADNOTATIONES.

Disponitur in hoc textu, quod filii hæreticorum usque ad secundam generationem, ad nullum Ecclesiasticum Beneficium, seu Officium publicum admittantur, ex quo proinde sequi videtur, quod Monialis filia hæretici sit inhabilis absque dispensatione ad Officium Abbatissatus, prout tradit Passerin. *de elect. c. 25. q. 9. n. 74.* & magis præcisè *c. 40. n. 55.*

Hæc autem regula ex citato textu desumpta, compræhendit primum, & secundum gradum per Paternam lineam; per lineam verò Maternam, non se extendit, nisi ad primum gradum, ut ex *glos. in figuratione casus in c. statutum eod. tit. docet Passerin. ibid. n. 2.* & compræhendit filios natos tam ante crimen, quam post crimen, ut de veriori testatur Cherubin. *in sum. bullar. p. 1. ad Const. Honorii IV. 2. scol. 1.* & tam masculos, quam feminas, quia ut alibi supra ostensum fuit, in hac subjecta materia, quamvis odiosa, & penali, sub nomine & appellatione filiorum, filias contineri communior sententia tenet, ut in terminis pœnæ filiis hæreticorum à jure impositæ tradit Barb. *appellat. 99. n. 54. & 55.*

Verum est tamen, quod regula prædicta procedit, in filiis hæreticorum non credentium, si enim hæretici redeant ad fidem, vel parati sunt illam recipere, & reconcilientur Ecclesiæ, eorum filii sunt capaces Beneficiorum, Dignitatum, & Officiorum, ut habetur in *Const. Alex. IV. 12. §. 12. & Honorii IV. Const. 2. §. 2. Bullar. tom. 1. pag. 90. & pag. 125.* quas approbavit Bonifac. VIII. *in d. c. statutum ubi Passerin. num. 3.*

Si autem Monialis, non ex Patre, nec Matre hæreticis: sed ex alio maculato genere Judæorum, aut Maurorum ortum haberet, & descenderet, si cæteræ ei non deessent qualitates, possit eligi in Abbatissam, seu Priorissam, prout volunt Tamburin. *de jur. Abbatiss. disp. 28. quæst. 14. n. 1. & 2. Pelizar. de Monial. c. 8. n. 48.* quia, ut ipsi ajunt, nullum ex hoc oritur

oritur impedimentum, quin jure eligi non valeat, imò Tamburin. inquit hoc procedere, & verum esse, etiamsi Religio Constitutionem Pontificiam habeat (prout plures Religiones habere asserit) qua prohibentur, quod descendentes ex dicto maculato genere non admittantur ad Prælaturas, & Dignitates Religionis cum ex eo, quod Constitutiones hujusmodi loquentes de Viris, tanquam odiosæ non extendantur ad fœminas, tum ex eo, quod Abbatissatus, & Priorissatus Monialium, non sint Prælaturæ habentes ullam jurisdictionem, & huic ampliationi videtur quodammodo adhærere, Passerin. *in dist. cap. 40. num. 55. de elec.* ubi, quod nisi adsit consuetudo contraria, talis Constitutio sit odiosa, & de facili non extendenda, maximè in puncto hujus quæstionis, in quo aliquo modo præjudicet fidei, & dignitati baptismi, ut filia innocens puniatur propter infidelitatem Parentum.

8 At oppositum tenent Pasqualig. *ad contr. Lauret. de Franch. p. 1. n. 662.* ubi probabilius putat, quod Constitutiones Pauli IV. Pro Ordine fratrum Minorum, & aliorum Pontificum aliis Ordinibus concessis, quibus cavetur, nè ex dicto maculato genere professi, admittantur ad Prælaturas, & dignitates Religionis compræhendant, & servandæ sint etiam quoad Moniales eorundem Ordinum; ex eo quia in hac materia indifferenti, & in qua eadem militat ratio, masculinum

concipiat fœmininum, ut de aliis similibus Indultis tradit quoque Donat. *prax. rer. regular. tom. 4. tract. 2. quæst. 18.* Et de concessione Indulgentiarum (quæ est dispensatio strictè interpretanda, ut ait Navar. *conf. 35. num. 3. & conf. 38. num. 1. de pœnit. remiss. lib. 5.*) facta favore Regularium, quod extendatur ad Moniales ejusdem Ordinis, quamvis sint Ordinario subiectæ, docent Pelizar. *de Monial. cap. 9. num. 40. & 41. Nicol. in fosc. in verb. indulgentia num. 8.* & adest clara Constitutio Pauli V. 21. §. 18. Bullar. *tom. 3. pag. 203.* Et quod Constitutio Papæ, quæ sit respectu Religionis, & potest convenire Monachis, & Clericis regularibus, liget Regulares utriusque sexus, docet Donat. *de regular. tom. 3. quæst. 102. num. 4.* Undè hæc secunda opinio Pasqualig. ex suprâ deductis jure verior, mihi magis arridet: & sic poterit talis Monialis eligi in Abbatissam, quoties in Religione, in qua professæ est, non adsit statutum, sive Constitutio, quæ excludat à Superioritate descendentes ex maculato genere.

Et hæc de Censuris, quæ ad institutum, & complementum totius Operis formularii opportuna esse censui; sub censura Sanctæ Matris Catholicæ Ecclesiæ, dicta sint satis: ad laudem, & gloriam Patris, qui est generans, Filii, qui est genitus, & Spiritus Sancti, qui est amborum nexus, amor amborum, & amborum charitas.

A P P E N D I C E
 ALLA TERZA PARTE
 DEL FORMULARIO
 LEGALE PRACTICUM
 Del Foro Ecclesiastico.

Delle Lettere Pastorali.

Sono frequenti le occasioni, nelle quali per eccitare i Fedeli, ò alla pietà, e divozione per l'acquisto dell' indulgenze: ò all' esercizio delle buone opere per ajuto, e soccorso de' poveri, e luoghi pii: ò alla penitenza per sospendere, e tener lontano i gastighi dovuti a' peccati commessi: ò per impetrare da Dio con i digiuni, & orazioni, la serenità del Cielo, ò le pioggie: o la preservazione de' frutti della terra, o dalla peste, ò da terremoti, ò dalla guerra alla Patria, & alla Christianità: ò pure per altre urgenze, e bisogni della Diocesi, ò della Chie-

sa universale: deve il buon Vescovo scrivere, e pubblicare a' suoi Popoli lettere Pastorali, & oratorie, delle quali si è parlato nella *parte seconda al titolo 15.*

La prima però è quella, che nasce dalla promozione al Vescovato: imperoche seguita, che sia la consecrazione, deve l'eletto, con lettera Pastorale diretta al Clero, e Popolo delle Città, e Diocesi, partecipare la sua elezione, e far precorrere in quella i veri sentimenti del suo animo, e la cognizione, ch'egli hà del gravissimo peso, & oblihi, che hà assunti: accioche i sudditi si preparino a riceverlo, e colle loro orazioni, l'ajutino a portarlo. L'esemplare, e formula di questa lettera può essere la seguente.

N. N. Dei, & Apostolicæ Sedis gratia
 Episcopus Civitatis N.

*Venerabilibus Fratribus, & dilectis filiis Clero, &
 Populo Civitatibus, & Diocesis, salutem in
 Domino sempiternam.*

Jerem. 6. I **C**hristi Redemptoris Nostri in Terra Vicarius vocavit me in partem
 Isa. 62. sollicitudinis sue, constituens me hodie Sponsum, & Custodem Eccle-
 Con. Trid. siæ N. & Speculatorem super muros ejus. Terret me onus, Angelicis quippe
 Sess. 6. c. 1. humeris formidandum: & anima mea turbata est valdè à sonitu illius Pro-
 Sap. 6. pheticæ, vocis que pulsat in auribus meis -- Judicium durissimum his, qui
 Eccles. 7. præsumunt, fiet. Verumtamen quia Cathedram honoris non que sibi, neque cor-
 Sap. 8. meum me reprehendit: Deus qui humiliat, & exaltat, & sua providen-
 Psal. 118. tia
 1. Apoc. 15.
 Io. 10.

tia attingit à fine usque ad finem fortiter, & disponit omnia suaviter, incli-
 navit cor meum ad faciendas justificationes ejus, quia via ejus iuste, & veri-
 sunt, inquit ipse, qui intrat per Ostium in ovile Pastor est ovium: Veniam
 igitur ad vos in charitate, & spiritu mansuetudinis, non ut presim, sed ut pro-
 sim, in fide non ficta; querens non quæ vestra, sed quæ sunt Jesu Christi, cui
 servio, & in quo gloriabor, & fiduciam habebō, & non in carne, cum scriptum
 sit: qui confidit in illo non minorabitur: & per Prophetam suum dicat:
 ego Dominus, super quo non confundentur, qui expectant eum: Chari-
 tas Christi foras mittit timorem, omnia sperat, omnia possibilia ducit, & cum
 Apostolo clamat: omnia possum in eo, qui me confortat. Veniam cogitans
 cogitationes pacis, in qua salutatio mea est. Pax inquam vobis fratres, & si-
 lii dilectissimi his, qui propè, & his, qui procul: ecce dies speculationis vestre
 appropinquat, & visitatio vestra veniet: rogate Dominum, qui ponit humiles
 in sublime, & marentes erigit sospitate: ut respiciens Dominus ad humilita-
 tem, & fiduciam meam reddam ei Populum istum acceptabilem sectatorem
 honorum operum. Abiicite fratres, & filii opera tenebrarum, & induimini
 Jesum Christum, qui est omnium Dominus. Diligite alterutrum, non verbo,
 neque lingua, sed opere, & veritate: qui enim hoc facit non est longè à Regno
 Dei. Quæ iusta, quæ pudica, quæ religiosa sunt agite: temporalia, quæ vi-
 dentur non contemplantes, sed cœlestia, quæ eterna sunt inquirentes. Evi-
 gilate, ut non circumveniamini à Satana, & nolite peccare, quia Deus noster
 odit iniquitatem, & oculi ejus contemplantur uniuersam terram, ut probeant
 fortitudinem his, qui corde perfecto credunt in eum. Pauperibus porrigite
 manus vestras, ut perficiatur propitiatio: nam qui dat pauperi non indige-
 bit. Tollite jugum Domini (quod est suave) super vos, & inuenietis requiem
 animabus vestris. Audite me, & consiliis meis acquiescat cor vestrum, &
 proderit vobis: ambulate in lege Domini confidenter dum lucem habetis, ut
 filii lucis sitis, & estote parati, quia spero per orationes vestras citò donari
 me vobis. Deus autem pacis, qui est benedictus in sæcula, coaterat Satanam
 sub pedibus vestris, & in viam mandatorum suorum cum commisso grege
 gratia sua duce nos dirigat, atque ipse nobis, & intelligere, & agere, quæ
 sibi placita sunt concedat, qui misericordie sue dono, nomen nos voluit habere
 Pastoris. Datum &c.

N. Episcopus N.

Delle Lettere informative.

Nella formola del giuramento di fedeltà,
 che prestano alla Sede Apostolica i promof-
 si alle Chiese Cathedrali, s'esprime l'obli-
 go di visitare nel tempo prefisso dalla Cō-
 stituzione di Sisto V. i limini degli Aposto-
 li, e di riferire lo stato delle loro Chiese.

Quest'obbligo devono i Vescovi, & Arci-
 vescovi adempire per loro stessi, quando
 non siano legitimamente impediti, e dif-
 Monacel. Formul. Pars III.

pensati, di poterlo sodisfare per mezzo d'
 altri: ma ò vistano i limini per se stessi, ò
 per alium, devono sempre dare la rela-
 zione in iscritto dello stato della Chiesa.

Quando vistano i limini per alium, de-
 vono avvertire, che la persona eletta à
 fare questa funzione, deve essere de gre-
 mio di qualche Capitolo, ò altra perso-
 na della Diocesi costituita in Dignità:
 ò mancando questa nella Diocesi, altro
 Sacerdote qualificato, e suddito, a quest'

S atto

atto specialmente spedito: non adempiendosi la disposizione della Bolla di Sisto V. colla deputazione d'altro soggetto, che stia permanente in Curia: quando non s'ottenga una particolare dispensa, la quale non suole concedersi se non a quei Vescovi, che fanno residenza ne' domini de' infedeli, per quello che attestano, Corrad. *in prax. benefic. lib. 2. al cap. 16. num. 70. e 75.* & il Barbol. *summ. dec. Apostolic. collect. 411. num. 1. et per tot.*

7 Se poi per qualche giusta causa non potrà il Vescovo visitare i limini, nè per se stesso, nè per mezzo d'altri nel tempo dovuto, deve chiedere alla Sac. Congr. del Concilio la proroga, che suol concederla, ad tres, ad quatuor, ad quinque menses, secundo la rilevanza della causa, e distanza del luogo.

8 La relazione dello stato della Chiesa, che si fa al Papa in lingua latina, deve esibirsi nelle mani del Cardinal Prefetto di detta Congregazione, la quale con buon'ordine, e distinzione deve contenere.

Lo stato materiale.

I. La situazione, e la Provincia in cui è posta la Città a chi stia soggetta nel temporale, & in qual secolo habbia ricevuto il primo Vescovo, e la fede.

II. Se habbia havuto Vescovi Santi Martiri, o Confessori, e se i loro Corpi, o pure altre insigni Reliquie si conservino, e venerino nella Cattedrale. E se questa sia consecrata, sotto qual titolo, e da chi, e da che tempo, se sia immediatamente soggetta alla Sede Apostolica, o pure Suffraganea.

III. Se la Cattedrale habbia l'habitazione del Vescovo contigua, o se l'una, e l'altra siano in buon stato, o pure siano bisognose di ristaurazione.

IV. Se la Mensa habbia entrate sufficienti per il congruo sostentamento del Vescovo, e se sia gravata da pensioni.

V. In quanta distanza si stenda la Diocesi, e quanti luoghi comprenda, individuandoli nominatamente, e se in alcuno, o più di essi il Vescovo eserciti come Barone giurisdizione temporale.

Lo stato delle Chiese, e luoghi Pii.

I. Quante Dignità, Canonici, Prebendati, e Beneficiati siano additti al Servizio della Cattedrale. Se i Canonici habbino gli ordini ammessi, e distinti ad formam Concilii, Prebende separate, e massa di Distribuzioni, se vi si trovano erette le Prebende del Theologo, e del Penitenziero.

II. Quante Parochie siano nella Città, e Suburbii: da chi amministrate, se di libera collazione, o di Juspatronato, se i Rettori siano perpetui, o ammovibili, e se nelle Chiese vi siano Reliquie de' Santi.

III. Quante altre Chiese non Parochiali, sotto qual titolo, da chi governate. Quali, e quanti luoghi Pii. Quali, e quante Confraternite, e sotto qual istituto, & esercitii di pietà erette.

IV. Quanti Monasterii di Monache, sotto qual Regola militino, se osservino la vita commune; à chi siano soggette, e quante siano per ogni Monastero.

V. Quanti Monasterii, e Conventi di Religiosi, di qual Ordine, se tutti esenti dalla giurisdizione del Vescovo: se i Monasterii habbiano tutti la Clausura materiale, & in che numero siano.

VI. Se vi si trovi eretto il Seminario de' Chierici ad formam Concilii, se sia provveduto d'entrate; per quanti Alunni, e de' Maestri per instruire i Chierici.

VII. Lo stato dell'Anime in Città, & in ciaschedun luogo della Diocesi, e lo stato del Clero Secolare, e Regolare de' medesimi luoghi.

VIII. Lo stato de' luoghi Pii, e Monasterii ne' luoghi della Diocesi colla medesima distinzione, di sopra fatta in quelli della Città.

Lo stato formale.

I. Se per l'amministrazione della giustizia ritenga il Vicario-Generale forastiero, o Diocesano, & altri Officiali, e Consultori necessari; anche per le cause spettanti alle materie della Fede.

II. Se il Clero sia docile, morigerato & erudito, o pure rozzo, & ignorante, &c.

Se vi siano Scuole pubbliche, o altre conferenze scientifiche, o morali per renderlo colto.

III. Se il popolo sia bene inclinato alla pietà, se sia bene instruito negli erudimenti della Fede, e se frequenti le Chiese, & i Sacramenti.

IV. Se nel tempo dell' Avvento, e di Quaresima si predicchi la parola di Dio, in quali, e quante Chiese, e chi uomini, & elegga li Predicatori.

V. Se i Parochi adempiono diligentemente il loro Ufficio, nell' insegnare la Dottrina Christiana, e nell' amministrare con vigilanza, e rito Ecclesiastico i Sacramenti massime agl' infermi.

VI. Se vi siano abusi, mal' usanze, e corrutele, o pure qualche lodevole costumanza.

Lo stato dell' opere fatte.

I. D' aver fatto al Clero, & al popolo più volte Sermoni, & esortazioni, per contenere quello nella disciplina Ecclesiastica: e l'altro nell' osservanza della Divina Legge.

II. D' aver visitato per se stesso la Città, e Diocesi, e di avere nella Visita adoperato uomini dotti, e di spirito, & anco PP. Missionarii, con frutto.

III. D' aver erette, & instituite ne luoghi ove non erano, le Confraternite del Sacramento per accompagnare il Santo Viatico, e della Dottrina Christiana.

IV. D' avere amministrato nel tempo della Visita in più luoghi della Diocesi il Sacramento della Cresima, ed haver consagrato Chiese, & Altari.

V. D' avere introdotto nella Città la lettura della morale, e le conferenze de casi di coscienza, per tenere virtuosamente occupato il Clero, & erudirlo.

VI. D' aver dato la Regola, e Constituzioni alle Monache del Monastero N. che non le avevano, & introdotto nell'altro di N. l' osservanza della vita commune.

VII. D' aver provveduto, che non s' ammettano all' habito della Religione le Vergini, se prima non si farà fatta nel Monastero la prova della loro buona

vocazione, esplorando anco per se stesso la loro volontà.

VIII. D' intervenire frequentemente al Coro de Canonici della Cattedrale, per dare loro buon esempio, e per tenerli attenti, e devoti nella recitazione dell' Ore canoniche.

IX. Di visitar spesso ne giorni festivi le Scuole, & il Catechismo della Dottrina Christiana, accioche si faccia col debito modo, e con frutto.

X. D' aver riconosciuto per se stesso le amministrazioni de luoghi Pii, e la soddisfazione degl' oblighi, e pesi di messe, ed aver fatto rinovare con buon' ordine le Tabelle.

XI. D' aver sempre assistito all' esame degl' ordinandi, e di non haver ammesso nessun' Cherico agl' ordini, che prima non sia stato da lui sentito, e dato saggio nel esterno non solo di capacità, ma anche di buon costume, e vocazione, senza attendere a raccomandazioni, o altri rispetti humani.

XII. D' applicare spesso il Sacrificio per il suo popolo, di fare per quanto gli permette la tenuità delle rendite, elemosina publica, e privata ai poveri, e di visitare i moribondi.

XIII. D' eseguire puntualmente i ricordi della Sagra Congreg. del Concilio trasmessi per commandamento della S.M. d' Innoc. XI. intorno all' osservanza del Decreto del Concilio di Trento, di non ammettere agl' ordini Sagri gli ordinandi ad tit. Patrimonij, se non quelli, che sono necessarii, o utili per il servizio della sua Chiesa, sicome gl' altri ordini della S. Congregazione de' Vescovi intorno agl' Esercizii Spirituali da farsi da i promovendi, e dalla Monacande: e molto più la Bolla d' Innoc. XII. *Speculatores*.

XIV. Di non aver mancato d' esercitare ne i tempi prescritti i Pontificali, e di fare le altre funzioni Episcopali, se non per cagioni di infermità; o d' altro grave impedimento, e di non esser mai partito dalla residenza.

XV. Per sovvenire, e foccorrere i poveri della Diocesi, & i luoghi Sagri di Terra Santa d' aver provveduto nella tale, e tal forma.

XVI. Per promuovere nel popolo la pietà, e la Religione, d'haver introdotto, la tale, e tale opera pia, e d'haver tolto, & estirpato il tale abuso.

XVII. D'haver convocato il Sinodo, & in quello col consiglio del suo Capitolo, e d'altri huomini dotti, publicato canoni, e Decreti, per mantenere in vigore la disciplina Ecclesiastica, rimuovere gli abusi, provvedere al buon governo de luoghi pii, e per la riforma de costumi. Se poi ne Visita, ne Sinodo fosse dal Vescovo stato fatto, deve addurre le cause legittime, che l'hanno impedito, già che sono incumbenze principali del suo officio, e dalle quali senza grave reato, non può esimersi.

9 Se il Vescovo novello, nella sua prima relazione potrà dar conto al Papa dell'opere di sopra riferite (che sono ordinarie, e proprie del buon Pastore) si verificherà il detto del Profeta Baruch, che *Stelle ch. 3. dederunt lumen in custodiis suis & letate sunt*, mà se poi le haverà trascurate: potrà giustamente temere d'udire in punto di morte, la minaccia che fa Dio a i Vescovi negligenti per il Profeta Ezechiele. *Eze. ch. 34. Ecce ego ipse super Pastores requiram gregem meum de manu eorum.*

Lo stato degl'emergenti, e de bisogni della Chiesa.

10 Fatta la relazione dello Stato, si devono esporre al Papa, & alla Congregazione nella medesima lettera, gli emergenti, ch' accadono nel governo, & i bisogni (se vi sono) della Chiesa: chiedendo nelle cose ardue, e difficili consiglio, nelle dubbie, dichiarazione, e risposta, & in quelle, che richiedano l'autorità, e la provisione Apostolica, supplicare per la grazia, & Indulto.

11 Nella seconda, & altre relazioni seguenti, si tralascia di riferire lo stato materiale, già descritto nella prima, e si dà conto solamente del formale, e dell'augumento del bene provenuto dalle fatiche del buon Vescovo.

Delle Lettere responsive.

12 Oltre la lettera informativa dello stato della Chiesa, deve il Vescovo informare

La Sede Apostolica, in altri casi, e contingenze particolari de sudditi, sopra delle quali viene dalle Sagre Congregazioni de Cardinali frequentemente ricercato, e però, quando gli giungono da Roma a dirittura, o pure gli siano presentate dalle parti, le lettere, deve col dovuto rispetto riceverle, e con pari diligenza, & attenzione, a quelle rispondere, e dare l'informazione richiesta.

Non foderrebbe al suo dovere il Vescovo, e mostrerebbe ignoranza, e disprezzo, se scrivendogli la Congregazione del Concilio, o altra, *pro informatione, & voto* in lingua latina, egli rispondesse in lingua, & idioma, volgare (dovendosi rispondere in quell'idioma col quale è fatto, e concepito il rescritto) o non esprimesse il suo Voto, o pure esprimendolo, non fosse Voto consultivo, ma decisivo, se pure l'informazione non dovesse darsi in qualche causa, in cui egli dalle parti fosse stato allegato sospetto, o fosse d'una di esse Parente, poiche in questi due casi lodevolmente s'astiene dal voto.

Difetto più notabile incorrerebbe, se fosse negligente, e pigro in rispondere alle dette lettere, o pure dissimulasse d'haverle ricevute, o pure impedisse che non gli fossero presentate, o gravasse le parti che le hanno ottenute.

Saggio di poca stima, e rispetto verso la Santa Sede, e de Sig. Cardinali darebbe, se dopo haver ricevuta la lettera pro informatione, o che *certioraret*, egli proseguisse il giudizio, o molestasse le parti ricorrenti, in cose che ammette di sua natura dilazione. Anzi commetterebbe attentato, se dopo haver data l'informazione, procedesse ad atti ulteriori; senza aspettare altra risposta, o risoluzione delle Congregazioni, come, osserva il de Luca *nel disc. 31. al num. 10. de jurisd.*

Nelle informazioni che cadono sopra i ricorsi fatti da Sudditi contro di lui, o nelle Cause, nelle quali la Mensa, o i suoi Ministri hanno interesse; deve esser cauto, & irreprensibile nel parlare, avvertendo di non dir bugie, o proferire parole ingiuriose: che offendano l'onore delle parti, o la maestà del Tribunale, perche facendo il contrario, avilirebbe il suo car-

rattere, e spogliarebbe del bel titolo di Padre, e Pastore, e sarebbe creduto uomo ordinario.

17 Non deve, nè può il Vescovo per queste lettere informative, ancorchè tal volta richieste, e volute dalle parti, pretendere propina, emolumento, perchè egli in quest'atto, non fa da Giudice, nè da Arbitro, ma fa da testimonio qualificato, e ben informato, per instruire le Sagre Congregazioni, del fatto, di cui da esse vien richiesto, & alle quali è tenuto di giustizia ubbidire.

18 Dissi, ch'è tenuto ubbidire, perchè avendo ogni Vescovo nella sua promozione al Vescovato, prestato il giuramento di voler esser fedele, & ubbidiente alla Sede Apostolica, ed eseguire i suoi ordini, ne siegue in buona conseguenza che non rispondendo col debito modo, al dovuto tempo, con fedeltà, modestia e sincerità alle sudette lettere delle Sagre Congregazioni de Cardinali, che sono in questa parte Giudici Delegati Speciali della S. Sede: o per causa di quelle gravando le parti: viene a contravenire al proprio giuramento, & ad esser reo di colpa più, e meno grave, secondo la qualità del difetto, per lo quale alle volte suole dalle medesime Congregazioni ordinarfi (facto verbo cum Sanctissimo) ch' il Vescovo, o Arcivescovo *accedat ad Urbem*.

19 In oltre deve avvertirsi, che quando le Congregazioni de Cardinali, rimettono i memoriali, ò le istanze delle parti al Vescovo, con il rescritto, ch' egli eseguisca, provveda, ò faccia altra cosa, non danno con questa sorte di rescritti ordinariamente la loro autorità: di modo che il Vescovo in quella azione commessa, debba, e possa procedere come Delegato Apostolico, ma il più delle volte, eccitano la giurisdizione ordinaria solamente per l'amministrazione della giustizia, e non comunicano maggior facoltà di quella, che de jure al Ordinario compete, onde per non far nullità, devesi bene esaminare la qualità, e natura degl'affari, e le clausule de rescritti. E però regola generale, che se il rescritto colla remissione fatta all' Ordinario, cade sopra qualche emergente, in cui il

Monacel. Formul. Pars III

Vescovo colla sua Ordinaria potestà, non poteva procedere, nè provvedere, in tal caso si presume concessa l'autorità del delegante, benchè non s'esprima; come s'è detto nella *par. I. all' Appendice pag. 330. nu. 13. 14. & 15.* e lo avverti anche la Rot. avanti Pampil. nella *decis. 698. al nu. 5. e seguenti.*

Del Sinodo.

Il Sagro Concilio di Trento nella *sess. 20. 24. c. 2. de refor.* inerendo agli antichi canoni riferiti nel Decreto di Graziano alla *dist. 18. per tot. & al c. sicut olim de accusatio* ne decretali, vuole che il Vescovo convochi ogn'anno il Sinodo per la riforma de costumi, correzione degli eccessi, compositione delle controversie, e rinovazione delle disposizioni canoniche.

Questo Decreto da molti Vescovi non è osservato, ma da ciò non siegue, che questa inosservanza, e desuetudine sia lodevole, nè da imitarsi, perchè venendo una tal funzione ordinata con precetto, e sotto grave pena, l'ommissione induce la colpa, come con *Ugolino, Gavanto, Piafecco, Mossobrio, e Silvestro*, prova il dotto, & esemplare Vescovo Pace Giordano *al tom. 2. lib. 8. tit. 2. nu. 40.* onde quando in qualche ben governata Diocesi non si stimi necessaria la convocazione annuale del Sinodo, non pare che si debba differire, oltre il triennio, per la ragione che ne adduce lo stesso Pace Giordano nel luogo citato *al num. 41.* con queste parole. *Ego (citra jactantiam dixerim) in hac parte muneri meo respondere conutor, omnesque Sacros Antistites idem prestare magnopere precor, alioquin sine sarculo hujusmodi vepres, spinas, & surculos malarum consuetudinum internascens in Clero, & populo, patris familias semina praefocantes, non facile evellent.*

Nè si deve attendere l'opinione del Cardinal de Luca nel libro intitolato il Vescovo pratico *al cap. 14. num. 3.* ove dice, che si stima cosa degna di lode l'astenersi da queste frequenti convocationi, quando nè cessi il bisogno, e di camminare col ultimo Sinodo: perchè se bene

S 3 l'au-

l'autorità di questo insigne, e celebre Autore è grande, nondimeno su questo articolo non è di peso alcuno, per più ragioni.

- 22 Primo, perche è opposta direttamente all'autorità de Canon, e del Concilio, il vigore della quale distrugge quella de Dottori. Secondo perche la Sagra Congregazione del Concilio hà dichiarato, che quei Vescovi, i quali non convocano ogni anno il Sinodo incorrono le pene à jure statutas, come attestano il d. Pace Giord. nel luogo citato n. 40. & il Barbosa nella somma delle *dec. Apostol. collect.* 282. al nu. 9. Terzo, perche il Vescovo, che non convoca il Sinodo ogn' anno, in pœnam perde la potestà di potere eleggere, e surrogare gli Esaminatori Sinodali in luogo delli defonti post annum. Quarto perche la convocazione del Sinodo è ordinata per diversi fini tutti buoni: onde quando uno di questi fini cessi, rimane l'altro.

- 23 Il Vescovo dunque novello giunto alla sua residenza in primo luogo deve fare la Visita generale; mediante la quale informato dello stato della sua Chiesa, dispone in secondo luogo le cose per la convocazione del Sinodo, al quale devono precedere le Congregazioni da tenersi in giorni determinati avanti lo stesso Vescovo di persone Ecclesiastiche da lui deputate delle più idonee, e versate nelle materie teologiche, e canoniche c' habbia nella Diocesi, & in quelle devono sentirsi i Vicarii foranei, & i Parochi tanto della Città, quanto della Diocesi, per esaminare, stabilire, e disporre le materie tutte del Sinodo.

- 24 Fatte le Congregazioni preliminari, e stabilito anche l'ordine delle stazioni, per i luoghi del sedere de convocandi, e distinti i titoli, e stesi i Decreti, deve il Vescovo convocare il Capitolo della Cattedrale, al quale si devono leggere, e chiedere sopra di quelli il suo consiglio; e dal Cancelliero, o Segretario deputato del Sinodo fare stendere l'atto publico di questa convocazione, e richiesta del consiglio. Se il Capitolo chiederà tempo à rispondere, potrà darsi il termine di due, o tre giorni. Se protesterà, o appellerà, si riceva materialmente la protesta, e l'ap-

pellazione, ma intanto il Vescovo proceda avanti alla Convocazione, e pubblicazione del Sinodo: perche questo non può esser ritardato dalle dette proteste, come s'è detto nella *par. 1. al tit. 5. form. 3. num. 11. e seguenti pag. 101.*

Nello stendere, e formare i Decreti del Sinodo, si devono havere le seguenti avvertenze.

I. Che siano in lingua latina, e non volgare, stesi, e concepiti con stile Ecclesiastico tolto da canon, e Concilii, puro, e conciso, e senza mescolanza di sentenze di Santi Padri, o Scritturali: dovendosi tali autorità, o de canon, e non altre (quando si vogliono allegare) accennare solamente nel margine.

II. Che non siano molti, nè superflui ma pochi, e necessari, & osservabili in pratica, adattati al Clero proprio, e profittevoli al popolo della Diocesi.

III. Che le pene in quelli ingiunte contro i trasgressori, siano canoniche, e moderate.

IV. Che non s'impongano le censure massime di lata sentenza con frequenza, ma parcamente per delitti, e trasgressioni gravi, che hanno intrinsecamente congiunto il peccato mortale, o lo scandalo, o notevole irreverenza verso le cose Sagre, e divine.

V. Che non si riservino al Vescovo, quei casi, che hanno già annessa la scomunica in vigore delle disposizioni Canoniche, e Costituzioni Apostoliche.

VI. Che non s'approvino co' Decreti per lecite al Clero, la delazione delle armi da Caccia, i Giuochi, le Comedie, e gli Spettacoli, perche se bene tali cose nelle persone additte al servizio di Dio, quando si facciano colla debita moderazione, onestà, e senza scandalo, si devono dal Vescovo dissimulare ad vitanda majora mala, non si devono però mai positivamente approvare, essendo azioni proibite da Concilii, e da Canon, come s'è dimostrato in più luoghi di quest'opera.

VII. Che non siano contrarii alla disposizione del jus commune canonico, ne alle Costituzioni Apostoliche.

VIII. Che i Decreti spettanti al governo,

verno, e disciplina delle Monache, si dia-
no all'Abbadesse de Monasteri tradotti in
lingua volgare.

IX. Che siano sottoscritti dal Vescovo,
dal Segretario deputato del Sinodo, e dal
Notaro, e posti, e ritenuti in Archivio,
e publicati.

Questi Decreti, ò siano statuti Sinoda-
li, havendo vigore, e forza di legge, obbli-
gano all'osservanza tutti quelli della Dio-
cesi: e se bene non v'è bisogno dell'ap-
provazione della Sede Apostolica, nè essa
sia solita à darla: nondimeno alcuni Ve-
scovi mandano i loro Sinodi prima di pu-
blicarli alla Sac. Congreg. del Concilio,
per farli dalla medema riconoscere, e sen-
tire di quella l'oracolo: il che è cosa buo-
na, e lodevole.

Il modo di dirigere tutte l'azzioni del
Sinodo, vien dato dal Gavant. nel ma-
nuale Episcoporum. e dal Pace Giordano nel
luo. citato lib. 8. tit. 2. per totum.

Quando poi si farà fatto il primo Sino-
do nel modo accennato, se nel seguente
anno, ò triennio, o pur anche nel primo,
da ciò ch' il Vescovo novello havrà rile-

vato nella visita, giudicherà per il buon
governo spirituale, e temporale della Dio-
cesi, non esservi bisogno di nuovi statuti,
ma di dover camminare coll'osservanza del-
li già fatti da se, o dall'antecessore non ac-
cade di fare il secondo: non deve però
tralasciare la convocazione del nuovo Si-
nodo, o sia Congregazione Sinodale da
spedirsi in un giorno, unica sessione, per
gl'altri fini prescritti dal Concilio, e da
Sac. Canoni.

Atti provisionali.

Quando il Vescovo novello fosse Nun-
zio Apostolico, appresso qualche Rè, o
Republica, o pure impiegato in altre ca-
riche, & Officii per servizio della Sede
Apostolica, e non potesse andare alla re-
sidenza: e per sodisfare nel miglior modo
che puole, e deve al suo carico Pastorale,
volesse far visitare da qualche altro Vescovo,
o altra persona qualificata per Dot-
trina, e per esperienza la sua Diocesi, si po-
trà servire nella deputazione della seguen-
te Formola.

F O R M U L A

Litterarum Delegationis Visitationis.

N. N.

Illustrissimo, & Reverendissimo N. Episcopo N. &c.

EX Supremae dispositionis arbitrio, Curiae Ecclesiae N. praesidentes, inter
varias animi sollicitudines, quae ex Pastoralis Officii Ministerio Nobis in-
cumbunt, ratio postulat, ut ea, quae ad dictae nostrae Ecclesiae, & Diocesis,
eiusque locorum piorum, Ecclesiarum, ac personarum salutem, decus, &
utilitatem spectare dignoscuntur, totis viribus amplectamur, & praecipue, quae
Deicultum, & morum reformationem ac disciplinam, conservare, & augere
utcumque possunt; idcirco Nos gravibus negociis in Urbe detenti, Diocesim
nostram visitari cupientes, Dominationi tuae Reverendissimae de cujus singu-
lari pietate, honoris Domus Dei Zelo, prudentia, doctrina, ac rerum agen-
darum usu, plurimum in Domino confidimus, per praesentes committimus,
& delegamus, ut tam Ecclesiam nostram Cathedrali, quam omnes alias
etiam Parochiales Ecclesias Civitatis, & Diocesim, ac tam Virorum, quam Mu-
lierum Monasteria, Hospitalia, Montes frumentarios, Capitula, Collegia, Con-
servatoria, & loca pia quaecunque, necnon Confraternitates, etiam laicorum,

S 4

& omnes

& omnes personas tam laicas, quàm Ecclesiasticas sæculares, & Regulares Nobis jure ordinario, vel delegato subiectas, cujusvis gradus, status, & conditionis existant, auctoritate, & vice nostra, tam ordinaria, quàm delegata visites; cum facultate mandata, & præcepta quæcunque necessaria, & opportuna in prædictis locis visitandis illis in rebus, quæ visitationis hujusmodi præparationem, statum, progressum, & executionem concernunt, decernendi, faciendi, eaque exequi jubendi: personas quascunque nostræ jurisdictioni subiectas pro rebus, & negociis ad hujusmodi visitationem pertinentibus ad te vocandis, & ad personaliter coram te comparendum citandi, & tanquam principales, sive tanquam Testes examinandi, & interrogandi, ac juramentum de veritate dicenda (si opus fuerit) deferendi: recusantes verò per Censuras Ecclesiasticas, aliasque pœnas, etiam temporales tibi bene visas compellendi: ac in personarum, & locorum visitandorum hujusmodi, statum, formam, regulas, instituta, statuta, Consuetudines, disciplinam, doctrinam singularum personarum, tam in capite, quàm in membris: nec non circa Divinum cultum Ecclesiarum decorem, fructuum, & introituum dispositionem, Regularem observantiam, onerum Missarum adimplementum diligenter inquirendi, & ad hunc effectum quæcunque illorum Archivia, instrumenta, Scripturas, Tabellas, libros rationum dati, & accepti, & ratiocinia perlustrandi, præsertim verò Sacras Reliquias, & quibus ipsæ Reliquiæ, nec non Sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum, & res ad alia Sacramenta pertinentes continentur, Ecclesias, Cœmeteria, Altaria, Oratoria publica, Campanas, Vasa, ornamenta, indumenta, & suppellectilia Sacra consecrandi, & benedicendi, & diligenter inspiciendi, & ad prædicta exhibenda quascunque personas cogendi, & compellendi, ac in præmissis omnibus, & singulis quacunque correctione, & emendatione indigere cognoveris, corrigendi, emendandi, & reformandi, juxta dispositionem Sacrorum canonum, & Constitutionum Apostolicarum abusus tollendi, ac in primis Divinum cultum, Ecclesiasticam disciplinam, & observantiam Regularem, ubicunque exceßerint, modis congruis restituendi Decreta, & ordinationes faciendi, & executioni demandandi, & observari, ac custodiri præcipiendi: contraditores, ac tibi in præmissis inobedientes, eisque consilium, auxilium, vel favorem præstantes per censuras Ecclesiasticas, ac etiam pœnas corporis afflictivas compescendi, implorato si opus fuerit super his, etiam brachio Sæculari.

Præterea cum facultate etiam Pontificalia officia in d. nostra Ecclesia Cathedrali, ac in aliis, tam Civitatis, quàm Diœcesis durante Visitatione exercendi, eisdemque personis Ecclesiastica Sacramenta, & præsertim Confirmationis, & Ordinis conferendi, & administrandi, & à casibus nobis reservatis absolvendi. Itemque Procuracionem ad Sac. canonum, & Concilii Tridentini præscriptum à personis, & locis visitatis exigendi, & alia demum gerendi, quæ nos visitando facere, & gerere possimus: Volumus autem ut præsentis nostræ litteræ Delegationis, in Cancellaria Episcopali registrentur, & una cum actis, & Decretis peractæ Visitationis (quorum exemplum authenticum ad nos transmittere Dominatio tua non gravabitur) ibidem conserventur. In quorum, &c. Datum &c.

N. Episcopus N.
Loco ✠ Sigilli.

N. Aduarius.
Que-

Questa formula mutatis mutandis, volendosi commettere la Visita, può fervire anche alli Signori Cardinali, & altri Prelati, che fanno residenza in Roma, e che sono Abbati Commendatarii perpetui di quelle Abbadi, ch'hanno giurisdittione quasi Episcopale, con avvertenza però, che se il Visitatore deputato, non avrà il carattere di Vescovo, non gli si potrà delegare la facoltà d'esercitare quegli atti, che sunt Ordinis Episcopalis, e se l'Abbadia non sarà in Territorio separato, e l'Abbate non avrà il jus di convocare il Sinodo, non potrà dare al Visitatore la facoltà di conferire gli Ordini, ò di dare le dimissoriali per essi, ancorche l'Abbadia

fosse esente, e Nullius, spettando ciò in tal caso al Vescovo vicinore secondo la disposizione del Concilio (a)

Se poi al Vescovo novello stando alla residenza, ò fuori di residenza occorresse di mettere la prima Pietra per la fabrica di qualche nuova Chiesa, e non potesse per qualche legittimo impedimento, o non volesse far egli una tal funzione, non essendo atto d'ordine Episcopale, ma di giurisdittione, potrà commetterla a qualche Sacerdote nel modo seguente.

[a] Ricc. in prax. p. 2. ref. 295. per tot. N. col. Luc. cub. lib. 5. tit. 29. n. 218. Card. de Luc. de jurisd. dif. 16. per tot. Gallen. in C. c. Trid. sess. 23. c. 8. nu. 4. Romaguer. ad Synod. Gerund. lib. 1. tit. 2. c. 5. nu. 18. Sac. Cong. Concil. in Arimine num. 10. Jan. 1705.

F O R M U L A

Delegationis positionis primi lapidis.

N. N. Episcopus.

Dilecto &c.

CUM ad instantiam N. in loco N. nostrae Diœcesis, edificari debeat nova Ecclesia sub invocatione S. N. Nos aliis gravioribus negociis præpediti, illuc personaliter accedere non valentes facultatem committimus, & delegamus, ut vice, & auctoritate nostra, & servata forma in Pontificali, & Rituali Romano præscripta, primum lapidem in fundamento ipsius Ecclesiæ solemniter ponas. Volumus autem, ut præsentis nostrae delegationis litteræ, una cum actu publico peractæ functionis in Archivio N. reponere, & ad Nos authenticum exemplar transmittere debeas. Datum &c.

N. Episcopus N.

Loco ✠ Sigilli.

N. Cancellarius.

L'atto poi fatto dal Delegato di detta funzione, si dovrà dal Notaro publico stendere nel modo seguente.

F O R-

F O R M U L A

Instrumenti positionis primi lapidis.

*In Dei Nomine Amen.*N. Presbyter ab Illustr. & Rever. N. Episc.
Delegatus:

EXistens in loco N. vocabulo N. in quo N. intendit novam Ecclesiam sub invocatione S. N. ædificare, ubi Crux lignea erecta conspiciebatur, indutus Amictu, Alba, Stola, & Pluviali albi coloris, exorcizzata cum sale, aqua, lapidem primum benedictum, in fundamento ipsius Ecclesiæ, servata forma in Rituali Rom. præscripta, populo adstante, solemniter posuit. Et mandavit mihi Notario infra scripto, ut de prædictis publicum Instrumentum conficerem, prout rogatus feci, præsentibus discretis Viris N. & N. Testibus. Actum &c.

Loco ✠ Signi.

Ita est N. Not.

Se poi si dovrà benedire qualche nuova Chiesa, & il Vescovo, non potrà fare la funzione per se stesso, può parimente delegare la facoltà ad un Sacerdote, e si stenderà nel modo seguente.

F O R M U L A

Delegationis Benedictionis Ecclesiæ.

N.N. Episcopus

Dilecto Episcopus

CUM in loco N. de licentia nostra, reperiatur ædificata nova Ecclesia sub invocatione S. N. & Nos gravioribus curis detenti illuc accedere ad illam benedicendum non valeamus: ideo tibi committimus, & facultatem delegamus, ut prædictam Ecclesiam ad hoc ut in ea missæ, & alia Divina officia liberè celebrari possint, servata per te forma in Rituali Romano præscripta solemniter benedicas. Volumus tamen ut præsentis delegationis litteræ unà cum actu publico benedictionis in Archivio N. reponantur, & exemplar authenticum d. actus ad Nostram transmittatur. Datum &c.

N. Episcopus

Loco ✠ Sigilli.

N. Cancellarius.

E di

E di un tal atto parimente, dovrà farfene scrittura publica, come s'è accennato di sopra dell'imposizione della prima Pietra; e si potrà stendere nel modo seguente.

F O R M U L A

Instrumenti Benedictionis Ecclesiæ.

In Dei Nomine Amen.

N. N. ab Illustrissimo, & Reverendissimo N. Episcopo
Delegatus.

EXistens intra Ecclesiam noviter ædificatam sub invocatione S. N. in loco N. Diœcesis N. indutus Amictu, Alba, Stola, & Pluviali albi Coloris, exorcizzata cum sale aqua, orationibus propriis, & servata forma in Rituali Romano præscripta, prædictam Ecclesiam, ad hoc ut in ea Missæ, & alia Divina Officia celebrari liberè possint, solemniter benedixit: & injunxit mihi Not. publico infra scripto, ut de prædictis actum publicum conficerem, prout rogatus feci, præsentibus multis, & præsertim discretis Viris N. & N. testibus. Actum &c.

Loco ✠ Signi.

Ità est N. Not. publ.

E se il Visitatore haveffe il carattere di Vescovo, & haveffe consecrato qualche Altare in una Chiesa Consegata, & il Notaro, ò Cancelliere, dovesse far fede della consecrazione, si potrà stendere l'atto publico nel seguente modo.

F O R M U L A

Instrumenti Consecrationis Altaris.

In Dei Nomine, Amen.

NA Episcopus N. existens in Ecclesia S. N. consecrata loci N. Diœcesis N. Pontificaliter indutus, instante, & requirente D. N. ad laudem, & gloriam, & honorem omnipotentis Dei, & gloriosissimæ B. M. V. Altare erectum in d. Ecclesia sub invocatione S. N. ejus Suffragio implorato, & servata forma in Pontificali Romano præscripta, adstantibus fidelibus, solemniter consecravit, & prædicto S. N. dedicavit: & mandavit mihi Not. infra scripto, ut de prædicta consecratione Instrumentum publicum conficerem, prout rogatus feci, præsentibus N. & N. Actum &c.

Loco ✠ Signi.

Ità est N. Not. publ.

E quan-

Quando la Chiesa si dovesse profanare, la formula del Decreto da farsi in Visita, ò in altro tempo, potrà essere la seguente.

DIE..... anno..... Illustrissimus, & Reverendissimus D. N. Episcopus visitando Ecclesiam sub invocatione S. N. sitam in loco, qui dicitur..... territorii Terræ N. hujus Diœcesis, cum illam reperiisset ferè collapsam, & suppellectilibus Sacris penitus destitutam; neminemque invenisset, qui ad eam restaurandum de jure cogi valeret, & alio modo restaurari minimè potuisset: amotis prius Sacris Imaginibus, ac lapide Sacro (sivè lapidibus, si Altaria sint plura) ab Altare per eum avulso, & manibus suis lavato, ac Altare per operarios remoto, facultate, & auctoritate sibi, tam à jure, quàm à Sac. Concil. Trid. tributa, licentiam concessit N. N. præfatam Ecclesiam profanandi, & cæmenta, ruderaque in usum..... Erecta ibi Cruce convertendi, quoniam &c.

N. Visitationis Not. & Aduarius.

Sopra il contenuto delle riferite formole, si potrebbe fare un Trattato, ma perchè il mio istituto, è di dar lume, ed instruzione delle cose contingibili in pratica, a cinque sole cose ristringo l'annotazioni.

Primo, che non si può nella Diocesi fabricare nuova Chiesa, nè oratorio publico, senza licenza, & espresso consenso del Vescovo Ordinario, ancorche uno avesse il privilegio di fabricarla,

[b] Ego ogni volta che nell'Indulto, non sia derogato à questo consenso, (b)

Secondo, che la nuova Chiesa per legge ordinaria, deve consecrarsi, ò benedirsi dal solo Vescovo.

[c] Piasc. prax. p. 1. c. 2. art. 4. de consec. Eccl. cl. n. 4. Biff. hierurg. lit. L. nu. 219. §. 11. Nicol. lu. can. lib. 5. tit. 39. nu. 257. Pac. fia Indulto Apostolico speciale, queste funzioni sono privatamente del Vescovo (c) anche per le Chiese Regolari, come dispone la Bolla di Leone X. la 2.2. §. 12. tom. 1.

La consecrazione, perchè è atto, & officio d'ordine, non si può fare, se non che dallo stesso Vescovo. La benedizione poi della nuova Chiesa, si può delegare, anche ad un semplice Sacerdote, come s'è accennato nella formola, sicche dove non vi sia Indulto Apostolico speciale, queste funzioni sono privatamente del Vescovo (c) anche per le Chiese Regolari, come dispone la Bolla di Leone X. la 2.2. §. 12. tom. 1.

Terzo, che se la nuova Chiesa si dovrà fabricare in qualche luogo esente, si ricerca in tal ca-

so la licenza della Sede Apostolica, la quale è l'Ordinario degli Esenti (d) ma fabricata che sia, il Prælo inferiore del luogo esente, potrà delegare la facoltà, che quella sia benedetta, poichè havendo ottenuto la licenza di fabricare la Chiesa, s'intende anche concessa la facoltà di benedirlo, essendo atto di giurisdizione, e non d'ordine Episcopale (e)

Quarto che se la Chiesa non è consecrata, non si possono consecrare gli Altari (f)

Quinto, che prima di venire alla profanazione delle Chiese, devono esser verificate le circostanze, che si enunciano nella formola, in cui si suppongono già avvertite, & adempite. In secondo luogo, si deve avvertire, che i legni della Chiesa dirata, e profanata, ò si devono brugiare, ò pure convertire nella fabrica di qualche Monastero, ò altro luogo pio, e Religioso, benchè gli altri materiali, si possano con licenza del Vescovo vendere, e concedere per altri usi, anche profani de laici, purchè non siano fordidì, Et in terzo luogo, che il suolo, ò sia sito in cui era edificata la Chiesa profanata, rimane Sa-

cro,

[g]C. qua
tenel. 19.
qu. 3. ubi
glof. ver.
maneant.
c. ligna de
consecr.
dist. 1.
Cœ. Trid.
fess. 31. c. 7.
Januen.
in prax. c.
mih. 52.
nu. 6.
Pac. Jord.
elucubr.
t. 1. lib. 5.
tit. 8. n. 49.
verf. imò
Bard. in
d. cap. lin-
gual. Æ.
de Sacra
83. ff. de
contra-
hend. em-
ption.
Ric. dec.
54. nu. 3. &
4. p. 2.
Paqual.
de Laur.
de Franc.
p. 1. n. 462.

cro, e non può esser concesso, e convertito ad uso profano senza beneplacito Apostolico (g) e quando vi fossero sepulture, si devono trasferire le ossa de morti al Cimiterio della Chiesa Matrice. Se poi vi fossero Beneficii eretti, si devono trasferire alla medesima Matrice. La forma della profanazione vien data dal Gavanto nel manuale Episcop. dopo la pratica della visita, nel fine; riportata dal Chrispino nella Visita Pastorale p. 1. §. 17. al n. 80.

E se si domandasse, perche il Vescovo possa delegare la benedizione della nuova Chiesa, & anco la reconciliazione, quando fosse polluta ad un semplice Sacerdote, e non possa poi delegare allo stesso la benedizione delle

suppelletili, e paramenti Sacri, ne quali non si adopera la Sacra Unzione, si risponde in due maniere. Prima, perche la delegazione della benedizione della Chiesa, viene concessa nel Pontificale, e Rituale Romano.

Secondo, perche questa benedizione è atto di giurisdizione, ma la benedizione de paramenti Sacri, si dà dal Vescovo in virtù dell'Ordine Episcopale, perciò non è delegabile senza indulto della S. Congregazione de Riti.

Se il Vescovo nella visita delle Reliquie, troverà alcuna d'esse dubbia, & incerta, e fatto l'esame sopra l'identità di quella, vorrà per Decreto dichiarare, che constet de identitate, si potrà servire della seguente formola.

F O R M U L A

Decreti de certitudine, & identitate Reliquie.

Cum in Visitatione per nos facta Reliquiarum Sanctorum, que in hac Ecclesia N. asservantur, & venerantur nuper repertum sit brachium (sive pars crucis, sive capitis) quod asseritur esse Corporis S. N. Martyris (seu Confessoris, seu Virginis) in Martyrologio Romano descripti, licet de identitate Scriptura non adfit, & dubium inde ortum esset, an in futurum pro tali recipi, & venerari deberet. Nos adhibito prius Theologorum, & piorum Virorum consilio, & aliis de jure considerandis rimatis, pietati consentaneum judicavimus, dictum brachium in Theca.... inclusum cum epigraphe brachium S. N. Martyris tanquam certam reliquiam d. Martyris in Martyrologio Romano descripti, esse recipiendam, exponendam, & venerandam, & de illius identitate constare decernimus, & declaramus omni &c. Hac die....

Ità pronuciavi Ego N. Episcopus N.

Loco ✠ Sigilli.

N. Actuaris Visitationis.

h[ic] Ego Si esprimono nella formola ipse to. 1. quelle parole --- Martyrologio Romano descripti: per indicare, r. 1. for. 1. nu. 51. & 52. Thef. che il Vescovo non può approvare le Reliquie di quei Santi, def. p. 1. c.

che sono nuovi, e non canonizzati, ò approvati per Santi dalla Chiesa (i)

6. n. 7. & 8.
[i] Pir-
hing. in
jus can.
l. 3. tit. 45.
n. 11.

I N-

ISTRUZIONE II.

D'alcuni effetti, & esempi, che tal volta Dio N. S. ha mostrato in confermazione delle scomuniche non temute, e disprezzate riferiti nell'Opera intitolata Stuoire del P. Menocchio altom. 2. Centuria VIII. c. 34-44. e 45.

1 Nel principio della Chiesa di Christo, era molto formidabile la scomunica; perchè quelli, che da questa censura erano percossi, erano insieme invasi dal Demonio, e fatti Energumeni. Così molti Dottori spiegano quelle parole di S. Paolo nell'Epistola prima ad Corint. cap. 5. dove parlando del castigo dovuto ad un incestuoso, dice l'Apostolo, che risolveva di dare quel tale al Demonio. *Tradere eum Satanae in interitum carnis*, accioche travagliato, & agitato dal Demonio, si mortifichi il vigore della carne, e l'anima resti humiliata, e corretta, onde ne segua l'emendazione. Per questo forsi ne' Sac. Canoni, *c. audi, & can. omnis Christianus* 11. *quest. 3.* si dice delli scomunicati, che sono posseduti dal Demonio, e nella vita di S. Ambrosio scritta da Paolino habbiamo, che uno scomunicato dal Santo, subito fù invaso dal Demonio, e malamente travagliato. E la podestà che Christo Signor nostro diede agli Apostoli, come habbiamo nel cap. 10. di S. Matteo sopra de i Demoni, non tanto s'intende dello scacciarli, quanto anco di costringerli ad entrare nei corpi. Quanto poi al conto, che à tempi antichi si faceva delle scomuniche, si potriano apportare moltissimi esempi: io mi contenterò d'alcuni pochi, per mostrare quanto fossero temute, e quanto fossero abborriti gli scomunicati.

2 Di Theodosio Imperatore riferisce il Baronio sotto l'anno di Christo 425. che fù una volta scomunicato da un Monaco temerario, che non haveva potuto da lui ottenere certa cosa, che haveva dimandato, e con tutto che il Vescovo di Costantinopoli gli dicesse, che non

si doveva far conto di tale scomunica, ch'era di niun valore, ad ogni modo non si acquietò il buon Principe, e non volle pransare, prima che quel Monaco, con grandissima diligenza cercato, non gli haveffe dato l'assoluzione. Potrebbe ad alcuno parere troppo scrupoloso Teodosio, ma alla pietà di lui ascrive il Baronio dopo d'aver narrato questo fatto, la felicità, e le vittorie, che nostro Signore gli concedette, contro fierissimi barbari, nemici dell'Imperio.

Il medesimo autore sotto l'anno di Christo 861. racconta, che in quel tempo fù celebrato il Concilio Lateranense da Nicolò I. nel quale fù esaminata la causa di Gio: Vescovo di Ravenna, usurpatore, come scrive Anastasio Bibliotecario, delle altrui facultà, e del patrimonio della Chiesa Romana, e che commetteva molti, e gravi eccessi, disprezzando i Legati della Sede Apostolica, deponendo dall'ufficio Sacerdoti, e Diaconi senza giudizio canonico, & altre cose simili, e vantandosi di non essere obbligato ad andare al Concilio, benchè citato a comparirvi, come in fatti non ci comparve, benchè chiamato tre volte, onde il Concilio fulminò contra di lui la scomunica. Per rimediare a questo scandalo, ad istanza de i popoli della Romagna, e particolarmente de i Ravennati, si dispòse il Papa d'andare a quella Città, la venuta del quale havendo presentita Giovanni, se n'andò subito a Pavia, nella qual Città, quando fù giunto, quei Cittadini, insieme con Luitardo Vescovo loro, havendo saputo, lui essere scomunicato dal Sommo Pontefice, andarano tanto ritenuti, e circospetti nel trattare con lui, che nè gli diedero ricetto nelle proprie case, nè permisero che fosse venduta a suoi famigliari cosa veruna, e vedendone alcuni per le piazze gridavano: costoro sono di quelli scomunicati, non è lecito a noi di praticar con essi. Raccomandandosi Giovanni all'Imperatore Lodovico secondo di questo nome, rispose: egli vada, e deposto il fasto s'humilii, & ubbidisca a così gran Pontefice, a cui noi ancora, e la Chiesa tutta s'inchina. Finalmente l'ostinato, e con-

Vedi
is
Spon-
dano
all'
anno
773. r.

e contumace Giovanni, vedendosi abbandonato da tutti, prese partito d'ubbidire, & in quelle angustie, nelle quali si trovava a tutti si raccomandava dicendo, come riferisce il sudetto Anastasio: *miseremini mei, poto, miseremini mei, & clementiam Summi Praesulis, ut mei misereatur, exposcite*, il che finalmente ottenne, perche il buon Pontefice imitando Dio, che *non vult mortem peccatoris, sed ut convertatur, & vivat*, gli concedette la desiderata assoluzione.

Il medesimo Baronio, all' anno di Christo 993. racconta, che essendo stato scomunicato Roberto Rè di Francia, concepì il popolo Francese tanto orrore di questa censura, che tutti l'abbandonarono rimanendogli due soli Valletti per somministrargli il Vitto necessario, i quali però giudicando abbominevoli gli istessi vasi, de i quali il Rè si serviva nel mangiare, e bere, li gettavano nel fuoco. Per questo il Rè, vedendosi condotto a tali strettezze, prese santo consiglio, di sciorre l'illecito maritaggio, per causa del quale in quella scomunica era incorso.

5 Le historie qui riferite, mi recano a mente quello che racconta Niceforo Callisto nel lib. 11. della sua historia Ecclesiastica al cap. 21. delli fanciulli della Città Samosatense, i quali essendo occupati in givocare alla palla, e passando a Cavallo sopra d'una Mula un certo Heretico Arriano, chiamato Lucio, & havendo la palla, colla quale givocavano, toccato a caso un piede di detta Mula, non si fecero lecito di proseguire il givoco loro con l'istessa palla, prima, che con farla passare alquanto per la fiamma, non l'havessero purgata.

6 Nel prato spirituale, libro molto autentico, e citato nel settimo Concilio generale, si racconta al cap. 40. che un Santo Abbate per nome Cosmo, morì in Antiochia, e fù sepolto in un Sepolcro, dove prima era stato sepolto certo Vescovo heretico. Un certo povero paralitico di dodici anni, raccomandandosi a questo Santo Abbate, ricevette la sanità, e perseverando giorno, e notte a fare ora-

zione a detto Sepolcro, riferì, ch'ogni notte sentiva gridare detto Abbate, e dire al Vescovo: non mi toccare heretico, ne t'appressare a me nimico di Dio, e della Santa Chiesa.

Al tempo di Papa Gregorio VII. di questo nome, viveva Henrico Secondo Imperatore, che fù molto contumace contro la Chiesa, e leggi Ecclesiastiche, onde fù più volte scomunicato, e poi anco privato dell'Imperio. Non mancarono però molti, anco Vescovi aderenti all'Imperatore di voler sostenere il partito di lui, contro del Papa, che però dopo, che nel Sinodo Romano Henrico fù scomunicato, si radunarono li Vescovi scismatici in Pavia, e con temeratio ardire ritorfero la medesima scomunica contro del Romano Pontefice. Ma non tardò la giusta vendetta di Dio a calare sopra degli empìi, conciosia che Guglielmo Vescovo di Mastrich stato più contrario di tutti al Sommo Pontefice, e che facendo il Sermone al popolo, mentre celebrava la Messa Solenne nelle feste più principali, con gran rabbia lo malediceva, chiamandolo spergiuro, adultero, e falso Apostolo, e dagli altri Vescovi scomunicato, s'infermò gravemente, e stretto da dolori intensissimi, diceva gemendo a gran voce, che per giusto giudizio di Dio perdeva la presente vita, & anco l'eterna, perche haveva aderito ad Henrico, e fecondatolo nelle sue perverse azzioni, e fatto al Pontefice huomo Santissimo, e di virtù Apostoliche molte, e gravi ingiurie, e così dicendo senza comunione spirò, e senza dare altra sodisfazione. Altri scrivono, che Guglielmo nell'istesso luogo, dove attualmente sparlava del Papa, fù assalito da mortale infermità, & avvicinandosi il suo sventurato fine, mandò a dire così ad Henrico: egli, & io, e tutti li fautori della malvagità di lui, siamo dannati in sempiterno. Gli Chierici suoi l'amonirono, ch'ei non parlasse in quella maniera, a quali rispose: e che altro posso io dire, se non ciò che con gli occhi proprii rimiro? Ecco che li Demonii cingono il mio letto, per pigliare l'anima mia, subito che l'haverò esalata. Dunque vi prego, che doppo la mia

mia morte, nè voi, nè gli altri Christiani si pigliano pensiero d'ajutarmi con le orazioni. E così disperato finì li malvaggi giorni suoi.

8 Al medesimo modo sopra alcuni altri fautori d'Henrico scese l'ira di Dio, perchè Udone Vescovo di Treveri, morì di morte subitanea, Burcardo Prefetto Mefnense, cadendo da Cavallo spirò. Così anco Goffredo Duca uscì di questa vita senza confessione.

9 Nella seconda azione del Concilio Lemovicense, che fu Concilio Provinciale, celebrato in quella Città di Francia l'anno di Christo 1034 il Vescovo Caturcense narrò con opportuna cagione questo giudizio visibile della Divina vendetta. E' stato, disse egli, poco dopo del Concilio Bituricense ucciso nella no-

Veg. gati il Baro. nio sotto l'anno di Christo 1172. Brou. sub eod. anno §. 1.
stra Diocesi un Cavaliere scomunicato, il quale io non volsi assolvere, à terrore degli altri, ancorche me ne fosse fatta istanza dalli suo amici, e parenti, perchè invero non lo meritava, havendo commesso una grave colpa, essendo predatore. Tuttavia alcuni Soldati il sepelirono senza mio ordine, nascostamente senza Sacerdote, appresso certa Chiesa, intitolata del glorioso nome di S. Pietro, mà il suo corpo fù trovato la mattina seguente ignudo gettato lungi assai dal Cimiterio, & il tumulo dove haveva havuto sepultura intatto, come appunto era stato lasciato: & aprendolo coloro, non vi trovarono dentro altro, che le vesti nelle quali il Cadavero era stato involto. Tornarono dunque a sepelirlo di nuovo chiudendo la Sepultura con diligenza ponendovi sopra un peso smisurato di sassi, e di terra, ma il giorno appresso lo trovarono al medesimo modo ributtato, & il Sepolcro intatto come prima. Cinque volte il sepeliscono, & altrettante il veggono gettato fuori nell'istessa maniera. All'ultimo vinti da tanto stupore, ricuoprano di terra il corpo morto, lontano assai dal Cimiterio della Chiesa, & impauriti per tal esempio i Principi della militia, hanno fermata senza indugio la bramata pace con la Chiesa. Fin qui la narrazione del Vescovo Caturcense.

Appresso del Baronio ancora, sotto l'anno 1094. leggiamo, che un Principe grande di Germania, essendo scomunicato da Celestino Terzo Pontefice, fù in varie maniere dall'ira vendicatrice di Dio Flagellato: primieramente s'attaccarono incendii per tutte le Città, che possedeva, senza che si sapesse il come. Secondo per inondazione del Danubio, restò sommersa una vicina Terra, con morte di più di dieci milla huomini. Terzo solendo la terra nel mezzo dell'estate verdeggiare, la sua si seccò contro il consueto corso della natura. Quarto quando la semenza delle biade, si doveva convertire in erba, si convertì in vermini. Quinto morirono i più nobili del suo stato, e non bastando tutto questo per fare, che si ravvedesse de suoi errori, Iddio dispose, che cavalcando il giorno di S. Stefano il Cavallo inciampando, gli fracassasse una gamba con il piede, & essendogli gonfiato il luogo della percossa, sopravanne al tumore, il fuoco, che chiamano infernale, & il dolore fù tanto eccessivo, ch'egli si fece tagliare il piede, il che però non mitigò il dolore, perchè quel focoso humore si stese per la coscia, e per il rimanente del corpo. All'ultimo riconoscendo la sua colpa alla persuasione de i Vescovi, si dispose d'ubbidire alle Censure Ecclesiastiche, e fù assoluto prima di morire, il cui corpo rimase lungo tempo insepolto, finche mandò fuori orribili vermi, perchè il figliuolo, non voleva eseguire gli ordini dati dal Padre. Historia veramente orrenda, e che chiaramente mostra, quanto sia tal volta grave la mano vindicatrice di Dio sopra di quelli, che sono rubelli, e contumaci alla Chiesa.

Memorabilissima è ancora la vendita, che degli uccisori di S. Tomaso Arcivescovo Cantuariense fece la Divina giustizia. Questi infelici vedendosi schifare da tutti gli huomini, anzi tenuti come esecrabili, anche dagli animali irragionevoli: imperoche i Cani quantunque affamati, havevano in orrore il pane da essi porto, come se fosse stato intinto nel veleno, cominciarono ad invocare quel Santo, ch'essi havevano ucci-

ucciso, chiedendo misericordia del loro gravissimo sacrilegio, e finalmente se ne vennero a Roma a piedi del sommo Pontefice per ottenerne l'assoluzione, e la penitenza, la quale fù, che doveffero andare in terra Santa in remissione della loro colpa. Nell'andarvi uno d'essi per nome Guglielmo di Traci ch'era stato l'instigatore degl'altri, & il primo percussore del Sacerdote di Christo, gravemente ammalato, seguitando gli altri il viaggio, fù sforzato di fermarsi in Cosenza Città di Calabria, e se gli marcirono di maniera le membra, che si vedevano li nervi, e le ossa, e parte della carne infracidita cadeva da se, e parte esso se la levava, per l'asprezza del dolore gravissimo, invocando di continuo in suo ajuto il Santo Martire, finche così tormentato, mandò fuorilo Spirito. Gli altri tre navigarono a Gerusalemme, e furono per ordine del Pontefice rinchiusi in un luogo detto Monte Negro, come in carcere di penitenza: dove finirono li giorni loro, e come penitenti furono degni d'onestà sepoltura, cioè avanti la porta del Tempio, con questa iscrizione.

QUI GIACCIONO QUEI MISERI, LI QUALI MARTIRIZZARONO IL B. TOMASO ARCIVESCOVO CANTUARIENSE.

- 12 S. Gregorio nel libro secondo de i dialoghi al cap. 23. raccontando li miracoli del glorioso Patriarcha S. Benedetto riferisce, che havendo il Santo minacciato la scomunica se non si emendavano, a due Donne Nobili, e religiose, perche erano libere soverchiamente nel parlare, & essendo morte senza esser seguita emendazione alcuna, furono sepelitte in Chiesa, e che quando il Diacono conforme al costume ad alta voce disse, che chi non partecipava con gli altri de i beni communi della Chiesa, desse luogo, e si partisse, la Balia c'haveva allevate queste due religiose, e soleva far offerte al Signore per l'anime loro, vidde che uscivano dalla Sepoltura, e dalla Chiesa, il che havendo
- Monaccl. Formul. Pars III.*

più volte vedute, gli sovvenne la minaccia del Santo Abbate, e l'intimazione della scomunica, il che havendo a lui palesato, mosso egli a compassione, diede l'hostia da offerire alla messa per quell'anime, e fatta l'oblazione, & assoluzione non furono più vedute uscire come prima dal Sepolcro.

Un simil caso riferisce il Maffei nel libro 5. della sua Historia dell'India. Circa di quel tempo, dice egli, ò fosse per l'interperie dell'aria, ò per la mala qualità dicibi, furono grandi, e gravi infermità nell'armata, e morivano quasi senza avvedersene all'improvviso, mentr'erano occupati negl'uffici marinareschi, e mentre d'ogn'altra cosa pensavano che di morire. Frà quelli che morirono fu un soldato, il cui caso cagionò in tutti gran terrore, conciossiache essendo stato gettato il Cadavere nel Mare, si cominciò la notte à sentire certo strepito, e certi colpi dati nel fondo della sentina. Per vedere che cosa fosse questa, & onde nascesse quello strepito, calorono nello schifo alcuni marinari, e girando intorno alla Nave, ritrovarono con orrore, e spavento loro, che il cadavere del morto soldato era attaccato sotto il timone alla carena della Nave. Riferirono al Capitano del Vascello quello che havevano ritrovato, e si diede Sepoltura in terra al corpo del defonto. Il giorno seguente con istupore di tutti, si vide quel cadavere sopra la terra, del qual accidente, mentre vanno indovinando la cagione, un Religioso Predicatore disse, che poteva esser, che colui fosse morto scomunicato, ò interdetto: gli fù dunque data l'assoluzione, & il corpo sepellito si riposò in pace, senza uscire dalla fossa, come haveva fatto prima, &c.

Altri Esempi riferiti dal P. Gio: Herolt. chiamato il Discepolo ne suoi Sermoni.

Riferisce nel sermone 69. de Tempo-
re alla lettera I. che un certo Conte di Tolosa fautore degli Eretici, essendo ammonito da un Santo Abbate ad astenersi, dal favorirgli, dicendogli ch'era

T scom-

scomunicato, si rese dell'ammonizione, della scomunica: onde l'Abbate per fargli conoscere quanto fosse brutta, e deforme l'Anima ch'era legata da questa censura, si fece portare un pane bianco, e presolo in mano disse -- *ò pane, benché tu non habbi demerito: nondimeuo, accioche in te si riconosca la verità della nostra Fede, e la maledizione di quell'Anima, che non teme la scomunica, io ti scomunico:* ciò detto il pane, ch'era bianchissimo, divenne nero, come carbone, e spezzato per mezzo d'ordine dell'Abbate, apparve anche di dentro nero, e nucido: & allora egli soggiunse al Conte, & agli astanti, accioche vediate la virtù dell'assoluzione, io prendo di nuovo questo pane, e l'assolvo dalla scomunica, subito il pane ritornò bianco come prima.

15 E che Gregorio Nono sommo Pontefice, havendo scomunicato un certo ricco, il quale si faceva beffe della scomunica del Papa, le Cicogne, ch'avevano fatto il nido nella di lui Casa, si partirono trasportandolo alla Casa d'un'altro: il che osservato dai di lui congiunti, lo consigliarono a riconciliarsi colla Chiesa, perche, comé essi avvertirono, quella era effetto della scomunica: Si unilò per tanto il ricco, chiedè l'assoluzione, e quella ottenuta, le Cicogne ritornarono, riportando il lor nido al luogo di prima.

16 E nel Sermone III. alla lettera N. racconta l'esempio cavato dalla Vita di S. Eligio Vescovo, d'un Sacerdote impaniato nel vizio della Insuria, il quale più volte dal Santo Vescovo ammonitò, non volendo lasciare la Concubina fù scomunicato, e non facendo egli conto della scomunica, andò per celebrare la Messa, ma giunto all'Altare, caddè ivi, e soffocato dal Demonio alla vista di tutto il popolo, spirò l'Anima.

17 E nel Prontuario degli esempi riporta, ch'un certo scomunicato contumace, entrato in una Chiesa della B. Vergine, in cui stava radunato il popolo, fù da un fulmine ucciso, rimanendo tutti gli altri illesi. E di un altro scomunicato morto, con segni di pentimento, che apparve il di lui Cadavere nero, & assoluto

che fù, divenne bianco come la neve.

Altri Esempi riferiti dal Brivio nell'Historia Ecclesiastica all'anno 1191. al §. 9.

Riferisce I. Che Ugone Vescovo Lincolniese in Inghilterra, havendo scomunicato alcuni ribelli, e contumaci, sparirono dal luogo, e non comparvero più. 2. Che un Soldato usurpatore di certi beni ammonito da Ugone alla restituzione, non havendo ubbidito, fù scomunicato, e la notte seguente invasò il soldato dal Demonio, infelicemente fù strangolato da quello. 3. Che un certo Diacono di quella Diocesi havendo accusato caluniosamente un Soldato, che haveffe machinato contro la vita del Rè, fù da Ugone scomunicato con speranza, che dovesse riconoscere, e confessare il suo peccato ma egli in vece di conoscersi reo, ricorse all'Arcivescovo per essere assoluto, & havendo ottenuto rescritto diretto al Vescovo, che l'assolvesse, Ugone di nuovo lo scomunicò: & in segno che Dio approvò questa seconda sentenza, il Diacono reo, percosso invisibilmente infelicemente se ne morì. 4. Che un certo Chierico spogliato indebitamente dalla forza d'alcuni potenti, del possesso d'un Beneficio, ricorse per ajuto ad Ugone, e da lui scomunicati gli usurpatori, benché fossero fuori della sua Diocesi, alcuni divennero pazzi, altri morirono di morte subitanea, & altri di penose infermità, sinche il Beneficio ritornò al legittimo possessore: e questi Esempi vengono anche riportati dal P. Martino del Rio nelle disquisizioni magiche al libro 3. quæst. 7. sect. 2. pag. 322.

Altri notabili esempi, & effetti delle scomuniche, vengono riferiti dal P. Ribadencira nel trattato ch'egli fa della Religione, ò sia il Principe Cristiano al cap. 31. 33. e 34. accaduti, e prodotti anche in persone Reali, le quali per haver disprezzate le Censure della Chiesa, ò sono state tolte di vita prima del tempo, o con morte violenta, ò pure sono

sono state private, del Regno, ò di prole.

20 E se bene per esser alcun morto scomunicato, ò interdetto, non segue ordinariamente effetto alcuno simile a i riferiti: hà però il Signore tal volta fatto alcuna di queste dimostrazioni, accioche intendessimo quanto grande stima far si debba delle Censure Ecclesiastiche, e quanto importi, che con l'assoluzione, la quale si dà a i morti scomunicati, comincino li fedeli viventi ad offerire Sacrificii, Orazioni, digiuni, limosine, & altre opere satisfattorie: accioche tali defonti possano esser liberati dalle pene del Purgatorio, se prima di morire con atti di contrizione ricevono il perdono delle loro colpe, restando debitori di sodisfare, e purgarsi, prima d'essere ammessi alla gloria. E per conoscere quanto gran male sia la scomunica, basta di notare ciò che osserva *San Bernardo* riferito dal *Bellarmino* nella dichiarazione del Simbolo all'articolo nono, cioè, che la Chiesa nel Venerdì Santo fa speciale Orazione, per li Paganì, Giudei, Heretici, e Schismatici, e solo non fa orazione per gli scomunicati.

21 Si tralasciano esempi, & effetti accaduti, e prodotti dalle scomuniche nelle cose inanimate, e negli animali irragionevoli: fulminate contro essi per modo di maledizione, acciò, da *San Bernardo* contro le mosche, il gran numero delle quali impediva la celebrazione de Divini Officii in Chiesa, subito morte. Da *San Benedetto* contro il Corvo, c'havea rubato l'anello dell' Abate, subito caduto infermo, e del Vescovo contro i passeri, ch'entravano, e lordavano la Chiesa del Beato Vincenzo, e perturbavano le sacre funzioni, e più non comparvero: anzi portati in detta Chiesa vivi, subito morivano, riferiti tanto dal *Herolt* nel citato Sermone 69. lettera M. nel fine, quanto dal *Graffio* nelle decisioni auree alla par. 1. lib. 4. cap. 6. num. 13. permessi, e voluti da Dio (come questo Autore osserva) accioche maggiormente i fedeli imparassero a temere, e stimare le Censure Ecclesiastiche.

ISTRUZIONE III.

Avvertimenti da darsi dal Vescovo alli Predicatori.

Inerendo agl'ordini generali trasmessi dalla Sac. Congregazione del Concilio a tutti gli ordinarii de luoghi, in esecuzione della mente del Religiosissimo Pontefice Innocenzio XI. l'anno 1680. da me riferiti alla parte 1. nell' Appendice pag. 320. deve il Vescovo, & ogn altro Prelato c'hà jus d'eleggere, & approvare i Predicatori seriamente riflettere, che nel tempo dell'Avvento, e di Quaresima in ogni luogo; ò sia Città Terra, ò Castello d'Italia, si predica la parola di Dio, ma perche questa viene adulterata, e mascherata con dicerie inutili, con erudizioni rettoriche, e declamazioni vane, le loro voci sono Violini che snervano la disciplina Ecclesiastica, e non Trombe che intimino guerra alle passioni: i loro periodi sono ghirlande, e nastri che imbellettano i vizii, e non catene di spavento profetico, e da ciò avviene, che ne pur uno degli ascoltanti fugge all'Eremo per salvarsi, ò si toglie da fianchi chi l'incanta, ò restituisce la robba tolta, ò si disdice delle calunnie tessute, ò da al fuoco il libro dishonesto, ò muta contrada per mutar: e dalla rarità de fedeli migliorati, si convince il rarissimo numero de veri Predicatori, ancorche siano in tutta l'Europa innumerabili, non agguagliando il lor gran numero, ciò che operorono Vincenzo Ferrerio nella Francia, Lodovico Granata nella Spagna, e nell'Italia Bernardino da Siena, e Girolamo da Narni. Gli abusi che durano, le male usanze che crescono, i peccati, che si moltiplicano, e non si piangono, le violenze che si ostentano, i Tribunali che si corrompono, i miseri, & i deboli che si opprimono, gli affronti che si minacciano, l'intemperanza che si propaga, e le dishonestà che inondano, e l'Areismo che horamai burta la maschera, pur troppo mostrano, quanto siano rari i veri Evangelisti di Cristo in tanti Predicatori ascoltati senza

frutto da Christiani, e per tanto corre a carico de Prelati, d'ammonire, e ricordare i Predicatori eletti.

1 Che l'officio del predicare, è santissimo, esercitato da Profeti, dagl' Apostoli, e dallo stesso Figlio di Dio, & è grande il merito, e premio di quelli, che riducono l'anime sù la strada della salute, dicendo San Giacomo, che chi converte il peccatore, ricuopre i proprii peccati, ancorche siano di gran numero.

Evangelizare pauperibus misit me, & sanare contritos corde Luc. 4.

Dei enim sumus adiutores, 1. Cor. 3.

Qui converti fecerit peccatorem ab errore viae suae, salvabit animam ejus a morte, & operiet multitudinem peccatorum. Jac. 5.

2 Che in questo ministero non si deve avere altro fine, nè mira, che la sola gloria di Dio, e la salute dell'anime.

Maledictus, qui facit opus Dei fraudulentè, Jer. 48.

Vani sunt omnes homines, in quibus non subest scientia Dei, Sap. 13.

Stulte egerunt Pastores, & Dominum non quaeserunt, propterea non intellexerunt, & omnis Grex eorum dispersus est. Jer. 10.

In omnibus exhibeamus nosmetipsos sicut Dei ministros in charitate non ficta, 2. Cor. 6.

Non quaero quod mihi utile est, sed quod multis, ut salvi fiant, 1. Cor. 10.

Non quaero, quae vestra sunt, sed vos, 2. Cor. 12.

3 Che per compungere i traviati, non basta nè industria, nè dottrina, se à chi parla, e s'affatiga, non aggiunge vigore, e non da credito, la mortificazione degli appetiti, e l'avversione a i commodi, ch'è il cingolo della penitenza.

Sint lumbi vestri praecincti, & lucernae ardentes in manibus vestris. Luc. 12.

Mortificationem Jesu semper in corpore nostro circumferentes, ut & vita Jesu manifestetur in Corporibus nostris, 2. Corinth. 2.

4 Che non raccontino ne' Pulpiti favole, ò altre facezie, e motti da muovere à riso, ò miracoli non approvati, ò hi-

storie apocrife, e non predichino di notte.

Prophetae prophetabant mendacium, & Sacerdotes applaudebant, & populus meus dilexit talia: quid igitur fiet in novissimo ejus?

Ineptas autem, & aniles fabulas devota, 1. Tim. 4.

Erat autem diebus docens in templo, non solum verò morabatur in Monte Oliveti, Luc. 21.

Dilucidò venit in templum, & Sedens docebat eos, Jo. 8.

Mè oportet operari opera ejus, qui misit me donec dies est, Jo. 9.

Che non ardiscano interpretare cosa alcuna della Sagra Scrittura, che non sia uniforme al consentimento de Santi Padri, e alla dottrina della Chiesa, nè di profetizzare avvenimenti d'alcuna sorte (ancorche ciò fosse per incutere timore) se non quelli che spiegano i Santi Padri.

Falsa Prophetae vaticinantur in nomine meo: non misi eos, & divinationes mendaces prophetant vobis. Jer. 14.

Non mittebam Prophetas, & ipsi curabant: non loquebar ad eos, & ipsi prophetabant.

Divinationem mendacem locuti estis, & dicitis, ait Dominus, cum ego non sim locutus, Ezechiel. 23.

Noli altum sapere; sed time, Rom. 11.

Che non insegnino dottrine larghe, 6 relattive de costumi, nè diano risoluzione de casi di coscienza; nè pubblicamente, nè privatamente, se non sono ben sicuri dell'opinione, e dottrina che tengono, poiche l'errore di uno, che predica, fa gran pregiudizio, per lo credito, che le persone massime popolari gli hanno ordinariamente.

Erant perseverantes in doctrina Apostolorum, Act. 2. v. 42.

Ut potens sit exhortari in doctrina sana, Tit. 1. In isto cognovi, quoniam Vir Dei es tu, & verbum Domini in ore tuo verum est, 3. Reg. 17.

Adiuro te, ut non loquaris mihi, nisi quod verum est, 3. Reg. 22.

Et ille scit, quod vera dicit: ut vos credatis, Jo. 19.

Che

7 Che s'astengano di riferire in Pulpito, dogmi, ragioni, o argomenti d' Eretici, benché falsi, e per confutarli, massime alla presenza di persone idiote.

Didicerunt opera eorum, & factum est illis in scandalum. Psal. 5.

Ne ponas animæ ejus scandalum: Eccles. 32.

Quis quis scandalizaverit unum de his pusillis credentibus in me: bonum est ei magis si circumdaretur mola asinaria in collo ejus, & in Mare mitteretur, Mar. 9.

Non ergo amplius invicem judicemus, ne ponatis offendiculum fratri, vel scandalum, Rom. 14.

8 Che spieghino la parola di Dio, e l' Evangelo di Giesù Cristo, con purità, verità, e sincerità, e senza imbellettatura, e non presumino di se stessi, accommodandosi all' intendimento, e capacità di tutti, riprendendo i vizii con carità senza offendere, e ferire alcuno in particolare.

Propheta, qui habet sermonem meum, loquatur sermonem meum verè: nunquid non verba mea sunt quasi ignis, & quasi malleus conterens petram? Jer. 23.

Non gloriatur sapiens in sapientia sua, sed in hoc gloriatur, qui gloriatur, scire, & nosse me, Jer. 9.

Ostende, quoniam non derelinquis presumentes de te, & presumentes de se, & de sua virtute gloriantes humilias. Judith. 6.

Qui misericordiam habet, docet, & erudit quasi Pastor Gregem suum. Eccles. 18.

Non innitar prudentiæ meæ, sed in Domino ex toto corde in eo fiduciam habeam, Prov. 3.

Non ambulantes in astutia, neque adulterantes verbum Dei, sed in manifestatione veritatis, 2. Cor. 4.

Galeam salutis assume, & gladium spiritus, quod est verbum Dei, Ephes. 6.

Fiducialiter agentes in Domino, testimonium perhibente verbo gratiæ suæ dante signa, & prodigia fieri per manus eorum, Act. 14.

Quod hominibus altum est abominatio est ante Deum, Luc. 16. Quem misit Deus, verba Dei loquitur, Jo. 3.

Monacel. Formul. Pars III.

Judæi signa petunt, & Græci sapientiam quærunt, nos autem prædicamus Christum Crucifixum, 1. Cor. 1.

Ita loquimur, non quasi hominibus placentes, sed Deo, qui probat corda. 1. Thes. 2.

Euntes in mundum universum prædicato Evangelium, Marc. 16.

9 Che spieghino, e facciano conoscere, chi sia Dio.

Audi Israel, Dominus Deus noster unus est, Deuter. 6.

Ipse est Deus vivens, & æternus, & potestas ejus usque in æternum, ipse liberator, atque Salvator, faciens signa, & mirabilia in Cælo, & in terra. Dan. 6.

Deus omnium Creator, terribilis, fortis, justus, & misericors, qui solus est bonus Rex, solus præstans, solus justus, & omnipotens, & æternus, 2. Machab. 1. v. 24.

Ipse est, qui vivificat omnia, & solus habet immortalitatem, & lucem inhabitat inaccessibilem, 2. Tim. 6.

Qui Solem suum oriri facit super bonos, & Malos, Matt. 5.

Qui bonorum nostrorum non eget, Psalmus 15.

Qui dat escam omni carni, Psalm. 135.

Qui scit cogitationes hominum, scrutans renes, & corda, Psalm. 94. Psalm. 7. 1. Reg. 16.

Qui potest animam, & corpus perdere in gehennam. Matt. 10.

Qui immutat cor Principum, Jo. 12.

10 Che facciano conoscere la bruttezza, e gli effetti del peccato, e che si può commettere col solo pensiero.

Quasi à facie colubri fuge peccatum, Eccles. 21.

Altissimus odio habet peccatores, & misertus est pœnitentibus. Eccles. 12.

Qui facit peccatum, ex Diabolo est, 1. Jo. 3.

Longè est Dominus ab impiis, & orationes justorum exaudiet, Prov. 15.

Qui seminat iniquitatem, metet mala, Prov. 22.

Miseros populos facit peccatum, Prov. 14.

Qui elongant se à te, peribunt, Psalm. 72.

11 *Quia dereliquerunt Dominum: idcirco*

T 3

circò

circò venerunt super eos universa mala, 2. Paralip. 7.

Ne dixeris peccavi, & quid mihi accidit triffe? Altissimus enim est patiens redditor, Eccles. 5.

Ne impiè agas multum, ne moriaris in tempore non tuo, Eccles. 7.

Mortuus est Saul propter iniquitates suas, eo quod prævaricatus sit mandatum Domini, & non custodierit illud, propter quod interfecit eum, & transtulit Regnum ejus, 1. Paralip. 10.

Stipendia peccati mors, Rom. 6.

Christus pro peccatis nostris mortuus est. 1. Cor. 15.

In hoc manifesti sunt Filii Dei, & Filii Diaboli: omnis, qui non est justus, non est ex Deo, 1. Jo. 3.

De corde exeunt cogitationes male, procedunt adulteria, fornicationes, homicidia, furta, nequitie, Marc. 7.

Che insegnino il modo di ben confessarsi, & eccitino gli uditori alla vera penitenza, con i motivi hor del timore delle pene eterne, hor del premio del Paradiso, al cui regno l'huomo è stato creato, ma sempre propongano loro Iddio, infinitamente buono, e sommo amabile per se stesso.

Qui abscondit scelera sua non dirigitur, qui autem Confessus fuerit, & reliquerit ea, misericordiam consequetur, Prov. 28.

Et extendens Jesus manum tetigit eum dicens, volomundare, sed vade, & ostende te Sacerdoti, Matt. 8.

Revertere ad me, quoniam redemi te, Isa. 44.

In charitate perpetua dilexi te, & ideo attraxi te, miserans tui, Isa. 31.

Ego ero merces tua magna nimis. Genes. 15.

O Israel, quam magna est Domus Dei, & ingens locus possessionis ejus, Baruc. 3.

Oculus non vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascendit, quæ præparavit Deus iis, qui diligunt illud, 1. Corinth. 2.

Vos, qui secuti estis me, centuplum accipietis, & vitam æternam possidebitis. Matt. 19.

Venite benedicti Patris mei possidete pa-

ratum vobis Regnum à constitutione Mundi, Matth. 25.

Vermis eorum non morietur, & ignis eorum non extinguetur, Isa. 66. Marc. cap. 9.

Tunc dicet, & his, qui à sinistris erunt, discedite à me maledicti in ignem æternum, qui paratus est Diabolo, & Angelis ejus. Matt. 25.

Confitemini Domino, quoniam bonus, Psalm. 117.

Non est bonus, nisi unus Deus. Matt. 19. Marc. 10.

Pater noster es tu, nos verò lutum, Isa. 64.

Ipse benignus est super ingratos, & malos. Luc. 6.

Che insegnino, e facciano conoscere, & apprendere, che Iddio è presente à tutte le nostre azzioni, e che il tutto governa con somma provvidenza, già che per acquistare le virtù, e per fugire il vizio, mezzo efficacissime è il ricordarsi della presenza di Dio.

Est qui humiliat, & exaltat circumspicitor Deus, Eccles. 7.

Via vestra coram ipso sunt semper, non sunt absconsa ab oculis ipsius, Eccles. 17.

Respicit Dominus vias hominis, & omnes gressus ejus considerat, Prov. 5.

In omni loco oculi Domini contemplantur bonos, & malos, Prov. 15.

Ego sum iudex, & testis dicit Dominus, Jerem. 29. v. 24.

Deus magnus consilio, & incomprehensibilis cogitatu, cujus oculi aperti sunt super omnes vias filiorum Adam. Jerem. 32. v. 19.

Domine cum sis justus, justè omnia disponis, Sap. 12.

Deus omnia in mensura, numero, & pondere disponit, Sap. 11.

Ipse est Alpha, & Omega, Apoc. 1.

Pater meus operatur, & ego operor, Jacob. 5.

Qui vocat aquas maris, & effundit eas super faciem terræ, Dominus nomen ejus, Amos 9.

Qui mutat tempora, & ætates, transfert Regna, atque constituit, dat sapientiam sapientibus, scientiam intelligentibus disciplinam, Dan. 2. v. 21.

Servari mandata tua, quia omnes viae meae in conspectu tuo, Psal. 9.

13 Che inculchino l'osservanza de Divini comandamenti, la sodisfazione de legati Pii, delle Decime, delle mercedi degli Operarii, la restituzione della robba, e fama altrui.

Pone thesaurum tuum in præceptis Altissimi, & proderit magis, quam aurum, Eccles. 29.

Etili serva mandata mea, & vires, & legem meam quasi pupillam oculi tui, scribe illam in tabulis cordis tui, Prov. 7.

Ipse est Deus fortis, & fidelis, custodiens pactum, & misericordiam diligentibus se & his, qui custodiunt præcepta ejus, Deut. 7.

Qui habet mandata mea, & servat ea ille est, qui diligit me, Io. 14. Et hoc est omnis homo, Eccles. 12.

Si præcepta mea servaveritis, manebitis in dilectione mea, Io. 15.

Pax multa diligentibus legem tuam, Psal. 118.

Tollite jugum meum super vos, & invenietis requiem animabus vestris, Matt. 11.

Quicumque fecerit voluntatem Patris mei, qui in Cælis est, ipse meus frater, Soror, & Mater est, & Matt. 12.

Reddite, quæ sunt Cæsaris Cæsari, & quæ sunt Dei Deo, Matt. 22.

Si quid vovisti Deo, ne moreris reddere: displicet enim ei infidelis, & stulta promissio, sed quodcumque voveris reddo, Eccles. 5.

Decimas, & primitias, non tardabis reddere, Exod. 22. v. 29.

Voca operarios, & redde illis mercedem, Matih. 20.

Dignus est operarius mercede sua, Luc. 10.

Non negabis mercedem indigentis, & pauperis fratris tui, sive advena: sed eadem die redde ei pretium laboris sui ante solis occasum, quia pauper est, ne clamet contra te ad Dominum, & reputetur tibi in peccatum, Deuter. 24. v. 14.

Si non habuerit, quod pro furto reddat, ipse venundabitur, Exod. 22.

Non licet nobis, aut edere ex furto aliquid, aut contingere, Tob. 2.

Non facies furtum, Matt. 19.

Dii non detrahes, & Principi populi tui non maledices, Exod. 22. v. 28.

Time Dominum, & cum detractoribus non communicaveris, Prov. 24.

Custodite vos à murmuratione, quæ nihil prodest, Sap. 1.

Ch' esortino sovente il popolo alla frequenza de Sacramenti, spiegando le utilità, e gli effetti che producono in quell' anime, che colla debita disposizione spesso gli ricevono, e massime l'Eucaristia.

Angelorum esca nutritivisti populum tuum, Sap. 16.

Ego sum panis vitæ: Ego sum panis vivus: si quis manducaverit ex hoc pane, vivet in æternum: & qui manducat me, ipse vivet propter me, Io. 6.

Caro mea verè est cibus, qui manducat meam carnem in me manet, & ego in illo, ibi.

Accedite ad eum, & illuminamini, Psal. 33.

Omnes, qui habebant infirmitates accedebant, & curabatur, Act. 28. 9.

Erant autem perseverantes in communicatione fractionis panis, Act. 2. v. 42.

Che dichiarino in bona occasione i Misterii della Santa Messa, & insegnino il modo, con cui deve starfi in Chiesa ad udira per sodisfare al precetto.

Quotiescumque manducabitis panem hunc, & calicem bibetis, mortem Domini annuntiabitis donec veniat, 1. Cor. 11.

Vobis datum est nosse Mysterium Regni Dei, Luc. 8. Marc. 4.

Domum tuam decet Sanctitudo, Psal. 92.

Tu Domine elegisti Domum istam ad invocandum nomen tuum in ea, ut esset Domus orationis, & obsecrationis populo tuo, 1. Machab. 7. v. 37.

Nolite fieri Domum Patris mei Domum negotiationis, Io. 2.

Che ammoniscono seriamente i Padri, e le Madri di famiglia, i Tutori, e Curatori dell' obbligo che hanno di far bene instruire i loro figliuoli, & i Pupilli che sono alla lor Cura commessi, negli erudimenti della dottrina Christiana, e del grave peccato che commettono trascurando d' adempirlo: dipenden-

T 4. do

doda ciò in gran parte, la buona, ò rea vita, d'essi figlj, e pupilli.

Filii tibi sunt? erudi illos a pueritia illorum, Eccl. 7.

Tene disciplinam, nec dimittas eam: custodi illam, quia ipsa est vita tua, Proverb.

4. *Qui diligit disciplinam, diligit scientiam Prov. 12.*

Qui parcit virgæ, odit filium suum, qui autem diligit illum, instanter erudit, Proverb. 13.

Adolescens juxta viam suam, etiam cum senuerit, non recedet ab ea, Proverb. 22.

Noli subtrahere à puero disciplinam: si enim percusseris eum virga, non morietur: tu virga percuties eum, & animam ejus ab inferno liberabis, Prov. 23.

Vos Patres ad iracundiam nolite provocare filios vestros: sed educate illos in disciplina, & correptione Domini, Ephef. 6.

Si quis autem suorum, & maxime domesticorum curam non habet, fidem negavit, & est infideli deterior 1. Tim. 5.

37 e ricordino al popolo di frequentare in detti giorni le Chiese, & i Divini Officii, e promovino la divozione di Maria Vergine Santissima, dell' Angelo Custode, e de Santi.

Memento, ut diem Sabbati sanctifices, Exod. 20.

Loquere filiis Israel, & dices ad eos, videte ut Sabbatum meum custodiatis, qui fecerit in eo opus, peribit, Exod. 31.

Qui custodierint Sabbata mea, dabo eis in Domo mea nomen sempiternum, quod non peribit, Isa. 56.

Si non audieritis me ut sanctificeris diem Sabbati nè portetis onus, & nè inferatis per portas Jerusalem in die Sabbati, succendam ignem in portis ejus, & devorabit portas Jerusalem, & non extinguetur Jer. 17.

Domus mea deserta est, & vos festinatis unusquisque in domum suam; propter hoc, prohibita est terra, nè daret germen suum, Agg. 1.

Odi, & Projecti festivitates vestras; & non capiam odorem cætuum vestrorum, Amos 5.

Convertam festivitates vestras in luctum, & omnia cantica vestra in plandum, Amos 8.

Deinde dicit discipulo, ecce Mater tua: & ex illa hora accepit eam discipulus in sua. Jo. 19.

Ego dico vobis facite vobis amicos, ut cum defeceritis, recipiant vos in æterna Tabernacula, Luc. 16.

Che ricordino al popolo la carità verso l'Anime de defonti, e d'applicare per esse Sacrificii, & altre opere pie satisfattorie, & Orazioni.

Sancta, & Salubris est cogitatio, profundis exorare, ut à peccatis solvantur, 2. Mach. 12.

Che rappresentino, quanto si debbano temere le Censure Ecclesiastiche, & i loro effetti, e specialmente le scomuniche, portando gli esempi referiti in quest' Appendice.

Cum peccaverit frater tuus corripe eum, si autem te non audierit, dic Ecclesie, si autem Ecclesiam non audierit, sit tibi sicut Ethnicus, & Publicanus, Matt. 18.

Ego sum Vitis vera; si quis in me non manserit, mittetur foras, sicut palme, & arefcet, & colligent eum, & in ignem mittent, & ardet, Jo. 15.

Qui contemnit corripientem, superveniet ei repentinus interitus, Proverb. cap. 29.

Confundantur vehementer, quia non intellexerunt opprobrium sempiternum, quod nunquam delebitur, Jer. 20.

Judicavi tradere hujusmodi hominem Satane in interitum carnis, 1. Cor. 5.

Repellentes fidem, & bonam conscientiam naufragaverunt, quos tradidi Satana, 1. Tim. 1.

Nolite eum recipere in Domum, nec ave ei dixeritis, 2. Jo. v. 10.

Che ricordino sovente i novissimi dell' huomo, la carità verso il prossimo, l'obbligo di perdonare l'ingiurie, & il bene che proviene all'anima dalle tribulazioni, e travaglii di questa vita, quando, si tollerino con pazienza, e rassegnazione al Divino volere.

In omnibus operibus tuis memorare novissima tua, & in æternum non peccabis, Eccles. 7.

Hoc est præceptum meum, hæc man-

mando vobis, ut diligatis invicem, Io. 15.
In hoc cognoscent omnes, quod discipuli mei estis, si dilectionem habueritis ad invicem, Io. 13.

Ego dico vobis diligite inimicos vestros, & benefacite his, qui oderunt vos: si enim diligitis eos, qui vos diligunt, quam mercedem habebitis? Matt. 5.

Si frater tuus septies in die peccaverit in te: & septies in die conversus fuerit ad te dicens, poenitet me, dimitte illi, Luc. 17.

Qui miseretur pauperis beatus erit, Prov. 14.

Qui obturat aurem suam ad clamorem pauperis, & ipse clamabit, & non exaudietur, Prov. 21.

Qui non est tentatus, quid scit? Eccles. 34.

Abraham tentatus est, & per multas tribulationes probatus, Dei amicus effectus est; sic Isaac, sic Jacob, sic Moyses, & omnes, qui placuerunt Deo, per multas tribulationes transferunt fideles, Iudith. 8.

Vasa figuli probat fornax, & homines iustos, tentatio tribulationis, Eccles. 27.

Per multas tribulationes oportet nos intrare in Regnum Caelorum, Act. 14.

Quod in presenti est momentaneum, & leve tribulationis nostrae: eternum gloriae pondus operatur in nobis, 2. Cor. 4.

Sustinentes Dominum, ipsi haereditabunt terram, Psal. 36.

Ego non obliviscar tui, ecce in manibus meis descripsi te, Isa. 43. v. 24.

Non delectaris in perditionibus nostris, quia post tempestatem tranquillum facis, & post lacrymationem, & fletum exaltationem infundis, Iob. 3.

I. Che gridino, & esclamino contro l'abominevol vizio della bestemmia.

II. Contro gl' incantefimi, maleficii, & superstizioni.

III. Contro gli spergiuri, e falsi testimonii, massime in giudicio.

IV. Contro i contratti simulati, e mascherati d' usure.

V. Contro le ingiustizie, & oppressioni de poveri.

VI. Contro gli adulterii, stupri, incesti, Concubinati, & altri vizii di carne, ma conforme, e parole, che non offendano e orecchie degli uditori.

VII. Contro il vizio della crapula, & ubriachezza, e giuoco delle carte.

VIII. Contro i profanatori delle Chiese.

IX. Contro i Medici, che non osservano la Bolla del Beato Pio V. super Gregem dominicum.

X. Contro le usanze, che inducono, e nutriscono il peccato.

Lingua, quae locuta fuerit blasphemiam contra dispercat, & domus ejus vastetur, Daniel. 3. v. 96.

Nolite contristare Spiritum Sanctum Dei, in quo signati estis: omnis ira, & indignatio, & blasphemia tollatur, Ephes. 4.

Deponite, & vos iram, indignationem, malitiam, blasphemiam, turpem Sermonem de ore vestro, Colos. 3.

Educ blasphemum extra Castra, & lapidet eum populus universus, Levit. 24.

Et condemnati erunt omnes, qui blasphemaverint te, Tob. 13.

Anima, quae declinaverit ad Magos, & Ariolos, ponam faciem meam contra eam, & interficiam illam de medio populi sui, Levit. 20.

Non declinetis ad magos, nec ab Ariolis aliquid sciscitemini, ut polluamini per eos, ego Dominus Deus vester, Levit. 19.

Ero testis velox maleficis, & Adulteris, & perjuris; Ego Dominus, & non mutor, Mlaach. 3. Apocalip. 21.

Vir multum jurans implebitur iniquitate, & non discedet à Domo illius plaga, Eccl. 23.

Testis falsus non erit impunitus, & qui loquitur mendacia peribit, prov. 19. Deponentes mendacium, loquimini veritatem, Ephes. 4.

Abominatio est Domino labia mendacia: os enim, quod mentitur occidit animam, Sap. 1.

Avarus nihil est scelestius, Eccles. 10.

Quis habitabit in Tabernaculo tuo; qui pecuniam suam non dedit ad usuram, Psal. 14.

Vir, qui ad usuram non commodaverit, & amplius non acceperit, hic justus est, vita vivet, ait Dominus Deus, Ezechiel. 18.

Si genuerit filium ad usuram dantem, non vivet, cum haec detestanda fuerit, ibi & cap. 22.

Vsque-

Usquequo peccatores gloriabuntur, & loquentur omnes, qui operantur iniquitatem? redet illis Deus iniquitatem ipsorum, & in malitia eorum disperdet eos, Psal. 93.

Propter iniquitatis suas humiliati sunt, Psal. 106.

Non semines mala in sulcis iniquitatis, & non metes ea in sepulchrum, Eccles. 7.

¶ *Væ, qui edificat Domum suam in iniquitate, Jer. 22.*

Qui custodierunt iustitiam iustè justificabuntur, Sap. 6.

Diligite iustitiam, qui iudicatis terram Sap. 1.

Hæc dicit Dominus: eruite vi oppressum de manu calumniantis, nè forte egrediatur, ut ignis indignatio mea, propter malitiam studiorum vestrorum, Jer. 21.

¶ *Nolite errare: quia fornicarii, adulteri, molles, masculorum concubitores, fures, avari, ebriosi, maledici, & rapaces, Regnum Dei non possidebunt, 1. Cor. 6. Apoc. 21.*

Fornicatio, & vinum, & ebrietas, aufertur Cor., Osee 4.

¶ *Non graventur corda vestra crapula, vel ebrietate, Luc. 21.*

Non est enim Regnum Dei esca, & potus, sed iustitia, & pax, & gaudium in Spiritu Sancto, Rom. 14.

In multis esis erit infirmitas, & propter crapulam multi obierunt, qui autem continens est adiciet vitam, Eccles. 37.

Mundam servavi animam meam; quia nunquam cum ludentibus misui me, Tob. 3.

Elegi Domum istam mihi in Donum Sacrificii, & sanctificavi illam, ut sit nomen meum ibi in sempiternum 2. Paralip. 7.

¶ *Væ, qui opulenti estis, & ingreditis Domum Dei pompaticè, Amos 6.*

Phines Zelando Zelum Dei, accepit testamentum Sacerdotii æterni, 1. Machab. 2.

Et cum fecisset quasi flagellum de funiculis omnes eiecit de templo, & his, qui vendebant Columbas dixit: auferte ista hinc, & nolite facere Domum Patris mei Domum negotiationis, Io. 2.

Si quis Templum Dei violaverit, disperdet illum Deus, 1. Cor. 3.

¶ *Parcis autem omnibus: quoniam tua sunt Domine, qui amas animas, Sap. 11.*

Et tradet Dominus Israel propter pecca-

ta Jeroboam, qui peccavit, & peccare fecit Israel, 3. Reg. 15.

Che diano buon' esempio, praticando con fatti, ciò che insegnano colle parole, e mostrino d'esser più avidi del guadagno dell'anime, che del temporale: poi che se faceessero l'opposto, ò avvilissero, e con fatti, e con detti la Dignità del Ministero Apostolico, si devono sospendere dal predicare, come vien ordinato nella lettera circolare della S. Congregazione del Concilio, di sopra accennata.

Tu ambulasti in via Jeroboam, & peccare fecisti populum meum, ut me irritares in peccatis eorum. 3. Reg. 16.

Et violabant me propter pugillum ordi & fragmen panis, Ezechiel. 13.

¶ *Qui Spiritum Christi non habet, hic non est ejus Rom. 8.*

Le altre osservazioni, e ricordi, che cadono sopra questo punto del predicare la parola di Dio, devono vedersi nella prima parte dell'opera nel luogo da principio accennato, e nella seconda al tit. 13. form. 8. che se dal buon Vescovo si metteranno in pratica, non dovrà egli temere il tremendo rimprovero, che già fece fare Dio per mezzo del Demonio a i Prelati congregati nel Sinodo tenuto in Parigi l'anno 1248. in cui non sapendo il Chierico destinato a predicare al Congresso Synodale; scegliere il tema del suo discorso, lo Spirito infernale che gli comparve dissegli: *Quid angustiavis istis Clericis predicare? dicas eis istud, & non aliud; Principes infernalium Principes Ecclesie salutant. Læti omnes nos gratias eisdem referimus, quia cum ipsis eorum nobis afferuntur subditi, & per eorum negligentiam, ad nos devolvitur totus pariter ferè Mundus. Invitus quidem tibi dico, quod dico, sed Altissimi jussione coactus &c.* col più che siegue.

L'istoria è del Cantipratense l. 1. apud cap. 20. §. 8. referita dal P. Giorgio Stengelio nell'opera intitolata. *Mundus Theoriticus al lib. 3. cap. 28. §. 4.* la quale è assai notevole, e degna di ponderazione per quelli che cercano il Vescovato.

ISTRUZIONE IV.

Per i Vicarii Foranei.

1 Per la disciplina del Clero, e de popoli, per la direzione dell'opere, e de luoghi pii, e per conservare, e mantenere il vigore delle leggi Ecclesiastiche, è di grand'importanza, e rilievo l'Officio de Vicarii Foranei, che però siccome questi sono ne' proprii difretti fatti partecipi della giurisdizione del Vescovo, per supplire à ciò, che non puole il Vicario Generale, così devono eleggersi persone, che ne' medesimi luoghi, avanzino nella scienza, e dottrina, nella bontà della vita, e nell'esemplarità, & integrità de costumi, tutti gl'altri Ecclesiastici, non deve però regolarmente l'elezione cadere in persona de Parochi, perche se questi fossero trascurati, e negligenti nell'officio della cura dell'anime, dal quale dipende principalmente il profitto spirituale de sudditi, ò pure viziosi, e scorretti, non havrebbe il Vescovo le notizie veridiche della loro condotta per riformarla, nè essi il monitore per correggersi de loro difetti. Anzi ben spesso si esporrebbero al pericolo di dar sospetto a i parocchiani d'essersi serviti nelle relazioni date al Superiore delle notizie havute nel Tribunale della Confessione, e così rendersi al popolo odiosi, e perciò pare in qualche modo incompatibile l'officio di Paroco, e di Vicario Foraneo, siccome tale vien quello reputato nel Vicario Generale, se pure la penuria d'altri soggetti idonei, ò altro giusto riguardo non persuada, e necessiti il Vescovo a servirsi di loro.

2 I Vicarii dunque Foranei nel luogo della propria Vicaria, devono in primo luogo con carità, e rettitudine amministrare la giustizia nel giudicio delle cause civili, le quali non eccedono la somma prescritta dal Vescovo nella loro deputazione. Nelle cause poi criminali spettanti al foro Ecclesiastico (e massime quelle, che ammettono prevenzione col Tribunale secolare,) è officio loro di prendere con diligenza le denuncie, & informazioni, ed i formare il processo, non per

giudicare, ma per trasmetterlo al Vicario Generale, al quale non devono mancare di dar prima avviso del successo, per ricevere da lui occorrendo la direzione opportuna.

3 Secondo possono, e concorrendo la giusta causa, devono concedere la licenza in scritto, di poter lavorare, e fare opere servili, ne i giorni festivi di precetto.

4 Terzo ad essi spetta, di dar licenza a secolari per cause ragionevoli, di poter parlare alle Grate de parlatorii, alle Monache de Monasterii esistenti nella loro Vicaria colle riserve, e cautele solite, cioè, di parlare coll'assistenza d'una almeno delle Ascoltatrici, di non parlare con altre Monache non espresse nella licenza in scritto, che non vadano a parlare in ore incongrue, ò nel tempo de divini officii, ne in giorni di comunione ò di digiuno, senza urgente necessità, che parlino una, e più volte secondo la qualità dell'affare, per breve tempo, e che la persona che chiede la licenza non sia sospetta di corrispondenza non buona, ò pure di mala fama, ò pure Regolare, dovendosi alle prime negare, e quest'ultima rimettere all'Ordinario.

5 Non devono però, ne possono dar licenza per l'ingresso nella clausura di detti Monasterii di Monache, essendo tal potestà riservata al Vescovo, il quale non può delegarla, se non che al Vicario Generale, come s'è detto nel *t. 1. tit. 1. for. 3. n. 10. pag. 14.*

6 Nè meno possono, nè devono dar lettere testimoniali; ò siano commendatizie a i Chierici, ò altri Sacerdoti, che si assentano dalla Diocesi, perche ciò appartiene al Vescovo, ò suo Vicario Generale, a quali i raccomandati sono soggetti, e non al Vicario Foraneo.

7 Nè interporre Decreti per la validità de Contratti de minori, ò di Donne, quando non ne habbiano una special commissione dal Vescovo (il quale non deve concederla se non per i luoghi, ne quali i Vicarii Foranei siano Dottori di legge esercitati, o pure di capacità, e d'esperienza per bene interporli:) Imperoche essendo uno di quegli atti ch'appartengono al Giudice Ordinario del luogo non può esercitarsi da Vicarii Foranei, che

che sono Giudici delegati ad una certa specie di cause, fuori delle quali, non possono ingerirsi, nè la giurisdizione, ch'è ciò fare non hanno, può prorogarsi dalle parti, come osservano il Pico sopra lo Statuto di Roma alla *glos. 21. al nu. 2.* ove ferma con altre autorità, ch'il solo Giudice Ordinario, deve, e può interporre tal sorte di Decreti, e non già il Giudice Delegato, & il Sabellio *in summ. divers. tract. nel §. Judex al num. 14. vers. sicut*, Pignatel. *conf. 148. num. 14. tom. 9.* con altri allegati nel *tom. 1. tit. 1. form. 4. num. 5. pag. 15.* onde per non dare occasione alle parti d'allegare la nullità de Contratti, devono onninamente astenersi da ciò, quando il Vescovo nel Sinodo, o nelle lettere patenti della loro deputatione, non gliene dia la facoltà espressa.

E venendogli concessa, devono esser cauti, e circospetti nell'interposizione, con riconoscer prima la verità della causa espressa nel contratto, e la necessità, & utilità di quello, essendo questa cognizione un' antecedente necessario, che deve precedere il Decreto, non bastando ch'il Notaro asserisca nell' instrumento, che la causa dell'alienazione, o dell' obbligazione sia giusta, ma deve constare per atto separato, come diffusamente prova il Montano *de offic. tutor. & Curat. al cap. 33. dal nu. 1. al nu. 28.* di modo che non facendolo, e scoprendosi il contratto lesivo, e dannoso al Minore, o alla Donna, sono essi, e il loro Heredi tenuti in Sussidio alla refezione de danni, & interessi, come fermano il Pico, & il Sabellio ne i luoghi di sopra citati, il primo al *nu. 44.* & il secondo al *nu. 64.*

Non devono ingerirsi per ragione dell' ufficio, (e quando non siano invitati) a fare le funzioni solenni Ecclesiastiche nelle Chiese Parochiali, o Collegiate, cioè nel voler cantar le messe, o portare nelle processioni il Santissimo Sacramento dell'Eucharistia, o le Reliquie; spettando di farle alli Rettori, e Canonici delle medesime Chiese: nè pretendere in quelle come Vicarii Foranei la precedenza sopra gl'altri Sacerdoti, quando non vi sia à loro favore la consuetudine, come s'è detto al *tit. 2. form. 7. n. 14.* precedono però nelle Congregazio-

ni, che fanno per ordine del Vescovo.

Corre a lor carico la vigilanza, acciò che non s'introducano nel popolo, o introdotti si tolgano gli abusi, gli scandali, e le prave consuetudini. Che non si facciano contratti illeciti, & usurarii. Che si denunciano i bestemmiatori, i sospetti di Fede, a causa del dispreggio, o abuso delle cose Sacre, & altri delitti spettanti al Sant' Ufficio.

D'osservare la vita, e gli andamenti degl'Ecclesiastici, procurando, che questi regolino il modo del lor vivere, secondo la vocazione del proprio stato, che portino assiduamente habito Clericale, e tonsura decente: che s'astengano da giuochi illeciti da Sagri Canonici prohibiti: dal portar armi, da negozii, e traffichi, e dagli esercizi servili, & indecenti al loro grado, e molto più dalle scandalose azzioni, che vivano fra di loro, e con laici con vicendevole amore, e carità, lontani dalle risse: e quando queste inforgano, di disfiarle, e comporle.

Di stare attenti, che li medesimi Ecclesiastici nell'amministrazione, e maneggio delle cose Sacre, e nel culto Divino, osservino religiosità, rispetto, e la riverenza dovuta. Che nelle Chiese Collegiate, recettizie, che sono nelle loro Vicarie, si recitino le hore canoniche, & altri Divini Officii al tempo debito, e coll'esatta osservanza delle rubriche: E che tanto in quelle, quanto in ogn'altra Chiesa, massime Parochiale, si celebrino le messe colla dovuta distribuzione, per soddisfare alla divozione, e commodità del popolo. Che i Cherici ne i giorni festivi di precetto servano alle Chiese, alle quali si troveranno ascritti, e frequentino i Sacramenti (non possono però, se non ubidisco, mutarli) e che tanto questi quanto i Maestri di scuola, insegnino le Domeniche a fanciulli la dottrina Christiana, tenendo di ciò fedele rincontro.

D'invigilare, che li Parochi instruiscano con diligenza i fanciulli, e fanciulle delle loro Parochie ne i rudimenti della Fede, e che ne i giorni festivi di precetto inter missarum solemniam, facciano il catechismo, e le esortazioni agl'adulti, che col debito modo, e rito prescritto ammini-

nistri-

nistrino i Santi Sacramenti, e che non lascino morire gl' infermi senza prima riceverli. Che publichino al popolo gli Editti, & altri ordini secondo, che viene ordinato dal Sinodo, ò dal Vescovo; sopra le quali cose, quando scorgano mancanza, ò difetto, ò pure s'avvedano, che i Parochi s'assentano dalla residenza senza licenza, devono avvisare il Vescovo, ò il Vicario Generale, e succedendo la morte d'alcuno d'essi, è incumbenza del Vicario Foraneo di far subito l'Inventario di tutte le suppelletili Sacre, libri, e scritture spettanti alla Chiesa, e di confrontarlo con gl'antichi, e trovando esser mancante, di procurare la ricupera di ciò, che manca, e di mettere in sicuro le inventariate appresso persona fidata.

14 D'haver cura, e premura del buon governo delle Confraternite, Ospedali, & altri luoghi pii, e che dagl' Amministratori siano osservati gli Statuti, & eseguiti i Decreti Sinodali, e delle visite, ed à quest' effetto, devono ogn' anno rivedere i conti dell' amministrazione, e riconoscere insieme se l' entrate, & elemosine siano impiegate fedelmente secondo la mente de Testatori, e Benefattori; partecipando i difetti, ò eccessi ch'averanno trovato, & ogn'altra cosa, ch'accade al Vescovo, ò al Vicario Generale per ottenere da loro la direzione, e provisione oportuna al riparo de pregiudizii di detti luoghi pii.

15 Di tener l'occhio aperto sopra i beni delle Chiese, e de luoghi pii, accioche non siano alienati, e distratti senza le richieste solennità; e molto più, perche non siano usurpati, nè si taglino Alberi fruttiferi, nè si facciano affitti, ò locazioni oltre tre anni senza beneplacito Apostolico, & in ogni caso di trasgressione, darne ragguaglio al Vicario Generale. Che il denaro contante, & attivo de medesimi luoghi pii da rinvestirsi, non si lasci morto in mano degli Amministratori, ma quando non vi sia il rinvestimento pronto, si depositi appresso persona idonea, e sicura, con farne fare Instrumento publico, e mandarne copia autentica nella Cancellaria Vescovale.

16 Di sopra intendere, che gli Ospedali

tanto de Pellegrini, quanto degl' infermi, che si trovano eretti nelle loro Vicarie siano ben tenuti, e serviti, e che in quelli de Pellegrini vi sia distinzione di luogo per gl' uomini, e per le Donne, e non vi si ammettano persone di mala vita, ò vagabonde: e negl' altri per gl' infermi, che i Parochi siano opportunamente avvisati, accioche possino amministrar loro i Sacramenti.

D'aver pensiero, che i legati pii siano ¹⁷ adempiti, e che i Notari, i quali avranno rogato i Testamenti, ò altri Instrumenti a favore di causa pia, ne trasmettano nel tempo prefisso dalle costituzioni Sinodali, la nota in Cancellaria Vescovale, e che se ne registri la memoria nell' Inventario, o ne libri del luogo pio; a prò del quale sarà stata fatta la disposizione, e che non ardiscano gli Officiali, e Ministri de luoghi pii, di rinunciare, e repudiare legati, o eredità, senza espresa licenza dell' Ordinario.

D'invigilare, che siano puntualmente ¹⁸ sodisfatti gli obblighi, e pesi di messe, e che siano ritenute nella Sacrestia di ciascheduna Chiesa le Tabelle, nelle quali siano descritti, e notati i detti obblighi, e ch'ivi si ritengano i libri, ne quali si noti distintamente la celebrazione delle messe. Che non si accettino pesi perpetui di messe senza licenza in scritto dell' ordinario. Che le messe tanto perpetue, quanto manuali si celebrino ne i giorni, Chiese, & altari destinati da Testatori, e Benefattori: e trovando, intorno a un tale adempimento difetto, trascuraggine, e mancanza, di darne subito avviso al Vescovo, o Vicario Generale.

D'avvertire, che non s' espongono ¹⁹ nelle Chiese, Oratorii, o altri luoghi pubblici alla venerazione de fedeli, Reliquie, o Sagre Imagini de Santi non più esposte, nè il Sacramento dell' Eucharistia senza licenza, & approvazione dell' Ordinario. Che senza la detta licenza non si promulghino Indulgenze, non si rappresentino ne i Teatri Istorie Sacre, nè si permettano le questue dell' elemosine. Che i Questori dell' Elemosine, i quali havranno ottenuta, & esibiranno la licenza sudetta, non publichino Indulgenze, o convertano in altr' uso l' elemosi-

mosine fuori del destinato . Che in occasione di feste, non s'espungano nelle Chiese Imagini profane, procaci, & indecenti, e che le Sacre non restino ne luoghi sordidi, immondi, e non convenevoli scolpite, e dipinte, o altrove trasportate, che non si facciano processioni notturne, e non si vendano senza licenza libri, o altri fogli impressi . Di non dare à Preti Secolari, e Regolari forastieri licenza di celebrare la messa, se prima non havranno presentate le loro lettere testimoniali del Sacerdotio proprii Ordinarii, e Superiori, e quelle siano tali, che non habbiano minima ombra di sospetto d'esser false.

20 Di procurare, che si faccia da chi è tenuto la professione della Fede, e che i Medici osservino la Bolla del S. Pio V. in cui vien loro proibito di poter visitare dopo il terzo giorno gl'infermi, se questi non si faranno confessati.

21 Di stare attenti sopra i portamenti, e dottrina de Predicatori, & al frutto delle loro prediche: e quando scoprissero in essi qualche considerabile eccezione, o notabile mancamento, devono darne speditamente ragguaglio al Vescovo, e se fosse assente, al Vicario Generale: e lo stesso fare in caso, ch'alcun altro Ecclesiastico, anche Regolare esente dalle qualche scandalo, o occasione d'esso.

22 Devono havere a cuore l'osservanza delle feste, e della Quadragesima, e di far eseguire contro i trasgressori le pene prescritte nel Synodo, o Editti del Vescovo: con esser circospetti nel dispensare, nell'una, e nell'altra, e dispensando lo facciano sempre con giusta causa gratis, e senza alcun lucro. Delle pene poi, che si faranno fatte contro i trasgressori, e violatori, benche possino i Vicarii Foranei partecipare della terza parte coll'esecutore, secondo il Decreto della Sac. Congregazione de Vescovi, e Regolari riportato dal Nicolio ne Floscoli alla parola *Vicarius* al num. 83. è però cosa lodevole di non parteciparne, e di applicarle a luoghi, & opere pie, dedotta la parte per l'Esecutore, secondo gli ordini della Curia Vescovale.

23 E di prevedere, che nelle processioni, & altre funzioni pubbliche sagre, & Ec-

clesiastiche, per le differenze, che spesso insorgono di precedenza, non nascano scandali, con riferire al Vescovo, o Vicario Generale preventivamente le pretese, e ragioni delle parti, accioche si possano comporre, e decidere: e quando le differenze nascono nell'atto, o nel tempo imminente alla funzione, e non v'è tempo a poter ragguagliare il Superiore: devono procurare, che si facciano hinc, inde dalle medesime parti le proteste preservative delle ragioni coram testibus, e con provisione estragiudiziale assegnare (senza pregiudizio del jus delle parti) il luogo, in cui doveranno esse incidere, o sedere; o pure ordinare, ch'una delle parti, s'astenga d'intervenire alla funzione, sotto qualche moderata pena.

E se la discrepanza della precedenza nasce trà le Confraternite de laici, sappiano per ben regolarli. Che quando non v'è consuetudine contraria, o il possesso pacifico di precedere; secondo la disposizione della Bolla di Gregorio XIII. *la 84.* la precedenza è dovuta à quella Confraternita, che nel luogo è stata la prima à vestire il sacco: e pertanto le Confraternite del Rosario, del Sacramento, ed altre, che non lo vestono, o sono state posteriori a vestirlo, non hanno jus à pretendere la precedenza, ancorche per origine siano anteriori, come insegnano il Gavanto nel *Manuale Episcop.* nella parola *Confraternitas* al num. 49. e nell'addizione al numer. 1. e 2. il Pasqualigo sopra le controversie del Franco nella *part. 1. al num. 93. 94. e 227.* il Donato *de regul. nel tom. 3. tract. 8. alla quest. 34.* & il Frances *de Eccles. Cathedr. al c. 25. num. 398.*

Secondo, che trà le Confraternite, che sempre hanno vestito il sacco, quando non vi sia consuetudine, e privilegio in contrario, quella, ch'è più antica per erezione deve precedere: e quando dell'erezione non costi, deve precedere la più degna, v. gr. la Confraternità de Dottori, e Nobili, o pure quella, che si trova eretta nella Chiesa Matrice, e più insigne del luogo, come vuole il Frances di sopra citato al num. 380. 382. 385. e 391.

Ter-

- 26 Terzo, che le Confraternite del Sacramento, le quali vestono il sacco, precedono a tutte l'altre nelle processioni tanto pubbliche, quanto private, nelle quali vien portato il Santissimo Sacramento ancorche per erezione siano posteriori, secondo i Decreti della Sacra Congregazione de Riti da me citati al *tom. 1. pag. 156. num. 3.* Deve però avvertirsi, che questi moderni Decreti da me allegati, i quali concedono simpliciter a queste Confraternite un tal privilegio, ricevono la determinazione, e specificazione dagl'antichi, *l. sed, & posteriores ff. de legib. ne quali si dichiara, che alla Confraternità del Sacramento si dia la detta precedenza, purché intervenga all'altare processioni, & in quelle ceda il luogo più degno alle antiquiori, e possono vedersi appresso il Barboza nella somma delle decisioni Apostoliche alla colletanea 207. num. 34. e 42. & appresso il Panimolla nella dec. 1. al num. 18.* Sicche quando la Confraternità del Sacramento ricusasse d'intervenire all'altre processioni, e di cedere in quelle il luogo più degno alle Confraternite anziane, non potrebbe, ne dovrebbe godere della qui menzionata precedenza, come si hà dal Decreto riferito dal Rainaldo *al c. 1. suppl. 5. n. 447.*
- 27 Quarto, che il jus della precedenza, non hà luogo, ne deve attendersi nel regresso dalle processioni, come dichiarò la medesima Sac. Congregazione in *Verzellen. li 18. Giugno 1695.*
- 28 Quinto, che quando per l'ambiguità delle ragioni, o per altra giusta causa, e riguardo, la controversia della precedenza non si può concordare, ne decidere, per evitare gli scandali, si deve ordinare alle Confraternite competitrici, che simul non intervengono alle processioni, ma alternativamente, giusta il Decreto della Sac. Congr. de Vescovi, e Regolari, riferito dal Nicolio ne foscicoli alla parola *Confraternitas al di n. 23.*
- 29 Sesto, Se la controversia nascesse trà le dette Confraternite, & il Parocho, sopra le funzioni solenni delle benedizioni distribuzione delle Palme, delle candelie in giorno della Purificazione detta la Candelara, e delle ceneri il primo gior-

no di Quaresima: il Vicario Foraneo, deve proibire alli Cappellani, o altri Sacerdori, che pretendessero di farle nelle Chiese, & Oratorii di dette Confraternite, che non s'ingeriscano in quelle, quando non vi fosse la Consuetudine prescritta, perche queste funzioni riguardando la direzione spirituale del popolo, e la Cura dell'Anime, sono proprie delle Chiese Parochiali.

E quando si dicesse, che le dette funzioni, *non sunt de juribus mere Parochialibus*, come dichiarò la S. Congregazione de Riti ne Decreti generali publicati dell'anno 1703. nella risposta al 5. si risponda, che da ciò non si può, ne deve inferire, che si possino esercitare nelle Chiese, & Oratorii delle Confraternite: Poiche anche la benedizione delle Donne post partum, del Fonte Battesimale, la celebrazione della Messa nella feria quinta in Cæna Domini, e dell'altre solenni infra annum, *non sunt de juribus mere Parochialibus*, e nondimeno la stessa S. Congregazione, con detti Decreti dichiarò, che debbano farsi, e cantarsi dal Parocho, come si hà dalle risposte al 6. 8. e 10. Dubbio.

Per non esser dunque le sopra accennate funzioni *de juribus mere Parochialibus* opera che si possano esercitare anche nelle Chiese de Regolari, è nelle Collegiate Secolari, che sono Collegii perpetui reali di persone Ecclesiastiche, e membri della Gerarchia della Chiesa, i quali le esercitano nelle proprie Chiese *jure proprio, & officii*: ma non già nelle Chiese delle Confraternite laicali essendo Collegii personali, e Congregazioni de laici, permesse, perche esercitino nelle Chiese gli atti della Religione, e della pietà, e non le funzioni Ecclesiastiche solenni, non hanno, ne possano avere) come incapaci delle cose spirituali / jus di esercitarle per se stessi, ne di commetterle alli loro Cappellani, i quali essendo semplici Sacerdoti manuali, e mercenarii, non hanno ex officio la potestà d'esercitarle ivi, senza un'espresa delegazione del Vescovo, per non distorre, e divertire in quei giorni il popolo dall'accesso, e frequenza della Parochia, per non pervertire, turbare, confondere, & avvilitare
la

la solennità di dette funzioni, e perciò S. Carlo ne suoi Concilii Provinciali, & i Vescovi in più Sinodi Diecesani, e le Sacre Congregazioni del Concilio, e de Vescovi, e Regolari hanno proibito, e rispettivamente dichiarato, & i Canonisti, & altri Dottori insegnato, che le dette funzioni, non si devono permettere nelle Chiese delle Confraternite de laici, come hò dimostrato nella *par. 2. tit. 13. form. 1. nu. 58. 59. 60. e 61.* e lo avverte il Gavanto nel manuale Episcop. nella parola *Confraternitates al num. 28.* imperocchè come annesse, & accessorie alla messa, & alla benedizione solenne, hanno una certa misura di giurisdizione, e però spettano più all' Officio, che all' onore del Parocho.

32 Et riconoscere se ne luoghi sottoposti alle loro Vicarie, siano stati eseguiti gli ordini, e Decreti delle Visite (de quali devono avere appresso di se la copia), con ragguagliare, quando non siano eseguiti, il Vicario Generale delle cause, che ritardano l'esecuzione, ed esporre il più ch' accade per facilitarla.

33 E finalmente richiesti dal Vescovo, ò dal Vicario Generale d'informazione, devono riferire la verità de fatti con ingenuità, e senza passione, ò alterazione: non dissimulare, scusare, nè coprire i delitti, e non ingrandirli, ò esagerarli per fini, e rispetti humani: suggerire al Superiore tutto ciò, che può conferire alla tranquillità, e pace de sudditi, all' estirpazione del vizio, & al servizio di Dio, con cristiana libertà, e zelo. Poichè se operassero diversamente, graverebbono la propria coscienza di colpa grave, si renderebbono odiosi al popolo, e sospetti, e diffidenti al Superiore, e foggiaerebbero al di lui castigo, quando fossero trovati, e scoperti Ministri appassionati, corrotti, & infedeli.

ISTRUZIONE V.

Per l'adempimento degl' obblighi, e pesi di messe.

Uno degl' obblighi più gravi dell' officio Pastorale del Vescovo, e degl' altri Prelati, e Superiori Ecclesiastici, e d' as-

sicurare l'intera, & esatta soddisfazione de legati pii, e massime de suffraggi dovuti all' Anime de' Fedeli defonti in vigore de loro Testamenti, o d' altri Contratti, e disposizioni: onde conviene che i Prelati nell' adempimento di quest' obbligo impieghino tutta la loro vigilanza, & attenzione, sicome vien loro ingiunta tanto da sagri canoni, quanto dal Concilio di Trento.

Nella prima Visita dunque che devono fare per se stessi nelle Chiese, Oratorii Confraternite, Monasteri, ed altri luoghi pii, devono riconoscere questa sorte di pesi, e la loro origine, cioè, se siano stati ingiunti per Testamento, Codicillo, Donazione, ò pure nella fondazione, o unione de' Beneficii, e Cappellanie, e con far esibire, ò indicare per riconoscerle, le scritture autentiche, per accertarsi del numero delle messe, e della durata del peso.

Quando di qualche legato particolare non si trovasse Testamento, nè altre Scritture, che indichi l'origine del peso: se si troverà notato in Tabella, o pure ne i libri della Chiesa, e si faranno celebrate le messe per dieci anni continui; ordineranno, che si continui la celebrazione, non ostante, che i Ministri del luogo pio pretendessero di non far celebrare: fin tanto che non giustifichino non esser obbligati all' adempimento, e giuridicamente ne siano sgravati, perchè la descrizione del peso fatta in Tabella, o ne i libri della Chiesa, fa presumere l' accettazione, e che per quello sia stata assegnata, e ricevuta la congrua dote, e l' adempimento per il corso del decennio, dà al defonto il jus d' esser mantenuto nel possesso de' suffragii (a)

Che se poi in Tabella, o ne libri si trovasse notato il peso di celebrare tante messe, senza espressione della persona, per cui debbano applicarsi i Sacrificii; nè da altre congetture, o giuridiche presunzioni si possa venire in cognizione di chi habbia ingiunto il peso, all' ora si dovrà ordinare, che si continui la celebrazione delle messe coll' applicazione del Sacrificio libera; perchè in questo secondo caso si presume, che la celebra-

(a) Ricc. par. 3. tit. 13. ord. eluc. to. 1. lib. 4. tit. 1. n. 130. & 131.

(b) Gav.
thef. sacr.
tit. par. 3.
tit. 12. n. 5.

lebrazione sia stata ingionta per accrescimento del culto Divino, e decoro di quella Chiesa, e per comodità del popolo. (b)

5 Se troveranno che gli obblighi, e pesi di messe siano stati accettati senza la licenza dell'Ordinario contra la forma de Decreti di Urbano VIII. de celebrat. missar. rinnovati da Innocentio XII. l'anno 1997. come apparisce dalla Bolla riportata nella prima parte del Formulario alla pag. 346. doveranno assolvere dalle censure incorse gli Officiali, e Ministri de luoghi pii, c' hanno mancato di chiederla, e d'otternerla, e quando il peso accettato senza licenza non fosse stato adempito, ordinare che sia soddisfatto, come se da principio l'havessero ottenuta, giache la loro negligenza non deve pregiudicare al defonto, e c' ha lasciato per esso il capitale. (c)

(c) Ego
ipse p. 1.
tit. 6. ad
for. 9. n. 4.

Ed accioche i Rettori, e Ministri delle Chiese, e de luoghi pii non incorrano per l'avvenire nelle censure per il difetto di detta licenza, ordineranno, che nelle Sagrestie, si ritenga affisso il Decreto, in cui vien proibita l'accettazione di questi pesi di messe sotto pena dell'interdetto, senza licenza espressa degl'Ordinari.

6 Quando gli obbligati alleggeranno la riduzione de' pesi di messe, si deve fare esebire, e riconoscerne, se sia stata fatta con legitima facoltà, & ottenuta senza surezione, poiche se la riduzione non fosse legitima; ò pure fosse stata estorta con espressione di fatto alterato, ò taciuta al Superiore, che l'ha concessa, qualche circostanza c'havrebbe potuto ritraerlo dalla riduzione, in tal caso, si deve ordinare, ch'il peso delle messe venga posto in Tabella nella maniera, che si troverà essere

Monacel. Formul. Pars III.

stato ingionto dal Testatore, fin tanto che la riduzione sia canonicamente ottenuta.

E se gli obbligati si scusassero di non haver adempita la soddisfazione col pretesto della diminuzione de' frutti del capitale assegnato, ed anche giustificassero la loro asserzione, si deve rigettare la scusa, & ingiongere, che ricorran per la riduzione alla Sag. Congregazione del Concilio, alla quale è riservata questa podestà, e fin tanto che da essa non si farà ottenuta, si devono le messe celebrare nel numero, e quantità, ch'averanno ordinato i Testatori, e Benefattori. Avvertendo che se gli obbligati allegassero la riduzione fatta dall'Ordinario pro tempore nell'atto dell'accettazione del peso, (col motivo, e fondamento, ch'il capitale assegnato, non fosse da principio capace, e corrispondente all'obbligo ingionto dal Testatore, dovendosi ciò da lui riconoscerne, prima di concedere la licenza d'accettarlo) questa riduzione si deve ammettere, & approvare, come legitima. (d)

(d) Ego
ipse p. 1.
tit. 6. ad
for. 5. n. 7.

Siccome valida farebbe, se si trovasse fatta dal Vicario Generale in virtù della commissione data al Vescovo dalla Sac. Congregazione del Concilio, perche quando la riduzione si rimette al Vescovo, s'intende (regolarmente parlando) restituita a lui la facoltà, che aveva prima de' Decreti d'Urbano VIII. e perciò è considerato in quella, come Ordinario, e non come delegato, di modo che può farla per mezzo del suo Vicario.

Se poi gli obbligati allegassero, che i capitali, e fondi assegnati per i pesi di messe, fossero senza loro colpa periti, e perduti, ò pure resi inefigibili, e con

V pro-

prove concludenti giustificassero la loro asserzione; si devono assolvere, e disobligare dal tempo della perdita, ò inesigibilità de capitali con Decreto formale, e ciò deve farsi a prò delle Chiese, e luoghi pii, anco nel caso, che si provasse; ch' il fondo, ò sia capitale lasciato, & assegnato per il peso, fosse perito, ò reso inesigibile, per colpa, e negligenza degl' Officiali.

9 Perche se bene i Rettori, e Ministri, per colpa anche lata de quali il fondo è perito, ò reso inesigibile, sono obligati alla reintegrazione del proprio, (e) nondimeno perche molte volte non habent in bonis, ò pure la colpa non è liquida, ma dubbia, e non possono per le torbide eccezioni, che allegano condannarsi: la Chiesa, ò altro luogo pio, non son tenuti a rilevare il fatto, e sentir la pena del delitto ancorche liquido, de' loro Officiali, & Amministratori, se non in quanto si provi, che il capitale, ò fondo, che più non existit, sia stato convertito in utilità della Chiesa, ò luogo pio, e che per esso sint effecti locupletiores, (f) E per tanto finche la reintegrazione del capitale perduto, ò reso inesigibile, non sia seguita, cessa l'obligo di sodisfare. Purche non sia in colpa tutto il Collegio, ò Comunità del luogo pio, ò Monastero, Donat. *prax. tom. 3. tract. 7. quest. 60.*

10 Se poi i fondi, e capitali lasciati, & assegnati per i pesi di messe consistessero in Censi, ò luoghi di Monti Camerali non vacabili, ò pure in capitale di danari contanti da investirsi in stabili, & i primi fossero stati estinti, i secondi estratti, & i terzi non investiti, per quel tempo, che gl' uni, e gl' altri faranno stati in deposito otiosi, & infruttiferi, non si devono astrin-

gere gl' obligati alla celebrazione delle messe: (g) ma solamente a giustificare il tempo preciso dell' estinzione, estrazione, deposito, & investimento rispettivamente: e perciò si deve provvedere, che tanto dell' estinzione de' censi, estrazioni de' monti, e dell' investimento de' capitali, si tenga memoria ne libri dell' amministrazione coll' indicazione del tempo preciso.

Nelle Cappellanie perpetue, ò Beneficii semplici, c'hanno l' obligo della messa quotidiana se troveranno, che i Cappellani, ò Beneficiati, habbiano vacato un giorno della settimana: si deve riconoscere la fondazione, la quale è quella che regola su questo punto il giudizio, ed arbitrio del Visitatore, e se si troverà ch' il fondatore, & Institutore habbia havuto riguardo, e contemplato la persona, e persone de' Cappellani, e de' Beneficiati pro tempore, & ad essi l' obligazione di celebrare ogni giorno sarà diretta, in tal caso la vacanza sudetta d' un giorno la settimana si potrà tollerare, e permettere, purché lascino di celebrare per qualche honesta causa, ò per accreoscimento di devozione, secondo la disposizione del *capit. significatum de prebend.* e non celebriano per altri, giusta il Decreto fatto in tal' emergente dalla chiara memoria del Cardinal Petrucci nella Visita della Casa de' PP. Ministri degl' Infermi della Maddalena di Roma, approvato dalla Sacra Congregazione della Visita Apostolica sotto li 18. Giugno 1697. nel quale si dice.

Religiosi à Superioribus pro tempore destinati pro celebratione missarum sex quotidianarum pro legato, & suffragio R. P. D. olim Vincentii Justiniani juxta redu-
dio-

[g] Ego
ipse par. 1.
tit. 6. for.
9. n. 1. & 2.
& p. 1. tit.
13. ad for.
2. n. 16.

(e) Panim.
dec. 333.
num. 2. &
seqq.

(f) Reg.
Jur. 76. c.
si Episcopum
16. q. 6. Donat.
prax. rer.
regul. t. 1.
p. 2. tr. 2. q.
12. & q. 18.
Nic. lucu.
67. civil.
lib. 3. tit.
25. num. 7.
Ricc. in
prax. p. 4.
resol. 105.

tionem obtentam de anno 1646. à celebratione quotidiana vacare non possint, nisi semel tantum in hebdomada. An in diebus quibus vacant, pro alijs celebrare, & aliam elemosynam, seu stipem, accipere nequaquam possint, sed si vacare, ut supra, nolunt à celebratione, pro eodem Testatore, vel pro se ipsis, & eorum devotione dumtaxat, poterunt semel in hebdomada celebrare, sub pena reiterandæ celebrationis, & restitutionis respectivè, super quibus eorundem Religiosorum, & Superiorum conscientiam strictè oneramus.

12 Se poi l'obligazione di celebrare ogni giorno, sarà diretta al luogo, ò all'Erede, ò pure il fondatore avrà principalmente avuto la mira al sacrificio per l'Anima sua, e non alle persone de celebranti, ò pure vi sarà la condizione che il Cappellano, ò Beneficiato celebri, ò faccia celebrare quotidianamente, & in questi casi la vacanza già detta, non sarà lecita, nè si doverà permettere (b)

13 [h] Rub. de Offic. Episc. al. leg. 24. nu. 30. & 31. Pac. Jord. elucub. II. 4. tit. 1. n. 532. & seq. Biff. hieru. lit. c. n. 109. & lit. S. nu. 190. §. 9. Piring. in jus can. l. 3. tit. 5. n. 67. n. notandū se. cū d. Ego ipse t. 1. in Appendice pag. 355. n. 2. & seq. Donat. prax. rer. regul. t. 3. tit. 7. q. 101. n. 1. & seq. & clarius Bard. de jur. Eccl. lib. 3. c. 5. n. 34.

Havute che si saranno dalle scritture originali, ò da altre prove legali le notizie accertate del numero delle messe, e della qualità de i pesi, si deve ordinare che in ogni Chiesa, c'havrà l'obbligo di soddisfare, si formi, e ritenga la Tabella colla distinzione, specificazione, e metodo che si accenna nell'esemplare che qui appresso si dà, avvertendò, che se i Testatori, ò Benefattori, non haveffero espressa la qualità delle messe, cioè, se debbano celebrarsi le correnti, ò di requiem, ò pure le votive, si deve dichiarare, che si celebrino le correnti, e concordanti col officio Divino in conformità del Ordinario della Diocesi, perche quando il Testatore, ò Benefattore, non dispone in contrario, si presume che siasi voluto a quello

conformare, e perciò non deve il celebrante scostarsi, e recedere dal rito della Chiesa, e dalle rubriche del messale: anzi deve sempre a quelle uniformarsi (i) non ostante qualsivoglia contraria consuetudine. (l) E quando haveffero disposto, che il Cappellano, o Beneficiato nominato, debba celebrare per se ipsum, non si deve permettere, che celebrino per alium (m) e molto meno che celebrino in altre Chiese, o Altari, che nelli destinati, e voluti da medesimi Testatori. (n)

Quando nascesse difficoltà intorno alla prova della celebrazione, la quale non si potesse giustificare coll'esibizione de libri, nè i quali non si trovasse notata: si deve sempre ammettere per prova legitima, e sufficiente l'attestazione giurata del celebrante: (o) che però se bene il Vescovo può, anzi deve ordinare che le messe celebrate per adempimento degl'obblighi, si debbano da celebranti notare lo stesso giorno, c'haveranno celebrato, nel libro ritenuto in Sagrestia, e mutare con pena pecuniaria quelli, che trascureranno, e mancheranno di farlo: non deve però far Decreto, nè ordine, che se non si noteranno nel libro, non si ammetta altra prova. (p)

Ed in fine accioche le Tabelle ordinate, e riconosciute, non siano col tempo mutate, alterate, o smarrite, se ne devono fare due copie autentiche per ciascheduna Chiesa, sottoscritte dal Vescovo, o altro Deputato, o Visitatore, e dal Rettore, o Amministratore, da ritenersi una nella Sagrestia, e l'altra da conservarsi nella Cancellaria Vescovale, per poi farne il confronto in tempo di Visita, con avvertimento, che nelle Tabelle delle Cattedrali, & altre Chiese

V 2 Col.

[1] Gav. p. 3. tit. 12. n. 32. Ego ipse p. 2. tit. 13. ad for. 2. n. 28 Biff. hierurg. lit. M. n. 216. §. 2.

[l] Fagn. in c. cum creatura n. 29. de ce leb. miss. (m) Pac. Jord. elucubrat. t. 1. lib. 4. tit. 1. n. 543. & 505.

14 [n] Gav. loc. cit. n. 2. Ego ipse d. p. 2. tit. 13. ad for. 2. n. 58 Navarr. commentar. de orat. & hor. can. c. 5. n. 3. & 12. Pac. Jord. to. 1. l. 4. t. 1. n. 526. (o) Carren. ref. 41 per tot. Pignatell. conf. 219. to. 4. n. 1.

15 (p) Ego ipse p. 2. tit. 13. ad form. 2. n. 46.

(q) Ego ipse p. 1. in App. dic. pag. 376. n. 12. & p. 2. tit. 1. ad for. 2. n. 20. pag. 219.

16
[r] Sac. Con. C6. cillii in Camer. nen. 28. Julii 1704. In Civita- tis Castell. ana 4. Mar. 1690. An Hi- drunti n. 1. Mar. 1692. ad 2.

(f) Gav. in rubr. miss. p. 3. tit. 11. n. 4. & 12. Pas- serin. de stat. hom. t. 2. q. 187. art. 4. nu. 1216.

Clem. 1. de celeb. miss.

17
[t] Donat. pra. rer. regul. t. 3. tract. 7. q. 102. n. 4. & per tot.

Collegiate, anche Regolari, trà gl'obblighi perpetui quotidiani, si deve notare in primo luogo la Messa Conventuale, la quale deve applicarsi per i Benefattori, non ostante che l'entrare di dette Chiese, e Collegii siano tenuti (q) e non ostante la consuetudine contraria: (r)

Si è detto -- anche Regolari perche queste ancora come Chiese Conventuali, sono espressamente comprese nel c. cum creatura de celeb. miss. come osservano la glosa ivi -- Prælati, & Clerici Conventualium Ecclesiarum & il Graffio dec. aur. par. 1. lib. 2. cap. 39. nu. 9. Tambur. de jure abb. tom. 1. disp. 7. quest. 2. n. 4. & inoltre perche saltem ex vi Regulæ sono tenute a celebrare la messa conventuale (f) e quella applicare per li Benefattori, massime quando sono mendicanti. (t)

E con riflessione, che se la Chiesa, in cui si devono celebrare le messe, hà l'Indulto dell'Altare privilegiato colla solita clausula, con cui suole il Pontefice concedere il Breve, cioè: dummodo in Ecclesia tot missæ quotidie celebrentur: per giudicare se la detta clausula si verifichi, e se l'Indulto suffraghi, & habbia il suo vigore, deve regularsi colla dichiarazione data dalla Sacra Congregazione del Concilio sopr' i seguenti Dubii rimessi dal Papa.

Primo, an absentibus Religiosis ex causa prædicationis tempore Quadragesimæ, & Adventus vel quando occasione festivitatum, vel funerum, aut similibus, à superioribus ad celebrandum alibi transmittuntur, Indulgentiæ concessæ cum certo numero missarum, qui ob dictas causas adimpleri non potest, prorsus cessent, vel pro eo tempore, quo dictus numerus missarum, non fuerit adimpletus, sint suspensæ, vel potius rema-

neant in suo robore?

Secundò, an idem sit statuendum deficiente præfixo numero missarum ob infirmitatem Sacerdotum, tam Regularium, quàm Sæcularium?

Tertiò, an pariter idem sit statuendum, deficiente prædicto numero missarum, ob absentiam ab Ecclesiis secularibus Canonicorum, & Sacerdotum, per aliquot dies, & menses.

Sac. Congregatio, Erc. die 30. Julii 1701. respondit.

Ad primum, quo ad primam partem pro tempore Adventus Quadragesimæ, remanere suspensus, non autem in reliquis, dummodo raro contingat.

Ad secundum non remanere suspensus.

Ad tertium provisum in primo.

Nelle Chiese poi di Preti secolari, che vivono in comunione, & in Congregazione senza Voti religiosi, non si deve imporre l'obbligo d'applicare la messa Conventuale per li Benefattori: perche questa sorte di Congregazioni non sono Collegii fissi, e perpetui (benche leciti, & approvati) e sogliono erigersi senza fondo, e senza dote sufficiente, nè vivono d'elemosine, nè i Congregati sono intitolati: e perciò non cadono sotto la disposizione del testo nel c. cum creatura de celebr. miss. si come non sono comprese nella proibizione delle Constituzioni Apostoliche, che non si possono fondare nuove Case, e Chiese de Religiosi, senza il consenso de preesistenti, e della Sede Apostolica, come s'è provato nel tom. 1. tit. 6. form. 19. num. 11. Anzi i loro privilegii, come personali, e collegiali, e non locali, e reali disciolta, che sia la Congregazione, o per morte, o per l'uscita de soggetti, ipso jure reneant, e non localmente, [u] Pirhin. in jus can. lib. 1. tit. 5. n. 11. vel. denique, stiano estinti. (u)

In

19

In oltre il Vescovo Visitatore deve avvertire, e ricordarsi, che se i legati, e le officature di messe perpetue, si dovessero soddisfare, & adempire nelle Chiese de Regolari, e trovasse, che non fossero adempite, perche i Regolari non haveffero voluto permettere, e ricever nella loro Chiesa, l'officiatura de' Sacerdoti secolari, o per altra causa, non potendo a ciò esser forzati, secondo la sentenza del Fagnano

[aa] Fagn. in can. nos quidem n. 69. de testem.

(aa) in tal caso si deve ricorrere alla S. Congreg. de Vescovi, e Regolari, per la facultà di trasferir il peso in altra Chiesa, come si è mostrato nella *part. 1. tit. 10. form. 19. nu. 19.*

20

Se poi il Testatore, o altra persona, che hà lasciato, & ordinato la celebrazione delle Messe, o la Cappellania nella Chiesa de Regolari, haveffe ivi la Cappella, o sia Altare proprio, acquistato per fondazione, o con altro legiti mo titolo, in questo caso le messe si devono soddisfare nel luogo destinato, non potendo i Religiosi Rettori della Chiesa, ricusare d'ammettere, e ricever in quella l'officiatura: perche avendo il disponente il jus, e la facultà d'ordinarvi la celebrazione delle messe, senza, che da Regolari possa esser impedita (bb) giache a quest'unico fine d'offerire sacrificii a Dio, s'erigono da fedeli nelle Chiese gl' Altari (cc) ogni volta però, che il Capellano destinato abbia i proprii paramenti, o pure dia alla Sagrestia un' onesta contribuzione, per il consumo de medesimi: e quando i Regolari facessero resistenza, o impedissero la celebrazione, il Vescovo, come delegato Apostolico *juris remediis* potrebbe forzarli in vigore del Concilio, nel Decreto, *de observand. & evit. in celebrat. missar.*

(bb) Card. de Luc. jurep. disc. 12. nu. 6.
(cc) C. futurum, c. missarum, c. Ecclesias, c. hic ergo, c. nullus de consec. dist. 1. Bon. rer. liturg. lib. 1. c. 20. n. 20.

Monaccl. Formul. Pars III.

Tabella di tutti i pesi di messe, che si devono adempire perpetuamente, o ad tempus dal Capitolo, nella Chiesa Catedrale N.

Messe private quotidiane.

Messe due perpetue quotidiane correnti per l'Anima di N. come apparisce dal Testamento rogato da N. Notaro sotto il dì . . . del Mese . . . dell'anno . . .

Messe una quotidiana perpetua corrente all'Altare di S. N. per l'anima di N. Canonico, come apparisce dal Testamento rogato da N. Notaro sotto il dì . . . mese . . . dell'anno . . .

Messe due quotidiane perpetue correnti in Altari ad libitum per l'anima di N. come apparisce dalla donazione rogata da N. Notaro sotto il dì . . . del mese . . . dell'anno . . .

Messa una quotidiana perpetua di requiam eccettuate le feste all'Altare privilegiato per l'anima di N. come apparisce dal Codiceillo rogato da N. Notaro sotto li . . . del mese di . . . l'anno . . .

Messa una quotidiana perpetua corrente da celebrarsi all'aurora per commodità del popolo, e lavoranti di campagna, per consuetudine antica, e coll' applicazione del sacrificio libera.

Messe private in ciascuna settimana.

Messa una di requiem perpetua in ciascun giorno di lunedì, all'Altare ad libitum per l'anima di N. come apparisce dal Testamento rogato da N. Not. sotto il dì . . . del mese di . . . dell'anno . . .

Messe tre correnti per anni 60. in ciascuna settimana ne' giorni, & Altari ad libitum, per l'anima di N. come apparisce dall'Instrumento di donazione di sc. 500. rogato da N. Notaro sotto li . . . del mese di . . . dell'anno . . . comincia a correr l'obbligo il mese di . . . dell'anno . . . e deve finire l'anno . . .

Messe una Votiva della B.V.M. perpetua in ciascun giorno di sabbato, all'Altare dell'Annunciata per l'anima di N. come apparisce dal Testam: rogato da N. Notaro sotto li . . . del mese di . . . dell'anno . . .

V 3 Messe

Messe private da celebrarsi ogni mese.

Messe dodici perpetue di requiem da celebrarsi ogni mese ne giorni, & Altari ad libitum per l'anima di N. come apparisce dall'Instrumento di concordia rogato da N. Notaro sotto li... del mese di... dell'anno....

Messe quattro (prima dodici) perpetue ogni mese di requiem da celebrarsi all'Altare privilegiato per l'anima di N. come apparisce dal Codicillo rogato da N. Notaro, sotto li... del mese... dell'anno... ridotte da Mons. N. Vescovo in vigore della facoltà datagli dalla S. Congr. del Concilio, sotto li... del Mese.... dell'anno....

Messa una il mese perpetua votiva de Passione Domini, da celebrarsi all'Altare del Crocefisso in giorno di Venerdì non impedito, per l'anima di N. come apparisce dalle Tabelle antecedenti.

Messe private da celebrarsi ne giorni pre fissi.

Messe dieci perpetue da celebrarsi il giorno festivo di S. Giuseppe, per l'anima di N. come apparisce dall'Instrumento d'assegnazione disc. 150. rogato da N. Notaro sotto il dì... del mese di... dell'anno....

Messe dodici perpetue di requiem da celebrarsi all'Altare privilegiato il dì 20 di Gen. per l'anima di N. come apparisce dal Testamento rogato da N. Notaro sotto li... del mese di... dell'anno....

Messe otto di requiem perpetue da celebrarsi il primo giorno d'Ottobre all'Altare privilegiato per le anime di N. & N. Canonici, e particolari Benefattori di questa Chiesa, per gratitudine, apparisce dal decreto Capitolare: sotto il dì... del mese di... dell'anno.

Messe otto perpetue da celebrarsi in honore del Santissimo Sacramento, cioè la prima nella solennità del Corpus domini, e le altre sette, in ciascun giorno dell'ottava per l'anima di N. come apparisce dal Testamento rogato da N. Notaro sotto li... del mese... dell'anno....

Messe private annue da celebrarsi ne giorni ad libitum.

Messe trenta di requiem annue perpetue ad libitum per l'anima di N. come apparisce per Testamento rogato da N. Notaro sotto li... del mese... dell'anno.

Messe quindici votive dello Spirito Santo annue ad libitum per l'anima di N. come apparisce dall'Instrumento di donazione di sc. 100. rogato da N. Notaro sotto li... del mese di... dell'anno...

Messe ventiquattro di requiem annue per anni 40. ne giorni, & altari ad libitum per l'anima di N. come apparisce dalla donazione di sc. ... rogato da N. Notaro sotto li... del mese... dell'anno.... il qual peso comincia l'anno... e si compirà l'anno.

Messe cantate annue.

Messa Conventuale quotidiana, per l'anime de fondatori, e benefattori di questa Catedrale.

Messa una cantata di requiem il dì... per l'anima di N. e di lui congiunti, come apparisce dal Testamento rogato da N. Notaro sotto li... &c.

Messe tre cantate di requiem perpetue cioè una il dì... una li... & una li... per l'anima di N. come apparisce, &c.

Messe quattro votive dell'... cioè una, &c. per l'anima di N. come apparisce &c.

Messe due perpetue cantate de Spiritu Sancto annue, cioè una il dì... l'altra il dì... per l'anima &c. come apparisce, &c.

Messe una cantata annua di requiem all'Altare privilegiato il dì... giorno anniversario della morte di N. per la di lui anima, come apparisce, &c.

Questa Tabella deve esser sottoscritta dal Vicario Generale, e dal Sindaco, o Secretario del Capitolo, per contraffegno, che i pesi in essa espressi, sono riconosciuti, & approvati.

Si tralascia d'esprimere nella Tabella il capitale, e fondo lasciato, & assegnato per la soddisfazione di ciaschedun peso per evitare non meno la confusione, che

che potrebbe nascere dalla mutazione, e surrogazione d'altri effetti, che la lunghezza, ma si deve ordinare a gli amministratori di ciascheduna Chiesa, che facciano il catalogo di tutti i pesi di messe, & in ciascuno specificchino distintamente col ordine corrispondente alla Tabella, tutti i fondi, e capitali lasciati alla Chiesa per essi, ò i corpi surrogati, e che l'esibiscano sottoscritto, nella Cancellaria Episcopale, dove in forma di Catastro si dovranno custodire, e conservare.

Se nella Chiesa si troveranno eretti Beneficii semplici, Cappellanie perpetue, ò manuali con pesi di messe; si dovrà fare Tabella separata colla medesima distinzione: giacche di questi, e del lor adempimento, devono render conto i Rettori de beneficii, & i Cappellani pro tempore; e si dovrà fare nel modo seguente.

Tabella de i pesi di messe perpetue, che si devono adempire in questa Chiesa N. da i Rettori, e Cappellani pro tempore per i Beneficii, e Cappellanie in essa erette.

Messe private quotidiane.

Messa una quotidiana perpetua corrente da celebrarsi dal Cappellano pro tempore all' Altare di S. N. per la Cappellania ivi eretta da N. come apparisce, &c.

Messe private in ciascuna settimana.

Messe due perpetue la settimana di requiem da celebrarsi dal Rettore del Beneficio semplice sotto il tit. di S. N. all' Altare del medesimo Santo, in cui trovasi eretto; come apparisce &c.

Messe private da celebrarsi ogni mese.

Messe dieci correnti perpetue da celebrarsi ogni mese in giorni ad libitum dal Rettore del Beneficio semplice Juspatronato della casa N. sotto il tit. di S. N. & al Altare del medesimo Santo, in cui trovasi eretto; come apparisce dall' Instrumento, &c.

Messe da celebrarsi ne i giorni prefissi annualmente.

Messe sette perpetue da celebrarsi nel giorno dell' Annunziata per obbligo ingiunto al Rettore del Beneficio semplice sotto il titolo di S. N. & all' Altare ... come apparisce &c.

Messe sette perpetue da celebrarsi dal Cappellano nominato pro tempore all' Altare della Immacolata Concezione, cioè una in ciaschedun giorno festivo della Santissima Vergine, come apparisce, &c.

Si dovrà parimente in ordine a i Beneficii, e Cappellanie far esibire la nota distinta de fondi capitali, & altri effetti, che godono per custodirla, come sopra nella Cancellaria Episcopale, & ordinare, che i Rettori, e Cappellani pro tempore ch'abbiano il libro, in cui debbano notare la celebrazione delle messe distinto dall'altro, ma però che debbano ivi ritenerlo.

Et inoltre perche vi sono Sacerdoti indevoti, i quali non avendo obblighi da soddisfare, non celebrano la Santa messa, si deve con Decreto Sinodale provvedere che non solamente i Parochi, che sono de jure obligati, ma anche tutti gl' altri Sacerdoti di qualsivoglia condizione, celebrino tutte le feste di precetto, o almeno non tralascino di celebrare ne' giorni festivi solenni, cioè di Pasqua, del Natale di N. S. di Pentecoste, e di tutti i Santi, sotto qualche pena *D. Th. 3. q. 82. art. 10.*

ISTRUZIONE VI.

Pro examine illorum Testium qui inducuntur pro contrahendis Matrimoniiis, tam in Curia Eminentiss. D. Card. Urbis Vicarii, quam in aliis Curiiis cæterorum Ordinariorum.

In primis Testis moneatur de gravitate juramenti, in hoc præsertim negotio pertimescendi, in quo Divina simul & humana majestas læditur, ob rei, de qua tractatur, importantiam, & gravi-

- tatem, quod imminet pœna treremium, & fustigationis deponenti falsum.
- 2 Interrogetur de nomine, & cognomine, patria, ætate, exercitio, & habitatione.
- 3 An sit Civis, vel externus, & quatenus sit externus, quanto tempore est in loco, in quo testis ipse deponit?
- 4 An ad examen accesserit spontè, vel requisitus, si dixerit accessisse spontè à nemine requisitum, dimittatur, quia præsumitur mendax, si verò dixerit accessisse requisitum, interrogetur à quo, vel à quibus, ubi, quando, quomodo, coram quibus, & quoties fuerit requisitus, & an sciat adesse aliquod impedimentum inter contrahere volentes?
- 5 Interrogetur, an sibi pro hoc testimonio ferendo, fuerit aliquid datum, promissum, remissum, vel oblatum à contrahere volentibus, vel ab alio ipsorum nomine?
- 6 Interrogetur, an cognoscat ipsos contrahere volentes, & à quanto tempore, in quo loco, qua occasione, & cujus qualitatis, vel conditionis existant?
Si responderit negativè, testis dimittatur, si verò affirmativè.
- 7 Interrogetur; an contrahere volentes sint cives, vel exteri, si responderit esse exteros, superfedeatur in licentia contrahendi, donec per literas Ordinarii ipsorum contrahere volentium, doceatur de eorum libero statu, de eo tempore quo permanferunt in sua Civitate, vel Dicecesi. Ad probandum verò eorundem contrahere volentium statum liberum pro reliquo temporis spatio, scilicet usque ad tempus, quo volunt contrahere, admittantur testes idonei, qui legitimè, & concludenter deponant statum liberum contrahere volentium, & reddant sufficientem rationem causæ eorum scientiæ, absque eo, quòd teneantur deferre attestaciones Ordinariorum locorum, in quibus contrahere volentes moram traxerunt,
Si verò responderit, contrahere volentes esse cives:
- 8 Interrogetur, sub qua Parochia hætenus contrahere volentes habitant, vel habitent de præsentì?
- 9 Item an ipse Testis sciat, aliquem ex prædictis contrahere volentibus quando-
- que habuisse uxorem, vel maritum, aut professum fuisse in aliqua Religione approbata, vel suscepisse aliquem ex Ordinibus Sacris, Subdiaconatum scilicet, Diaconatum, vel Presbyteratum, vel habere aliud impedimentum, ex quo non possit contrahi matrimonium.
Si testis responderit, non habuisse uxorem, vel maritum, neque aliud impedimentum, ut supra.
- Interrogetur de causa scientiæ, & an sit possibile, quod aliquis ex illis habuerit uxorem, vel maritum, an aliud impedimentum, &c. & quod ipse testis nesciat?
Si responderit affirmativè, superfedeatur, nisi ex aliis testibus probetur concludenter, non habuisse uxorem, vel maritum, neque ullum aliud impedimentum, &c.
Si verò responderit negativè.
- Interrogetur de causa scientiæ, ex qua deinde Judex colligere poterit, aut testi sit danda fides.
Si responderit contrahere volentes habuisse uxorem, vel maritum, sed esse mortuos.
- Interrogetur de loco, & tempore, quo sunt mortui, & quomodo ipse testis sciat fuisse conjuges, & nunc esse mortuos? Et si respondeat mortuos fuisse in aliquo Hospitali, vel vidisse sepeliri in certa Ecclesia, vel occasione militiæ sepultos fuisse à militibus, non detur licentia contrahendi, nisi prius recepto testimonio authentico à Rectore Hospitalis, in quo prædicti decesserunt, vel à Rectore Ecclesiæ, in qua humata fuerunt eorum cada vera, vel, si fieri potest à Duce illius cohortis; in qua descriptus erat miles. Si tamen hujusmodi testimonia haberi non possunt, Sac. Congregatio non intendit excludere alias probationes, quæ de jure communi possunt admitti; dummodo sint legitimæ, & sufficientes.
- Interrogetur, an post mortem dicti conjugis defuncti, aliquis ex prædictis contrahere volentibus, transferit ad secunda vota?
Si responderit negativè.
- Interrogetur, an esse possit, quod aliquis ex illis transferit ad secunda vota, absque eo, quod ipse testis sciat?

Si respondit affirmativè, superfedetur in licentia, donec producantur testes, per quos negativa coarctetur concludenter.

Si verò negativè.

Interrogetur de causa scientiæ; qua perpensa, Judex poterit judicare, an sit concedenda licentia, nec ne.

Si contrahentes sunt vagi, non procedatur ad licentiam contrahendi, nisi doceant, per fides Ordinariorum suorum, esse liberos, & in aliis, servata forma Concilii Trid. in cap. multi, sess. 24. Fides, aliaque documenta, quæ producuntur de partibus, non admittantur, nisi sint munita Sigillo, & legalitate Episcopi Ordinarii, recognita saltem per testes, qui habeant notam manum, & Sigillum, & attente consideretur, quod fides, seu testimonia bene, & concludenter identificent personas, de quibus agitur.

Pro testibus in hac materia, recipiantur magis consanguinei, quàm extranei, quia præsumuntur meliùs informati, & cives magis, quàm exteri, nec admittantur homines vagi, & milites, nisi data causa, & maturo consilio, & Notarius exacte describat personam testis, quem si cognoscit, utatur clausula, *mibi bene cognitus*, sin minus, examen non recipiat, nisi una cum persona testis, aliqua alia compareat cognita Notario, & quæ attestetur de nomine, & cognomine ipsius testis, nec non de idoneitate ejusdem ad testimonium ferendum. Et hujusmodi examinibus, debet interesse in urbe, ultra Notarium, & officialis specialiter deputatus ab Eminentiss. Vicario, & extra Urbem, vel Vicarius Episcopi, vel aliqua persona insignis, & idonea ab Episcopo specialiter deputata: aliàs puniatur Notarius arbitrio Sac. Congregationis, & Ordinarius non permittat fieri publicationes.

Ordinarii præcipiant omnibus, & singulis Parochis in eorum Diœcesibus existentibus, ut pro matrimoniis cum exteris contrahendis, non faciant publicationes in eorum Ecclesiis, nisi certiorato Ordinario, à quo, vel ejus Generali Vicario priùs teneantur fidem authenticam reportare, quod pro tali matrimonio fuerint examinati testes in eorum Tribunali,

qui probant statum liberum contrahere volentium, &c.

Contravenientes autem severè punientur.

Franciscus Riccardus S. Rom. & Univers. Inquisit.

Loco ✠ Sigilli.

Anno 1670. die 30. mensis Augusti & supradictum Decretum publicatum fuit.

Dubia aliquot circa exterorum matrimonia cum responsonibus Sac. Congregationis.

Ordines ultimo loco ab Urbe emanati circa Matrimonia cum exteris contrahenda, inter alia disponunt, quod Ordinarii præcipiant omnibus, & singulis Parochis, in eorum Diœcesibus existentibus, ut pro matrimoniis cum exteris contrahendis non faciant publicationes in eorum Ecclesiis, nisi certiorato ordinario, a quo, vel ejus Generali Vicario, prius teneantur fidem authenticam reportare, quod pro tali matrimonio, fuerint examinati testes in eorum Tribunali, qui probant statum liberum contrahere volentium.

Quæritur, an illi ex Diœcesibus circumvicinis, & ipsi teneantur tales probationes facere, an verò sufficiat fides denunciationum in eorum Diœcesibus factarum cum legalitate Ordinarii, & probatio eorum status post discessum ab ipsa Diœcesi?

R. Hujusmodi habentur pro exteris, & consequenter tenentur probationes facere.

Item, an contrahere volentes in confinibus eorum Diœcesis habitantes, & ob vicinitatem, & eorum Rectoribus cogniti teneantur easdem facere probationes, an verò sufficiat publicationes ab ipsis Rectoribus faciendæ?

R. Etiam isti tenentur facere probationes.

An easdem teneantur facere probationes

nes ii, qui antè ætatem nubilem à propria Dicecesi discedentes, ad aliam se contulerunt, & in ea postmodum habitaverunt?

R. Non tenentur, quia non fuerunt extrà Dicecesim tempore habili ad contrahendum.

1 An, in Civitate, in qua milites Hispani, Teutonici, Alemanni, & aliarum longin quarum regionum residere solent idem cum ipsis sit servandum, vel sufficiat probationes in ipsa Civitate recipere de eorum statu à testibus ipsarum regionum de negotio edoctis?

R. Tenentur facere probationes, juxtà formam instructionis, quia isti faciliùs committunt Polygamiam.

2 An facta per Parochum monitione Ordinario contrahere volentis, fides status ejus sit ab eodem Parocho, vel à contrahere volente reportanda?

R. Tenetur fidem reportare, & Parocho consignare, is, qui vult matrimonium contrahere, sed est in libertate Parochi hujusmodi onus in se assumere.

6 An eadem probationes sint servandæ in casu necessitatis, & ab existentibus in articulo mortis, sic contrahere volentis, intrà quem scilicet probabiliter non adsit tempus sufficiens faciendi diligentias: cum hoc etiam, quod si infirmus fortè convalescerit, debeant fieri diligentias, juxtà instructionem, antequam simul conveniant?

R. Non sunt servandæ in articulo mortis.

7 An requiratur attestatio proprii Ordinaris pro exeteris, qui per decem annos, & ultrà domicilium acquisierunt in loco, ubi sunt Matrimonium contracturi, si eorum status liber probetur per testes fide dignos, tam originis, quàm domicilii?

R. Requiritur.

8 An requiratur dicta attestatio pro illis exeteris, qui unicam, vel plures duxerunt, & è contrà, si mortuæ fuerint in loco, ubi iterum, matrimonium contrahere desiderant, ac ampliùs post mortem à dicto loco non discesserunt?

R. Requiritur pariter.

Has easdem responsiones habet Syno-

odus Bononien. 1699. Typis edita, in Appendice p. 203.

Et cum dubio, ac responso quarto, consonant responsiones Sac. Congreg. Concilii datae dubiis propositis, & ab eadem Sac. Congreg. Inquisitionis remissis, 6. Martii 1694. Quia Cappellani exercitus sine indulto Apostolico, hujusmodi matrimoniis assistere non possunt: & quamquam hoc indultum, aliquandò Principibus, & Regibus Catholicis concedatur, illud tamen expediri solet cum clausula, quod Cappellani exercitus matrimonia faciant, & Sacramenta ministrent, & conferant tempore dumtaxat, quo exercitus in actuali expeditione reperitur; secus verò quandò milites in stationibus, & præsiidiis degunt, & ita expediri debere, resolutum fuit à Congregatione deputata Concilii 29. Septembris 1690.

ISTUZIONE VII.

Avvertimenti, & Ordini della Sacra Congregazione degl' Eminentissimi, & Reverendissimi Signori Cardinali deputati dalla Santità di Nostro Signore Papa INNOCENZO XII. che si doveranno notificare da Patriarchi, Arcivescovi, Vescovi, & altri Ordinari nelle Città, e luoghi delle loro Diocesi à Fedeli, che si dispongono al viaggio per Roma nell'immixente Anno Santo.

A Prossimandosi l'anno dell'humana Redenzione 1700. in cui il Santissimo Pastore della Chiesa universale Papa INNOCENZO XII. apre le porte della Divina Misericordia, e con larga mano dispensa à Fedeli i Celesti Tesori delle Benedizioni Apostoliche, e desiderando la Santità sua, che il prossimo anno Santo sia veramente tale, cioè che venga da tutti santificato con pensieri, parole, & opere sante, hà con Paterna provvidenza deputato una Congregazione particolare di Eminentissimi Signori Cardinali per ridurre con mezzi opportuni al desiderato fine la sua Santissima intenzione, di cui è unico oggetto la maggior gloria di Dio, e la salute dell'anime. Onde questi Eminentissimi Signori per eseguire la pia mente della

della Santità Sua hanno stabilite diverse ordinazioni, per le quali si renda à Fedeli più sicuro l'acquisto dell'Indulgenza dell'anno Santo.

E perchè contribuisce molto al profitto spirituale dell'universal concorso il buon esempio, e l'edificazione, che possono recare le compagnie forestiere de Secolari, e principalmente le aggregate alle Archi confraternità di Roma nell'ingresso solenne, e nell'altre Processioni, che le medeme fanno in questa Città, e tutti gl'altri Pellegrini, e forestieri, che con modestia, e divozione vi concorrono, è stato dall'Eminenze loro giudicato necessario insinuare agl'Ordinari di luoghi i seguenti avvertimenti salutari, accioche servano loro per istruzione, e siano suggeriti alle confraternite, & a gl'altri loro Diocefani, che si dispongono al Santo viaggio per acquistare la preziosa margherita dell'indulgenza del Santissimo Giubileo.

Essendosi primieramente considerato che una delle principali opere di pietà, che secondo il precetto dell'Apostolo devono esercitare i Vescovi, sia quella dell'Ospitalità, la Sacra Congregazione raccomanda alia loro carità il praticarla con particolar sollecitudine, e fervore nel tempo dell'anno Santo, accioche i Popoli mossi dall'esempio de loro Pastori concorrano ancor essi, altri con limosine, altri con l'assistenza à così pio esercizio.

Ed à fine che à Poveri Pellegrini sia opportunamente somministrata la comodità dell'alloggio si doveranno preventivamente da gl'Ordinari visitare gli Spedali, e gli Ospizii delle loro Diocesi, & avvertire, che questi si amministrino da persone sufficienti, e caritative, e che restino provveduti di tutti i comodi e suppellettili necessarie. Ne luoghi ove non sono nè Spedali, nè Ospizii, procurare, che dalla pietà de Fedeli si stabilisca qualche casa per alloggio de Pellegrini in tempo almeno dell'Anno Santo, ordinando però, che le donne siano sempre alloggiate in stanze separate, e remore dagl'uomini, e deputare un Sacerdote, che celebri la mattina di buon'ora la Santa Messa, e dopo con qualche

divota esortazione confermi i viandanti nella perseveranza del servizio di Dio, e finalmente ordinare, e stabilire tutto ciò, che alla loro prudenza parerà conveniente secondo la qualità de Paesi, e la possibilità degli abitanti, e di quanto haveranno operato desidera la Sacra Congregazione esserne distintamente ragguagliata per poter rappresentare alla Santità di Nostro Signore il premuroso zelo, che ciascuno haverà dimostrato nell'adempimento d'opera così Santa.

Doveranno parimente gl'Ordinari con Ecclesiastica carità per se stessi, o per mezzo di Curati, di Predicatori, o di altre persone religiose di approvata dottrina, & sperimentata pietà invigilare, che con ogni maggior facilità, e chiarezza à chiunque si prepara per la Santa pellegrinazione si faccia intendere, che cosa sia Anno Santo, con dichiarargli come il Giubileo dell'Anno Santo sia il tempo più accettabile di remissione, e di perdono universale, e quali siano le facultà, e privilegi, che in esso dal Sommo Pontefice si concedono.

Poſcia per accendere ne' cuori il pio desiderio di conseguire il Santo Giubileo, spiegheranno di quanta utilità egli sia all'anime de Fedeli, come in sua virtù si ottenga la remissione delle pene da noi dovute alla Divina giustizia, cooperandosi alla grazia, con le debite soddisfazioni, e premeranno, che con somma carità, e pazienza restino i Popoli istruiti, che quantunque nel Sacramento della penitenza ci sia concessa la remissione delle colpe, e delle pene eterne, nulladimeno dopo il perdono de falli, restando ordinariamente per mancanza del perfetto dolore delle colpe, il debito della pena temporale, rimane in noi il gravissimo peso della soddisfazione, che pagar si dovrebbe con abbondanti limosine, con digiuni, con altre lunghe, e severe penitenze, quali costumavansi ne fervorosi tempi dell'antica Chiesa severissime, secondo il prescritto de Sacri Canoni Penitentiali, e con atrocissime pene da sofferirsi nel Purgatorio; ma riuscendo quelle per la fiacchezza humana difficili à praticarsi: queste aspris-

alprissime à sopportarsi: il Supremo Vicario del nostro pietosissimo Redentore, come universal Dispensatore delle ricchezze spirituali ne hà facilitato il modo di soddisfare col mezzo dell' Indulgenza dell' Anno Santo, aprendo in questo tempo con le chiavi della Divina Potestà consegnate dall' istesse onnipotenti mani del Salvatore al Principe degli Apostoli San Pietro, & à suoi successori Pontefici Romani i Tesori della Chiesa, ove si conservano gl' infiniti meriti della passione, e morte di Gesù, e quelli della sua Santissima Madre sempre Vergine Maria, e di tutti gli Apostoli, Martiri, e Santi del Paradiso per offerirli all' Eterno Padre in soddisfazione delle colpe da noi commesse.

Infinuata, che sia l' importanza, & il beneficio incomparabile, che ridonda dal conseguimento del Santo Giubileo, si doveranno suggerire i mezzi efficaci per ottenerlo, proponendosi due principii fondamentali, che saranno: la Gloria di sua Divina Maestà, e la salute eterna dell' Anima, poiche stabilite queste massime, farà agevole il persuadere à chiunque intraprende il Santo camino far prima della partenza una valida confessione delle proprie colpe, e se da tal' uno mai non fosse stata fatta la confessione generale, esortarlo à praticarla in questa Santa occasione per supplire à difetti, che haverà forse commessi nelle confessioni passate, & à ricevere con particolar compunzione, e riverenza il Santissimo Sacramento dell' Eucharistia per premunire lo spirito contro l' insidie, che dal commun tentatore tramar si potessero nel tempo del viaggio, e della dimora in questa Città.

Et affine, che per la via non vengano da suggestioni infernali divertiti da buoni proponimenti, che haveranno stabiliti, raccomandino loro il tenere la mente occupata in Sante meditazioni, o recitar Salmi, Rosarii, & altre Orazioni vocali, e sopra tutto fuggire le male conversazioni, le crapule, le mormorazioni, e di esattamente osservare la modestia nel portamento, l' honestà ne costumi, e specialmente refecare ogni vanità, ogni fasto

nell' accompagnamento, non convenendo à chi in habito di penitente deve implorare le misericordie del Cielo, lo spendere in pompe, & ornamenti inutili, e vani, suggeriti dal nemico dell' Humiltà, o col pretesto del decoro della Patria, o per emulazione de' Paesi vicini, o finalmente per rendersi più speciosi à gl' occhi de riguardanti, dovendosi ogni splendore, & ogni magnificenza usare in ciò, che riguarda l' importanza del servizio, e della gloria di Dio.

Quindi consigliar doveranno coteste Pie Adunanze à non mostrar nel loro arrivo desiderio di entrare per le Porte più frequentate, e più cospicue della Città di Roma, à fine d' essere incontrate da maggior copia di spettatori, ma restar ciascuna contenta d' introdursi per la Porta più vicina propria, e corrispondente al Paese, che lasciano.

Nè trascurino di rammentar loro, che farebbono notate di vanità reprehensibile, se per rendersi più segnalate nel numero, accumulassero alla loro comitiva persone, che non fossero ascritte alla Compagnia, dovendo sopra di ciò esser particolarmente avvertite, che solamente i Fratelli, e le Sorelle ammessi, e descritti nelle Compagnie aggregate godono il privilegio di conseguire il santissimo Giubileo, con l' abbreviamento delle visite delle quattro Basiliche da Sua Santità destinate.

E perche queste si sogliono visitare Processionalmente sarà profitevole esortar ciascuno a fuggire le contese, e le risse, che sovente accadono nell' incontro di una con l' altra Confraternità per cagione di precedenza, poiche sicome in loro è uniforme l' intenzione, & il fine, così ragion vole, che in esse si uniformino ancora la divozione, e la pietà in cedere con santa gara di Christiana humiltà l' una il luogo, e la precedenza all' altra, tanto più che è mente della Sacra Congregazione, che quanto succede in occasione delle Processioni, o altre funzioni dell' Anno Santo trà le Archiconfraternite di Roma, e l' altre Compagnie Forastiere non faccia stato, nè induca alcuna consuetudine

ne in pregiudizio delle prerogative, e preeminenze, che per qualunque titolo si potessero dall'una, e dall'altra parte pretendere.

E benché quanto di sopra si è insinuato dovrebbe essere bastevole ad impedire ogni disturbo, & inconveniente, che potesse accadere, nulladimeno la Sacra Congregazione, perche onninamente non succedano i disordini, e gli scandali, che per motivi di precedenza sono in altri tempi occorsi, vuole che si notificchi a tutte le Confraternite, che contro gli Autori, consiglieri, e fomentatori di riufe, e questioni per cagioni di precedenza si procederà a pene rigorosissime, anco Corporali, che secondo la qualità, e le circostanze de casi si verrà alle difgregazioni & alle suprefioni perpetue delle Compagnie.

In oltre essendosi osservato, che da molte Confraternite si conduca in lor comitiva buon numero di donne ascritte per Sorelle alle medesime Compagnie; La Sacra Congregazione ordina precifamente, che questa prima di partire siano efficacemente ammonite ad astenersi per la via quanto più potranno dalla conversazione degl'uomini, & a non porre il loro studio in far apparire la bellezza del corpo à gli sguardi humani, ma bensì la purità del cuore, e l'innocenza dell'Anima à gli occhi di Dio. Onde nelle Processioni non doveranno comparire acconcie, e variamente adorne con vesti, & abbigliamenti fastosi, mà coperte modestamente con veli, e pani lini, ò con altre divise di pentimento confacevoli à devote Pellegrine, che s'inviano in tempo di penitenza a venerare ne Santuarii le sacre Reliquie de Martiri, & a cercare il perdono de loro peccati.

Per maggiormente infiammarle alla divozione, & alla modestia potrebbe loro proporsi per degno esemplare da imitarsi Santa Brigida nobilissima Principessa, che in habito di semplice Pellegrina dopo lungo, e faticoso viaggio giunse à visitare i sacri Tempii di Roma ove in premio della sua humiltà fù resa degna di udire dall'istessa bocca del Crocefisso l'istoria della sua tormentosa Passione, ò altri si-

mili esempi tratti da sacri Annali, e dalle vite de Santi.

Et ad effetto, che in questo la mente della Sacra Congregazione resti inviolabilmente adempita, comandano l'Eminenze loro, che con publiche, e private esortazioni, si faccia da Parochi intendere alle Donne, che quelle, che ardiranno di comparire con acconci, foggie, e vesti disconvenevoli alla Cristiana modestia, faranno in pena della loro vanità escluse, e dalle Processioni, & dagl'Ospitii.

Parimente per evitare ogni scandalo si doveranno avvertire i Guardiani, Custodi, & altri Superiori delle Confraternite ad eleggere per Direttori, e Mazzieri delle processioni delle Donne, Fratelli di nota probità, e prudenza di anni 50. almeno di età, a quali privatamente appartenga la cura di far camminare con modestia, & ordine le coppie.

Finalmente siano le Confraternite, e tutti gli altri, che si accingono al Santo Pellegrinaggio avvertiti, che giunti in Roma, posposto ogni divertimento, & ogni curiosità, applichino unicamente lo spirito all'importante acquisto della santa indulgenza, e che reiterando con maggior divozione, e fervore i Sacramenti della Confessione, e della santa Communione visitino riverentemente le quattro principali Basiliche, con implorare in esse l'Intercessione della Beatissima Vergine, e de gloriosi Apostoli, a cui sono dedicate, e degli altri innumerevoli Santi, le sacre Reliquie, de quali si venerano nelle medesime, per esser fatte degne d'ottenere dal misericordiosissimo Dio la remissione de loro peccati, & il dono nell'ineestimabil Tesoro del Santo Giubileo, per poscia ritornare alle proprie Patrie libere da ogni colpa, e pena fantificate, e benedette à punto come fossero di nuovo rigenerate nell'acqua del Sacro Battesimo.

Essendo state per tanto queste determinazioni della Santa Congregazione riferite alla Santità di Nostro Signore, & havendole Sua Beatitudine pienamente approvate, ha comandato che si traf-

trasmettono à tutti i Patriarchi, Arcivescovi, Vescovi, & altri Pastori d'Anime, accioche si publichino à i Popoli delle loro Diocesi, per esser onninamente eseguite. Il primo Dicembre 1698.

Girolamo Card. Cassanate.

Loco ✠ del Sigillo.

Giuseppe Domenico de Totis Seg.

INSTRUCTIO VIII.

Sivè monita ad Episcopos Collatores Ordinum.

Quamquam monita ad Episcopos in conferendis ordinibus, in prima, & secunda hujus Operis parte data fuerint: nihilominus hic in Epilogo illa repetere, & sub eorundem oculis iterum subjicere neque injucundum, neque inutile erit. Sequentia igitur hac in re advertenda, & observanda sunt.

Examen ordinandorum, non committatur, sed fiat semper coram, & præsente Episcopo.

Antè ordinationem promulgetur Editum immediatè, juxtà formam à me traditam par. 2. pag. 70.

Excludantur à Clericatu hi, quorum spes non effulget, posse, aut debere ascendere ad Superiores ordines.

Non admittantur ad Exorcistatus, & Acolytatus minores ordines, qui in ostiariatu, & Lectoratu, Ecclesiæ, saltem diebus festis non inservierunt, nisi fuerint absentes studii, vel alia legitima causa.

Qui Scholam, Doctrinam Christianam, & Sacramenta non frequentantur.

Qui non incesserunt assiduè in habitu, & tonsura Clericali.

Omnes minores ordines, uni una die non conferantur, sed per temporum interstitia, nisi aliqua rationabilis, & justa causa intercedat.

In collatione minorum Ordinum, non exigantur, neque recipiantur promissiones ordinandorum ascendendi ad ordines Sacros.

Excludantur à Sacris Ordinibus hi Clerici.

Qui munia Clericorum minorum Ordinum, vel nunquam, vel rarò exercuerunt, & Ecclesiæ non inservierunt, dummodò, ut supra, absentes non fuerint.

Qui non fuerunt soliti habitum Clericalem, & decentem tonsuram, & coronam deferre assiduè. Vult enim D. Gregor. in Synodo relata post lib. 12. Epistol. indict. 7. can. 16. quod si quis ex Clericis laxaverint Coronam anathema sit.

Qui sine necessitate fuerunt soliti, calamistrati, & cum coma fictitia incidere.

Qui nesciunt probè ordinare, & recitare Divinum officium.

Qui non habent Breviarium bene compactum, superpelliceum, & Biretum Presbyterale proprium.

Qui nullum librum habent, quo possint edoceri de obligationibus proprii status, de administratione, & receptione Sacramentorum, & ritibus Ecclesiasticis.

Qui vexationibus, ludis, & commestationibus sunt dediti, & inclinati.

Qui Negociis, & Officiis Sæcularibus illicitis, se immiscant.

Qui solent deferre arma, & spectacula, aut Tabernas frequentare.

Qui per malum habitum verba obscæna, vel nomen Dei, aut Sanctorum irreverenter pronunciant, & impudenter.

Qui habitant cum Mulieribus præsertim juvenibus non consanguineis, vel cum aliis suspectis conversantur.

Etenim qui Ecclesiæ inservire, habitum, & tonsuram Clericalem deferre erubescit: qui erudiri negligit in rebus ad suum officium, & statum spectantibus, & illicita Clericis evitare non curat, imò illis inordinatè delectatur, dispositionem ad ordines sacros suscipiendos non habere convincitur, nec vocat'onem: qui enim

Spi-

Spiritum Christi non habet, hic non est ejus.

4 Ubi adest penuria Presbyterorum, non est subtiliter inquirenda Doctrina, & sufficientia promovendorum, nisi ad curam Animarum essent deputandi.

5 Qui habet Beneficium, vel Pensionem sufficientem, non debet ordinari ad titulum Patrimonii.

6 Qui ordinantur ad titulum Beneficii residentialis non possunt illud relinquere inconsulto Episcopo, sed coguntur inviti illi deservire, c. admonet, ibique DD. de venunc.

7 Providendum, nè in assignatione tituli Beneficii, Pensionis, sive Patrimonii, intercedant collusiones, deceptiones, & fraudes.

8 Clerici alieni Domicilii, Originis, & familiares, non admittantur ad Ordines, nisi servata forma Bullæ Innocentii XII. Speculatores.

9 Non admittantur ad Ordines, qui fuerunt damnati ad Triremes, qui si non remigassent, licet possint ab Episcopo habilitari, non debent tamen promoveri, nisi aliqua urgens causa contrarium suadeat, quia remanent vestigia infamiae facti: si autem essent jam promoti in facris, & pariter non remigassent, poterit Episcopus illos rehabilitare ad exercitium ordinum, si post lapsum notabilem temporis, vitam laudabilem duxerint.

10 Ordinati in Sacris, qui matrimonium cum unica, & Virgine contraxerunt, & consumarunt, & sic Bigami bigamia si-

multudinaria, effecti fuerunt, quamquam ab Episcopo dispensari possint (postquam poenam, quam Tribunal S. Officii imposuit, persolverint) ut ad Presbyteratum valeant ascendere; tamen hæc dispensatio concedi non debet, nisi cum maxima cautela, & extra locum contracti matrimonii, ad vitandum scandalum, & nisi hoc contigisset in aliqua magna Civitate: in qua ratio scandali cessaret.

Regulares non admittantur nisi exhibeant litteras Dimissorias eorum Superiorum cum requisitis contentis in Decreto Clementis VIII. juxta per me notat *tomo 2. formidar. tit. 13. form. 4. per tot.*

Siquis ex Clericis minorum ordinum vellet sponte renunciare Clericatu, & privilegiis ejus, posset hoc facere, dummodò renunciatio ab Episcopo esset acceptata, & admissa, ut pluries Sacræ Congregationes Episcoporum, & Regularium, ac Immunitatis Ecclesiasticæ responderunt, quarum declarationes referunt Nicol. *lucubr. can. lib. 5. tit. 39. de sent. excomm. num. 108. limit. 12. Pignatell. consult. 69. n. 11. tom. 2.*

Imò, quod hujusmodi renunciationes sponte factas, debeat Episcopus acceptare, ad hoc ut Clerici renunciantes, admittantur ad officia publica laicorum rescriptis *Sac. Congreg. Immunit. in Tudortina 15. Junii 1658. lib. Decr. Rocci pag. 92. & in Balneoregien. 30. Januarii 1703. lib. 3. Decr. Vallem. par. 471.* Formula autem renunciationis, & acceptationis respectivè, poterit esse sequens.

F O R M U L A

Renunciationis Clericatus,

Die mensis anni

Comparuit personaliter in Curia Episcopali N. Clericus N. & dixit, ac declaravit, se non habere animum, neque intentionem, ascendere ad Superiores Sacros Ordines, neque in statu Clericorum permanere: sed ut possit munia, & officia publica, ad quæ, tam ex dispositione juris communis, quàm municipalis, laici Cives vocantur, acciperè, & liberè exercere: habitum Clericalem deponere, & dimittere statuit, ac deliberavit: ideoque sponte,

tè, & liberè renunciavit, & expressè nunc scripto renunciat Clericatus, & ejus privilegiis, petens suam renunciationem recipi, & admitti, non solum ad prædictum, sed ad omnem alium meliorem finem, & effectum, & pro ut juris est.

Ità spontè renuncio Ego Clericus N.

N. Cancellarius Episcopalis.

FORMULA DECRETI

ATtentis narratis, renunciationem supradictam spontè factam admittimus, & acceptamus prout de jure, ad effectum ut renunciatus admitti possit ad munia, & officia publica laicorum, eaque liberè exercere valeat: cum expressa tamen declaratione, quod dictus Clericus N. renunciatus, non possit amplius, habitum Clericalem dimissum reassumere, absque nostra expressa licentia, aut nostrorum Successorum. Datum hac die

N. Episcopus N.

N. Cancellarius Episcopalis.

- 16 In hac Clericatus renunciatione duo sunt advertenda. Primò, quod si Clericus, qui Clericatus renunciavit, haberet, & possideret aliquod Beneficium (quod vacat ipso jure, non poterit conferri ab Ordinario: quia hæc non dicitur propriè vacatio, sed potius tacita renunciatio, quæ cadit sub dispositione Bullæ Pii Quinti prohibentis collationes Beneficiorum, tam directè, quam indirectè resignatorum in manibus Ordinariorum, nisi concurrat aliqua ex causis in eadem Bulla expressis, prout consultus super hoc dubio respondit Ricc. *decis.* 307. num. 3. par. 3.
- 17 Secundò, quod quando renunciatio Clericatus, fuit ab Episcopo admissa cum declaratione, quod renunciatus non possit amplius habitum Clericalem reassumere absque sua licentia: si Clericus illum propria auctoritate reassumeret, ei non suffragaretur, ut declaravit olim *Sacr. Congregat. Immunit. in una Mazzarien.* 16. Decembr. 1642. lib. 3. *Decr. Paul.* fol. 192. & *Sac. Congr. Concilii in Aquilana* 20. Decembris 1698. ad 3. imò *Grass. de effect. clericat. in prælud. num.* 398. ex *Majol. de irregularit. lib. 5. cap. 24. num.* 3. quem sequitur *Vivian. de jurepatr. lib. 6. cap. 1. num.* 82. tenet quod Clericus, qui renunciavit, non debeat amplius ad Clerum admitti.
- Hucusque scripseram, animo calamitatis deponendi, & quiescere; quando occasionaliter incidi in lectionem Opusculi (quod caro pretio emitur) P. Moreni Auctoris Hispani, qui scripsit in Bullam Innocentii XII. quæ incipit *Speculatores*, & illud anno 1699. Typis Antonii de Kubeis in Urbe evulgavit; & cum observassem Doctrinam non coherentem menti dict. Constitutionis; imò in pluribus ex ab eo firmatis, elusoriam, & infirmam reddi, coactus fui laborem professorum, & pro instructione, & admonitione Episcoporum ordines conferentium, ac veridica Constitutionis (quam Morenus vellet evertere) intelligentia, nonnulla hic addere pro bono etiam publico mens fuit.
- Præmittendum autem est, quod hæc Constitutionis, antequam emanasset, fuit transmissa per manus omnium Eminentissimorum Cardinalium S. Congregationis Concilii quorum votis, & consilio, extensa fuit; inter quos cum de eo tempore

tempore esset adscriptus meritissimus olim Cardinalis meus Petruccius, pro ea laboravi, & sic possum, & valeo de mente Legislatoris; de contentis in lege, magis tutè loqui, quam P. Morenus ultramarinus; ideoque ad propugnandam veritatem, (quam omnes, & nos præcipuè, qui in Sanctuario defervimus, debemus amare, inquirere, & sequi sine interversione) subnexa Episcopis propono:

20. Agit P. Morenus juxta ordinem Bullæ, de quatuor titulis Ordinandorum, nempe, de titulo Beneficii: de titulo Originis: de titulo Domicilli: & de titulo familiaritatis; & in examine primi tituli proponit secundum dubium sic --- *An qui in aliena Diœcesi obtinuit Beneficium tenue, possit ab Episcopo talis Beneficii ad ordines promoveri, supplendo defectum altero Beneficio in eadem Diœcesi obtento.* Tertium autem dubium proponit sic --- *Num Episcopus Beneficii, possit supplere Beneficio in aliena Diœcesi obtento, & utrumque possit plura argumenta dialectica resolvit affirmativè, nam ut ipse ait, quod non est prohibitum, est concessum, & ideo cum id in Bulla non prohibeatur, possit Episcopus alienus titulum beneficii tenuis, alio Beneficio, quamvis in aliena Diœcesi obtento congruam supplere ad hoc, ut ea possidens efficiatur quoad ordines ejus subditus.*

21. At hæc doctrina, nec ex ventre Bullæ, ne ex mente Pontificis fomentum habet, non ex Bulla, quia in ea expressè dicitur, quod subjectio titulo Beneficii, non acquiratur, nisi (sunt præcisa verba) *per se sufficiat ad congruam ordinandi sustentationem; idest sine alterius ope, ut indolem dictæ dictionis per se explicando docet Barbosa. dict. 250. numer. 11.* Undè secundum propriam, & veram verborum significationem, excluditur in alieno Episcopo quodcumque supplementum, & non alia admitti debet interpretatio, quam illa quæ sequitur ex proprietate verborum, ut dixit Rot. coram Arguell. *decif. 69. numer. 9.* vel ex juris dispositione oritur, per quam pluralitas Beneficiorum prohibetur: ideoque sicuti Clericus Beneficiatus, qui te-

Monacel. Formul. Pars III.

netur ex lege foundationis missa celebrare *per se ipsum*, non potest per alium supplere. Pac. Jordan. *elucubr. tom. 1. lib. 4. tit. 1. num. 565.* ita si non habeat Beneficium, quod ex Bulla debet esse *per se* sufficiens, ad hoc ut ordinarii possit ab Episcopo non suo, aliundè supplere non poterit, nisi ille, qui hanc legem condidit, & cujus est illam interpretari, hoc fieri posse declaret.

Non ex mente Pontificis, qui ideo statuit, ut Beneficium, ad quod Clericus ordinatur ab Episcopo alieno: si *per se sufficiens* ad congruam sustentationem, ad hoc ut clauderetur Janua fraudibus, quæ passim committebantur, cum maxima Ecclesiasticæ disciplinæ jactura, in fictitiis, & aliis fiduciariis, ac tenuissimi redditus titulis Beneficiorum: qui finis à Papa intentus destrueretur, si Episcopus alienus, Clerico Beneficium sufficiens non habenti, posset cum alio Beneficio etiam extrà illius Diœcesim obtento, congruam supplere: nam ita aperiretur via novis illicitis ordinationibus, & fraudes, quas Sedes Apostolica eliminare studuit, jure postliminii, ut prius redirent: & propterea cum interpretatio hujus Auctoris, non conveniat, nec verbis, neque menti Legislatoris, venit ab Episcopis omninò reiicienda; Rota *dec. 336. n. 10. coram Cerro.*

Post dubium quartum numer. 31. profertur Morenus dicens: *Sed inquire, an saltem possit proprius Episcopus Petri, titulo Beneficii in aliena Diœcesi obtenti, quod tenue supponitur, ipsum promovere, supplendo illud Patrimonio.* Respondeo mihi certum quod, quod possit: *Episcopus enim proprius potest suos subditos promovere ad titulum Beneficii, etiam in aliena Diœcesi obtenti ex dictis numer. 24. deindè Episcopo proprio Patrimonio supplere nullibi prohibitum est: ergo potest absolute.*

Verum hæc secunda doctrina, venit intelligenda, non *absolute*, ut ait Morenus, sed *occasionaliter*: nam qui ordinatur ad titulum Beneficii non sufficientis ad sustentationem, & datur patrimonium in supplementum, tunc ut Sac. Congregatio Concilii rescribere solet, fieri

X

po-

Potest, si Ecclesie necessitas, aut utilitas id exigere videatur, ut patet ex declarationibus à me relatis tom. 2. mei formularii titul. 13. formula 3. num. 7. quod adeò verum est, ut Fagnan. in cap. Episcopus num. 29. de præbend. non dubitaverit firmare, quod si Episcopus aliquem ordinaverit ad titulum patrimonii sine necessitate Ecclesie, teneatur illum providere de Beneficio Ecclesiastico, ex eo, quia non servaverit formam Concilii, quamquam Clericus habeat undè vivat.

26 Titulus autem Beneficii, non dicitur validus ad effectum suscipiendi ordines, nisi sit ad victum sufficiens, ut expressè determinat Concilium Sess. 21. cap. 2. de reform. ubi dicitur: cum Beneficium Ecclesiasticum, quod sibi ad victum honestè sufficiat pacificè possidere: quod, & in jure statutum habetur, ut in cap. cum adeò de rescript. ibi: scripsisti nobis, quod cum P. Clericus in Ecclesia Modicensi sufficientem sibi sit Præbendam adeptus, &c. & glos. ibi in verb. sufficientem ait: debet enim talis esse, quæ sufficiat sibi, & suis: quoties enim Clericus ordinatur cum Beneficio tenui, & datur supplementum patrimonii, non dicitur ordinatus ad titulum Beneficii ex suprà deductis, & per consequens neque ab Episcopo suo poterit, quis cum supplemento patrimonii ad illud ordinari, nisi concurrat necessitas, vel utilitas Ecclesie.

Post dubium V. num. 40. Morenus ait: tria oportet in præsentis admonere. 1. quod inter onera Beneficii, missæ computandæ non sunt, &c. II. quod taxa reddituum Beneficii, debet esse juxta Synodales, vel morem Regionis, & Diœcesis, in qua Beneficium obtentum est, non autem deterius Diœcesis, licet si originis, vel domicilii ordinandi.

At secunda admonitio Moreni est in-subsistens, & erronea: nam licet Bulla Innocentii non determinet quænam taxa sit servanda quoad quantitatem reddituum Beneficiorum alienorum ordinandorum, an scilicet Episcopi ordinantis, vel potius originis, aut domicilii: tamen ex subjecta materia percipitur, quod sit servanda taxa Episcopi proprie

originis, sive domicilii non autem ordinantis, in qua ordinatus obtinuit Beneficium: aliàs Romanus, qui obtineret Beneficium, redditus scutorum 24. in Diœcesi Eugubina, in qua juxta taxam Synodalem, dicta summa est sufficiens pro ordinibus suscipiendis, posset promoveri ad ordines Sacros ab Episcopo Eugubino, licet juxta taxam Romanam pro Clericis Urbis scut. 60. requirantur, quod est absurdum: quia ordinatus non ubi ordinatur alendus est, sed ubi habet fixum domicilium, nisi Beneficium esset residentiales, & ità videtur declarasse Sac. Congregat. Concilii in una Ariminen. Ordinationis 10. Januarii 1705. in qua cum quidam Clericus Ariminen. obtinisset Beneficium in loco Sixtini Nullius Diœcesis redditus sufficientis juxta taxam dict. loci, & cum literis dimissoriis Ordinarii loci Nullius promotus fuisset ab Episcopo S. Angeli in Vado, & deinde Arimini reversus à Vicario Generali tanquam malè ordinatus contra formam Bullæ Innocentianæ ab exercitio susceptorum ordinum suspensus fuisset, quæsitum fuit. I. An suspensio sustineatur. II. An, & quomodo esset concedenda absolutio, & sub dicta die responsum fuit. Ad I. affirmativè. Ad II. pariter affirmativè postquam suppleverit taxam Ariminen. vel per Beneficium, vel per patrimonium. Vera autem est alia propositio ibidem, ab Auctore firmata, scilicet, quod inter onera Beneficii, missæ computandæ non sunt, nisi missarum numerus excessivus sit, nec per se Beneficiatus celebrare valeat prout in 1. parte hujus operis jam dixi.

Et n. 41. subjungit Morenus: Quibus addo IV. quod licet Episcopo alieno interdictum sit supplere Patrimonio defectum fructuum Beneficii, ut illo promoveri valeat, secus tamen si promotum inveniat: quare si Petrus in alia Diœcesi Beneficium obtinuit congruæ sufficientis, eoque ad omnes ordines promotus fuit, ac postmodum permutare voluerit cum altero Beneficio tenui non sufficientis Congruæ, poterit alienus Episcopus, defectum Beneficii tenui patrimonii supplere, ut permutans verificare valeat, cum sufficienti congrua manere.

Hic

Hic quoque lapsus est *Morenus*, quia ad effugiendas fraudes, & collusiones, Beneficium, ad cuius titulum Clericus fuit ordinatus, resignari, seu permutari non potest, nisi de licentia proprii Ordinarii, ad quem pertinet privative recognoscere, an bona permutata sint tuta, & æquivalentia ad congruam permutantis sustentationem, alias nulliter agit, ut probant auctoritates a me allegatæ tom. 1. tit. 3. form. 18. num. 2. & 3. pag. 70.

Sextum dubium *Morenus* sic proponit: *An Domini Episcopi promovere valeant alienos subditos titulo Cappellanice perpetuæ in suis Diocæsis institutæ*: & illud resolvit affirmativè, dummodo sint sufficientis congruæ, & ex eo, quia (ut ait) Cappellanice collativæ perpetuæ rigorosè Beneficia dicantur.

Veruntamen hic quoque advertendum moneo, quod assumptum *Moreni*, tunc solum verum erit, quoties Cappellanice perpetuæ reperiantur erectæ auctoritate Apostolica, vel ordinaria Episcopi, de qua circumstantia *Morenus*, nullum verbum facit, & tamen ad hunc effectum necessaria est, quia de iis tantum verificatur, quod sint Beneficia Ecclesiastica, ut tradunt *glos. in clem. 2. de decen. verb. si beneficiorum circa fin. Barbol. alleg. 57. num. 142. & 143. Ricc. collect. 562. Rot. coram Manzan. decis. 334. num. 1. add. ad Buratt. decis. 1. num. 24. cum aliis à me allegatis tom. 1. tit. 2. form. 1. nu. 1. pag. 29.* Cæterum aliæ Cappellanice, quamvis perpetuæ sint, & ad nominationem laicorum conferantur non sunt Beneficia, nec ad illorum titulum Clerici alieni promoveri possunt, *Ricc. collect. 789. not. 7. Passerin. in cap. cum nullus de tempor. ordin. in 6. num. 66. ubi hæc habet: Pariter neque ad hunc effectum sufficiunt Cappellanice non collativæ etiam perpetuæ, quæ non sunt fundatæ auctoritate Episcopi, nec ab ipso erectæ in titulum Beneficii, & providentur ab hæredibus etiam laicis: istæ enim non sunt proprie Beneficia juxta Navar. & ideo ex vi similis Cappellanice, non sicut Cappellanus subditus Episcopo loci, quoad ordines ab ea suscipiendos etc. & superius hoc probavi*

tom. 1. in appendice ubi decreta, & aliæ auctoritates allegantur, *Barbosa de jur. Eccles. lib. 3. cap. 5. numer. 20. & trib. seqq.*

Pergit *Morenus* ad septimum dubium sic: *An Domini Episcopi promovere valeant alienos subditos titulo Cappellanice collativæ vitalitiæ in suis Diocæsis erectæ*: & illud post plura ingeniosa argumenta, resolvit affirmativè dummodò institutæ extent in suis Diocæsis, & taxam Synodalem redditus exæquent, & pacificè possideantur, ex eo quia (ut ipse concludit) quandò Tridentinum, & canones, perpetuitatem beneficii exposcunt, ut quis eo titulo promove possit, solum ex parte beneficiati talem perpetuitatem requirant, non autem Beneficii.

At Assumptum istius Autoris à cohærentia dispositionis Bullæ Innocentianæ nimis elongat: etenim hæc ad effectum acquirentiæ subjectionis in Episcopo alieno pro suscipiendis ordinibus, expressè requirit Beneficium Ecclesiasticum, & sic excluditur titulus Cappellanice, etiam perpetuæ non habentis requisita Beneficii, ut ostensum fuit suprâ ad sextum dubium: ubi enim verba legis non conveniunt, neque ejus dispositio locum habet. Nemo autem ignorat, quod hujusmodi Cappellanice vitalitiæ (quas *Morenus* vocat *Personatus*) non conferuntur in titulum pro recipiendis Sacris Ordinibus, nisi cum dispensatione Apostolica, ut praxis quotidiana, tam Datarie, quam Sac. Congregat. Concilii nos docet, & de qua locutus fui tom. 2. titulo 13. formul. 3. numer. 17.

Et quod hæ Cappellanice, de quibus in specie loquitur *Morenus*, quæ sæpè fundari solent in Hispania absque aliqua Episcopi, aut alterius Superioris Ecclesiastici auctoritate; ut in illis succedant Clerici de parentela, vel alii, quos apposuerint Patroni laici, Beneficia non sint, & quod nullus ad titulum illarum ad Sacros Ordines promoveri possit, testatur alter Auctor Hispanus, nempe *Gonzalez. ad regul. 8. cancellar. glos. 5. à num. 200. usque ad numer. 31. inclusivè, & propterea si Clerici illarum partium*

X 2 ad

ad titulum harum Cappellaniarum ab Episcopo alieno, tempore quo vivebat Gonzalez promoveri non poterant; multò minus poterunt post emanatam Innocentianam, omnem alium titulum, quam beneficii Ecclesiastici excludentem.

- Neque subsistit in jure id, quod astruit probare Morenus, scilicet, quod perpetuitas beneficii respiciat solum personam beneficiati: nam tam mente Concilii
- 34 *Trid.* quàm Bullæ, perpetuitas exigitur tam ex parte Beneficii, quam Beneficiati, ut constat ex jam dictis supra, & ex Passerino in d. cap. cum nullus de tempor. ordin. in 6. num. 64. ubi sic ait: *nihilominus oppositum asserendum est: nam cum de ratione Beneficii sit perpetuitas cap. præcepta dist. 55. Fagn. in c. ad audientiam il 2. num. 98. de rescript. & propterea Beneficia temporalia, & manualia non sunt propria Beneficia nec præstant titulum, ad quem quis ordinetur.* Undè concluditur, qui tales Cappellanas vitalitias obtinet, potest ordinari non tanquam ad titulum Beneficii, sed tanquam ad titulum patrimonii, ut dicit Ventrigl. in prax. par. 1. annot. 42. §. 1. num. 4.

- Item Dubium VIII. proponit Morenus sic: *Verùm titulo Cappellaniæ Patronatus purè laicalis, possit quis ad ordines promoveri.* Et respondet negativè. At paulò post num. 60. iterùm dubium movet sic *Sed quid si pro vita tantum Petri instituantur, qua finita ad pristinum laicalem statum iterùm resuam, & ita respondet: Respondeo id sufficere, ut ab Episcopo alieno, Petrus promoveri valeat:* at hæc responsio injuriam infert, & eludit Bullam, & viam sternit fraudibus: ideoque talis doctrina venit rejicienda, ex eisdem rationibus supra in 6. & 7. dubio deductis, & ex aliis, quæ videri possunt apud Garc. de benef. par. 1. c. 2. n. 105. & Pac. Jord. tom. 1. lib. 3. tit. 6. post nu. 91. vers. non licet.

- 37 In dubio IX. agit citatus Auctor de Præstimonis, quæ non est dubium, quod sint Beneficia, & quod ad eorum titulum Clerici alieni possint promoveri, quando illa in Diœcesi Ordinantis obtineant: dummodò tamen conferantur in

titulum: si enim Præstimonia consistere in temporalitate, non venirent nomine Beneficii, ut distinguit Paris. de resign. lib. 2. q. 1. nu. 124. & 125. Barb. supra Concil. sess. 21. c. 2. n. 13.

Et n. 72. dicit: *Similiter quando Præstimonium taxam dictam non exequaverit, poterit alienus Episcopus, altero Præstimonio, Beneficio, Cappellania Collativa, Pensionibus, aliisque emolumentis Ecclesiasticis non nutrialibus, defectum supplere, sive in propria, sive in aliena Diœcesi Præstimoniarius possideat.*

Contrà hanc laxam doctrinam, recur-³⁸ runt a fortiori responsiones supra datæ secundo, & tertio dubio quibus probatum remanet, ex ventre & mente Bullæ hanc excogitatem ab Auctore congrui Beneficii suppletionem dari non posse, sine dictæ Bullæ fraude, & elusione, maxime, in pensionibus, & aliis emolumentis, quæ nullum habent jus spirituale annexum, sed tantum pro titulo patrimonii admittuntur. Et hic ulterius meminere Episcopi; quod licet ipsi ex justa causa, nempe, pro studio alicujus Scholaris Clerici pauperis, pro utilitate Ecclesiæ, pro concordia litis, pro pauperibus, & egenis, pro benemeritis, pro usu pio, pro Renunciantibus ex causa renunciationis, loco alimentorum in quantitate moderata, & non ex pactione partium, possint reservare pensiones tempore, quo Beneficium confertur, & eorum auctoritate confertur: hoc tamen intelligitur durante vita provisi, vel brevis tempus, vel durante tali causa, & necessitate (de qua constare debet aliundè, & non per solam eorum assertionem, cui non creditur) Non enim valent pensiones perpetuas favore pensionarii reservare, nec successores in beneficio gravare, nisi ex causa concordia, & ad lites tollendas, ut tradunt communiter Gonzalez. ad regul. 8. gloss. 5. §. 5. num. 26. & 27. Gratian. discip. 617. à num. 6. ad 17. Barb. de offic. Episc. alleg. 85. numer. 2. 3. & seqq. Tondut. de pens. disc. 1. per tot. quos sequitur Card. de Luc. de pens. disc. 40. & 41. per totos. Formulam autem hujusmodi provisionis non dedi, quia talis Ordinariorum reservatio cum expref-
sione

fione causæ, fit in litteris collati Beneficii tempore collationis, de qua re egi tom.

1. tit. 2.

39 Dubium X. sic preponit: *Utrum ad titulum sufficientiæ quis promoveri valeat: & illud quo ad Episcopum alienum resolvit Negative: de Episcopo autem ordinandi num. 80. hæc habet: Episcopus autem originis, aut domicilii, si opinio Cordue sit probabilis, poterit probabiliter titulo sufficientiæ suos subditos promovere: præsens enim Constitutio respectu proprii Episcopi nihil innovat: ergo si antè dictam Constitutionem opinio Cordue, & Enriquez probabilis erat, &c. post illam probabilis manet, sed quidquid sit de hoc, certum est, quod licet possit Episcopus proprius alienus minime valeat titulo sufficientiæ alienum subditum promovere.*

Et num. 81. An autem Episcopus alienus Beneficium tenue à Titio in sua Diœcesi obtentum, supplere sufficientiâ possit. Respondetur, quod si sufficientiâ sit de natura Patrimonii, ut ait Enriquez citato lib. 10. cap. 17. in fine non poterit Episcopus ordinandi, sufficientiâ Beneficium tenue supplere, hoc enim supplementum præsentis Constitutione interdicitur: si tamen de genere patrimonii sufficientiâ non fuerit, supplere sufficientiâ poterit.

Hæc videntur deliramenta speculativa: quia sententia, quæ tenet, quod quis possit ordinari ad titulum sufficientiæ, post Concilium Trident. nunquam fuit probabilis: & licet illam præter Enriquez tenuerint Gonzal. in reg. 8. de altern. gloss.

40 4. num. 36. Gratian. discept. 57. num. 30. tamen nunquam in praxi fuit recepta, neque ullibi servata, tanquam contraria textui Concilii, à quo excluditur titulus sufficientiæ illis verbis, *quævis aliâs sit idoneus, moribus, & scientia*, ut communiter testantur Garc. de benef. par. 2. capit. 5. num. 127. Ricc. in prax. tom. 3. ref. 458. num. 4. Bonaccin. de Sacram. Ordin. disp. 8. quæst. univ. punct. 5. num. 36. Pac. Jord. elucubr. tom. 1. libr. 3. tit. 6. numer. 320. Piasec. in prax. par. 1. cap. 1. art. 7. num. 5. in fin. Ventrigl. in prax. par. 1. annot. 42. num. 28. Gallemart. in Concil. sess. 21. cap. 2. remis. vers. quod Doctor, ubi refert, quod cum in Synodo Uliſbonensi fuisset de-

Monacel. Formul. Pars III.

cretum, quod Clerici possent promoveri ad titulum litteraturæ, Sacra Congregat. Concilii, jussu Pape mandavit deleri.

Secunda propositio, non indiget responsione, quia titulus sufficientiæ, non admittitur neque pro patrimonio: nec excogitari, aut inveniri unquam poterit, quod sufficientia sit de genere Beneficii, aut possit illius naturam assumere, ad hoc, ut quis ea Beneficio tenui supplere valeat; ut non sine singularitate putavit Morenus, absque ulla allegatæ possibilitatis probatione, vel exemplo.

In examine secundi tituli, nempe, originis, prædictus Auctor post dubium sextum num. 135. hæc habet: *probabile itidem est, filium natum ex Judæis, vel Turcis, qui postea baptizatur, originarium esse ad ordines, illius loci catholici, in quo Sacrum Baptismum suscepit, ut cum aliis docet D. Lamperez n. 400. Baptismus enim, qui est spiritualis nativitas, subrogatur loco nativitatis naturalis. Filius autem Hæretici, qui apud Hæreticos baptizatus, hæresique detestata, apud Catholicos iterum baptizatur, originarius est loci secundi baptismatis, eo enim quod secundo baptizatur, supponitur primum baptismum invalidum fuisse.*

Hæc propositio sine alia explanatione 41 offendit pias aures: nam supponit, quod filii Hæreticorum ad fidem catholicam conversi, sint rebaptizandi, quod est contra definitionem Ecclesiæ: Unde declarandum est, quod hic dicta à Moreno procedant in filiis Hæreticorum, quorum Ministri, vel parentes contra Christi institutionem errant in collatione baptismi, prout sunt hi, qui exprimuntur in can. *hi vero dist. 4. de consecrat.* Ceterum si agatur de filiis Hæreticorum Protestantium, Lutheranorum, & Calvinistarum, cum eorum baptismus sit validus, & non reiterandus, deficiet pro eis Episcopus originis, pro quo stabiliendo, recurrendum erit ad Sedem Apostolicam.

In tertio autem titulo Domicilii, interpretando Bullam, quæ in quinta clausula ad illud acquirendum exigit ha-

bitationem decennalem, vel saltem cum translatione majoris partis bonorum, & instructis ædibus, habitationem per aliquod tempus considerabile, quærit Morenus in IV. dubio: *Quis temporis transcursum erit necessarius ad verificandum esse considerabile, & n. 218. inquit: non videtur improbabile, quod cursus unius anni plus, minusve sit in nostro casu tempus considerabile, & nu. 220. Dixi non videri improbabile, quia probabilius, immo certum est quod determinare quandò sit, vel non tempus considerabile decursum, pertinet ad Dominum Episcopum illius oppidi, in quo, qui noviter domicilium ad ordines contrahere parat, moratur: qui quidem Dominus Episcopus, valet pro suo regulato arbitrio in aliis casibus breviori tempore elapso, tempus considerabile decurrisse, declarare, in aliis autem non ita &c. & postea infert: undè ad promovendum Senatorem qui in aliena Diœcesi officium perpetuum exercet, nec annum opus est expectare, quia per exercitium officii satis, superque constat animum inibi perpetuo permanendi habere. Idem dicens de ejus filiis, qui secum commorantur.*

Advertant hic Episcopi, quod opinio probabilis, & minus probabilis, super quam Morenus totum ædificium construit, non potest locum habere in quæstione nostra, in qua non inquiritur quomodo, & quandò de jure dicatur acquiritum domicilium: sed quæritur quodnam dicatur tempus considerabile, ut verificata, & adimpleta dicatur Bulla Innocentiana, quæ illud exigit pro forma: omnes enim, ac singulas circumstantias, sed conditiones, quas pro domicilio acquirendo præfens exigit Constitutio, tanquam forma exigit: at cum leges tanquam forma exigunt qualibet deficiente, actus nullus est, ut communiter in tractatu de legibus docent DD. (hæc verba mutuo accepta) sunt ab ipsomet Moreno *nu. 241.*

Hoc posito, corrui ædificium probabilitatis Moreni, nam si Episcopus suo arbitrio posset tempus considerabile declarare etiam ante lapsum anni, imò in Senatore, post lapsum hebdomadæ, forma, & requisitum Bullæ deficeret, &

eluforia remaneret. Igitur tempus considerabile, non arbitrio absoluto Episcopi, sed secundum juris dispositionem judicandum erit: de jure autem, & secundum determinationem Constitutionum Apostolicarum (& à quibus regulanda erit Innocentiana) tempus considerabile dicitur cursus triennii, ut habemus in *l. 2. Cod. de repud.* ubi sponsa tenetur expectare Sponsum vagantem per triennium, in *cap. laudabilem de frigid. & malef.* ubi disponitur quod vir impotens ad consumandum matrimonium, illud dissolvere non valeat, nisi post cohabitationem triennalem: in Parocho ab officio deposito vigore *cap. cum inhabito de clandest. dispens.* quia ad illud non restituitur, nisi transacto triennio: in locatione honorum Ecclesiæ vigore *extravag. ambitiosæ*, quæ ad triennium, quod dicitur modicum tempus, fieri potest: in familiari Episcopi, qui post triennium, tanquam considerabile tempus a Domino potest promoveri: in beneficii bonæ fidei detentore, qui post triennalem cursum, efficitur legitimus possessor: in Canonico a residentia absente, qui non privatur, nisi elapso triennio: in officio Abbatissatus, quod post triennium in Italia terminatur: & in officio Confessarii Monialium, quod pariter expletur triennio.

Quapropter, qui ante cursum triennii, aliquem per notabile tempus considerabile habitasse declararet, non secundum juris, & constitutionum Apostolicarum tramites, neque secundum mentem Innocentii, sed potius secundum proprium irregulatum arbitrium procederet, & Bullam violaret, nisi quid modicum pro integro triennio deficeret v. g. quindecim, viginti, vel triginta dies: qui enim tempus legis non observat, non dicitur formam legis observare, *Barb. axiom. 219. n. 2.*

Id verò, quod ibidem subjungit Morenus de Senatore, qui officium perpetuum exercet, ejusque filius, quod possint ordinari non expectato anno; nè incauti lectores decipiantur, venit intelligendum juxta per eum tradita inferius in Dubio X. *n. 259.* ubi melius se explicando

do dicit: *Exemplum est in eo, qui à Principe ad officium Senatoris, Gubernatoris, & similium optulatur, quæ quidem perpetua sunt, ac ab illo acceptantur eo animo, ut in loco ubi dicta officia exercere parat, perpetuò permaneat, nisi ad commodiorem evocabatur: quo animo permanente, & postquam (nota) per decennium, vel considerabile tempus in loco sui perpetui officii habitabit ad ordines promoveri desiderat.* Unde in primo loco dicta, procedere possunt de jure: hic autem secundo loco declarata aptè locum obtinent in terminis Bullæ Innocentianæ, secundum quam nemo acquirit domicilium ad suscipiendos ordines, nisi præter animi declarationem juramento firmatam, per decennium, vel per aliquod tempus considerabile cum instructis ædibus, in loco habitaverit.

Transeundo postea P. Morenus ad quartum titulum familiaritatis, dubium primum sic proponit: *An præsens Constitutio familiares Cardinalium comprehendat, & illud negativè resolvit, ex eo, quia quando Constitutio est pœnalis qualis est præsens Innocentii (ut ait ipse) Cardinales non compræhendat, & ideo adhuc ea stante, possint Cardinales prædictos familiares, titulo promoventes familiaritatis, promovere, non expectatis testimonialibus proprii Episcopi, nec arctati sint Beneficium ipsis intra mensem conferre, & quod idem dicendum sit de Cardinalibus Episcopis, quia cum illis Constitutio non loquatur.*

46 Hic Morenus, graviùs offendit, quia Bulla est universalis, & emanavit contra omnes usurpantes alienæ plebis hominem, illum ordinantes sub minus legitimis Beneficiis Ecclesiastici, originis, Domicilii, seu etiam familiaritatis quæsitis titulis, ut habetur in præmio. Item emanavit ad removendos abusus, fraudes, & scandala ad Omnipotentis Dei gloriam, Ecclesiæ utilitatem, veteris disciplinae instaurationem, totiusque Christiani populi ædificationem; ut pariter cubitalibus verbis legitur in eodem præmio, ideoque etiam Cardinales compræhendit.

47 Primò, quia quando lex seu Constitu-

tio non odiosa odio irrationabili, est concepta verbis universalibus; (ut hic) & illius ratio est proportionabilis ad Cardinales, & eos compræhendere, sententia communior tenet, ut advertunt Lotter. *de re benef. lib. 1. qu. 8. n. 85.* Rot. coram Otton. *dec. 257. per tot. Passerin. in cap. unico n. 36. de schismat. in 6.*

Secundo, quia hæc Constitutio emanavit de voto, & consilio eorundem Cardinalium, ut exprimitur in d. præmio, & sic compræhenduntur, juxta Bullam 6. Urbani VIII. *in regulis Cancellariæ num. 70.*

Tertio, quia declarationes Sac. Congregationis Concilii, si quæ essent favorabiles Eminentissimis Cardinalibus quo ad ordinationem suorum familiarium, hodie sunt reducendæ, & intelligendæ ad limites, & terminos præfatæ Constitutionis, ut ipsimet Cardinales censuerunt, & exprimitur pariter in ipsa Bulla.

Quartò, quia ut præmissum fuit, emanavit pro reformatione disciplinæ Ecclesiasticæ, Ecclesiæ utilitate, & totius populi Christiani ædificatione, & ideo cum respiciat favorem publicum, & salutem animarum, Constitutio dicitur favorabilis, non autem odiosa, & pœnalis, ut malè supponit Morenus, & etiam Cardinales sub ea compræhenduntur, & illam observare tenentur, Fagnan. *in cap. cum te num. 26. de rescript. & in cap. ne pro dilatione num. 58. de pœnit. & remiss. Donat. prax. rer. regular. tom. 4. tract. 5. quæst. 24. num. 1.*

De Cardinalibus Episcopis, quod compræhendantur, res clara videtur quid hi in prima clausula Bullæ explicitè nominantur *ibi-nulli Episcopo, seu cujusvis loci Ordinario, tamen si Cardinalatus honore fulgeat, licere &c.* licet in sexta clausula ubi de titulo familiaritatis agitur Cardinales non nominentur, adhuc virtualiter, & implicitè compræhensi sunt, ex duplici ratione.

Primò, quia mens Papæ fuit compræhendere omnes Episcopos, etiam Cardinales, qui explicitè in prima clausula nominati fuere, unde cum ratio motiva, & universalis in præmio expressa, quæ in-

format totam dispositionem, conveniat æque bene, tam primæ, quam sextæ clausulæ, evidens fit, quod Cardinales Episcopi in utraque comprehenduntur; ad tradita per Rot. decis. 22. nu. 19. 20. 21. & 22. coram Buratt.

Secundo, quia est unica dispositio, quæ dividi non potest, & sic Cardinales Episcopi semel in prima clausula nominati, imperceptibile est, quod in clausulis subsequentibus non comprehendantur, nisi expressè exceptuati fuerint; & hoc fit clarum ex clausula sexta, quæ non separat orationem, sed illativè conjungit adeo ut una clausula ab altera appareat
 52 pendere, Rot. coram Seraphin. decis. 883. num. 7. dicitur enim ibi -- Ad hæc nullus Episcopus, &c. idest -- ea propter, post hæc nullus Episcopus (supple, tamen si Cardinalatus honore fulgeat) familiarem suum promovere presumat, & hic est sensus obvius & naturalis, nisi velimus, Bullam eludere.

Tertium dubium sub hoc titulo familiaritatis movet Morenus sic -- An si Beneficium, quod Episcopus suo familiari confert, sit, possit Patrimonio ipsum supplere, & n. 306. in corpore dicit -- affirmativè respondetur, nam præsens Constitutio, solummodo exposcit, quod Episcopus suo familiari intra mensem conferat Beneficium, quod per se ad congruam vitæ sustentationem sufficiat, at Beneficium tenue, quod sufficienti patrimonio suppletur per se sufficit ad vitæ congruam sustentationem, ergo satisfacit in præsentis casu conferendo Beneficium patrimonio suffultum, &c. & deinde numeris sequentibus perperam conatur ostendere, quod facultas Episcopis ablata supplendi, quod deficeret fructibus Beneficii cum adiectione Patrimonii, referatur dumtaxat Episcopo alienæ Diæcesis subditum titulo Beneficii obtenti ad ordines, non verò Episcopo familiarem suum alienæ Diæcesis subditum, titulo familiaritatis promoventi.

Sed quam sint hæc aliena, & exorbitantia ab intellectu Bullæ, nemo non videt, etenim in supradicta clausula sexta statuitur, quod in futurum, Episcopus familiarem suum alienæ Diæcesis subditum ordinans, intra terminum unius

mensis, Beneficium conferre teneatur ad congruam sustentationem sufficiens, his præcisus verbis -- Beneficium insuper, quod ei ad vitam sustentandam, juxta modum superius præfinitum hoc est sine adiectione Patrimonii, re ipsa illi conferat; dictiones enim illæ -- juxta, & superius, sunt relativa ad præcedentem clausulam secundam, cum omnibus suis qualitatibus ibi expressis, nempe ad tempus, locum, & modum, ut docent communiter Barb. de bid. 187. numer. 9. & dict. 395. numer. 2. Gratian. disc. 575. numer. 36. & 37. & disc. 585. numer. 11. Rot. coram Merlin. decis. 43. nu. 5. & 6. ubi quod contrarium asserere sit mera divinatio, prout verè hic Morenus divinat.

Addo, quod cum in una Tricaricen. quæsitum fuisset in Sac. Congregat. Concilii -- an stante hac novissima Constitutione Episcopus posset familiarem triennem ad titulum Patrimonii ad sacros ordines ob necessitatem Ecclesiæ promoveri, sub die 27. Julii 1697. responsum fuit negativè, prout retuli tom. 1. tit. 3. form. 17. num. 1. & hoc procedere, etiamsi ad titulum Beneficii promovere vellet, quod obtinet in aliena Diæcesi, Nicol. lucubr. can. lib. 1. tit. 11. num. 7. vers. licet unde, si nec pro utilitate Ecclesiæ id sibi non licere S. Congregatio declaravit, nec minus extra casum necessitatis licebit. Quare meminere Episcopi, quod cum eorum privilegium ordinandi suos familiares sit exorbitans à jure, ut bene observat Navar. cons. 12. n. 2. & cons. 13. num. 4. de tempor. ordin. non debet extendi ad casum in Bulla non concessum, neque comprehensum, quidquid dicant antiquiora S. Congregationis Concilii Decreta, quæ amplius non opitulantur.

Item Dubium V. sic proponit -- An Domini Episcopi promoveri valeant familiares triennes, qui tamen in actuali servitio non sunt, & post examen acquisitionis familiaritatis n. 326. infert -- nec esse improbabile, quod triennium, quod in servitio tenetur familiaris Episcopi alienæ Diæcesis subditus, non debet esse continuum, quia præsens Constitutio solum exposcit, quod triennium sit integrum, & completur, sed potest

potest esse completum, & integrum, qui sint continuum, ergo non contraveniet presenti Constitutioni, qui triennio non continuo ad ordines promoveretur, quia quod lex non distinguit, nec nos distinguere debemus.

Et Paulò post -- infertur tertio, familiaritatem non in adibus Episcopalibus, sed tantum intra Diocesim Episcopi Domini commorantem non prohiberi ordinari ratione absentiae, quia praesumitur Episcopum perspectos habere mores &c.

Et postea -- idem non improbabiler firmandum, licet extra Diocesim, prope ipsam tamen, praesertim si parva sit distantia his enim casibus militat eadem praesumptio &c.

56 Abyssus Probabilitatum, abyssum invocat, & de una in aliam laxitatem offendit, ita hic accidit Moreno, qui ut Bullam Innocentii notis illustraret, opinione probabili, totam evertit, nam Constitutio non loquitur de novo triennio diverso ab eo, quod jam praefinivit Concilium, ut sibi fingit Morenus, sed ad illud se refert ibi -- Episcopus alienae Diocesis subditum familiarem suum ordinare praesumat, nisi ad praescriptum Concilii Trid. praefat. sess. 23. capit. 9. de reform. familiarem praedictum per integrum, & completum triennium in suo actuali servitio secum retinuerit: ergo cum triennium de quo Concilium loquitur, & ad quod bulla refertur, debeat esse continuum, ut probant concorditer omnes mox citandi, & nemo, quem viderim, contrarium dixit, innegabiliter sequitur, quod opinio Moreni sit improbabilis, & erronea, quod autem ad effectum suscipiendi ordines titulo familiaritatis Episcopi triennium debeat esse continuum, firmanter uno ore Ricc. dec. 215. num. 7. par. 4. & in prax. for. Eccles. par. 1. resol. 287. per tot. & collect. 3496. vers. ultim. Barbof. supra Concil. dict. cap. 9. sess. 23. & de pot. Episcop. alleg. 5. num. 4. Corrad. prax. disp. 57. lib. 4. cap. 5. num. 61. Piafec. in prax. par. 1. cap. 1. art. 2. num. 29. Passerin. in c. cum nullus, art. 4. nu. 78. de temp. ordin. in 6. Concil. Trid. sess. 14. cap. 2. ibi -- etiam praetextu familiaritatis continuae.

Familiaritas autem haec, non acquiritur ab eo, qui inservit extra Domum, nec

manet sub oculis Episcopi, cum praesentia, & assistentia obsequiis ejus, quamvis expensis Episcopi alibi moretur, ut in his terminis docet Corrad. prax. disp. d. lib. 4. nict. cap. 5. num. 60. & 61. & non obscure percipitur ex supra recentis verbis Bullae ibi -- in suo actuali servitio secum retinuerit, consulto non autem fortuito, nec casu addatis; ad quae si oculos convertisset Morenus modestius se continuisset.

Deveniendi postmodum Morenus ad quaestionem 6. in qua agit de poenis impositis Bullae Transgressoribus, Dubium secundum sic proponit -- Quae ignorantia eximat ab incurso poenarum praesenti Constitutione indictarum, & num. 394. respondet his verbis -- valde probabile, est, crassam ignorantiam, dummodo haec ingens temeritas non fuerit, ab incurso praesentis suspensionis liberare probatur &c.

Et num. 395. -- minor censetur ex praesentis Constitutionis proemio ubi sic legitur. hinc est, quod Nos ex commissione Nobis Divinitus Apostolica servitutis munere, abusus, fraudes, & scandala hujusmodi penitus, & omnino e medio tollere, ac irreligiosam (nota) contrafacientium audaciam, quantum nobis ex alto conceditur compescere, & reprimere volentes, & cap. ex quibus verbis liquidò constat, quod mens Santissimi Innocentii est censuris suspensionis, quas sua praesenti Constitutione promulgat, compescere illos scilicet, qui irreligiosa audacia, praesenti Constitutioni contrafaciunt, cum ergo dum censurae promulgantur contra illos, qui cum audacia operantur, qualibet ignorantia, etiam supina, & crassa immo affectata ab incurso censurarum eximat, sit inde, quod in nostro casu, non sit improbabile, quod ab incurso praesentis suspensionis, qualibet ignorantia liberentur.

Porro, & hic factum facit Morenus, 59. nam pro certo est, quod ignorantia crassa, & affectata, sicuti non excusat a culpa mortali, ita neque a censura à jure, vel ab homine pro culpa inflicta, ut de communi docet Sayr. de censur. lib. 1. capit. 18. numer. 10. 11. & 12. Item certum quoque est, quod proemium Bullae non facit jus sed id, quod ad ipsum proemium sequitur, & ubi verba dispositivae sunt clara, non

non recipiunt interpretationem à proe-
mio, Rot. coram Coccin. dec. 1505. num.
44. & 68. & decis. 1689. numer. 36. & se-
quent.

In nostra autem Bulla, clausula octa-
va dispositivæ sic loquitur -- ita verò præ-
missa omnia, & singula perpetuò, ac invio-
labilitèr observari, ac adimpleri volumus;
ut si quid (nota) non dicit si quid in iisdem
præmissis, seu eorum aliquo, secus fiat, or-
dinans quidem à collatione ordinum per
annum, ordinatus verò, & eo ipso suspen-
sus sit.

Ideoque cum Pontifex actum contra-
ventionis respiciat, & pœnam pro trans-
gressione legis imponat nec temeritatem
nec præsumptionem contrafacientes ex-
16 primat, neque requirat, ignorantia cras-
sa, & supina, seu affectata ab incurfu
pensionis excusare, minimè poterit, text.
est in cap. Apostolica ibique glos. de cleric. ex-
com. vel de posit. Donat. prax. ver. regular.
tom. 3. tract. 3. quæst. 22. nu. 3. Pirhing. in
jus can. lib. 5. tit. 39. n. 46. vers. porro igno-
rantia, & in terminis Pignatell. consultat.
189. nu. 122. tom. 9.

Item verba illa proæmii, a quibus dece-
ptus fuit Morenus scilicet -- irreligiosam
contrafacientium audaciam reprimere vo-
lentes, in nostro jure, non dicunt dolum,
neque præsumptionem, sed aviditatem,
& cupiditatem, ut explicat Pratejus *lexic.*
jur. verb. audacias ibi -- Audaciam ab avide,
id est cupidè agendo dictam ait Fesl. lib. 1. &
sic vides lector, quod qui non quærit veri-
tatem, Plaustrum percutit.

Uterius in eodem secundo dubio num.
398. progreditur Morenus dicendo -- illud
enim vero innegabile, quod si Episcopus
suum familiarem titulo familiaritatis, vel
alio quopiam ad ordines promoveret con-
tra dispositionem præsentis Constitutionis,
qualibet ignorantia id faceret, à suspensio-
ne per annum præsentis clausula ipsi inflicta
liberaretur, nam in prohibitione prædicto
Episcopo facta, reperitur verbum, præ-
sumat.

Verum fateor, quod hæc legens (quæ
nunquam ante congnovi) penè effusi sunt
sensus mei, videns ad nos pervenisse dies
in quibus ut Apostolus Paulus propheta-
vit, homines alioquin docti, à veritate

auditum avertunt, & ad fabulas conver-
tuntur, cum maxima Ecclesiæ Dei, &
disciplinæ Ecclesiasticæ discrimine, & ja-
ctura, quis enim non improbabat doctri-
nam hanc Moreni, ad hoc inquam, suf-
ficit allegare textum in c. eos, qui de tem-
por. ordin. in 6. ubi ex Concilio Oecume-
nico Lugdunen. hæc habentur -- eos qui
62 Clerico Parochiæ alienæ absque Superio-
rum ordinandorum licentia scienter, seu
(nota) affectata ignorantia, vel quocun-
que alio figmento quæstio præsumpserint or-
dinare, ut per annum à collatione ordinum
decernimus esse suspensos, quid clarius? Ec-
ce ergo, quod ignorantia, & præsertim
affectata non excusat ab incurfu censura-
rum, sed solum invincibilis, aut fortè
juris dubii; & maximè Episcopum, qui
præsumitur scire, & scienter talem ordi-
63 nasse, nec ignorantiam allegare valeat,
cum ad eum ipectet, hoc scire, ut in his
terminis collationis ordinum, contra præ-
scriptum Decretorum Apostolicorum fa-
ctæ, advertunt Sayr. de censur. lib. 1. d.
cap. 18. n. 12. & 13. Pignatell. consult. 189.
num. 88. tom. 9.

Nihilque facit, quod in clausula sexta
64 Bullæ reperiatur verbum præsumat; quod
dolum requirat, & præsumptionem; tum
quia in Extravag. Ambitiôsæ de reb. Ec-
clesi. non alien. adest verbum præsumpse-
rint, & tamen alienantes, licet alienent
bona Ecclesiæ sine dolo, adhuc censuras
incurrunt, ubi non adfit sincera bona fi-
des, & impetitia, ut pluribus exemplis,
& auctoritatibus probavi tom. 2. tit. 14.
form. 4. nu. 4. 5. 6. 7. & 8. tum quia in ci-
tato cap. eos qui, adest verbum præsum-
pserint, & tamen ignorantia affectata or-
dinantes Clericos alienos non excusat,
tum demum quia, etsi per possibile dolum,
& præsumptio exigeretur, adhuc certum
est eos, qui cum ignorantia effectata alie-
nos ad ordines promoverent, censuras
incurrere, ut probant Pirhing. in jus can.
lib. 5. tit. 39. dict. num. 46. vers. porro his
verbis -- nullo verò modo excusat a censura
ignorantia juris affectata, seu directè vo-
lita, quæ scilicet per se eligitur ad libe-
rius delinquendum, adeoque non minuit
voluntarium excessum, sed potius auget,
cum directam malitiam, & formalem do-
lum

lum includat in se, & in jure æquivalet scientiæ, juxta glos. in c. 2. ver. affect. de tempor. ordin. Quare si censura lata sit contra eos, qui scienter, consulto, vel ausu temerario aliquid fecerint, vel factum præsumpserint, etiam illi, qui cum affectata ignorantia peccaverint illam censuram incurrunt, Laym. & Passerin. in c. ut animarum art. 2. n. 416. 417. & 418. de const. in 6. ubi de communissima sententia, addens quod affectata ignorantia non excuset à pena legis etiam si sit affectata ex pigritia.

Claudit tandem opus Morenus nu. 406. hoc dubio - An autem quilibet Confessarius virtute Bullæ Cruciatæ prædictam suspensionem absolvere valeat, non est in præsentibus suspensionem peculiaris difficultas, respectu aliarum suspensionum communis est apud Doctores, circa potestatem Confessarii ad

cas absolvendas, suspensioni præsentis coaptari poterit.

Sensus talis Dubii cum responsione, videtur obscurus, & eum rectè percipere non valui, ideoque cavendum ab Enigmate, & sciendum, quod suspensio in Bulla contenta, quò ad Episcopum ordinantem est reservata Pontifici, quò verò ad ordinatum, reservata est Episcopo proprio ipsius ordinati.

Et hæc adnotasse sufficiat, quamquam alia minora Morenus habeat censura digna (ex ungue enim Leonem) ut Episcopi quoties ipsius Auctoritas eis proponitur, & allegatur, sciant de sussistentia Doctrinæ dubitare, ne de ipsis dici possit, quod de Medæa canit Ovidius -- *Video meliora proboque, deteriora sequor.*

I N D I C E

Delle Istruzioni.

I.	<i>Istruzione, & avvertimenti per il Vescovo novello.</i> pag. 272	<i>degli obblighi delle messe.</i> 304
II.	<i>Istruzione sopra gli effetti delle scomuniche.</i> 286	VI.
III.	<i>Istruzione, & avvertimenti per li Predicatori.</i> 291	<i>Istruzione per l'esame de testimoni nei matrimonii da contraersi con gli Esteri.</i> 311
IV.	<i>Istruzione per li Vicarii Foranei.</i> 299	VII.
V.	<i>Istruzione per l'adempimento</i>	<i>Istruzione, & ordini per la visita delle Chiese, & acquisto del Giubileo dell' Anno Santo.</i> 314
		VIII.
		<i>Istruzione, & avvertimenti per l'ordinazione de Chierici.</i> 318

I N D I C E

Delle Formole.

<p style="text-align: center;">I.</p> <p><i>Formola delle Lettere Pastorali del Vescovo novello, pag. 272</i></p>	<p style="text-align: center;">VII.</p> <p><i>Formola del rogito del Notaro, di detta funzione. 283</i></p>
<p style="text-align: center;">II.</p> <p><i>Formola della lettera informativa sopra lo stato della Chiesa Cattedrale. 273</i></p>	<p style="text-align: center;">VIII.</p> <p><i>Formola dell'Istrumento della consecrazione dell'Altare. 283</i></p>
<p style="text-align: center;">III.</p> <p><i>Formola della delegazione della Visita. 279</i></p>	<p style="text-align: center;">IX.</p> <p><i>Formola del Decreto per la profanazione delle Chiese. 284</i></p>
<p style="text-align: center;">IV.</p> <p><i>Formola della delegazione dell'imposizione della prima pietra nella fabrica della nuova Chiesa. 281</i></p>	<p style="text-align: center;">X.</p> <p><i>Formola del Decreto sopra l'approvazione, & identità delle Reliquie. 286</i></p>
<p style="text-align: center;">V.</p> <p><i>Formola del rogito del Notaro di detta funzione. 282</i></p>	<p style="text-align: center;">XI.</p> <p><i>Formola della Renuncia del Chiericato. 319</i></p>
<p style="text-align: center;">VI.</p> <p><i>Formola della delegazione, della benedizione della nuova Chiesa. 282.</i></p>	<p style="text-align: center;">XII.</p> <p><i>Formola del Decreto dell'ammissione della detta Renuncia. 320</i></p>
	<p style="text-align: center;">IN.</p>

INDEX

Rerum Notabilium.

A

- A** *Dministrato*r negligens tenetur ad interesse, Instruct. 5. n. 9. pag. 306
- Altare privilegiatum, an gaudeat Indulto, quando in Ecclesia non celebrantur tot Missæ, quæ in Indulto præscribuntur, Instruct. 5. n. 17. 308
- Altare consecrari non potest in Ecclesia non consecrata, Instruct. 1. n. 5. 284
- Altaria in Ecclesia eriguntur, ut in eis sacrificium missæ offeratur, Instr. 5. numero 20. 309
- C** *Anonici* tenentur asociare Episcopum ad Ecclesiam cum Cappa accedentem, etiam si Domus Episcopi distet à Cathedrali 106. passus, num. 22. & 24. 207
- Capellania relicta in Ecclesia Regularium an, & quando ab ipsis Regularibus possit refutari, vel admitti, Instruct. 5. ibi. n. 19. & 20.
- Capellanus, qui habet onus celebrandi quotidie, an, & quando possit semel in hebdomada vacare, Instruct. 5. nu. 11. & 12. 307
- Capellanus, qui habet onus celebrandi per se ipsum, non potest celebrare per alium, ibi. n. 13. & Instruct. 8. ibi. n. 13.
- Capellanus tenetur celebrare in loco à Testatore designato, Instruct. 5. ibid. n. 13.
- Cardinales, an, & quando comprehendantur in Constitutionibus Apostol. Instr. 8. n. 47. & seqq. 327
- Cardinales Episcopi comprehenduntur in Constitutione Innocentii XII. *Speculatores*, ibi. n. 51.
- Cardinales Episcopi an possint ordinare suos familiares non servata forma d. Constitutionis, ibi. n. 46. usque ad n. 53.
- Clerici possunt renunciare Clericatu, & Episcopus tenetur renunciationem admittere, Instruct. 8. n. 12. & 13. 310
- Clericus, qui renunciavit, non potest resumere habitum si Episcopus in Decreto prohibuit, num. 17. 323
- Concionator, quæ populum docere debeat, ostenditur, Instruct. 3. per tot. 291
- Concionator edocetur à Diabolo d. Instr. 3. ibi. in fin. 303
- Confraternitates laicorum quomodo inter se præcedant, ostenditur, Instruct. 4. n. 24. & seqq. 303
- Confraternitates in eorum Ecclesiis functiones solemnes facere non possunt, & quæ jam sint, n. 29. 30. & 21. 303
- D** *ictio*, juxta, & *Superius* sunt relativa ad præcedentia cum omnibus suis qualitatibus Instruct. 8. n. 54. 328
- Dictio, *per se* reiicit adiutorium Instruct. 8. n. 21. 321
- Dictio, *ad hoc* est illativa, & conjungit præcedentia, ibi. n. 53.
- Prelatus nullius, quando non habet territorium separatam, non potest concedere Dimissorias Instruct. 1. post n. 26. 281
- E** *cclesia* construi non potest sine licentia Episcopi, Instruct. 1. n. 2. 281
- Ecclesia debet consecrari, vel benedicari, Episcopo, ibi.
- Ecclesia in loco exempto, debet construi de licentia Sedis Apostolicæ, ibi.
- Potest tamen postquam erit constructa benedicari à Prelato exempto. 282
- Ecclesia non consecrata habere non potest Altare Consecratum, ibi.
- Ecclesiæ profanatæ solum remanet Sacrum, & alienari non potest sine solemnitatibus, ibi.
- Ecclesia nova potest benedicari, & polluta potest reconciliari delegatione Episcopi, per simplicem Sacerdotem, ibi.
- Ecclesia non tenetur de facto suorum Officialium, nisi in quantum sit facta locupletior Instruct. 5. n. 9. 306
- Ecclesia Præbyterorum sæcularium in Congregatione viventium, non habet obligationem missæ conventualis, nu. 18. 308
- Episcopus electus, quid agere debeat in primordio sui regiminis, Instruct. 1. n. 1. & per tot. 272

Quid in visitatione liminum, ibi n. 6.
 Quid in litteris responsivis n. 12. 276
 Episcopus non potest pro litteris responsivis
 directis S. Congregat. petere, & recipere
 propinas n. 17. 277
 Episcopus tenetur Epistolis Sac. Congrega-
 tionum respondere sub poena perjurii, ibi
 num. 18.
 Episcopus quid agere, & advertere debeat
 in Synodo, ibi à n. 20. usque ad finem.
 Episcopus quid agere, & advertere debeat
 in visitatione, & recognitione onerum
 missarum Instruct. 5. per tot. 304
 Episcoporum negligentia damnat plurimos
 Instruct. 3. in fine.
 Episcopus quomodo se gerat cum Conciona-
 toribus, Instruct. 3. n. 1. 292
 Episcopus non potest ordinare ad titulum be-
 neficii per se non sufficientis, Instruct. 8.
 n. 21. & seqq. 321
 Nisi concurrat utilitas, vel necessitas Ec-
 clesiae, ibi n. 25. 26.
 Episcopus, in quibus casibus possit reserva-
 re Pensiones, ostenditur, Instruct. 8. nu-
 mero 38. 324
 Episcopus non potest conferre Beneficium,
 quod vacat per renunciationem Clerici
 privilegiis Clericalibus, Instruct. 8. num.
 10. 319
 Neque suum familiarem triennemalem pro-
 movere ad titulum patrimonii pro neces-
 sitate Ecclesiae, ibi n. 55. 328
 Neque ad titulum Beneficii, quod obtine-
 ret in aliena Diocesi, ibi.
 Neque ad titulum familiaritatis, si per
 triennium continuum ei non inservivit,
 quamvis suis expensis aluisset n. 58. 329
 Episcopus ordines conferens contra praescri-
 ptum constitutionum Apostolicarum inci-
 dit in poenas non obstante allegata igno-
 rantia, quia tenetur scire n. 63. 330
 Episcopus potest cogere Regulares, ut reci-
 piant in eorum Ecclesiis celebrationem
 Missarum illorum, qui ibi habent Cappel-
 las, Instruct. 5. n. 20. 309
 Excommunicationis effectus referuntur. In-
 struct. 2. per tot. 286
 Excommunicatus denunciatus non potest ja-
 ramenta recipere, n. 30. 13
 Excommunicatus iuste, & valide privatur
 fructibus Beneficii, etiam si excommuni-
 catio sit occulta, n. 42. 16
 Ampliatur in distributionibus, ibi n. 5. se-
 cus si nulliter, vel injuste esset excommu-
 nicatus, ibi.
 Excommunicatus, si fructus, & emolumen-

menta Beneficii percipiat, peccat morta-
 liter, & tenetur ad restitutionem, ibi.
 Excommunicatus, quamvis non sit contu-
 max in petenda absolutione, donec absol-
 vatur, non potest fructus retinere, ibi
 Excommunicatio lata à jure, semper est ju-
 sta, ibi.

Excommunicatus non subvenitur fructibus
 Beneficii, nisi in extrema necessitate,
 ibi.

Ignorantia affectata non excusat ab incur-
 su censurarum, Instruct. 8. num. 59. 61.
 & 65. 329. & 330

Matrimonia contrahenda ab exteris, &
 à militibus exercitus, quid requirant
 ostenditur, Instruct. 6. per tot. 312. 313.
 314.

Missarum onus descriptum in Tabella, seu
 in libris Ecclesiae, an, & quando debeat
 impleri. Instruct. 5. n. 3. 304

Missarum onus, quando debeat impleri, ab-
 sique applicatione sacrificii, ibi. n. 4.

Missarum onus susceptum sine licentia Epi-
 scopi, debet impleri n. 5. 305

Missarum reductio facta ab Episcopo in actu
 acceptationis oneris, est valida, ibi nu-
 mero 7.

Missarum reductio facta à Vicario vigore
 facultatis tributae à Sac. Congregat. Epi-
 scopo, est valida.

Missarum onus cessat, & extinguitur perem-
 pto fundo assignato, etiam si pereat culpa
 ministrorum n. 8. & 9. 306

Missarum onus cessat, manente fundo, seu
 capitale Dotis infructifero, n. 13. 307

Missarum celebratio probatur attestazione
 celebrantis, ibi n. 14.

Missa conventualis, quae quotidie celebra-
 tur in Collegiatis Ecclesiis, debet appli-
 cari pro Benefactoribus, ibi n. 15.

Et hoc procedit etiam in Ecclesiis Regula-
 rium, qui eandem obligationem habent
 num. 16. 308

Missae inter onera Beneficii non computan-
 tur, Instruct. 8. n. 28. 322

Missa debet concordare cum officio, quando
 in contrarium non adest expressa volun-
 tas testatoris, Instruct. 5. n. 13. 307

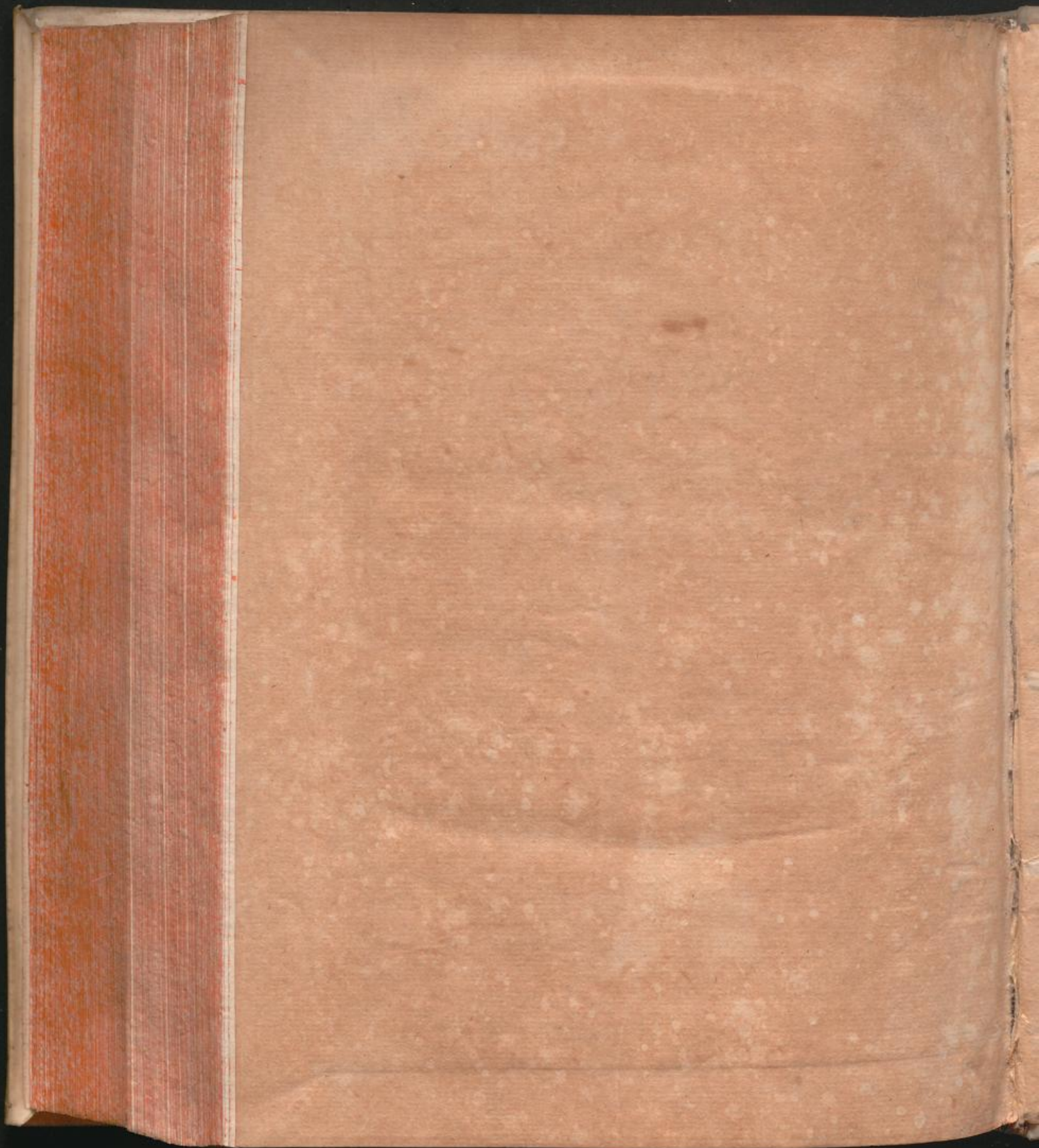
Missa est celebranda juxta praescriptum Ru-
 bricæ missalis non obstante contraria con-
 suetudine, ibid. n. 13.

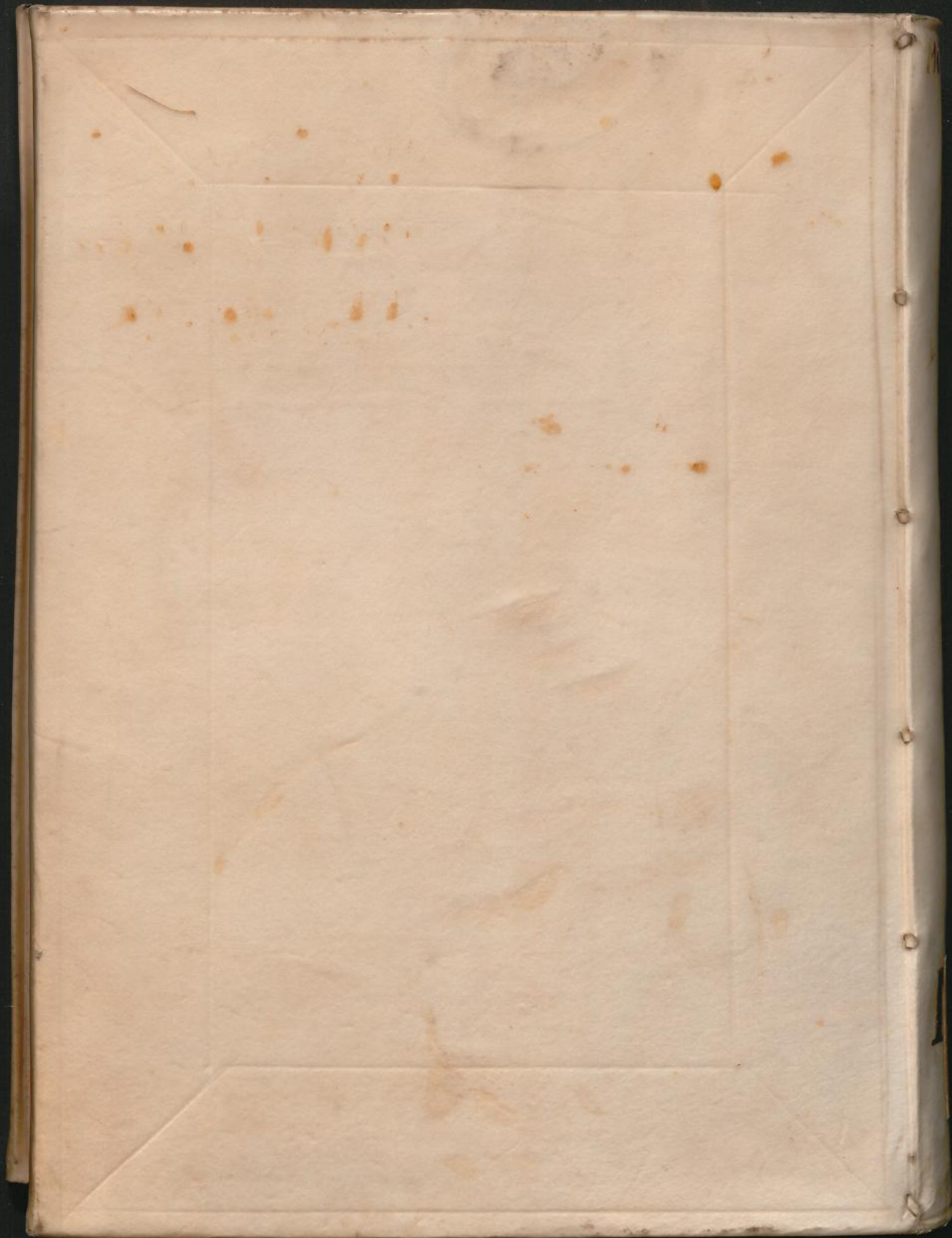
Morenus in Bullam Innocen. XII. *Speculato-
 res*, rejicitur, & confutatur in pluribus
 Instruct. 8. à n. 18. usque ad finem. 308

Ordinarius debet habere Beneficium
 redditus juxta taxam loci, in quo
 resi-

- residet, Instruct. 8. num. 28. 322
 Ordinatus ad titulum Beneficii non potest illud resignare, nisi de licentia proprii Ordinarii, ibi. n. 29.
 Ordinari quis non potest ad titulum Cappellaniam: nisi reperiat erecta auctoritate Appostolica, vel ordinaria, n. 30. & 31. & seqq. 323
 Beneficium ad cuius titulum quis ordinatur, debet esse perpetuum, ibi n. 34.
 Ordinari quis non potest ad titulum sufficientiam, Instruct. 8. n. 40. 325
 Filii Hæreticorum à quo sint ordinandi, ibi num. 41. 325
 Quale dicatur tempus considerabile pro acquisitione domicilii, ut quis ibi possit ordinari, ibi n. 43. 44. & 45. 326
 Ordinari quis non potest titulo familiaritatis, nisi illi conferatur Beneficium, ibi n. 54. 55. 328
 Ordinari quis non potest ad titulum Beneficii, nisi sit sufficiens ad congruam sustentationem, ibi n. 25. & 26. 322
 Ordinari quis non potest ab Episcopo non suo ad titulum Beneficii cum supplemento patrimonii, ibi à n. 21. cum seqq. 321
 Neque ad titulum Cappellaniam, ibi n. 30. 31. & 32. 323
 Senator, ejusque filii an ordinari possint ratione domicilii acquisiti per exercitium officii perpetui n. 45. 327
 Qui sint ab ordinibus repellendi, ostenditur Instruct. 8. à n. 1. cum seqq. 318
 Ordinari quis non potest titulo familiaritatis, nisi per triennium continuum Episcopo inserviverit, Instruct. 8. n. 57. 329
 Familiaritas ad hunc effectum non acquiritur, nisi quis maneat in Domo Episcopi, licet alibi moretur ejus expensis, ibi numero 58.
Precedentia inter Confraternitates laicorum quomodo sit regulanda, instruct. 4. num. 24. 302
 Proximum non facit jus, & ubi verba dispositivæ sunt clara, non recipiunt interpretationem à proximo, instruct. 8. num. 60. 330
Rescriptum Sac. Congregationum Cardinalium an, & quando dicantur tribuere jurisdictionem delegatam, instruct. 1. n. 19. 277
- S**imoniacus Clericus, qui per simoniam Beneficium scienter obtinuit, tenetur in conscientia dimittere, & fructus perceptos restituere in addit. n. 17. 100
 Etiam si simonia sit occulta, & timeat infamiam, ibi n. 18. & 19. secus si ignoranter simonia esset contracta n. 20. 101
 Cancellarius Episcopi recipiens pecuniam pro litteris dimissoriis, non committit simoniam, sed aliud delictum punibile, n. 15. & 16. 100
 Synodus an frequenter, vel raro sit convocanda, ostenditur, instruct. 1. à n. 20. cum seqq.
 Quæ sint præmittenda, & advertenda in Synodi celebratione, ibi à nu. 23. cum seqq.
Tabella onerum missarum, quomodo sit conficienda, ostenditur, instruct. 5. nu. 20. 309. & 311
 Tempus considerabile dicitur cursum trium annorum, instruct. 8. n. 43. 326
 Tempus legis qui non observat formam legis non dicitur observare, ibi n. 44.
Verbum *grasumatur*, an & quando excuset ab incurfu censurarum, instruct. 8. nu. 64. 330
 Verba, *involigiosam contravacientium audaciam reprimerem volentes*, non dicunt dolum, neque præsumptionem, sed cupiditatem, ibi post n. 6.
 Verbum *dehent*, necessitatem parendi significat n. 23. 107
 De Officio, & potestate Vicarii Foranei, instruct. 4. per totam. 229
 Vicarius Foraneus non interponit Decreta in contractibus minorum, & mulierum, ibi. n. 7.
 Vicarius Foraneus, qui habet facultatem ab Episcopo interponendi Decreta, & illa interponat absque causæ cognitione, tenetur ad interesse partium, ibi num. 8.
 Vicarius Foraneus in dirimendis conatroversiis præcedentiæ in functionibus ecclesiasticis quomodo se gerat, ostenditur, ibi. n. 24. & seqq. 302
 Vicarius Christi Romanus Pontifex quomodo dispenset ecclesiæ thesauros Spirituales tempore anni Jubilei, ostenditur, instruct. 7. per tot. 315. 316. 317.

L A U S D E O.

MOLLACEUM

Pars 3.

Th
4790